

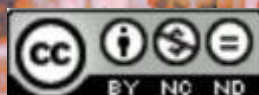
VARU

Varaždinski učitelj

digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje

ISSN 2623-7237

Godina 4 / Broj 7/ 2021.

Varaždinski učitelj

digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje

Varaždin, studeni 2021.

ISSN 2623-7237

Nakladnik

Varaždinski učitelj-digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje

Glavni i izvršni urednik

Zoran Hercigonja, mag.edu.inf.

Grafička priprema i dizajn

Zoran Hercigonja

Izdanje časopisa

Godina 4 / Broj 7/ 2021.

Kontakt

e-mail: zoran.hercigonja@gmail.com

ISSN 2623-7237

Sadržaj:

- 1.NATALIJA KRSTIĆ RANT-SUDJELOVANJE PRVOŠKOLACA U PROJEKTU ODRŽIVA MOBILNOST [6]
- 2.BARBARA TURINEK- KAKO DJECU S POSEBNIM POTREBAMA POUČAVATI NA DALJINU BEZ STRESA? POUČAVATI NA DALJINU BEZ STRESA? [16]
- 3.ANA VELIČKI-OBRAĐA PJESME KORIŠTENJEM STRATEGIJE VŽN [22]
- 4.LANA KLOPČIĆ-KAKVU VRSTU AUTORITETA BI TREBAO USPOSTAVLJATI MODERNI UČITELJ? [31]
- 5.VANJA KAČIĆ-PROJEKT - KULTURNA BAŠTINA U 3. RAZREDU [44]
- 6.LAURA MOHORKO KUMER-DRUGAČIJI SAT POVIJESTI: »IGRAM ULOGU, POVJESNIČAR SAM!«[54]
- 7.ADRIJANA SKOK-PRIMJER DOBRE PRAKSE: ZOOM SATOVI ČITANJA TIJEKOM NASTAVE NA DALJINU [65]
- 8.BOJANA POSAVEC VAUPOTIČ-RAZVOJ DJECE S POSEBNIM POTREBAMA KROZ ČETIRI GODINE ŠKOLOVANJA [70]
- 9.IGORCHO ANGELOV-KORIŠTENJE DIDAKTIČKOG PRIBORA U RADU S DOSELJENOM DJECOM [80]
- 10.IGORCHO ANGELOV-KULTURNE AKTIVNOSTI U 3. RAZREDU ZA VRIJEME COVID-19 [93]
- 11.MARJETKA HOČEVAR-ŠKOLARCI RURALNIH PODRUČJA U EPIDEMIJI [102]
- 12.MARJETKA HOČEVAR-MEĐUPREDMETNA NASTAVA NA OTVORENOM [108]
- 13.IRENA MORI-NASTAVA NA DALJINU – IZAZOV ZA NASTAVNIKE I SREDNJOŠKOLCE [116]
- 14.DR. ALEŠ MARĐETKO-OD IDEJE U UČIONICI DO EUROPSKOG PARLAMENTA [124]
- 15.VALENTINA BATAGELJ-INTERVJU NA DALJINU NA ENGLESKOM JEZIKU [135]
- 16.MATEJA REPOVŽ LISEC-DIGITALNA OSPOSOBLJENOST UČITELJA U EPIDEMIJI [145]
- 17.DR.ALEŠ MARĐETKO-IZRADA TAKTILNIH KARATA KONTINENTA [150]
- 18.ALEKSANDRA ŠPARL-MAGNETNA DRŽAVA PRVAŠIĆA NA JUTARNJEM ČUVANJU [161]
- 19.IRENA MORI-VAŽNOST ČITANJA ZA TEČNOST GOVORA STRANOG JEZIKA I RAZVIJANJE KOMUNIKACIJSKIH VJEŠTINA [171]
- 20.VIDA HOČEVAR-KULTURNA BAŠTINA – ISTRAŽIVANJE I UPOZNAVANJE NA TERENU [177]
- 21.ZINKA VIDOVIČ-KOMUNIKACIJA I RAZVOJ SAMOPOŠTOVANJA KOD DJECE [187]
- 22.ALENKA BENKO-ČITANJE NA DALJINU U VRIJEME EPIDEMIJE [198]
- 23.ALBINA FIFER-TEHNIČKI DAN -VOZILA OD OTPADNOG MATERIJALA [204]
- 24.MARTINA CURK-GLAS TIŠINE [212]
- 25.MARTINA CURK-GLUHI UČENIK S UMJETNOM PUŽNICOM U OSNOVNOJ ŠKOLI [218]
- 26.VALENTINA BATAGELJ-TEHNIČKI ASPEKTI PROVOĐENJA ONLINE NASTAVE ILI IZRADA SNIMAKA [225]
- 27.IGOR KUĆAN, IVANA KUĆAN, KRISTINA HORVAT-PRAKTIČNA NASTAVA U ONLINE OKRUŽENJU [230]
- 28.NATAŠA BEZIĆ-PRAKTIČNA NASTAVA U ONLINE OKRUŽENJU [236]
- 29.LUKA HUZZAK-FORMIRANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH SKUPINA U IZBORNOJ NASTAVI DRUGOG STRANOG JEZIKA – KRATKI PREGLED [245]
- 30.JADRANKA DIMIĆ PERKOVIĆ-POBOLJŠANJE SATI UČENJA KREATIVNIM POKRETOM [256]
- 31.METKA LAKOTA-KULTURA U OSNOVNOJ ŠKOLI [263]
- 32.VIDA HOČEVAR-INTERDISCIPLINARNO POVEZIVANJE U NASTAVI POVIJESTI [271]
- 33.ANDREJA BOGATAJ RANT-NEOBAVEZNI IZBORNI PREDMET »UMJETNOST« [283]
- 34.NINA LEBAN-UTJECAJ KRETANJA U ŠKOLSKOM RAZDOBLJU [294]
- 35.POLONCA GREGORČIĆ-KAKO NA ŠTO UČINKOVITIJ I DJETETU UGODAN NAČIN PRISTUPITI K POČETNOM OPISMEJAVANJU [303]
- 36.MONIKA RAVNIKAR BOBNAR-DAN SPORTA NA DALJINU [314]
- 37.ANICA GLOBAN KOVAČIĆ-ŠKOLSKI PROJEKT „KAJ JE KAJ?“ [321]
- 38.STANKA ERJAVEC-PROJEKTNNA NASTAVA „OD IDEJE DO PROIZVODA“ [329]
- 39.NIVES GROS-DAN AKTIVNOSTI NA TEMU EKSPERIMENATA [337]
- 40.JANJA KAJNIK-KAKO POSUDITI E-KNJIGU? [345]
- 41.LUCIJA JELENC-PRIMJER PROGRAMA DODATNE PONUDE SPORTA U OŠ VALENTINA VODNIKA [351]
- 42.ANICA GLOBAN-ŠKOLSKI PROJEKT „PTICOLJUPCI U AKCIJI“ [362]
- 43.LUKA HUZZAK-ISPIS UČENIKA, IZBORNI DRUGI STRANI JEZIK – KRATAK PREGLED [373]
- 44.ANICA KATIČ HOČEVAR-PRIMJER NASTAVE NA OTVORENOM [382]
- 45.TINA ŠIFRER GAZVODA-ŠKOLOVANJE TIJEKOM EPIDEMIJE U SLOVENIJI [389]
- 46.TINA ŠIFRER GAZVODA-KAKO TRENIRATI BICIKLISTE U SLOVENSKEŠKIM ŠKOLAMA [396]
- 47.JASMINA KRIŽAJ GRUŠOVNIK-POMNOST U DJECE [406]
- 48.JASMINA KRIŽAJ GRUŠOVNIK-IGROM DO IZVRISNOG ZNANJA ENGLESKOG JEZIKA [411]
- 49.JASMINA KRIŽAJ GRUŠOVNIK-PRIMJENA PROGRAMA BRAIN GYM U RAZREDNOJ NASTAVI [417]

50. BOJANA MURKO-RAD NA DALJINU S ROMSKOM DJECOM [422]
51. BOJANA MURKO-POVIJEST 7 RAZRED + HOLLYWOOD [430]
52. DR. ALEŠ MARĐETKO-PRIMJER KORIŠTENJA FORMATIVNOG PRAČENJA I STRATEGIJE MATRICE USPOREĐIVANJA NA SATU POVIJESTI U 9. RAZREDU [441]
53. TATJANA HREN-KORIŠTENJE OTPADNOG MATERIJALA U NASTAVI [450]
54. KATJA JANIČ-PROVEDBA ŠKOLSKOG NOVINARSTVA TIJEKOM NASTAVE NA DALJINU [461]
55. SILVIJA PERMOŠER-NEKA UČENJE ČITANJA POSTANE ZABAVNO [468]
56. SILVIJA PERMOŠER-RAZVIJANJE PREDVJEŠTINA PISANJA KROZ KRETANJE I IGRU [476]
57. BREDA GRUDEN-KRETANJE I ISTRAŽIVANJE U ŠUMI [485]
58. MATEJA ŠILAK-UČVRŠČIVANJE S DOMINOM [492]
59. METKA FINŽGAR-DJECA S DIJABETESOM U OSNOVNOJ ŠKOLI [503]
60. METKA FINŽGAR-MEĐUGENARACIJSKA SURADNJA – POŠALJIMO VJETRIĆ PRIJATELJSTVA [509]
61. VESNA PENEČ-ZNAČENJE PISANJA RUKOM [518]
62. VESNA PENEČ-KAKO ZAINTERESIRATI UČENIKE ZA ČITANJE OBAVEZNE LEKTIRE [526]
63. STANKA ERJAVEC-EMOCIONALNA INTELIGENCIJA [535]
64. MARIJA OSTOVRŠNIK LILIIJA-SURADNIČKO UČENJE-JE LI TO UOPĆE JOŠ AKTUALNO [543]
65. ERIK KURBOS-PROJEKT „ZELENA LIZIKA“ [551]
66. ANJA VALEČIĆ ŠTEMBERGAR-MIŠLJENJA RODITELJA PREDŠKOLSKE DJECE O SURADNJI S ODGOJITELJIMA U VRTIĆU [559]
67. MOJCA CIMERMAN GALUN – POJAVA NASILJA MEĐU UČENICIMA TIJEKOM KORONAVIRUSA [569]
68. KATJA REK – PRAVDANJE IZOSTANAKA KAO PRIMJER DOBRE PRAKSE [579]
69. MARJAN ŠENET-PRAKTIČNA PRIMJENA METODE PAMĆENJA U OSNOVNOJ ŠKOLI [589]
70. MATEJA ERJAVEC MIHOVEC – MATEMATIČKE IGRE U 3. RAZREDU [596]
71. ANITA ROMIŠ – IZMEĐU IGRE I UČENJA [606]
72. ANITA ROMIŠ -TEHNIČKI DANI-IZRAĐIVANJE OD OTPADNOG MATERIJALA [617]
73. VLASTA GONDIČ-S DIJAFRAGMALNIM DISANJEM PROTIV STRESA [626]
74. ANJA VALEČIĆ ŠTEMBERGAR-INFORMIRANOST PEDAGOŠKIH RADNIKA ZA RAD S DAROVITOM DJECOM U SLOVENIJI [630]
75. DARJA MILOŠIČ-PODIZANJE ČITALAČKE PISMENOSTI I MOTIVACIJA ZA ČITANJE KOD UČENIKA [642]
76. DARJA MILOŠIČ-POSEBNI ODGOJNO-OBRAZOVNI OBLIK RADA U 1. TRIJADI [648]
77. ANDREJA BOGATAJ RANT – MOTIVACIJA I NASTAVA NA DALJINU U 5. RAZREDU [654]
78. TANJA AVSEC-POTICANJE GLAZBENO NADARENIH UČENIKA NA RAZVOJ TALENTA U OSNOVNOJ ŠKOLI [662]
79. MANCA MOŠKON-INTERESNA DJELATNOST-SATI KRETANJA [672]
80. URŠKA KOSI-KAKO POTAKNUTI KRETANJE UČENIKA I NJIHOVIH RODITELJA [678]
81. IRENA MORI-VAŽNOST NATJECANJA ZA UČENIKE SREDNJIH ŠKOLA I NJIHOVE MENTORE [687]
82. ALJA BENKOČ SUŠNIK – POZITIVNI UČINCI PROJEKTA ODRŽIVA MOBILNOST [693]
83. UVOĐENJE POBOLJŠANJA NA PODRUČJU ČITALAČKE PISMENOSTI [699]
84. VLASTA GODNIČ -URAVNOTEŽENA PREHRANA ZA ZDRAV MOZAK [707]
85. MARJANCA TOMAŽIN-NASTAVA NA DALJINU S KRONIČNO BOLESNIM ROMSKIM UČENIKOM [712]
86. ANKA JEMENŠEK-ČITALAČKE NAVIKE SREDNJOŠKOLACA U MARIBORU [716]
87. ANTONIJA BUKŠA – ANALIZA ISTRAŽIVANJA O NAVIKAMA UČENJA [727]
88. NATAŠA BABIČ-GLAZBOM I POKRETOM DO BOLJIH ODNOSA-BIODANZA ZA ŠKOLSKU DJECU [737]
89. ZORAN HERCIGONJA-PISANJE NA LEĐIMA [747]

Stručni rad

SUDJELOVANJE PRVOŠKOLACA U PROJEKTU ODRŽIVA MOBILNOST

Natalija Krstič Rant, dipl. odgajateljica u prvom razredu OŠ

Osnovna škola Škofja Loka - Mesto

Sažetak

Osnovna svrha projekta je osvijestiti učenike i njihove roditelje o važnosti hodanja, vožnje biciklom i korištenja javnog prijevoza u svakodnevnom životu. Sam projekt potiče promjenu putničkih navika i posljedično smanjenje motoriziranog prometa u okolini škola te je fokusiran na svakodnevno kretanje djece, što doprinosi zdravom načinu života i brizi o zdravom okolišu. Cilj koji smo sebi postavili u projektu održive mobilnosti je povećanje dolazaka u školu na održiv način za barem 7% u odnosu na početno stanje.

S obzirom na to da se i u našoj školi naglašava važnost sigurnog i odgovornog postupanja u prometu, prošle smo se školske godine odlučili uključiti u projekt Održiva mobilnost. U prvom smo razredu iz predmeta Upoznavanje okoliša u sklopu nastavnog programa odabrali ciljeve i aktivnosti u okviru kojih smo obrađivali sadržaje o temama koje se odnose na promet i sigurnost prometa.

Svrha nastavnih sati, aktivnosti i djelatnosti koje su predstavljale dio projekta bila je da učenici razmisle i obrazuju se o održivoj mobilnosti te, naravno, implementiraju stečeno znanje i uvažavaju ga nakon izvedene aktivnosti *Idemo pješice s kokoškom Rozi*.

Ključne riječi: putne navike, idemo pješice, briga o zdravlju, briga o okolišu

1.Uvod

Održiva mobilnost

Održiva mobilnost predstavlja način života kojim se potiču hodanje, biciklizam, korištenje javnog putničkog prijevoza i alternativni oblici mobilnosti, čime se doprinosi smanjenju emisija stakleničkih plinova, čistijem gradskom zraku, poboljšanju kvalitete života i na taj se način potiče zdrav način života. Cilj projekta je osigurati uvjete za povećanje udjela putovanja na održiv način, poput poticanja djece i osoblja da u školu dolaze pješice, biciklom, romobilom te autobusom umjesto automobilom.

Na prvom roditeljskom sastanku roditeljima djece koju podučavam predstavila sam projekt Održiva mobilnost. Tijekom predstavljanja projekta nije bilo nikakvih prigovora od strane roditelja, tematski smo se dotakli malo opasnijih putova u okolini škole, ali samo u dobroj namjeri. Roditelji su projekt prihvatili kao pozitivan izazov. Tijekom tjedna mobilnosti, točnije od 16. rujna 2019. do 22. rujna 2019., upoznala sam s gradivom i svoje prvaše te im objasnila na koje ćemo se aktivnosti i djelatnosti fokusirati u sklopu projekta, uz pomoć kokoške Rozi, koja će nam pomoći da promijenimo svoje putničke navike na način da budemo što odgovorniji te poštujemo sebe i prirodu.

2. Aktivnosti koje su učenici izvodili na nastavi

2.1.Tehnički dan Promet i sigurnost u prometu

U prvom tjednu rujna 2019. održali smo Tehnički dan prometa i sigurnosti prometa u sklopu Tjedna održive mobilnosti. Razgovarali smo s učenicima o tome zašto je potrebno nositi žutu maramu, pogledali reflektore na školskim torbama i spomenuli koji su odjevni predmeti vidljiviji na cesti. Nakon uvodnog dijela, posjetila nas je gospođa policajka iz Policijske postaje Škofja Loka. Gđa policajka je učenicima objasnila kako se u prometu ponašati kao pješak, kao suputnik u automobilu i autobusu. Koristeći slike pokazala nam je prometne znakove koje moramo uvažavati kao pješaci. Upozorila nas je da je u vozilima uvijek potrebno vezati sigurnosni pojas. Zatim smo zajedno krenuli u šetnju i pogledali prometne znakove te sigurne rute u okolini naše škole. Svi su učenici policajki pokazali kako sigurno prijeći pješački prijelaz, tako da su najprije prešli cestu u pratnji policajke, a zatim to ponovili sami. U konkretnim situacijama naučili su i pravila sigurnog hodanja (grupno, s odraslom osobom, pločnikom ...)

Nakon zajedničke šetnje uslijedio je razgovor tijekom kojeg smo ponovili sve što smo naučili i usvojili u šetnji namijenjenoj učenju.

Učenici su igrali razne igre kako bi učvrstili stečeno znanje. Jedna od igara bila je:

KOLIKO DOBRO POZNAJEŠ PROMETNA PRAVILA

Nakon izgovaranja točnih odgovora učenici su skočili, a u slučaju netočnog odgovora čučnuli su. Po svršetku igre učenici su objasnili razloge točnosti ili netočnosti odgovora.

Primjeri:

- PLOČNICI SU NAMIJENJENI PJEŠACIMA.
- U TAMI NOSIŠ 'KRIJESNIČICU'.
- NOĆU SI ODJEVEN(-A) U SVIJETLU ODJEĆU KAKO BI TE VOZAČI BOLJE VIDJELI.
- KADA PRELAZIŠ CESTU, MOŽEŠ JU SAMO PRETRČATI.
- KAO SUPUTNIK U AUTU MOŽEŠ SJEDITI NA PREDNJEM SJEDALU, S VEZANIM SIGURNOSNIM POJASOM.
- U AUTU SI UVIJEK VEZAN (-A) SIGURNOSNIM POJASOM.
- KADA VOZIM BICIKL ILI ROLERE, MORAM NOSITI KACIGU.
- PJEŠACI NE MORAJU UVAŽAVATI PROMETNE ZNAKOVE.
- NOGOMET IGRAM NA CESTI, JER JE DOVOLJNO ŠIROKA.
- PROMETNE ZNAKOVE MOGU GAĐATI KAMENJEM, JER SU IZRAĐENI OD ŽELJEZA.
- PAZIM DA NE OŠTETIM SJEDALA U AUTOBUSU.
- SIGURNOSNI POJAS MORAM KORISTITI I U AUTOBUSU.
- CESTU PRELAZIM TAMO GDJE JE NACRTANA ZEBRA.
- CESTU PRELAZIM BILO GDJE JER SE AUTOMOBIL MOŽE ODMAH ZAUSTAVITI.
- ZADATAK POLICAJCA JE DA POMAŽE LJUDIMA.
- AKO NOSIM 'KRIJESNIČICU', NITKO ME NE VIDI.

Slika 1: Pravilno prelaženje pješačkog prijelaza

Ciljevi koje smo postavili za dan aktivnosti bili su sljedeći:

- promatranje i upoznavanje prometne rute u okolini škole,
- učenici usvajaju pravila sigurnog hodanja (hodanje u grupi, s odraslom osobom, pločnikom, tamo gdje nema pločnika, prelazak ceste itd.),
- učenici upoznaju prometne znakove u blizini škole koji su važni za pješake i bicikliste,
- učenici razumiju važnost vidljivosti u prometu, u vezi sa zaustavljanjem vozila i nošenjem žute marame te 'krijesnice',
- usvajaju znanja o načinima na koje oni i drugi sudionici u prometu mogu aktivno pridonijeti zaštiti i očuvanju prirodnog okoliša u kojem žive.

2.2. Nastavni sadržaj Onečišćenje i promet

Na nastavi upoznavanja okoliša razgovarali smo o nastavnom sadržaju na temu Onečišćenje i promet. S učenicima smo razgovarali o tome kako, na koji način bi mogli dolaziti u školu, a da bi pri tome što manje onečišćivali okoliš. Zadali smo si operativne ciljeve:

- kako mi i drugi ljudi možemo utjecati na prirodu;
- kako možemo aktivno pridonijeti zaštiti i očuvanju prirodnog okoliša u kojem živimo.

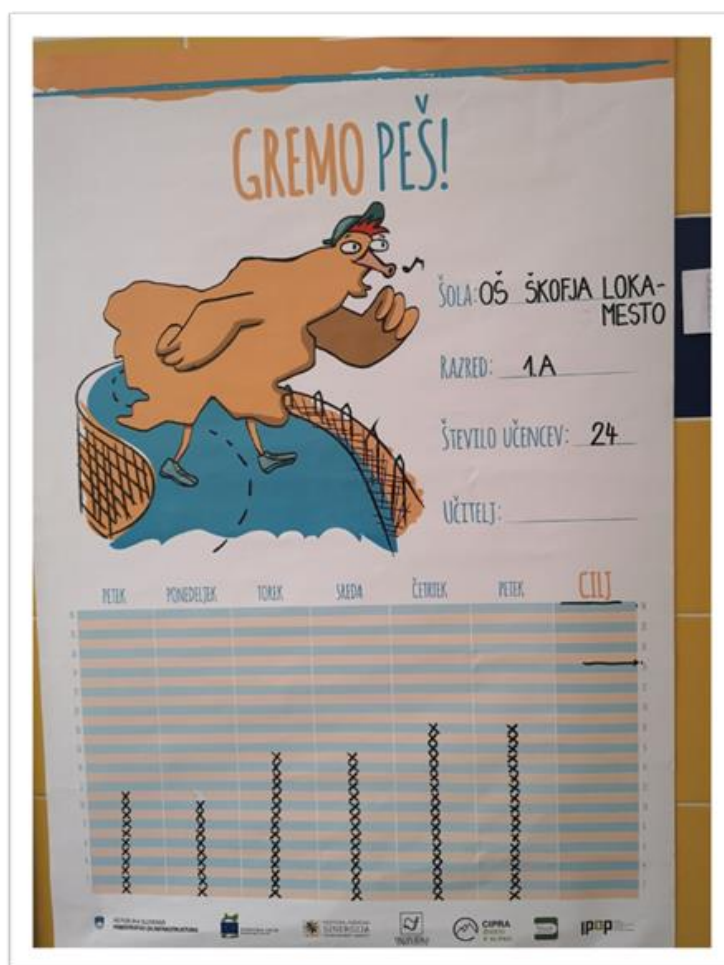
Razgovarali smo i o tome zašto je smisleno dolaziti u školu na tako održiv mobilni način. Zahvaljujući promatranju i brojenju na području prometa te prikupljanju podataka, učenici su se upoznali s problematikom onečišćenja te interveniranja u okoliš zbog razvoja prometa. Pročitali smo eko priču Mojiceje Podgoršek pod naslovom Eko zmajić. Pogledali smo kontejnere za odvajanje otpada ispred naše škole. Razgovarali smo i o tome kako sami možemo doprinijeti brizi o okolišu.

2.3. »Idemo pješice s kokoškom Rozi«

U travnju 2019. izveli smo aktivnost „Idemo pješice s kokoškom Rozi“, a odvijale su se i dodatne aktivnosti. Tijekom tjedna prije izvođenja spomenute aktivnosti, rješavanjem ankete upoznali smo putne navike učenika. Prije početka provođenja aktivnosti učenici su dobili Dnevnik mojih aktivnosti u kojem su prikupljeni kratki zadaci koji su učenike potaknuli na razmišljanja o održivoj mobilnosti. Zadatke su rješavali tijekom i nakon aktivnosti. Uz podršku roditelja, učenici su se trudili svakodnevno dolaziti u školu na održiv način, kao i vraćati se iz škole kućama, te se na taj način kretati i u poslijepodnevnim satima.

U projekt su bili uključeni također bake i djedovi koji su u školu dolazili zajedno s unucima i unukama na održiv mobilni način.

Tijekom tjedna održive mobilnosti s učenicima smo svakodnevno bilježili u tablicu i na plakat kako i na koji način smo dolazili u školu. Pri tome smo razgovarali i o razlozima smislenosti dolaska u školu na ovaj način. Tijekom spomenutog tjedna svojim smo primjerom uspjeli uvjeriti neke osobe da promijene putne navike. Učitelji u školi također su se pobrinuli da u školu dolazimo na što održiviji mobilni način i pokušali su biti primjeri svojim učenicima.

Slika 2. Razredni plakat« Idemo pješice»

	PONEDELJEK 16. 9. 2019	TOREK 17. 9. 2019	SREDA 18. 9. 2019	ČETRTEK 19. 9. 2019	PETEK 20. 9. 2019
peš (avto+200m peš)	X	X	X	X	X
rolaži, skiro, roka		X			
kolo					
autobus, kombi		X			
avto		X			
Z avtom do škole!			X		
peš (avto+200m peš)	X	X	X	X	X
rolaži, skiro, roka		X			
kolo					
autobus, kombi		X			
avto		X			
Z avtom do škole!			X		
peš (avto+200m peš)	X	X	X	X	X
rolaži, skiro, roka		X			
kolo					
autobus, kombi		X			
avto		X			
Z avtom do škole!			X		
peš (avto+200m peš)	X	X	X	X	X
rolaži, skiro, roka		X			
kolo					
autobus, kombi		X			
avto		X			
Z avtom do škole!			X		
peš (avto+200m peš)	X	X	X	X	X
rolaži, skiro, roka		X			
kolo					
autobus, kombi		X			
avto		X			
Z avtom do škole!			X		
peš (avto+200m peš)	X	X	X	X	X
rolaži, skiro, roka		X			
kolo					
autobus, kombi		X			
avto		X			
Z avtom do škole!			X		

Slika 3. Bilježenje načina dolaženja učenika u školu

Osim redovitog bilježenja u tablicu, učenici su igrali i razne kartaške igre. Jako su uživali u tim igrama.

Oni koji su u školu dolazili na održiv način, dobili su karte s likom kokoške Rozi odnosno raznim ilustracijama, ovisno o vrsti aktivnosti: kokoška koja ide pješice i zviždi (pješači do škole); kokoška Rozi na biciklu, na romobilu, u autobusu, u grupi s automobilom; kokoška Rozi s ruksakom (popodneva šetnja u okolici kuće ili uspon na brdo - najmanje 2 km); a za posebne zasluge dobiva se kokoška Rozi s krunom. Karta za igru sa slikom zlatnog jajeta bila bi osvojena kada bi svi učenici odjeljenja došli pješice u školu istog dana, ali se, nažalost, to nije dogodilo, unatoč osvjешtenosti.

Karte za igru učenici su tijekom dječje kartaške igre koristili na načine koji su im bili poznati.

1. igra: Lažljivac

Učenici su međusobno razdijelili karte (tako da je svatko imao jednak broj karata). Prvi koji je započeo igru rekao je i koju je kartu položio: npr. kartu s likom kokoške na biciklu ili kokoške s ruksakom, ... Ostali igrači morali su staviti ovu kartu (kokoška na biciklu ili kokoška s ruksakom, ...) na njegovu. Međutim, budući da se radi o igri pod nazivom 'Lažljivac', igrači ne moraju položiti jednaku kartu, mogu položiti onu koju žele. U ovoj igri drugi igrač može prethodnom reći da je lažljivac.

To se izgovara kada misli da drugi igrač nije dao pravu kartu već je položio svoju. Učenici su imali sve kokoške u igri i također su ih koristili. Ako je prvi igrač bio u pravu kada je proglasio prethodnog lažljivcem, prethodni je igrač morao pokupiti sve karte koje su bile na hrpi. Međutim, ako je prvi igrač pogriješio u vezi s prethodnim, a prethodni je stavio pravu kartu na hrpu, on je morao pokupiti sve karte s hrpe.

2. igra: Crni Petar

Učenike sam podijelio u nekoliko manjih skupina, po četvero. Igrali smo igru na sličan način kao što smo to činili tijekom igre Crni Petar. Pobjedio je učenik koji je najbrže prikupio sve parove i ostao bez karata.

Slika 4. Dječja kartaška igra

3. igra: Zamijeni i imenuj

Učenici su se po mojim uputama kretali u prostoriji na različite načine (trčanje, hodanje, skakanje na jednoj nozi, skakanje na drugoj nozi, ...). Pritom su morali obratiti pažnju na pravilo: "brzo, vješto, tiho!". Nakon udarca tamburina svatko od njih morao se zaustaviti ispred najbližeg školskog kolege, nakon čega su jedan drugom rekli što predstavljaju kokoške na njihovim kartama, a zatim su razmijenili spomenute karte (npr. "U ruci držim kokošku s rolerima, a ti, što imaš ti?"). Nastavili su igru kad su začuli udarac bubnja. Budući da se igra učenicima jako sviđjala, morali smo je ponoviti nekoliko puta.

3. Zaključak

Projekt je imao velik utjecaj na sve nas koji smo u njemu sudjelovali. Nakon njegove provedbe, nastavili smo i ustrajali na različitim načinima dolaska u školu. Imam želju da se u bližoj budućnosti unutar školskog prostora ukažu mnoge prilike za sudjelovanje u takvim projektima, jer potiču razvoj osjećaja za okoliš. Ako s djetetom dođemo pješice u školu, zajedno s njim zapažamo sigurne i opasne putove na relaciji do škole, razgovaramo s djetetom o onome što nam kao sudionicima u prometu poručuju prometni znakovi. Krećući se putem možemo jedni drugima ispričati puno lijepoga, rješavati trenutne probleme, slušati cvrkut ptica, udahnuti svjež zrak i pobrinuti se za svoje zdravlje. Zahvaljujući ovakvom načinu dolaska u školu djeca će postati odgovornija, neovisnija kao sudionici u prometu, povećat će se njihova socijalna uključenost (npr. druženje sa školskim kolegama tijekom pješčenja do škole) i ojačati njihovo zdravlje. Osim toga, ovim ćemo omogućiti da se u okolici škole odvija manje motoriziranog prometa i na taj način doprinijeti smanjenju opterećenja okoliša. Ako se slične teme budu uvodile u školski prostor, učenici će moći puno naučiti, a usvojene navike postat će dio njihovog svakidašnjeg života.

4. Literatura

- [1.]Ministrstvo za infrastrukturo. URL: http://sptm.si/wp-content/uploads/2019/09/dnevnik_1-3-RAZRED_PRESS.pdf (20.4.2021)
- [2.]Ogrin, M., Resnik, T., Klun, M., Plevnik, A. (2013). Trajnostna mobilnost. Priročnik za učitelje v osnovnih šolah. Ministrstvo za infrastrukturo

Stručni rad

KAKO DJECU S POSEBNIM POTREBAMA POUČAVATI NA DALJINU BEZ STRESA?

mag. Turinek Barbara

Osnovna škola Karla Destovnika-Kajuha, Šoštanj

Sažetak

Sati dodatne stručne pomoći pri poučavanju djece s posebnim potrebama na daljinu mogu biti vrlo naporni. Okruženje za učenje koje učenici imaju kod kuće nije uvijek idealno. Takav sat može za nas kao učitelje biti vrlo stresan, osobito zato što nas na takve sate nitko nije pripremio. Uz pomoć knjige *Sjediti mirno kao žaba* upoznala sam pojam pomnosti ili pune svjesnosti (nazvane i usredotočena svjesnost, engl. mindfulness) te nekoliko osnovnih vježbi koje sam upotrijebila za uspješno prevladavanje stresa.

Ključne riječi: stres, pomnost, pažnja, disanje

1. Uvod

Rad od kuće može biti vrlo stresan, posebice u individualnom radu s djecom s posebnim potrebama. Pri poučavanju na daljinu u programu Microsoft Teams bili smo bačeni u za nas novo okruženje. Tako nastavi ponekad nije prisustvovao samo učenik, već i njegova cijela obitelj. Zamislite buku troje braće i majke koja radi umjesto kćeri, zapisuje u bilježnicu te unatoč upozorenjima ne prestaje. Nitko nas nije pripremio na takve sate nakon kojih smo iscrpljeni, katkad čak i pregorjeli. U takvim trenucima trebamo nešto na što se možemo osloniti, što nam može pomoći preživjeti takav sat. Meni su pomogli pojam pomnosti i vježbe koje sam izvodila. Ideju sam dobila u knjizi *Sjediti mirno kao žaba*.

2. Što za nas znači stres?

Stres je riječ koju u posljednje vrijeme često čujem, posebno kad razgovaram s učiteljicama i učiteljima. NIJZ (Nacionalni institut za javno zdravstvo) definira stres kao „normalnu reakciju pojedinca kada mu je fizička ili psihička ravnoteža privremeno poremećena zbog unutarnjih ili vanjskih utjecaja (stresora). Stresori mogu dolaziti u različitim oblicima. Mogu biti manji (npr. gužva na cesti) ili veći (npr. smrt u obitelji), vanjski (npr. kratak rok za određeni zadatak) ili unutarnji (npr. brige, crne misli), negativni (npr. prometna nesreća) ili čak pozitivni (npr. rođenje djeteta)” [2.]

Stoga stres nekim osobama može predstavljati poticaj, a drugima stresor. Problem se ne javlja kada pojedinac kontrolira situaciju. Problem nastaje kad pojedinac osjeti kako mu je ravnoteža toliko narušena da više ne može ići dalje. Da se našao u situaciji s kojom se ne zna nositi. A ponekad je stresnih situacija jednostavno previše.

Na mrežnoj stranici NIJZ-a možemo pročitati kako se „neugodni simptomi stresa odražavaju na sva četiri aspekta pojedinca – na tijelu, emocijama, ponašanju i mislima. Karakterizira ga ubrzani rad srca, glavobolja ili probavne smetnje; napetost, utučenost, razdražljivost; nedostatak volje, poteškoće sa spavanjem i pažnjom, kao i negativne misli (npr. 'Ja ovo ne mogu').” [2.] Svakako je važno da stres, odnosno stresore koji ga uzrokuju, na vrijeme prepoznamo, jer mogu eskalirati i prouzročiti smanjenje imuniteta, a to posljedično može dovesti do oboljenja. NIJZ preporučuje pronaći odgovarajući način za ovladavanje stresnim situacijama, tijekom kojih je dobro poznavati razne tehnike opuštanja koje možemo upotrijebiti.

3. Pojam pomnosti

Naše je okruženje preplavljeno tehnikama meditacije, vježbama opuštanja i mnogim sličnim aktivnostima. Svima nam je već poznato koliko je važno pravilno disanje, koliko je važno znati se zaustaviti i opustiti. Ali svaki rad na sebi iziskuje trening i dosljednost. Vježbe koji bi nam trebale pomoći pri opuštanju često propustimo upravo zato što u svakodnevnom ritmu ne nalazimo ili ne izdvojimo dovoljno vremena za njih. Zato nam je ponekad kakva prečica naročito dobrodošla.

Na riječ pomnost prvi sam put naišla u knjizi *Sjediti mirno kao žaba* [3.]. Autorica kaže kako „pomnost nije ništa drugo nego svijest o prisutnosti u datom trenutku, otvorena i ugodna spremnost na razumijevanje stvari koje se događaju u vama i oko vas. To znači živjeti u sadašnjem trenutku (što nije isto što i razmišljati o sadašnjem trenutku) bez da se stvari osuđuju, namjerno previđaju ili izgubi ravnoteža pod pritiscima svakodnevnog života.” [3.]

Na mrežnoj stranici Društva za razvoj pomnosti o pomnosti navode: „Pomnost je duševna sposobnost svakog čovjeka. Ona također označava skup tehnika i metoda kojima sustavno razvijamo tu svijest. Pritom razlikujemo (a) formalne vježbe (meditaciju), poput minute za disanje, pregleda tijela, jednostavne prisutnosti i pomnosti u kretanju i (b) neformalne vježbe, gdje pomnom svjesnošću obavljamo aktivnosti svakodnevnog života kao što su pranje zubi, razgovor, vožnja automobila, čekanje u redu, šetnja gradom, vožnja autobusom i sl. Svim vježbama povećavamo razinu pomne svjesnosti u životu općenito.” [1.]

Istraživanje riječi pomnost vodi nas do vrlo detaljnih definicija i određenja. Ako se zamislimo nad samom riječju, otvara nam se horizont njezinih dimenzija, koje nisu tako jednostavne kao što se na prvi pogled čini. Knjiga *Sjediti mirno kao žaba* namijenjena je djeci i njihovim roditeljima, pa je zato možda napisana na popularniji način i pojam pomnosti približava svakome.

„Pomnost nije samo tehnika, već proces spoznaje, prihvaćanja i mijenjanja. Način je života koji se ogleda u svim područjima našeg života. Sve jasnije opažanje i razlikovanje događaja u okviru naših doživljaja omogućuje nam put osobnog rasta koji je kod svakoga jedinstven. Pogledajmo primjerice osobnu pripovijest o tome tko smo, što smijemo i što bismo trebali biti. Svjesnost o tome omogućuje nam iskorak iz ustaljenog načina djelovanja i priliku za stjecanje novih iskustava.” [1.]

Pažnja započinje disanjem, sa sviješću o tome da dišemo. Svi, naravno, znamo da dišemo, ali jesmo li toga svjesni? Snel kaže: „Disanje se ne može zaboraviti, ostaviti ili dogoditi. Dišete dok ste živi. Dišete i u ovom trenutku. Osjećate li? Vaše

vam disanje može otkriti mnogo toga. Može vam reći jeste li napeti, smireni ili nemirni i nije važno zadržavate li dah ili dišete spontano. Kad počnete opažati svoje disanje, postajete sve svjesniji svog unutarnjeg svijeta, usmjerivši pažnju na ovdje i sada. To je ujedno i prvi korak prema razvoju koncentracije.” [3.]

Snel upozorava da nam snaga disanja može u velikoj mjeri pomoći u stresnim trenucima kao što je vrijeme neposredno prije ispita ili nakon teškog razgovora. Disanje nam može pomoći da u situaciji koja izaziva intenzivne emocije ostanemo mirni. Snel upozorava: „Fokus na disanje uvijek funkcionira – djeluje na djecu, roditelje, kao i bake i djedove, bilo da se radi o manjem ili većem nesretnom slučaju. Ovo je prvi i ujedno najvažniji korak prema pomnoj reakciji. Kad se suočavamo s teškom ili zastrašujućom preprekom: umjesto da odmah reagirate, najprije se usredotočite na disanje i nekoliko planiranih udisaja i izdisaja.” [3.]

4. Kako uz pomoć pomnosti ovladati stres?

Prethodno je navedeno značenje pojma stresa i stresora. U mome slučaju stres izazvan individualnim satima dodatne stručne pomoći nije bio uvijek pozitivan. Štoviše, stres se iz sata u sat povećavao kako su se nagomilavali i stresori koje je pojedini sat donio. Neke od njih učenica i ja uspješno smo riješile, dok kod drugih nismo bile tako uspješne. Tijekom sati stresor je bila majka koja je radila umjesto kćeri. Kad kćerki nije išlo, uzela joj je olovku i zapisala umjesto nje. Tijekom sljedećih nekoliko sati stresori su se gomilali u obliku braće koja su stvarala takvu buku da učenicu više puta nisam čula. Nastavno gradivo koje sam željela objasniti ili utvrditi morala sam nekoliko puta ponoviti da bi me učenica čula. Stres i nemoć nakupljali su se i na kraju svakog sata bila sam sve više iscrpljena.

Pročitala sam knjigu *Sjediti mirno kao žaba* i preslušala vježbe na priloženom CD-u. Vježbe su namijenjene djeci mlađoj od 12 godina i željela sam ih iskušati u razredu. Najzanimljivija mi je bila ideja da „oluju” misli u glavi preusmjerimo na trbuh, gdje se koncentriramo samo na disanje. Tako se polako opuštamo.

Nekoliko odlomaka iz 3. vježbe na CD-u: „3. VJEŽBA: FOKUS NA DISANJE: Najbolji način da istreniraš svoju pažnju jest da se usredotočiš na disanje. Zašto? Jer je tvoje disanje uvijek uz tebe... S radoznalošću prouči svoje disanje. Što se u ovom trenutku događa s tvojim disanjem? Što ti poručuje? Sve što trebaš učiniti jest opažati ga. Ništa drugo. Poput stražara... samo nekoliko puta dublje udahni. Što se dogodi kad duboko udahneš, a što kad duboko izdahneš? Ne trebaš to raditi na silu ili učiniti nešto posebno. Dovoljno je da uhvatiš nešto više zraka u svoj trbuh, bez naprezanja. Dozvoli da u tvoj trbuh uđe malo više zraka, a zatim ga polako izdahni. Tvoje je disanje mirno i sve sporije. Postaje dublje i ujednačenije. Nastavi s disanjem. Duboko i postojano... čim primijetiš da zbog teških misli više ne obraćaš pažnju na disanje, možeš je ponovo usmjeriti. Natrag na mirno disanje u tvome trbuhu...” [3.]

I upravo mi je ta ideja sinula za vrijeme sata dodatne stručne pomoći učenicima drugog razreda u programu Microsoft Teams. Obrađivali smo nastavnu temu o danima, mjesecima i orijentaciji na kalendaru. Cijelo je vrijeme bila prisutna majka, neprestano dajući primjedbe... Nakon upozorenja da učenica sama potraži rješenje, majka je tvrdila joj ona ništa ne pomaže. Bila sam uistinu bijesna jer čula sam je i vidjela kako piše i traži umjesto učenice. Tada sam se prisjetila vježbe i na trenutak samo usredotočila na disanje. To sam tijekom sata više puta ponovila. Prvi put u dva mjeseca nakon toga sata nisam osjetila glavobolju.

I za vrijeme sljedećih sati, kad god sam se u situaciji osjećala bespomoćno, koristila sam ovu vježbu. Kad me je nešto „izbacilo iz takta”, nekoliko sam se sekundi usredotočila na podizanje i spuštanje trbuha, odnosno na disanje. Iza sebe imam već četiri sata tijekom kojih sam upotrijebila ovu vježbu. Moj rad se nije promijenio, kao ni okruženje kod učenice. Zbog nekoliko sekundi koje izdvojim tijekom sata nitko nije uskraćen, a ja se na kraju sata osjećam znatno bolje.

5. Zaključak

Okruženje za učenje ne možemo birati, ali se na njega možemo pripremiti. Vježbe pomnosti mogu biti dio ove pripreme, jer učitelju u stresnoj situaciji pomažu da mirno diše i nastavi s nastavom čak i kada sve nije idealno i kada postoje mnogi čimbenici koji uzrokuju smetnje – negativni stresori.

6. Literatura

- [1.] Društvo za razvijanje čuječnosti. URL: <https://www.cujecnost.org/cujecnost/> (11.1.2021.)
- [2.] NIJZ. URL: <https://www.nijz.si/sl/stres> (9.1.2021.)
- [3.] Snel, E. (2019). Sedeti pri miru kot žaba. Zavod Gaia planet. Celje.

Stručni rad

OBRADA PJESME KORIŠTENJEM STRATEGIJE VŽN

Ana Velički, prof.

Osnovna šola Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj

Sažetak

U ovom članku ću prikazati kako razvijati vještine čitanja korištenjem strategije VŽN prilikom obrade pjesme napisane na engleskom jeziku. Primjena ove metode prikazana je na praktičnom primjeru provođenja nastave s učenicima u razredu. Korištenjem ove metode učenici su pokazali svoje predznanje, uvježbavali vještine čitanja, da bi na kraju postigli zadani cilj nastavnog sata - razumijevanje i tumačenje teksta.

Ključne riječi: čitanje, čitalačka pismenost, strategije čitanja, razumijevanje, tumačenje

1. Uvod

Prije nekoliko godina učitelji u našoj osnovnoj školi pohađali su obuku "Čitalačka pismenost - strategije učenja čitanja" u organizaciji Zavoda za školstvo Republike Slovenije. Upoznali smo se s različitim strategijama učenja čitanja. Tijekom obuke najviše me zainteresirala tzv. strategija VŽN koju sam primijenila i u nastavi engleskog jezika u 9. razredu prilikom obrade pjesme "Good Hope", autora Benjamina Zephaniaha, da bih je potom dalje koristila još dugi niz godina. U ovom članku ću detaljnije predstaviti strategiju VŽN i potkrijepiti je prikazom primjera iz prakse.

2. Što je čitanje?

Čitanje je složena mentalna aktivnost koja zahtijeva mnogo vještine. Učimo ga od malih nogu, a dobra tehnika čitanja omogućava lakše učenje i u kasnijem razdoblju. Kad naučimo tečno čitati, počinjemo razmišljati o značenju pročitano g teksta, razvijamo vlastite stavove i oblikujemo vlastiti svjetonazor. "Pismena osoba u stanju je fleksibilno koristiti različite tehnike čitanja ovisno o vrsti materijala i cilju čitanja." [1] Kad čitanje postane sredstvo za stjecanje znanja, učenici prvo prosuđuju tekst na temelju autorovog gledišta, da bi kasnije, nakon što svladaju složenije metode čitanja, već mogli samostalno analizirati tekst, sintetizirati ga i kritički se osvrnuti na pročitani sadržaj.

Bitan proces tijekom učenja čitanja je postavljanje pitanja prije, tijekom i nakon čitanja te pronalaženje odgovora na njih. Razumijevanje teksta možemo podijeliti u tri razine:

- **izravno razumijevanje** (prepoznavanje jednostavnih podataka - tko, što, kada, gdje, koliko?)
- **razumijevanje rasuđivanjem** (percepcija suštine, prepoznavanje povezanosti dijelova teksta, rasuđivanje i prosudba na temelju podataka, razlaganje)
- **kritičko i kreativno razumijevanje** (sposobnost transformacije teksta i interpretacije vlastitim riječima, objašnjavanje metafora i simbola, analiza teksta, korištenje činjenica za rješavanje novih problema).

3. Strategije učenja čitanja

Strategije učenja čitanja samo su jedna od strategija učenja čija je primarna aktivnost usvajanje novog gradiva čitanjem. Postoji veliki broj različitih strategija čitanja (VŽN metoda, Paukova strategija, PV3P metoda, recipročno poučavanje), unutar kojih možemo pratiti različite vrste aktivnosti:

- **aktivnosti prije čitanja**, koje "učenicima pomažu u usvajanju novih riječi, određivanju svrhe/cilja čitanja i predviđanjima u vezi s pročitanim gradivom." [2]
- **aktivnosti tijekom čitanja**, koje "karakterizira činjenica da pomoću njih učenik provjerava točnost vlastitih predviđanja koja je dao prije čitanja te iznosi nova predviđanja" [2]
- **aktivnosti nakon čitanja**, koje koristimo "u svrhu organiziranja, restrukturiranja i procjene podataka iz teksta" [2]

4. VŽN strategija - praktički prikaz

Strategija VŽN vrlo je pogodna za podučavanje cijelog razreda ili veće grupe učenika. Povezuje se s gradivom u školskim udžbenicima i osigurava aktivnost svih učenika u razredu. Učenicima nudi model aktivnog čitanja tijekom samostalnog učenja i razne mogućnosti pismenog izražavanja. Ova metoda je prikladna za uporabu u svim dobnim skupinama, obuhvaća sve faze procesa čitanja i može se primjenjivati u većini sklopova učenja.

VŽN strategija se temelji na tri osnovna pitanja: što znamo? što želimo saznati? što smo naučili?

U radu sam se koristila donjom tablicom.

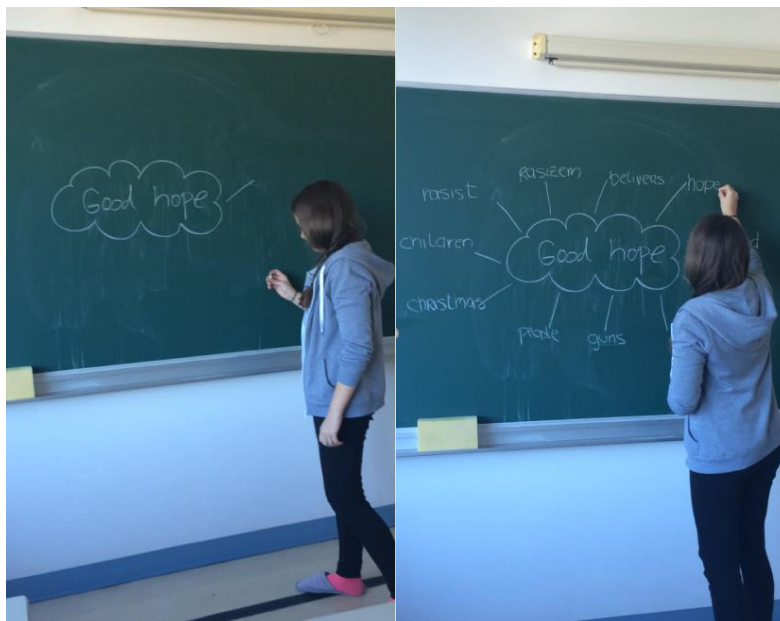
V: Što već znamo?	Ž: Što želimo saznati?	N: Što smo naučili?
Oluja mozgova kategorizacija	predviđanja postavljanje pitanja	pisanje odgovora ili sažetaka
<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;">ČITANJE</div>		

Tablica 1: Model za primjenu strategije VŽN

U sklopu udžbeničkog kompleta Messages 4, na satu engleskog jezika u 9. razredu razgovarali smo o pjesmi pod nazivom "Good Hope" [3]. Raspravu sam podijelila u tri odvojene faze: prije, tijekom i nakon čitanja.

V: oluja mozgova, kategorizacija

Prije čitanja, u razredu smo prvo izveli oluju mozgova (brainstorming). Učenici su između sebe izabrali svoju predstavnicu koja je na školskoj ploči zapisivala riječi koje su ih asocirale na naziv pjesme; u iznošenju ideja sudjelovali su svi učenici, svatko od njih morao je iznijeti barem jednu asocijaciju. Određene pojmove potom smo grupirali u smislene cjeline (npr. pozitivne i negativne riječi). Ova strategija aktivno potiče učenike na razmišljanje o točno određenoj temi, a učitelju nudi uvid u učenikovo predznanje, što predstavlja dobro polazište za prilagodbu učiteljevog tumačenja.

Slika 1 i 2 Oluja mozgova (brainstorming).

V: Što već znamo?	positive ideas: peace, planet, food, people, children, believers, love,...
oluja mozgova	
kategorizacija	negative ideas: racism, guns, terorism, hunger, starvation,...

Ž: predviđanja, postavljanje pitanja

Kad bi skupili veći broj riječi, postavila bih im pitanja, primjerice *Što je zajedničko ovim riječima? Što mislite o čemu govori ova pjesma? Što ćemo naučiti iz ovog teksta? Što biste željeli saznati?*

Najprije smo razgovarali o cilju čitanja. Učenike sam pokušala motivirati da sami kažu što žele saznati. Razgovarali smo o tome kako skrenuti pozornost na dijelove teksta koji će im dati odgovore na njihova pitanja. Proučili smo strukturu teksta, što im je pomoglo u tečnijem čitanju teksta i, posljedično, boljem razumijevanju pjesme. U udžbeniku smo pročitali i kratki opis autora teksta, koji je također naznačio značenje pjesme.

Ž: Što želimo saznati?	predictions: positive view of life, wishing for brighter future, ...
predviđanja	
postavljanje pitanja	questions: What does the author believe in? What is the poem about? What message is the author trying to send?

ČITANJE:

Nakon toga uslijedilo je čitanje pjesme naglas. Tekst smo čitali polako i točno, a sve nove riječi zapisivali u bilježnice. Nakon svake pročitane strofe bismo se zaustavili i razgovarali o njezinom sadržaju. Svaka je strofa imala odgovarajuću ilustraciju. Raspravljali smo o tome zašto je za neku strofu upotrijebljena određena ilustracija. Napravili bismo kratki sažetak svake pojedine strofe, po potrebi smo si pomogli i prijevodima na slovenski jezik. Prije čitanja, uvijek smo vodili računa o primjerenosti našeg predviđanja teksta.

Slika 3 Čitanje teksta.
4)

Slika 4 Tekst u udžbeniku. (Izvor: udžbenik Messages)

N: pisanje odgovora

Zatim sam učenike podijelila u manje skupine. Učenici su birali uloge (imenovali su zapisničara, nekoga tko je pazio na vrijeme i izvjestitelja) te im postavljali pitanja kao npr. *Mislite li isto kao i pjesnik? Slažete li se s njegovim uvjerenjima? Zašto?*

Učenici su u tekstu tražili bitne detalje, saželi ga, utvrdili poruku pjesme i razgovarali o autorovom pogledu na budućnost.

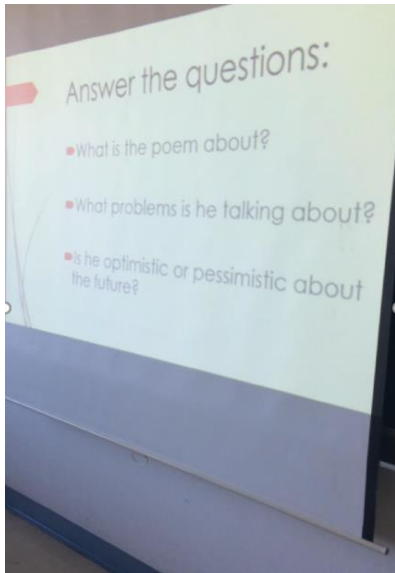
Učenici su se međusobno savjetovali i zapisivali svoje odgovore. Zatim su odabrali predstavnika koji će izvijestiti o njihovim zaključcima.

Učenicima sam dala i zadatak vezan uz razumijevanje i korištenje rječnika, koji je uključivao pretvaranje pridjeva u imenice (word formation), na pr.

I believe in being patient. → patience

I believe in being kind. → kindness

Zatim smo izvršili zadatak ponovnog stvaranja. Učenici su morali izmisliti i zapisati dvije vlastite strofe, od kojih je jedna započinjala s "*I believe...*", a druga s "*I know...*". Učenici su pokazali svoju kreativnost, vlastito mišljenje, koristili su slične rime. Potom su svoje pjesme predstavili ostalim učenicima iz razreda.

Slika 5: Primjeri pitanja.

Slika 6: Izvještavanje o odgovorima.

<p>N: Što smo naučili?</p>	<p>The poem is about world problems, what problems we are facing. The author is optimistic about the future, he believes there is good in everyone, he believes that we will overcome all the problems as long as we believe.</p>
<p>pisanje odgovora ili sažetaka</p>	<p>1. Honest / honesty 2. Courageous / courage 3. Sincere / sincerity</p>

	<p>4. Peaceful / peace</p> <p>6. Respectful / respect</p> <p>7. Friendly / friend</p> <p>I believe</p> <p>That love</p> <p>Can heal every soul.</p> <p>I know</p> <p>That a healed heart</p> <p>Can give us hope for more.</p>
--	--

5. Zaključak

Zadatak učitelja u nastavi je korištenje različitih načina poučavanja jer su i učenici međusobno različiti. Da bismo razvili vještine čitanja, dobro je poznavati složenije strategije čitanja putem kojih učenike osposobljavamo za razumijevanje i tumačenje pročitane teksta. VŽN strategija je samo jedna od njih, koja može biti vrlo učinkovita u nastavi jer povezuje sve učenike u razredu, svi slušaju ideje pojedinog učenika i tako mogu poboljšati vlastitu percepciju.

6. Literatura

[1] Gradišar, Ana; Pečjak, Sonja (2012): Bralne učne strategije. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo.

[2] Pečjak, Sonja (1995): Ravni razumevanja in strategije branja. Trzin: Založba Different, d.o.o.

[3] Goody, Diana; Goody, Noel; Lvey Meredith (2016): Messages 4. Učbenik za angleščino v 9. razredu osnovne šole: New edition. Ljubljana: Rokus Klett.

Stručni rad

KAKVU VRSTU AUTORITETA BI TREBAO USPOSTAVLJATI MODERNI UČITELJ?

Lana Klopčič, Osnovna škola Dob

Sažetak

Svrha našeg istraživanja bila je rasvijetliti pitanje uspostavljanja autoriteta učitelja u osnovnoj školi i utvrditi kako učenici doživljavaju i vrednuju autoritet učitelja. Glavna svrha našeg empirijskog istraživanja bila je usporediti različite načine uspostavljanja autoriteta učitelja u osnovnoj školi i utvrditi postoje li učitelji s različitim načinima uspostavljanja autoriteta u određenoj osnovnoj školi i u kojoj mjeri te razlike učenici uočavaju. Proveli smo empirijsko istraživanje korištenjem kvantitativne metode prikupljanja podataka s upitnikom za nastavnike i učenike, sa slučajnim uzorkom u jednoj od prigradskih osnovnih škola u Sloveniji. Rezultati dobiveni faktorskom analizom skupova pokazatelja za definiranje vrste učiteljskog autoriteta potvrdili su i utemeljili vrijednost postojanja tri glavna tipa učiteljskog autoriteta i jasnu korelaciju između predviđenih teorijskih okvira određene vrste učiteljskog autoriteta.

Ključne riječi:

autoritet, vrste autoriteta učitelja, načini uspostavljanja autoriteta učitelja u razredu, faktorska analiza

1. Uvod

Sam naslov sugerira, da je središnja tema ovog rada autoritet učitelja. Svjesni smo, da je odabrana tema jako aktualna, jer se sa pitanjima u vezi s njom svakodnevno susreću i roditelji i zaposlenici škole ili pojedinci na rukovodećim položajima. Činjenica je, da je autoritet danas problem obrazovanja, jer često čujemo da učitelji i drugi stručnjaci u školama imaju raznih poteškoća u uspostavljanju i održavanju autoriteta. Fenomen slabljenja autoriteta učitelja u društvu treba shvatiti šire, kako bi se definirala ideološka polazišta ovog teksta. Današnji položaj učitelja u društvu usko je povezan s općenitim zamaglivanjem značenja samog znanja, „kriza autoriteta je prije svega kriza normi i vrijednosti koje su nekada davale autoritet učiteljima. Kad su sve te norme i vrijednosti još uvijek bile na snazi, manje-više svi učitelji bili su nositelji vlasti, uključujući i one koji su bili tako malo obdareni ‘prirodnim’ autoritetom« [2].

Temeljna smjernica našeg teorijskog uvoda je stajalište, „da je za učiteljev autoritet bitno da stekne autoritet sa mjesta znanja u očima učenika, ko onaj, za kojeg se pretpostavlja, da zna i u kojeg učenici vjeruju jer vjeruju u njegovu znanje i / ili zato što ga zbog njegovih postupaka poštuju kao osobu “[9]. Dakle, ako preciznije definiramo autoritet učitelja kao promjenljivi dvosmjerni proces, kao odnos između učenika i učitelja, govorimo o transfernom odnosu, koji se, međutim, odvija na institucionalnoj razini u određenim okvirima. “Drugim riječima, autoritet učitelja mora se temeljiti na onome što ćemo nazvati transfernim odnosom između učitelja i učenika. Istodobno, učitelj ne smije zanemariti činjenicu, da njegov autoritet u javnoj školi uključuje odnos između učitelja i učenika, definiran hijerarhijom, što znači, da je učitelj u odnosu na učenika u nadređenom položaju “[9]. Izraz autoritet u tom tekstu ne odnosi se na statički status, ali u našem kontekstu ovaj pojam definira aktivnost, odnos između dva pola, pa je to odnos koji ima svoja pravila: „Nejednaki odnos u kojem nadređeni pol određuje sadržaj odnosa. Podređeni spol, unatoč nejednakom statusu, igra aktivnu ulogu i njegova je aktivnost moguća samo kada prepoznaje nadmoć nadređenog pola. U sažetom obliku možemo oblikovati kratku definiciju autoriteta: "Moć, koja omogućuje, da jedan čimbenik utječe na druge, u prvom redu bez upotrebe očite prisile" [10]. Autoritet je proces, to je živi pojam moći, koji treba stalno održavati.

Moramo istaknuti činjenicu, da su se kritike permisivnog obrazovanja pojavile već početkom 1980-ih. Christopher Lasch (2012) povezo je ulogu permisivnog obrazovanja s pojavom novog oblika psihološke subjektivnosti - patološkog narcizma. „Lachova temeljna teza je, da je u patološkom narcizmu ideal sebstva, predstavljen internaliziranim očekivanjima drugih, zamijenjen agresivnim, autodestruktivnim superegom. Stoga je prekid vlasti stvorio pojedinca koji ne internalizira zakon i više nije vezan vanjskim, traženim moralnim normama (ideal sebstva) [...] Subjekt prema tome više nije podložan ničemu izvan sebe i razviju se vlastiti potencijali, bez vanjske represije“[13]. Permisivno obrazovanje ne samo da potkopava autoritet učitelja na određenim mjestima, već također obrazuje pojedince, koji se razvijaju zbog nedostatka jasno definiranih pravila u nesigurne osobnosti, što je još više zabrinjavajuće za suživot u društvu poštovanja. Lasch također ukazuje na činjenicu da „iskustvo autoriteta - u školi, na poslu, na političkoj pozornici - tada samo završava obuku građana u tihom, ali neugodnom prihvaćanju oblika kontrole. Međutim, ovdje socijalna kontrola opet ne potiče niti neograničeno zadovoljenje vlastitih potreba niti samokritični osjećaj krivnje koji je

nekada nametala moralistička nadmoć, već tjeskobu, neizvjesnost i stalno nezadovoljstvo. Vlasti u školama, poslovnim korporacijama i sudovima skrivaju svoju moć pod maskom dobročinstva “[11]. S obzirom na različitost percepcija koncepta učiteljskog autoriteta tijekom vremena, uočavamo, da u modernom društvu postoji mnogo čimbenika koji na njega izravno ili neizravno utječu. Nas uglavnom zanima, kako različiti načini uspostavljanja autoriteta učitelja utječu na simboličku evaluaciju koncepta autoriteta kod učenika.

2. Načini uspostavljanja učiteljskog autoriteta i vrste učiteljskog autoriteta

Iako nikada ne možemo odrediti i propisati korake pomoću kojih učitelj u učionici može osigurati uspješnu i jedinu ispravnu vrstu autoriteta i tako omogućiti učenicima najučinkovitije stjecanje znanja, usporedbom različitih načina uspostavljanja možemo odrediti različite vrste učiteljevog autoriteta. U svojoj knjizi *Schulern Gerech werden* (1996.) C. M. Charles analizira, između ostalog, Dreikursov model, koji pretpostavlja tri vrste učitelja u skladu s načinom provođenja procesa učenja: autoritarni, permisivni i demokratski tip. Autoritarnog učitelja Dreikurs definira kao zapovjednika, jer vrši pritisak, dominantan je, nameće svoje ideje, zahtijeva suradnju, predan je, da se učenici ponašaju samo u skladu s njegovim načelima. Nikad ne raspravlja o zajedničkim načelima, ne voli protivljenje, uvjeren je, da je uvijek u pravu. Nikad ne odstupa od svojih principa, čak i ako su neprimjereni. Takav učitelj učenicima ne pruža mogućnosti za dijalog i izražavanje vlastitog mišljenja.

Druga vrsta učitelja je njegova suprotnost, to je popustljivi učitelj koji omogućava učenicima, da rade što žele i ne prisiljava ih ničemu. Ako učenika predmet ne zanima, isključuje ga. Ne inzistira na svojim odlukama i na neki način stalno prebacuje odgovornost za aktivnosti tijekom nastave na učenike. Nema jasne ciljeve i ne disciplinira učenike niti postavlja granice. Stvara okruženje za učenje u kojem učenicima nije jasno, što učitelj očekuje od njih i želi li doista da udovolje njegovim zahtjevima. Stoga učenici ne razumiju, da bi se ponekad trebali potruditi, iako ih određena tema možda ne zanima.

Treći tip je demokratski učitelj, koji je suprotan i prvom i drugom tipu, jer u učionici stvara ozračje uzajamnog poštovanja, suradnje i dogovora. Njeguje poticajno i dinamično okruženje za učenje, teži podjeli odgovornosti za procese učenja između učitelja i učenika i neprestano informira učenike o onome što znaju, kao i onome što još ne znaju. U takvom okruženju učenici razvijaju vrijednosti uzajamne pomoći i preuzimanja odgovornosti za vlastiti napredak. U *Schulern Gerech werden* (1976), Dreikurs naglašava važnost demokratskog tipa učitelja i opisuje ovaj način vođenja učenika kao najučinkovitiji za holistički razvoj učenika, budući da se učenik razvija u aktivnu ličnost s razvijenim osjećajem za kritičko mišljenje i suživot u društvu. Bernstein (2013) dublje definira različite tipe učitelja, opisujući autoritarnog učitelja kao principijelnu osobu sa visokim očekivanjima i jasno definiranim ciljevima, ponekad čak i previše jasnom, jer od njih nikada ne odstupa. Kategorizira ga kao učitelja koji učenike nagrađuje samo dobrim ocjenama, ali ne podupire vlastite pedagoške aktivnosti potičući učenike na samostalno djelovanje i zanimajući se za osobni razvoj učenika. Drži se distancirano i ne zanimaju ga

potencijalni problemi učenika. Strog je, dosljedan, ne čuje molbe učenika za pomoć. Njega ne zanima učenje slabijih učenika, uvjeren je u svoje pravo, a ako učenici ne slijede njegov pedagoški i profesionalni diskurs, to vidi isključivo kao njihov problem.

Drugi, permisivni tip učitelja, po Bernsteinu (2013) razlikuje se u dvije podskupine. Prvi je onaj, koji zanemaruje obrazovni proces i svoju pedagošku aktivnost i odnos s učenicima i ne zalaže se u njega, koristi ista nastavna sredstva i pristupe iz godine u godinu, radi na liniji najmanjeg otpora i očekuje isto od svojih učenika. Ne razmišlja o svom radu i koegzistira sa učenicima u nekom nenapisanom kompromisnom ozračju neaktivnosti. U takvom okruženju za učenje nema izazova, a nastavnik ignorira probleme u ponašanju. Kada bi trebao uložiti više truda u postizanje postavljenih ciljeva s učenicima, više voli odustati i ne biti opterećen posljedicama. Ovu vrstu popustljivog tipa učitelja u našem istraživanju nazvat ćemo permisivnim nezainteresiranim učiteljem. Druga podskupina definira popustljivi učitelj, koji je inače marljiv i aktivan, ali se boji utjecati na učenike s negativnim iskustvima u obrazovnom procesu, vrlo općenito govoreći, mogli bismo reći da uvijek želi biti jednostavno 'ljubazan' i uslužan. Boji se, da će učenici biti svladani, dopušta im, da sami odluče kako i kada će biti ocijenjeni, ne vrednuje njihova postignuća, već sam trud. Pojednostavljuje nastavna sredstva, kako se učenici ne bi previše trudili, da ih razumiju. Nazvat ćemo ga permisivnim popustljivim učiteljem. Ova vrsta učitelja osjeća strah od uspostavljanja mira i tišine, boji se povrijediti učenike svojom ozbiljnošću. Ustručava se uspostaviti red u učionici, čak i ako neki učenici to očito očekuju od njega.

Na kraju, ali ne najmanje važno, Bernstein (2013) također definira autoritativni tip učitelja, koji se po svojim temeljnim obilježjima podudara s Dreikurovim konceptom demokratskog učitelja. Ova vrsta učitelja izuzetno je predana hijerarhijskom odnosu s učenicima i neprestano mu teži, prodire u odnos s učenicima i stoji iza svojih postupaka koji su uvijek smisleni i sposobni za raspravu. Učenicima unaprijed predstavlja školska pravila i objašnjava zašto su hitno potrebni i koje su njihove dimenzije. Ako je potrebno, uključuje učenike u oblikovanje razrednih pravila, tako da zajedničkim dogovorom zajedno dođu do konačnog oblika, iako ovaj proces zahtijeva više vremena i učiteljeve reakcije. Ocjenjuje uspjeh učenika, a ne samo njihov trud, i potiče učenike, da uvijek iznova postižu više ciljeve. Ciljevi su objektivno definirani, a naponi učenika realno se vrednuju. Učenicima nudi motivirano okruženje za učenje u kojem je potrebno profesionalno djelovanje svih uključenih, što, prema našem mišljenju, posljedično dovodi i do međusobnih odnosa s poštovanjem između sudionika u procesu učenja. Takav učitelj ne samo da potiče učenike da pamte njegove fraze, već ih poziva da izraze vlastita mišljenja o školskim temama, zanimaju ga stavovi učenika prema predmetu. Autoritativni učitelj učenicima gradi pozitivnu sliku omogućavanjem njihovih postignuća u učenju i na prvo mjesto stavlja zajedničke ciljeve u grupi. U takvom okruženju za učenje manje je mjesta za nezdravu konkurenciju i kruto pamćenje sadržaja koji učeniku sami po sebi ne znače ništa. Definiciju demokratskog tipa učitelja kao kooperativnog i poticajnog za aktivnosti učenika spominje i Pšunder (1994, str. 33), koji demokratski obrazovni stil opisuje kao partnera, u kojem su „komunikacije dvosmjerne, učenik je u položaju subjekta. Učitelj potiče učenike da sudjeluju u izlaganju gradiva, potiče ih, postavlja pitanja i zajedno koračaju put do cilja. Autoritativni ili demokratski učitelj stoga nastoji

obrazovati aktivne učenike, koji su svjesni da su dio zajednice. Tako je neophodno da svaki član grupe u njoj pronađe mjesto za djelovanje i izražavanje.

U empirijskom dijelu teze predstaviti ćemo našu kategorizaciju tipova učiteljskog autoriteta, u kojoj smo se oslanjali na te autore i usredotočili se na tri osnovne vrste učiteljskog autoriteta: autoritarni, permisivni (popustljiv i nezainteresiran tip), autoritativni ili demokratski tip učiteljskog autoriteta. Za svaku vrstu učiteljskog autoriteta utvrdili smo 5 pokazatelja koji, prema našem mišljenju, najbolje definiraju i sažimaju njegov način uspostavljanja autoriteta. Slijedi lista teorijski predviđenih pokazatelja, koje smo odabrali za određivanje pojedinačne vrste autoriteta učitelja:

Autoritarni tip učiteljskog autoriteta

- Ne zanima ga je li nam teško, očekuje da damo sve od sebe.
- Voli samo učenike koji se pokoravaju, drugi mu smetaju, ne voli ih.
- Učitelj učenicima sam predstavi pravila, o njima nema rasprave i nikada ne odstupa od tih pravila.
- Učitelj ne podnosi da mu se itko suprotstavlja.
- Učitelj očekuje da ga slušamo, iako njegove odluke nisu poštene.

Autoritativni ili demokratski tip učiteljskog autoriteta

- Učitelj nas često iznenadi svojim znanjem.
- Prvo razgovaramo o pravilima, ali onda više ne možemo pregovarati o njima.
- Imamo povjerenje u učitelja, jer se uvijek razumno drži dogovorenih pravila.
- Učitelja poštujemo, ali ga i volimo, jer se trudi za nas.
- Učitelj nas potiče na učenje, iako je istinit i objašnjava nam što znamo, a i što ne.

Permisivno popustljiv tip učiteljskog autoriteta

- Učitelj nam dopušta slobodu, jer pravila za njega nisu važna.
- Učitelj nas nikad ne prisiljava da radimo nešto što ne želimo na nastavi.
- Učenici mogu sa učiteljem pregovarati o svemu.
- Učenici imaju moć u učionici, a ne učitelj.
- Učitelju ne smetaju nemiri u učionici, važnije mu je, da radimo ono što želimo.

Permisivno nezainteresirani tip učiteljskog autoriteta

- Učitelja više zanimaju sve druge stvari nego škola i učenici.
- Ako bi se učitelj trebao potruditi za postići nešto u odnosu sa učenicima, radije im popusti.
- Radije ne mari za neprikladno ponašanje učenika, nego da bi pokušavao uspostaviti red.

- Učitelj nije zahtjevan i nije ga briga hoćemo li se dosadivati na nastavi.
- Učitelja u biti nije briga radimo li što ili ne.

3. Metodologija

3.1 Istraživačko pitanje, metoda, istraživački pristup

Cilj empirijskog istraživanja bio je utvrditi koju vrstu učiteljskog autoriteta uspostavljaju pojedini predmetni učitelji u određenoj školi svojim djelovanjem. U istraživanju smo odlučili konceptualizirati autoritet s četiri osnovne vrste autoriteta učitelja. Stoga smo, na temelju procjena učenika o ponašanju učitelja, željeli provjeriti postojanje četiri vrste učiteljskog autoriteta na uzorku školskih učitelja: autoritarni, popustljivo popustljivi, popustljivo nezainteresirani i autoritativni tip učiteljskog autoriteta. Na temelju rezultata želimo predstaviti načine uspostavljanja učiteljskog autoriteta ili, ukratko, sažeti činjenice iz prakse koje bi mogle biti korisne profesionalcima u podizanju svijesti o uspostavljanju i održavanju vlastitog autoriteta. Kvantitativno istraživanje temeljilo se na ne slučajnom uzorku učenika od 5. do 9. razreda jedne od prigradskih osnovnih škola u Sloveniji. Veličina uzorka tako predstavlja 270 učenika.

3.3 Postupak prikupljanja i obrade podataka

Koristili smo kvantitativnu metodu prikupljanja podataka i kao alat koristili anonimni upitnik na mreži. Popunjavanje internetskog upitnika odvijalo se prema preliminarnom rasporedu u školi. U ispitivanju hipoteza koristili smo statističke postupke obrade podataka u programu SPSS (Statistički paket za društvene znanosti) i faktorsku analizu kako bismo utvrdili vrstu autoriteta učitelja na temelju pokazatelja (ponašanje učitelja) koji su korišteni za neizravno određivanje vrsta autoriteta. Za potrebe faktorske analize korišteni su samo odgovori anketiranih učenika predmetne nastave - ukupno 205 učenika od 6. do 9. razreda; učenici 6. razreda, 59 učenika 7. razreda, 54 učenika 8. razreda i 50 učenika 9. razreda, koji su odgovorili na set pitanja iz upitnika koji su se odnosili na ponašanje učitelja tijekom nastave, dvaput.

4. Rezultati

Vrijednosti pondera pored varijabli, koje čine svaki faktor izveden iz pokazatelja, prikazane su u tablici na sljedećoj stranici. Svaki niz teoretski osmišljenih pokazatelja, koji prema našem teorijskom konceptu definiraju određenu vrstu učiteljskog autoriteta i koje smo već spomenuli u uvodnom dijelu, u tablici je označen drugom bojom. Crvena označava indikatore za autoritarni tip učiteljskog autoriteta, plava za permisivno usklađen tip učiteljskog autoriteta, siva za permisivni nezainteresirani tip učiteljskog autoriteta i žuta za autoritativni ili demokratski tip učiteljskog autoriteta. Imena čimbenika su: faktor 1 - permisivni tip autoriteta učitelja, faktor 2 - autoritativni ili demokratski tip učiteljskog autoriteta i faktor 3 - autoritarni tip učiteljskog autoriteta. Četvrti faktor definiraju samo dvije negativne vrijednosti, zato smo ga u interpretaciji zanemarili i zaključili, da je faktorska analiza u relevantnom okviru pokazala samo tri osnovna čimbenika, a ne četiri, kako je teoretski predviđeno.

Slika 3: Prikaz vrijednosti pondera dobivenih čimbenika

	Faktor			
	1	2	3	4
Učitelj nas često iznenadi svojim znanjem.		,498		
Učitelja više od škole i učenika zanimaju sve druge stvari.	,443		,331	
Ne zanima ga je li nam teško, očekuje da damo sve od sebe.			,467	
Prvo razgovaramo o pravilima, a onda više ne možemo pregovarati o njima				-,417
Učitelj nam dopušta slobodu jer pravila za njega nisu važna.	,659			
Voli samo učenike koji se pokoravaju, drugi mu smetaju, ne voli ih.			,379	
Imamo poverenje u učitelja, jer se uvijek razumno drži dogovorenih pravila.		,682		
Učitelj učenicima sam predstavi pravila, o njima nema rasprave i nikada ne odstupa od tih pravila.			,460	
Ako bi se učitelj trebao potruditi za postići nešto u odnosu sa učenicima, radije popusti.	,516			-,313
Učitelja poštujemo, ali ga i volimo, jer se za nas trudi.		,818		
Učitelj nas nikad ne prisiljava da radimo nešto što ne želimo na nastavi.	,356	,375		
Učitelj ne podnosi, da mu se itko suprotstavlja.			,615	
Radije ne mari za neprikladno ponašanje učenika, nego da bi pokušavao uspostaviti red.	,553			
Učenici mogu sa učiteljem o svemu pregovarati	,408			
Učitelj nije zahtjevan i nije ga briga hoćemo li se dosadivati tijekom nastave.	,511			
Učitelj nas potiče na učenje, iako je istinit, i objašnjava nam što znamo, a što ne		,658		

Učenici imaju moć u učionici, a ne učitelj.	,652			
Učitelj očekuje da ga slušamo, čak i ako njegove odluke nisu poštene.			,489	
Učitelja ne smeta nemir u učionici, važnije mu je da radimo ono što želimo.	,779			
Učitelja u osnovi nije briga radimo li što ili ne,	,737			

Dobiveni faktori su:**Prvi čimbenik: permisivna vrsta autoriteta učitelja, granična vrijednost > 0,44**

Izvučeni pokazatelji i njihove težinske vrijednosti:

- Učitelju ne smetaju nemiri u učionici, važnije mu je, da radimo ono što želimo (0,779).
- Učitelja u osnovi nije briga radimo li što ili ne (0,737).
- Učitelj nam dopušta slobodu, jer mu pravila nisu važna (0,659).
- Učenici imaju moć u učionici, a ne učitelj (0,652).
- Radije ne mari za neprikladno ponašanje učenika, nego da bi pokušavao uspostaviti red (0,533).
- Ako bi se učitelj trebao potruditi za postići nešto u odnosu sa učenicima, radije im popusti (0,516).
- Učitelj nije zahtjevan i nije ga briga hoćemo li se dosadivati tijekom nastave (0,511).
- Učitelje više zanimaju sve druge stvari nego škola i učenici (0,443).

Drugi faktor: demokratski ili autoritativni tip autoriteta učitelja, granična vrijednost > 0,49

- Učitelja poštujemo, ali ga i volimo, jer se trudi za nas. (0,818).
- Imamo povjerenje u učitelja, jer se uvijek drži dogovorenih pravila (0,682).
- Učitelj nas potiče da učimo, iako je istinit, i objašnjava nam što znamo, a i što ne (0,658).
- Učitelj nas često iznenadi svojim znanjem (0,498).

Treći faktor: autoritarni tip autoriteta učitelja, granična vrijednost > 0,3

- Učitelj ne podnosi da mu se itko suprostavlja (0,615).
- Učitelj očekuje da ga slušamo, iako njegove odluke nisu poštene (0,489).
- Ne zanima ga je li nam teško, očekuje da damo sve od sebe (0,467).
- Učitelj učenicima sam predstavi pravila, o njima nema rasprave i nikada ne odstupa od tih pravila (0, 460).
- Voli samo učenike koji se pokoravaju, drugi mu smetaju, ne voli ih (0,379).

Četvrti faktor: zanemareno

- Prvo razgovaramo o pravilima, ali onda više ne možemo pregovarati o njima (-0,417).
- Ako bi se učitelj trebao potruditi za postići nešto u odnosu sa učenicima, radije im popusti (-0,313).

5. Rasprava

Faktorska analiza odgovora učenika o vrstama učiteljskog autoriteta pokazala je, da postoji jasna korelacija između gore navedenih pokazatelja, koje smo oblikovali u skupove za definiranje određene vrste učiteljskog autoriteta. Sve četiri (ili u osnovi tri: permisivna, demokratska i autoritarna) teorijski utemeljene vrste učiteljskog autoriteta bile su jasno ucrtane, a gornja tablica pokazuje da je faktor 1 - permisivni tip učiteljskog autoriteta - ucrtan s najvišim vrijednostima. U ovom faktoru prepoznamo uobičajenu permisivnu vrstu učiteljskog autoriteta, i popustljivu i nezainteresiranu. Na temelju dobivenih podataka možemo zaključiti, da je analiza podataka potvrdila postojanje tri osnovne vrste učiteljskog autoriteta, a ne četiri. Iznenaduju nas visoke vrijednosti prvog faktora, koji predstavlja skup pokazatelja permisivnog tipa učiteljskog autoriteta. Pitamo se, je li ovo dovoljno konstruktivna osnova za formiranje samopouzdanih, samoinicijativnih, kreativnih osoba, motiviranih za učenje? Koji razlozi mogu objasniti takav rezultat? Možda učenici prebrzo zaključe o učiteljevoj nezainteresiranosti ili popustljivosti - ako su navikli samo na pretjerano pamćenje činjenica i naglašavanje gole poslušnosti, svaki poziv na autonomno i kreativno učenje može ih podsjetiti na gluposti ili na nešto što nije ni vrijedno truda. S druge strane, dobiveni rezultati govore nam da učitelji iz ovog ili onog razloga sve više popuštaju trendovima popustljivosti i održavaju svoja načela samo na formalnoj razini.

U drugom faktoru, prema rezultatima faktorske analize, prepoznamo demokratski odn. autoritativni tip učiteljskog autoriteta. U ovom se faktoru najjače prepoznaje pokazatelj *Učitelja poštujemo, ali ga i volimo, jer se trudi za nas (0,818)*. ucrtana s najvećom vrijednošću pondera cijele analize. Ovi podaci sugeriraju da učenici ne samo da razumiju da određeni učitelj naporno radi na njihovom napretku, već ga i najviše cijene. Slijedom toga, percepcija nastavnikovih napora za uspjeh u učenju također budi visok stupanj povjerenja kod učenika prema ovoj vrsti učitelja. Unatoč činjenici da često mislimo da je mlađe ljude lako prevariti praznim riječima i lijepim riječima, prema našim podacima to nije slučaj. Pokazatelji ovog čimbenika objašnjavaju da učenici najviše vjeruju učitelju, koji je istinoljubiv i realno im govori što znaju, a što ne.

U trećem je faktoru ucrtan autoritarni tip učiteljskog autoriteta. Iz prikazanih vrijednosti razumijemo da je ovaj tip učitelja krajnje beskompromisan i svojevoljan u formuliranju i poštivanju razrednih pravila, pa prema našem mišljenju ne može steći povjerenje učenika. Unatoč činjenici da autoritarni tip učiteljskog autoriteta najbliže obuhvaća tradicionalni tip nastave i često je kritiziran, vrijednosti pored pokazatelja koji ukazuju na ovu vrstu učitelja su visoke i veza između zahtjeva je jasna. Stoga vidimo da je, unatoč svim kritikama koje smatramo relevantnima, ova vrsta učiteljskog autoriteta učenicima jasna i smislena. Pojednostavljeno, s ovom vrstom učiteljskog autoriteta učenici vrlo brzo znaju što smiju i ne trebaju ulagati napor u odnos s njim. U drugim vrstama izgradnje autoriteta koje teže

zajedničkom radu i pronalaženju zajedničkog jezika, ta je jasnoća malo zamagljena, nema toliko puno crno-bijelih aspekata.

U četvrtom faktoru nije zacrtana pozitivna vrijednost pondera u izjavama. Zaključujemo da je to povezano s jakim vrijednošćima u izjavama permisivnog učitelja u prvom faktoru, koji je pretpostavio reprezentativnost mogućih utega u teoretski predviđenoj drugoj podvrsti permisivnog učitelja (permisivni nezainteresirani tip učiteljskog autoriteta). Stoga možemo reći da postoje samo tri osnovne vrste autoriteta učitelja u percepciji učenika. Drugi od dva pokazatelja *Ako bi se učitelj trebao potruditi postići nešto u odnosu sa učenicima, radije bi im popustio.* (-0.313) s negativnom vrijednošću u četvrtom faktoru ne uzima se u obzir, jer smo taj pokazatelj i njegovu vrijednost već uključili u interpretaciju prvog faktora. Iznenađeni smo visokom negativnom vrijednošću prvog ucrtanog pokazatelja četvrtog faktora, *Prvo razgovaramo o pravilima, ali onda više ne možemo pregovarati o njima.* ($-0,417$), koji ni u jednom drugom faktoru nije ucrtan s pozitivnom vrijednošću. Budući da je u četvrtom faktoru samo ovaj pokazatelj, izvučen s negativnom vrijednošću, relevantan, o njegovu sadržaju ne možemo napisati ništa potvrdno. Možemo samo zapisati što ovaj faktor nije, naime da pokazatelj *Prvo razgovaramo o pravilima, a onda više ne možemo pregovarati o njima.* (-0.417) ne definira ovu vrstu ovlasti. Suprotno očekivanjima, četvrti faktor otvara nam se kao prostor koji je sadržajno neispunjen, o čemu možemo pisati samo ono što ne uključuje. Pitamo se da li nas, unatoč činjenici da ne možemo zaključiti vrstu autoriteta iz jedne negativne vrijednosti, ta vrijednost, samo kao podatak, a ne kao faktor, ne poziva na dublje promišljanje. Može nam skrenuti pozornost na činjenicu da, unatoč poslovično rastućem uključivanju učenika u stvaranje pedagoškog procesa, studenti ne osjećaju taj napor. Zanima nas, kako bismo mogli potaknuti stvarno uključivanje učenika u važne odluke koje se dotiču suživota u školskom prostoru. Pitamo se govore li nam ove informacije da učitelji ne razgovaraju s učenicima o pravilima ili. dogovaraju li se? Postavlja se, dakle, pitanje kako je prezentacija i formuliranje školskih pravila u školi? Može li se zaključiti da učitelji učenicima samo predstavljaju pravila, jer nema dovoljno vremena za zajednički dogovor? S obzirom na spremnost učenika da prenose svoja razmišljanja o tome što se događa u školi, što su također potvrdili sudjelujući u našem istraživanju, vjerujemo, da bi mogli konstruktivno doprinijeti stvaranju školskih pravila.

6. Zaključak

Fenomen istraživanja autoriteta učitelja jest uočavanje složenog pitanja obrazovanja koje je razapeto između nužnosti prisutnosti autoriteta za djetetov osobni razvoj i otpora koji podređeni pol osjeća na putu prema neovisnosti i oslobođenju. Autoritet je neophodan i neizbježan za uspješno vođenje učenika, ali se može uspostaviti na razne načine. U svakom slučaju, mora se uspostaviti autoritet u smislu superiornog pola, jer je samo tako omogućen odnos, primjeren za osobni razvoj pojedinca. Pojedinac se može uspostaviti kao slobodan i samostalan subjekt samo određenim pritiskom koja se očituje u obliku vlasti.

Rezultati faktorske analize pokazali su da postoji empirijski provjerljiva veza između pokazatelja koje smo osmislili kako bismo konceptualizirali određenu vrstu učitelja. Tako smo dobili potvrdu naše teorijske definicije vrsta autoriteta učitelja. Rezultati potvrđuju, da smo na odgovarajući način, odnosno uglavnom dovoljno

precizno i dubinski, osmislili karakteristike koje odražavaju svaku vrstu autoriteta. Provjerom naših teorijskih polazišta faktorskom analizom dobili smo vrlo indikativne rezultate. Dobiveni podaci otkrili su, da je razlika između dvije podvrste permisivnog tipa autoriteta učitelja, točnije između popustljivog i nezainteresiranog permisivnog tipa autoriteta učitelja, moguća na konceptualnoj razini, dok su u percepciji učenika te granice nejasne i da u praksi obje vrste imaju zajedničke učinke.

Rezultati dobiveni faktorskom analizom skupova pokazatelja za definiranje vrsta učiteljskog autoriteta potvrdili su i utemeljili vrijednost postojanja tri glavna tipa učiteljskog autoriteta i jasnu korelaciju između predviđenih teorijskih okvira određene vrste učiteljskog autoriteta. Faktorska analiza vrsta učiteljskog autoriteta također nam je omogućila da formuliramo ideološke smjernice za razvoj pojedinog vrsta autoriteta učitelja u različitim pedagoškim procesima. U tom obziru, nadamo se, da će u budućnosti biti veća prisutnost demokratskog tipa učiteljskog autoriteta u osnovnim školama. Vjerujemo da ovaj profil uzima u obzir znanje i položaj učitelja kao nositelja funkcije znanja u odnosu sa učenikovom potrebom po sigurnosti i ljubavi, a kasnije i željom za neovisnoću.

Teorijska obrada određenih pojmova iz psihoanalize otkrila nam je važnu činjenicu o učitelju kao onome, za kojeg se pretpostavlja, da zna. Ovom funkcijom učitelju se daje i moć koju ima nad onim s kim je u ovom odnosu. Stoga učitelj mora biti osoba koja je svjesna svoje uloge i odgovornosti. Posebna emocionalna dinamika, koja se odvija između učitelja i učenika ima neprocjenjivu važnost u uspostavljanju učiteljevog autoriteta u učionici. Unatoč prikupljenim dokazima ili činjenicama, koje nam je donijela interpretacija dobivenih podataka, ističemo da još uvijek ne vidimo jednoznačan ili jednostavan odgovor na pitanje kako definirati najprikladniji način uspostavljanja autoriteta učitelja u razredu. U svakom slučaju, želimo da ovaj koncept u budućnosti zadrži svoju ključnu ulogu u školskom prostoru, jer je to po našem mišljenju nužan uvjet za razvoj autonomnih i mislećih pojedinaca. Istraživanje je također utvrdilo, da su prema učenicima najčešća permisivna ponašanja učitelja, zatim autoritarna ponašanja, a najmanje prisutna je vrsta autoritativnog ili demokratskog ponašanja. Možda bi imalo smisla, da osnovne škole uključe dodatni odgojni zadatak učitelja u svoj obrazovni koncept i da svi pokušaju djelovati na odgojni način u skladu s mjerodavnim ili demokratskim tipom vlasti, za koji vjerujemo, da ga nacrtani pokazatelji točno definiraju. Dakle, učitelji i drugi stručnjaci u osnovnim školama mogli bi se nositi s negativnim učincima permisivnog obrazovanja spomenutim u uvodu kroz svoju koordiniranu obrazovnu praksu. Na taj bi način učenici mogli početi konstruktivno oblikovati svoju osnovnu strukturu ličnosti odmah nakon ulaska u školu. Uspostavljanjem autoriteta na ovaj način, učitelji bi podržali moralni razvoj učenika i holistički razvoj njegove osobnosti, što bi osnažilo učenike za kasniji poštovan i konstruktivan suživot u modernom društvu.

7. Bibliografija

- [1.] Bernstein, D. A. (3. 8. 2018). Parenting and teaching: What's the connection in our classrooms? Psychology Teacher Network. Pridobljeno s: <http://www.apa.org/ed/precollege/ptn/2013/09/parenting-teaching.aspx>
- [2.] Blais, M. C., Gauchet, M., Ottawi, D. (2011). O pogojih vzgoje. Ljubljana: Založba Krtina.
- [3.] Charels, C. M. (1996). Building classroom discipline. White Plains, N.Y.: Longman.
- [4.] Cohen, L., Manion, L., Morrison, K. (2011). Research methods in Education 7. Routledge: New York.
- [5.] Dreikurs, R., Grunwald, B., Pepper, F. (1976). Schülern gerecht werden: [6.] Verhaltenshygiene im Schulalltag. München, Berlin, Dunaj: Urban und Schwarzenberg.
- [7.] Glasser, W. (1994). Učitelj v dobri šoli. Radovljica: Regionalni izobraževalni center.
- [8.] Gogala, S. (2005). Izbrani spisi. Ljubljana: Društvo 2000.
- [9.] Kovač Šebart, M., Krek, J. (2009). Vzgojna zasnova javne šole. Ljubljana: Pedagoška fakulteta – Univerza v Ljubljani.
- [10.] Kroflič, R. (1997). Avtoriteta v vzgoji. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- [11.] Lasch, C. (2012). *Kultura narcisizma*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- [12.] Pšunder, M. (1994). Knjižica za učitelje in starše. Maribor: Obzorja.
- [13.] Salecl, R. (2010). Disciplina kot pogoj svobode. Ljubljana: Založba Krtina.

Stručni rad

PROJEKT - KULTURNA BAŠTINA U 3. RAZREDU

Vanja Kačič, učiteljica razredne nastave

Osnovna škola Koroški jeklarji, podružnica Kotlje, Slovenija

Sažetak

Često se pitam kako djeci prve trijade na što zanimljiviji način približiti sadržaje koji se odnose na živote ljudi u prošlosti. Teško im je shvatiti da su se životi ljudi u prošlosti poprilično razlikovali od današnjih, jer nemaju takva životna iskustva. Moj cilj je naučiti djecu da cijene i čuvaju svoju kulturnu baštinu. Stoga ovoj temi moramo pristupiti vrlo odgovorno kako bi djeca pojmla njen značaj.

Ključne riječi: doživljaj prošlosti, kulturna baština, projekt, Festival đurđica

1.UVOD

Kulturna baština predstavlja dio nas, dio okoliša i društva u kojem živimo. Pomaže nam razumjeti prošlost i stvara bolju budućnost.

Kulturna baština je vrijednost. Predstavlja važnu komponentu lokalnog, regionalnog, nacionalnog, europskog i globalnog identiteta. Baština je stvorena zahvaljujući znanju i ponašanju pojedinaca i društva, koji ju prepoznaju i čuvaju. Čovječanstvo je zapamtilo povijesna događanja i prenosilo ih s koljena na koljeno u svojim pripovijestima. Ovo je važan prijenos bogatog znanja na mlađe generacije.

Baštinu nikada ne smijemo shvatiti samo kao oblik prošlosti, već prije svega kao kombinaciju oblika sadašnjosti i suvremenosti uz uvažavanje dimenzije povijesti.

Često se pitam kako djeci u prvom odgojno-obrazovnom razdoblju na najzanimljiviji način približiti sadržaje koji se odnose na živote ljudi u prošlosti, kako postići postavljene ciljeve. Umjesto tradicionalne frontalne nastave, bolje je uvesti nove metode koje omogućuju da učenici preuzmu aktivne uloge u procesu učenja. Za što jasnije prenošenje znanja koristim razne materijale, poput filmova, knjiga, fotografija ... Učenike vodim u obilazak muzeja i dvoraca. Svake godine u školu pozivamo bake i djedove koji djeci prepričavaju doživljaje iz svog djetinjstva.

Smatram da bi integriranjem komponenata baštine u školovanje razne povremene akcije i projekte trebali zamijeniti trajni oblici koji su povezani s otkrivanjem i istraživanjem.

U ovom ću članku predstaviti jedan od mogućih načina za razvijanje osjećaja zahvaljujući kojem djeca uz vlastitu aktivnost upoznaju svoje neposredno okruženje, lokalnu zajednicu i njenu prošlost.

NAŠ PROJEKT: »BAŠTINA KOTLJA«

ODJELJENJE DJECE: 3.k

DOB DJECE: 8, 9 godina

TRAJANJE: školska godina 2020./2021. (ožujak, travanj, svibanj)

SVRHA PROJEKTA

- motivirati djecu i roditelje da upoznaju posebnosti našeg mjesta i okolice,
- pobuditi zanimanje za poznavanje našeg rodnog mjesta i očuvanje naše kulturne baštine,
- povezati istraživanje našeg mjesta i okolice s umjetničkim i drugim područjima (likovna umjetnost, glazba, drama i jezik).

CILJEVI PROJEKTA

- upoznati karakteristike našeg okoliša, mjesta i neposrednog okruženja škole (prirodnu i kulturnu baštinu),
- upoznati rad pojedinih institucija u mjestu,
- potaknuti roditelje na suoblikovanje naših aktivnosti, povezanih s upoznavanjem našega mjesta,
- spoznavati o pozitivnom značenju i dimenzijama kulture.

**2.OPIS PROVEDBE PROJEKTA I POJEDINAČNIH
AKTIVNOSTI**

Provedba projekta odvijala se tijekom cijele godine. Početak školske godine bio je posvećen planiranju provedbe projekta. U ožujku, travnju i svibnju posvetili smo se istraživanju kulturne i prirodne baštine Kotlja. Projekt smo završili sudjelovanjem na *Festivalu đurđica (Festival solzic)*.

Djeca su zadatke odradila s oduševljenjem i entuzijazmom. Razvila su sposobnost samostalnog promatranja, uspoređivanja, povezivanja i logičnog zaključivanja, kao

i sposobnost samostalnog izvještavanja. U projektnom radu pružena im je mogućnost razvijanja opuštenog izražavanja pogleda, mišljenja i stavova.

Otvorenost, kreativnost i inovativnost ključne su prednosti projektnog rada, predstavljaju izazove za sve sudionike i definitivno obogaćuju školsku godinu. Projektni rad nadilazi okvire nastave. Put cjelokupnog projektnog rada nije lak. Cijelo sam vrijeme poticala i usmjeravala aktivnosti učenika prema postavljenim ciljevima, što je vrlo zamorno i zahtijeva fleksibilnost te stručno, metodološko-didaktičko i psihološko znanje učitelja.

S učenicima 3.k razreda Podružničke škole Kotlje u ožujku sam tijekom njihovog upoznavanja okoliša obrađivala temu Baština. Najprije smo obavili intervju s bakama i djedovima o prošlosti naše škole i našeg mjesta. Doznali smo puno novih stvari. Posjetili smo kulturne institucije i stvarali na poljima umjetnosti, književnosti i glazbe. Posjetili smo Korušku središnju knjižnicu dr. Franca Sušnika i razgledali Prežihovu sobu, njegova djela te naučili mnogo toga o njegovom životu. Učenici su bili oduševljeni jer su puno naučili.

O Prežihu smo razgovarali i na satima slovenskog jezika. Čitali smo knjigu Đurđice u kojoj književnik Prežihov Voranc opisuje život i rad ljudi u Kotlju. Te crtice imaju poseban životni vijek, naime prelaze od usta do usta. Učenica Naja predstavila je knjigu Drvene klompe, koju je na koruškom dijalektu napisala njezina baka Bojana Verdinek. Bilo nam je zabavno čitati na koruškom dijalektu. Saznali smo da su dijalekti kolijevka slovenskog jezika. Na kraju projekta napravili smo pravu maketu Kotlja i nacrtali naše mjesto. Prilikom crtanja naglasili smo odakle potječe ime mjesta Kotlje. Također smo se pobrinuli za zabavu i otplesali nekoliko narodnih plesova te naučili plesati pravu polku, karakterističnu za Kotlje.

Slika 1. Maketa Kotlja (izvor: osobna arhiva 2021.)

Krenuli smo u istraživanje poznatom Vorančevom stazom. Djeca su informacije dobivala iz knjiga, biltena s odgovarajućom tematikom i razgovora s bakama i djedovima. Sa zanimanjem su listali i Školske kronike. S obzirom na to da kulturna baština pokriva sva područja ljudskog djelovanja, ona je isprepletana s praktički svim, različitim segmentima odgoja i obrazovanja. U prvoj je trijadi prisutna u svim predmetima i dnevnim aktivnostima. Stoga može postati poveznica na kojoj se susreću sadržaji svih školskih predmeta i školskih aktivnosti. Među operativnim ciljevima prvog odgojno-obrazovnog razdoblja, pri spoznavanju okoliša možemo zapaziti sljedeće ciljeve u okviru tematskog sklopa Vrijeme:

Učenici:

- znaju razlikovati prošlost i sadašnjost u svojim životima i spoznaju da su životi ljudi bili drugačiji u prošlosti,
- upoznaju vidike života ljudi u prošlosti i danas (boravak, prehrana, odjeća, posao, prijevoz),
- spoznaju značaj baštine,
- upoznaju i vrednuju promjene u njihovom mjestu na osnovu različitih izvora,
- znaju opisati vremenski tijek pojava.

U svibnju, kada pod Uršljom gorom zamirišu đurđice, u Kotlju se tradicionalno održava Festival đurđica. Nakon prošlogodišnje pauze zbog epidemije, ponovno

su pripremili program za posjetitelje. Ove godine smo sedmi put izvodili svoje aktivnosti tijekom sudjelovanja na Festivalu đurđica, koji predstavlja posvetu tradiciji, narodnom predanju.

Festival đurđica koruška je kulturno-turistička manifestacija koja se nadovezuje na baštinu riječi (Đurđice, crtica Prežiha Voranca). Treći vikend u svibnju rezerviran je za festival koji zahvaljujući manifestacijama u mjestima Ravne i Kotlje te u kući Prežiha Voranca odražava puls života u Koruškoj i poziva vas da to doživite i uživete u druženju uz glazbu, pjesmu, ples, folklor, kulinarstvo, literaturu , korušku tržnicu ...

Ove godine učenici podružničke škole Kotlje također su sudjelovali na sedmom Festivalu đurđica. Festival se održavao od 21. do 23. svibnja 2021. Tijekom cijelog svibnja učenici podružničke škole Kotlje pripremali su se za ovogodišnji Festival đurđica, posvećen kulturnoj i prirodnoj baštini, u suradnji s vrtićem i Danicom Hudrap, unukom Kuharovog Anzana. Čitali smo djela Prežiha Voranca i stvarali na područjima umjetnosti, plesa i glazbe.

Slika 2. Ples (izvor: osobna arhiva 2021.)

Festival smo obogatili crtežima đurđica i poznatim likovima iz Prežihovih crtica, koje su visjele u Kotlju, podsjećajući tako mještane na mjesec svibanj i početak festivala. Zbog sigurnosti i "dječjeg mjehurića" izložba je pripremljena iza ograde naše škole i na mostovima prema Prežihovini. Tijekom našeg kreiranja bili smo počašćeni posjetom načelnika Općine Ravne na Koroškem Tomaža Rožena, ravnatelja Osnovne škole Koroški jeklarji Aljaža Banka, Mateje Hovnik, ravnateljice Vrtića Ravne i Danice Hudrap iz općine Ravne na Koroškem. Ovaj kulturni događaj zaključen je pripovijedanjem odnosno pažljivim dječjim slušanjem najpopularnije Prežihove pripovijetke, *Levi devžej* (Lijevi džep). Da je pripovijedanje jedinstvena umjetnost i da to nije odlika svakoga, uvjeralo nas je iskustvo pripovijedanja Danice Hudrap. Djeca su odmah osjetila emociju i vlastitu notu koje je unijela u pripovijetku. Mirko Osojnik, veliki poznavatelj života Lovre Kuhara i njegove braće, predstavio nam je svoju osobnu priču o starom selu Kotlje i hotuljskoj školi.

Slika 3. *Levi devžej* (izvor: osobna arhiva 2021.)

3.ŠTO SU DJECA STEKLA SUDJELOVANJEM U PROJEKTU?

Kulturna baština dio je nas, dio okoliša i društva u kojem živimo. Pomaže nam razumjeti prošlost i stvara bolju budućnost. Djeca su stekla mnogo iskustva i znanja na polju spoznavanja odnosno upoznavanja domaćeg društvenog okruženja. Upoznata su s radom pojedinih institucija u mjestu, razgovarala su s ljudima koji rade u tim institucijama i stekla puno informacija. Upoznala su prirodnu i kulturnu baštinu svog rodnog mjesta. Okušala su se u nekoliko umjetničkih aktivnosti (kazališna predstava, pjevanje, narodni ples, likovno stvaralaštvo ...). Djeca su bila sukreatori makete Kotlja te su tako mnogo naučila o našem kraju. Informacije, nova, stečena znanja i iskustva često su dijelila s drugom djecom, s njihovim roditeljima i mještanima Kotlja. U projektu su vrlo rado sudjelovala. Stoga se radujemo novim izazovima i ovakvim lijepim iskustvima u budućnosti.

4.ZAKLJUČAK

Narodna tradicija (predanje) - domaći obrt, kazališna predstava, dječje igre, folklor, narodni običaji, šale i navike - sve je to odraz stalne ljudske kreativnosti i slike ljudi u Sloveniji. Te aktivnosti utječu na našu prepoznatljivost, dio su naše tradicije i kulturne baštine, koje se međusobno isprepliću i nadopunjuju te nas obogaćuju. Predstavljaju tradiciju koja se prenosi s koljena na koljeno. Narodna tradicija također živi kroz igru i zabavu. Potonje su prijeko potrebne, jer predstavljaju aktivnosti kroz koje se također odvija učenje, aktivnosti koje opuštaju i zahvaljujući kojima se ukazuje na značaj grupnog, timskog rada. Očuvanjem kulturne baštine na ovaj način potiče se poštivanje generacija koje dolaze, istodobno osiguravajući da te aktivnosti budu prepoznate i sačuvane od strane budućih generacija.

Odaziv djece je pozitivan, dapače, oduševljena su nad drugačijim načinom rada. Moja želja je da se projektni način rada razvija i ubuduće, jer time doprinosimo očuvanju važnog dijela naše kulturne baštine. Smatram da škola ne predstavlja samo učenje već i odgoj. Svrha nam je bila osvijestiti ljude o činjenici da današnjeg razvoja ne bi bilo bez rada naših predaka. Dakle, pobrinimo se za očuvanje kulturne i prirodne baštine.

5.LITERATURA

- [1.]Kunaver, Dušica (2019): Slovenska ljudska dediščina priročnik. Ljubljana: Turistično in kulturno društvo Naše gore list
- [2.]Zbičajnik, KIA Klavdija (2020): Prežihovi odtisi-Vorančeva pot. Ravne na Koroškem: Prežihova ustanova
- [3.]Oder, Irena ...et al. (2013): 120 Voranc...in teče življenje pod Goro...:Občina Ravne na Koroškem: Prežihova ustanova
- [4.]Medvešek, Vanja...et al. (2007): 100 let moje šole. OŠ Koroški jeklarji podružnica Kotlje
- [5.]Verdinek, Bojana (2002): Lesene cokle. Ljubljana: Kmečki glas
- [6.]Bogataj, Janez (1992): Sto srečanj z dediščino na Slovenskem. Ljubljana: Prešernova družba

Stručni rad

DRUGAČIJI SAT POVIJESTI: »IGRAM ULOGU, POVJESNIČAR SAM!«

Laura Mohorko Kumer, učiteljica slovenskog jezika i povijesti

OŠ Cirkulane-Zavrč

Sažetak

Učitelji postajemo svjesni važnosti igre uloga na nastavi povijesti tek kada je izvodimo. Radi se o snažnoj aktivaciji misaonih procesa koja u učenicima pobuđuju zanimanje i na taj način stečeno znanje učenik ne zaboravlja. Simulacija odnosno igranje uloga na nastavi povijesti može se izvoditi od prvih nastavnih sadržaja u 6. razredu i sigurna sam da izvrsno služi u nastavnim sadržajima učenika. Uz pomoć ove vrste iskustvene situacije, učenici će lako osvijestiti povijesnu temu, možda je lakše naučiti i shvatiti posljedicu događaja/situacije u odabranom prostoru i vremenu. Ne samo da povezuje učenike, često opušta i monotonu atmosferu koja je najveći inhibitor učeničke znatiželje. Igra uloga kod učenika potiče najviše misaone procese i pomaže da se nastavno gradivo internalizira. Ne smijemo zaboraviti činjenicu da je u ovoj vrsti nastavne metode učenik aktivni sudionik procesa učenja, što u njemu pobuđuje dodatnu motivaciju za rad. Igranje uloga pokazalo se učinkovitim sredstvom poučavanja povijesti među mojim učenicima, a u ovom članku predstavljam nekoliko scenarija za nastavne teme kod kojih je moguća primjena takve metode učenja.

Ključne riječi: suvremene nastavne metode, nastava povijesti, igra uloga, scenariji za nastavu, zanimljiva nastava

1. UVOD

Na nastavi povijesti učitelji neprestano pokušavamo gradivo približiti učenicima. To je s opsežnim kurikulumom povijesti u osnovnoj školi često teško. Stoga moramo koristiti nastavne metode s kojima učenicima približimo povijest i nastavu učinimo još zanimljivijom. Danas je važno da nastava povijesti nije samo frontalna prezentacija nastavnog gradiva, već da su uključeni svi sudionici u procesu učenja. S time mislim na učenike koji sudjeluju u nastavnom procesu. Učitelj treba dobro razmisliti o tome koji nastavni sadržaj će učenicima približiti malo drugačije. To može učiniti igrom uloga.

Igra uloga ne mora se izvoditi u učionici, može se i u drugom okruženju. Suvremene nastavne metode uključuju one uz pomoć kojih nastava povijesti nije samo vitalnija, već je na nastavi moguća također veća aktivacija i individualizacija [2].

2. ZAŠTO JE IGRA ULOGA VAŽNA NASTAVNA METODA?

Proces učenja je kvalitetan kada učenik podjednako razvija sve dimenzije spoznaje, perceptivno i emocionalno, simbolički i akcijski. O učinkovitosti takve vrste iskustvenog učenja govorimo kada je u prvom planu učenje koje uključuje emocije i intelekt [5]. Međutim, potrebno je razlikovati igru uloga i simulaciju. U prvom slučaju učenik preuzme identitet neke osobe ili grupe te su u njega uživi. Kod simulacije se radi o zadržavanju vlastitog identiteta, pomoću kojega se može uživjeti u zamišljenu situaciju. Igra uloga odvija se različito. Učitelj može podijeliti uloge tako da igraju svi učenici u razredu. S druge strane igru uloga izvode pojedini učenici, a ostali svoju aktivnost održavaju komentiranjem, analizom, brigom o didaskalijama, glazbi i scenografiji. [1] Vrlo je važno da se učenici osjećaju dobro tijekom igre uloga, a mi nastavnici pomažemo u stvaranju opuštene atmosfere. Jasnim definiranjem uloga, uputa i zadataka, učitelj također sprječava neugodne trenutke (učenici pogreške ne ismijavaju ili se rugaju). Koji su ciljevi ove

metode? Osim ostvarivanja odgojno-obrazovnih ciljeva, uključuju se također različiti procesi složenog učenja.

Ciljevi su usmjereni na:

- vježbanje već naučene teorije,
- povećanje motivacije za učenje,
- aktiviranje svijesti o vlastitim osjećajima i doživljajima,
- izražajnost problematike međusobnih odnosa,
- izravno izražavanje problema, događaja,
- razvoj empatije. [4]

3. KAKO MOŽEMO IZVESTI IGRU ULOGA NA SATU POVIJESTI?

Postoji više načina na koje se izvodi igra uloga. Najčešći je sigurno *okrugli stol*. Izvodi se tako da za stolom sjede aktivni pojedinci koji razgovaraju, formiraju svoje stavove te s različitim mišljenjima prodiru u središnja pitanja povijesnog događaja ili procesa. Promatrači mogu argumentirati događanje i sudjeluju u dijalogu postavljajući pitanja. Sljedeći je način *za i protiv*, koji nudi priliku za rješavanje raznih, osobito socijalnih tematika. Može se izvoditi frontalno, udvoje ili u manjim skupinama. Riječ je o davanju mogućnosti pojedincu da brani ideju, argumentirajući je, a druga strana ima priliku osporiti ideju ili je zagovarati. Igra uloga također se može izvoditi u obliku *radijske emisije*. U prvom je planu moderator koji može pozvati gosta koji komentira događaj ili situaciju, a učenici promatrači sposobni su takav dijalog aktivno komentirati, pripremiti pitanja itd. Način igranja uloga također je *kongres odnosno konzultacije*. Učenici prisustvuju susretu i nakon uvida u središnju povijesnu temu predstavljaju svoj rad. Može se odvijati frontalno, a učenici se moraju pripremiti. Učitelj im pomaže pripremajući pomagala (karte, pomagala za izradu vanjske prezentacije itd.). Unatoč malom broju sudionika sudjelovati mogu svi učenici jer je uloge moguće mijenjati. U tom okviru smijemo zaboraviti također na demonstraciju principa koji je moguće primijeniti u većini povijesnih situacija i koji također sama koristim. Učenici nauče

gradivo te ga uprizore pomoću scenarija koji je pripremio učitelj ili oni sami. Ovakva igra uloga odlična je za kreativnost učenika uz pomoć koje povijesna tema oživi u zamišljenoj situaciji. [4] Učenici se udube u pojedine povijesne situacije i ličnosti, preuzimaju identitet određenih aktera i lakše svladaju naučeno gradivo.

Igru uloga pripremila sam prema demonstraciji principa. Takav način iskustvenog učenja odabrala sam u 8. i 9. razredu.

4. PRAKTIČNI PRIMJERI

4.1. USPON I PAD NAPOLEONA, 8. RAZRED

Tema koju smo predstavili na okruglom stolu kroz igru uloga obavezna je tema u 8. razredu: Od feudalne rascjepkanosti do kraja starog poretka, gdje smo obrađivali nastavni sadržaj Napoleon i njegovi ratovi. Učenici su izradili zastave zemalja sudionica u vezi s usponom Napoleonove Francuske i te su sudjelovali u pisanju scenarija. Također su se pobrinuli za Napoleonov izgled i napravili prepoznatljiva pokrivala za glavu i reprezentativne simbole zemalja. Uz pomoć situacija objasnili su kako je Napoleon širio svoje ideje diljem Europe [5].

Slika 1: Učenici 8. razreda tijekom predavljanja nastavne teme o Napoleonu.

SCENARIJ:

Napoleon: »Sada ću iskoristiti revoluciju i zavladata Europom. Izvršit ću državni udar i doći na vlast. Najprije ću napasti Englesku.«

Engleska: »Nećeš uspjeti, postali smo parlamentarna monarhija. Sada imamo jaku vojsku.«

Napoleon: »Za kaznu ću vam zabraniti trgovanje s Europom i uvesti kontinentalnu blokadu.«

Kralj Portugala: »O, ti francuski uzvišeni care! Nastavit ćemo trgovati s Engleskom.«

Kralj Španjolske: »Također mi nećemo popustiti. Uzeo si nam papu, ali doći će dan kada više nećemo biti pod francuskom vlašću.«

Engleska (uzvišeno): »Nema veze, trgovat ćemo s drugim kontinentima, npr. s Azijom ili Afrikom.«

Austrijski car: »Napadni nas ako se usudiš. Krvavo ćemo te pobijediti.«

Napoleon (bori se s Austrijom): »Tako, sada ćete vidjeti!« *(bori se s Austrijom i trijumfalno je pobjeđuje)*. »Juhuhu, pobijedio sam i osnovao Ilirske pokrajine u srednjoeuropskim zemljama.«

Napoleon (ponosno): »Osvojio sam Prusku, a sada idemo protiv Rusije! Cijela Europa će bit moja.«

Rusija (ljutito): »Što si mislio kada si nam zabranio trgovanje s Engleskom, sada imamo još više siromaštva. Oduprijet ćemo se svom snagom, majka priroda je s nama.«

Napoleon i tri vojnika (marširajući prema Moskvi, čuju se koraci): »Još malo i Rusija je moja.«

Francuska vojska i Napoleon: »Brrrr, ne možemo više, prehladno je i u papučama smo kao na francuskoj obali.«

Španjolska, Pruska, Rusija, Švedska, Austrija i Engleska: »Još uvijek imamo nadu ... izgubio je! Napoleone, izazivamo te na Bitku naroda kod Leipziga u Austriji.«

Godina 1813. – francuski i drugi vojnici vode bitku...

Španjolska, Pruska, Rusija, Švedska, Austrija i Engleska: »Pobijedili smo, previše nas je, prejaki smo! A sada brzo prema Parizu da zauzmemo Francusku *(koračaju u Pariz i naređuju Napoleonu)*. Odustani od prijestolja, odmah!«

Napoleon: »Neeee, neću se odreći svoje Europe.«

Španjolska, Pruska, Rusija, Švedska, Austrija i Engleska: »Deportirat ćemo te na otok Elbu i mirno živjeti u Europi. Konačno!

Slika 2: »Napoleon« prijeti Engleskoj kontinentalnom blokadom.

4.2. TRIDENTINSKI KONCIL

Sljedeća važna tema, o kojoj smo razgovarali metodom igranja uloga, također je obavezna tema u 8. razredu – Promijenjena politička i vjerska slika Europe. Učenici su u ovoj temi istaknuli važan sastanak crkvenog vrha u 16. stoljeću koji je (kao odgovor na Reformaciju) donio mnoge promjene u vjersku sliku Europe.

SCENARIJ:

Papa Pavao III. (*saziva koncil na kojem nije bio prisutan*): »Izgubili smo puno vjernika, zbog toga su potrebne promjene. Crkvi su potrebne nove, čvrste smjernice. Usvojiti moramo brojne reforme.«

Koncilu prisustvuju brojni biskupi koji čak 18 godina prihvaćaju reforme u Crkvi i traže odgovore na Reformaciju.

Biskup 1: »Bdjet ćemo nad vjerskim životom u Europi i tako vidjeti svoje istinske vjernike. Važno je obrazovanje svećenika!«

Biskup 2: »Imenovat ću predstavnike u zemljama koji će paziti na vjernike da ne vrše pobunu. Što još?«

Biskup 3: »Potvrđujemo latinski prijevod Biblije koji je jedini pravi.«

Biskup 4: »Točno tako. Također ćemo uvesti knjigu rođenih i vjenčanih. Još nešto?«

Biskup 3: »Također potvrđujemo da se mi svećenici ne smijemo vjenčati jer moramo biti vjerni samo Bogu.«

Biskup 1: »Također moramo bilježiti broj rođenih i umrlih. Stoga je hitno potrebno uvođenje matičnih knjiga.«

4.3. PARIŠKA MIROVNA KONFERENCIJA

U 9. razredu usredotočili smo se na razdoblje nakon Prvog svjetskog rata jer smo željeli zaokružiti znanje o Pariškom mirovnom ugovoru iz 1919. godine. Učenici su sami analizirali sastanak u Parizu i predvidjeli posljedice koje je donio. Sadržaj učenja uvrštava se u temu Političke karakteristike 20. stoljeća i pruža uvid u kraj Prvog svjetskog rata. Prikazuje uključene aktere, zemlje i obilježja poslijeratnog političkog sastanka. [5]

SCENARIJ:

PARIŠKA MIROVNA KONFERENCIJA – igra uloga (pet učenika dolazi pred ploču, razgovaraju i raspravljaju sjedeći na stolicama)

Učenik čitatelj: Nakon Prvog svjetskog rata 1919. godine u Versajskoj palači u Parizu okupili su se predstavnici pobjedničkih zemalja Prvog svjetskog rata: SAD, Francuska, Velika Britanija i Italija. Okupljeni za stolom, sjede u krugu i raspravljaju.

WILSON (SAD): »Juhuhu, drago mi je da smo pobijedili i bacili gubitnike na koljena!«

CLEMENCEAU (FR): »Zapamtimo da je glavni krivac za Prvi svjetski rat bila Njemačka! Uzet ćemo njihove kolonije i želimo natrag naš istočni dio teritorija!«

GEORGE (UK): »Hej ti, Njemačka nije bila samo krivac za rat, sada će platiti također milijunsku odštetu. Znate što, uzmimo im oružje i vojsku!«

CLEMENCEAU (FR): »Proglašavam također raspad Austro-Ugarske i raspad Turskog carstva. Kao središnje snage su naime sramotno sudjelovale s Nijemcima i nanijele golemu štetu posebno na Balkanu.«

WILSON (SAD): »Osnovati moramo također društvo koje će spriječiti daljnje ratove i osigurati mir u svijetu. Neka to bude društvo svih naroda!«

GEORGE (UK): »Jako sam sretan što smo Njemačku bacili na koljena!«

NJEMAČKA (stoji pored, tužna i ljuta kada kod kuće čuje što se dogodilo):
»Obećavamo da ćemo se jednom osvetiti za Pariški ugovor iz 1919. godine!«

Slika 3: Učenici tijekom demonstracije mirovne konferencije u Parizu

5. ZAKLJUČAK

Kroz proces učenja otkrivam da je igranje uloga važna i nezamjenjiva metoda na nastavi povijesti. Donosi novu dinamiku u učionicu, budi mnoge misaone procese i čini nastavu povijesti još privlačnijom za učenika. Između učitelja i učenika također može dočarati nov, prekrasan odnos koji učenici ne zaboravljaju tako lako. Igra uloga korisna je u svim fazama nastave; za motivaciju, u središnjem dijelu, korisna je također kao sredstvo za utvrđivanje ili provjeru znanja. [3] Važno jest da učenicima znamo predstaviti povijest kao zanimljiv predmet i razbiti mit o monotoniji.

6. IZVORI I LITERATURA

- [1] Karba, P. (2005). Zgodovina v šoli v 21. stoletju – vse življenje uporabna popotnica. Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 87.
- [2] Potočnik, D. (2017). Sodobne učne metode pri pouku zgodovine. [Annales. Series historia et sociologia](#), svezak 27, broj 4, str. 838–839.
- [3] Potočnik, D. (2009). Zgodovina učiteljica življenja. Maribor, Izdavačka kuća Pivec, str. 125–126.
- [4] Rupnik Vec T. (2003). Igra vlog in simulacija kot učna metoda: priručnik za učitelje psihologije in drugih družboslovnih predmetov ter razrednike, str. 11–27.
- [5] Kurikulum za povijest. Dostupno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_zgodovina.pdf (posjet 15. 6. 2021.)

Stručni rad

**PRIMJER DOBRE PRAKSE: ZOOM SATOVI
ČITANJA TIJEKOM NASTAVE NA DALJINU**

Adrijana Skok, mag. prof. spec. i reh. ped.
Osnovna škola France Bevk Tolmin, Slovenija

Sažetak

Čitanje je jedna od osnovnih vještina koja je čovjeku potrebna za samostalan i kompetentan život. U procesu školovanja čitanje je jedna od vještina koja ima veliki utjecaj na uspješnost učenja. Učenje čitanja sustavno se razvija u prve tri godine obrazovanja. Redovito vježbanje čitanja presudno je za automatizaciju tehnike čitanja, što je preduvjet za razvoj razumijevanja čitanja. Provedba treninga čitanja kod kuće i kontinuirano provođenje različitih čitateljskih aktivnosti u školi, imaju značajan utjecaj na razvoj tečnosti čitanja do razine automatizacije. Korištenje vremenski ograničenih tekstova za čitanje u svrhu praćenja razvoja čitateljskih sposobnosti omogućuje stvaranje brzih oblika pomoći učenicima prve trijade kojima je potrebna dodatna pomoć u učenju čitanja. Zatvaranje škola zbog epidemije koronavirusa posljedično je utjecalo na oblikovanje satova čitanja i pomoć u razvoju tečnosti čitanja putem aplikacije Zoom. Održavanje satova čitanja putem aplikacije Zoom pozitivno je utjecalo na usvajanje i automatizaciju čitanja uključenih učenika. Znatno se je poboljšala također njihova motivacija za čitanjem. Istodobno, satovi čitanja pozitivno su prihvaćeni kao jedan od mogućih oblika druženja i održavanja socijalnih kontakata učenika tijekom nastave na daljinu.

Ključne riječi

tehnika čitanja, prva trijada, trening čitanja, Zoom satovi čitanja.

1. Uvod

Čitalačka pismenost, kao najviši stupanj u razvoju čitalačkih vještina, karakterizira se kao sposobnost brzog čitanja s razumijevanjem i sposobnost fleksibilnog i kritičkog pristupa gradivu [2]. Put do postizanja krajnjeg cilja, odnosno samostalnog čitanja, započinje postupkom sustavnog opismenjavanja djece u prve tri godine osnovne škole [3]. Cilj je u prve tri godine školovanja razviti automatiziranu tehniku čitanja s odgovarajućim razumijevanjem čitanja [4]. Redovito i kontinuirano provođenje čitalačkih aktivnosti u školskom okruženju, uz istodobno izvođenje vježbi glasnog i tihog čitanja u kućnom okruženju, značajno doprinose usvajanju i automatizaciji tehnike čitanja. Tečno čitanje preduvjet je dobrog razumijevanja pročitanog. Dobro razumijevanje čitanja naime omogućuje čitanje za učenje i primjenu informacija ili znanja u novim situacijama [2].

2. Satovi čitanja u školi

U svrhu razvijanja čitalačkih vještina učenika prve trijade, prije četiri godine smo na školi formirali tzv. *Projekt čitanja u prvoj trijadi*. Održava se cijelu školsku godinu i organiziran je u četiri ciklusa čitanja. Svaki ciklus čitanja traje četiri tjedna. Uključuje ciljane čitateljske aktivnosti za razvijanje tečnosti čitanja i razumijevanja čitanja, koje se istovremeno odvijaju na tri razine:

- u školi, u okviru nastave,
- kod kuće, u obliku treninga čitanja koji učenici provode uz pomoć roditelja i
- u školi, u obliku satova čitanja, koji su namijenjeni učenicima kojima su potrebne usmjerene vježbe za svladavanje tečnog čitanja.

Posebna se pažnja posvećuje praćenju napretka učenika u čitanju, što nam omogućuje osmišljavanje odgovarajućih oblika pomoći i uključivanje učenika u daljnje čitanje. Učenici, kojima treba više vježbi glasnog čitanja kako bi savladali tehniku čitanja, razvrstani su u skupine prema postignutoj razini čitanja. U okviru satova čitanja čitaju, uče i vježbaju tehniku glasnog čitanja, obogaćuju svoj rječnik i razvijaju razumijevanje čitanja te poboljšavaju motivaciju za čitanje. Održavaju se izvan nastave, tri puta tjedno.

2.1. Zoom satovi čitanja

Održavanje satova čitanja u školi spriječeno je zbog jesensko-zimskog (od studenog 2020. do veljače 2021.) zatvaranja škola radi kontrole širenja zaraze koronavirusom. Novonastala situacija dovela je do odluke da se planirani satovi čitanja održavaju putem aplikacije za videokonferencije Zoom. Budući da je organizacija i provođenje Zoom satova čitanja na daljinu zahtijevala više stručne podrške, u provedbu su, uz specijalne pedagoge, bili uključeni također razrednici i učitelji produženog boravka. Učenicima prve trijade je prilikom korištenja mrežnih alata bila potrebna pomoć i podrška roditelja ili druge odrasle osobe, zbog toga je bio termin održavanja satova čitanja uvijek unaprijed dogovoren. Zoom satovi čitanja održavali su se tri puta tjedno, a pojedino čitanje trajalo je od 15 do 20 minuta.

Osnovni ciljevi održavanja Zoom satova čitanja bili su razviti tečnost čitanja i razumijevanje čitanja. Istodobno, pažnja nam je bila usmjerena na obogaćivanje rječnika i održavanje motivacije za čitanje. Učenici su čitali tekstove u tiskanim materijalima koji su im bili dostupni kod kuće. Najčešće su koristili čitanke, radne bilježnice i udžbenike. S obzirom na potrebe i čitateljske mogućnosti pojedinih čitateljskih skupina, pripremljeni su prilagođeni materijali za čitanje. Tekstove su nadograđivali različiti zadaci za razvijanje razumijevanja čitanja.

2. 2. Tijek Zoom satova čitanja

Uvodnih nekoliko minuta bilo je posvećeno kratkom razgovoru, dogovaranju redoslijeda čitanja i izvođenju vježbi za „zagrijavanje“ očiju (igre očima). Čitajući naslov i imenujući autora teksta, učitelj se obratio učenicima i skrenuo im pažnju na odabrani tekst. Nakon toga uslijedio je brzi pregled teksta, opis ilustracija i rasprava o naslovu i mogućoj temi teksta. Uslijedilo je glasno čitanje učenika po unaprijed dogovorenom redoslijedu. Kraći tekstovi pročitani su više puta. Istraživanja naime pokazuju da je ponavljanje čitanja istog teksta učinkovito za učenike s poteškoćama u čitanju jer čitanje sa svakim ponavljanjem postaje lakše, manje naporno i brže [2]. Nakon čitanja učenici su u tekstu tražili ključne informacije. Imenovali su i opisali glavne književne osobe, odredili mjesto i vrijeme događaja, saželi su suštinu priče uz pomoć ilustracija i nastavnikovih smjernica te dali mišljenja o pročitanoj sadržaju. Ponekad su bili utisci pročitanoj teksta nadahnuće za umjetničko i dramsko stvaralaštvo učenika. Zoom satovi čitanja završavali su raznim igrama riječi i čitanja radi obogaćivanja rječnika.

3. Zaključak

Možemo zaključiti da su učenicima potrebne svakodnevne vježbe čitanja u trajanju od najviše deset minuta dnevno kako bi razvili tehniku čitanja. Dobro je da se vježbe čitanja u prve tri godine obrazovanja, koje se smatra najosjetljivijim razvojnim razdobljem za svladavanje tehnika čitanja, odvijaju istovremeno u školi i kod kuće. Važan čimbenik u razvoju tehnike čitanja je glasno čitanje drugima. Sa Zoom satima čitanja potaknuto je glasno grupno čitanje. Glasno čitanje dokazano potiče razvoj jezika i pismenosti, a kasnije pozitivno utječe na bolje razumijevanje pročitanog i uspjeh [1]. Uključeni učenici i njihovi roditelji prihvatili su održavanje Zoom satova čitanja tijekom nastave na daljinu kao pozitivno iskustvo. Izvijestili su da primjećuju napredak u čitanju i bolju motivaciju za čitanje kod uključene djece. Spomenuli su da su njihova djeca voljela čitati vršnjacima i učiteljima, iako su s njima bili povezani samo putem računalnih ekrana. Uz sve nabrojane pozitivne učinke dodali su visoku dodanu vrijednost satima čitanja jer su spomenuti kao jedan od mogućih oblika druženja i održavanja socijalnih kontakata među učenicima tijekom nastave na daljinu.

Učitelji koji smo vodili i izvodili Zoom satove čitanja uočavamo poboljšanje u razvoju tehnike čitanja kod uključenih učenika. Smatramo da je ovaj oblik poticanja učenika u početnom procesu čitanja bio učinkovit, fleksibilan i praktičan. Istodobno je omogućena diferencijacija u izboru lektire za učenike prema različitim razinama čitanja.

4. Popis literature

- [1.]Kesič Dimic, K. (2010.). *Priročnik o branju*. Ljubljana. Alba 2000 založba,d.o.o.
- [2.]Marjanovič Umek L., Fekonja Peklaj U. i Pečjak, S. (2012.). *Govor in branje otrok: ocenjevanje in spodbujanje*. Ljubljana. Center za psihološko merjenje in svetovanje oddelka za psihologijo Filozofske fakultete.
- [3.]Pečjak, S. (1996.). *Kako do boljšega branja: tehnike in metode za izboljšanje bralne učinkovitosti*. Ljubljana. Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
- [4.]Pečjak, S., Magajna, L., Podlesek, A. (2012.). *Ocenjevalna shema bralnih zmožnosti učencev 1.-3. razreda*. OSBZ. Ljubljana. Center za psihološko merjenje in svetovanje oddelka za psihologijo Filozofske fakultete.

Stručni rad

RAZVOJ DJECE S POSEBNIM POTREBAMA KROZ ČETIRI GODINE ŠKOLOVANJA

Bojana Posavec Vaupotič, univ. dipl. ped.

III. gimnazija Maribor, Slovenija

Sažetak

Svakodnevno se susrećemo s raznolikošću. Pogotovo kada promatramo područje posebnih potreba djece. Svaki je pojedinac sam po sebi drugačiji. Prihvatila sam se studije slučaja učenika III. gimnazije, koja ima odluku djeteta s posebnim potrebama. Određena je kao dijete s govorno-jezičnim poremećajem i kao dijete s nedostacima u pojedinim područjima učenja. To je jedan od primjera koji imaju pozitivan i uspješan zaključak. Predstavila sam povijest slučaja, a zatim i nastavak školovanja kod nas. Put nije bio lak, i zato smo zadovoljni sa završetkom. Učenica je uspješno razvila socijalni dio koji je bio vrlo slab i područje učenja. Povezala se sa školskim kolegama i uspjela steći Velik napredak je postignut u području stjecanja znanja. Kroz godine školovanja u posljednjih godinu dana učenica je sve obaveze izvršavala potpuno samostalno. Uspjela je postati samostalna i odgovorna osoba s vrlo dobrom slikom o sebi.

Ključne riječi: posebne potrebe, učenik, škola, napredak

1.Uvod

Svake godine susrećemo sa sve većim brojem djece s posebnim potrebama. Obrazovanje ove djece vrlo je aktualno pitanje u današnjem školstvu. Glavna svrha uključivanja nije ispravljanje učenika s posebnim potrebama u smislu njegovih nedostataka i invaliditeta, već usredotočenost na njegove sposobnosti. [4]. Nedostaci su podijeljeni u različite kategorije. Usredotočit ću se na dva nedostatka, a to su umjereni poremećaji govora i jezika te nedostaci u pojedinim područjima učenja. Usredotočila sam se na navedene nedostatke zato što ću predstaviti rad i razvoj učenice Ane kroz četverogodišnje školovanje na III. gimnaziji Maribor. Učenica je kategorizirana kao dijete s govorno-jezičnim poremećajima i dijete s nedostacima u pojedinim područjima učenja. Učenica dolazi iz vrlo specifičnog okruženja s izrazito slabim socijalnim vještinama. Jako je umjetnički nadarena, ali jezično vrlo slaba zbog integracije obitelji u drugo vjersko okruženje u Sloveniji. Međutim, u razdoblju od četiri godine postigla je velik napredak, konsolidirala se i izrasla u neovisnu i odgovornu osobu. To je primjer dobre prakse, gdje se mnoge stvari mogu postići uz pomoć prilagodbi i individualne stručne pomoći. Put nije bio lak, ali je bio uspješan.

1.1.Govorno-jezični poremećaj

Govorno-jezični poremećaj predstavlja poremećaj pri usvajanju i razumijevanju te govornom izražavanju. Poremećaj se očituje u razumijevanju govora i govorno-jezičnog izražavanja, kao i u neskladu između verbalnih i neverbalnih sposobnosti. To rezultira poremećajima čitanja, pisanja i učenja u cjelini. [3]

Govorno-jezični poremećaje dijelimo u četiri stupnja:

- blagi poremećaji govora i jezika - takva djeca odstupaju od prosjeka u govornoj i jezičnoj komunikaciji u jednom području i mogu se služiti pismenom komunikacijom s odgovarajućim prilagodbama,
- umjereni govorno-jezični poremećaji - takva djeca odstupaju od prosjeka u govorno-jezičnoj komunikaciji u svim područjima (izgovor, morfologija, semantika i sintaksa), pismena komunikacija je ograničena, mogu se koristiti alternativnom i komplementarnom komunikacijom,
- teži poremećaji govora i jezika - komunikacija takve djece vrlo je ograničena, potrebna su stalna vodstva i različite razine pomoći. Sposobni su koristiti jednostavnu alternativnu i komplementarnu komunikaciju kojom komuniciraju s ljudima iz bliže okolice,
- teški poremećaji govora i jezika - takva djeca uglavnom komuniciraju govorom tijela. Alternativna i komplementarna komunikacija ograničena je na ponavljajuće situacije i zadovoljavanje najosnovnijih potreba.

Poteškoća i oblik govorno-jezičnih poremećaja u djece također se razlikuju ovisno o dobi i drugim sposobnostima djeteta. Govorno-jezični razvoj je brz u djece predškolske dobi, teško je otkriti poremećaje govorno-jezičnog jezika, a logoped je često potreban za dijagnosticiranje poremećaja. U školske djece raspon simptoma poremećaja govora i pisanja može biti vrlo raznolik, važna je dobra dijagnostika i pravilno prilagođen program za optimalan napredak djece.

Slika 4: logoped[5]

Djeca s govornim poremećajem ne izgovaraju jedan ili više glasova niti ih zamjenjuju drugim glasovima kao rezultat poremećaja artikulacije govora. Također mogu biti prisutni nedostaci u upotrebi glasa (promukli glas) ili ritma ili tempa (mucanje).

Međutim, djeca s jezičnim poremećajem imaju poteškoća u razumijevanju i korištenju govornog, pisanog ili drugog komunikacijsko simboličkog sustava. Takva djeca slabo komuniciraju, moguće da uopće ne govore.

Govorni i jezični poremećaji djeteta također mogu utjecati na njegov uspjeh u učenju, jer velik dio znanja u školi stječe se govorom i pisanim jezikom. Stoga učitelj mora takvom djetetu približiti takav sadržaj na odgovarajući način u prilagodba. Takva djeca obično imaju i niže samopoštovanje, pa učitelj to mora učiniti vrlo diskretno.

Pravilnik o postupku usmjeravanja djece s posebnim potrebama određuje kako postupiti da dijete dobije odluku i rješenje da je dijete s posebnim potrebama. Roditelji ili zakonski zastupnici djeteta prvo se prijavljuju za odluku o djetetu s posebnim potrebama. [1] Na temelju stjecanja ovoga izrađuje se individualizirani program. Tim učitelja, roditelja ili skrbnika, savjetnika i ostalih stručnjaka razvija individualizirani program (IP) koji opisuje snage i slabosti djetetovih sposobnosti, funkcioniranja i znanja, kao i ciljeve i odgovarajuće korake koji vode do tih ciljeva.

Cilj je individualiziranog programa je prilagoditi predmet djetetu, načine i uvjete pizvođenja programa i ciljeva prema njegovim mogućnostima, funkcioniranju, interesima i napretku. Ciljevi trebaju biti povezani s djetetovim poremećajem, jasni i mjerljivi i ne smiju biti ograničeni na stjecanje minimalnih standarda znanja. [2]

Djetetu se također može pružiti dodatna stručna pomoć. Važna je i evaluacija individualiziranog programa, koja se obično provodi na kraju polugodišta i na kraju školske godine. Vezana je za ciljeve navedene u IP-u. Procjena napretka, između ostalog, govori nam je li dijete usmjereno na odgovarajući program, kakav je njegov napredak i kako postaviti ciljeve za budućnost.

1.2. Djeca s nedostacima u pojedinim područjima učenja

Ovo je heterogena skupina djece koja zbog poremećaja središnjeg živčanog sustava imaju izražene probleme čitanja, pisanja i računanja te zastoje u razvoju pažnje, pamćenja, razmišljanja, koordinacije, komunikacije, socijalnih vještina i emocionalnog sazrijevanja. Problemi traju cijeli život i utječu na učenje i ponašanje. [3]

Poteškoće u učenju možemo podijeliti u dvije velike skupine:

- općenite,
- specifične.

Neka djeca imaju samo opće poteškoće u učenju, neka samo specifične, a mnoga djeca imaju poteškoće u učenju obje vrste. Određene poteškoće u učenju mogu biti lakše, umjerene, teže ili najteže; njihovo prepoznavanje je presudno u usmjeravanju djece na odgovarajuće obrazovne programe. Škola, zajedno s djecom i njihovim roditeljima, mora prilagoditi ili uskladiti obrazovni proces kako bi postigla jednak obrazovni standard.

Specifične poteškoće u učenju uključuju:

- poremećaji čitanja, pisanja i računanja,
- legasthenia,
- diskalkulija,
- disortografija,
- disgrafija,
- dispraksija,
- poremećaji pažnje i
- hiperaktivnost. [3]

Dijete se lako može prepoznati kao dijete s nedostacima u pojedinim područjima učenja samo kada su se poteškoće u učenju već očitovale u ranijem školovanju. Za identifikaciju djece s nedostacima u pojedinim područjima učenja relevantni su ne samo neuspjeh u učenju, već i neki drugi kriteriji.

Nedostaci u pojedinim područjima učenja očituju se na različite načine tijekom školovanja i također se mogu isprepletati. Neuspjesi zbog nedostataka u pojedinim područjima učenja uzrokuju frustraciju, nisku razinu samopoštovanja i dovode do izbjegavanja aktivnosti koje zahtijevaju upotrebu slabih područja.

Učinkoviti opći nastavni postupci nisu prikladni; potrebni su pažljivo planirani i ciljani oblici pomoći koji koriste posebne nastavne tehnike, a njih treba kombinirati sa strategijama koje omogućuju uključivanje jakih područja.

Za većinu djece s poteškoćama u učenju podrška odraslih i vršnjaka je vrlo važna.

Ocjenjivanje djece s nedostacima u pojedinim područjima učenja još je uvijek problematična, ali na tom je području postignut izuzetan napredak. Osnova za nepristrane, objektivne, učinkovite i valjane metode provjere i ocjenjivanja su kompetencije i znanje stručnjaka. Međutim, postavlja se pitanje koju ocjenu učenik može dobiti ako su izvršene prilagodbe u ocjenjivanju znanja. Prilagođavanje može biti samo alat ili izvor znanja, ali u svakom slučaju učenik mora biti u mogućnosti steći znanje koje ne udovoljava samo minimalnim standardima. [3]

Slika 5: djeca s posebnim potrebama[6]

2. Empirijski dio

Već nekoliko godina, uz razne zadatke, pružam dodatnu stručnu pomoć učenicima s posebnim potrebama. Pratim njihov razvoj kroz četverogodišnje školovanje i željela bih vas upoznati s radom s učenicom s kojom smo imali tjedne sastanke u sklopu stručne pomoći.

U školskoj 2017/18. godini učenica Ana (ime je izmišljeno) upisala se u program predškolskog odgoja i obrazovanja u 1. godinu. Odluku o djetetu s posebnim potrebama imala je već u osnovnoj školi i oni su podnijeli zahtjev za dobivanje istog u srednjoj školi.

U odluci se dijete s posebnim potrebama klasificira kao dijete s umjerenim govorno-jezičnim poremećajima i kao dijete s nedostacima u pojedinim područjima učenja.

U mjesecu kolovozu 2017. prvi put sam pozvala Anu i njezinu majku na sastanak savjetodavne službe. Namjera mi je bila dobiti uvid u situaciju. Djevojčica je na prvom sastanku bila vrlo živahna i znatiželjna. Veoma se radovala 1. rujnu kada počinje nastava.

2.1. Povijest obrazovanja učenice

Učenica je osnovnu školu počela pohađati u školi u svom rodnom gradu. Uspješno je završila prvi razred, ali u drugom je razredu prekvalificirana zbog poteškoća u prilagođenom programu s jednakim obrazovnim standardom u Centru za sluh i govor. Problemi su nastali uglavnom s izgovaranjem riječi i fraza te sa koncentracijom i pažnjom. Djevojčica je odrasla u kućnom okruženju s ljudima koji su govorili strani jezik, što je rezultiralo njenim slabim poznavanjem slovenskog jezika. Vrlo je komunikativna, ali koristi vrlo jednostavne rečenice skromnog rječnika. Matematičko znanje je također vrlo slabo. Raspoloženje joj povremeno jako varira od euforičnog do depresivnog stanja. Njezino samopoštovanje vrlo je krhko, pa potvrdu često traži od drugih ljudi.

Iz toga proizlazi da ima pravo na 3 sata dodatne stručne pomoći tjedno. Od toga se jedan sat pruža kao savjetodavna usluga, a dva sata kao pomoć u prevladavanju nedostataka, prepreka ili poremećaja koje pruža pedagog ili psiholog. Odlučili smo da će svaki tjedan imati na raspolaganju jedan sat pedagoga i jedan sat psihologa.

Nakon uvodnog sastanka i razgovora, stručna skupina je zajedno s roditeljima odlučila kako postaviti Ani individualizirani program.

2.2.Utvrđivanje uvjeta za provedbu predloženog programa

Nastava se održava u uobičajenim školskim prostorijama. Ani se preporučuje sjedenje na nastavi na mjestu koje joj pomaže ostati usredotočenoj na rad u školi (blizu ploče, dalje od prozora i vrata). Također je važno da joj je učitelj blizu, što joj omogućava zadržavanje pažnje i primanje informacija. Učenica bi također trebala sjediti u blizini kolega iz razreda koji su joj voljni pomoći i podržati je u konkretnim zadacima i poteškoćama (pomoć u čitanju i razumijevanju uputa).

Učitelji bi trebali poticati, voditi i voditi Anu u učionici da bolje tolerira pogreške koje se javljaju kao rezultat nedostataka.

Korištenje pomagala za našu učenicu:

- kalkulator,
- rječnik na stranim jezicima,
- moderna IKT oprema,
- po potrebi fotokopije dužih bilješki.

2.3.Planiranje rada

a) Ciljevi:

- planiranje obrazovnog rada na način da se postignu osnovni ciljevi učenja i steknu osnovna znanja te vještine,
- uspješno završena 1., 2., 3. i 4. godina.

b) Prilagodbe pri provjeravanju i ocjenjivanju znanja:

- produženo vrijeme za pismeni i usmeni ispit i ocjenjivanje znanja,
- sjedenje blizu učitelja,
- razumijevanje se provjerava kontinuirano i pruža se kontinuirano tumačenje stvari,
- upute treba dati konkretno, kratko i jasno,
- tekstove treba prilagoditi u smislu jednostavnije strukture, upotrebe poznatog rječnika,
- potrebno više vremena za primanje i obradu informacija i formuliranje odgovora, i više vremena za razumijevanje, objedinjavanje i ispunjavanje novih uvjeta,
- opsežnije materijale treba podijeliti na kraće dijelove,
- istaknuti ključne riječi
- testovi bi trebali sadržavati nekoliko pitanja neobaveznog tipa,
- provjeravanje i ocjenjivanje znanja provoditi ako je potrebno i izvan odjela,

- testovi bi trebali biti raspoređeni na razuman način kako se ne bi preopteretili učenicu,
- veći razmak između redaka,
- uvažavanje diskalkulije,
- istaknuti ključne riječi u uputama
- uključivanje ilustriranih primjera ili slučajeva rješavanja,
- u usmenom provjeravanju znanja ne uzimati u obzir način verbalnog izražavanja ili izricanja već ispravno iznošenje činjenica.

Ocjenjivanja smo provodili dva puta svake školske godine. Jedno na polugodištu i jedno na kraju predavanja.

2.3.Zaključci

1. godina:

Za Anu je uključivanje u srednjoškolsko obrazovanje bio veliki šok. Morala se prilagoditi novoj okolini i novom načinu rada. Jako se je trudila. Sama nije mogla prevladati sva opterećenja, zato joj je pri učenju pomagala mama. Bila je radno uspješna. U drugoj polovici 1. godine je bila previše opterećena te je stoga hospitalizirana na Pedopsihijatriji na tri tjedna. Bila je vrlo depresivna i njezino raspoloženje je osciliralo. Nakon povratka u školu, napravili smo plan dobivanja ocjena u skladu s mogućnostima. Stanje se s vremenom poboljšalo u dobivanju ocjena koje smo produžili do kraja školske godine. Normalno je prihvaćala sve oblike pomoći i redovito je pohađala nastavu dodatne stručne pomoći kod pedagoga i psihologa. U razredu se pojavilo nekoliko problema s vršnjacima i prihvaćanjem Ane kao suučenice. Bila je drugačija i zato više puta neshvaćena. Njezini roditelji su se trudili, da Ana zadrži distancu do suučenika te je čak i u slobodno vrijeme bila ograničena na kontakte kod kuće. Međutim, s puno truda uspješno je završila 1. godinu.

2.godina:

Uspješno je započela školsku godinu. Pojavila su se depresivna razdoblja. Problemi su nastali uglavnom u socijalnim kontaktima sa školskim kolegama. Ana je reagirala vrlo agresivno. Također nije prihvatila kolege iz razreda. Izuzeli su je iz njezine sredine. Na nastavi smo provodili razne radionice za prihvaćanje neistomišljenika, igranje uloga. Na pojedinačnim smo satima Ana i ja proveli prilično vremena povezujući se sa školskim kolegama i učeći činjenice da joj ne žele ništa loše. Ana je stres doživljavala i kod kuće jer su je roditelji htjeli zaštititi od vanjskih utjecaja, pa je većinu vremena provodila kod kuće.

Počele su se javljati tendencije druženja s vršnjacima. Nakon malih koraka oslobodila se primarne okoline. Postajala je neovisnija i već je sama dolazila u školu. Složenost programa i dalje je bila vrlo visoka. Na polugodištu su neki ispitanici bili negativni. Unatoč napornom radu, stvari nisu bile najbolje. Najviše problema bilo je sa slovenskim jezikom. Njezin je rječnik bio vrlo jednostavan, a korištenje stranog jezika za komunikaciju i dalje je bio veliki problem. Profesori su nudili individualne sate pomoći.

Kod kuće je još uvijek imala pomoć u učenju. Ipak, pred kraj nastave je bila preopterećena i ponovno je hospitalizirana. Školovanje je nastavila u bolničkoj školi. Po povratku na

nastavu njezino je mentalno stanje bilo znatno stabilnije. Na kraju nastave imala je još dvije negativne ocjene. Jedan popravni ispit položila je u lipnju, drugi u kolovozu.

3. godina

Uspješno je nastavila školovanje. Veliki napredak bio je taj što se već znala organizirati i napraviti plan učenja. Bila je još samostalnija. U učionici su nesuglasice još uvijek postojale, ali su bile rijetke. Počeli su se međusobno prihvaćati. Zbližila se i s nekolicinom učenika iz razreda. Ocjene su postajale sve bolje i ona je sve više i više obveza mogla obavljati sama.

Na slovenskom je bilo najteže, ali je postalo bolje. Počela je stjecati samopouzdanje i vjerovati u sebe. Veliki napredak zabilježen je u socijalnim kontaktima i postala je vrlo socijalizirana. Svaki je tjedan išla na individualnu stručnu pomoć i postigla vidljiv napredak. Počela se osjećati dobro u nastavi. Godinu je uspješno završila s određenim prilagodbama, koje su joj trebale u sve manjoj mjeri.

4. godina

Posljednju godinu škole započela je vrlo uspješno. Učila je posve sama. Koristila je individualne sate dodatne stručne pomoći pedagoga i psihologa. Kao prilagodbu koristila je produženo vrijeme, a ostalo po potrebi i to vrlo malo. Iskreno je kontaktirala sa školskom kolegicom, s kojom se družila i nakon škole. Bila je uključena u razrednu zajednicu i njezini su je kolege prihvatili kao svoju, a također su joj rado pomagali. Godinu je završila vrlo uspješno samostalnim radom. Naučila je učiti i planirati vrijeme za učenje. Bilo je prilično iscrpljujuće, ali razvila se u prekrasnu djevojku. Uspješno je pristupila strukovnoj maturi i uspješno je završila s prilagodbama poput produženog vremena pisanja i pisanja u posebnoj sobi.

3. Zaključak

Opisala sam primjer dobre prakse djeteta s posebnim potrebama u III. gimnaziji Maribor. Pratila sam Anu sve četiri godine školovanja sa svim usponima i padovima. Viđali smo se svaki tjedan na satu dodatne stručne pomoći kako bismo prevladali nedostatke, prepreke ili smetnje. To je slučaj kada je napredak tijekom školovanja bio ogroman. S obzirom na to da je djevojčica bila drugačijeg porijekla i morala se boriti s predrasudama, teškim zadacima i okolinom, učinila je sjajan posao. Prevladala je mnoge prepreke, naučila samostalno funkcionirati i uspostaviti kontakte s vanjskim svijetom i sa svojim školskim kolegama. Razvila je svoje talente i posvetila se crtanju. Nastala su nevjerojatna umjetnička djela. Postajala je samopouzdanija, a depresivna razdoblja doslovno su nestala do četvrte godine. Napredovala je iz svih predmeta, posebno iz slovenskog, što joj je bilo najteže među školskim predmetima. Primijetio sam najveći napredak u njezinom razmišljanju. Shvatila je da su i ljudi dobri i da joj žele sve najbolje. Vrijedno se pripremala i za strukovnu maturu. Prilagodbe koje je željela na strukovnoj maturi su joj bile date u obliku produženog vremena pisanja i posebnog prostora zbog bolje koncentracije i usredotočenosti na pismeni test.

Opisala sam slučaj djevojke kojoj je uspjelo nešto što nitko pri ulasku u srednju školu ne bi primijetio. Nije bilo lako, ali uspjela je ustrajno i uz pomoć drugih. Još jednom se potvrdila izreka da je sve moguće, samo moramo vjerovati.

4.Literatura

- [1] <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2003-01-2704/pravilnik-o-postopku-usmerjanja-otrok-s-posebnimi-potrebami> (8.6.2021)
- [2] <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5896> (7.6.2021)
- [3] Delo z otroki s posebnimi potrebami, učnimi težavami in posebj nadarjenimi učenci, Natalija Vovko Ornik. Tatjana Murn in drugi, Založba Forum Media, Maribor, 2014
- [4] Inkluzija in inkluzivnost, Model nudenja pomoči učiteljem pri delu z dijaki s posebnimi potrebami, ki so integrirani v redne oddelke, d. Dušan Rutar, Jelka Drobne in drugi avtorji, Center RS za poklicno izobraževanje, Ljubljana, 2010
- [5] <https://www.center-motus.si/logoped-kdo-je-in-kdaj-ga-obiskati> (15.6.2021)
- [6] <https://www.vrtec-ljutomer.si/otroci-s-posebnimi-potrebami> (15.6.2021)

Stručni rad

KORIŠTENJE DIDAKTIČKOG PRIBORA U RADU S DOSELJENOM DJECOM

Igorcho Angelov

Osnovna šola Hinka Smrekarja, Ljubljana, R. Slovenija

Sažetak

Uključivanje djece imigranata nije jednostavan proces i s osobnog je gledišta vrlo zahtjevan proces. Sama odluka o preseljenju iz drugačijeg okruženja u slovenski prostor zamorni je, stresni i vrlo uplivan na psiho-socijalne promjene koji čovjek može doživjeti u životu.

Čak i dijete koje se s obitelji preselilo na teritorij Republike Slovenije ali bilo koje države može zbog selidbe promijeniti svoje mentalno stanje, jer dijete ne zna kakav je svijet / okolina u koju je došlo. Izazovi usvajanja novih principa, nove kulture, uključivanja vaših socijalnih vještina u novo okruženje, učenja novog jezika mogu dovesti do problema u različitim područjima učenja, socijalizacije i asimilacije vrijednosti, pravila i principa.

Uz to, rad s imigrantskim djetetom često je izazov za sve koji su uključeni u njegov život (obitelj, susjedstvo, školski radnici). Profesionalci se također trebaju pripremiti za rad s njim. Moraju osmisliti i nadograditi svoj rad kako bi pomogli djetetu da se integrira u proces učenja i socijalizira u novom okruženju.

Svrha ovog rada je prikazati vlastiti način prilagodbe životu u Republici Sloveniji i osmišljen odgojno-obrazovni rad za integraciju djece imigranata u obrazovne ustanove i uporabu didaktičkog materijala za brzo učenje slovenskog, slovenske kulture i asimilacije u okolina u kojoj dijete živi.

Cilj je rada predstaviti različite didaktičke alate za interaktivni rad sa učenicima doseljenicima na različitim razinama, u različitim područjima i na različite načine.

Ključne riječi: imigranti, poteškoće u učenju, didaktička pomagala, individualizirani plan.

1.UVOD

Kada izvodimo interaktivni rad sa učenicima imigrantima, možemo se koristiti različitim metodama, kao što su: metoda razgovora, metoda objašnjenja, demonstracijska metoda. S njima bi se trebao odvijati individualni oblik rada u tumačenju vlastitih vizija useljavanja i asimilacije useljenika na teritoriju Republike Slovenije te uključivanja u obrazovni proces. Interaktivni razgovor trebao bi se odvijati uz pomoć motivacijskih pitanja.

Za jedinstven i jedinstven rad u jednoj školi potrebno je provoditi radionice, seminare, projekte među učiteljima, gdje će u parovima ili u skupinama predstaviti inovativan rad s imigrantskim učenicima. Svrha ovoga trebala bi biti uporaba različitih iskustava, znanja i nadogradnja njihovih socijalnih kompetencija.

U ovom članku također pokušavamo razjasniti određena područja koja treba naglasiti u radu s inozemnim djetetom, kao što su: psihofizički razvoj, jako područje, biološko-fiziološko stanje, funkcionalno stanje u učionici, jezično područje. Utvrđujem ali je potrebno svaku stvar segmentirati i zabilježiti u individualiziranom planu za strance i na koji način.

2.TEORIJSKE VEZE

Da bi olakšao prezentaciju teorijskih polazišta, stručnjak mora ispitati pravnu osnovu putem koje će se prilagoditi, organizirati i upoznati s mogućnostima, metodama i integracijom imigranata i učenjem rada s njim na teritoriju Republike Slovenije. U nastavku donosim neke teorijske pravne osnove o određenoj temi.

Ministarstvo obrazovanja, znanosti i sporta kaže da su „imigranti u Republici Sloveniji podijeljeni u nekoliko skupina prema definiciji u Strategiji [3]:

- bivši imigranti koji imaju slovensko državljanstvo: to su osobe rođene u Republici Sloveniji i koje ovdje žive od rođenja (druga i treća generacija imigranata - njihov materinski jezik nije slovenski), ili osobe koje nisu rođene u Sloveniji i stečeno državljanstvo;
- osobe koje nemaju slovensko državljanstvo, odnosno osobe s dozvolom stalnog boravka u Republici Sloveniji i osobe s dozvolom privremenog boravka u Republici Sloveniji;
- podnositelji zahtjeva za međunarodnu zaštitu i osobe s međunarodnom zaštitom;
- državljani država članica Europske unije;
- djeca slovenskih emigranata i iseljenika (sa slovenskim državljanstvom ili bez slovenskog državljanstva) koja su se vratila u domovinu ”.

Zakon o osnovnoj školi (Službeni glasnik Republike Slovenije, br. 81/06 - službeni pročišćeni tekst, 102/07, 107/10, 87/11, 40/12 - ZUJF, 63/13 i 46/16 - ZOFVI- L) u članku 10. stoji da: „Djeca koja su strani državljani ili osobe bez državljanstva s prebivalištem u Republici Sloveniji imaju pravo na obvezno osnovno obrazovanje pod istim uvjetima kao i državljani Republike Slovenije” [5].

Članak 8. (dopunsko obrazovanje) Zakona o osnovnoj školi (2016.) kaže da: „za djecu koja borave u Republici Sloveniji čiji materinji jezik nije slovenski satovi slovenskog jezika i kulture organiziraju se po uključivanju u osnovnu školu, suradnjom sa zemljama porijekla, kao i podučavanje materinjeg jezika i kulture [5].

Članak 12. (obrazovanje učenika s posebnim potrebama) Zakona o osnovnoj školi kaže da: „Učenici s posebnim potrebama su učenici kojima je potrebna prilagođena provedba programa osnovne škole uz dodatnu stručnu pomoć ili prilagođeni programi osnovne škole ili obrazovanje posebnog programa . Ovisno o vrsti i razini deficita, prepreka ili poremećaja, ti su učenici definirani zakonom kojim se uređuje usmjeravanje djece s posebnim potrebama. Obrazovanje učenika s posebnim potrebama iz prvog stavka ovog članka provodi se u skladu s ovim Zakonom i drugim propisima [5].

Zakon o osnovnoj školi u članku 12.a (obrazovanje učenika s poteškoćama u učenju) kaže da: „Učenici s poteškoćama u učenju su učenici koji bez prilagođavanja metoda i oblika rada u nastavi teško postižu standarde znanja. Škole metode i oblike rada u ovim odjeljenjima prilagođavaju tim učenicima i omogućuju im uključivanje u dopunsku nastavu i druge oblike individualne i grupne pomoći [5].

Prema članku 49. (učenici s posebnim potrebama) Zakona o osnovnoj školi, „roditelji imaju pravo upisati dijete s posebnim potrebama iz prvog stavka članka 12. ovoga Zakona u osnovnu školu u školi, kvart u kojem dijete ima prebivalište, osim ako je djetetom odlukom o orijentaciji dodijeljena druga odgovarajuća osnovna škola [5].

Prema objašnjenjima Ministarstva obrazovanja, znanosti i športa, evidentno je da „škole koje imaju učenike imigrante uključene u prvu i drugu godinu školovanja nude sate dodatne stručne pomoći u učenju slovenskog jezika te da važeći zakoni u članku 81. Zakona o ustrojstvu i financiranju obrazovanja, daje normativnu osnovu za osiguravanje sredstava iz državnog proračuna za učenje slovenskog jezika kao i podučavanje materinjeg jezika za imigrantske učenike i učenice uključene u redovno osnovno i srednje obrazovanje [3].

Objašnjenja Ministarstva obrazovanja, znanosti i kulture pokazuju da je „dodatna stručna pomoć (u daljnjem tekstu DSP) u učenju slovenskog jezika pružena učenicima doseljenicima koji studiraju u Republici Sloveniji prve godine od kraja 1990-ih. Također pruža takvu pomoć učenicima imigrantima u drugoj godini školovanja. Na temelju zahtjeva koje su škole zaprimile za odobravanje dodatne stručne sate za učenike imigrante, vidljivo je da je prosječno godišnje u osnovnu školu upisano oko tisuću djece prve godine, a druge godine 500 do 800 djece imigranata [3].

Prema objašnjenjima Ministarstva obrazovanja, znanosti i kulture, Pravilnik o ispitivanju i ocjenjivanju znanja i napretka učenika u osnovnim školama također uključuje odredbu koja dopušta mogućnost prilagođavanja procjene za učenike imigrante [4].

Sukladno Pravilniku o ocjenjivanju i napredovanju učenika u osnovnoj školi, metode i rokovi za ocjenjivanje znanja, broj ocjena itd. Mogu se prilagoditi učenicima koji su strani državljanima ili osobe bez državljanstva s prebivalištem u Republici Sloveniji. Znanje imigrantskog učenika može se procijeniti prema njegovom / njenom napretku u postizanju ciljeva ili standarda znanja definiranih kurikulumima. O prilagodbama odlučuje nastavno osoblje. Prilagodbe za ocjenu znanja uzimaju se u obzir tijekom najviše dvije školske

godine. Učenici imigranti iz drugih zemalja mogu se na kraju nastave u školskoj godini u kojoj su prvi put upisani u osnovnu školu u Republici Sloveniji, ocjenjivati iz pojedinih predmeta i prelaziti u sljedeći razred. Nastavno osoblje odlučuje o unapređenju na prijedlog razrednika " [3].

Članak 36. (individualizirani program) ZUOPP-1 (2011) kaže da: »

1. Obrazovna ustanova ili ustanova socijalne skrbi mora pripremiti individualizirani program za dijete s posebnim potrebama najkasnije 30 dana nakon pravomoćnosti odluke [6].
2. Individualizirani program u programu s prilagođenom provedbom i dodatnom stručnom pomoći određuje organizaciju i provedbu dodatne stručne pomoći za:
 - prevladavanje deficita,
 - pružanje savjetodavnih usluga,
 - primjena sredstava za učenje [6].
3. Individualizirani program rada određuje:
 - ciljevi i oblici rada u pojedinim obrazovnim poljima,
 - strategije za integraciju djeteta s posebnim potrebama u grupu,
 - potrebne prilagodbe u ispitivanju i ocjenjivanju znanja, postizanju standarda i napretku,
 - korištenje prilagođene i pomoćne obrazovne tehnologije,
 - pružanje fizičke pomoći,
 - tumačenje na slovenskom znakovnom jeziku,
 - prijelaz između programa i potrebnih prilagodbi u organizaciji,
 - raspored sati,
 - vještine za maksimalnu neovisnost u životu (vještine prilagodbe) i plan za uključivanje u posao [6].
4. Roditelji i djeca s posebnim potrebama moraju biti uključeni u pripremu i praćenje individualiziranog programa s obzirom na njegovu zrelost i dob. Individualizirani program mora se vrednovati barem u svakom obrazovnom razdoblju i, ako je potrebno, mijenjati "[6].

Kako bi identificirali, planirali i organizirali pomoć učenicima s poteškoćama u učenju i učenicima imigrantima, istraživači su učinkovitije podijelili poteškoće u učenju na opće i specifične probleme [1].

Opći problemi prema Magajni tipični su za učenike koji imaju znatno veće poteškoće od svojih vršnjaka u stjecanju određenih znanja iz nekih predmeta, kao i vještina iz drugih predmeta [1].

Ovi problemi mogu biti posljedica unutarnjih i vanjskih čimbenika kao što su: poremećaj hiperaktivnosti s nedostatkom pažnje, ispodprosječne i granične intelektualne sposobnosti, prepreke socio-emocionalnoj prilagodbi, nedostatak motivacije, slabije

razvijene samoregulacijske vještine, drugi jezik, socio-kulturološki raznolikost i socijalno-ekonomski hendikepi [1].

Specifične poteškoće u učenju uključuju heterogene skupine deficita koji se očituju u područjima pažnje, pamćenja, razmišljanja, koordinacije, komunikacije, čitanja, pisanja, pravopisa, računanja, socijalne kompetencije i emocionalnog sazrijevanja [1].

Prema Magajni, poteškoće u učenju podijeljene su u dvije glavne skupine, i to (Magajna 2008): specifični deficiti na razini slušno-vizualnih procesa i specifični nedostaci na razini vizualno-motoričkih procesa [1].

Karakteristike učenika s poteškoćama u učenju prema Ysseldykeu i Algozzineu mogu se podijeliti u pet područja, i to: kognitivno područje, školsko područje, fizičko područje, područje ponašanja i područje komunikacije [7].

Magajna, specifične poteškoće u učenju definira kao „učenici sa specifičnim poteškoćama u učenju ili teškoćama u učenju specifične prirode vrlo su raznolika skupina učenika koji zbog poznatih i nepoznatih poremećaja ili razlika u funkcioniranju središnjeg živčanog sustava unatoč prosjeku ili iznad prosjeku intelektualne sposobnosti ozbiljne poteškoće u čitanju, pisanju, pravopisu i računanju. Tu su i razvojni zastoji i deficiti pažnje, pamćenja, razmišljanja, koordinacije, komunikacije, socijalnih vještina i emocionalnog sazrijevanja “ [2].

3.DIDAKTIČNI PRIBOR ZA INTERAKTIVNI RAD S DOSELJENIM STUDENTIMA

Kroz teorijska polazišta, članak predstavlja koncept socijalizacije i integracije u Republici Sloveniji, kao i prilagodbu, obrazovanje, osposobljavanje, učenje slovenskog jezika i stručna znanja u području obrazovanja. Profesionalci u interaktivnom radu sa studentima imigrantima trebaju koristiti različite metode rada, kao što su: metoda objašnjenja, metoda intervjua i metoda demonstracije.

Zanimanje koje koristim su neke od najdivnijih stvari koje su mi se dogodile u životu. Kao pojedinac koji se iz Republike Sjeverne Makedonije preselio u Republiku Sloveniju, mogu reći da sam se prvo morao prilagoditi novom okruženju, kako bih upoznao razlike u različitim područjima. Morao sam puno naučiti, prvo upoznati novu kulturu, religiju i prije svega obrazovne sustave. Moj osobni put učenja i prilagodbe na teritoriju Slovenije dao mi je ideju da moram pomoći i svojim studentima koji dolaze iz inozemstva u adaptaciji i obrazovanju na teritoriju Slovenije. Kad sam se prije nekoliko godina zaposlio u školi u kojoj trenutno radim, prvo sam upoznao ljude s kojima radim, zatim djecu. Dakle, počeo sam graditi novi način ponašanja, prihvaćajući razlike i različitosti, gradeći drugačiji stav i učeći slovenski. Zapravo sam se morao naviknuti na novi način života koji mi nudi nova sredina. Moje prilagodbeno i obrazovno putovanje bilo je jako dugo. Ulagao sam puno truda, ali uvijek me vodila želja da uspijem i da mogu pomoći ljudima koji će me trebati u budućnosti da im olakšam život i obrazovni put do Slovenije.

U želji da im pomognem, pokušao sam u svoj rad naučiti razne nove načine učenja. Za rad sa učenicima, imigrantima, uvijek sam pripremao individualizirani plan za strance, što mi je bio izazov. Individualizirani plan za strance predstavlja nastavnikov plan za

nastavno-obrazovni i funkcionalni rad s imigrantskim studentom. Stručnjaci u ovom planu trebali bi opisati i napisati analizu kako vide učenika u učionici, njegove funkcionalne, obrazovne i obrazovne performanse u učionici i u okruženju u kojem on trenutno živi. Stručnjak mora obaviti analizu i sintezu. Na kraju sve to povezuje s prilagodbama, s različitim načinima i pristupima, koje pokušava uvesti u proces učenja s učenikom. U ovom se planu usredotočuje na različita područja i prilagođava sadržaje učenja i pristupe radu, uglavnom na području gdje su vidljivi nedostaci. U 3. razredu osnovne škole radio sam s nekoliko učenika imigranata. Iz toga je također dobio ideju da predstavi set didaktičkih pomagala koja pomažu djetetu kako u poučavanju i obrazovanju, tako i u izgradnji psihofizičkog i socijalnog razvoja.

Djeca kojima sam podučavao i pomagao im da se prilagode životu u Sloveniji dolaze iz Bosne, Sjeverne Makedonije, Rusije, Srbije i Gane.

Za nastavi sam stvorio različite obrasce mišljenja za učenike, koristio multisenzorna sredstva, različite pristupe i metode učenja. Rad u parovima ili u grupama bio je najuspješniji kada su se učenici osjećali uspješno u svom radu kao učenici povezani sa školskim kolegama i na taj način pokazali svoje snage. Dakle, učili su jedni od drugih. Zajedno su izrađivali plakate na razne teme, crtali, slikali, odgovarali na pitanja, pregledavali svjetsku mrežu, tražili nove riječi u SSKJ i pdb.

U samostalnom radu, posebno u matematici, učenju o okolišu i slovenskom jeziku, pomogli su mi didaktički materijali i didaktička pomagala koja koristim kao strategije za rad s učenicima doseljenicima. Većinu nastavnih sredstava sam kupio sam i koristio na različite načine. Također sam i sam izradio određene nastavne dodatke.

U nastavku predstavljam nekoliko didaktičkih pribora koji pomažu profesionalcima u procesu učenja i obrazovanja s imigrantskim učenicima.

Pri učenju jezika učiteljima pomažu didaktička kutija ili društvena igra BrainBox abc i didaktička kutija ABC-igralnica pomoću koje učenici mogu pomoći djeci da nauče nove riječi, nauče pisati riječi i tako obogaćuju rječnik na slovenskom jeziku. Kada koriste kartice, učenici jačaju svoje kognitivne sposobnosti, pišu, čitaju, razmišljaju i traže odgovore na pitanja.

Slika 1, 2 i 3, su vlastitog izvora, kartice iz kutije MINI TRAVEL

1. Primjer rada:

Na početku razgovaramo sa učenikom na slovenskom jeziku i pokušavamo mu predstaviti didaktičke kutije, a i on sve što zna govori na slovenski. Očekuje se da učenik ne može ništa govoriti ili govori s mnogim nedostacima u izgovoru riječi na slovenskom jeziku.

- Učenik si najprije izvana gleda didaktičku igru.
- Učenik vadi kartice iz kutije prema mojim uputama.
- Složi ih na školsku klupu.
- Odabere najzanimljivije kartice.
- Učenik gleda karte po mojim uputama.
- Imenuje riječi koje zna na slovenskom.
- Imenujem riječi koje nije znao na slovenskom.
- Učenik ponavlja za mnom.
- Nekoliko puta zajedno imenujemo riječi.
- Učenik sam imenuje sve riječi.
- Učenik riječi koje vidi / izgovori i poslje s velikim slovima upisuje u bilježnicu.
- Učenik čita riječi.
- Vodimo ga cijelo vrijeme i pomažemo mu da izgovara i piše riječi pišući joj određene riječi kako bi ih mogao pravilno napisati.

Uz pomoć karticama sa slikama učenik izgovara nove riječi na slovenskom jeziku, nauči se izgovarati riječi koje vidi na kartici, uči pisati riječi na slovenskom jeziku.

- Sljedeća aktivnost može biti stvaranje rečenica od riječi. Učenik oblikuje rečenice od napisanih riječi u granicama svojih mogućnosti i rječnika.
- Poslije učenik čita napisane rečenice.

Slika 4: Vlastitog izvor, kartice iz kutije BrainBox ABC

2. Primjer rada:

a. Razvoj rječnika na slovenskom jeziku:

- učenik izgovara riječi v materinim jeziku,
- imenuje riječi na slovenskom (one koje zna)
- Čitam riječi na slovenskom
- ponavlja riječi na slovenskom
- razvija fonološki izgovor
- Učenik uči izgovarati nove riječi na slovenskom jeziku pomoću slikovnih karata.

b. Bogati rječnik na slovenskom.

- Naučite izgovarati riječi na kartici.

Za predmet matematika predlažem da nastavnici koriste sljedeće didaktičke priloge kako bi pomogli učenicima u učenju brojeva, usvajanju numeričkih pojmova i učenju osnovnih aritmetičkih operacija. To su: Facta, slika, matematička kutija, stoti kvadrat brojanja, plastificirani trening s grofom.

Slike 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, su vlastiti izvor, kutiju Figuro, plastične čaše, slamke, igra

3. Primjer rada:

Na stolu je 10 plastičnih čaša. Učenik dobiva zadatak da uzme jednu čašu i u njega stavi 9 slamke. Razgovor - koliko lonaca je na stolu, koliko je slamka u njemu.

Za situaciju nalazimo karticu s odgovarajućim računom iz didaktičke igre Facto.

Tako dobivamo sve račune broja 9, stavljali smo ih na stol jedan po jedan.

Na kraju pregledamo sve račune i saznajemo koje već znamo iz prethodno razmotrenih brojeva. Čitamo višekratnike broja 9. Unos u bilježnicu

Račune slikovno kopira s ploče.

$$1 \cdot 9 = 9, 2 \cdot 9 = 18, 3 \cdot 9 = 27, \dots$$

Rezultate zapisujemo u drugu boju. Na kraju čitamo samo rezultate koji se povećavaju za devet - višekratnike broja 9.

Učenici su naučili čitati uz pomoć okvira Učim čitati. Uz njegovu pomoć učenici su naučili pravopis, slogovno čitanje i na kraju tečno čitanje kratkih rečenica. Dakle, predlažem učenje kroz postupak koji ovaj okvir omogućuje. Kad studenti nauče slova i tečno čitaju, set različitih knjiga pomaže im u daljnjem radu, kao što su: Nočne lučke, Povej mi s pravljico, Beri mi in se pogovarjaj z mano, Drevo Krištof, Lovro in Matej: Moj stari hrast , Rdeča žoga...

Slika 5: Kutija UČIM SE BRATI: Dostupno na spletu: <http://url.sio.si/EXm>

Slika 6. Kutija UČIM SE BRATI: Dostupno na spletu: <http://url.sio.si/EXk>

U radu s učenicima imigrantima ne smije izostati rad na emocionalnom polju i uključivanje učenika u proces učenja i društvenog života. U tu svrhu potrebno je revidirati knjige Emocionalna inteligencija i posredovanje za djecu. U učionicu je potrebno uključiti razne društvene i društvene igre kako bi se učenici mogli opustiti i sudjelovati najbolje što mogu.

Prijedlozi za profesionalce:

Uz činjenicu da bi profesionalci u jednoj školi mogli učinkovito provoditi rad s učenicima imigrantima, vrlo je dobro svake godine organizirati razne međusobne seminare, radionice i projekte putem kojih će dijeliti iskustva, znanja i tako graditi svoje profesionalne kompetencije . Predlažem dvije radionice, i to:

- Prva radionica bila bi za nastavnike na diskusiji o didaktičkim materijalima i didaktičkim igrama i njihovoj uporabi u nastavnom i obrazovnom procesu.

Interakcija bi se trebala odvijati kroz sljedeća pitanja:

- Imate li učenika imigranata u osnovnoj školi u kojoj radite?
- Kako su uključeni u obrazovni proces?
- Kakav je proces rada s djecom imigrantima u vašoj školi?

- Kako se nosite s tim problemom ili. raditi s imigrantima?
- Pripremate li individualni plan za imigrante / strance?
- Što sadrži individualizirani plan?
- Jesu li roditelji uključeni u proces učenja i kako?

Očekuje se da će svaki sudionik metodom objašnjenja objasniti na koji su način studenti imigranti uključeni u obrazovni proces, kakva je njihova asimilacija i na što moramo obratiti pažnju kada radimo s njima. Dogovaram da jedan od sudionika napiše određene sidrišta. Ostali svoj rad zapisuju na list A4.

- Druga radionica trebao bi biti rad u parovima, gdje će profesionalci u parovima na plakatima pisati kako rade sa studentima imigrantima i koja nastavna sredstva koriste za rad s njima. Očekuju se izvrsni naponi uključenih i uspješno pripremljeni plakati i objašnjenja te prezentacija didaktičkih materijala i didaktičkih pomagala za rad sa studentima doseljenicima.

Sudionici odgovaraju na sljedeće pitanje:

- Kako se ponašate, radite i koje didaktičke materijale i didaktička pomagala koristite za rad s djecom imigrantima?

Nakon završetka posla, plakati bi trebali biti predstavljeni, ocijenjeni i raspravljeni.

4.ZAKLJUČAK

Naučiti raditi s djecom imigrantima nije lak proces. U nastavi nastavnik mora biti predan učenicima, mora pronaći različite metode, pristupe i načine rada s njima. Stručnjak mora upoznati učenika u školskom i kućnom okruženju kako bi u individualnom planu mogao što točnije predstaviti studentsko funkcionalno, učenje i obrazovno područje. Stručnjak mora pročitati i istražiti cjelokupnu pravnu osnovu i pronaći što više načina kako djetetu pomoći da se prilagodi životu u Sloveniji, a zatim i životu u školi, upoznavanju kolega iz razreda, različitosti, različitosti i posebno novom jeziku.

U području učenja stručnjak mora koristiti didaktička pomagala i materijale kako bi mogao pomoći djeci u različitim područjima učenja. Multisenzorna pomagala pomažu djetetu da nauči o sadržajima učenja u različitim područjima. Profesionalci bi trebali organizirati rad u parovima ili u skupinama. Pojedinačni radni ili frontalni tečajevi trebaju biti svedeni na najmanju moguću mjeru, jer se imigrantska djeca brže druže kroz igru, druženje i suradnju sa školskim kolegama. Svoj jezik i matematičko znanje mogu obogatiti uz pomoć različitih didaktičkih pomagala.

Kao što sam sugerirao, vrlo je važno da učitelji u školi vode međusobne sastanke, radionice ili seminare na kojima prezentiraju didaktička pomagala i različite načine rada s imigrantima. Na taj način pomogli bi jedni drugima i poboljšali nastavni i obrazovni proces u školi. Također je važno raditi s roditeljima i prezentirati odgojno-obrazovni rad s njihovim djetetom.

Svrha ovog rada je da čitatelj stekne inovativne ideje i upozna mali set didaktičkih pomagala za rad s djecom imigrantima.

5.LITERATURA

- [1] Magajna, L. (2008). Učne težave v osnovni šoli : koncept dela. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [2] Magajna, L. (2011). Učenci z učnimi težavami. Prepoznavanje in diagnostično ocenjevanje. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- [3] MIZŠ. (2017). Vključevanje otrok priseljencev v slovenski vzgojno-izobraževalni sistem. Ljubljana: MIZŠ. Pristupano 21. 1. 2020, dostupno na: http://www.medkulturnost.si/wp-content/uploads/2013/11/Vkljucevanje_otrok_priseljencev_v_VIZ_marec_2017.doc
- [4] Pravilnik o preverjanju znanja in napredovanju učencev v osnovni šoli. (2013). Pristupano 21. 1. 2020, dostupno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV11583>
- [5] Uradni list Republika Slovenija. (2016). Zos-NPB14. Pristupano 21. 1. 2020, dostupno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV11583>
- [6] Uradni list Republika Slovenija. (2011). ZUOPP-1. Pristupano 21. 1. 2020, dostupno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-listrs/vsebina?urlid=201158&stevilka=271>
- [7] Ysseldyke, J. E. in Algozzune, B. (2006). Teaching students with learning disabilities: a practical guide for every teacher. California: Corwin Press.

Stručni rad

KULTURNE AKTIVNOSTI U 3. RAZREDU ZA VRIJEME COVID-19

Igorcho Angelov

Osnovna šola Hinka Smrekarja, Ljubljana, R. Slovenija

Sažetak

Stručnjaci u području obrazovanja uključuju i realiziraju različite sadržaje učenja u proces učenja, kroz koje obogaćujemo učenikovo znanje iz različitih područja. Sadržaji učenja su interdisciplinarno povezani, nadopunjuju se i nadograđuju. Učenici od najranije dobi ili od prve trijade učimo i učvršćujemo njihova znanja na polju kulture.

Učenici uče elemente kulture u obiteljskom okruženju, ali zbog migracije naroda, razlika, razlika i utjecaja različitih čimbenika na cjelokupno funkcioniranje sustava širom svijeta, ne uspijevaju naučiti sve što trebaju znati o svojoj kulturi . Iz tog je razloga učenicima i roditeljima vrlo važno da obrazovne ustanove odnosno profesionalci omogućuju i nadograđuju svoje znanje iz različitih područja, u našem slučaju u području kulture.

Iz tog razloga, kao učitelj u osnovnoj školi, obogaćuje znanje učenika u području kulture i mnogih drugih segmenata kroz različite interdisciplinarnе veze sadržaja i projekata.

U ovom radu predstavljам primjer održivog razvoja obogaćivanjem znanja o učenju u području kulture kroz sadržaje učenja dana aktivnosti s interdisciplinarnom vezom s drugim predmetima (sportski ples, stvaranje slovenskog teksta, crtanje i slikanje).

Ključne riječi: kulturni dani aktivnosti, umjetnost, interdisciplinarna povezanost

1.UVOD

Često se dogodi da mnogi ljudi zbog svog socijalno-ekonomskog statusa u obitelji ne mogu priuštiti posjet kulturnim institucijama u zemlji u kojoj žive. Iz tog je razloga potrebno da školsko okruženje odnosno uključiti sadržaje iz područja kulture u proces učenja kako bi se organizirali razni događaji, događaji kroz koje će studenti upoznati različite sadržaje učenja u različitim područjima.

Zbog razlika između kultura i religija svake nacije, nismo u mogućnosti slijediti bonton svake zemlje. Stoga je vrlo važno da djeca od ranog djetinjstva nauče bonton svoje zemlje, zemlja u kojoj provode veći dio svog života. Ako profesionalci slijede ovaj trend, uspješno ćemo podučavati svoje buduće generacije osnovnim elementima većine kultura.

Iz tog razloga u ovom članku predstavljam kulturne aktivnosti koje smo realizirali u 3. razredu u našoj školi i na taj način omogućavam učenicima da obogate svoje znanje na jezičnom, duhovnom, kulturnom, glazbenom, sportskom i drugim poljima. Svrha nam je bila povezati učenike, ojačati društvenu klimu u učionici, međugeneracijske odnose u obitelji i obogatiti učenike u tim područjima. Želio sam da učenici shvate da je kultura važan dio našeg života, našeg angažmana i da shvate da je očuvanje tradicionalnih vrijednosti važan temelj koji nas vodi u modernost [1].

2.TEORIJSKE VEZE

Prema Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnoj školi (u daljnjem tekstu ZOsn-H), dani aktivnosti uključeni su u dio obveznog programa osnovne škole. Prema ovom zakonu, profesionalcima u obrazovanju omogućeno je interdisciplinarno povezivanje sadržaja učenja različitih predmeta [1].

1998. godine Nacionalno vijeće za kurikulum i stručno vijeće Republike Slovenije za opće obrazovanje usvojili su koncept dana aktivnosti u osnovnoj školi. Utvrdili su da dani aktivnosti zauzimaju dio obveznog programa osnovne škole, kroz koji su interdisciplinarna različita predmetna područja, koja su također uključena u nastavni plan i program osnovne škole. Njihova organizacija i sadržaj uključeni su u godišnji plan rada škole. Međutim, oni su važni učenicima jer im omogućuju obogaćivanje, nadogradnju i učvršćivanje stečenih znanja iz određenih predmeta i predmetnih područja. Sadržajima su ojačani u psiho-fizičkom, ali i kognitivnom i socijalnom području [2].

Kulturni dani obogaćuju učenike na jezičnom, društvenom i umjetničkom polju. Učenici razvijaju svoje jezične vještine, doživljavaju umjetničke riječi, boje, oblike, zvuk i kretanje. Oni su s tim povezani generacijski.

Za realizaciju svih planiranih aktivnosti, stručnjaci u području obrazovanja, kao i roditelji i učenici trebali bi znati što znači pojam kultura. Znamo samo da je pojam kulture vrlo širok i da se uvijek mora dopunjavati. Obuhvaća različite oblike umjetničkog stvaranja u glazbi, književnosti, kao i u umjetnosti i drugim područjima ljudskog stvaralaštva i dostignuća. U normativnom smislu obuhvaća kulturu pijenja, kulturu govora, kulturu odijevanja, kulturno ponašanje i slično. O sociološkom značaju govorimo kada uključujemo sve materijalne i duhovne tvorevine: vrijednosti, moralni sud, pravila, običaje i navike [3].

3.PRAKTIČNE AKTIVNOSTI

Znamo da je kultura širok pojam i da zauzima širok raspon različitih sadržaja, od stvaranja, ponašanja do izgradnje osobnosti. S ovog aspekta, potrebno je slijediti nove trendove i graditi svoju osobnost.

Mnogi ljudi putuju svijetom, upoznaju različite ljude, nacionalnosti, religije i kulture, ali u kratkom vremenu ne uspijevaju upoznati bonton određene zemlje. S obzirom na to da našu školu pohađaju učenici iz različitih zemalja, moramo podučavati učenike drugih kultura, nacionalnosti slovenskom bontonu i kulturi. Kako bih obogatio nastavno znanje na temu kulture, sam ja, kao razrednik, u proces učenja 3. razreda školske godine 2020./2021 uključio različite sadržaje učenja UNESCO-ovih projekata, kao što so: Što bih znao? Narodna pjesma, Od pšenice do potice, UNESCO-ovi vrtovi, Stablo=Života, Poboljšanje odnosa prema hrani, Kako je divan ovaj svijet? Sadržaj učenja povezali smo i putem međunarodnog projekta Naša mala knjižnica, Unicef i nacionalnog projekta Promicanje prijateljstva.

Učenje, gdje smo kroz međupredmetnu integraciju i uključivanje različitih sadržaja učenja u proces učenja, u 3. razredu dostupno je na sljedećoj web stranici: <http://osljhism1.splet.arnes.si/projekti/unesco/>).

Kroz interdisciplinarnu vezu želio sam da studenti uče o raznolikosti, povežu tradicionalno s modernim, nauče nove slovenske recepte, dijele recepte iz različitih zemalja, dijele mišljenja i kreativne ideje.

S obzirom na trenutnu situaciju zbog epidemije (Covid-19), bili smo prisiljeni preoblikovati određene sadržaje učenja i obrađivati ih u virtualnom okruženju putem rada na daljinu. Naravno, ovo nam nije bila prepreka, već vrlo dobar izazov, jer smo pokazali da roditelji, bake i djedovi, učenici i učitelji s dobrim timskim radom znaju i sposobni stvoriti izvrstan proces učenja koji je učenike 3. A obogatio s puno znanje i međugeneracijsko druženje.

Osvrćući se na sve ono što smo radili, možemo biti zaista sretni što smo obogatili svoje znanje ove školske godine dodavanjem različitih sadržaja za učenje koji su obogatili naš svakodnevni život. Posebno možemo istaknuti da naša škola ima učenike različitih nacionalnosti s različitim kulturama i vjеровanjima, što ne predstavlja prepreku obogaćivanju njihove kulture kroz proces učenja i nadogradnji novim kognitivnim elementima naše kulture šireći ih u njihov proces učenja.

Ove školske godine zbog epidemije nismo imali priliku posjetiti nijednu kulturnu ustanovu izvan školskih prostorija s učenicima 3. razreda. Iz tog razloga smo mi učitelji organizirali razna događanja u učionicama, kroz koje smo obogatili kulturni sadržaj. U 3. A razredu pokazali smo kako je svijet lijep, iako smo zaključani u svojoj ugodnoj učionici, kroz dane kulturnih aktivnosti, projekt Naša mala knjižnica, UNESCO-ove projekte i UNICEF-ove projekte.

U učionici smo održavali razne kulturne dane. Prvi kulturni dan tijekom epidemije održane u školi bio je na temu filmskog obrazovanja. Učenicima sam predstavio ppt prezentaciju. Gledali smo nekoliko videozapisa koje su pripremili Firbcologi (<https://otroski.rtv slo.si/firbcologi/izkaznica>). Zatim smo spustili prozorske rolete, uključili računalo i projektor te učenicima pokazali dva vrlo uspješna filma Gajin svijet i Košarkaš

treba biti 2, kroz koja su učenici obogatili i stekli znanje vezano uz trenutnu situaciju i ojačali svoje vještine kako na društvenom tako i na kulturnom planu polje.

KULTURNI DAN

Filmska vzgoja
OŠ Hinka Smrekarja
3. razred

Kaj je film?

- Umetnost gibanja.
- Področje sedme umetnosti.
- Najbolj razširjena oblika zabave.

Kaj združuje?

- Besedno, likovno, glasbeno, plesno in gledališko umetnost.

Kaj prikazuje?

- Najbolj prepričljiva in kreativna umetnost.
- Prikazuje realnost ali domišljijo.

Iz česa je sestavljen?

- Iz posameznih členov – fotografije.
- V eno sekundo filma dejansko vidimo več zaporednih fotografij.
- V preteklosti so posnete slike na celuloidnem traku predvajali s hitrostjo 16 ali več slik na sekundo.

Prvi film

- Thomas Alva Edison – več posameznih fotografij združil na perforiranem filmskem traku – film Edison (1895 v Pariz).
- Georges Melies – igrani film Potovanje na Luno (1903)

Nemi film

- Brez zvočne spremljave.
- Spremlja jih glasba, ki so jo izvajali v živo (klavir in orgel).
- Igralci so izražali svoja čustva in mišljenja preko obrazne mimike in govornice telesa.
- Charlie Chaplin.

• Klikni na povezavo:
<https://www.youtube.com/watch?v=XvXs66qowJ8>

Zvočni film

- Prvi celovečerni zvočni film je nastal 1927 – Pevec jazza – pevec Al Jolson

Sodobni film

- Danes film poznamo kot vrst umetnosti ali kot način zabave gledalcev.

Filmski žanri

- Komedija in drama.
- Iz drame izhajata kriminalka in vestern.
- Iz komedije glasbeni film.
- Komedija je lahko situacijska ali karakтерна.
- Situacijska temelji na smešnih dogodkih.
- Karakterna se ponaša z dobro dodelanimi osebnostmi in značaji.
- Drama ima veliko večji razpon.
- Psihološke drame predstavljajo dojetje sveta.
- Veliko bolj napete so grozljivke, vesterni in kriminalni filmi.

Filmska ekipa

- Filmski igralec – igra v filmih, nadaljevanjih, TV- oddajah.
- Režiser - odgovarja za umetniško podobo in nadzira tehnološko izdelavo filma ali uprizaritev gledališkega dela.
- Montažer – upravlja s filmsko ali video montažo.
- Direktor fotografije ali snemalec – upravlja s filmsko ali video kamero
- Producent – nadzoruje delo v različnih panogah zabavne industrije
- Scenograf
- Kostumograf
- Oblikovalec maske
- Komponist
- Scenarist - Scenarist je pisatelj, ki se ukvarja s pisanjem scenarijev, bodisi za gledališke igre, bodisi televizijske, radijske oddaje ali filme.

Seznam slovenskih filmov

- Odpri povezavo:
https://sl.wikipedia.org/wiki/Seznam_slovenskih_filmov
- Najbolj gledani filmi v Sloveniji:
https://sl.wikipedia.org/wiki/Seznam_najbolj_gledanih_filmov_v_Sloveniji

Slike od 1 do 15: Kulturni dan: Filmska obrazovanije, vlastiti izvor

24. svibnja 2021. obavijestio sam učenice da ulazimo u Tjedan kulture. U tu svrhu jedan smo dan preusmjerili na kulturni dan aktivnosti. Cijeli smo tjedan proveli na glazbenim sadržajima i učenju nekih elemenata bontona.

Ovaj dan aktivnosti bio je posvećen glazbi. Kroz prezentaciju pptx ponovili smo i učvrstili već stečeno znanje sa učenicima. Dok su gledali i slušali video zapise Policijskog orkestra i Policijske bajke, upoznali su zvuk pojedinih instrumenata i kako sviraju na različitim instrumentima.

GLASBENA PRAVLJICA

Glasbeni pojmi

- Pesem – glasbeno delo, ki se izvaja s petjem.
- Glas – otroški, ženski, moški.
- Pavza – tišina v glasbi.
- Glasbena pravljica – je pravljica, ki vsebuje tudi glasbo.
- Koračnica (poročna, vojaška, pogrebna).
- Naraščajoča pesem – pesem, ki se ji z vsako kitico daljša besedilo.
- Pevec ali pevka – solist, vokalist, ki glasbeno ustvarja z glasom.
- Pevski zbor – vokalna glasbena skupina.
- Zborovodja – vodi pevski zbor, ne uporablja dirigentske paličice.
- Skladba – glasbeno delo (instrumentalna, vokalna, vokalno-instrumentalna).
- Solist – posamezni glasbenik. Izvaja samostojen del skladbe.
- Orkester – glasbeno-instrumentalna zasedba. Sestavlja jo večja skupina glasbenikov.
- Dirigent – vodi orkester. Uporablja dirigentsko paličico.

Pevski zbori

- Otroški pevski zbor
- Mladinski pevski zbor
- Dekliški pevski zbor
- Ženski pevski zbor
- Moški pevski zbor
- Mešani pevski zbor

Glasbila

- Glasbilo ali glasbeni inštrument je vsak predmet, ki ga je človek izdelal z namenom, da bi iz njega izvalil zvoke, ki mu pomenijo glasbo.
- Inštrumentalna glasba – glasba namenjena igranju na glasbila.
- Najstarejšo glasbilo je paleolitska piščal.

Znanstvena razdelitev glasbil

- IDIOFONI**
 - Tvorijo tone in šume, ko zavrže njihova lastna masa (streljica, opna, zračni stebel, palčki)
 - Cimbe
 - Kastanjeti
 - Leseni blok
 - Triangel
 - Gong
 - Repotulje
 - Kraguljčič
 - Tamburin
 - Rajga
 - Strigalo
 - Drumlica
- KORDOFONI**
 - Tvorijo ton z nihajočimi strunami, ki so noreenje iz svile, kovinskih žic ali umetnih vlaken.
 - Mandolina
 - Kitara
 - Violina
 - Cimbale
 - Oprekelj
 - Klavir
 - Čembalo
- AEROFONI**
 - So glasbila pri katerih tvori zvok zrak usmerjen v zračni stebel.
 - Saksofon
 - Dude
 - Rog
 - Harmonika
- ELEKTROFONI**
 - Elektronska glasbila
 - Elektronska kitara
 - Elektronske orgle
 - Elektronski bobni
- MEMBRAFONI**
 - Tvorijo tona z naspoto opno iz pergamenta
 - Pevka
 - Mali boben
 - Lončeri bus
 - Glamnik z opno

Praktična razdelitev - po načinu igranja

- Pihala
- Trobila
- Tolkala
- Brenkala
- Godala
- Glasbila s tipkami

Sonata

- vse skladbe, ki jih niso peli
- komorna in cerkvena sonata
- rondo
- tema z variacijami
- menuet
- sonatna oblika
- pesemska oblika

Inštrumentalna in vokalno-inštrumentalna glasba

- SIMFONIJA** – sonatni cikel za orkester.
- KONCERT** – sonatni cikel za solista in orkester.
- PROGRAMSKA GLASBA** – glasba, ki jo skladatelj ustvari na temelju določenega zunaj glasbenega programa.
- MUZIKAL** – glasbeno scensko delo, ki ima za razliko od opere lahkotnejšo vsebino, govornje dialoge, več plesa in pevske točke, ki temeljijo na popularni in jazzovski glasbi.
- ABSOLUTNA GLASBA** – glasba, pri kateri skladatelj ne misli na drugo, kot na čisto glasbeno vsebino.
- SAMOSPEV** – umetna pesem za solistični glas in inštrumentalno spremljavo.
- OPERA** – je daljše glasbeno-scensko delo za solistične glasove, zbor in orkester.

Glasba za različne priložnosti

- Ljudska glasba** – nastaja že od davnih časov med preprostimi ljudmi, večinoma nešolanimi glasbeniki.
- Obsega:
 - Ljudske pesmi,
 - Ljudsko glasbo
 - in ljudske plesi.
- Klasična glasba
- Popularna glasba
- Jazz
- Plesna glasba
- Narodno-zabavna glasba

Glasbena pravljica

- Kekčeva pesem
- Dobra volja je najbolja
- Glasbeni kužki
- Vesela hišica
- Prišla je miška iz mišnice
- Po mest sem špansirala
- Brum, brum, brum
- Zima je prišla
- Božiček zdaj k nam prihaja
- Huha huhoka
- Jesenska
- Pika poka pod goro
- Dobro jutro sonce
- Jutro
- Mucek in kužek
- Balu baleri
- Krof
- Igraj kolo
- Zbrale so se kukarače
- Petelinček je na goro šel

Literatura:

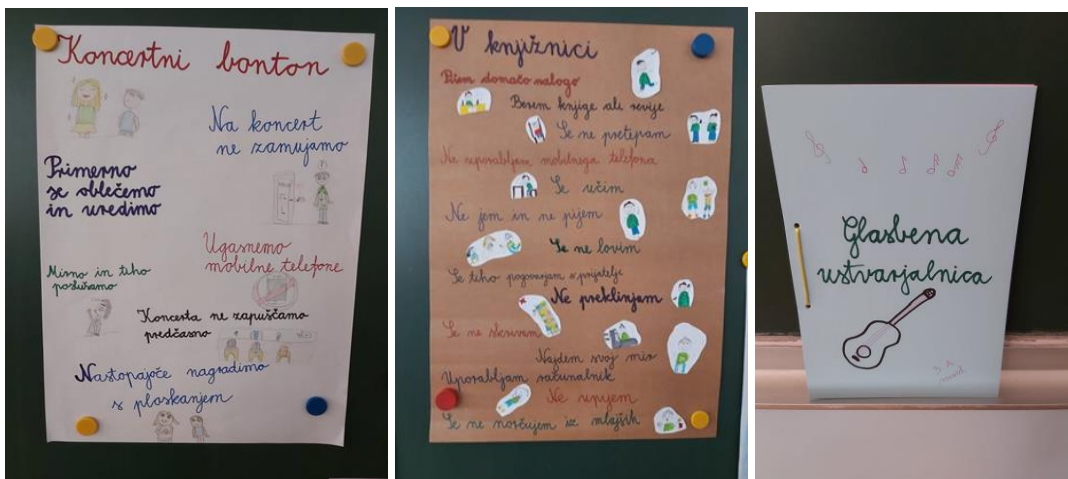
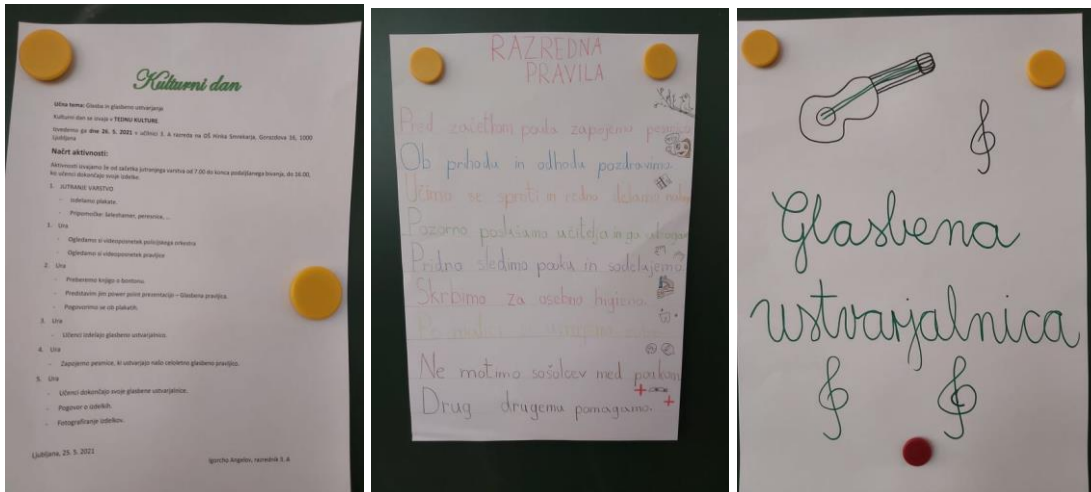
Pesek A., (2013). GLASBA DANES IN NEKOČ 6, učbenik za glasbeno umetnost z dodatkom za posodobljen učni načrt za glasbeno umetnost v 6. razredu osnovne šole. Ljubljana: Rokus Klett.

Slike od 16 do 27: Tjedan kulture, Glazbena bajka, vlastiti izvor

Uz to, učenici su tijekom jutarnje njege, nastave i produženog boravka stvorili i obogatili svoje znanje na temu kulture. Pored svega su učenici učili o nekim elementima bontona putem raznih plakata, bontona u kazalištu, kinu, na koncertu i slično. Za uvod smo pročitali neke sadržaje iz knjige "Bonton v školi". Razgovarali smo i razmjenjivali različita mišljenja o knjizi. Tada smo na velikom kartonskom plakatu napisali bonton ponašanja u našem razredu i izradili plakat na temu ponašanja (bontona) u knjižnici, ponašanja (bontona) na koncertu i u blagovaonici. Slušajući razne glazbene sadržaje i upoznavajući glazbeni žanr i glazbene instrumente, učenici su stvorili vlastitu glazbenu radionicu koju smo obogatili radnim listovima i raznim crtežima. U glazbenoj radionici zapisali su važne sadržaje za učenje koje sam ja napisao za njih. Na kraju glazbene radionice svatko je napisao svoju glazbenu bajku.

U lipnju smo s učenicima posjetili knjižnicu Šiška, gdje smo upoznali rad u knjižnici i pravila ponašanja u knjižnici. U školi smo osmislili različita književna i umjetnička djela kroz koja su učenici pokazali svoja stečena znanja. U učionici smo svoje bilježnice, panoje obogatili umjetnički, književno, glazbeno i kreativno, obogaćujući tako svoje kognitivne, psihofizičke i socijalne sposobnosti.

Evo nekih naših proizvoda:

4.ZAKLJUČAK

U zaključku mogu sažeti da su učenici 3. A razreda, bez obzira na epidemiološku situaciju, ove školske godine naučili puno o kulturi različitih naroda. Moje je mišljenje da učenici mogu puno naučiti ako im to dozvole samo učitelji i ponuditi im zanimljiv sadržaj koji obogaćuje njihovo znanje. Svaka nacija ima svoju kulturu. Važno je da kulturu upoznajemo, obogaćujemo i nadograđujemo te je uspješno prenosimo s generacije na generaciju.

5.LITERATURA

[1] ZOsn-H, (2011). Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli (ZOsn-H). Pristupano 30. 5. 2021, dostupno na: <https://zakonodaja.com/zakon/zosn/19a-clen-dnevi-dejavnosti>

[2] MIZŠ, 1998. Dnevi dejavnosti. Pristupano 30. 5. 2021., dostupno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacti/Druqi-konceptualni-dokumenti/Dnevi_dejavnosti.pdf

[3] Počkar M., Andolšek S., Popit T., Lakota Barle, A., (2009). Uvod v sociologijo. Ljubljana: DZS. Pristupano 30. 5. 2021, dostupno na: <http://vedez.dzs.si/datoteke/uvod-v-soc-2.pdf>

Stručni rad

ŠKOLARCI RURALNIH PODRUČJA U EPIDEMIJI

Marjetka Hočevar

OŠ Tržišče, Tržišče 47, 8295 Tržišče

Sažetak

Pandemija virusa COVID-19 u potpunosti je promijenila funkcioniranje društva u protekloj godini. Nastava je zbog zatvaranja obrazovnih ustanova prešla u kućno okruženje. Mi, učitelji, smo se malo bolje pripremili za ponovno zatvaranje zbog iskustva iz proljeća. A što s roditeljima? Jesu li oni također bili pripremljeni?

U istraživanju sam se usredotočila na obiteljski život i provođenje zajedničkog vremena u drugom valu epidemije. Rezultati su pokazali da su učenici OŠ Tržišće u tom razdoblju proveli više korisnog vremena s roditeljima nego inače. Vjerujem da će to iskustvo doprinijeti cjelovitijem razvoju djece i boljem uspjehu učenika, kako na nastavnom tako i na cjeloživotnom području.

Ključne riječi: nastava od kuće, ruralno područje, obiteljski život, slobodno vrijeme

1.Uvod

Zaustavljanje javnog života i usredotočenost na sebe, na obitelj, najuže članove obitelji te na svoje kućno okruženje mnogima je promijenila pogled na svijet. Preko noći smo bili prisiljeni sve vrijeme provoditi kući, sa svojim najbližima. Mnogi će reći da je to vrijeme darovano obitelji. Međutim, u praksi je došlo do različitih odstupanja od ideala obiteljskog života.

Ja sam se konkretno usredotočila na učenike naše osnovne škole Tržišče i njihov obiteljski život za vrijeme drugog razdoblja u kojem su škole bile zatvorene. Tržišče je manje ruralno naselje u jugozapadnom dijelu Slovenije, u općini Sevnica. Iako se u toj okolini mnogo ljudi dodatno bavi poljoprivredom, ne smijemo previdjeti činjenicu da je u tom razdoblju znatan dio roditelja radio, da su radili brojni gospodarski i drugi objekti gdje su odlazili na posao.

Mene je zanimalo koliko vremena su djeca provela zajedno s roditeljima te kako su ga proveli, što su u tom razdoblju radili te je li im to zajedničko vrijeme bilo značajno kao vrijednost.

2.Nastava na daljinu

Desmond Keegan je definirao obrazovanje na daljinu kao oblik obrazovanja za kojeg je karakteristično da su učitelji i učenici uglavnom prostorno i vremenski odvojeni, da obrazovni postupak, za razliku od samostalnog učenja, organizira obrazovna ustanova, da se obrazovanje odvija uz pomoć različitih medija, da škola učenicima nudi mogućnost dvosmjerne komunikacije te time učeniku omogućuje da ravnopravno sudjeluje u procesu učenja. [2]

Učitelji su u našoj školi brzo prilagodili proces učenja radu na daljinu. Prema preciznim uputama i smjernicama ministarstva i zavoda za školstvo, sve svoje znanje i poznavanje različitih načina podučavanja usmjerili smo u planiranje aktivnosti koje su prikladne za rad od kuće pomoću suvremene komunikacijske tehnologije. Bilo je bitno da su aktivnosti pomno osmišljene, planirane i kontinuirano vrednovane. Sve aktivnosti morale su biti planirane tako da u najvećoj mogućoj mjeri uzimaju u obzir cjelokupan proces učenja i dobrobit učenika. Pri tome smo cijelo vrijeme imali u vidu učenike koji kod kuće imaju jako različite uvjete za rad. Bilo je potrebno uzeti u obzir različite strategije učenja, od vizualnih, auditivnih do kinestetičkih tipova učenja kod učenika do poznavanja i rukovanja s računalnom i elektroničkom opremom, prostornih uvjeta, usklađivanja s drugom djecom školskog uzrasta u obitelji te s roditeljima koji su obavljali rad od kuće i dr. [6]

3. Obitelj i njene vrijednosti

Musek je definirao pojam obitelji kao jedan od najbitnijih čimbenika socijalizacije, barem dok dijete ne krene u vrtić ili počne pohađati školu. U njoj se pojedinac razvija kako biološki i društveno tako i u duhovno biće, dakle, razvija svoju osobnost [3]. Obitelj je također prva ljudska zajednica u kojoj se dijete zatekne. U njoj stječe prva iskustva o životnim vrijednostima, ljudima i njihovom ponašanju, shvaćanja o životnim problemima, o davanju i prihvaćanju, o pravima i dužnostima, ravnopravnosti i vlastitoj vrijednosti. Dijete u obitelji gradi svoj temeljni odnos prema ljudima i životu u ljudskoj zajednici. Obitelj pojedincu daje okrilje u kojem može doživjeti ljubav i prihvaćanje te u kojem se može osjećati poželjno i sigurno. Juul u svojoj knjizi ističe da bi se obitelji morale temeljiti na vrijednostima koje omogućuju razvoj osobno i društveno odgovornih pojedinaca [1]. Često je mišljenje da obitelj u takvom životu koji se brzo mijenja gubi na značenju i izumire kao vrijednost [5].

Mišljenje je Perić da obitelj treba formirati svoje vrijednosti, ali i stajati iza njih [5]. Vjerojatno mogu tvrditi da svi roditelji žele da se djeca razviju u samostalne, odgovorne, autentične i uspješne osobnosti. To im usađujemo već od ranog djetinjstva, budući da je cilj odgoja osposobiti dijete za samostalan život u ljudskom društvu.

4. Istraživanje

U istraživanju sam uz pomoć anketnog upitnika dobila podatke o obiteljskom životu djece iz ruralnog područja za vrijeme drugog razdoblja u kojem su škole bile zatvorene, konkretnije iz OŠ Tržišće. Zanimalo me koliko vremena su djeca provela zajedno sa svojim roditeljima za vrijeme drugog vala epidemije te što su u tom razdoblju radili.

Na početku me zanimalo što djeca i roditelji obično rade kod kuće kada se vrate iz škole ili s posla. Identično pitanje odnosilo se i na vrijeme obrazovanja na daljinu. Sljedeće pitanje koje me zanimalo odnosilo se na to jesu li roditelji za vrijeme dok su škole po drugi put bile zatvorene bili kod kuće, na poslu ili su radili od kuće. Potom sam u istraživanju postavila nekoliko tvrdnji u vezi kojih su učenici izrazili stupanj slaganja. Neke od njih su: Svidjela mi se nastava kod kuće. U nastavi na daljinu trebalo mi je manje vremena nego inače. Roditelji su me poticali i nadzirali u školskim obavezama. U tom razdoblju proveo sam više vremena vani na otvorenom. Mnogo smo se šetali i kretali vani s roditeljima. Pomagao sam roditeljima u poslu vani (poljoprivredni poslovi), kao i u kućanskim poslovima. Na kraju sam učenike još pitala o tome koliko im je drago što su se vratili u školu.

5. Zaključci i spoznaje

- Kod gotovo polovice učenika oba roditelja bila su na radnom mjestu za vrijeme drugog razdoblja u kojem su škole bile zatvorene. Nije bilo nijednog slučaja među ispitanicima u kojem su oba roditelja bila kod kuće u tom razdoblju.
- Dvije trećine učenika se u razdoblju nastave kod kuće osjećalo loše ili jako loše, stoga nije iznenađujući podatak da su se gotovo svi ispitanici jako razveselili zbog povratka u školu.
- Isto tako, gotovo nitko od ispitanih učenika u budućnosti više ne želi nastavu na daljinu.
- Velika većina učenika je obaveze nastave od kuće izvršila u kraćem vremenu nego u školi, a rezultat toga je da su imali više slobodnog vremena.
- Ohrabrujući podatak je da su učenici u većini slučajeva kod kuće imali pomoć roditelja u školskim obavezama.
- Vrlo malen dio (3/25) učenika je u tom razdoblju igrao više igara na telefonu ili računalu te se koristio YouTubeom.
- Učenici su u tom razdoblju nešto više gledali televiziju. 25 % ispitanika gledalo je televiziju češće nego inače.
- Velika većina učenika je u razdoblju dok su škole bile zatvorene pomagala roditeljima u radu vani (u poljoprivredi, u vrtu, slaganju drva, čišćenju snijega...).
- Isto tako, učenici su bili marljivi i aktivni u obavljanju kućanskih poslova (kuhanje ručka, postavljanje stola, pospremanje, slaganje posuđa, metenje...), budući da je više od polovice ispitanika češće pomagalo roditeljima nego prije koronavirusa.
- Iz odgovora učenika mogu zaključiti da su se djeca u tom razdoblju s roditeljima mnogo kretala vani na otvorenom te su se zajedno igrali. Nerijetko se također dogodilo da su se djeca sama igrala, a roditelji su obavljali druge poslove.
- U tom razdoblju učenici nisu previše često igrali društvene igre s roditeljima. Barem ne više nego uobičajeno.
- Polovica ispitanih učenika smatra da su u tom razdoblju proveli više korisnog vremena s roditeljima nego inače.

6. Zaključak

Rezultati su pokazali da su učenici OŠ Tržišče tijekom drugog vala epidemije proveli više korisnog vremena s roditeljima nego inače. Zajedno su obavljali školske obaveze, mnogo su se kretali na otvorenom, zajedno su se igrali i obavljali razne poslove, kako kućanske tako i poljoprivredne. Vjerujem da će to iskustvo doprinijeti cjelovitijem razvoju djece i boljem uspjehu učenika, kako na nastavnom tako i na cjeloživotnom području.

7. Popis literature

- [1.] Juul, J. (2009). Družinske vrednote. Radovljica: Didakta.
- [2.] Keegan, D. (1996). Foundations of Distance Education. London: Routledge.
- [3.] Musek, J. (1995). Ljubezem, družina, vrednote. Ljubljana: Educy.
- [4.] Musek, J. (2000). Nova psihološka teorija vrednot. Ljubljana: Educy.
- [5.] Perić, M. (2010). Družina v sodobnem svetu. Ljubljana: Zavod IRC.
- [6.] Zavod Republike Slovenije za školstvo. URL: <https://www.zrss.si/zrss/wp-content/uploads/2020-11-05-priporocila-uciteljem-rp-za-izvajanje-pouka-na-daljavo-1.pdf> (28. 4. 2021.)

Stručni rad

MEĐUPREDMETNA NASTAVA NA OTVORENOM

Marjetka Hočevar

OŠ Tržišče, Tržišče 47, 8295 Tržišče

Sažetak

U članku želim predstaviti iskustvo održavanja nastave na otvorenom koje se pokazalo kao primjer dobre prakse. U trenutnim vremenima epidemije to iskustvo je možda čak i dragocjenije, budući da je usmjereno na održavanje nastave u prirodi.

Učenici drugog razreda OŠ Tržišće jako se raduju cjeloživotnom obrazovanju i često se njime služe. Jedna od takvih aktivnosti bila je međupredmetna poveznica s nastavom upoznavanja okoliša, književnosti i tjelesnog odgoja koju smo proveli na livadi i u šumi. Tog dana je dodatna vrijednost odgoja bio zaključak kada smo si skuhalo ljekoviti ekološki čaj. Tog dana smo zaista mnogo uživali s učenicima, stekli mnogo praktičnog znanja te, prije svega, mnogo se kretali na otvorenom.

Ključne riječi: nastava na otvorenom, iskustveno učenje, domaći čaj

1.Uvod

Povratak učenika u školu nakon što su one bile zatvorene gotovo četiri mjeseca donijelo je veliku radost, nešto briga i, istovremeno, veliku brigu na teret učiteljima. Kao učitelji, u brizi za zdravlje svih osoba uključenih u rad odgojno-obrazovnih ustanova dužni smo se pridržavati velikog broja preporuka i uputa za sprečavanje zaraze novim koronavirusom. Jedna od tih je što češće izvođenje nastave na otvorenom, ako je to moguće.

Svi mi koji se bavimo odgojem i obrazovanjem znamo da aktivnosti na otvorenom značajno pomažu zdravom razvoju osobnosti [1]. Učitelji mogu takvu nastavu pripremiti tako da bude jeftina, zdrava, zabavna i u skladu s održivim razvojem. Pored toga, to će pomoći u osobnom i društvenom razvoju djece i postizanju drugih ciljeva.

2.Nastava izvan učionice

U literaturi se upotrebljavaju različite definicije za nastavu na otvorenom. Skribe-Dimec navodi da je to organizirano obrazovanje koje se odvija izvan školskih zgrada [1]. Možemo ju izvoditi na različitim lokacijama: u okolini škole, u prirodu, u urbanim okruženjima, na poljoprivrednim gospodarstvima, u parkovima ili u ustanovama koje se bave nastavom na otvorenom (CŠOD, poljoprivredne škole), u zoološkim i botaničkim vrtovima, u muzejima, kazalištima, galerijama, itd. Iz navedenoga možemo vidjeti kako je nastava na otvorenom vrlo širok pojam koji uključuje opsežan spektar aktivnosti. Učitelji moraju biti svjesni te činjenice i češće približiti prirodu i kretanje učenicima.

3. Prednosti nastave na otvorenom

Izvođenje nastave na otvorenom ima brojne pozitivne učinke na dijete, njegov kognitivni, emocionalni i društveni razvoj te na njegovo zdravlje. Sve više stručnjaka zalaže se za nastavu na otvorenom, budući da priroda učenicima pomaže razumjeti okoliš i prirodu te ih potiče na fizičku aktivnost. Vrijeme provedeno u prirodi pozitivno utječe na zdravlje i dobrobit te učenicima omogućuje da nauče procjenjivati i upravljati rizicima [2].

4.Provedene aktivnosti

U nastavku ću predstaviti primjer dobre prakse te kako smo u 2. razredu OŠ Tržišće proveli aktivnosti cjeloživotnog učenja. Međupredmetno smo povezali nastavu književnosti, upoznavanja okoliša te tjelesnog odgoja.

U razredu smo s učenicima najprije pročitali slikovnicu Mojiceje Podgoršek, naslova „Eko čarovniška škola“ (Eko-škola za čarobnjake). Detaljno smo razgovarali o pročitanoj knjizi, objasnili nepoznate riječi, potražili glavnu temu bajke i povezali je sa svakodnevnim životom. Bajku su učenici također nacrtali u bilježnicu. Potom smo razgovarali o biljkama u vrtu, što sve sadimo i sijemo kod kuće te koje biljke naši roditelji upotrebljavaju u kuhanju. Nakon toga smo razgovor usmjerili na prirodu. Detaljnije nas je zanimalo koje biljke možemo naći u prirodi, a mogu se upotrijebiti ili konzumirati. Moramo samo prepoznati i zgrabiti sve što nam priroda nudi. Nakon toga smo prikupljali prijedloge što si sve možemo sami pripremiti iz samoniklih, ekoloških biljaka koje možemo naći u prirodi. Došli smo na ideju da ćemo negdje nakon epidemije, kada budemo naročito morali brinuti za svoje zdravlje i zdravlje svih drugih, pripremiti čaj od svježe ubranih biljaka. Tako ćemo krenuti u bitku s virusima koji nas u tom trenutku okružuju sa svih strana.

Potom smo otišli u prolijetnu šetnju na obližnje brdo. Put nas je vodio kroz šumu i livade. Promatrali smo prirodu koja se još uvijek budi. Divili smo se pupoljcima na drveću i grmlju te njihovom otvaranju, promatrali smo vrijeme koje postaje sve ljepše, a temperature sve više. Pritom smo se pošteno razgibali, uživali u svježem zraku, upoznali mnogo novog cvijeće i, prije svega, ubrali svježe biljke za pripremu čaja. Ubrali smo cvjetove jaglaca, ljubičica, podbijela, tratinčica, cvjetove maslačka, mlade listove šumskih jagoda i ljekoviti plućnjak. Upoznali smo još mnogo drugih vjesnika proljeća koje nismo dodali u čaj: šafran, kukurijek, ciklama, bijela šumarica, i dr. U šetnji smo razgovarali o prirodi te kako možemo i sami pomoći da okoliš bude čišći. Nažalost, na putu smo vidjeli previše otpada. Učenici su samoinicijativno dali prijedlog da sljedeći put sa sobom uzmemo vreće za smeće i očistimo put. Vrlo rado ćemo to učiniti čim nam se pruži prva prilika.

Slika 1. Ljubičice

Slika 2. Jaglaci

Slika 3. Plućnjak

Nakon toga smo u školi prokuhali vodu i od svježe ubranih biljaka pripravili odličan čaj. Dodali smo mu i domaći med od lokalnih proizvođača i limun. Jedva smo čekali da se ohladi kako bi mogli nazdraviti ekološkim, ljekovitim i proljetnim napitkom.

Slika 4. Priprema čaja

Slika 5. Živjeli!

Tog dana su i učiteljica i učenici uživali u nastavi. Najbolje od svega je da smo pritom mnogo toga naučili.

5.Poveznica s nastavnim planom i programom

Aktivnosti koje sam opisala kao primjer dobre prakse povezuju se s nastavnim planom i programom i uključuju važne obrazovne ciljeve (Interaktivni nastavni plan i program).

Slovenski jezik - književnost:

Učenici:

- usvajaju i doživljavaju interpretativno pročitano bajku;
- produbljuju iskustva i razumijevanje te izražavaju mišljenja o pročitanoj priči;
- navode razloge zbog kojih smatraju da je ekološko ponašanje junaka u književnom djelu važno.

Upoznavanje okoliša:

Učenici:

- znaju objasniti kako sami aktivno doprinose zaštiti i održavanju prirodnog okoliša te uređivanju okoliša u kojem živimo;
- uče da im zdrava prehrana i tjelesne vježbe omogućavaju rast i razvoj te da im pomažu očuvati zdravlje;
- znaju prepoznati, navesti naziv i uspoređivati različita živa bića i okoliš.

Tjelesni odgoj

Učenici:

- opušteno izvode prirodne oblike kretanja (različite oblike hodanja, trčanja i skokova);
- sigurno izvode jednostavne zadatke kretanja;
- upotrebljavaju osnovnu opremu za putovanje i poštuju pravila za sigurno hodanje.

6.Zaključak

Učenici su bili izrazito motivirani za rad pri izvođenju nastave u prirodi. Za vrijeme podučavanja su aktivno sudjelovali i samoinicijativno predlagali neke aktivnosti. Priroda, konkretnije šuma i livada, nude nam okruženje za učenje koje kod učenika budi pozitivne osjećaje, kreativne ideje, umiruje ih i pomaže im otkriti vlastite mogućnosti stvaranja. Smatram da bi svi učitelji trebali biti svjesni tih činjenica i češće se služiti nastavom izvan učionica.

7.Popis literature

- [1.] Skribe-Dimec, D. (2014). Pouk na prostem (doktorska disertacija). Ljubljana: Sveučilište u Ljubljani, Pedagoški fakultet.
- [2.] Mramor, Š. (2015). Pouk na prostem pri predmetu spoznavanje okolja v drugem razredu osnovne šole (diplomski rad). Ljubljana: Sveučilište u Ljubljani, Pedagoški fakultet.
- [3.] Interaktivni nastavni plan i program. URL: <https://dun.zrss.augmentech.si/#/> (16. 5. 2021.)

Stručni rad

NASTAVA NA DALJINU – IZAZOV ZA NASTAVNIKE I SREDNJOŠKOLCE

Irena Mori

SŠ Josipa Jurčiča Ivančna Gorica

Sažetak

Članak se temelji na upitniku za učenike gimnazije poslije povratka u školu nakon završetka drugog zatvaranja škola. Zaključci koji proizlaze iz odgovora srednjoškolaca i njihovih roditelja daju nam prilično realnu ocjenu učenja na daljinu. Srednjoškolci su bili manje izloženi stresu, imali su više slobodnog vremena, a glavni nedostaci bili su nedostatak druženja sa školskim kolegama, previše sjedenja pred računalnim ekranom i pad motivacije za školski rad.

Ključne riječi: zatvaranje škola, prednosti i nedostaci, virtualna učionica Zoom.

1. Uvod

Pandemija covid-19 utjecala je na sve aspekte našeg života te je u velikoj mjeri promijenila način predavanja na svim razinama školovanja - od osnovne škole do sveučilišta. Zatvaranje škola, koje je započelo u ožujku prošle školske godine i nastavilo se u ovoj školskoj godini od listopada 2020. do veljače 2021. te još dva tjedna u travnju, trajalo je s prekidima oko sedam mjeseci i drastično je utjecalo na izvođenje nastave.

Unatoč činjenici da su mnogi stručnjaci i roditelji bili kritični prema učenju na daljinu i izrazili zabrinutost zbog svakovakih posljedica, većina srednjoškolaca koji su sudjelovali u istraživanju ima pozitivnije mišljenje.

2. Upitnik

Šezdeset učenika druge i četvrte godine gimnazije ispunilo je upitnik u ožujku 2021. godine. Odgovarali su na slijedeća pitanja:

1Ako usporediš učenje na daljinu u prethodnoj školskoj godini s ovom godinom, kakva je tvoja procjena? Koji način se ti više svidio i zašto?

2Koje su prema tvom mišljenju prednosti i koji nedostaci učenja na daljinu?

3Koje si probleme imao/-la tijekom učenja na daljinu (pristup računalu, internet, tiskanje gradiva ...)

4Što ti je najviše nedostajalo tijekom učenja na daljinu?

5 Da li si za učenje potrošio/-la više ili manje vremena nego prije? Zašto?

6Koje si ocjene dobio/-la tijekom učenja na daljinu: usmene ili pismene?

7Da li misliš da je tvoje znanje mnogo lošije nego da si cijelo to vrijeme bio u školi? Zašto?

8Kojepromijene bi želio/-jela ako bi se ponovno morao/-la učiti na daljinu?

9Kakvo je mišljenje tvojih roditelja o nastavi na daljinu?

2.1. Usporedba školovanja u školskoj godini 2019./2020. sa školovanjem u školskoj godini 2020./2021.

Otpriblike tri četvrtine učenika preferiralo je učenje na daljinu ove školske godine iz prije svega dva razloga: bolje organizacije nastave i upotrebe Zoom videokonferencijskog sustava. Naime, Arnes je ove školske godine kupnjom licenci omogućio svim nastavnicima u slovenskim osnovnim i srednjim školama besplatno korištenje sustava. Učenici ulaze u virtualnu učionicu putem veze koju im je poslao učitelj koji može vidjeti i čuti sve učenike koji imaju uključenu kameru ili mikrofona. Budući da Zoom omogućava kvalitetno dijeljenje slike, zvuka i ekrana, videokonferencijska nastava vrlo je slična nastavi u pravoj učionici.

Samo je dobra četvrtina srednjoškolaca bila zadovoljnija prošle školske godine, kada su dobili više pripremljenih gradiva za učenje u e-učionici, a uz to je bilo i znatno manje videokonferencijskih sastanaka, pa su zato imali više slobode u organizaciji rada za školu.

2.2. Prednosti i nedostaci učenja na daljinu

Srednjoškolci su naveli više pozitivnih nego negativnih strana učenja na daljinu. Većina kao glavnu prednost navodi više slobodnog vremena i manje stresa, dok glavne nedostatke vide u predugom sjedenju ispred monitora, nedostatku osobnog kontakta sa školskim kolegama i profesorima te također u slabijem znanju.

PREDNOSTI	NEDOSTACI
+ nema vožnje u školu i natrag	— nedostatak motivacije i koncentracije
+ kraći časovi	— kraće i slabije usmeno izlaganje
+ manje pisanja	— slabije znanje
+ više slobodnog vremena i spavanja	— nedostatak pravog kontakta s školskim kolegama i nastavnicima, nema druženja
+ manji umor	— usamljenost
+ veći osjećaj sigurnosti	— fizički napornije zbog sjedenja ispred računala
+ pristup mnogim gradivom za učenje	— zdravstveni problemi: oštećenje vida, glavobolje, bolovi u leđima ...
+ manje ocjenjivanja	— narušavanje privatnosti → kamere
+ opuštenije, mirnije	— problem sa računalima u obiteljima
+ manje stresa	
+ ljubazniji profesori	
+ lakša organizacija popodnevnog rada	

+ mogućnost samostalnog rada	koje imaju više djece što pohađaju školu
+ stjecanje novih računalnih vještina	— gubitak kondicije za učenje
+ bolji obiteljski odnosi	— nejednake mogućnosti
	— premalo ocjenjivanja, koja bi te prisilila na redovit rad (srednjoškolci 4. godine)

2.3. Problemi s učenjem na daljinu

Posebni poteškoća u izvođenju nastave na daljinu nije bilo jer je škola osigurala prijenosna računala srednjoškolcima što ih nisu imali.

Nekoliko tehničkih problema prouzročio je, barem u početku, preopterećeni sustav učenja na daljinu—eAssistant, sustav koji pokriva sve ključne procese u školi (dnevnik, raspored časova, komunikacija ...) i Zoom— mrežna platforma za audio i video komunikaciju, stoga im ponekad nije bilo moguće pristupiti.

Gotovo svi srednjoškolci barem su povremeno imali problema s internetskom vezom i probleme s tiskovinama - lošiji pisači, velika potrošnja papira i uložaka.

Mnogi su se srednjoškolci teško privikli na novi način rada.

2.4. Što je srednjoškolcima nedostajalo tijekom zatvaranja škole?

Mladi se vole družiti, pa je zato najčešći odgovor na ovo pitanje bio očekivan: druženje i razgovor sa školskim kolegama, prijateljima i vršnjacima općenito.

Osim osobnih kontakata, nedostajali su im i izleti i školski tematski dani, a onima koji se bave s portom najviše su nedostajali treninzi.

Nekima učenicima nedostajao je školski ručak, a nekima ništa.

Odgovori srednjoškolaca pokazuju da im škola kao takva nije nedostajala, nedostajalo im je samo druženje sa školskim kolegama i one aktivnosti koje smatraju opuštajućima - izleti i stručne ekskurzije.

2.5. Vrijeme posvećeno učenju

Otpriblike trećina srednjoškolaca potrošila je na učenje istu količinu vremena koliko i prije zatvaranja škola.

Druga trećina posvećivala je više sati dnevno učenju jer su bili manje umorni nakon nastave, jer su imali više slobodnog vremena i zato što je bilo teže razumjeti gradivo.

Dobrih trideset posto učenika je međutim posvetilo učenju manje vremena nego prije iz tri razloga: manje pismenih ocjena, manje motivacije za učenje i veće popustljivosti nastavnika.

Odgovor dviju trećina učenika na ovo pitanje pomalo je iznenađiv. Naime, očekivala sam da su svi posvetili manje vremena učenju nego inače, jer testova praktički nisu pisali, ali se ispostavilo suprotno.

2.6. Ocjenjivanje

Za vrijeme nastave na daljinu srednjoškolci su dobili usmene ocjene iz svih predmeta, samo su iz jednog pisali i test. Budući da su sami mogli odabrati datum ocjenjivanja, mogli su se dobro pripremiti za ocjenjivanje, zbog čega su ocjene bile malo više nego inače.

Pismene ocjene se moglo dobiti koristeći internet stranicu Exam.net, ali se ta nije pokazala kao najbolji način pismenog ocjenjivanja jer je dopuštala prijevare i zbog toga je bila zabranjena.

Neosporiva je činjenica da ocjene iz testova realnije prikazuju znanje učenika, jer moraju svi naučiti jednaku količinu gradiva i odgovarati na ista pitanja. Budući da za vrijeme trajanja nastave na daljinu nije bilo moguće realno pismeno utvrditi znanje učenika, bili su pismeno ocjenjivani nakon povratku u školu.

2.7. Stečeno znanje

Nešto manje od trećine srednjoškolaca vjeruje da je njihovo znanje isto kao da su imali redovitu nastavu, jer su redovito radili domaće zadaće, rješavali vježbe i učili se.

Dobra trećina anketiranih učenika vjeruje da je njihovo znanje lošije jer nije bilo pismenih ocjenjivanja, zbog manje kvalitete nastave, jer je bila manje motivacije za učenje i jer su nastavnici manje zahtijevali od njih.

Međutim, oko trideset posto učenika vjeruje da je njihovo znanje bolje jer su se mogli duže vremena učiti za usmeno ocjenjivanje, zbog čega je njihovo znanje više produbljeno i utvrđeno. Budući da su općenito bili manje umorni, bilo im je i lakše pripremiti se za ocjenjivanje.

Nakon završetka nastave na daljinu i povratka u školu svi su učenici iz svih predmeta bili barem jednom ili dva puta ocijenjeni pismeno. Rezultati ispitivanja u razdoblju do lipnja i prosječni konačni školski uspjeh pokazali su da je znanje srednjoškolaca vrlo dobro unatoč nekoliko mjeseci učenja na daljinu.

2.8. Preporuke i želje naših srednjoškolaca u slučaju zatvaranja škola u novoj školskoj godini

Ako se škole na jesen ponovo zatvore zbog epidemiološke situacije, učenici bi željeli poneke promjene u vezi s učenjem na daljinu:

→manje videokonferencija kod predmeta kod kojih usmeno objašnjenje nije potrebno za razumijevanje gradiva (povijest, geografija, sociologija ...),

→ gradivo neka se obrađuje sporije i više utvrđuje,

→manje domaće zadaće,

→manje tiskanih gradiva,

→pravovremeno slanje radnih listova,

→ više vježbi na internetu,

→ dobivanje pismenih, ne samo usmenih ocjena,

→zanimljivije lekcije,

→ niža očekivanja nastavnika.

Međutim, neki srednjoškolci su potpuno zadovoljni sa dosadašnjim radom i ne bi ništa mijenjali.

2.9. Ocjena roditelja

Većina roditelja pohvalila je organizaciju nastave na daljinu u našoj školi i razumije da je takav način podučavanja bio neophodan zbog epidemije, iako bi radije vidjeli da su njihova djeca pohađala običnu školu.

Istakli su da se je povećala ovisnost o računalu, a strahuju da je i znanje djece lošije što će se utvrditi na maturi.

Međutim, vrlo je malo roditelja izjavilo da im se takav način školovanja ne sviđa. Svi roditelji vide glavni plusu činjenici da su djeca bila manje izložena stresu.

Ukratko, velika većina roditelja bila je vrlo zadovoljna nastavom na daljinu u našoj školi, jer je bila dobro organizirana, a osim toga je takav način za srednjoškolce bio puno manje stresan.

3. Zaključak

Svi uključeni u obrazovni proces jednoglasnog smo mišljenja, da nastava na daljinu nije idealno, ali je u danoj situaciji najoptimalnije rješenje, još posebno za srednjoškolce, koji obično imaju tehnička sredstva, potrebno znanje i samostalnost za rad na ovaj način.

Stručni rad

OD IDEJE U UČIONICI DO EUROPSKOG PARLAMENTA

dr. Aleš Marđetko:

OŠ dr. Franjo Žgeč Dornava

Sažetak

Svrha članka je pokazati kako su autor kao učitelj i dvoje nadarenih učenica 8. i 9. razreda osnovne škole iz jednostavne ideje ili inicijative uspjeli stvoriti zbirku od tri slikovnice o novijoj povijesti Slovenije. To su sadržaji o stvaranju neovisne Slovenije, ratu za Sloveniju i ulasku Slovenije u Europsku uniju. Spomenute slikovnice osobno je primio predsjednik Borut Pahor, koji nas je i osobno primio. Slikovnice su među 5000 knjiga koje godišnje izdaju dječja književnost u izdavačkim kućama u Sloveniji i jedine su s ovom vrstom sadržaja; mogu se naći na policama gotovo svih knjižnica u Sloveniji i redoviti su vodič školama u stvaranju proslava povodom državnih praznika. Predstavljene su na slovenskom sajmu knjiga, slikovnica Miha spozna Evropsko uniju predstavljena je i u Europskom parlamentu u Bruxellesu.

U članku su predstavljene metode, oblici i metode rada koji su korišteni u izradi slikovnica, kao i poprečne vještine koje smo razvili tijekom rada i prezentacije naših slikovnica.

Ključne riječi: nadareni učenici, rad s nadarenim učenicima, metode rada, poprečne vještine, nacionalna povijest, slikovnice, životna iskustva

1. Uvod

Tko su nadareni ili koji su učenici nadareni? Talent se različito definira u različitim zemljama te u socijalnom i civilizacijsko-kulturnom okruženju. Isti se pojmovi često koriste u različitim značenjima. Definicije nisu ujednačene ni u europskim zemljama. U principu razumijemo kao talentirane one pojedince koji pokazuju iznimna postignuća na polju mišljenja. Talentirana osoba nije ona koja je pokazala iznadprosječna postignuća u određenom području kognitivne učinkovitosti ili opće inteligencije, već postignuće koje je svrstava u sam vrh raspodjele postignuća u ovoj sposobnosti (obično između 5 i 10 posto najučinkovitijih). Talent je dakle dio inteligencije (kao izuzetno visoke inteligencije) i obrnuto, inteligencija je dio talenta [1].

Talenat dakle znači izvrsnost u određenom području djelovanja ili u nekoliko aktivnosti istodobno; je razvojna osobina koja se u početnim fazama, u djetinjstvu, očituje kao potencijal, tj. kao karakteristično ponašanje, dok se u adolescenciji i ranoj odrasloj dobi smatra prepoznatim postignućem ili proizvodom koji prepoznamo kao izniman. S potpuno razvijenim talentom, tj. u odrasloj dobi, može se govoriti o izvrsnosti koja je rezultat talenta ili o izvrsnoj, visoko natprosječnoj, iznimnoj ili eminentnoj razini postignuća. To znači da je pojedinac razvio neovisne, inovativne strategije, koje se prepoznaju kao iznimne ili izvrsne, razvojem svojih potencijala i postizanjem iznimnih postignuća. Postignuće ili proizvod smatra se iznimnim (posebno ovo se smatra kreativnim) ako je originalan i ako je njegova vrijednost evidentna ili prepoznata te se cijeni u određenom kulturnom okruženju. Izuzetan je, dakle, onaj pojedinac koji je viši od većine, a ne samo iznad prosjeka [1].

Daroviti učenici ili. studenti su ona djeca i adolescenti koji pokazuju izrazito natprosječne (iznimne) osobine [1]:

- u intelektualnom (općenitom ili specifičnom) polju, što se uglavnom odražava u konvergentnom razmišljanju;
- u nastavi (općenito ili specifično - jezične, matematičke, društvene znanosti, prirodno, tehničko itd.) polje;
- u kreativnosti ili u inovativnim rješenjima na raznim poljima (u umjetnosti, znanosti, tehnologiji ili sportu), što se uglavnom ogleda u divergentnom, kreativnom razmišljanju, originalnosti i inovativnosti, fleksibilnosti i fluidnosti;
- u talentima, u jednom od umjetničkih područja - u glazbi, plesu, umjetnosti, drami, filmu, književnosti itd .;
- na psihomotornom i senzomotornom (ili fizičko-motoričkom ili sportskom) polju;

U socijalnim vještinama (npr. vještine vođenja) i

- na području samoregulacije (motivacija, emocije, metakognicija).

Kako navodi dr. Jurišević, nadarene učenike treba smatrati neovisnom skupinom učenika koja ima iznimne potencijale ili postignuća na polju učenja, koja opravdavaju individualizirane prilagodbe unutar

ru obrazovanje [2]. Daroviti učenici trebaju drugačija prilagođavanja od ostalih učenika. Treba im posvetiti dovoljno vremena i pažnje, a to je učiteljima ponekad teže ili potpuno nemoguće u kontekstu redovite nastave, gdje su uključene i druge skupine učenika. Zbog toga sam zagovornik dodatnih sati koji se izvode izvan redovne nastave, gdje nadareni učenici mogu maksimalno pokazati i razviti svoja jaka područja uz vodstvo učitelja. Proizvodi koji bi nastali koristili bi učenicima i nastavnicima. Sve tri slikovnice također su nastale tijekom dodatnih sati, izvan sati i izvan redovnog rasporeda.

2. Ideja za sadržaj slikovnica

Glavni motiv za početak rada bilo je otkriće učenica da danas ima malo mladih koji počinju pisati o domoljublju i nastanku države Slovenije. O ovoj temi postoji ogromna količina literature, ali ona je previše profesionalna ili preopširna za mlade, pa je ne vole upotrebljavati ili jih zbog opširnosti čak odvraća od čitanja ili učenja. Avtorice slikovnica je spomenuta tema jako zanimala, a i same su se susretale sa navedenim problemima, pa su odlučile izraditi obrazovni materijal koji će ponuditi znanje o nastanku države Slovenije svima - djeci, mladima i odraslima.

3. O autoricama

Autorice slikovnica o Mihecu i njegovom poznavanju novije slovenske povijesti su Jana Meško i Tajda Špes. Danas su uspješne studentice, u vrijeme stvaranja prve dvije slikovnice bile su učenice 8. i 9. razreda osnovne škole, a prilikom pisanja posljednje slikovnice bile su srednjoškolke. Registrirane su kao nadarene u 4. razredu osnovne škole. Područja njihova talenta bila su općenito intelektualno, kreativno, voditeljsko, sportsko, glazbeno, umjetničko, književno i dramsko.

4. O sadržaju slikovnica

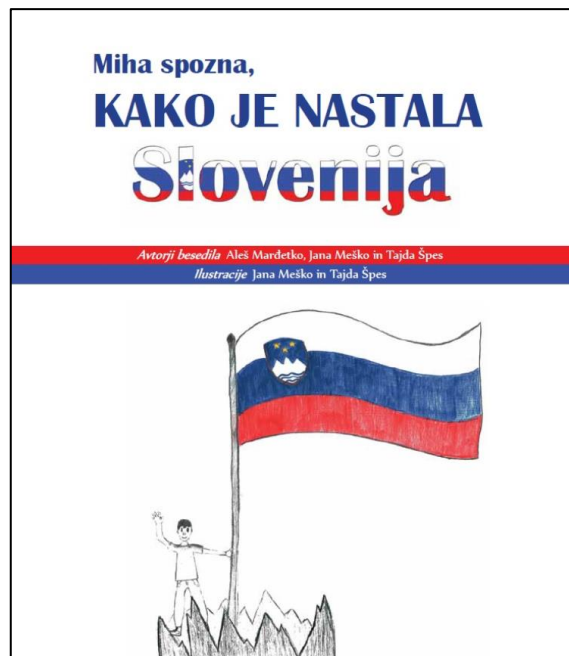
4.1. Miha spozna kako je nastala Slovenija (Miha sazna kako je nastala Slovenija)

Slikovnica pokriva povijesnu kronologiju stvaranja Republike Slovenije, što bi moglo značiti da su autori prihvatili stereotipni opis, što nije istina. Pristup pisanju

je drugačiji, originalan, jedinstven. U slikovnici su posebno fascinantne ilustracije, koje su također djelo autorica. Crteži su doista jednostavni, ali izuzetno učinkoviti, razumljivi i na mjestima gdje ih čitatelj knjige očekuje. Na početku knjige učenici pitaju čitatelja: „Što radite kad pada kiša i ne igrate se? ”Na sljedećoj stranici slijedi njihov odgovor. Iz nje saznajemo da će naslovni lik uz pomoć sjećanja svog djeda otkriti tajne i istinu prošlosti i sadašnjosti. Autorima ne ponestaje mašte ili ozbiljnosti u opisivanju događaja. Opisivanje povijesnih činjenica nije suho i dosadno.

Slikovnica s godinom izdanja 2015. napisana je na jeziku djece osnovnoškolskog uzrasta, ponekad čak prelazi ovu dobnu razinu, ali to joj ne nanosi »štetu«; štoviše: čitatelj ima osjećaj da autori ne samo da poznaju povijest i prošlost, već su upoznati i sa trenutnim događajima. Knjiga je izvrstan alat za predmete u kojima se osnovci upoznaju s društvom, domaćim okolišem i poviješću. Ako dođe u ruke učitelja likovne kulture, zasigurno će biti dobrodošao i u ovom predmetu. Ilustracije su izražajne, s jasnom porukom i umjetnički savršene. Jana Meško i Tajda Špes crteže su obogatile fotografijama i drugim umjetničkim izrazima, što znači da u knjizi možemo pronaći i kolaže.

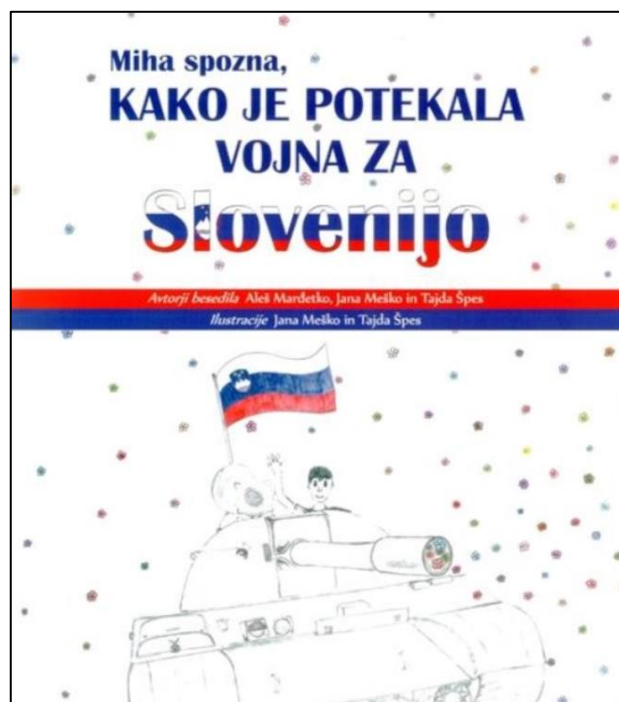
Slikovnica je zasigurno važan knjižni doprinos razumijevanju slovenske povijesti i neovisnosti. Njegova je vrijednost također velika jer su je napisali osnovnoškolci. Knjiga je dokaz da ne trebaju presude i predrasude o osnovnoškolskoj djeci i mladima, da ne znaju dovoljno o povijesti svoje zemlje i njenim simbolima.

Slika 1: Naslovnica slikovnice Miha spozna kako je nastala Slovenija

4.2. Miha spozna kako je potekala vojna za Sloveniju (Miha sazna kako je tekao rat za Sloveniju)

Junak knjige, osmogodišnji Miha, nakon razgovora sa djedom o ratu za Sloveniju nije mogao cijelu noć zatvoriti oči. Kroz glavu su mu sijevale slike tenkova, pušaka, vojnika i prestrašenih ljudi. Odmah ujutro otišao je do kuće u kojoj su živjeli djed i baka kako bi mu djed mogao reći više o ratu u kojem se borio i za neovisnu Sloveniju. Knjižica je nastavak slikanice Miha saznae kako je nastala Slovenija [3]. Autori su otkrili da mnogi mladi ljudi ne znaju priču o onome što se dogodilo tijekom rata za neovisnost Slovenije. Mlađi prihvaćaju rat 1991. godine kao povijesnu činjenicu koju su im prezentirali njihovi učitelji na satima povijesti. Oni koji su to iskusili, međutim, puni su emocionalne empatije, ponosa i poštovanja. Autori su primijetili da jedna knjižica može imati ogroman utjecaj i da se svijest o domovini može proširiti.

Slika 2: Naslovnica slikovnice Miha spozna kako je potekala vojna za Sloveniju

4.3. Miha spozna Evropsko uniju (Miha upoznaje Evropsku uniju)

Slikovnica Miha upoznaje Evropsku uniju [5] nastavlja priču iz prve dvije knjižice i djeluje svježije i razigrano. Knjižica govori o stvaranju Evropske unije, karakteristikama, idejama i ciljevima Evropske unije. Uz pomoć europarlamentarca Franca Bogoviča poučna knjižica došla je u svaku slovensku osnovnu školu i knjižnicu.

Slika 3: Naslovnica slikovnice Miha spozna Evropsko unijo

5. "Glas učenica" tokom stvaranja slikovnica

Naša škola, nazvana po poznatom pedagogu, domaćinu dr. Franjo Žgeč, slijedi svoje glavne smjernice o tome kako bi učenici trebali raditi u školi: "Učenik treba biti sukreator u procesu učenja, a ne samo slušatelj (Franjo Žgeč, 1923)!"

Kao učitelj nastojim što više slijediti Žgečeve smjernice; kako tijekom redovnog školskog rada u učionici, tako i tijekom pedagoških aktivnosti izvan redovne nastave. Za mene je tako u odabiru projekta ključna suradnja učenika. Siguran sam, da je ključ poticanja djece na dodatni posao da im se i projekt sviđa. Da projekt osjećaju kao nešto svoje. Da je koncept rada sastavljen na takav način da se osjećaju odgovornima za uspjehe, pogreške, rezultate. Da postoji jasan cilj i nagrada. Učenici to onda stvarno uzimaju zdravo za gotovo, a ne samo kao nezanimljivu dodatnu obvezu. Zbog takvog načina rada inicijatori nekih dodatnih

poslova često su i sami učenici. Kad daju ideju, razgovaramo zajedno, predstavljamo ciljeve, biramo metode, konvergiramo stavove, prilagođavamo se, dijelimo posao i provodimo stvar.

To je bio slučaj i sa stvaranjem slikovnica. Učenice su do mene došle već sa jasnom idejom o čemu će biti riječi u slikovnicama. Već su imale razrađen koncept sadržaja i idejni dizajn za izgled slikovnica. Tijekom rada same su bile odgovorne za odabir relevantne literature. Kao mentor djelovao sam samo kao njihov vodič, posebno u vođenju djela u svjetlu svijesti da će slikovnice biti namijenjene prvenstveno mlađim učenicima. Uputio sam ih učiteljima koji predaju u nižim razredima kako bi stekli kurikulum za predmete Društvo (za 4. i 5. razred) i Učenje o okolišu (za 1., 2. i 3. razred). Zatim su preučile gore spomenute nastavne planove i programe za sve razrede, izvršile redukciju teksta i odabrale sadržaj prikladan za slikovnice. Također su bile potpuno neovisne u stvaranju ilustracija, posebno u odabiru oblika izražavanja i umjetničke tehnike. Također su bile uvelike neovisne u osmišljavanju programa na promocijama slikovnica.

Učenice su tako bile glavni izvođači i stvaratelji u procesu stvaranja slikovnica, od idejnog rješenja do objavljivanja i javne promocije.

6. Korištene metode

Tijekom našeg stvaranja korištene su mnoge metode rada, i to:

- Metoda objašnjenja: Nakon što su učenice dale svoju ideju, zajedno smo je ispitali i razgovarali o relevantnim podacima dostupnim za rad na sadržaju slikovnica. Kao mentor objasnio sam im događanja u periodu koji su željele prikazati u slikovnicama. Tako su stekle potrebna dodatna znanja, koja su im donijela zaokruženu percepciju sadržaja, suočile su se sa složenošću teme, a dobile su i smjernice za dodatno samostalno razmišljanje i daljnji individualni rad.
- Metoda intervjua: na temelju vlastitog iskustva, razumijevanja i ponašanja učenice su aktivno sudjelovale u stvaranju sadržaja. Kao učitelj komentirao sam, dopunjavao i sažimao njihove informacije i ideje u ciljanu ili željenu cjelinu.
- Metoda rasprave: kao logičan nastavak rada koristili smo i metodu rasprave. Pritom smo uskladili sva oprečna mišljenja, objasnili pružene informacije i stavove, stekli nova znanja i produbili razumijevanje za tijek rada.

- Moždane oluje / brainstorming: nezamjenjiva u našem radu bila je metoda brainstorminga. Razmjenjivali smo ideje o temama, sadržaju, ilustracijama, tehnikama ilustracija, isticali probleme i tražili rješenja. Ideje smo zapisali na papir ili na ploču.
- Metoda rada sa slikama, kartama i fotografijama: učenice su ovu metodu shvatile kao svoju i pažljivo je primijenile, jer su slike i fotografije koje prikazuju događaje u vremenu povezane s temom bile važan izvor za pisanje sadržaja. Također su poslužile kao konceptualna osnova za ilustracije. Za veću transparentnost i preglednost sadržaja slikovnica, učenice su uz pomoć mentora izrađivale i karte.
- Metoda „bilanca uspjeha“: tijekom rada koristili smo ovu metodu kako bismo nekoliko puta procijenili obavljeni posao, izrazili kritiku i poticali jedni druge. Izvršili smo osvrt na obrađeni sadržaj i osmislili put prema naprijed.
- Metoda evaluacije rada: na kraju rada predstavili smo rezultate, saznali što smo naučili ili naučili, čime smo bili zadovoljni, gdje su točke koje smo lošije izveli i koje ćemo morati eliminirati u daljnjem radu . Također smo procijenili kako će nova znanja i iskustva utjecati na naš budući život – učenje za život.

7. Korištene poprečne vještine

U radu smo koristili i razvili sljedeće poprečne vještine:

- Argumentacija: posebno pri odabiru teme, bitnih izvora, pri odabiru sadržaja ilustracija i sortiranju podataka koje smo smjestili u sadržaj.
- Rad sa izvorima i istraživanje: definitivno potrebna vještina u našem radu. Bilo je potrebno odabrati prave i korisne izvore, kritički ih procijeniti, procijeniti njihovu vrijednost za naš rad i istražiti povijesne fakte vremenskog okvira o kojem govore slikovnice. Slijedila je prezentacija slijeda i uzročno-posljedične povezanosti događaja u Sloveniji i Jugoslaviji sa događajima u svijetu i Europi.
- Suradnja i komunikacija: između nas, glavnih aktera stvaranja, i komunikacija s izdavačkom kućom, ostalim učiteljima, sponzorima ...
- Kreativnost: to se pokazalo u izboru teksta, dizajnu teksta, izradi ilustracija, izboru tehnike izrade ilustracija i dizajnu slikovnice za tisak.
- Samoregulacija: unatoč fleksibilnom rasporedu rada i radu izvan redovne nastave, tempo rada morao se prilagoditi rokovima izdavačke kuće, rad na samoj slikovnici trebao se smjestiti uz ostale izvannastavne aktivnosti i redovite obveze škola.

- Upotreba informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT): upotreba IKT bila je neophodna za pisanje teksta, dizajniranje i pripremu ilustracija te pripremu slikovnica za tisak.

8. Mišljenje autorica

Tajda i Jana: »Osjećaji izrade slikovnica bili su živopisno obojeni. S jedne strane, bili su uzbudljivi jer u početku nismo postavljali detaljne ciljeve. Nismo ni sanjali što će biti od svega ovoga. S druge strane, ponekad je bilo prilično zamorno, jer smo povijesne činjenice morali uvrštavati u slikovnice i na zanimljiv način ih ugrađivati u priče. Također je bilo potrebno postići ocjene iz različitih predmeta, zbog čega je pisanje izvan nastave u to vrijeme bilo toliko teže i dugotrajnije. Stekli smo puno pozitivnih iskustava. Učili smo o povijesnim događajima i činjenicama za koje nismo niti čuli u prošlosti, poboljšali smo pisanje priča, bili smo spremni učiniti više i s više žara. Stvaranje slikovnica pridonijelo je činjenici da danas imamo drugačiji pogled na nacionalnu povijest. Najljepši osjećaji pojavili su se nakon zadnjeg pregleda svake slikovnice i kad smo ih svježe dobili iz tiskare.

Pri izradi ilustracija bili smo motivirani i sabrani, osjećaji su bili sjajni. Crtanje na određenoj temi, udubljanje u nju i istodobno bilježenje svih detalja bilo je teško, ali uzbudljivo. Bili smo svjesni da stvaramo proizvod kojim se želimo ponositi. Ilustracijom knjiga stekli smo puno znanja i iskustva na polju crtanja.«

9. Dokazi o našem radu

O uspjehu obavljenog posla govore sljedeći dokazi: vlasnik svih slikovnica je predsjednik Borut Pahor; Među 5000 knjiga koje godišnje izdaju dječja književnost u izdavačkim kućama u Sloveniji, slikovnice su jedine s ovom vrstom sadržaja; mogu se naći na policama gotovo svih knjižnica u Sloveniji; oni služe kao pomoć i vodič školama u stvaranju proslava na državne praznike. Slikovnice su predstavljene na Slovenskom sajmu knjiga u Ljubljani i u Europskom parlamentu u Bruxellesu.

10. Zaključak

Rad s nadarenim učenicima nije se temeljio na propisanim smjernicama i utvrđenim obrascima. Bilo je tu još nešto. Zajedno smo si dopustili biti odvažni, biti drugačiji. Usudili smo se. Ovo je, barem za mene kao mentora, suština rada s nadarenima - biti izvan okvira, ići dalje od rutine redovitog školskog rada. Na taj su način nadareni učenici pokazali svoje znanje, sposobnosti, motivaciju, radni žar ... Opravdali su status nadarenih osnovnoškolki. I na kraju, ali ne najmanje važno, ovakvim načinom rada stekli smo cjeloživotna iskustva i nova ponašanja koja će nesumnjivo pozitivno pridonijeti razvoju polja karijere i osobnom razvoju osobe. Dokazi o našem radu nalaze se na policama s knjigama u cijeloj Sloveniji.

11. Literatura

- [1] Bezić, T. i sur. (2019.): Stručna polazišta za ažuriranje koncepta otkrivanja darovite djece, učenika i studenata i obrazovnog rada s njima. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za obrazovanje. https://www.zrss.si/pdf/strokovna_izhodisca_nadarjeni.pdf (12. 2. 2020).
- [2] Juriševič, M. (2011): Obrazovanje darovitih. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za obrazovanje. http://pefprints.pef.uni-lj.si/1200/1/pp_329-345.pdf (12. 2. 2020).
- [3] Marđetko, A., Meško, J., Špes, T. (2015): Miha spozna, kako je nastala Slovenija. Biš: Pika; Dornava: OŠ dr. Franja Žgeča.
- [4] Marđetko, A., Meško, J., Špes, T. (2016): Miha spozna, kako je potekala vojna za Slovenijo. Biš: Pika.
- [5] Marđetko, A., Meško, J., Špes, T. (2017): Miha spozna Evropsko uniju. Biš: Pika.

Stručni rad

INTERVJU NA DALJINU NA ENGLESKOM JEZIKU

Valentina Batagelj

Osnovna škola Frana Erjavca Nova Gorica

Sažetak

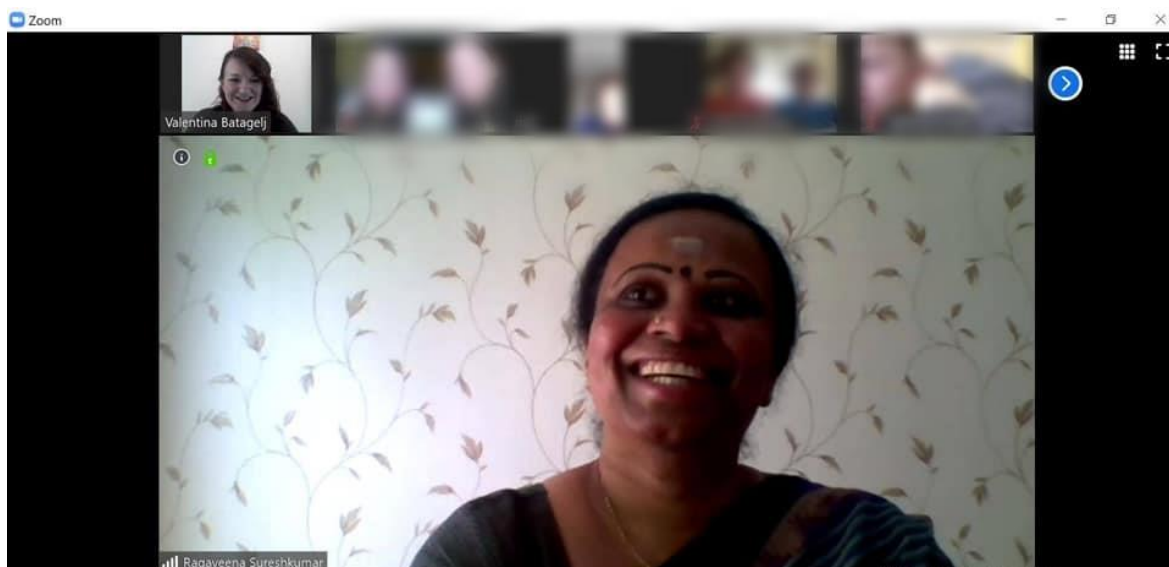
Održati intervju na daljinu s izvornim govornikom engleskog jezika omogućuje savršenu priliku, da učenici engleskog dođu ne samo u izravan doticaj s engleskim jezikom, već i govornikovom kulturnom baštinom. Kako organizirati takav intervju nakon pročitanoog teksta vezano uz neku temu? Kako postići, da razgovor protekne glatko? Kako omogućiti, da učenici iz toga dobiju što je više moguće?

Ključne riječi: na daljinu, engleski jezik, nastava, intervju, kulturna baština

1. Intervju za učenje engleskog jezika na daljinu

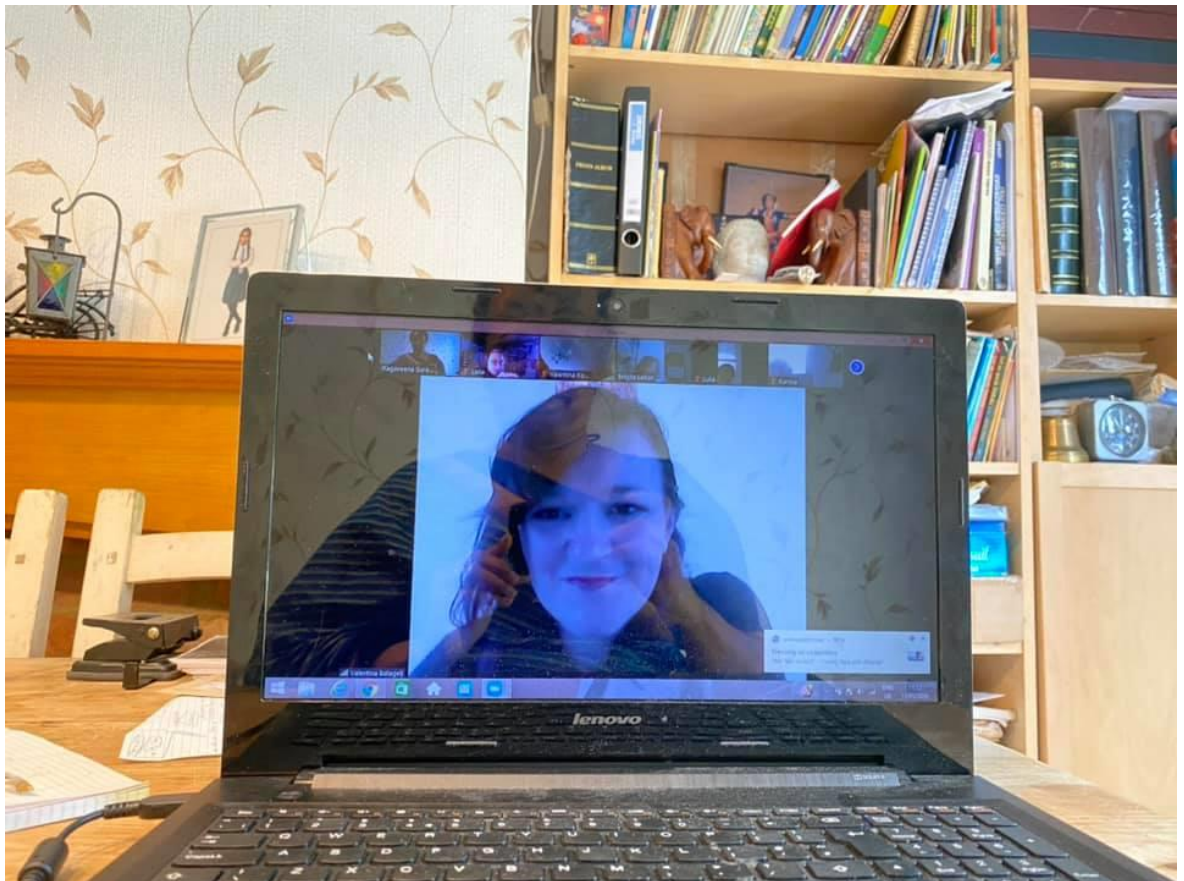
U svibnju 2020, tema festivala iz cijelog svijeta obrađivala se na satovima engleskog jezika učenika četvrtih razreda. Susreli smo se s Diwali, festivalom svjetla. Kako puno putujem pa imam prijatelje po cijelom svijetu, sjetila sam se Nire koja potječe sa Sri Lanke, a živi u Londonu.

Zbog pandemije smo sva naša predavanja prebacili na daljinu što se pokazalo odličnom prilikom, da se pozove Nira i pridruži jednom našem satu. Dobiti priliku pričati s izvornim govornikom pruža sasvim drugačiji aspekt učenja engleskog jezika, osobito za mlade učenike. Imati takav razgovor s toliko sudionika (75 učenika, plus nas dvije) može zvučati zastrašujuće, zato ovdje nudimo nekoliko savjeta i trikova:

Slika 1 Nekoliko minuta prije poziva između Nire i učenika

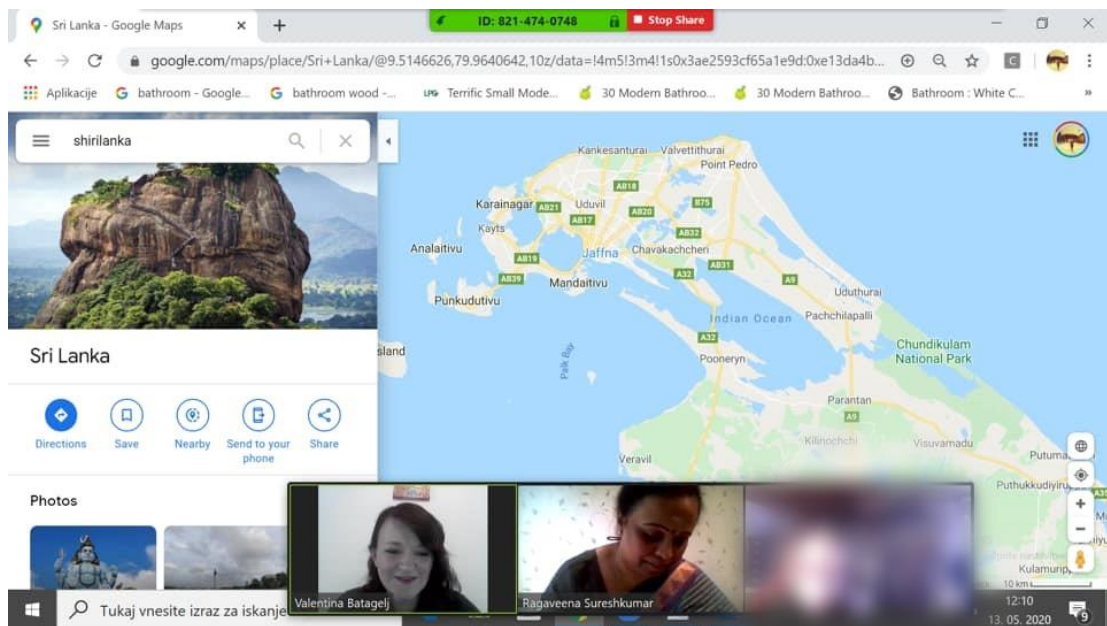
1. Zamolite učenike, da pripreme pitanja za gosta. To će ih prvenstveno potaknuti, da razmisle kako osmisliti pitanje na engleskom jeziku. Trebat će još nekoliko puta pregledati tekst koji je pročitao na satu. Nakon toga, pošaljite pitanja osobi koju namjeravate intervjuirati kako bi se mogla unaprijed pripremiti.
2. Pripremite svu tehnologiju tjedan dana prije intervjua. Provjerite, da učenici i osoba koju ćete intervjuirati dobiju poveznicu na vrijeme. To osobito vrijedi za mlade učenike koji nisu toliko vični pri upotrebi tehnologije. Stoga pošaljite još jednom poveznicu prije intervjua, u slučaju da ju je netko u međuvremenu zagubio. U našem slučaju, koristili smo aplikaciju ZOOM. Osigurajte, da svi budu na pozivu najmanje 15 minuta prije samog poziva, za slučaj eventualnih tehničkih poteškoća. Pokrenite poziv 20 minuta prije samog poziva kako biste pripremili sve što treba. Uvježbajte s učenicima prije sata kako se utišati i uključiti zvuk, kako podići svoju virtualnu ruku ako imaju neko pitanje. Na početku sata svih utišajte, osobito ako je broj učenika velik kao u našem slučaju.
3. Odjenite se službeno i izgledajte primjereno. Dajte si truda i odjenite lijepu službenu odjeću te pridajte pažnju detaljima. Sjednite za računalo i uklonite iz pozadine sve što bi moglo odvratiti pažnju gledatelja.

Slika 2 Fotografija Nirinog računala i njen pogled na intervju

4. Obavijestite intervjuiranog o učeničkoj razini znanja engleskog jezika kako bi mogli prilagoditi svoj rječnik i brzinu govora. Učenici četvrtih razreda u Sloveniji uče engleski od drugog razreda (neki od prvog razreda). Dobro bi bilo pročitati tekst o temi o kojoj će se govoriti te provjeriti rječnik kako bi učenici znali što mogu očekivati i kako bi lakše pratili. U našem primjeru raspravljali smo o odjeći i načinu na koji se slavi festival Diwali, pa je veliki naglasak bio na razgovoru o tome što nose na festivalu i na vjenčanju te kako ih slave. Ako imate neki drugi rječnik kojeg ste obradili u prethodnim lekcijama ili prethodnih godina, možete ga uključiti u intervju. Učenici su postavljali i pitanja o hrani što smo temeljito obrađivali godinu ranije. Osim toga, Nira je napravila obilazak kuće, pa smo koristili rječnik vezano uz namještaj i kuću što smo obrađivali u trećem razredu. Životinje također čine važan dio njihove kulture, pa je razgovorom o tome provjeren rječnik prve i druge školske godine. Ovaj intervju je bio savršena prilika da učenici provjere rječnik i nadgrade ga uz pomoć fotografija. Učenici su već poznavali dio rječnika, ali su još puno novoga naučili, primjerice boju "paunovo plava".

5. Osigurajte vizualnu podršku. Ako postoji potreba za upotrebom određenog rječnika, intervjuirana osoba ili vi pripremite fotografije kako biste poduprli ono što opisujete, osobito pri razgovoru s mladim učenicima. Zamolite osobu koju intervjuirate, da pošalje fotografije vezane uz temu koja će se obrađivati tijekom intervjua. Spremite ih u zasebnu mapu i imajte ih pri ruci kako biste ih mogli otvoriti bez pretjeranog traženja. U našem primjeru je Nira pripremila fotografije s proslave Diwali i vjenčanja. Upotrijebite Google karte ako možete.

Slika 3 Nira nam pokazuje selo u kojem se rodila, a mi koristimo Google karte kako bi ga pronašli

Slika 4 Nirina obitelj slavi festival Diwali uz svijeće te noseći tradicionalnu odjeću

Slika 5 Nira pali svijeće ispred svoje kuće kako bi proslavila Diwali

Slika 6 Stvaranje slika s pijeskom kao dio festivala

Slika 7 Paljenje vatrometa za Diwali

Slika 8 Vjersko vjenčanje

Slika 9 Registrirani brak

6. Obavijestite osobu koju intervjuirate i učenike o trajanju poziva i poštujujte najavljeno vrijeme. Nemojte poziv učiniti predugim ili ga produžiti ako ima dodatnih pitanja. Intervjuirani i učenici imaju druge odgovornosti. Ako se razgovor produži jer su učenici radoznali, te intervjuirani ima vremena, svakako dodajte mogućnost ostanka na pozivu dulje od predviđenog uz mogućnost odlaska iz poziva u slučaju drugih obaveza.
7. Omogućite mirno mjesto za vođenje intervjua i isključite sve ostale tehničke uređaje kako ne biste omeli razgovor. Ako je moguće, prije poziva testirajte svoju tehnologiju s prijateljem ili suradnikom.
8. Provjerite znate li kako podijeliti ekran kako biste mogli podijeliti fotografije, karte i sl. bez gubljenja vremena.
9. Zatvorite sve druge prozore i kartice koje ste otvorili na računalu kako ne biste omeli publiku.
10. Pokažite da Vam je stalo: budite živahni, angažirani i nasmiješite se.
11. Ako intervjuirani ima jaki naglasak, obavijestite učenike o tome i unaprijed ih pripremite. Ovo je savršena prilika da učenici čuju i nauče različite varijante engleskog jezika (s čime se susreću samo tijekom izvanškolskih ispitivanja).
12. Napravite ispis zaslona poziva i zalijepite fotografije u prazan dokument kojeg ste prethodno pripremili.
13. Zamolite intervjuiranog i učenike, da napišu nešto o ovom iskustvu nakon završetka poziva. Ako je moguće, objavite njihova iskustva u školskim novinama. Ukoliko namjeravate objaviti učeničke radove, zatražite dozvolu roditelja. Ukoliko su vidljiva lica učenika na ekranu, potrebno je zamutiti ih ili zatražiti njihove roditelje za dozvolu za objavljivanje u članku. Zamolite učenike, da napišu jednu pojedinost koja im se urezala u pamćenje i koja im se najviše sviđela i objedinite dobivene odgovore.

2. Povratne informacije nakon intervjua

Evo što je Nira napisala nakon poziva:

“Pred tjedan dana me Valentina pozvala u ZOOM poziv s njenim učenicima iz osnovne škole Fran Erjavac iz Slovenije. Otkad se COVID-19 proširio i na Sloveniju, učenici pohađaju nastavu na daljinu te često koriste ZOOM pozive. Imaju 10 ili 11 godina te su na satu engleskog kojeg predaje Valentina pričali o Diwali, festivalu koji se slavi u našoj kulturi. Riječ je o festivalu svjetla, vatrometa i obiteljskog zajedništva. Razgovarali smo i tradicionalnom vjenčanju te sam im pokazala nekoliko slika. Pričala sam im o Sri Lanki i pokazala im neke fotografije. Imali su puno pitanja te smo tako mogli nastaviti pričati danima. Pisali su o svemu tome i rekli, da im je bilo zaista lijepo sa mnom, a ja sam uživala pričati o svojoj kulturi s Valentinom i njenim učenicima. Rekli su, da nikad prije nisu iskusili takvo

što. Jedna učenica je rekla, da joj se jako svidio sari kojeg sam nosila jer je jako šaren. Svidjelo im se što je paunovo plave boje. Bilo im je zanimljivo, da se boja može nazvati prema životinji. Pokazala sam im našu kuću i okućnicu. Najviše ih je zanimala prostorija za molitvu u kojoj je bila fotografija mog oca. Sat vremena je proletjelo za čas.”

Jedna učenica odgovorila je sljedeće:

“U srijedu, 13. svibnja, razgovarali smo s Nirom uz pomoć aplikacije ZOOM. Zaista mi se svidjela njena haljina. Bila je glamurozna, šarena i ukrašena svjetlucavim nitima. Imala je bijelu točku na svom čelu. Pokazala nam je svoj stan u Londonu. Na mene je ostavila dojam fotografija njenog oca koji je preminuo. Bila je postavljena na radnom stolu prekrivena drvenom ogrlicom. U Indiji je krava sveta životinja. Drže je na ogradi trijema. Bilo je zanimljivo čuti kako krave leže po cesti u Indiji. Ovaj sat je proletio u trenu.” Valentina, 4.B

3. Zaključak

Zaključujemo, da je održati intervju na daljinu na engleskom, kao dio učenja engleskog jezika, inovativan način održavanja predavanja zanimljivim, provjeravanja već naučenog rječnika i obogaćivanja postojećeg. Razina motivacije je visoka jer učenici aktivno sudjeluju u procesu nastave, poznaju teme iz školskih lekcija pa mogu pratiti razgovor s lakoćom. Imaju mogućnost upoznati prave ljude i pratiti razgovor uz vizualnu podršku. Na kraju, imaju priliku izravno upoznati kulturnu baštinu drugih i pritom nešto napisati o tome.

Fotografije: privatna zbirka

Stručni rad

DIGITALNA OSPOSOBLJENOST UČITELJA U EPIDEMIJI

mag. Mateja Repovž Lisec

OŠ Tržišče, Slovenija

Sažetak

Obrazovanje na daljinu se vrlo usklađeno odvijalo u Osnovnoj školi Tržišće. Rezultati su pokazali da su učitelji i učenici bili svakodnevno u kontaktu ili barem dva ili više puta na tjedan putem videokonferencija ili uputa za usmjeravanje preko mrežne nastave. Pri korištenju digitalnom tehnologijom, učitelji su ponajviše napredovali na svim područjima digitalnih kompetencija te imaju vještine potrebne za upotrebu različitih internetskih alata. Učitelji smatraju da će i u poučavanju u školi zadržati neke od pristupa poučavanja.

Ključne riječi: poučavanja, informacijsko-komunikacijska tehnologija, profesionalni razvoj, nastava na daljinu

1.Uvod

Raširenost virusa COVID-19 i proglašenje epidemije je po cijelom svijetu prouzročilo masivno zatvaranje škola, kako u prvom tako i u drugom valu epidemije. S obzirom na trenutno stanje digitalne osposobljenosti učitelja i opremljenost škola digitalnom tehnologijom, škole su se morale snaći preko noći, a sve to utjecalo je na učinkovitu domišljatost učitelja i prilagodbu stanju u kojem smo se našli.

U zadatku sam proučila digitalnu osposobljenost učitelja Osnovne škole Tržišće u obrazovanju na daljinu te na koji način i koliko često su učitelji uspostavljali kontakt s učenicima. Rezultati istraživanja pružili su uvid u upotrebu internetskog alata od strane učitelja, a posebno osposobljenost za rukovanje različitim internetskim alatima u Osnovnoj školi Tržišće.

2.Prezentacija prikupljenih podataka o primjeru iz prakse

Osnovna škola Tržišće manja je škola u Općini Sevnica. Škola ima 122 učenika i 17 učitelja. Svi učitelji u školi imaju računala u učionicama te interaktivne ploče koje se upotrebljavaju u nastavi u razredu. Na taj način svakodnevno i u nastavi u razredu privikavamo učenike na upotrebu različitih internetskih okruženja, kao i na upotrebu različitih aplikacija u računalnoj učionici koja ima 25 računala.

Svi učitelji i učenici Osnovne škole Tržišće dobili su odgovarajuća računala i kamere, a isto tako, svima smo također osigurali modeme za nesmetano obrazovanje na daljinu. Vodstvo je također osiguralo odgovarajuću tehničku podršku učiteljima i učenicima.

Na razini škole dogovorili smo jedinstveni komunikacijski kanal podučavanja na daljinu od 1. do 5. razreda te od 6. do 9. razreda. Od 1. do 5. razreda u obrazovanju na daljinu upotrebljavali smo internetsko okruženje Google Classroom, a videokonferencije smo obavljali preko sustava za videokonferencije Zoom. Od 6. do 9. razreda sve aktivnosti obavljali smo preko internetskog okruženja za učenje MS Teams.

Pored jedinstvenog sustava obrazovanja, uskladili smo i raspored sati te ga prilagodili tako da smo uveli blok-satove. Time smo htjeli izbjeći situaciju u kojoj bi učenici u rasporedu sati imali previše različitih predmeta u jednom danu. Vodstvo škole je učitelje koji provode nastavu u odjelima produženog boravka preraspodijelilo tako da su podučavali učenike s poteškoćama u učenju.

3.Rezultati i rasprava

Podaci su prikupljeni putem upitnika. U tu svrhu pripremila sam već postojeći upitnik kojeg su autori Rupnik Vec i drugi [1] upotrijebili u istraživanju naziva Analiza obrazovanja na daljinu za vrijeme prvog vala epidemije COVID-19 u Sloveniji 2020. godine (Analiza izobražavanja na daljavo v času prvega vala epidemije covida-19 v Sloveniji v letu 2020).

3.1.Uspostavljanje kontakata s učenicima

Većina učitelja razredne nastave (71 %) je u radu na daljinu kombinirao izvođenje nastave putem videokonferencije i usmjeravanje učenja preko pisanih uputa i aktivnosti u Google Classroomu, dok je većina predmetnih učitelja (70 %) nastavu izvodila tako da su s učenicima uspostavili kontakt putem videokonferencija (MS Teams). Nijedan od učitelja nije samo prosljeđivao pisane upute učenicima za samostalan rad putem elektroničke pošte. Tako su učitelji razredne nastave (57 %), kao i predmetni učitelji (90 %) na tjednoj razini najčešće upotrebljavali videokonferencije preko Zooma ili MS Teamsa za uspostavljanje kontakata s učenicima, dok je otprilike jedna trećina učitelja razredne nastave najčešće pružala upute i aktivnosti pomoću internetskog okruženja za učenje Google Classroom.

Čak 86 % učitelja razredne nastave bilo je u svakodnevnom kontaktu s većinom učenika, a većina predmetnih učitelja (70 %) je s većinom učenika bila u kontaktu dva ili tri puta na tjedan. Smatram da je to posljedica činjenice da predmetni učitelji prema rasporedu sati imaju manje sati s učenicima za pojedinačne predmete. Kao primjer mogu navesti prirodne znanosti koje su prema rasporedu sati samo dva ili tri puta na tjedan te je stoga učiteljica prirodnih znanosti bila u kontaktu s učenicima samo dva ili tri puta na tjedan, budući da tako zahtijeva priroda posla.

Na razini razreda, učitelji iz odjela produženog boravka koji su za vrijeme epidemije preuzeli rad s učenicima koji imaju poteškoće u učenju susretali su se s pojedinim učenicima dva ili tri puta na tjedan. Razumljivo je da su predmetni učitelji, kao učitelji predmetne nastave, bili manje u kontaktu sa svim učenicima, budući da je svaki učitelj podučavao samo nekoliko sati na tjedan po predmetu, a istovremeno je do toga došlo također zbog reorganizacije rasporeda sati.

3.2.Osposobljenost učitelja

Sljedeći odjeljak odnosio se na osposobljenost učitelja na području digitalne tehnologije u nastavi na daljinu. Pitanja su bila usmjerena na traženje odgovora na kojim područjima digitalnih kompetencija su učitelji napredovali za vrijeme obrazovanja na daljinu te koliko su digitalno pismeni.

41 % učitelja izjavilo je da su znatno napredovali u upotrebi digitalne tehnologije pri aktivnom uključivanju učenika, 41 % učitelja da su jako napredovali u odabiru različitih digitalnih izvora za podučavanje i učenje, a 41 % učitelja je umjereno napredovalo u upotrebi digitalne tehnologije za povratne informacije učenicima. Učitelji su manje napredovali u upotrebi digitalne tehnologije za poboljšanje komuniciranja s učenicima, suradnicima i roditeljima, u upotrebi tehnologije za diferencijaciju i individualizaciju, u

izradi i reprodukciji digitalnih izvora u svrhe podučavanja te u upotrebi digitalne tehnologije za poboljšanje sudjelovanja učenika. Najmanje su napredovali u upotrebi digitalne tehnologije za formativno i sumativno vrednovanje te u poštivanju sigurnosti i zaštite na internetu.

Smatram da su učitelji bili primorani usavršiti znanje na području upotrebe digitalne tehnologije i uspostavljanja komunikacije s učenicima te su na tim područjima također najviše napredovali. S obzirom na to da su učitelji očekivali da će se škole ubrzo otvoriti, potrebne ocjene dobili su tijekom nastave u razredu, stoga se učitelji nisu osposobili na tom području. U skladu s preporukama za ocjenjivanje znanja u osnovnim školama, iz ZRSŠ-a su naglasili da učitelji ocjenjuju znanje koje je na odgovarajući način obrađeno, utvrđeno te također provjereno pomoću različitih načina i metoda. Neki učitelji su također svu utvrđenu materiju ocjenjivali usmeno putem videokonferencija, uzimajući u obzir da je znanje prethodno ponovljeno, utvrđeno i provjereno. Jesu li učitelji ocjenjivali stečeno znanje ili ne ovisilo je o odluci pojedinog učitelja i razreda.

4.Zaključak

U današnje vrijeme, učitelji moraju sva stečena znanja smisleno uključiti u nastavu i poticati učenike na aktivno sudjelovanje i na daljinu. Podučavanje ne smije biti monotono, stoga učitelji moraju objašnjavanje preko videokonferencija ili u internetskim okruženjima obogatiti interaktivnim elementima koji će učenike dodatno motivirati u njihovom radu.

Snažno se preporučuje imati ujednačenu upotrebu okruženja za učenje i videokonferencija u školi, a što se ustanovilo kroz epidemiju. Učitelji trebaju isprobati različite načine metode rada s učenicima. Kao što svaki učitelj, tako i svaka grupa, razred različito funkcionira u razredu i u nastavi na daljinu. Učitelji trebaju izabrati one internetske alate koji odgovaraju njihovim vještinama te si trebaju omogućiti vlastiti tempo praćenja promjena, u skladu sa svojim mogućnostima i interesom. Mogu isprobati koristiti različite internetske alate i tako oduševiti svoje učenike, a isto tako mogu dijeliti svoja znanja sa suradnicima u timu i u školi.

5.Literatura

[1] Rupnik Vec, T. i drugi (2020). Analiza izobraževanja na daljavo v času prvega vala epidemije covida-19 v Sloveniji. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za školstvo.

Dostupno na adresi

https://www.zrss.si/digitalnknjiznica/IzobrazevanjeNaDaljavo_Dec2020/, 24. 4. 2021.

Stručni rad

IZRADA TAKTILNIH KARATA KONTINENTA
POMAGALO ZA BOLJE UČENJE GEOGRAFIJE TE
POMOĆ SLIJEPIM I SLABOVIDNIM UČENICIMA

dr. Aleš Marđetko:

OŠ dr. Franjo Žgeč Dornava

Sažetak

Glavna svrha članka je prezentirati izradu pomagala - taktilnih karata biljnih pojaseva na pojedinim kontinentima, koje bi služile boljoj prezentaciji učenicima, a ujedno bi te karte bile nastavno pomagalo slijepim ili slabovidnim učenicima. Izrada karata odvijala se krajem školske godine na satovima geografije u 8. razredu.

Izrada karata zahtijevala je dosta pripreme i domišljatosti. Međutim, konačni proizvodi su korisno i primjereno pomagalo slijepim ili slabovidnim učenicima te također zanimljivi i korisni drugim učenicima. Potonji su tijekom izrade ponovili i učvrstili svoja znanja o geografiji, a istodobno su izradili i vrlo korisno nastavno sredstvo.

Prednosti taktilne karte su u tome što slijepi i slabovidni učenici s tipom osjećaju oblik kontinenata, osjećaju i upoznaju bitne karakteristike prirodnih biljaka. Uz pomoć dodavanja predmeta za miris (začinsko bilje, kava, čokolada, ..) i na kraju sata i kušanja, možemo kod učenika samo obogatiti doživljaj svijeta.

Ključne riječi: zemljopis, taktilna karta, nastavna sredstva, slijepi i slabovidni učenici, praktično učenje, raznolikost nastave

1. Uvod

Geografija je predmet u kojemu su jasnoća, promatranje i percepcija svijeta, prirode i fenomena, prostornog prikaza i udaljenosti vrlo važni. U većini slučajeva gradivo se učenicima predstavlja uz pomoć karata, fotografija, skica, video zapisa itd. Zato je utoliko važnije nastavu geografije prilagoditi slijepim i slabovidnim osobama uz pomoć konkretnih predmeta, taktilnih karata, modela. Pojave se insceniraju uz pomoć zvučnih i taktilnih efekata, koristimo se različitim modelima i taktilnim slikama. Najvažnije u svemu tome je da se pomagala za slijepce i slabovidne mogu koristiti i za druge učenike. Primjena načela jasnoće i iskustvenog učenja vrlo je važna za učenike. Objašnjenje je potpunije ako učitelj koristi odgovarajuća nastavna sredstva i alate, a iskustveno učenje se postiže te ako učenik sudjeluje u izradi tih alata odnosno pomagala. Aktivni rad učenika u procesu učenja potiče motivaciju, kreativnost i trajno pamćenje učenika.

Slijepi ili slabovidni učenici mogu percipirati svijet drugim osjetilima mnogo intenzivnije od ljudi koji nemaju tih problema. Ljudi bez poteškoća sa vidom skoro se isključivo oslanjaju na svoje oči. Mnogo puta tako previše vjerujemo očima umjesto da koristimo druga osjetila. Za slijepce i slabovidne osobe druga osjetila poput tipa, mirisa i sluha vrlo su važna, jer je to jedini medij putem kojeg mogu upoznati svijet oko sebe.

Vid je naše najrazvijenije osjetilo, na koje se najviše oslanjamo [7]. Stoga je potpuno razumljivo da se osoba označena riječju slijepi prepoznaje kao osobu s jednim od najtežih poremećaja. Opće je mišljenje, da su slijepi ljudi nemoćni, ovisni i nesposobni biti sretni, a još manje da žive sami.

U definiranju sljepoće i slabovidnosti najčešće se pojavljuju medicinske i pedagoške definicije. U školama postoji pedagoška definicija: ako učenik može čitati crni tisak (vidljivi font), iako uvećan, on je u pedagoškom smislu slabovidan [7]. Pedagoška definicija također sadrži prilagodbe koje su djetetu potrebne u školi.

2. Slijepi i slabovidni na satovima geografije

Geografija je moćan obrazovni medij i puno doprinosi poznavanju okoliša i razvoja. Geografsko obrazovanje omogućuje pojedincu da bude svjestan svojih postupaka i djelovanja u društvu [1].

Geografija je važna za cjelovit razvoj osobnosti slijepog i slabovidnog učenika. Slijepi i slabovidni stječu znanja i praktično iskustvo u nastavi geografije, što im pomaže u razumijevanju i stjecanju znanja o svemiru i okolišu. Ciljevi učenja, sadržaj i standardi znanja iz predmeta geografija isti su za slijepce i slabovidne učenike kao i za ostale. Kurikulum zemljopisa - prilagodbe za slijepu i slabovidnu djecu isti je kao i za ostale učenike u redovnim osnovnim školama, ali sadrži potrebne prilagodbe [8].

Geografija je živa, aktualna znanost koja se dinamično razvija, svojevrsni prozor kroz koji upoznajemo svoju okolinu i svijet. Nastava zemljopisa za slijepce i slabovidne

učenike jedinstvena je u odnosu na redovnu osnovnu školu, ali ne smije odstupati od ustaljenih načela opće didaktike i pedagogije. Samo su putovi i pristupi posebni, jer je potrebno između ostalog uzeti u obzir načela prilagodbe percepciji slijepih i slabovidnih, jasnoću, bliskost životu, generalizaciju i individualizaciju [3].

Nastava geografije u školi u kojoj su učenici slijepi i slabovidni izazov je i ujedno velika odgovornost. Do slijepog ili slabovidnog učenika nikako ne možemo pristupiti samo utvrđenim putovima opće zemljopisne prakse. Potreban nam je pristup koji se temelji na tiflopedagogiji. Za slijepu osobu potrebno je pronaći, izraditi ili na drugi način prikazati alternativne podatke za slikovni i grafički materijal. To mogu biti taktilne slike, grafikoni, prilagođena taktilna percepcija, modeli, dodirne karte, planovi ili zvučno taktilna slika na računalu. Za studente koji imaju minimalni vid i praktički su slijepi, koristimo različite šarene taktilne predloške, kao i odgovarajući vizualni materijal prilagođen oslabljenoj vizualnoj percepciji (generaliziran i grafički prilagođen). Rad s maketom, modelom, reljefom neophodan je kada je objekt promatranja izvan dosega ruki, ili je prevelik je ili je prirodna pojava odnosno proces [2].

Pri upoznavanju i opisivanju većeg objekta, prirodne znamenitosti, zemljopisnog fenomena ili neke druge značajke u svemiru, obraćamo pažnju na sljedeće: Slijepog učenika ne možemo prepustiti njegovoj domišljatosti ili samostalnosti, već mu moramo pružiti ruku i dovesti ga do objekta. Objekt promatranja ili proučavanja objašnjavamo mu neizravno ili mu ga stavljamo u ruku. Istodobno moramo usporediti osnovne karakteristike promatranog objekta, njegove dimenzije i smjestiti ga u zemljopisni prostor. Prilikom definiranja pojma, pojave ili procesa upute moraju biti jasne i nedvosmislene. Razumijevanje predmeta ili pojave bit će jasnije ako ga slijepom učeniku objasnimo odgovarajućim modelom, reljefom ili uz taktilnu kartu. Uz taktilnu kartu zajedno sa učenicima pripremamo plan rute, sadržaj i opseg rada, postavljamo ciljeve i nositelje za pojedine aktivnosti [2].

Fotografija 1: Taktilna karta Avstralije (foto: Aleš Marđetko)

3. Didaktička pomagala za slijepo ili slabovidne učenike u nastavi geografije

Predavanje geografije izazov je za svaku temu učenja. Pitanje je kako slijepim učenicima prezentirati, objasniti ili opisati koncept, dijagram, sliku, grafikon ili tablicu. Slabovidnim osobama može pomoći povećalo ili elektroničko povećalo, no slijepima je svaka grafička slika samo pojam bez vrijednosti. Jedino rješenje može biti izrada taktilne slike ili taktilno otkrivanje pristupačnog modela ili dijagrama. Taktilne ili dodirne karte, planovi i skice najprepoznatljiviji su element u nastavi geografije za slijepo učenike. Didaktička taktilna pomagala temelj su uspješne nastave geografije. Rješenje može biti jednostavno, ali zahtijeva prilično domišljatosti. Elementi svakog prikaza moraju biti jasni i prilagođeni taktilnoj i smanjenoj vizualnoj percepciji. Materijal od kojeg izrađujemo prikaz mora nalikovati stvarnoj slici objekta ili pojma koji prikazujemo. Neki grafički pojmovi, slikovni materijal, procesi ili nacrtani modeli ne mogu biti napisani brajicom ili se prilagoditi u opipljive slike. One moraju biti izrađene na takav način da su pristupačne za percepciju tipa i smanjenu vizualnu percepciju [2].

Slijepim i slabovidnim učenicima omogućujemo rad s nastavnim sredstvima i pomagalicama prilagođenim vrsti, sluhu ili smanjenoj vizualnoj percepciji. Različite karte, globusi, telurij, kompas, planovi i razni mjerni instrumenti već su prilagođeni za potrebe slijepih i slabovidnih učenika. Taktilne slike i modeli koji omogućuju razumijevanje složenih pojmova i sadržaja matematičke geografije također su važni [5].

Fotografija 2: Dvije taktilne karte Srednje Amerike (Foto: Aleš Marđetko)

4. Taktilne karte

Taktilna kartografija posebna je grana kartografije koja slijepim osobama omogućuje da upoznaju prostor i odnose u njemu s dogovorenim taktilnim znakovima. Taktilne karte niso prerađene standardne karte, već je gustoća dogovorenih znakova na njima niža. Sadržaj se prikazuje uzdignutim ili uvučnim dogovorenim znakovima prilagođenim za čitanje sa dodirrom. Taktilni prikazi prikladni za poučavanje slijepih i slabovidnih ne mogu se kupiti u trgovini, pa je njihova izrada često prepuštena domišljatosti i marljivosti pedagoga. Nije svaki reljefni prikaz prikladan za taktilnu percepciju slijepih. Na uobičajenim reljefima, unatoč dovoljnoj raznolikosti, premalo je generaliziranja sadržaja. Oni su također nedostupni taktilnim prikazima rijeka, drugih vodnih tijela, mjesta i njihovih naziva, cesta, željeznica, granica i drugih pojava [3].

Taktilne karte posebno su prilagođene za čitanje slovima. Opremljeni su dogovorenim fontovima i natpisima na Brailovom pismu. Generiramo taktilne karte i prilagođavamo sadržaj, reljef, obalu i drugo. Taktilni prikazi, poput karata, planova, tlocrta, mogu se izraditi u različitim tehnikama. Nastava geografije zahtijeva puno jasnoće i praktičnog rada. Prostorni prikazi vrlo su važni. Stoga je još važnije pripremiti taktilno pomagalo za slijepog ili slabovidnog učenika [4].

Fotografija 3: Taktilne karte Sjeverne in Južne Amerike (Foto: Aleš Marđetko)

5. Izrada taktilnih karata kontinenata

5.1. Ideja i svrha

Ideja je nastala spontano. Moja je osobna želja bila je stvoriti pomagalo koje bi učenicima povećalo predstavnost prirodnih biljaka na različitim dijelovima svijeta. Već učenici koje nemaju poteškoća sa vidom teško zamišljaju kako izgledaju savana, pustinja, mediteranska vegetacija i tropska šuma. Međutim, lakše im je objasniti stvar pomoću slikovnog materijala; Međutim slijepi i slabovidni lišeni su te mogućnosti. Drugi motiv bila je raznolikost nastave geografije u 8. razredu, u smislu rada u kojem bi učenici bili aktivni u procesu nastave i istovremeno bi u tom radu stekli nova znanja ili ponovili već stečeno gradivo.

Svrha izrađenih taktilnih karata je napraviti didaktičko pomagalo sa kojim bi slijepi ili slabovidni, kao i drugi učenici, putem taktilnih osjetila učili o karakterističnom prirodnom rastlinju određenog kontinenta.

5.2. Proces izrade

- Prije početka izrade karata učenici 8. razreda su se sami podijelili u šest skupina. Svaka grupa je sama odabrala svoj kontinent.
- Prije početka izrade naručio sam šest stiropora debljine 10 cm. Svaka pojedina grupa primila je jedan stiropor.
- Zatim sam naprintao karte pojedinih kontinenata u formatu A3. Svaka je skupina uzela kartu svog kontinenta i obrezala je uz granice.
- Izrezanu su karta zatim stavili na ploču stiropora na kojeg su iscrtali obris karte odnosno kontinenta.
- Nakon iscrtavanja na stiropor pomuču olfa noža učenici su izrezali oblik kontinenta.
- Izrezane kontinente tempernim bojama obojali su pojase vegetacije na »svom« kontinetu. Pri tome su kao pomoć koristili karte vegetacije svakog pojedinog kontinenta, koje su pronašli u udžbeniku ili atlasu.
- Učenici su dobili i karton koji su obojili u plavo, predstavljajući more koje okružuje svaki kontinent.
- Zatim su na karton koji predstavlja more zalijepili foliju za hranu kako bi se povećao taktilni učinak mora i valova.
- Na tu »morsku« podlugu Mekol lijepilom zalijepili su model konetinenta.

- U onim dijelovima pojedinih kontinenata gdje postoje pustinje (npr. u sjevernom dijelu Afrike), izrezali su rupu i u nju umetnuli dno od plastične boce, čime su prikazali oaze usred pustinje.
- Zadnji korak izrade bilo je lijepljenje i stavljanje vegetacije na pojedine dijelove modela. Koristili su ljepilo Mekol, a za probušenje stiropora koristili su crtače igle. Učenici su rastlinje donijeli u školu od kuće ili ga sakupili u prirodi. Pijesak je izvađen iz pješčanika u vrtiću i pomiješan s pšeničnom krupicom kako bi se djelovi različitih veličina pijeska bolje osjećali.
- Nakon par dana sušenja izrađene karte bile su gotove. Učeneci su jih izložili u avli škole gdje su jih vidjeli ostali učenici škole i ostali zaposlenici te posjetitelji škole.

Fotografija 4: Taktalna karta Afrike (Foto: Aleš Marđetko)

6. Zaključak

Izrada taktilnih karata zahtijevala je popriličnu pripremu i domišljatost, ali rezultat je izrada odgovarajućih pomagala za slijepce ili slabovidne učenike, te didaktičnih pomagala koja su također zanimljiva i korisna za ostale učenike. S izrađenim kartama svi učenici mogu vidjeti, a slijepi ili slabovidni mogu i osjetiti oblik pojedinih kontinenata, upoznati te osjetiti prirodno rastlinje na pojedinim kontinentima. Uz pomoć dodavanja predmeta za miris (začinsko bilje, kava, čokolada, ..) i na kraju sata također kušanja, još jasnije postizemo operativne ciljeve učenja. Jedina mana koju primjećujemo kod naših taktilnih karata je ta što je potrebno svake toliko vremena nabavljati svježije lišće i sirovine za kušanje. Međutim, to su male stvari koje ne ometaju svrhu i bit izrađenog didaktičnog pomagala.

7. Literatura

[1] Brinovec, S. (2004): *Kako poučevati geografiju: didaktika pouka*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

[2] Brvar, R. Iz prakse za praksu. <https://vkljucitev.wordpress.com/geografija-nekoliko-drugace/>. (10. 8. 2021).

[3] Brvar, R. (2000): *Geografija nekoliko drugače: didaktika in metode pouka geografije za slepe in slabovidne učenice*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

[4] Brvar, R. (2010): *Dotik znanja: slepi in slabovidni učenici v inkluzivni šoli*. Ljubljana: Modrijan.

[5] Cunder, K., Brvar, R: *Učni načrt – prilagoditve za slepe in slabovidne otroke. Geografija*. http://curricula-depot.gei.de/bitstream/handle/11163/2242/795252137_1998_A.pdf?sequence=2. (8. 8. 2021).

[6] Kačič, M.(2007): *Ocenjevanje samostojnosti odraslih slepih in slabovidnih*. *Socialno delo=Social work*, 46(3), 145-155.

[7] Kermauner, A. (2010): *Fenomenologija samogenerirane slepote*. Doktorska dizertacija. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta. <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-OTYUEG7Z>. (9. 8. 2021).

[8] Kussel, P. (2015): *Izdelava tipnih učil za slepe in slabovidne pri pouku geografije*. Magistrsko delo. Koper: Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta. https://share.upr.si/PEF/EDIPLOME/MAGISTRSKA_DELA/Kussel_Polona_2015.pdf. (30. 7. 2021).

Stručni rad

MAGNETNA DRŽAVA PRVAŠIĆA NA JUTARNJEM ČUVANJU

Aleksandra Šparl, odgojiteljica predškolske djece

Osnovna škola Stična, Ivančna Gorica

Slovenija

Sažetak

Magneti nas posvuda okružuju u životu. Tajanstveni su. Čarobni. Prilogom Magnetna država prvašića na jutarnjem čuvanju željela sam svojim prvašićima približiti rad magneta i njihovu nevidljivu moć. Kao učiteljica na jutarnjem čuvanju imala sam potpunu slobodu glede izbora aktivnosti. Bila sam svjesna da je dječja otvorenost za nova iskustva, planove i tajne života svemoguća, pa sam im kroz igru pokušala dočarati ovaj čudesni svijet. I upravo se putem igre odvijala spoznaja učenika. Putem nje su uvježbavali društvene vještine, razvijali govor i artikulaciju, tkali dijaloge, razvijali matematičke vještine, istraživali prirodu, upoznavali fizikalna svojstva i tako sami došli do različitih otkrića, spoznaja i utvrđenja. Istodobno su zaključivanjem, predviđanjem, formiranjem pretpostavki i istraživanjem razvijali sposobnosti, vještine, kao i prirodno-znanstvene postupke, te produbljivali znanje o prirodnim znanostima i povezivali sadržaje različitih predmeta.

Ključne riječi: jutarnje čuvanje, magneti, magnetsko polje, magnetske sile, istraživačke kutije

1. UVOD

Jutarnje čuvanje dio je proširenog programa osnovne škole. To je oblik odgojnog rada koji se zbog potreba roditelja za učenike 1. razreda organizira prije nastave. Učenicima na jutarnjem čuvanju treba osigurati sigurno i poticajno okruženje u kojem mogu očekivati nastavu, organizirati odmor ili aktivnosti koje ih vesele, opuštaju i aktiviraju za nastavu te pružiti pomoć u nastavi ako izraze želju za njom [4].

I sama sam se s prvašićima na jutarnjem čuvanju u školskoj godini 2020./21. susretala jednom tjedno. Učenici su na jutarnje čuvanje dolazili u različite dane i u različite sate. Ponekad im je bilo teško rano ujutro dočarati atmosferu koja bi ih potaknula na ranu aktivnost.

Međutim, dogodilo se da su učenici, koji su se neprestano igrali s magnetima, sastavljali ih u vrtloge i druge kreativne oblike, nizali magnetska slova i od njih sastavljali imena i kraće riječi, stvarajući zanimljive figure od magnetskih geometrijskih figura, pobudili u meni ideju da za učenike na jutarnjem čuvanju priprelim istraživačke kutije s magnetima. Jedan od njih čak je pronašao način da jednim magnetom odbija drugoga, što je bilo izvrsno polazište i ujedno dodatna motivacija za početak otkrivanja čarobnih magneta. Naime, nastavni plan i program za 1. razred ne obuhvaća sadržaje o magnetizmu pa mi se učinilo da će učenike zanimati tema magneta i da im ih mogu jako približiti kroz igru. Tako je petak bio rezerviran za igru s magnetima.

2. Planiranje aktivnosti

Većina djece je po prirodi znatiželjna. U sebi nose istinski istraživački duh. Izražavanje želja za objašnjenjem pojava i pojašnjavanjem njima nerazumljivih stvari dio je njihovog svakodnevnog života. Postavljajući pitanja, ti mladi entuzijasti ne očekuju od nas izravne odgovore koji bi riješili problem, već podršku i poticaje za daljnja istraživanja, za proces u kojem su sami aktivni, u kojem mogu promatrati, uspoređivati, testirati, predviđati.

Moja namjera u pripremi aktivnosti nije bila da djeca uče o magnetizmu, već da se igraju zajedno, te kao rezultat toga saznaju i spoznaju više o magnetima i njihovom djelovanju, a prije svega da tijekom igre dožive osjećaj sreće izazvan endorfinima. Zato nisam postavljala nikakve posebne ciljeve. Moja glavna smjernica bila je da uživaju u igri.

Odmah sam se počela upoznavati sa stručnom literaturom na temu magnetizma. Na temelju toga odabrala sam aktivnosti za koje sam smatrala da su prikladne za dobnu skupinu od 6-7 godina i svaki petak isprobavala dvije s djecom. Prije nego što sam krenula s planom, prvo sam prikupila i pripremila sva potrebna pomoćna sredstva te sama testirala zadatke. Zatim sam potražila kutije različitih boja. Znala sam da će potaknuti učenike na otkrivanje, opažanje, istraživanje, samostalni rad i doživljaj zadovoljstva.

2.1. Istraživačke kutije za igru

Ova školska godina bila je posebna zbog stanja u kojem smo se našli te time i nepovoljne epidemiološke situacije zbog Covid-a 19. Stoga je relativno malo djece dolazilo na jutarnje čuvanje, a čak su i oni bili raspoređeni u mjehuriće. Tako sam mogla iskoristiti priliku i potpuno se individualnim pristupom posvetiti djeci.

Kad su djeca pojedinačno dolazila na jutarnje čuvanje, među njima nije bilo djeteta koje nije privukla kutija s vrpcom u kojoj su bili tajanstveni predmeti. Prvi petak u učionicu sam donijela bijelu i narančastu kutiju.

2.1.1. Bijela istraživačka kutija: MAGNETSKA PRIVLAČNOST

Bijela istraživačka kutija sadržavala je veliki skup sitnih predmeta.

Slika 1: Bijela istraživačka kutija

Slika 2: Različiti predmeti

Učenici su prvo pogledali sve predmete, opipali ih, mirisali, testirali njihovu težinu...

Aktivnost, koju sam pritom zacrtala, bila je slaganje predmeta koje magnet privlači na jednu hrpu, a na drugu predmeta koje magnet ne privlači.

Sama sam ih poticala pitanjima:

- Što si utvrdio/la rješavanjem zadatka?
- Od kojih materijala su izrađeni predmeti koje magnet privlači, a od kojih oni koje magnet nije privukao?

Nakon što su učenici utvrdili od kojeg materijala moraju biti predmeti kako bi ih magnet privukao, došlo je vrijeme da pogledamo i upoznamo različite magnete. Pokušali smo opisati njihova svojstva i pojave u odnosu na magnetska svojstva predmeta.

Uz pomoć željeznih strugotina učenicima sam prikazala djelovanje magnetskih sila. Eksperiment im je bio toliko zanimljiv da su zanimali promatrajući kretanje željeznih strugotina.

Slika 3: Magnetsko polje šipkastog magneta možemo promatrati pomoću željeznih strugotina.

Za dečka koji nije mogao razumjeti zašto se magneti jednom privlače, a drugi puta odbijaju, pogledali smo zakonitost djelovanja magnetskih sila.

Za to nam je bilo potrebno:

- ✓ šipkasti magneti s označenim polovima
- ✓ željezne strugotine
- ✓ veći plastični poklopac

Prvo sam u strugotine uronila sjeverni, a zatim i južni pol (slika 4). Zatim sam magnete približavala (slika 5). Zatim sam magnete malo razmaknula. Strugotine su ostale visjeti u zraku (slika 6). Konačno sam uronila oba sjeverna pola u strugotine. Strugotine su bile usmjerene dalje jedna od druge (slika 7).

Slika 4: Uranjanje kraja magneta u strugotine

Slika 5: Prikaz magnetskog polja koje zadržava strugotine.

Slika 6: Prikaz strugotine oko magnetskih polja

Slika 7: Prikaz magnetskog polja koje odgurava strugotinu.

2.1.2. Narančasta istraživačka kutija: KOLIKO SU MAGNETI SNAŽNI

U narančastoj istraživačkoj kutiji bili su:

- ✓ spajalice za papir,
- ✓ razni magneti,
- ✓ manja bijela ploča s nacrtanim magnetima,
- ✓ flomasteri.

Slika 8: Razni magneti, spajalice za papir i bijela ploča

Aktivnost je od učenika zahtijevala da vrhom magneta pakuje spajalice za papir.

Zatim su ih s magneta uklanjali i postavljali u stupčasti prikaz na bijelu ploču. Neki su spajalice prebrojali i broj spajalica, koje bi neki magnet mogao podići, zapisali simbolom (s točkicama, crtama) ili brojkom.

Na pitanja

- Što će se dogoditi kada ponovno obaviš pokus sa svakim magnetom u kolekciji?
- Jesu li svi magneti jednako snažni?

učenici su nizali različite pretpostavke.

Slika 9: Polaganje spajalica na bijelu ploču.

Drugi petak bio je rezerviran za zelenu i plavu istraživačku kutiju.

2.1.3. Zelena istraživačka kutija: PREGRADA ZA MAGNETSKU SILU

Zelena istraživačka kutija sadržavala je:

- ✓ rupčić od tkanine,
- ✓ aluminijsku foliju,
- ✓ plastičnu vrećicu,
- ✓ papir,
- ✓ spajalice za papir,
- ✓ magnet.

Uputa, koju sam dala učenicima, bila je da omotaju magnet u svaku od ovih prepreka i pokušaju njome podignuti spajalicu za papir.

Slika 10: Predmeti iz zelene kutije

Učenici su utvrđivali mogu li magnetsku silu zaustaviti s nekom od ovih prepreka.

Slika 11: Izvođenje pokusa: "Koja prepreka može zaustaviti magnetsku silu"?

2.1.4. Plava istraživačka kutija: LEPTIR

Predmeti u mirnoj plavoj istraživačkoj kutiji pobudili su veliko zanimanje djece. Učenici su odmah odabrali svaki svog papirnatog leptira i ukasili ga bojicama na svoj način. Na leptira su nataknuili spajalicu za papir. Zatim su jednom rukom pridržali leptira na prednjoj strani kartona, a drugom rukom približavali magnet na stražnjoj strani kartona.

Pitanje je glasilo: "Što misliš da će se dogoditi?"

Kad su počeli pomicati magnet po kartonu, s entuzijazmom su davali kratke i jasne izjave:

"Vau, leptir se kreće."

"I moj isto."

"Da, uspjelo mi je."

"Moj jednostavno leti."

Svi su bili mišljenja da magnetna sila djeluje i kroz karton.

Sliki 12, 13: Predmeti iz plave istraživačke kutije i prikaz postavljanja kartona

Zadnji petak učenici su otkrivali ljubičastu i žutu istraživačku kutiju.

2.1.5. Ljubičasta istraživačka kutija: TRIK SA SPOJNICOM ZA PAPIR I VODU

Predmeti u ljubičastoj istraživačkoj kutiji:

- ✓ staklenka,
- ✓ spajalica za papir,
- ✓ magnet.

Slika 14: Predmeti za trik sa spajalicom i vodom

Slika 15: Izvođenje pokusa

Učenici su napunili staklenku gotovo do vrha vodom i u nju spustili spajalicu za papir. Ona je ostala ležati na dnu čaše.

Pitanje koje sam postavila učenicima bilo je: "Kako možemo

izvaditi spajalicu iz čaše bez dodirivanja vode?"

2.1.6. Žuta istraživačka kutija: ZABAVNE RIBE

Predmeti u žutoj istraživačkoj kutiji:

- ✓ plastična posuda s vodom,
- ✓ ribe od papira u boji,
- ✓ spajalice za papir,
- ✓ ljepljiva traka,
- ✓ uzica,
- ✓ drveni štapići,
- ✓ magneti.

Slika 16: Plastična posuda s vodom, ribe, spajalice za papir, magnetski štapovi za pecanje

Učenici su se zabavljali jednostavnom natjecateljskom igrom, a istodobno trenirali u preciznosti i ustrajnosti i navikavali primjereno se nositi s porazom. Natjecali su se tko će biti najbolji ribar koji će uloviti najviše ribe.

Spoznali su da magnet djeluje i kroz vodu.

Slika 17: Igra: Zabavne ribe

3. ZAKLJUČAK

Djeca se međusobno jako razlikuju. Svako je svijet za sebe. Sazrijevaju različitim brzinama i različitim intenzitetom. Međutim, ne možemo zanemariti činjenicu da im je za optimalan razvoj potrebno vrijeme, prostor, sloboda i igra.

Sama se uvijek zauzimam za to da učenicima ponudim puno nestrukturiranog materijala i sitnih predmeta jer samo na takav način mogu razviti ručne vještine i maštu. Nestrukturirani materijal pruža učenicima bezbroj mogućnosti za igru. Moji učenici magnetske su štapiće odmah pretvorili u mačeve, vrtuljke, zmije, psiće, tvrđave, nebodere, kišobrane...

Kad sam svoje vrijeme jutarnjeg čuvanja posvećivala učenicima, u samom ih radu nisam previše usmjeravala, već sam željela da sami dođu do novih spoznaja, inače bi izgubili znatiželju i želju za istraživanjem, koja je prirodno u njima. Tako su učenici spontano naučili mnogo o magnetima, magnetskim silama i njihovom djelovanju te postigli ciljeve koje sam tiho postavila.

4. LITERATURA

- [1.]Ardley, N. (1995.). Spoznavajmo znanost. Magneti. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- [2.]Cash, T. in Taylor, B. (1992.). Veselje z znanostjo. Elektriika in magnetizem. Murska Sobota: Pomurska založba.
- [3.]Eciklopedija za mlade. LAROUSSE. Energija in snov. Nova Gorica: EDUCA. (1998.).
- [4.][Delovna skupina za pripravo koncepta podaljšanega bivanja Blaj, B. et al.] – 1. tisak. (2003.). Razširjeni program osnovnoškolskega izobraževanja. Podaljšano bivanje in različne oblike varstva učencev v devetletni šoli. Ljubljana: Ministarstvo obrazovanja, znanosti i sporta. Zavod RS za školstvo.
- [5.]Hrvatina, L. (2000.). Raziskovalne škatle v razredu. Naravoslovna solnica, godina 5, br. 1, jesen 2000., str. 22 – 25
- [6.]Bohinc, N. (2010) Privlačni magneti - Mali znanstvenik. URL: <http://www.mali-znanstvenik.si/mali-znanstvenik-odkriva/privlacni-magneti> (9. ožujak 2010.)
- [7.]Izvori fotografija: osobni arhiv

Stručni rad

VAŽNOST ČITANJA ZA TEČNOST GOVORA STRANOG JEZIKA I RAZVIJANJE KOMUNIKACIJSKIH VJEŠTINA

Irena Mori

SŠ Josipa Jurčiča Ivančna Gorica

Sažetak

Članak se bavi pozitivnim posljedicama čitanja, posebice važnošću čitanja literature na stranom jeziku za učenike i srednjoškolce. Naime, čitanje na stranom jeziku od ključne je važnosti za razvoj tečnog govora, jer učenik čitanjem obogaćuje svoj vokabular, usvaja stalne fraze, idiome i jača gramatičke strukture, što njegov govor čini prirodnijim, opuštenijim i tečnijim.

Ključne riječi: tekst, čitanje, vokabular, komunikacija, govorna tečnost.

1. Uvod

Noam Chomsky, svjetski poznati profesor lingvistike, u svom se djelu **Poznavanje jezika: o prirodi, izvoru i upotrebi jezika (Knowledge of Language: Its Nature, Origin, and Use)** zapitao tri pitanja o prirodi, podrijetlu i upotrebi jezika:

1. Što je znanje jezika?
2. Kako usvajamo znanje jezika?
3. Kako upotrebljavamo znanje jezika?

Nas prvenstveno zanima odgovor na drugo pitanje. Chomsky je tvrdio, da se svako dijete rađa sa znanjem univerzalne gramatike, što mu omogućuje, da brzo i bez puno napora uči strane jezike. Međutim, ono što mora naučiti je gramatika pojedinog jezika. U gramatici je određeno koji niz riječi su moguće jezične rečenice.

Mnogi se lingvisti ne slažu s njegovom teorijom. Mišljenja su, da jezike učimo kao i sve ostale stvari - zbog izloženosti različitim podražajima u našem okruženju.

No, što bi učitelji odgovorili na isto pitanje?

Učitelji stranih jezika djelomično bi se složili s time. Činjenica je da mlađa djeca lakše nauče jezik nego adolescenti ili starije odrasle osobe. Osim gramatike pojedinog jezika, koja je relativno laka, dodali bi učitelji stranih jezika, potrebno je naučiti i mnogo riječi, što uopće nije tako jednostavan proces. Kako naučiti štoviše riječi? Kako povećati svoj vokabular kako bi vaše komunikacijske vještine bile što bolje, a govor tečniji?

Naime, srednjoškolci koji pohađaju gimnazijsko obrazovanje moraju nakon završene četvrte godine položiti maturu odnosno državni ispit koji se sastoji od dva izborna predmeta i tri obvezna: materinji jezik, matematika i strani jezik, što je uglavnom engleski. Maturski ispit iz engleskog jezika zahtijeva od učenika puno znanja s područja korištenja jezika: glagolsko vrijeme u kontekstu, tvorba riječi, čitanje s razumijevanjem, slušno razumijevanje, pisanje kratkih pisanih sastavaka i eseja, razgovor s ispitivačem u usmenom dijelu ispita.

Kako postići tako visoku razinu znanja? Odgovor je jednostavan: puno gramatičkih vježbi, pisanja, komunikacije i čitanja.

2. Čitanje je nužnost

“Stog molimo vas, molimo sve, bacite odmah svoj TeVe, umjesto njega, nemajte brige, polica će vam stati za knjige.”— Roald Dahl

Čitanje koristi svima. Osim toga da je odlično za opuštanje i dokazano smanjuje stres, ima i pozitivan učinak na naš mozak, otvara nam vrata u nov svijet, druge kulture, drugačiji način razmišljanja, proširuje nam vidike i čini nas tolerantnijima prema različitim okolinama i ljudima. Onaj tko voli knjige nije nikad sam, uvijek je u društvu ovakvih ili onakvih književnih junaka i njihovih priča.

Međutim, čitanje tekstova na stranom jeziku pomaže nam u učenju jezika. Čitanje nas tjera na stalno razmišljanje i utvrđivanje - tako gramatičke strukture kao i vokabulara, što poboljšava naše pamćenje. Redovitim čitanjem bogatimo naš vokabular i poboljšavamo jezične vještine, a pored toga razvijamo i osjećaj za to što u stranom jeziku zvuči prirodno, a što ne.

Zbog svih navedenih razloga, učitelji neprestano ističemo važnost čitanja i potičemo srednjoškolce da svoje slobodno vrijeme barem povremeno posvete knjizi, vijestima, blogu ili članku na stranom jeziku.

2. 1. Što i kako čitamo na nastavi

George Bernard Shaw jednom je napisao, kako djetetu nikada ne bismo trebali davati knjigu koju sami ne bismo čitali, zato se u školi trudimo učenicima ponuditi knjige i članke koji se nama, učiteljima, čine zanimljivi i poučni. Nažalost, studenti nisu uvijek istog mišljenja.

U nižim godinama počinjemo s lakšim tekstovima koji su dio udžbenika ili ih pronalazimo na internetu te ih prilagođavamo njihovom znanju: tekstovi pjesma, članci, novele, basne, bajke, kraće vijesti. To znači da ih pojednostavimo (uklonimo teže riječi, pronađemo sinonime itd.) i skratimo (izbrišemo rečenice, dijelove rečenica ili odlomke koji nisu bitni za priču).

Međutim, u višim godinama čitamo izvorne članke iz engleskih internetskih novina. Što utječe na odabir članaka? Prije svega, aktualnost i tema članka.

Na maturi iz engleskog jezika pismeni se zadaci odnose na određena tematska područja, a na usmenom ispitu učenici maturanti razgovaraju sa svojim ispitivačem o neki od sljedećih tema: prijatelji, obitelj, slobodno vrijeme, putovanja, učenje jezika, ovisnost, škola i obrazovanje, zdravlje i medicina, urbani i ruralni život, priroda, ugrožene životinjske vrste, komunikacija, mediji, rad, planovi za budućnost, kultura, umjetnost, znanost, tehnologija, globalizacija, migracije, okoliš, zagađenje, hrana, poremećaj ishrane ...

U pravilu, u završnoj godini za svaku od tema na maturi srednjoškolci dobivaju članak koji je vezan za određenu od njih, tako da kroz cijelu školsku godinu obradimo odnosno utvrdimo sve teme.

Kako čitamo tekstove?

a) U nižim godinama tekstove obično čitamo zajedno na času. Čitamo po odlomcima, zapisujemo i objašnjavamo nepoznate riječi. Učenici moraju na kraju odgovoriti na pitanja o tekstu, a za domaću zadaću moraju napisati kratak sažetak ili upotrijebiti nove riječi ili idiome u rečenicama.

b) U završnoj godini srednjoškolci obično sami pročitaju članak kod kuće, u rječniku potraže nove riječi te ih prevedu, odgovore na pitanja i ukratko sažmu suštinu teksta. Na nastavi odgovaraju na različita pitanja vezana na tekst i time dokazuju da su pomoću prevođenja ili upotrebe riječi u vlastitim rečenicama ovladali novim riječima. Uz to, također uvijek raspravljamo o temi članka kako bi studenti mogli iznijeti svoje mišljenje.

Ova se metoda pokazala vrlo dobrom jer učenici utvrde tako gramatiku kao i vokabular o različitim tematskim područjima.

2. 2. Čitanje beletrističkih djela za maturu

Čitanje romana za maturu također značajno doprinosi širenju vokabulara jer su to izvorna djela autora što pišu na engleskom jeziku. Učenicima savjetujemo neka prvi put pročitaju djelo na svom materinjem jeziku, a drugo, dubinsko čitanje neka bude na engleskom jeziku. Djela uvijek stavljamo u povijesni kontekst, kažemo nešto o autoru, tako da je usvojeni vokabular još raznovrsniji.

Učenici pročitaju djelo, potraže nepoznate riječi u rječniku, napišu sažetak poglavlja odnosno čina ukoliko je pitanje o dramskom djelu. Zatim moraju raspravljati o samom djelu, glavnim likovima, njihovim odnosima, temama i simbolima. Naravno, od njih se očekuje i korištenje novostečenog vokabulara.

2.3. Čitalačka značka

Cilj natjecanja u čitalačkoj znački na stranom jeziku je promicanje čitanja. Željeli bi da bi svake godine sve više učenika čitalo i natjecalo se, ali stvarnost je drugačija. Broj srednjoškolaca koji si odvajaju vrijeme za čitanje opada svake godine. Potrebno je pročitati čak tri knjižice i otpisati test, gdje se provjerava tako poznavanje djela kao i jezika, osobito vokabulara. Ponekad je poticaj za lijepo postignuće na natjecanju lijepa ocjena.

Srednjoškolci knjige čitaju u svom slobodnom vremenu, a ponekad u prvoj ili drugoj godini odaberemo neku zanimljivu knjigu koju moraju pročitati svi učenici. Iako se radi o pojednostavljenim izvornim djelima, mi ih tretiramo slično kao djela za maturu – čitamo ih od poglavlja do poglavlja, objašnjavamo nove riječi, sažimamo priču, razgovaramo o protagonistima i antagonistima, raspravljamo o temama, učenici izražavaju svoje mišljenje o pročitanoj djelu.

3. Zaključak

Ukratko: ako želimo svladati strani jezik, tečno i spontano komunicirati na stranom jeziku, moramo čitati - čitati puno i redovito. Važno je čitati članke o raznim temama i sve vrste beletristike. Čitajući, učenici obogaćuju svoj vokabular, što im omogućuje ne samo tečniji govor već i bolje pisanje i razumijevanje tekstova tena kraju krajeva, što nije zanemarivo, i bolji rezultat na maturi na stranom jeziku.

4. Literatura

- [1.] Chomsky, N. (2002). *Knowledge of Language: Its Nature, Origin, and Use*, New York: Praeger, 1986
- [2.] Jezik in slovstvo. URL:
https://www.jezikinslovstvo.com/ff_arhiv/lat2/044/66c01.htm (16. 8. 2021)
- [3.] RIC in Splošna matura. URL:
https://www.ric.si/splosna_matura/splosne_informacije/ (16. 8. 2021)

Stručni rad

KULTURNA BAŠTINA – ISTRAŽIVANJE I UPOZNAVANJE NA TERENU

VIDA HOČEVAR, prof. zgodovine in sociologije

SREDNJA ŠOLA JOSIPA JURČIČA IVANČNA GORICA

Sažetak:

Kulturna baština je dobro naslijeđeno iz prošlosti, koje definiramo kao odraz i izraz vrijednosti, identiteta, etničke pripadnosti, vjerskih i drugih uvjerenja, znanja i tradicija. Uključuje aspekte okoline što proizlaze iz međusobne interakcije između ljudi i prostora tijekom vrijeme. Baština je dokument o postojanju nacionalne i državne zajednice. Kulturnu baštinu cjelovito održavamo i promičemo je kao izvor gospodarskog, društvenog i lokalnog razvoja. Dužnost je svakog pojedinca da štiti, održava i prenosi baštinu mlađim generacijama. Zakon o zaštiti kulturne baštine određuje načine zaštite kulturne baštine i nadležnosti u njoj zaštiti s svrhom omogućavanja cjelovitog očuvanja baštine.

Ključne riječi:

kulturna baština, povijesno vrijeme i prostor, iskustveno učenje, usmeni izvori

1. UVOD

Općina Ivančna Gorica ima vrlo bogatu kulturnu baštinu.

S učenicima SŠ JJ Ivančna Gorica odlučili smo se da ćemo pogledati i istražiti najvažnije kulturno – povijesne znamenitosti u školskoj okolini.

Kulturno – povijesne znamenitosti odnose se na različita povijesna razdoblja: prapovijesti, naročito željezno doba, kada su na ovom području živjeli Iliri, doba Rimljana, iz koje ima mnogo materijalnih ostataka, razdoblje srednjeg vijeka pa sve do današnjih dana.

Kulturna baština:

- Kojina i važnost Ilirskih pokrajina
- Stična i cistercitski samostan Stična
- Virsko mesto i tumulusi
- Pristava nad Stično, gotička crkvice sv. Lamberta
- Šimenkovo brezno ili Lavričeva jama
- Ivančna Gorica i važnost Rimljana
- Šentvid pri Stični i tabor slovenskih zborova
- Malo Hudo i dr. Gregor Fedran
- Višnja Gora, srednjovjekovni grad
- Muljava, Josip Jurčič
- Gorenja vas, rodna kuća Mihe Kastelica, urednik Kranjske čbelice
- Krka, krška jama i turizam na rijeci Krki

2. UPOZNAVANJE KULTURNE BAŠTINE

Učenici su odabrali baštinu prema tome gdje žive kako bi mogli određenu znamenitost i sami pogledati, fotografirati i pitati stanovnike za važne informacije. S učenicima sam išla i sama na teren. Podatke su tražili u literaturi, na internetu, i konačno, i na terenu. Podatke su pomno bilježili i rezultate rada više puta donosili na uvid. Zatim smo ih zajedno pregledali i dodali nove upute i smjernice za rad. Nastala su vrlo bogata i slikovita pisana djela.

Vrlo važne kompetencije za njihov rad bile su:

iskustveno učenje, kreativnost, rad s drugima, motivacija i ustrajnost, aktivacija resursa.

Međutim, budući da je poznato da čovjek najviše zapamti nešto ako to i vidi, zajedno smo pogledali neke od znamenitosti u blizini škole. Učenici su svoj rad predstavili u razredu pomoću PPT prezentacije. Obilazak znamenitosti počeli smo pred SŠ JJ Ivančna Gorica. Prešli smo preko brdašca zvanog Kojina do cistercitskog samostana u Stični, nastavili do Vira pri Stični, gdje smo se popeli na Cvinger pa zatim u Ivančnu Goricu do željezničkog i autobusnog kolodvora pored kružnog toka, gdje se (odnedavno) nalazi rimski miljokaz.

U nastavku su predstavljeni kratki sažeci zadataka koje su pripremili i prezentirali učenici.

KOJINA je zaselak Vira pri Stični na kršnoj površini sjeverno od osnovne i srednje škole.

U zaseoku možemo vidjeti nekoliko starih stabla kruške tepke koja nas podsjećaju na prošla vremena i treba ih smatrati slovenskom kulturnom baštinom.

Tepka je voćka koja u Sloveniji raste od 18. stoljeća, kada je njezinu sadnju i upotrebu zapovjedila austrijska carica Marija Terezija. Poljoprivrednik koji nije poštovao njezine naredbe bio je zbog toga pretučen - otuda i naziv stabla. Također je naredila da se ih zasađi uz glavne putove kako bi putnici mogli jesti plodove. Svojom naredbom carica je htjela smanjiti glad među običnim ljudima. [8]

Prema mišljenju stanovništva ime zaseoka Kojina formirano je početkom 19. stoljeća, to je za vrijeme Ilirskih pokrajina, zahvaljujući Francuzima koji su se tada nalazili u našim krajevima, budući da se pretpostavlja da su na području zaseoka ili u njegovoj blizini pokopavali konje. [10]

Put nas je dalje vodio do cistercitskog samostana u Stični koji smo također posjetili pod vodstvom kustosa. Čuli smo zanimljivo izlaganje o nastanku, djelovanju, privremenom zatvaranju samostana i njegovoj današnjoj svrsi.

STIŠKA OPATIJA (STIČKA OPATIJA) počela se graditi 1132. godine. Za pravnu uspostavu u godinama 1135./1136. pobrinuo se akvilejski patrijarh Peregrin. Prvi redovnici došli su u Stičnu iz Burgundije, što je bila domovina cistercitskog reda. Turske provale u drugoj polovini 15. stoljeća nanijele se samostanu puno štete. U 17. stoljeću doživio je veliki procvat, no 6. listopada 1784. godine austrijski ga je car Josip II. raspustio. Obnovom 1898. godine u njemu se ponovno nastavio redoviti redovnički život. Kroz cijelu svoju povijest samostan nije bio samo vjersko nego i kulturno i umjetničko žarište. [7]

U 15. stoljeću u samostanu je nastao poznati Stički rukopis.

U samostanu je djelovala i glazbena škola u sklopu teološke škole za obrazovanje svećenika u kojoj je skladatelj Jakob Gallus Petelin vjerojatno stekao prvo glazbeno obrazovanje. U samostanu se nalazi vjerski muzej koji je odraz slovenske vjerske kulture kroz stoljeća. [9]

Stički redovnici bavili su se i ljekarstvom, a najpoznatiji je bio otac Simon Ašič.

Danas, unatoč malom broju redovnika, Stična živi i razvija se u važno duhovno i kulturno središte. U Stični se svake godine okuplja i katolička mladež. Nakon obilaska samostana nastavili smo put prema Viru pri Stični, gdje smo posjetili Virski mjesto.

Fotografija br. 1: Učenici na samostanskom dvorištu.

VIRSKO MESTO bilo je najveće naselje na području Slovenije u doba Ilira, bilo je mnogo veće od kasnije rimske Emone.

Prapovijesno naselje (vrijeme starije željezne dobe) s lokalnim imenom Cvinger leži na niskom planinskom grebenu iznad Vira pri Stični. Okruženo je zidom koji je prepoznatljiv kao moćni nasip visok do 6 m ili kao izrazita terasa, a duljine je 2,04 km. Tumulusi, koji pripadaju naselju, imaju oko 130 humaka smještenih južno od gradine. [8]

Nakon posjete Virskom mestu otišli smo do centra Ivančne Gorice, gdje smo vidjeli rimski miljokaz.

Rimljani su kamene **MILJOKAZE** postavili tijekom gradnje cesta i njima su označavali udaljenost između rimskih gradova i Rima. Na području današnje Ivančne Gorice sačuvano je više arheoloških nalaza koji svjedoče o rimskoj cesti. Ovdje je tekla trasa rimske ceste Emona – Neviodunum što je povezivala današnju Ljubljanu i Drnovo pri Krškem. Miljokaz je sačuvan zahvaljujući stičkom opatu Lovrencu Zupanu koji ga je dao preoblikovati u obilježje, stoga je nazvan i opatovo obilježje. [8]

PRISTAVA NAD STIČNO poznata je kao lijepa izletnička točka i vidikovac.

Iznad sela nalazi se Partizanski dom, izgrađen 1963. godine u spomen na herojske događaje u Drugom svjetskom ratu. U tom su domu Igor Bavčar, Vinko Beznik, Janez Janša, Jože Kolenc i Tone Krkovič kao zapovjedništvo Manevrske strukture Narodne zaštite RS (Manevrske strukture Narodne obrane RS) usvojili prvi tajni plan upotrebe jedinica što je predviđao obranu Slovenije u slučaju agresije JLA. Ideje plana ostvarene

su u ratu za Sloveniju u lipnju i srpnju 1991. godine. [5]

Na Pristavi se nalazi crkva sv. Lamberta. Podignuta je na mjestu nekadašnjeg dvorca u kojem je boravila takozvana „Gospođa od Pristave“, vojvotkinja Virida Visconti iz Milana. Bila je supruga austrijskoga vojvode Leopolda III., posljednjeg vojvode Koruške, koji je 1414. godine ustoličen na Gosposvetskom polju prema tradicionalnom načinu ustoličavanja vojvoda Koruške. Bila je dobrotvorka sirotinji, a svoju je imovinu ostavila samostanu u Stični. Sahranjena je u samostanskoj crkvi u Stični. [4]

Fotografija br. 2: Partizanski dom u Pristavi. Fotografija br. 3: Crkva sv. Lamberta.

ŠIMENKOVO BREZNO (ŠIMENKOV PONOR) ili LAVRIČEVA JAMA u Mekinjah nad Stičnom

Prvi podaci o istraživanju špilja pojavili su se u novinama 1933./34., a istraživači su bili tamošnji stanovnici, no njihova imena nisu poznata. Speleolozi Jamarskog kluba Železničar (Speleološkog kluba Železničar) iz Ljubljane latili su se istraživanja 1993. godine. Iste godine oko ulaza u špilju izliven je betonski okvir i postavljena željezna vrata. Smrtonosna nesreća speleologinje Špele Klemen u jednom od špiljskih sifona u prosincu 1997. godine prekinula je daljnja istraživanja. Prema dosadašnjim mjerenjima, špilja je duga 920 m, a duboka 104 m. [6]

ŠENTVID PRI STIČNI staro je naselje koje se prvi put spominje 1132. godine, kada je sagrađen samostan u Stični. Šentvid se u starim listinama spominje kao St. Viti, Sand Weith, Sancto Witi, Št. Vid. U rimsko doba na području Šentvida bilo je nekoliko manjih posjeda. Stanovnici su bili Kelti koji su preuzeli rimsku kulturu.

U 6. stoljeću naselili su se Slaveni. Slaveni su bili pogani koji su štovali boga svjetla – Svetovida. Prije 1000. godine prešli su na kršćanstvo, a kršćanski misionari donijeli su štovanje novog sveca - svetog Vida. Selo je po njemu dobilo ime Sveti Vid pri Stični i nakon završetka rata Šentvid pri Stični. [8]

Od 1970. godine dalje svake godine u lipnju održava se Tabor pevskih zborov (Tabor pjevačkih zborova), kada se na pozornici pored Osnovne škole Ferdo Vesel okupljaju pjevači iz Slovenije i susjednih zemalja. Ferdo Vesel, slovenski slikar, rođen je 18. svibnja 1861. u Ljubljani, a umro je 28. srpnja 1946.

MALO HUDO – selo se prvi put spominje 1356. godine kao Vila Posem.

Fedransbergov dvorac prvo je bio pošta i gostionica, a ime je dobio po Gregoru Fedranu. Budući da je kuća stajala pored glavne ceste što je spajala Ljubljanu i Novo mesto, u njoj su se zaustavljali brojni putnici. Poštom je pokrivala svu bližu i dalju okolinu. [3]

Prema usmenoj predaji, carica Marija Terezija i prestolonasljednik Josip II. jednom su prenoćili u ovoj kući dok su putovali za Karlovac. U znak zahvalnosti na gostoprimstvu, Gregoru Fedranu uručena je plemićka titula i nešto posjeda. Bio je vrlo priznat liječnik opće prakse za šire područje Dolenjske.

U svojoj kući nije imao ambulante, već je vršio kućne posjete pacijentom.

Na početku je do pacijenata išao pješice, zatim konjem i na kraju automobilom.

Nakon smrti dr. Fedrana njegov sin, koji sada živi u Americi, naslijedio je imovinu.

Seljaci smatraju da je ova kuća jedna od najstarijih još stojećih kuća na tom području.

Vrlo je velika jednokatnica s dva polukružna kamena portala. Kuća ima mnogo soba, hodnika, prozora i troja ulazna vrata, dvojna s glavne ceste i jedna iz vrta. [10]

Danas u kući nema stanara. Budući da nitko ne brine za nju, u lošem je stanju.

Fotografija br. 4: Fedranova kuća, Malo Hudo.

VIŠNJA GORA - srednjovjekovni grad

Nađeni ostaci iz prijelaza iz brončanog u željezno doba dokazuju da su okolinu Višnje Gore već rano naseljavali Iliri i Kelti.

U rimsko doba na području današnjeg grada postojalo je vojno naselje Magnisna. Car Fridrik III. je Višnju Goru 1444. godine proglasio za trg. Zbog turskih provala morali su pomaknuti trg na više brdo.

Izgradili su zidine i obrambene kule, što je bio i uvjet za dobivanje gradskih prava.

Fridrik III. je 1478. godine dodijelio gradska prava tadašnjom trgu zbog strateški važne uloge u obrani od turskih provala.

Prema mišljenju stanovnika Višnja Gora je slovensko ime iz vremena turskih provala, kada su stanovnici doline uzvikivali: "Više na Goru" i bježali na brdo.

Godine 1496. Višnjani su osnovali gradsku školu, a imali su i svoj sud.

Puž, uzor ustrajnosti i mudrosti, već je stoljećima simbol grada Višnje Gore. Legenda kaže da su višnjanski plemići pronašli ranjenog mletačkog plemića i njegovali ga u višnjanskom dvorcu. Zahvalna plemićka obitelj donijela je bogate darove iz Mletaka, između ostaloga i zlatnog puža posutog dragim kamenjem. No dragocjeni puž je ubrzo nestao. Mudri gradski oci izradili su novoga i prikovali ga za lanac u vjeri da će tako biti

dobro zaštićen. No i tome se izgubio trag. Sjećanje na njega preraslo je u legendu. [2] U Višnjoj Gori živio je Janez Cigler, autor prve slovenske pripovijetke Sreća u nesreći, koja je prvi put objavljena 1836. godine. Osnovnu školu u Višnjoj Gori pohađao je i Josip Jurčič.

MULJAVA I JOSIP JURČIČ

Naselje je bilo naseljeno već u 3. ili 4. stoljeću.

Muljava je najpoznatija po gotičkoj crkvi Marije Vnebovzete (Uznesenja Blažene Djevice Marije) te po književniku Josipu Jurčiču, koji je rođen u Muljavi 4. ožujka 1844. godine.

Vlada Republike Slovenije je na prijedlog Ministarstva kulture proglasila 2021. godinu godinom Josipa Jurčiča. Inicijativu ministarstvu dala je Općina Ivančna Gorica.

Crkva Marije Vnebovzete (Uznesenja Blažene Djevice Marije) sagrađena je u 15. stoljeću.

Prvi put se spominje u turskoj zemljišnoj knjizi 1463. godine. Turci su ju napali 1475. godine. Ovo vrijeme opisuje Josip Jurčič u djelu Jurij Kozjak. [8]

Na Muljavi se održavaju mnogi tradicionalni događaji:

- u ožujku se obilježava godišnjica rođenja književnika Josipa Jurčiča, ispred Jurčičeve rodne kuće tada se održava događaj pod nazivom "Poklon rojaku" ("Poklon sunarodnjaku"),

- u Muljavi se prve subote u ožujku završava Jurčičev pohod (start u Višnjoj Gori),

- svakog ljeta stanovnici Muljave iz Jurčičevih djela (npr. Krijumčar, Domen, Deseti brat) organiziraju igre na otvorenom (lipanj i srpanj 2021).

Fotografija br. 5: Jurčičev posjed u Muljavi

GORENJA VAS, rodna kuća Mihe Kastelica, urednika Kranjske čbelice

U zid kuće s kućnim brojem 9 ugrađena je spomen-ploča koja podsjeća da je u toj kući rođen slovenski pjesnik, narodni preporoditelj i urednik Kranjske čbelice Miha Kastelic (1796. - 1868.). Izdavanjem Kranjske čbelice zaslužan je za preporod slovenskog književnog stvaralaštva. To mu je priznao Prešeren u sonetu Mihi Kastelicu. [1]

Fotografija br. 6: Rodna kuća Mihe Kastelica

KRKA, KRŠKA JAMA I TURIZAM NA RJECI KRKI

Selo Krka nastalo je 1953. godine spajanjem dva sela: Gmajne i Videma.

U obližnjem selu Gradiček izvire rijeka Krka koju zovu i ljepotica Dolenjske. Duga je otprilike 94 km.

Krka je jedina slovenska rijeka koja u v svom koritu stvara sedru. Pomoću njega stvara različite otoke, barijere i pragove preko kojih voda pada u slapu. Ovo je posebice zanimljivo za one koji žele istraživati rijeku čamcima ili kajacima.

Krška jama otvara se iznad izvora rijeke Krke sjeverno od sela Gradiček. Ovo je vodoravna špilja iz koje, kada pada jaka kiša, mogu rigati podzemne vode.

Prvi koji je zabilježio svoj posjet Krškoj jami bio je Janez Vajkard Valvasor u drugoj polovici 17. stoljeća. Špilja je duga 200 m i široka 30 m, a na kraju se nalazi sifonsko jezero dugo 30 m. [8]

Važna djelatnost na Krki je turizam, osobito poznata je vožnja kajakom.

Turiste privlače i festival Krka (međunarodni ljetni festival glazbe, kazališta i lutaka na izvoru Krke) i crkva sv. Kozme in Damijana (sv. Kuzme i Damjana).

3.METODE ISTRAŽIVANJA

Srednješkolci su u svom radu koristili različite metode istraživanja:

a)metoda analize dokumenata = prikupili su različitu literaturu o određenoj temi in potražili podatke u njoj, koje su zatim sustavno uredili.

b)metoda ispitivanja = koristili su nestrukturirani intervju u kojem pitanja nisu bila unaprijed pripremljena. Pitanja, koju su postavljali mještanima bila su potpuno slučajna, spontana.

c) etnografska metoda odnosno metoda slušanja, putem koje su učenici čuli informacije od mještana bez da bi ih sami išta zapitkivali.

d) metodu promatranja samih znamenitosti i fotografiranja tih znamenitosti. Fotografije su priložili istraživačkom radu.

4. ZAKLJUČAK

Učenici su bili jako zadovoljni rezultatima svog rada. Upoznali su bogatu kulturnu i povijesnu baštinu u okolini svoje škole. Bili su oduševljeni terenskim radom i susretima sa stanovnicima, a dobili su i bogate usmene informacije.

Nakon prezentacije bili su mišljenja da je takav način upoznavanja kulturne baštine mnogo zanimljiviji i učinkovitiji nego da su samo pregledavali literaturu i podatke na internetu. Smatrali su da je potrebno očuvati kulturno-povijesno naslijeđe i pobrinuti se da ga upoznaju i mlađi naraštaji. Pogotovo se je potrebno pobrinuti za očuvanje usmenih izvora, još posebno kakvih priča i legendi.

Stanovnici Općine Ivančna Gorica mogu se ponositi svojom kulturnom baštinom.

Njihova je dužnost brinuti se za baštinu, čuvati je i prenositi je mlađim naraštajima.

5. LITERATURA I IZVORI

- [1.] Glavan, M. (1990). Miha Kastelic, Ljubljana
- [2.] Groznik, P. (2008). V Višnjo Goro, Krajevna skupnost Višnja Gora
- [3.] Jakič, I. (1999). Vsi slovenski gradovi, Ljubljana, DZS
- [4.] Janežič, Ivan-Kraljev. (2004). Gospa s Pristave, Stična: Cistercijanska opatija
- [5.] Lampret, M. (1971). Pristava nad Stično, Krajevni leksikon Slovenije, DZS, Ljubljana
- [6.] Naše jame 41. (1999). Glasilo Jamarske zveze Slovenije, Ljubljana
- [7.] Nadrah, A. (1981). Stiška opatija, Opatija Stična
- [8.] Savnik, R. (1971). Krajevni leksikon Slovenije, DZS, Ljubljana
- [9.] Zadnikar, M. (1969). Stiški samostan, Ljubljana, Zavod za spomeniško varstvo SR Slovenije
- [10.] usmeni izvori stanovnika

Fotografije: Vlastita arhiva

Stručni rad

KOMUNIKACIJA I RAZVOJ SAMOPOŠTOVANJA KOD DJECE

Zinka Vidovič OŠ Markovci, Slovenija

Sažetak

Samopoštovanje se razvija postupno. Na njegovo formiranje utječu razvojni čimbenici, naše iskustvo, ali i način na koji prosuđujemo da nas drugi vide i vrednuju. Svi imamo potrebu da nas drugi pozitivno cijene - želimo biti voljeni, prihvaćeni i cijenjeni. U ovom članku predstavljamo kako roditelji i stručnjaci u školama utječu na formiranje djetetove slike o sebi - koliko su važni dobar primjer, komunikacija, povjerenje, iskrenost i tolerancija. Realna očekivanja i zahtjevi jačaju volju djeteta i ključ su pozitivne slike o sebi. Problemi su također dio odrastanja. Postoji mnogo načina za rješavanje djetetovih problema. Razgovarajmo o svjesnosti i istaknimo neke bitne elemente komunikacije. Možda nismo ni svjesni koliko neverbalna komunikacija ima utjecaja na izgradnju dobrih odnosa i koliko je važno kada pokušamo pomoći nekome, da znamo saslušati, na odgovarajući način odgovoriti, pravilno prosuditi i uzeti vrijeme za razmišljanje.

Ključne riječi: odgoj, primjer, odrastanje, neverbalna komunikacija, očekivanja.

1. Uvod

Osiguravanje optimalnog razvoja djece zajednički je zadatak roditelja, ali i drugih zanimanja i institucija. O odgoju ovisi hoćemo li vjerovati da je život u osnovi dobar, da ga treba doživjeti takvog kakav jest - kao mudrog vodiča.

Djeca su znatiželjna, razigrana, živahna, nemirna i uvijek žive u trenutku. Roditelji su im najpotrebniji u ranim godinama. Oni su prvi koji ih potiču na koncentraciju, tako što ih pažljivo slušaju i gledaju u oči. Ako roditelji znaju mirno slušati svoju djecu, čitati im bajke, pjevati im, zajedno šetati i sve zajedno raditi mirno, i djeca će biti mirna. Dobar primjer jedini je pravi način utjecaja na druge.

Nakon ulaska u obrazovnu ustanovu [vrtić, škola] važan primjer su i stručni radnici s kojima dolaze u kontakt. Svako je dijete drugačija osobnost, što znači da su potrebni i različiti pristupi i motivacijski poticaji.

*»Pravila o načinu odgajanja
su nesumnjivo neophodna, ali prije
svega je naše unutarnje držanje« [4].*

2. Odnos djece i roditelja

Odnos između djece i roditelja razvija se tijekom djetetovog odrastanja, a roditelji svojim pristupom mogu mnogo učiniti ako shvate da je djetetu zaista potrebno mnogo ograničenja, zahtjeva i zabrana. Moraju vidjeti dijete kao misleno [poučljivo], društveno i emocionalno biće. To znači da bi ih trebalo zanimati ne samo učenje i ocjenjivanje u školi, već i sve ostalo što se tiče djetetovih vršnjaka, učitelja, trenutnih poteškoća, dilema, interesa i problema. Roditelji bi trebali dati svojoj djeci osjećaj da im je njihovo iskustvo važno i da su također pripremljeni za čudne i tajanstvene teme, inače će djeca tražiti sugovornike, tješitelje i savjetnike drugdje. Stvaranje dobrih odnosa s djecom stoga bi trebao biti glavni zadatak roditelja [6].

I oprez! Ako roditelji pokušavaju pokazati svoj interes uglavnom pitanjima ili savjetima, djeca brzo prestanu slušati. Što onda mogu učiniti?

*Zadatak odgoja je stvoriti djecu
snažnu i čvrstu za život.*

2.1. Odnos povjerenja, iskrenosti i tolerancije

Kako bi dijete i mi - kao roditelji ili odgajatelji, napredovali na osobnom polju, potrebno je uspostaviti takav odnos da će se dijete osjećati prihvaćeno, osjetiti brigu koju pokazujemo i slijediti vrijednosti - osobito u učenju, radu, iskustvu prirode, kulture te odnosima prema bližnjima. Stvarni autoritet uspostavlja odnos svojim primjerom i znanjem [6].

Moramo biti svjesni da stvaranjem odnosa povjerenja, iskrenosti i tolerancije prvenstveno želimo pokazati naše najbolje kvalitete. U vezi se mora osjećati da smo svojom verbalnom i neverbalnom komunikacijom spremni slušati, osjetiti i doživjeti sugovornika kao najvažnijeg u tom trenutku. To se najlakše postiže zajedničkim radom, zabavom ili opuštanjem. Moramo znati pronaći zajedničke aktivnosti kako bi taj odnos bio spontan, gdje se također možemo ne slagati i pomiriti. Pronalaženje zajedničkog vremena zapravo je jedino jamstvo dobre veze. Za adolescente koji jako žele biti sami važno je da dijete osjeti da smo negdje blizu, što mu daje osjećaj sigurnosti [6].

Dobri odnosi između djece i roditelja utječu i na bolje učenje djeteta jer su, kako kaže

Z. Zalokar, dobre ocjene prvenstveno rezultat dobro razvijene osobnosti.

2.2. Očekivanja i zahtjevi za djecu

Kako se djetetova osobnost tijekom odrastanja brzo mijenja, važno je da oni koji su im bliski [roditelji, stručnjaci itd.] to shvate i svoja očekivanja prilagode djetetovoj razvojnoj fazi.

Ako su očekivanja prevelika, dijete može to osjetiti kao pritisak. To se najčešće događa tijekom školskog razdoblja. Kad dijete više ne želi ići u školu ili je zbog nemoći zatvara u sebe i u svoj imaginarni svijet, komunikacija je ključna za pravilno postavljanje zadataka i zahtjeva. Zapravo, potrebno je stalno usklađivati očekivanja i zahtjeve tijekom djetetovog odrastanja. Očekivanja od djece ne bi smjela biti prevelika ili samo povremena [pritisci za što je moguće bolje ocjene], niti preniska ili vezana samo za školski rad [6].

*Djetetova volja se
jača, kad dijete pokuša
učiniti više, nego to je
potrebno.*

Djeci pružamo najbolje mogućnosti za odrastanje suočavajući ih sa stvarnošću i uključujući ih u njihov svakodnevni posao [kuhanje, čišćenje i drugi poslovi koji mogu pomoći u poboljšanju raspoloženja cijele obitelji]. Ako želimo promicati jednostavno životno iskustvo, ne bismo trebali preopteretiti djetetov raspored aktivnostima.

Poznati klinički psiholog i terapeut dr. S. Tsabary u svojoj knjizi Svjesni roditelji piše o odgoju i uzajamnom poštovanju ističući sljedeću misao koja se može shvatiti kao doktrina. Ako učimo djecu da svoj osjećaj identiteta grade na »postupanju«, bit će nesretni svaki put kad ih život "ostavi na cjedilu" [5].

Jedna od najvažnijih lekcija koju možemo naučiti djecu je poštivanje i vrednovanje života.

3. Samopoštovanje

Počinja se razvijati u ranom djetinjstvu, kada dijete toga nije ni svjesno. U to vrijeme na formiranje naše slike o sebi utječu važni ljudi oko nas, te je i tada vrlo važno da dijete stekne pozitivnu i ujedno relativno ispravnu predodžbu o tome tko je.

Kako se samopoštovanje razvija postupno, na njegovo formiranje utječu i drugi čimbenici - osim ljudi s kojima smo u kontaktu, iskustava koja doživljavamo, okruženja u kojem živimo te kasnije također kako prosuđujemo da nas drugi ljude vide i cijene [3].

Školski stručnjaci često nisu ni svjesni koliko važnu ulogu imaju u životu svojih učenika i koliko su važni u formiranju dječjeg samopoštovanja. Možda zato što je škola dugi niz godina naglašavala samo izvedbenu orijentaciju učenika, a obrazovni ciljevi bili su u prvom planu.

Samopoštovanje usmjerava naše razmišljanje o sebi i svijetu, naše emocije i ponašanje te utječe na odnose s drugima. Samopoštovanje je u osnovi naš pojam o tome kakva smo osoba.

Karakteristike pojedinca s pozitivnom slikom o sebi:

- *poštuje sebe, vjeruje u sebe i sebe cijeni;*
- *postavlja ciljeve i nastoji ih postići;*
- *surađuje s drugima, prihvaća ih, ima prijatelje;*
- *neovisan je u svojim odlukama, ne treba mu odobrenje drugih;*
- *ne povlači se iz problema, već ih pokušava riješiti;*
- *lakše se prilagođava promjenama;*
- *preuzima odgovornost za svoje ponašanje;*
- *prepoznaje, prihvaća, izražava i regulira svoje emocije i uglavnom je dobro raspoložen;*

4. Komuniciranje s drugima - više od riječi

Svaki trenutak, gdje god bili, nešto priopćimo svojoj okolini. Naše poruke ne moraju uvijek biti verbalne. Također snažno komuniciramo na neverbalnoj i energetske razini. Kad pomažemo djeci s problemima [kod kuće ili u školi], još je važnije da smo toga svjesni.

Iako su riječi vrlo važne, istraživanje je pokazalo da predstavljaju manje od 10% ukupnog prvog dojma u komunikaciji.

Kao što pokazuje tablica 1, procjenjuje se da se većina početne komunikacije odvija govorom tijela [55% mu se pripisuje], a boja glasa čini 38%. Sadržaj predstavlja samo oko 7%.

Glasom izražavamo svoja unutarnja emocionalna stanja, dok mnoge stvari poručujemo držanjem tijela, gestama i pokretima očiju. Bitni element prvog dojma u komunikaciji je i energija kojom pristupamo nekoj osobi. To su vibracije koje emitiramo na nevidljivim razinama. Sugovornik može osjetiti samo prihvaćanje i naklonost, ili, obrnuto, neugodne vibracije [2].

KOMUNIKACIJA		
55% govor tijela [držanje tijela, pokreti očiju, geste, naboj energije]	38% boja glasa	7% sadržaj

Tablica 1: Komunikacija - odvija se istodobno na verbalnoj i neverbalnoj razini. Omjeri su prikazani u tablici.

4.1. Komunikacija i rješavanje dječjih problema

Kad uspostavimo komunikacijski odnos s djetetom, nastojimo svojim pogledom prenijeti brigu i naklonost. Kako će se komunikacija odvijati pokazuje i ton glasa i geste. Okrećemo se prema djetetu, pronalazimo kontakt očima i slušamo ga kad želi govoriti. Promatramo kako reagira.

Cijelo vrijeme u kontaktu ispravno je da smo fokusirani na ono što se događa ovdje i sada. Usredotočujemo se na doživljavanje - prihvaćamo, otvoreni smo i znatiželjni.

S tzv. osjećajnim odnosom jačamo pozitivne emocije.

Aktivno slušanje je važno. Slušanjem i odgovarajućim odzivom dajemo djetetu osjećaj da nam je stalo do njega. Prilikom odziva na djetetove poruke trebamo izbjegavati izjave koje bi djetetu ukazivale da ne shvaćamo njegov ili njezin problem ozbiljno [npr. »Pa, nije tako loše.«].

Kad slušamo dijete i dobijemo sliku problema, na početku postavljamo otvorena pitanja [npr. : »Možeš li mi reći što se dogodilo / što te opterećuje?«] Kasnije, kada želimo dobiti nedostajuće podatke o problemu, možemo postavljati pitanja zatvorenog tipa, [npr. »Jesi li o tome razgovarao s majkom / bratom?«].

Sažimanje je također važno. Sažimajući, provjeravamo jesmo li dobro razumjeli dijete i njegov problem, a to djetetu daje osjećaj da smo ga slijedili

Uostalom, ne zaboravimo donijeti ispravan sud kako ne bismo prebrzo počeli davati zaključke i tresti savjete koje dijete možda uopće neće ni moći prihvatiti. Važno je dati vremena za **refleksiju**. Kako kaže Eva Škobalj, »Refleksija je čarobni spoj koji oživljava ljude i pretvara ih iz stanja pasivnosti i nesvjesnog ponašanja u živa i aktivna bića.« Refleksija znači vidjeti stvari u širem kontekstu, razumjeti odakle izvire i zašto su nastale. Uključite dijete u rješavanje djetetovih problema - neka razmisli o daljnjim koracima i mogućim rješenjima [4].

Koliko ćemo uspješno pomoći djetetu, kad mu pomoć zatreba, ovisi o tome kako ćemo uspostaviti i voditi komunikacijski odnos.

Što je potrebno za uspješnu komunikaciju s djetetom?

- ✚ Pozitivan stav,
- ✚ Slušanje, prihvaćanje,
- ✚ Percepcija svim osjetilima,,
- ✚ Povjerenje,,
- ✚ Empatija,
- ✚ Fleksibilnost u ponašanju,
- ✚ Razumijevanje, usmjeravanje.

4.2. Budan odnos u komunikaciji s djetetom

Treba uspostaviti budan odnos između odrasle osobe [roditelja, odgajatelja, stručnjaka] i djeteta/djece. Biti budan znači da smo prisutni u određenom trenutku, da smo svjesni svojih misli, emocija i tjelesnih osjećaja.

U knjizi o brižnom roditeljstvu, koju je sa suprugom napisao, Kabat-Zinn navodi naizgled jednostavne postupke budnosti koje mogu koristiti i roditelji i stručnjaci u svom profesionalnom radu s djecom. Evo nekoliko sažetaka.

- ✚ Shvatimo djecu s kojom radimo upravo takvu kakva jesu.
- ✚ Zamislimo svijet iz dječje perspektive. Zamislite kako nas dijete vidi i čuje, odnosno djeca koja su nam povjerena. Kako se osjećaju s nama, danas - u ovom trenutku?
- ✚ Budimo oprezni u pogledu naših očekivanja od djece. Jesu li oni doista u najboljem interesu djece s kojom radimo? Kako prenijeti svoja očekivanja djeci?
- ✚ Kad se osjećamo izgubljeno, neko vrijeme provodimo u tišini. Usredotočimo svoju punu pozornost na trenutne okolnosti. Pričekajmo dok nam ne postane dovoljno jasno što treba učiniti.
- ✚ Ispričavamo se djetetu ako smo iznevjerili njegovo povjerenje. Isprike su ljekovite i pokazuju da smo razmišljali o okolnostima. Riječ oprost ne smije postati prazan automatizam.

- ✚ Kad s djecom moramo biti jasni, snažni i nedvosmisleni, neka to proizlazi iz svjesnosti, ljubaznosti i razlučivanja, a ne iz straha, uzvišenosti ili želje za kontrolom. Budni rad s djecom ne znači biti pretjerano blag, zanemariv ili slab, niti znači biti krut, dominantan i kontrolirati.
- ✚ Najljepši dar koji možemo dati djeci smo mi sami. Da bismo mogli dati ono što je najbolje u nama, moramo biti čvrsti u sadašnjem trenutku. Korisno je stvoriti vrijeme u našim životima za tiho i dubinsko razmišljanje, na način koji nam odgovara [1].

5. Zaključak

Toplo domaće ognjište važno je mjesto za odrastajuću osobu, gdje uz razumijevanje članova obitelji skuplja snagu, otreša se strahova, liječi rane, postaje duhovno bogato i uvijek ulazi u svijet novih izazova, razočaranja i pobjeda.

Iako roditelji imaju najveći utjecaj u prvim godinama, društveno okruženje počinje se širiti polaskom u školu. Na formiranje djetetove slike o sebi značajan je utjecaj škole i njezinih zaposlenika. Stručni radnici u ulozi učenikove »važne druge osobe« imaju moć i profesionalnu odgovornost promicati razvoj zdravog samopoštovanja kod učenika. Razina očekivanja koju oni formiraju o učeniku ovisi o njihovom formiranom mišljenju, a koje zatim prenose učeniku u verbalnom ili neverbalnom obliku, poručujući mu time kakav je i koliko vrijedi. Kao mjerilo vlastite vrijednosti, djeca također percipiraju školske ocjene i mišljenja vršnjaka. U svakodnevnom životu društvene mreže također postaju sve važnije, što također utječe na samopoštovanje djeteta.

Mnogo je istraženo i napisano o štetnim učincima društvenih mreža na samopoštovanje mladih, no ako smo dijete poučili stvarnosti i zdravim mjerama kritiziranja, lakše će se snaći i na ovom polju. Pozitivno samopoštovanje s pravilnim samopoštovanjem najbolja je prevencija za razvoj i održavanje zdrave i zadovoljne osobe.

6. Literatura

- [1.] Kabat-Zinn M, Kabat-Zinn J. Everyday blessings: the inner work of mindful parenting. New York: Hyperion; 1997.
- [2.] Lapornik K. Učinkovita komunikacija - korak do sočloveka in uspeha [Internet]. Združenje izobraževalnih in svetovalnih središč Slovenije. Trbovlje; 2017. Sep [2021 Jun 30]; Dostopno na: [https://www.zlu.si/uploads/Dokumenti/Gradivo_Ucinkovita komunikacija - korak do uspeha in socloveka v_1.0.pdf](https://www.zlu.si/uploads/Dokumenti/Gradivo_Ucinkovita_komunikacija_-_korak_do_uspeha_in_socloveka_v_1.0.pdf)
- [3.] Middleton K. Stres - kako se ga znebimo. Pucer M, editor. Ljubljana: Mladinska knjiga; 2014.
- [4.] Škobalj E. Čuječnost in vzgoja. Maribor: Ekološko-kulturno društvo za boljši svet; 2017.
- [5.] Tsabary S. Ozaveščeni starši: spreminjamo sebe in povečujemo moč svojih otrok. Tržič: Učila International; 2018.
- [6.] Zalokar Divjak Z. Otroci, mladostniki, starši. Krško: Gora; 2008.

Stručni rad

ČITANJE NA DALJINU U VRIJEME EPIDEMIJE

Alenka Benko, prof. razrednega pouka

Osnovna škola Puconci

Slovenija

Sažetak

U vrijeme epidemije Covid-19 sam si više puta postavljala pitanje, kako motivirati učenike trećeg razreda, da čitaju. U tom dobi već svi učenici znaju čitati, neki od njih već brzo i tekuće, dok jedni još nisu tako spretni. Neki učenici vole, da čitaju, te učenike nije potrebno dodatno motivirati, da čitaju.

Ključne riječi: nastava na daljinu, motivacija, aktivnosti za poticanje čitanja na daljinu

1. Što je to čitanje?

U literaturi možemo naći više definicija čitanja. Čitati znači prepoznati slova (štampana ili pisana), vizualno praćenje napisanog, primanje informacije iz teksta, pretvaranje zapisanih slova u glasove. Čitanje je komunikacijski proces u kojem tekst prenosi neku poruku, a čitač tu poruku prima. [3]

U prva tri razreda osnovne škole se razvijaju osnovne vještine čitanja i pisanja. Te vještine se razvijaju usporedo i se međusobno prepletanju. Najviše učenika mora usvojiti izgovor zapisanih znakova i ih povezati u riječi. To su sve osnove za razvijanje vještine čitanja [2].

2. Što ponuditi učenicama trećeg razreda, da čitaju u vrijeme nastave na daljinu?

Učitelji smo se u vrijeme epidemije covid-19 snašli u veoma nezavidnom položaju. U početku je učitelj bio prepušten sam sebi. Sve je bilo ovisno od njegovih sposobnosti i digitalne pismenosti. Praktično preko noći smo se svi morali prilagoditi na nov način života i na nastavu na daljinu. Učitelji su timsko planirali sadržaje sati te ih preko video konferencija predavali učenicima, istovremeno smo provjeravali znanje i naravno čitanje nismo izostavili.

Za vrijeme epidemije je bilo vrlo bitno dobro sudjelovanje sa roditeljima. Roditelje smo morali obavijesti i potaknuti za sudjelovanje sa učiteljima i doma sa djetetom. Tekući rad, učenje, pravljenje domaćih zadaća i čitanje sa djetetom. Puno toga je bilo na roditeljima, oni su morali sa djecom, da čitaju i prate njihov napredak. Treba dati na znanje, da čitanje zahtjeva veliki intelektualni napor. Učenici se vrlo teško pile u vještini čitanja, ne da bi ih netko usmjeravao ili davao povratnu informaciju, kako napreduju u čitanju.

Neki učenici su si sami potražili knjige i literaturu za čitanje doma. Neki roditelji su sami potražili knjige u školskim ili gradskim bibliotekama. A jedni su čitali samo to što smo čitali zajedno na časovima. A koliko je to moglo, da znači?

3. Predstavljanje primjera čitanja na daljinu

• Čitanje odlomka bajki i pripovijetki iz digitalnih udžbenika, čitanki

Kod odabira sadržaja smo se učiteljice timsko dogovarale koji tekstovi, će se čitati kao književnosti. Sadržaj biramo iz kurikula i to integriramo s ostalim predmetima. U vrijeme nastave na daljinu smo s učenicima razgovarali koje knjige čitaju, koliko vremena namjene čitanju na dan i sedmično. Obično skupa sa učenicima odemo u školsku biblioteku jednom sedmično i tada imaju mogućnost, da izaberu knjige po svom ukusu. Na daljinu smo na časovima slovenskog jezika skupa glasno čitali odlomke iz digitalnih gradiva, dok su učenici samostojno čitali iz svojih čitanki. Pročitani sadržaj smo skupa analizirali, za domaću zadaću su morali glasno čitati svojim roditeljima i pisati razne zadatke vezane na tekst. Skupa smo obrađivali i neknjiževne sadržaje i rješavali gramatičke zadatke.

• Čitanje poezije

Kroz nastavu slovenačkog jezika smo također čitali i poeziju. Čitali smo glasno. Učenici su se sami javljali jer su željeli pročitati pjesmicu po više puta na glas, željeli su da ih drugi slušaju. Za domaću zadaću su morali pjesmice glasno čitati i umjetničko stvarati na temu pjesmice.

• Projekt Naša mala knjižnica (Naša mala knjižara)

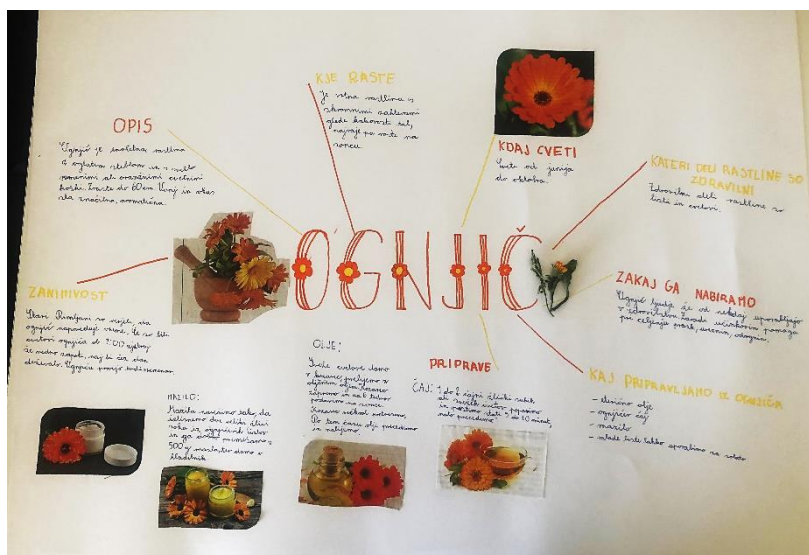
Već treću godinu smo dio projekta Naša mala knjižara. Taj projekat se je pokazao kao odličan, posebno za vrijeme covid-19. Taj projekat potiče i motivira mlade, da čitaju i upoznaju različite evropske autore. Svi učenici su imali radionicu sa zanimljivim zadacima. Za vrijeme epidemije sam djeci omogućila, da čitaju digitalne knjige. U vrijeme dopunske nastave su učenici glasno čitali nastavak tih knjiga. Učenici su jedva čekali, da saznaju kako se priča nastavlja. Sudjelovali su također kod svih dodatnih aktivnosti unutar projekta (pisanje pjesmica, internetski kviz, ilustracije..)

• Značka za čitanje

Čitali i takmičili su za osvajanje značke za čitanje. Čitali su knjige iz knjižare ili svoje knjige, koje posjeduju u svojim domovima. To se je odvijalo individualno preko video konferencija. Učenici su predstavili autora i obnovili pročitano. Značka djelimice motivira i roditelje, da čitaju djeci ili da ih slušaju dok čitaju. To je zajednička aktivnost, roditelja i djece, roditelji čitaju i djecu potiču, da sami čitaju. [1]

• Izrada postera (plakata) i govorni nastupi

Kod nastave slovenskog jezika su učenici samostalno izradili poster o ljekovitom bilju po njihovom izboru. Doma su morali čitati literaturu o ljekovitom bilju ili tražiti informacije o njima na internetu. Tako su čitali i poluznanstvene tekstove. Roditelje sam molila, da djeci donesu literaturu iz knjižare ili da odu skupa sa djecom i potraže literaturu. Za pomoć su imali i digitalna gradiva. Učenici su prvo po grupama predstavljali svoje postere preko video konferencije. Učenici su dobili povratne informacije i tako se bolje pripremili na samostalni govorni nastup. Tu su neki od primjera, kako smo na različite načine razvijali i motivirali učenike, da čitaju. Tako smo poticali i njihov jezični i intelektualni razvoj.

Slika 1. Primjer plakata za govorni nastup (lični arhiv)

4. Zaključak

Čitanje je neizostavni dio nastave, bila ona u razredu ili na daljinu. Učenike je potrebno svaki dan motivirati i poticati. Knjiga je bila i uvijek, će ostati lijep dar za mlađe tako za starije. Učitelji će se i u buduće truditi za veću učinkovitost čitanja. Dijete nikad nije preveliko, da se s njih porazgovaramo o pročitanoj knjizi, da si ih djeca međusobno preporučuju, da pokažemo zanimanje o tome što dijete čita i možda mu predložimo kakvom novitetu. Čitanja se uči sa svakom novom knjigom, možda će uz koju novu naše dijete zatrebati našu pomoć. [1]

5. Literatura:

1. Jamnik, T. (2002). Kdor bere: Priročnik za učitelje razrednega pouka in slovenščine. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
2. Kranjc M. (2021). Izobraževanje na daljavo v času epidemije covid-19. Didakta 212.
3. Pečjak, V. (1991). Hitro in uspešno branje. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.

Stručni rad

TEHNIČKI DAN - VOZILA OD OTPADNOG MATERIJALA

Albina Fifer

Osnovna škola Pohorskog bataljuna Oplotnica

Sažetak

Učenje je uspješno kada je povezano s iskustvima učenika i proizlazi iz njihovih potreba. Tehnika i tehnologija omogućavaju i dopuštaju puno mogućnosti kreativnog rada učenika i zadovoljavanje njihovih interesnih područja. Potiče kreativnost, međusobnu suradnju, prenošenje ideja, traženje novih rješenja i u funkciji je razvijanja osobnosti učenika.

Tehnički dan Vozila od otpadnog materijala odvijao se po točno određenom planu od sadržajnog do operativnog planiranja, izvođenja i prezentacije. Glavni cilj je bio učenike upoznati s načinom kako od otpadnog materijala i ambalaže (papirna i kartonska ambalaža, plastična ambalaža, kompleksna ambalaža) možemo napraviti upotrebljiv i funkcionalne predmete koji prikazuju različite vrste vozila odn. prijevoznih sredstava. Proizvodi su bili prilagođeni sposobnostima osnovnoškolskih učenika prve trijade. Učenici su prikupljali gradiva i ideje za izradu vozila, obučavali se za tehničke radove, upoznali se s tehnologijom izrade, oblikovali od raznog otpadnog materijala, pripremili izložbu proizvoda i na taj način razvijali svoje tehničko kreativne sposobnosti.

Ova vrsta rada temelji se na iskustvenom učenju i poticala je aktivno učenje. Učenike je privuklo suradnji i pozitivno utjecalo na njihovu motiviranost i uspješnost u učenju.

Ključne riječi: tehnički dan, vozila od otpadnog materijala, kreativnost, razredni stupanj

1. Uvod

Za intelektualni razvoj učenika vrlo je važno iskustvo. U okviru tehničkih dana imamo puno mogućnosti za razvijanje sposobnosti učenika, koje značajno utječu na operativnu učinkovitost da vlastitim aktivnostima znaju rješavati probleme i razvijati nova rješenja. S takvim danima aktivnosti kod učenika razvijamo unutarnju motivaciju i stvaramo uvjete za kvalitetnu nastavu, a učenici se u okviru tehnike i tehnologije susreću s tehničkim sredstvima, obradom gradiva, organizacijom rada i vrednovanjem [2].

U nastavku predstavljam praktični primjer izvođenja tehničkog dana, u opsegu od pet školskih sati, koji je prikladan za učenike prve trijade.

Odabrala sam temu Promet koja omogućava puno tehničke kreativnosti i stjecanje takvog iskustva jer je važno da s prometnom edukacijom djece koja su također najugroženija skupina sudionika u prometu počnemo jako rano. Zato ih što prije moramo pripremiti na samostalan život u njemu [4].

2. Ciljevi tehničkog dana

- upoznati učenike kako od otpadnog materijala koji je lako dostupan izradimo unikatan i upotrebljiv proizvod,
- znati koristiti razne materijale, pomagala i alate,
- svladavanje i razvijanje ručnih vještina, preciznosti i ustrajnosti u radu,
- jačanje pozitivne slike o sebi, samokritičnosti, samopouzdanja, osjećaja zadovoljstva, izvornosti,
- razvijanje kreativnosti, osjeta za estetiku i radnih navika,
- navikavanje na racionalno trošenje vremena, energije i materijala,
- stjecanje novog znanja na području prometne sigurnosti, sposobnosti i samostalnosti.

3. Tijek rada

Rad se odvijao po koracima koji su opisani u nastavku.

3.1 Promatranje prometa i sigurnost u prometu

S učenicima smo promatrali promet u okolini škole. U učionici smo razgovarali o prometnoj sigurnosti i prometnim sredstvima. Naglasak je bio na shvaćanju problematike, važnosti odnosa do sigurnosti i sigurnog ponašanja u prometu. Fokusirali smo se na vozila. Pomoću slikovnih gradiva detaljno smo pogledali razne primjere vozila u javnom prometu i prikupljali ideje za izradu istih.

3.2 Izrada sažetka

S učenicima smo izradili sažetak [1].

Što već znamo?	Što želimo saznati?	Što ćemo učiniti?
<ul style="list-style-type: none"> • Proizvod je unikatan. • Za izradu vozila koristimo prirodni i otpadni materijal. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kako napravimo vozilo od otpadnog materijala? • Koji su stupnjevi izrade? • Što nam je sve potrebno? 	<ul style="list-style-type: none"> • Napravili raznolika uporabna vozila. • Pripremili izložbu i izložili naše proizvode.

Tablica 1: Izrada sažetka

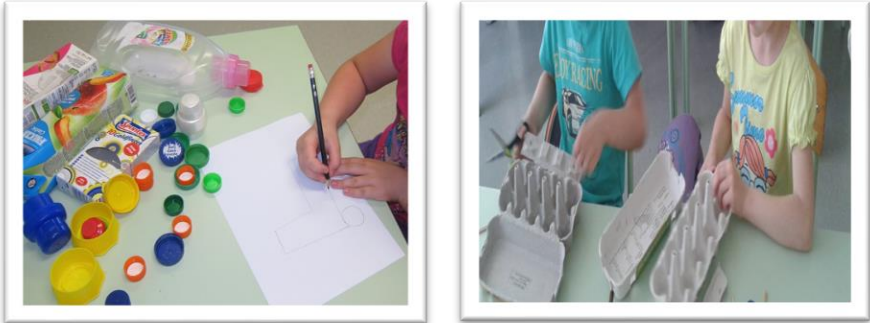

3.3 Planiranje izvođenja i izrada proizvoda

Planirali smo daljnji tijek rada.

1. djelomični zadatak	2. djelomični zadatak
Izrada vozila i otpadnog materijala <ul style="list-style-type: none"> ➤ Planiranje tehnologije izrade ➤ Odabir materijala ➤ Izrada proizvoda 	Izložba proizvoda <ul style="list-style-type: none"> ➤ Uređenje prostora za izložbu ➤ Postavljanje proizvoda ➤ Vrednovanje proizvoda ➤ Poziv na posjet izložbi

Tablica 2: Planiranje izvođenja

Tehnologija izrade vozila se odvijala po sljedećim stupnjevima:

<p>1. stupanj: planiranje, razvoj, konstruiranje proizvoda</p>	
<p>2. stupanj: odabir materijala, izrada i lijepljenje</p>	 <p>Za izradu smo upotrijebili razne kutije, papirnu, kartonsku i kompleksnu ambalažu te plastičnu ambalažu. Kotače smo izrezali i prilijepili na male palice, čačkalice i slamke.</p>
<p>3. stupanj: probijanje šasije</p>	

4. stupanj:
montaža kotača

5. stupanj:
slikanje,
konačna
izrada

6. stupanj:
konačni proizvod

Tablica 3: Tehnologija izrade

4. Evaluacija rada

Tehnički dan je bio uspješno zaključen, postavljeni ciljevi bili su realizirani. Prilikom izrade učenici su stekli nova znanja, upoznali se s alatima, materijalima, njihovim karakteristikama i uporabom te jačali ustrajnost, preciznost i samokritičnost.

Nakon završenog rada smo ocijenili proizvode i cjelokupni tijek njihove izrade. Učenici su opisivali kako su pravili i što bi mogli učiniti drugačije, a povratne informacije o utiscima i doživljajima otkrivale su kako su se osjećali tijekom izvođenja dana aktivnosti, odnos do sadržaja i steknuto iskustvo te spoznaje do kojih su došli. Prilikom rada pokazala se njihova angažiranost, snalažljivost, međusobno pomaganje i suradnja.

Dan aktivnosti smo zaključili pripremom izložbe koju su pogledali učenici drugih odjela, školsko osoblje i roditelji.

5. Zaključak

Važno je da učenike već od prvog razreda dalje navikavamo na vrednovanje i analiziranje uspješnosti vlastitog rada i da je nastava tehnike i tehnologije usmjerena tako da razvija što više njihovih sposobnosti.

Zato težište učiteljeve aktivnosti na tome da učenici što više samostalno dolaze do zaključaka, testiraju, izrađuju, izlažu, sastavljaju, grade, uspoređuju, planiraju i ocjenjuju. Proizvod treba biti sredstvo za razvoj kreativnih sposobnosti i oblikovanje osobnosti djeteta [3].

Većina učenika vrlo rado tehnički stvara, stoga je važno da im omogućimo puno takvih edukacijskih situacija koje će poticati njihov cjelokupni razvoj.

6. Literatura

- [1.]Bezjak, J. (2003.). Idejni projekti na tehničkim danima. Ljubljana: Somaru.
- [2.]Florjančič, F. i Zajc, S. (2002.). Tehnika i tehnologija od prvog do petog razreda. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za školstvo.
- [3.]Golob, N., Florjančič, F. i Tomšič, M. (1993.). Jaz znam kako... Ljubljana: Tehnička izdavačka kuća Slovenije d. d.
- [4.]Papotnik, A. (1992.). Prvi koraci u projektni zadatak: projektni način rada u tehnici na razrednom stupnju. Radovljica: Didakta.
- [5.]Prometna edukacija. (2021.). Javna agencija RS za sigurnost prometa.
URL: <https://www.avp-rs.si/preventiva/prometna-vzgoja/> (16.8.2021).

Stručni rad

GLAS TIŠINE

Martina Curk
OŠ Kozara Nova Gorica

Sažetak

Selektivni mutizam je rijedak, ali složen poremećaj. Za njega je značajno da djeca, koja inače nemaju poteškoće s komunikacijom, u određenim situacijama prestaju govoriti. Ta djeca bez poteškoća komuniciraju u svojim domovima i poznatim prostorima i s ljudima s kojima se osjećaju sigurno i opušteno. Ako se nađu u situaciji u kojoj se ne osjećaju sigurno i opušteno, obuzme ih duboki strah. Zbog povećanog straha i tjeskobe ne mogu govoriti, iako bi to željeli.

Selektivni mutizam može ozbiljno i negativno utjecati na život samog djeteta i na živote članova njegove obitelji. Često se javlja kada djeca pohađaju vrtić ili školu. Zato je važno da su pedagoški djelatnici upoznati s poremećajem i njegovim obilježjima, da ga znaju pravovremeno prepoznati te u proces uključiti roditelje i savjetodavnu službu.

Ključne riječi selektivni mutizam, škola, strategije, govor

1.Uvod

S obzirom na klasifikaciju u skladu s Dijagnostičkim i statističkim priručnikom za duševne poremećaje (DSM-5) kojega izdaje Američka psihijatrijska udruga, selektivni mutizam klasificiran je kao anksiozni poremećaj koji se javlja u ranom djetinjstvu. Pojavljuje se kod manje od 1% djece. Djeca sa selektivnim mutizmom, zbog teške tjeskobe, nisu sposobna obavljati normalnu komunikaciju u određenim socijalnim situacijama. Svi moraju biti svjesni da dijete ne štiti namjerno kako bi dominiralo situacijom. Radi se o stvarnoj nesposobnosti verbalne komunikacije.

Prosječna dob u kojoj se otkriva selektivni mutizam je između 3 i 8 godina, odnosno, kada dijete ide u vrtić ili školu, a nemogućnost verbalne komunikacije postane problem. U školi se od djeteta u velikoj mjeri očekuje da nastupa, sporazumijeva se i razgovara s drugima. Zbog toga spomenuta poteškoća postaje izraženija.

Shipon – Blum [5] kaže da je škola najteži prostor (su)života za djecu sa selektivnim mutizmom. Učitelji i školski kolege očekuju da će svi učenici biti uključeni u aktivnosti u učionici kroz interakciju i suradnju. U suprotnom, sva je pozornost usmjerena na njega. To je upravo ono što se djeci sa selektivnim mutizmom najčešće događa. Zato je najvažnije da se stručnjaci educiraju o poremećaju i djeci sa selektivnim mutizmom pristupe iz perspektive prihvaćanja i razumijevanja kako bi izbjegli takve neugodne reakcije u budućnosti.

2.Karakteristike djece sa selektivnim mutizmom u školi

Škola je često okoliš gdje dijete sa selektivnim mutizmom osjeća najveću razinu anksioznosti. Od trenutka ulaska djeteta u ustanovu pa sve do odlaska kući, cijelo je vrijeme okružen očekivanjima u vezi s određenim ponašanjima i znanjima. Različiti autori smatraju da je najučinkovitije da djetetu pružimo potrebnu pomoć u okolišu u kojemu su poteškoće najizraženije. Stoga su osnovni koraci za učitelje edukacija o selektivnom mutizmu, prilagodba nastavnih metoda potrebama djeteta i uspostava sigurnog i suosjećajnog odnosa s djetetom. Pedagoški djelatnici trebaju potražiti odgovarajuće pristupe i strategije kojima će pružiti pomoć djetetu sa selektivnim mutizmom na nastavi i u školskom prostoru. Ključni zadatak za učitelje i druge stručne djelatnike je pomoći djetetu smanjiti tjeskobu. Bitno je stvoriti sigurno, toplo, opušteno i ugodno okruženje. Budući da se na prvi pogled čini da od učitelja, koji uz dijete sa selektivnim mutizmom ima razred pun druge djece, očekujemo previše, prema Perednikovoj [4] to je investicija koja se doista isplati - pomoć od strane učitelja može skratiti liječenje za nekoliko mjeseci, čak i nekoliko godina te značajno utječe na kvalitetu života djeteta.

U školskom okruženju primjećujemo sljedeće karakteristike kod djece sa selektivnim mutizmom [1]:

- ne razgovara s učiteljicom ili vršnjacima;
- ne razgovara samo s određenim osobama;
- komunicira samo neverbalno;
- razgovara s roditeljima kada dođu po njega;
- izgleda nervozno;
- usamljeno je;
- izbjegava kontakt očima s učiteljicom i vršnjacima;
- odbija hranu (ili samo određenu hranu) u školi;
- pomokri se jer se ne usudi pitati za odlazak u toalet (ili se boji koristiti školski toalet).

Druge karakteristike koje možemo primijetiti kod djece sa selektivnim mutizmom [1]:

- poteškoće u osnovnoj komunikaciji (hvala, dobar dan, ...);
- sporiji odaziv (nakon postavljanja pitanja potrebno mu je više vremena za verbalni ili neverbalni odgovor);
- sporiji odaziv kod neverbalne komunikacije (pokazivanje prstom, klimanje glavom ...), zbog čega možemo posumnjati u njegove kognitivne sposobnosti,
- izrazita sklonost tjeskobi i strahu;
- veća osjetljivost na podražaje iz okruženja, dodire i zvukove;
- uobičajene reakcije kod kuće su: ukočenost, razdražljivost, sporost, osjetljivost (brzo plakanje), zapovijedanje, pričljivost, izražajnost;
- dobre intelektualne sposobnosti;
- interes za različita područja;
- unatoč poteškoćama u izražavanju vlastitih emocija dobro razumije emocije drugih osoba u svom okruženju;
- zainteresiranost za umjetnost.

U procesu planiranja rada potrebno je prepoznati ograničenja djece sa selektivnim mutizmom. U sklopu tog procesa djetetu postavljamo ciljeve koji ne smiju biti teško ostvarivi. Djeca sa selektivnim mutizmom bolje se snalaze u strukturiranom, uređenom i predvidljivom okruženju. Djeci pritom možemo pomoći različitim vizualnim pomagalima (raspored sati) i time predvidjeti svaku veću promjenu.

3.Strategije koje pomažu djeci i učiteljima

Nekoliko strategija koje učitelju i učeniku pomažu savladati svakodnevne izazove [4]:

- razvijanje komunikacijskog odnosa između učitelja i djeteta; premda dijete ne govori u školi, to ne znači da ne postoji komunikacijski put između učitelja i učenika. Učitelju je potrebno mnogo empatije, domišljatosti, kreativnosti, ustrajnosti te, prije svega, strpljenja da ustanovi kako prevladati komunikacijske prepreke. Perednikova [4] preporučuje kratka petominutna druženja učitelja i djeteta nekoliko puta tjedno, na kojima se učitelj trudi uspostaviti kontakt s djetetom. Druženje bi se trebalo odvijati u opuštenoj i ugodnoj atmosferi. Neka učitelj obavlja svoje zadatke, a djetetu omogući da samo istražuje učionicu. Tako će se dijete naviknuti na blizinu učitelja i neće imati osjećaj da mora razgovarati s njim. Ako je djetetu dosadno ili mu je potrebno usmjeravanje, učitelj ga može upoznati sa zagonetkama, bojankama ili sjediti pokraj njega. Nakon nekoliko susreta može mu nešto i pročitati ili započeti razgovor s njime bez očekivanja djetetovog odgovora.
- plan oblikovanja ponašanja; prvi korak u uspostavljanju komunikacije učitelja i djeteta je izgradnja međusobno ugodnog odnosa u kojem se kasnije polako izgrađuje neverbalna komunikacija (dijete upire prstom, klima, odmahuje), zatim se postupno uključujuće reprodukcija snimaka. Učitelj postupno uključuje korake, s obzirom na tempo djeteta. Važno je težiti polaganom, ali pouzdanom napretku.
- smanjenje razine tjeskobe djeteta u školi; važno je da se učitelj i stručni djelatnici, koji rade s djetetom, trude da se dijete sa selektivnim mutizmom u školi osjeća opušteno. Pritom je od ključnog značaja uspostava toplog odnosa. Dijete neka samo odabere gdje će i s kim će sjediti u razredu. Neka sjedi uz vršnjaka s kojim će se najbolje osjećati. Dijete bi trebalo što više sudjelovati unutar svoje zone udobnosti jer tako gradi svoju socijalnu i

akademska uključenost. Vrlo je važno na koji način učitelj razgovara s djetetom i njegovim školskim kolegama o poteškoćama djece sa selektivnim mutizmom. Pritom je od ključnog značenja da dijete i kod kuće normalno i glasno govori, kako bi kasnije to isto prenio i u školu.

- Briga za socijalnu interakciju s vršnjacima; dijete koje ne govori u školi na taj način gubi dragocjenu priliku za učenje socijalnih vještina. Poželjno je da učitelj među vršnjacima potraži djetetu dobrog komunikacijskog partnera i tako na suptilan način uspostavi njihov međudnos;
- jačanje samostalnosti i samopouzdanja u školi; dijete sa selektivnim mutizmom nema utjecaja na svoje okruženje, ne može izraziti želju za određenom hranom ili izraziti svoje mišljenje, zato je zadaća učitelja da djetetu pokuša vratiti određenu kontrolu strukturiranjem njegovog okruženja. Pritom je važno ojačati one komunikacijske puteve koje dijete koristi. Učitelj ga treba uključiti u proces donošenja odluka, pitati za mišljenje, predlagati nove neverbalne geste kojima bi dijete moglo nešto reći. Neka potraži područja na kojima se dijete dobro snalazi i tako pomogne ojačati njegovo samopouzdanje. Važno je da učitelj pokaže da je svjestan da je sposoban i cijenjen.

Djetetu sa selektivnim autizmom učitelj može najbolje pomoći tako da stvori sigurno i opušteno okruženje neopterećeno tjeskobom i dodatnim pritiscima. Za dijete sa selektivnim mutizmom idealan je učitelj onaj koji razumije karakteristike njegovog ponašanja. Učitelj mora biti pun ljubavi i razumijevanja, a istovremeno posjedovati veliku količinu strpljenja i povjerenja. Neka bude kreativan i prilagodljiv u radu i omogući djetetu neverbalnu komunikaciju. Kada dijete osjeti da je prihvaćeno i da mu je omogućena neverbalna komunikacija, razina anksioznosti će se bitno smanjiti. Primjeri takve komunikacije su: upotreba signala rukom, upotreba različitih predmeta u razredu, kartice s napisanim porukama, a starija djeca mogu pisati na ploču ili u bilježnicu. Kada se dijete osjeti dovoljno sigurno, a tjeskoba smanji, učitelj može započeti s poticanjem verbalne komunikacije. Djeca sa selektivnim mutizmom najlakše napreduju kada se pomoću zabavne igre govor podijeli u manje dijelove (npr. oponašanje životinjskog glasanja, zatim izgovor slova ili slogova, povezivanje slova u riječi i kasnije povezivanje slova u rečenice). Najučinkovitiju pomoć predstavljaju maleni koraci koji djetetu pružaju zabavu.

Rad sa selektivnim mutizmom zahtijeva vrijeme i strpljenje, a za dijete puno pozitivnog ohrabrenja i suosjećanja. Iznimno je dragocjen i neprocjenjiv osjećaj kada učitelji i stručni djelatnici prvi put čuju glas djeteta i primijete uspješan napredak.

4.Zaključak

Važno je biti svjestan da su djeca sa selektivnim mutizmom ista kao i sva ostala djeca. Trebaju samo prikladnu, kontinuiranu, učinkovitu dodatnu pomoć i podršku koja im pomaže u suočavanju sa spomenutim poteškoćama. Pritom je od ključnog značenja da na dijete gledamo kao na pojedinca temeljem njegovih potreba, interesa, želja i osobina. U cjelokupan proces moraju biti uključeni svi na koje selektivni mutizam utječe u bilo kojem aspektu - dijete, roditelji i škola. Samo međusobnom suradnjom i kreativnim odnosima koji se neprekidno isprepliću među sobom možemo ostvariti napredak u smjeru ublažavanja ili čak nestajanja mutizma. Time doprinose lakšem i kvalitetnijem životu pojedinca koji se suočava sa spomenutom poteškoćom.

5.Literatura

- [1.] Kesič Dimić, K. (2010). Svi učenici mogu biti uspješni: Upute za rad s učenicima s posebnim potrebama. Ljubljana: Založba Rokus Klett.
- [2.] Kunstelj, A. (2020). Rano liječenje selektivnog mutizma. Maribor: Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta. Magisterski rad.
- [3.] Lanz, A. (2018). Selektivni mutizam: put iz tišine. URL: <https://zastarse.si/otroci/selektivni-mutizem-pot-iz-tisine/> (20.8.2021)
- [4.] Perednik, R. (2011). The Selective Mutism Treatment Guide. Oakland, Jerusalem.
- [5.] Shipon – Blum, E. (2006). A guide to helping our teachers understand: Understanding selective mutism. URL: <http://www.selectivemutism.org/resources/library/School%20Issues/Helping%20our%20Teachers%20Understand.pdf> (20.8.2021)
- [6.] Zabukovec, T. (2013). Selektivni mutizam - pristupi i podrška. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta. Diplomski rad.

Stručni rad

GLUHI UČENIK S UMJETNOM PUŽNICOM U OSNOVNOJ ŠKOLI

Martina Curk

OŠ Kozara Nova Gorica

Sažetak

U odgojno-obrazovnom programu danas mogu sudjelovati i djeca s posebnim potrebama. Među njima su i djeca s umjetnom pužnicom. Zanimalo nas je kako se učenik s umjetnom pužnicom osjeća i snalazi u normalnom obrazovnom procesu, u kojoj mjeri sudjeluje u nastavi te kako ga prihvaćaju njegovi školski kolege i prijatelji.

Važno je biti svjestan da i gluhi žele stjecati znanja, iskustva i sklapati nova prijateljstva, premda ih njihova „različitost“ u tome ograničava i trebaju prilagodbe. Stoga, potrebno ih je saslušati, pružiti im potrebnu pomoć, savjetovati ih, usmjeriti i neprestano ohrabrivati. Tako će i sami dobiti osjećaj sigurnosti, većeg samopouzdanja i osjećati se snažnije, uspješnije i korisnije u svijetu zvukova.

Ključne riječi: gluhoća, individualizirani program, prilagodba, uključenost

1.Uvod

Uključenost u odgojno-obrazovne programe omogućila je brojnoj djeci s posebnim potrebama, putem prilagodbe procesa učenja, prostora, vremena i drugim prilagodbama, uspješno sudjelovanje u redovnim odgojno-obrazovnim programima. [1]

Budući da će nakon odrastanja gluha djeca, odnosno, djeca s umjetnom pužnicom živjeti i raditi u svijetu zvukova, od iznimnog je značaja da pohađaju redovne odgojno-obrazovne programe. Uključenost ih može opremiti znanjima potrebnima za život u društvu zvukova. Također, njihovim vršnjacima koji nemaju poteškoća sa sluhom, pruža mogućnost upoznavanja i prihvaćanja različitosti. No, edukacija djece s umjetnom pužnicom je vrlo složena i u više se aspekata razlikuje od edukacije njihovih vršnjaka.

2.Opis slučaja

U članku je opisan slučaj desetogodišnjeg dječaka koji pohađa nastavu u jednoj od slovenskih osnovnih škola. Dječak se rodio gluhi i ima umjetnu pužnicu. Umjetnu pužnicu dobio je s četrnaest mjeseci.

Dječak je najprije pohađao prilagođeni program za predškolsku djecu s dodatnom stručnom pomoći, gdje su mu tjedno pripadala dva sata rada s surdopedagoginjom. Odluka njegovih roditelja da pohađa redovni vrtić pokazala se vrlo dobrom jer se već od rane mladosti družio s ostalom djecom i sudjelovao u programima za slušanje i razvijanje govora.

Prije upisa u osnovnu školu, pred Komisijom za usmjeravanje djece s posebnim potrebama, ponovo je pokrenut postupak usmjeravanja. U stručnom mišljenju, Komisija za usmjeravanje djece s posebnim potrebama, definirala je vrstu i razinu djetetovog deficita, prepreke ili poremećaje te je temeljem utvrđenih obrazovnih potreba djeteta predložila njegovo usmjeravanje u odgovarajući odgojno-obrazovni program. Potom je Zavod Republike Slovenije za školstvo, na temelju stručnog mišljenja Komisije, izdao odluku o usmjeravanju u odgovarajući odgojno-obrazovni program. Dječak je u odluci definiran kao dijete s potpunim gubitkom sluha jer čuje samo pomoću umjetne pužnice i usmjeren je u prilagođeni odgojno-obrazovni program s dodatnom stručnom pomoći. Dodijelili su mu tri dodatna sata stručne pomoći, od čega dva sata rada sa surdopedagoginjom i jedan sat savjetovanja. Odluka vrijedi do promjene razine edukacije.

Potom je ravnatelj osnovne škole imenovao stručnu skupinu koju čine stručnjaci uključeni u provedbu odgojno-obrazovnog programa (razrednik, surdopedagog i školski psiholog). Stručna skupina izradila je individualizirani program za učenika.

Iz individualnog programa proizlazi da učenik ima sljedeće prilagodbe:

Prilagodbe prostora	<ul style="list-style-type: none"> - treba sjediti u prvom ili drugom redu, u blizini učitelja ili na mjestu gdje ima optimalne mogućnosti pratiti nastavu učitelja i koncentrirati se na rad u školi - treba sjediti s kolegom koji mu želi pružiti potrebnu pomoć
Vremenske prilagodbe	<ul style="list-style-type: none"> - u usvajanju, razumijevanju i ponavljanju školskog gradiva posvetiti više vremena
Poučavanje, davanje uputa i prijenos znanja	<ul style="list-style-type: none"> - primjenom multisenzornog pristupa u svim fazama nastave - učitelj tijekom nastave treba biti okrenut prema učenicima, biti statičan tijekom govora i ne govoriti dok piše na ploču - učitelj mora govoriti glasno, jasno i razgovijetno i ne pretjerano gestikulirati - učitelj mora imati osvijetljeno lice - učitelj ne smije pokrivati usta frizuricom, rukom, žvakanjem - učitelj mora koristiti kratke rečenice - učitelj ne smije skakati s teme na temu - tijekom nastave potrebna je kontinuirana provjera razumije li učenik gradivo - tijekom korištenja audio-vizualnih pomagala treba mu, po potrebi, omogućiti individualno slušanje izvan učionice
Metodološko-didaktičke prilagodbe (prilagodbe u organizaciji)	<ul style="list-style-type: none"> - kratke, jasne, konkretne i nedvosmislene upute, pitanja, informacije - podjela dužih, složenijih uputa na manje dijelove - po potrebi, dodatno objašnjenje pisanih i/ili usmenih uputa - po potrebi, dodatne upute za samostalne zadatke
Didaktički materijal	<ul style="list-style-type: none"> - što više didaktičkih pomagala i nastavnih materijala koji trebaju biti što jasniji: slikovne ilustracije, tablice, konkretni materijal
Prilagodbe u provjeri i ocjenjivanju znanja	<ul style="list-style-type: none"> - produženo vrijeme za provjeru i ocjenu znanja - provjera i ocjenjivanje znanja odvija se nakon prvih nastavnih sati kada je koncentracija visoka i nema umora - u odjelu se provodi pismeni ispit i provjera znanja; u slučaju da učeniku treba više vremena, pismena provjera znanja izvodi se izvan odjela - izvodi se i usmena provjera znanja, ali se ne ocjenjuje - na glazbenom odgoju vrši se provjera pjevanja, ali se ne ocjenjuje - diktat se piše individualno, izvan odjela - kod govornih nastupa ne uzimaju se u obzir greške nastale kao posljedica urođenih poremećaja

Tablica 1: Prilagodbe zapisane u individualiziranom programu učenika

Sadržaji individualiziranog programa su prvenstveno bili usmjereni na područje slovenskog jezika sa sljedećim ciljevima:

- produžiti i poboljšati slušnu pažnju, slušnu diferencijaciju i razumijevanje teških, manje poznatih riječi, izraza, alegorija, prenesenog značenja, zagonetki,
- obogatiti aktivni i pasivni rječnik,
- poticati aktivno govorno i pisano izražavanje na književnom jeziku složenim, gramatički ispravnim rečenicama,
- poboljšati slušno i govorno razlikovanje te pravilno izgovaranje engleskih riječi, čitati s razumijevanjem,
- ritmički ispravno izvoditi pjesme,
- jasno, razgovijetno, sustavno i u odgovarajućem tempu rješavati zadatke
- širiti opće znanje i vidike.

Iz procjene individualiziranog programa kod učenika je utvrđeno da:

- se tijekom školske godine iznimno trudio,
- da je neprestano i u koracima usvajao gradivo,
- da se vježbama poboljšalo ritmičko izvođenje pjesama,
- da je zadatke rješavao koncentrirano i sustavno,
- da je redovito rješavao domaće zadaće,
- radu je pristupio ozbiljno, s mnogo motivacije i uložio veliki trud u individualni rad.

Učiteljica i surdopedagoginja opisali su učenika kao veoma ljubaznog, dobro odgojenog, veselog i radoznalog. Nije imao većih poteškoća u usvajanju školskog gradiva i u razumijevanju te je redovito izvršavao sve svoje obveze. Učenik s umjetnom pužnicom lijepo je rehabilitiran, pažljivo sluša i razumije sadržaj u svim okruženjima. U nastavi je bio uključen istim intenzitetom kao i ostali učenici. Tijekom nastave pažljivo je slušao i aktivno sudjelovao tako da je pratio provjeru domaćih zadaća i nakon objašnjenja učiteljice postavljao dodatna pitanja, ako mu materija nije bila razumljiva. Učenik se javljao i aktivno sudjelovao na nastavi. Spremno je iskoristavao prilike, izlazio pred ploču rješavati zadatke, često se javljao za glasno čitanje pred razredom, nadopunjavao učiteljicu pri društvenim ili prirodoslovnim znanostima i s veseljem je sa svima dijelio svoja iskustva. Iz potonjeg je vidljivo da učenik ima visoki stupanj samopouzdanja i da se ne "skriva" u učionici kako bi bio neupadljiv. Povremeno, kad je već bio umoran, događalo se da nije pratio nastavu i odlutao mislima. To se najčešće očitivalo na petom i šestom školskom satu. Za gluhe učenike koncentracija je od velikog značenja jer je višesatno čitanje s usana veoma naporno i teško, zato se takvi učenici brže umaraju i zbog toga teže prate nastavu.

Učenika možemo pohvaliti jer se, unatoč invaliditetu, nije izdvajao od drugih učenika. Učenik je bio vrlo dosljedan, detaljan, ustrajan i ambiciozan. Doista je želio dobar uspjeh i mnogo se trudio kako bi ga ostvario. Poteškoće su se pokazale kada je u razredu bilo nemirno s previše slušnih podražaja ili kada je učiteljica davala upute tako da nije mogao pratiti njezine izraze lica. Na sreću, učenik je bio veoma intuitivan, pažljivo je pratio događanja u razredu i reakcije svojih školskih kolega. Ako nešto nije razumio, postao je anksiozan i uznemiren. Tada mu je bilo potrebno pomoći dodatnim objašnjenjima.

Učenik je bio vrlo uspješan na sportskom i likovnom području. Volio je sudjelovati u različitim nastavnim i izvannastavnim sportskim aktivnostima. Želim istaknuti i njegovu kreativnost u

likovnom odgoju u koji je uložio veliki trud i bio izuzetno detaljan. Također, bio je vrlo kreativan u pisanju tekstova i pjesama. U kvaliteti pisanja eseja i rečenica učenik se nije razlikovao od svojih kolega iz razreda. Moguće je da je napravio kakvu gramatičku pogrešku. Govorni nastup izveo je s velikim samopouzdanjem. Govorio je jasno i razgovijetno. Artikulacija je bila prikladna i bez posebnih značajki. Čak i tijekom dramske predstave, njegov je nastup bio doista uvjerljiv. Poput ostalih učenika, i gluhi učenik s umjetnom pužnicom pjevao je na glazbenom odgoju. Pjevao je veselo i bez srama, bez obzira na poteškoće s ritmom. Pravilno praćenje ritma pjesme također je predstavljalo jedan od ciljeva individualiziranog programa, a ocjena pokazuje da je uspješno napredovao i na tom području. Školski kolege su gluhog učenika s umjetnom pužnicom dobro prihvatili i pokazali pozitivan odnos prema gluhoći. Bio je omiljen među školskim kolegama.

Na satovima dodatne stručne pomoći bio je aktivan i spremno je sudjelovao. Sa surdopedagoginjom najviše vremena posvetili su nadogradnji sadržaja, poticanju i razvijanju kognitivnih procesa i širenju općega znanja. Povremeno bi obradili određeni sadržaj koji se prethodno obrađivao na odjelu. Veliki broj zadataka bio je vezan na čitanje s razumijevanjem. Razumijevanje pisanog gradiva i pismeno izražavanje bilo je zadovoljavajuće. Bilo je poteškoća s razumijevanjem manje poznatih i glasovno „teških“ riječi te tuđica. Zato ih je neispravno izgovorio i zapisao. Bio je brz i impulzivan u rješavanju različitih didaktičkih zadataka pa je napravio nekoliko pogrešaka. Zadatke je često rješavao metodom „pokušaj-pogreška“. Ipak, postignut je napredak na području sustavnog rješavanja problema i istovremenog usvajanja jednog ili više podataka. Tijekom rješavanja zadataka u razredu često se uspoređivao i natjecao sa školskim kolegama u brzini rješavanja, što nije baš bilo primjereno. Inzistirao je na zadacima koji su mu se sviđali i želio ih je riješiti. Tada je najbolje prihvaćao savjete. Zadatke je rješavao s većom razinom koncentracije i manje grešaka, odnosno, često ih je bio svjestan i sam popravio. Rječnik učenika bio je jako bogat, posjedovao je puno općeg znanja i smisleno je pripovijedao o svojim iskustvima. Učenik je bio radoznao i često je postavljao pitanja jer ga je zanimalo puno stvari.

3.Zaključak

Moramo biti svjesni da se unatoč svim pomagalima i prilagodbama gluhoća ne može prilagoditi do te mjere da bi gluhi učenik s umjetnom pužnicom mogao biti jednak u govoru i slušanju. Ipak, toj razini možemo se približiti do te mjere da gluhi učenik s umjetnom pužnicom može sudjelovati u redovitom odgojno-obrazovnom procesu i pritom biti jako uspješan. Naime, gluhi kao i osobe zdravog sluha imaju jednaka prava na obrazovanje. Pritom ne smijemo zaboraviti da je gluhima posebno potreban pozitivan poticaj i podrška, prvenstveno od strane roditelja.

Roditelji su bili velika potpora učeniku, vjerovali su u njegove mogućnosti, poštovali ga i prihvatili. Nisu radili umjesto njega, već zajedno s njim i - što je najvažnije - bili njegova podrška. Danas se njegovi roditelji s osmjehom na licu prisjećaju da su nekoć mislili kako njihov sin nikada neće pohađati normalnu osnovnu školu. I ne samo to - pohađa je sa svojim vršnjacima i jako je uspješan! Učenik nikada nije pravio probleme jer ne čuje. Znao je da ako nešto želi, može to i učiniti jer i gluhe osobe imaju normalne intelektualne sposobnosti.

4.Literatura

1. Schmidt, M. i Čagran, B. (2006). Gluhi i nagluhi učenici u integraciji/uključenosti. Maribor: Slavističko društvo.

Stručni rad

TEHNIČKI ASPEKTI PROVOĐENJA ONLINE NASTAVE ILI IZRADE SNIMAKA

Valentina Batagelj

Osnovna škola Frana Erjavca Nova Gorica

Sažetak

Članak predstavlja što je tehnički dozvoljeno, a što ne te kako napraviti dobro osobno predstavljanje putem kamere. To će poduprijeti učitelja pri online nastavi te učenika prilikom izrade snimaka.

Ključne riječi: online nastava, tehničke preporuke, snimka

1. Korištenje tehnologije u školama

Globalna pandemija nas je sve bacila u svijet online nastave i upotrebe moderne tehnologije kao što su pametni telefoni, tableti i računala kako bi izradili snimke ili kako bi održali online nastavu. Osim toga, učenici često koriste tehnologiju kako bi se snimali za razne školske predmete kao što su snimke za povijest ili geografiju. Tako ponavljaju gradivo koje su učili u školi, nauče više o pojedinoj temi te dodatno upotrebljavaju svoju maštu. Upotreba tehnologije u školi je često ograničena jer se upotreba pametnog telefona često smatra nepoželjnom, upotreba školskog računala oduzima previše vremena za organizaciju, a škole ponekad ne raspolažu tabletima za učenike.

S druge strane, izrada snimaka je jedna od najbržih i najefikasnijih načina prijenosa informacija, a uz to je često i zabavno iskustvo. Učenici mogu reagirati na ono što ste snimili te na taj način naučiti više. Učenici koji lakše uče slušajući, mogu snimku preslušati više puta, oni koji lakše vizualno uče će također imati dobrobiti, dok će se kinestetički učenici moći slobodno kretati dok slušaju snimku te ne trebaju mirno sjediti kako bi mogli pratiti sadržaj.

Kao učitelji gurnuti u svijet tehnologije tijekom pandemije, često nemamo vremena razmišljati o tehničkim aspektima poput namještanja svjetla, kamere, nas samih, pozadine i sl. Kada dobijemo učeničke snimke, takvi nam se tehnički detalji mogu činiti nebitnima, ali oni rezultiraju potpuno drugačijim ishodom.

Ovdje je navedeno što je tehnički dozvoljeno, a što ne kako bi se napravila dobra osobna prezentacija uz pomoć tehnologije.

2. Što je tehnički dozvoljeno, a što ne tijekom online nastave

Preporučuje se korištenje prijenosnog računala (laptop) ili stolnog računala te:

- web kamera visoke rezolucije, bilo vanjska ili ugradbena u računalo
- mikروفon, po mogućnosti sa slušalicama. Prethodno provjeriti kvalitetu i jačinu zvuka
 - o po mogućnosti da budu priključeni u računalo
 - o ako su bežični, provjeriti da su napunjeni u potpunosti prije početka nastave

Ako na vašoj lokaciji ljudi koriste internet za igranje ili izravni prijenos, to može usporiti vašu mrežnu vezu. Obavijestite druge da to ne čine dok traje nastava.

Ako koristite aplikaciju Zoom, skinite najnoviju verziju Zoom aplikacije i imajte naviku osvježavati aplikaciju na tjednoj bazi.

Najvažnije od svega, ne smijete biti na otvorenom, voziti ili hodati dok ste na online nastavi. Također, vodite brigu da ne bude pozadinske buke.

Osvjetljenje

- Trebali biste imati izvor svjetla ispred sebe ili bočno kako bi Vaše lice bilo jasno osvjetljeno, ali ne izbljedjelo
- Nemojte imati pozadinsko svjetlo
- Nemojte imati bilo kakav izvor svjetla iznad Vas u okviru zaslona
- Podesite svjetlo ovisno o dobu dana

Odjeća

- Odjenite se službeno

Pozadina

- Pozadina koju drugi vide na Vašoj snimci trebala bi biti jednostavna, a ne da odvraća pažnju
- Najbolje je pronaći neki zid u Vašem okruženju koji će biti pogodan za učestalo korištenje
- Osigurajte da ne postoji bilo kakvo kretanje u pozadini poput kućnih ljubimaca ili djece

Mikrofon

- Provjerite je li ispravan. Izvršite testiranje sustava i isprobajte ga s nekim na probnom sastanku.
- Provjerite znate li ga upaliti i ugaziti (utišati i uključiti zvuk)
- Provjerite da podešavanje jačine zvuka radi nesmetano

Video

- Gledajte u kameru (ne u sliku osobe kojoj govorite). Želite postići da učenici dožive da ste s njima.
- Ostanite centrirani unutar okvira snimanja te izbjegavajte nagle ili drastične pokrete

Dodatne preporuke

Korak 1: Kut

Postavite računalo na hrpu knjiga kako bi kamera bila malo viša od Vaše glave, otprilike pri vrhu Vaše glave te ju onda usmjerite prema Vašim očima.

Korak 2: Osvjetljenje

Uzmite visoku svjetiljku i postavite ju uz računalo s one strane Vašeg lica s koje Vam najviše odgovara. Svjetiljka bi trebala biti u ravnini s računalom ili malo iza njega tako da svjetlost lijepo pada na Vaše lice.

Korak 3: Odraz

Postavite komad bijelog papira ili bijeli stolnjak na stol za kojim sjedite, ali pazite da se ne vide u okviru snimanja.

3. Preporuke učenicima pri izradi snimke

Kao dodatak svemu prethodno navedenom, ovdje se nalazi popis preporuka za Vas kako biste ih prenijeli učenicima:

Snimajte vodoravno, a ne okomito. Glavni razlog zašto se rade vodoravne videosnimke je zato što su naše oči smještene vodoravno. Zato su filmovi i TV vodoravni. Također, vodoravni format je bolji od okomitog. Na primjer, scene koje uključuju više od jedne osobe ili uključuju dinamiku i pokret nikad nisu okomite. One ni ne mogu biti tako učinkovite kao da su vodoravne.

Obratite pažnju na položaj Vaše glave: nemojte odrezati vašu bradu ili vrh glave. Provjerite da Vam predmeti u pozadini ne "rastu" iz glave.

Provjerite da predmeti u pozadini budu u ravnini s Vama. To znači da, na primjer, police u pozadini ili ormari trebaju biti u istoj ravnini kao i radna površina, odnosno računalo.

Kada se obraćate osobi s druge strane kamere, pazite da ju gledate u oči. To znači da ne smijete postaviti kameru ni previsoko ni prenisko. Ako je kamera prenisko, izgledat ćete viši od slušatelja. Ako je kamera prenisko, izgledat ćete maleno gledateljima.

Postavite kameru negdje gdje može nesmetano stajati ili će gledateljima biti teško pratiti što govorite uz dodatno nepotrebno kretanje.

4. Zaključak

Korištenje moderne tehnologije se može činiti teško na početku, no uz upotrebu gore navedenih savjeta, izgledat ćete poput profesionalca s dugogodišnjim iskustvom pred kamerom. Upotrebljavajući gore spomenute savjete ćete također podržati Vaše učenike da budu ponosni na svoje snimke dok će, istovremeno, njihovi gledatelji dobiti najveću dobit.

Stručni rad

PRAKTIČNA NASTAVA U ONLINE OKRUŽENJU

Igor Kućan, Ivana Kućan, Kristina Horvat

Strukovna škola Virovitica

Tehnička škola Virovitica

Sažetak

Vrijeme u kojem živimo karakterizira intenzivni razvoj školstva, tehnike i tehnologije što pred obrazovanje svakodnevno postavlja nove zahtjeve. Zahvaljujući brzom razvoju informacijskih tehnologija u najširem smislu, pedagoška tehnologija postaje sve modernija i inspirativnija, kako za učenike, tako i za učitelje. Bez digitalne pismenosti danas se ne može govoriti o pojedincu koji je spreman za život u modernom svijetu punom prepreka. Korištenje najnovijih informacijsko – komunikacijskih (IKT) dostignuća tijekom obrazovnog procesa prekida se tradicija u kojoj je nastava jednosmjernan proces gdje nastavnik prenosi znanje, koje učenici pasivno usvajaju, a onda reproduciraju kao naučeno. IKT pomaže nastavniku kreiranje poticajnog okruženja za učenje u okviru svog nastavnog predmeta i to na način da učini nastavu kreativnijom, izazovnijom, zanimljivijom, funkcionalnijom i svrsishodnijom. Iako će provođenje online nastave predstavljati izazov i za škole i za nastavnike, održavanje online nastave će navesti nastavnike da preispitaju neke od temeljnih razlika u nastavničkim i virtualnim učionicama.

Ključne riječi: online učenje, poučavanje, praktična nastava

1.Uvod

Prema Antiću [1] u staroj školi glavni izvor znanja je bio učitelj i knjiga, a potom se umnožio knjižni fond pa se učilo i izvan propisanih štiva, da bi se u novije doba umnožili izvori znanja, koji su osim toga i tehnološki tako posredovani da im je olakšan pristup. Ako usporedimo današnje mogućnosti, koje su ponuđene za učenje i poučavanje, s knjigom, može se zaključiti da je u sustavu odgoja i obrazovanja prisutan i vidljiv napredak.

Učenje i poučavanje dva su međusobno povezana i ključna pojma u didaktici, odnosno odgojno-obrazovnom procesu, a odnose se na aktivnosti učenika (učiti) i učitelja (poučavati). „Ovisno o prevladavanju aktivnosti tih dvaju subjekata odgojno-obrazovnog procesa, može se govoriti o tradicijskoj (dominacija učitelja) i suvremenoj školi (učenik aktivno stječe znanje i vještine, razvija sposobnosti te ostvaruje odgojne ciljeve)“. [2]

Poučavanje, prema Cindrić i ostali [2] treba biti takvo da se stvore odgojno – obrazovne (nastavne) situacije u kojima će se učenika dovesti do toga da sam traži podatke, odgovore, rješava probleme, analizira podatke na raznolike načine. Takvo poučavanje treba rezultirati učenikovim razumijevanjem koje se očituje u njegovim sposobnostima da može objasniti, obrazložiti, navesti primjer i znanje primijeniti u novoj nastaloj situaciji i životu. Katavić i ostali [3] navode da je online obrazovanje inovacija koja povećava kvalitetu obrazovanja, doprinosi razvoju online materijala i ekspertize u online okruženju, izgradnji kulture kritičkog razmišljanja, istraživanja, kreativnosti, sinkronog i asinkronog komuniciranja i korištenja multimedijalnih materijala u obrazovanju.

U Republici Hrvatskoj strukovno se obrazovanje provodi u ustanovama za strukovno obrazovanje i dijelom kod poslodavaca kako je navedeno u Programu razvoja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja [4], a učenje temeljeno na radu prisutno je u tri oblika u strukovnim programima/kurikulumima:

- kombinirani programi ili naukovanje,
- u školi s razdobljima osposobljavanja kod poslodavca,
- integrirano u programu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

Ti strukovni programi/kurikuli su trogodišnji programi obrazovanja za vezane obrte, trogodišnji industrijski i srodni programi obrazovanja, četverogodišnji i petogodišnji strukovni program obrazovanja.

Strukovno obrazovanje je usmjereno na stjecanje vještina kroz praktičnu nastavu i vježbe. Matijević i Radovanović [5] navode da se vještine stječu vježbanjem, a organizaciju vježbanja prate određene zakonitosti, koje je u velikoj mjeri otkrila i objasnila psihologija i didaktika, pa nastavnicima koji svakodnevno organiziraju vježbanje u školi ostaje da proučavaju posebnosti vježbanja u nekim konkretnim i specifičnim nastavnim područjima (npr. vještine u području knjigovodstva, pisanje na tipkovnici, poslovno komuniciranje, itd.). Cilj vježbanja je visok stupanj automatskog izvođenja radnji.

2.Pregled dosadašnjih istraživanja u Hrvatskoj i zemljama Europske unije

COVID-19 pandemija se pokazala kao najpogubnija, najbrža i najnepredvidljivija kriza za cijeli svijet s kojom se teško nose odrasle osobe, a koliki je utjecaj ima na psihofizički razvoj djece i rezultate u odgojno-obrazovnom procesu će se tek utvrditi u budućnosti. Roška i Draganović [6] proučavaju osobnu potrošnju u vrijeme pandemija u Hrvatskoj, Jurčević-Lozančić i Kudek-Mirošević [7] proučavaju izazove partnerskog odnosa u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u vrijeme pandemije koronavirusa te su dokazali da odgojitelji partnersku suradnju s roditeljima u vrijeme pandemije koronavirusa procjenjuju kvalitetnom te se smatraju kompetentnima u izgradnji partnerskih odnosa s roditeljima i u pružanju podrške roditeljima djece s teškoćama. Wang i suradnici [8] su proučavali učinak COVID-19 na odnos e-učenja i produktivnosti obrazovanja te otkrili da stav učenika prema računalu, internetska samoefikasnost, vremenski raspored odgovora nastavnika i odnos nastavnika prema e-učenju pozitivno i značajno teže utječu na zadovoljstvo učenika srednjih škola, a računalna anksioznost učenika, jednostavnost upotrebe, dostupnost sustava, dostupnost interneta, klima za učenje i interakcije negativno utječu na zadovoljstvo učenika srednjih škola. Chadwick i McLoughlin [9] su u ispitivali utjecaj krize COVID – 19 na učenje, poučavanje i omogućavanje praktičnih znanstvenih aktivnosti nakon ponovnog otvaranja škola u Irskoj te na temelju dobivenih rezultata zaključili kako su mjere sprječavanja prijenosa virusa imale negativan utjecaj na nastavu, učenje i ocjenjivanje u znanosti, a najupečatljivije je da je više od 90% učitelja izjavilo da je negativan utjecaj ovih mjera na njihovu sposobnost olakšavanja praktične aktivnosti tijekom izvođenja nastave.

3.Usporedba održavanja vježbi online i uživo u programu medicinska sestra opće njege/medicinski tehničar opće njege

Vježbe koje se održavaju u online okruženju temelje se na uporabi informacijsko-komunikacijske tehnologije. Cilj vježbanja u programu medicinska sestra opće njege/medicinski tehničar opće njege je osposobiti učenika da samostalno i/ili u timu priprema i provodi opću njegu, a sve radi razvijanja profesionalne savjesnosti prema prihvaćenim standardima, zakonskim obvezama i etici uz razvijanje humanog odnosa prema korisniku zdravstvene skrbi kako je navedeno u Strukovnom kurikulumu [10]. Takvo stjecanje vještina ne može se postići uporabom informacijsko-komunikacijskih tehnologija tijekom održavanja nastave online. Održavanjem vježbi na bolničkim odjelima stječu se vještine izvođenjem postupaka. Održavanjem vježbi online i upotrebom informacijsko-komunikacijske tehnologije, ne postoji neposredni kontakt s korisnikom zdravstvene zaštite, a upravo je taj kontakt temeljni dio procesa stjecanja vještina u programu medicinska sestra opće njege/medicinski tehničar opće njege.

4.Usporedba održavanja vježbi online i uživo u programu elektrotehničar, tehničar za mehatroniku

Izvođenje vježbi u online okruženju u programu elektrotehničar, tehničar za mehatroniku daleko je zahtjevnije od izvođenja vježbi uživo. Online nastava općenito zahtjeva veću pripremu i posvećenost kako cjelini, tako i samom pojedincu. Učenik prije svega mora biti informatički pismen, odnosno mora poznavati informacijsko komunikacijske tehnologije kako bi uspješno savladao zahtjeve koji mu se nameću. Alati kao programska podrška za izvođenje vježbi moraju biti jednostavni i prilagođeni učeniku, kako bi svoje znanje usmjerio na sam tijek vježbe. Klasična nastava i metode koje se koriste u praktičnoj nastavi daleko su razvijenije i bolje jer učeniku daju vještine i sposobnosti koje se teško stječu kroz online nastavu. Učenik dobiva stvaran uvid u problematiku kao što su neispravnost mjerne opreme, odabir krivih elemenata i komponenti itd., koja se može javiti prilikom izvođenja vježbi. Izravan kontakt s mjernom opremom i samim postupkom mjerenja daje mogućnost usporedbe rezultata s ostalim učenicima, ali isto tako mogućnost pogreške i njeno ispravljanje. Kroz praktičnu nastavu koja se izvodi u specijaliziranim učionicama, učenik nastavu izvodi prema određenim pravilima i propisima kako bi stekao disciplinu i uzorno ponašanje te u budućnosti bio stručan i odgovoran na poslu.

5.Zaključak

Izvođenje nastave uživo u klasičnoj učionici, praktikumu ili nekoj drugoj ustanovi još uvijek ima veliku prednost ispred izvođenja nastave u online okruženju. Klasična nastava daje učeniku stvaran uvid u problematiku koja se može javiti u samom procesu izvođenja vježbi. Prilikom izvođenja ovakvog oblika nastave možemo koristiti različite socijalne oblike rada, kao što su frontalni, individualni, rad u skupinama i timski rad. Nastava u online okruženju zahtjeva od učenika poznavanje različite informacijske tehnologije koja se koristi u takvom obliku nastave. Metode i oblici rada koji se koriste u online nastavi moraju biti pažljivo odabrani, kako bi se učenike usmjerilo na sadržaje koji se obrađuju, a manje tehnologijom kojom raspolažu. Koliko god online nastava značila kao nastava budućnosti, činjenica je da nikada neće moći zamijeniti razgovor i predavanje uživo.

6.Literatura

- [1.] Antić S. Rječnik suvremenog obrazovanja: obrazovanje u trendu 21. stoljeća. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor; 2009.
- [2.] Cindrić M, Miljković D, Strugar V. Didaktika i kurikulum. Zagreb: Manualia universitatis studiorum Zagrabiensis Udžbenici Sveučilišta u Zagrebu; 2010.
- [3.] Katavić, I., Milojević, D., Šimunković, M. (2018). Izazovi i perspektive online nastave i Republici Hrvatskoj. *Obrazovanje za poduzetništvo*, Vol 8, 95-107.
- [4.] Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. *Program razvoja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (2016.-2020.)* [Internet]. [pristupljeno 10.07.2021.]. Dostupno na:
[https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Strukovno
Obrazovanje/Program%20razvoja%20sustava%20strukovnog%20obrazovanja%20i%20osposobljavanja%20\(2016.-2020.\).pdf](https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Strukovno%20obrazovanje/Program%20razvoja%20sustava%20strukovnog%20obrazovanja%20i%20osposobljavanja%20(2016.-2020.).pdf)
- [5.] Matijević M, Radovanović D. Nastava usmjerena na učenika: prinosi razvoju metodika nastavnih predmeta u srednjim školama. Zagreb: Školske novine; 2011.
- [6.] Draganović A, Roška V. Osobna potrošnja u vrijeme COVID-19 pandemije u Republici Hrvatskoj. *Acta Economica Et Turistica*. 2021;6:5-23.
- [7.] Jurčević Lozančić A, Kudek Mirošević J. Izazovi partnerstva u ustanovama ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja u vrijeme pandemije koronavirusa. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*. 2021;57(1), 128-144. doi: <https://doi.org/10.31299/hrri.57.1.7>
- [8.] Anwar A, Li G, Malik S, Wang XY. Impact of COVID-19 on achieving the goal of sustainable development: E-learning and educational productivity. *Economic Research*. 2021. doi: <https://doi.org/10.1080/1331677X.2021.1927789>
- [9.] Chadwick R, McLoughlin E. Impact of the COVID-19 crisis on learning, teaching and facilitation of practical activities in science upon reopening of Irish schools. *Irish Educational Studies*. 2021;40(2):197-205. doi: <https://doi.org/10.1080/03323315.2021.1915838>
- [10.] Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. *Strukovni kurikulum za stjecanje kvalifikacije Medicinska sestra opće njege/Medicinski tehničar opće njege*. Zagreb: 2011.

Stručni rad

KREATIVNE PROSTORNE INTERVENCIJE U NASTAVI LIKOVNE KULTURE

Nataša Bezić

Osnovna škola Mate Balote B

Sažetak

Kreativnost u obrazovanju djeteta predstavlja glavni temelj i osnovu kojom učenicima predstavljamo obrazovne sadržaje. Učenici kreativnost koriste u vlastitom izražavanju, u rješavanju problema i zadataka, usvajanju novih nastavnih sadržaja i sl. Bez kreativnosti nema napretka ni u jednoj disciplini, zbog toga je likovna kultura izuzetno važna u osnovnoškolskom obrazovanju jer nas uči upravo kreativnom promišljanju i djelovanju. Suvremena se umjetnost najčešće kritički obraća publici, nekonvencionalan način izražavanja je svakako zanimljiviji današnjoj generaciji učenika, stoga djeci treba približiti različite oblike suvremenog izražavanja. Novim je kurikulumom za likovnu kulturu i likovnu umjetnost upravo to i cilj. U prvom razredu gimnazije, učenici uče o uličnoj umjetnosti, popularno nazvanoj street art, dok se u osnovnoj školi susreću s ovom tematikom već u 5. razredu kroz temu Osobno i društveno. U nastavi likovne kulture moguće je približiti nove vrste umjetničkog izražavanja i potaknuti ih na kreativno oblikovanje prostora i okoline u kojoj žive. Time će razvijati svoju maštu, motoričke vještine, ali će razvijati i kritički stav prema devastiranim površinama, kojih danas, na žalost, ima sve više i više.

Ključne riječi: ulična umjetnost, likovna kultura, grafiti, mural, vandalizam.

1.UVOD

Šetnjom ulicama raznih gradova uočiti ćemo jedan od najpopularnijeg načina likovnog izražavanja, street art ili uličnu umjetnost. Crtanje i pisanje po zidovima pojavljuje se tisućama godina unatrag, prve crteže nalazimo još u paleolitskim spiljama, u starom su vijeku Grci i Rimljani pisali po zidovima ljubavne poruke, političke slogane, a danas grafite povezujemo s hip-hop kulturom. Na početku (70.godina 20.stoljeća) su to bili natpisi samoukih umjetnika u podzemnim željeznicama New Yorka, danas se iz grafita razvila ulična umjetnost koja je otvorenija, pristupačnija publici. Grafiti umjetnici se baziraju na pisanju tekstova sprejom, dok ulični umjetnici koriste stencil tehniku, akrilne boje, sprejeve i druge materijale. Za razliku od ulične umjetnosti, grafiti se većinom smatraju oblikom vandalizma. Možda su zato i zanimljivi mlađoj generaciji, ali zbog njene pristupačnosti, provokativnog sadržaja, estetskih kvaliteta, ulična je umjetnost danas stekla veliku popularnost i postala neizostavan dio urbane kulture. Uličnu umjetnost možemo približiti učenicima na način da je prethodno istražuju, zatim kritički odnose prema primjerima vandalizma, te da stvaraju vlastite vizualne poruke u školskom ili javnom prostoru.

2.VANDALIZAM ILI KREATIVNO STVARANJE?

Pokažemo li učenicima nekoliko primjera devastiranih zidova zgrada raznim grafitima ili, s druge strane, primjere poznatih uličnih umjetnika (Banksy, Velasco, Lonac, JR...), učenici će odmah prepoznati i osuditi vandalizam. Zbog toga je dobro objasniti djeci da se intervencije na javnim površinama moraju organizirati te ih moraju odobriti mjerodavne institucije. Učenici bi se rado okušali u crtanju zidova sprejom, međutim, ovakav način crtanja iziskuje dugotrajnu vježbu, ali i odgovarajuću opremu i zaštitu. To ne znači da djeca ne smiju i ne mogu slikati po zidovima, bitna je dobra organizacija, poznavanje tehnika, vježba, mašta i upornost. Ovakav način rada primjenjiviji je u radu s odabranom grupom učenika, npr. u likovnoj skupini u sklopu izvannastavnih aktivnosti.

2.1.SLIKARSKE TEHNIKE

Crtanje i slikanje sprejom možemo koristiti jedino u stencil tehnici. Direktno pisanje i crtanje nije primjereno za osnovnoškolski uzrast. Za slikanje murala preporučujem akrilne boje (boje za fasadu), valjke i kistove.

Stencil tehnika izvodi se pomoću šablona. Danas na tržištu ima i gotovih šablona, međutim to bi trebalo izbjegavati. Kreativnost se razvija promišljanjem i crtanjem skica za vlastite šablone. Učenici će tako, prilikom crtanja šablona, morati promišljati koje dijelove crteža rezati, a koje ostaviti, kako bi vizualna poruka bila jasna. Prije intervencije na zidu ili nekoj drugoj površini, dobro je pripremiti podlogu, strugati višak prašine grubljom četkom, a zatim premazati podlogu impregnacijom za beton. Na terenu se rad izvodi u manjim skupinama, netko će pridržavati šablonu uz površinu zida, a netko će sprejati. Obavezna je zaštita zaštitnom maskicom i rukavicama.

Prilikom slikanja murala akrilnim bojama, također treba pripremiti podlogu impregnacijom za beton, a zatim nacrtati skicu olovkom. Prenosjenje skice na veći zid (murali većih dimenzija) može se izvesti pomoću pomoćne mreže, a možemo jednostavno projicirati projektorom odabrani crtež na zid te skicirati olovkom. Ovakav postupak znatno ubrzava proces skiciranja na zidu.

2.2. POSTUPAK ISTRAŽIVANJA

U prvom će se dijelu istraživanja učenici upoznati s nekim najpoznatijim umjetnicima ulične umjetnosti. Učenici će istražiti rad pojedinih umjetnika, postupke stvaranja, tehnike, poruke. Možemo im dati listu umjetnika, pa će svatko istražiti jednog i predstaviti ostalima što mu se najviše sviđelo kod tog umjetnika. Ispričat će neke zanimljivosti na koje je naišao pri istraživanju. Naglasak treba uvijek staviti na odgovorno ponašanje pojedinca prema javnim površinama i kulturnom dobru, jer uklanjanje nepoželjnih natpisa je skup i dugotrajan proces.

Istraživački se postupak nastavlja obilaskom škole, školskog dvorišta ili grada. Radim u školi u manjem gradiću pa nam obilazak grada nije iziskivao puno vremena. U većem se gradu može obići manji kvart. Razgledavaju se razna skrivena mjesta, fotografiraju se devastirani zidovi ili zanimljive površine koja bi rado htjeli vizualno osmisлити.

Nakon obilaska slijedi analiza pronađenih primjera. Koji bi zid bio pogodan za likovno osmišljavanje? Učenici iznose svoja razmišljanja, primjedbe, prijedloge, diskutiraju, zajednički odlučuju koje su ideje najpogodnije za stvaranje.

2.3. POSTUPAK STVARANJA

Učenici su zajednički odlučili koje će zidove oplemeniti. Olujom ideja došli smo do najboljeg i najprihvatljivijeg rješenja. Odlučila sam se za stencil tehniku, pa sam im dodatno objasnila postupak rada pomoću šablona. Započeli su crtanjem manjih skica na papiru, a zatim sam ih podijelila u grupe po dvoje učenika. Pojedina je skupina crtala i rezala jednu veću šablonu na polovici hamer papira. Kad su šablone izrezali, isprobali su sprejeve na papiru. Svaki je učenik naučio da treba prvo dobro protresti sprej, da se sprej drži okomito, s određenim razmakom, da postoje razni nastavci za sprej koji pokrivaju veće ili manje preciznije površine i da treba obavezno zaštititi ruke i lice.

Prve grafite izveli smo na zidovima u školskom dvorištu. Radili su ih u dvije boje (crna i bijela). Za svaku boju bilo je potrebno izraditi posebnu šablonu. Evo nekoliko primjera naših prvih intervencija.

Slika 1: Pripreme i tijek rada

Slika 2: Motoristi, Mačka i miševi

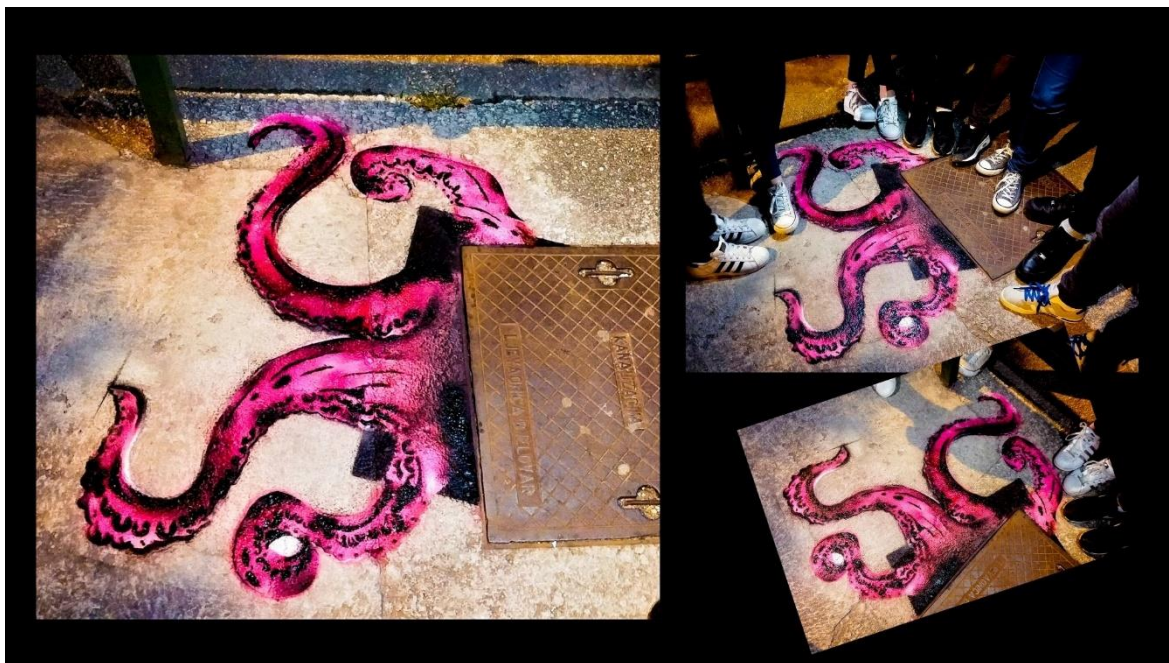

Slika 3: Ribice

Učenici su stekli iskustvo, pa smo krenuli na složenije zadatke. Za ovu i sljedeće intervencije obratila sam se našem gradonačelniku za dozvolu. Opisala sam mu ukratko što bi sve izveli i navela mjesta u gradu gdje planiramo intervenirati. Objasnila sam da slike neće biti invazivne za okolinu, već diskretne. On nam je uz puno povjerenje dao dozvolu za naše kreacije. Sljedeći projekt nazvali smo „Hobotnica“, naime naslikali su ružičastu hobotnicu koja izlazi iz šahta. Ovdje su učenici dali sve od sebe. Prvo su pripremili šablone za tri boje, a zatim na terenu izveli rad.

Slika 4: Tijek rada na Hobotnici

Slika 5: Hobotnica, dovršen rad.

Drugi složeniji projekt nazvali smo „Bijeg“. Izveli smo ga na nogostupu koji ima ugrađene zaštitne metalne stupiće. Za svaki stupić zamislili su da ima sjenu koja se postepeno pretvara u siluetu čovjeka. Silueta se iz ukočenog stava, zarobljena uz tijelo stupa, polako pretvara u čovjeka koji pokušava pobjeći. Na taj način prolaznik može pratiti „bijeg“ sjene stupića u nizu.

Slika 6: Pripreme i tijek rada

Slika 7: Bijeg

Ovaj smo projekt dodatno iskoristili za izradu kratkog videa u stop animaciji, koji jasnije opisuje zadanu temu.

Video se može pogledati na sljedećoj poveznici: <https://bit.ly/Bijeg123>

Sljedeći projekt mislimo raditi u školskom prostoru. Imat će didaktičku namjenu, naime služiti će učenicima da se pri svakom prolasku školskim hodnikom podsjetite nekog pojma ili definicije. To će im omogućiti lakše pamćenje. Npr. riječ „vodoravno“ može biti izvedena uz različite vizualne znakove, kao što su strjelice u vodoravnom smjeru, geografske paralele i sl. Na isti se način mogu oslikati tablice množenja ili jednostavna pravila vezana za hrvatski pravopis. Učenik će vizualizacijom i neprestanim ponavljanjem lakše upamtiti obrazovne sadržaje.

3.Zaključak

Ova vrsta nastave je daleko zanimljivija učenicima, motiviraniji su i interes je znatno veći. Sva su djeca kreativna, samo ih treba potaknuti, gurnuti u svijet mašte i umjetnosti. Nakon ostvarenog rada, bez obzira što je iziskivao upornost, strpljenje, koncentraciju i disciplinu, učenik se osjeća pozitivno i sretno. Ostvario je rad koji će oplemeniti prostor, zainteresirati će i druge učenike za kreativno stvaranje, razvijat će pozitivan stav prema okolini, baštini, spomenicima. Sigurna sam da će se dugo sjećati druženja i stvaranja u ovakvim aktivnostima.

5.Literatura

1. Alen Mojić, (2019.) Fotografija ulične umjetnosti, Završni rad, Sveučilište u Zagrebu, Grafički fakultet, pregled; 23.kolovoza 2021.,URL:
https://eprints.grf.unizg.hr/3091/1/Z971_Moji%C4%87_Alen.pdf

Stručni rad

FORMIRANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH SKUPINA U IZBORNOJ NASTAVI DRUGOG STRANOG JEZIKA – KRATKI PREGLED

Luka Huzjak, profesor njemačkog jezika

OŠ Eugena Kumičića, Velika Gorica

Sažetak

Cilj ovog rada je pružiti kratak pregled grupiranja učenika u izbornoj nastavi drugog stranog jezika u osnovnoj školi. U radu se uvodno ističu dokumenti kojima se na razini cijele Europske unije potiče učenje drugog stranog jezika kako bi više mladih govorilo barem dva europska jezika uz materinski. U drugoj cjelini obrađen je važeći zakonodavni okvir – Pravilnik o broju učenika u redovitom i kombiniranom razrednom odjelu i odgojno-obrazovnoj skupini u osnovnoj školi (NN 124/2009, 73/2010) i Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja (NN 63/2008, 90/2010) uzimajući u obzir važeća i obvezujuća tumačenja Ministarstva znanosti i obrazovanja, aktivnosti Sindikata hrvatskih učitelja i Kurikulume za predmete Njemački, Francuski i Talijanski jezik. U trećoj cjelini prikazujemo rezultate anonimnog upitnika dobivene na uzorku od 115 ispitanika iz Facebook grupe *Drugi strani jezik u nastavi* koja okuplja učitelje i profesore drugog stranog jezika u školama Republike Hrvatske.

Ključne riječi: drugi strani jezik, izborna nastava, grupiranje učenika

1.UVOD

Engleski jezik postao je dominantan jezik u osnovnoj školi. Većina kolegica i kolega smatra da bi učenje drugoga stranog jezika trebalo postati obvezatno. No, nije to samo mišljenje struke, nego i stav Europske unije. Tako zaključci Europskog vijeća iz prosinca 2017. godine jasno preporučuju poboljšanje učenja jezika kako bi više mladih govorilo barem dva europska jezika uz materinski. [6]

Snažnije promicanje učenja drugog stranog jezika potiče se na razini čitave Europske unije u više dokumenata.¹ Dokaz tomu su različiti dokumenti i strategije koje to i potvrđuju: Akcijski plan „Promoting Language Learning and Linguistic Diversity“, Rezolucija Vijeća od 21. studenog 2008. o europskoj strategiji za višejezičnost [10], Preporuka Vijeća od 20. prosinca 2012. o vrednovanju neformalnog i informalnog učenja [9], Uredba (EU) br. 1288/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o uspostavi programa „Erasmus+“: programa Unije za obrazovanje, osposobljavanje, mlade i sport i o stavljanju izvan snage Odluka br. 1719/2006/EZ, br. 1720/2006/EZ i br. 1298/2008/EZ [11], Zaključci Vijeća od 20. svibnja 2014. o višejezičnosti i razvoju jezičnih kompetencija [13] te Zagrebačka rezolucija o višejezičnosti [12].

Sadašnjim zakonodavnim uređenjem upitna je višejezičnost u osnovnoškolskom obrazovanju. Učenike se ne potiče na učenje drugog stranog jezika. Nadležna državna tijela nisu prepoznala ili ne razumiju nužnost učenja dodatnog stranog jezika zbog konkurentnosti, mobilnosti te osobnog i profesionalnog razvoja.² Kao jedan od problema uočavam nemogućnost ili nejasne upute Ministarstva znanosti i obrazovanja vezane za pohađanje drugog stranog jezika za učenike istoga ili više razreda u odgojno-obrazovnim skupinama koje imaju manje od 14 učenika. Omogućavanje pohađanja drugog stranog jezika za skupine s manje od 14 učenika svakako je dodatan poticaj za učenje drugog stranog jezika, a time i brže usvajanje preporuka EU.

2.ZAKONODAVNI OKVIR

Ministarstvo znanosti i obrazovanja u nekoliko dopisa ističe Preporuke Vijeća Europske unije o sveobuhvatnom pristupu i poučavanju i učenju jezika (8638/19). Bivša ministrica Blaženka Divjak u svom dopisu od 12. lipnja 2019. [2] upućuje sve osnovne i srednje škole na spomenute Preporuke. U dopisu se ističe da se Preporukama podupire „višejezičnost u središtu vizije europskog prostora obrazovanja“ te „potreba razvijanja svijesti o važnosti jezika u školama“. Ministarstvo poziva škole da podupru poučavanje najmanje dvaju stranih jezika, potaknu nastavnike da se bolje upoznaju s Preporukama i nastavnicima omoguće da prezentiraju učenicima i roditeljima vrijednosti učenja stranih jezika. Na Preporuke se upućuje i u dopisu bivše državne tajnice Branke Ramljak od 8. lipnja 2020. [3] kao i u odgovoru Vesne Šerepac, ravnateljice Uprave za odgoj i obrazovanje Ministarstva znanosti i obrazovanja Sindikatu hrvatskih učitelja od 23. veljače 2021. [4] Nažalost, spomenute Preporuke u školskoj praksi predstavljaju samo mrtvo slovo na papiru kao što je i uz

¹ U članku navodim samo neke primjere.

² „Iz Ministarstva obrazovanja poručuju, radi se na novom Nacionalnom planu razvoja obrazovanja pa će se i o tome promisliti.“ Apel s okruglog stola: drugi strani jezik uvesti kao obvezan predmet u osnovne škole, Jutarnji list. URL: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/apel-s-okruglog-stola-drugi-strani-jezik-uvesti-kao-obvezan-predmet-u-osnovne-skole-15071090> (3.9.2021.).

podršku Sindikata hrvatskih učitelja navedeno u tiskanom izdanju *Novog lista* u članku *Neravnopravan drugi strani jezik u školama*, objavljenom 24. ožujka 2021. [7]

O broju učenika u odgojno-obrazovnoj skupini odlučuje se na osnovi dvaju propisa – to su Pravilnik o broju učenika u redovitom i kombiniranom razrednom odjelu i odgojno-obrazovnoj skupini u osnovnoj školi (NN 124/2009, 73/2010) [8] i Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja (NN 63/2008, 90/2010). [5] Pravilnik je donio aktualni ministar Radovan Fuchs 2009. i izmijenio/dopunio ga 2010. Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja također se mijenjao dva puta, ali ni Pravilnik ni Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja ni nakon promjena nisu ni na koji način doprinijeli formiranju odgojno-obrazovnih skupina s manje od 14 učenika za izbornu nastavu drugog stranog jezika.

Sukladno članku 10. Pravilnika o broju učenika u redovitom i kombiniranom razrednom odjelu i odgojno-obrazovnoj skupini u osnovnoj školi (NN 124/2009) za odgojno-obrazovnu skupinu diferenciranog dijela nacionalnog okvirnog kurikulumu (izborni nastavni predmeti) i odgojno-obrazovnu skupinu produženoga boravka najveći broj učenika utvrđuje se sukladno odredbama članka 3. ovoga pravilnika koje se odnose na redoviti razredni odjel, a prema članku 3. redoviti razredni odjel ima od 14 do 28 učenika.

Prema Državnom pedagoškom standardu osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja (NN 63/2008) članku 11. odgojno-obrazovni rad odgojno-obrazovne skupine za izbornu nastavu informatike, vjeronauka i drugoga stranog jezika izvodi se po mjerilima redovite nastave, a izborna nastava iz vjeronauka izvodi se u odgojno-obrazovnim skupinama koje imaju i manje od 14 učenika.

2.1. TUMAČENJA MINISTARSTVA ZNANOSTI I OBRAZOVANJA

U svakodnevnoj školskoj praksi susrećemo se sa situacijama da ni ravnatelj školske ustanove, ni savjetnici AZOO-a, ni pravna služba Sindikata hrvatskih učitelja nisu nadležni protumačiti propise koje je donijelo ili koji su iz djelokruga Ministarstva znanosti i obrazovanja. Samo Ministarstvo znanosti i obrazovanja, odnosno tijelo, institucija koja je propise i donijela može sa stopostotnom sigurnošću protumačiti vlastite propise ili propise iz svoje nadležnosti.³

Sindikata hrvatskih učitelja uputio je dopis Ministarstvu znanosti i obrazovanja u kojem su među ostalim istaknuti dokumenti EU-a koji potiču učenje stranih jezika, nadalje istaknuta je mogućnost obveznog drugog stranog jezika, formiranje skupina s manje od 14 učenika, bolje reguliranje ispisa, ravnopravnost obveznih i izbornih predmeta, aktivno poticanje učenja drugog stranog jezika te izmjena i dopuna propisa vezanih za poticanje ranog učenja drugog stranog jezika.

Odgovor Sindikatu hrvatskih učitelja upućuje Vesna Šerepac, ravnateljica Uprave za odgoj i obrazovanje Ministarstva znanosti i obrazovanja Sindikatu hrvatskih učitelja 23. veljače 2021. [4] Šerepac ističe da učenicima nikada nije uskraćeno pravo učenja drugog stranog jezika onih

³ Uputno je tražiti mišljenje primjerice pravne službe Sindikata hrvatskih učitelja, naravno, ako ste član sindikata ili tražiti tumačenje/mišljenje Uprave za odgoj i obrazovanje Ministarstva znanosti i obrazovanja *mailom* na pisarnicu ili sustavom ePodnesak. Vidi kontakte MZO-a: <https://mzo.gov.hr/kontakti/177> (3.9.2021.).

odgojno-obrazovnih skupina u kojima je došlo do smanjenja broja učenika. Nadalje, prema odgovoru pravobraniteljici za djecu navodi da se u školi tijekom godina može smanjiti broj učenika uključenih u izborni program, ali da će se učenicima omogućiti pravo na pohađanje odabranog izbornog programa i s manje od 14 učenika. Također, ako je broj učenika veći od propisanog⁴, nastava se može izvoditi i u dvije odgojno-obrazovne skupine. Naveden je i jedan konkretan mogući primjer: „U većim školama kada postoje četiri paralelna 4. razreda, broj učenika ne može biti manji od 14 učenika kada se formira odgojno-obrazovna skupina, npr. ako je u svakoj skupini 10 ili 12 učenika onda se moraju spajati u dvije odgojno-obrazovne skupine (npr. 4.a i 4.b te 4.c i 4.d). Ako se tijekom školske godine učenici u 7. razredu ispisuju s učenja izbornog predmeta, te tijekom školske godine u svakoj odgojno-obrazovnoj skupini ostane po 12 učenika, odgojno-obrazovne skupine se ne moraju spajati u jednu odgojno-obrazovnu skupinu.“⁵

Zbog navedenog, a na temelju navedenih obvezujućih i važećih novijih tumačenja Ministarstva znanosti i obrazovanja jasno i nedvosmisleno proizlazi da ako je broj učenika veći od propisanog, izborna nastava može se izvoditi i u dvije odgojno-obrazovne skupine i istodobno, ako se tijekom školske godine učenici ispisuju s učenja izbornog predmeta, te tijekom nastavne godine u svakoj odgojno-obrazovnoj skupini ostane manje od 14 učenika, odgojno-obrazovne skupine ne moraju se spajati u jednu odgojno-obrazovnu skupinu.

2.2.KURIKULUMI

Smatram da su kurikulumi za druge strane jezike, odnosno za predmete Njemački, [4] Francuski [4] i Talijanski jezik [4] koji su stupili na snagu 2019. objavom Odluke o donošenju kurikuluma za nastavni predmet u Narodnim novinama u suprotnosti s važećim propisima kada je riječ o grupiranju učenika.

Naime, u kurikulumu za predmet Njemački jezik eksplicitno je navedeno: „jedan od objektivnih preduvjeta za učinkovito učenje i poučavanje njemačkoga jezika jest rad s manjim brojem učenika u skupini gdje svaki pojedinac dobiva priliku aktivno sudjelovati.“ Slično je navedeno i u kurikulumu za predmet Francuski jezik: „Jedan od objektivnih preduvjeta za kvalitetnu nastavu francuskoga jezika jest rad u skupinama s manjim brojem učenika približno sličnih razvojnih obilježja i iste razine ovladanosti francuskim jezikom. U takvim skupinama svaki učenik aktivno sudjeluje i izražava se, što je temeljni preduvjet za razvoj komunikacijske kompetencije.“ Kurikulum za predmet Talijanski jezik preporučuje konkretan broj: „Jedan od objektivnih preduvjeta za kvalitetnu nastavu talijanskoga jezika jest rad u skupinama s manjim brojem učenika približno sličnih razvojnih obilježja i iste razine ovladanosti komunikacijskom kompetencijom. Kako bi svaki pojedinac imao mogućnost aktivnoga sudjelovanja i izražavanja, što je temeljni preduvjet za razvoj komunikacijske kompetencije, ne preporučuje se da u skupini bude više od 15 učenika.“

Na temelju navedenog ostaje nejasno kako su radne skupine Ministarstva znanosti i obrazovanja ili sama bivša ministrica Divjak previdjele ili možda namjerno nisu uvažile preporuku

⁴ Primjerice, u slučaju da 5. d razred ima 20 učenika, a 5. e 9 učenika, ne mora se formirati odgojno-obrazovna skupina s 29 učenika, nego je moguće ostaviti dvije odgojno-obrazovne skupine.

⁵ Broj učenika od 10 ili 12 učenika ovdje je samo naveden kao primjer i ne predstavlja kriterij za spajanje ili nespajanje odgojno-obrazovnih skupina.

stručnih reformskih dokumenata, odnosno nisu uvažile kurikulume za pojedine predmete. Uspoređujemo li kurikulume i važeće zakonske propise (vidi 2.), ni razredni odjeli ni odgojno-obrazovne skupine ne dijele se ako je u njih uključeno više od 15 učenika. Stoga smatram da reformski dokumenti i važeći zakonski propisi nisu usklađeni.

Možemo samo zaključiti da činjenice navedene u kurikulumima spomenutih predmeta pod stavkom „Grupiranje učenika“ za Ministarstvo predstavljaju isključivo samo preporuke struke koje MZO kao donositelj reformskih dokumenata nije uvažio.

3.UČITELJI O GRUPIRANJU

U trećoj cjelini prikazujemo rezultate anonimnog upitnika dobivene na uzorku od 115 ispitanika iz Facebook grupe *Drugi strani jezik u nastavi* koja okuplja učitelje i profesore drugog stranog jezika u školama Republike Hrvatske. U anonimnom upitniku postavili smo pet pitanja.

Prvo pitanje glasi: „1. Treba li se izbornoj nastavi drugog stranog jezika omogućiti formiranje odgojno-obrazovnih skupina i s manje od 14 učenika?“

Svi ispitanici slažu se da bi se izbornoj nastavi drugog stranog jezika trebalo omogućiti formiranje skupina i s manje do 14 učenika.

Odgovori na drugo pitanje su složeniji. Drugo pitanje glasi: „2. Ako se u Vašoj školi tijekom godina smanji broj učenika uključenih u izborni program, omogućuje li se učenicima pravo na pohađanje izborne nastave drugog stranog jezika i s manje od 14 učenika? (Može kratki odgovor, a možete i opisati situaciju.)“.

76 % ispitanika navodi da se u njihovim školama učenicima omogućuje pravo na pohađanje izborne nastave drugog stranog jezika i s manje od 14 učenika. Tri ispitanika eksplicitno navode da je učenicima omogućeno jer je riječ o seoskoj školi ili školi na otoku, a jedan ispitanik navodi da im je rečeno da to više neće biti moguće, odnosno da će doći do spajanja grupa. Isto tako, jedan ispitanik ističe da mu stručna služba stvara stres oko toga jer je prema mišljenju stručne službe to paralegalno i da zbog toga mogu imati problema s Ministarstvom, a u jednom se odgovoru navodi da je ispitanik zaposlen u privatnoj školi, stoga ima odgojno-obrazovne skupine s manje učenika.

5 % ispitanika navodi određene uvjete pod kojima je u njihovoj školi učenicima omogućeno pravo na pohađanje izborne nastave drugog stranog jezika i s manje od 14 učenika. U jednoj školi to je dozvoljeno isključivo učenicima 8. razreda, u drugoj samo uz spajanje razrednih odjela i u razredu bude preko 20, a znalo je biti i preko 25 učenika. Jedan ispitanik ističe da je to moguće samo u kombiniranim razrednim odjeljenjima. Pojedini ispitanici navode da je ponekad omogućeno pravo na pohađanje izborne nastave drugog stranog jezika i s manje od 14 učenika, ali nisu jasno napisali u kojim točno situacijama, tj. uvjetima. Također, u jednoj školi učenicima je omogućeno pravo na pohađanje izborne nastave drugog stranog jezika s manje od 14 učenika samo ako broj učenika u paralelnim razredima prelazi u prosjeku 14 učenika, npr. 10 + 18 u dva razreda dok je u drugoj školi to omogućeno samo zato što škola radi u tri smjene i bilo bi nemoguće organizirati nastavu. Jedan ispitanik navodi da je to omogućeno isključivo u područnim školama i ako druga skupina broji više od 14 učenika.

U dodatnu kategoriju odvojili smo pojedine odgovore 8 % ispitanika. Jedan ispitanik navodi da u svojoj školi nema problem sa smanjivanjem, svaki razred ima svoju skupinu za izborni njemački te da 4. razredi redovito broje manje od 14 učenika, u drugom primjeru škola ima samo jedan izborni predmet stranog jezika te je zbog toga učenicima omogućeno pravo na pohađanje izborne nastave drugog stranog jezika i s manje od 14 učenika. Dva ispitanika još nisu doživjela takvu situaciju da u skupini imaju manje od 14 učenika. Jedan ispitanik navodi da nema problema s takvom situacijom jer su u njegovoj školi dva strana jezika obavezna.

11 % ispitanika navelo je da se njihovim učenicima ne omogućuje pohađanje izborne nastave drugog stranog jezika i s manje od 14 učenika. Kao mogući razlozi zbog kojih se učenicima ne omogućuje pravo na pohađanje izborne nastave drugog stranog jezika i s manje od 14 učenika navode se strah od prosvjetne inspekcije, neodobravanje ravnatelja/ravnateljice, čak i izloženost prijetnjama zbog inzistiranja da se učenicima omogući pohađanje izborne nastave drugog stranog jezika i s manje od 14 učenika.

Iduće pitanje konkretizira problematiku prethodnog pitanja: „3. Ako se tijekom školske godine učenici ispisuju s učenja izbornog predmeta, te tijekom školske godine u svakoj odgojno-obrazovnoj skupini oстане manje od 14 učenika, spajaju li ravnatelj/ravnateljica odgojno-obrazovne skupine u jednu odgojno-obrazovnu skupinu? (Može kratki odgovor, a možete i opisati situaciju.)“.

54 % ispitanika odgovorilo je da im se ne spajaju odgojno-obrazovne skupine. Jedan ispitanik detaljno opisuje situaciju u svojoj školi. Naime, navodi da se unazad nekoliko godina počelo spajati razrede na način da svaku drugu godinu ponude prvašima drugi strani jezik, a svaku drugu drugašima. Tako nastaju miješane grupe u svim odjelima (1. i 2., 3. i 4. itd.). S tom praksom se započelo kad je nastupila kriza i kad se broj učenika općenito znatno smanjio pa se time trebalo uštedjeti i na njihovoj satnici, ali još uvijek tako rade, iako se broj učenika ponovo povećao. Drugi ispitanik iznosi i vlastito mišljenje smatrajući da učenje stranog jezika u mješovitim skupinama i uz maksimalan trud i angažman učitelja gubi na kvaliteti.

29 % ispitanika izjasnilo se da u njihovima školama ravnatelj spaja odgojno-obrazovne skupine. Jedan ispitanik jasno navodi da je to praksa u školi, iako je imao situaciju gdje je u jednoj skupini bilo 5 učenika i rad je bio odličan. „Djeca su stvarno iskoristila rad u tako maloj skupini i svakom učeniku se moglo potpuno posvetiti i kod vježbi izgovora riječi, učenja fraza za konverzaciju i ostalog.“

17 % odgovora odvojili smo u posebnu kategoriju. Naime, 9 ispitanika nije se još susrelo s takvom situacijom, u školama 4 ispitanika nije dozvoljen ispis tijekom školske godine, 5 ih navodi da spajanje ili nespajanje ovisi o specifičnosti situacije i zaduženjima učitelja, jedan ispitanik navodi da on uglavnom sam određuje koje se grupe spajaju, drugi ističe da će se u njegovoj školi skupine ubuduće spajati, ali ne navodi konkretan razlog i treći ispitanik pojašnjava da je bivši ravnatelj spajao, sadašnji ne spaja skupine.

Predzadnje pitanje glasi: „4. Ako je broj učenika veći od propisanog, dakle više od 28 učenika, izvodi li se nastava izborne nastave drugog stranog jezika u Vašoj školi u dvije odgojno-obrazovne skupine? (Može kratki odgovor, a možete i opisati situaciju.)“

50 % navodi da se u tom slučaju nastava izvodi u dvije odgojno-obrazovne skupine. Jedan ispitanik ističe da se učenike razdijeli u dvije skupine i šalje zahtjev Ministarstvu za odobrenje, a drugi da je do 28 jedna grupa, a iznad 28 učenika se formiraju dvije grupe.

Ako je broj učenika veći od propisanog u školama 16 % ispitanih, nastava izborne nastave drugog stranog jezika izvodi se u jednoj odgojno-obrazovnoj skupini. Jedan ispitanik navodi da često ima grupe od 30-ak učenika i da se po tom pitanju ništa ne poduzima te je situacija sada takva da bi se u slučaju povećanja broja grupa morao zaposliti još jedan nastavnik.

32 % ispitanika navodi da se nisu našli u takvoj situaciji, a jedan ispitanik ističe da to ovisi od slučaja do slučaja, primjerice u 4. razredu budu dvije grupe, ali u petom jedna jer je ispod 28 učenika.

U zadnjem pitanju tražilo se mišljenje ispitanika o važećem tumačenju Ministarstva znanosti i obrazovanja⁶: „5. Na temelju navedenih važećih, novijih tumačenja Ministarstva znanosti i obrazovanja proizlazi da broj učenika ne može biti manji od 14 učenika kada se formira odgojno-obrazovna skupina. Nadalje, kada je broj učenika veći od propisanog, izborna nastava može se izvoditi i u dvije odgojno-obrazovne skupine i istodobno, ako se tijekom školske godine učenici ispisuju s učenja izbornog predmeta, te tijekom nastavne godine u svakoj odgojno-obrazovnoj skupini ostane manje od 14 učenika, odgojno-obrazovne skupine ne moraju se spajati u jednu odgojno-obrazovnu skupinu. Slažete li se s tim?“

44 % ispitanika slaže se s gore navedenim tumačenjem.

77 % ispitanih smatra da je tumačenje MZO-a suviše restriktivno. Dva ispitanika kao razlog navode da se tijekom školske godine učenici ne smiju ispisivati, a ako se ispišu na kraju godine, grupa mora ostati do kraja školovanja, tj. do 8. razreda i s manjim brojem učenika, jedan ispitanik izražava negodovanje izrazima „mogu i ne moraju“ smatrajući da ostavljaju previše manevarskog prostora. Jedan ispitanik jasno sažima većinu odgovora: „Ne slažem se s brojkom od 14 učenika za formiranje odgojno-obrazovne skupine. Smatram da bi se trebao dopustiti i manji broj s obzirom na metodologiju stranog jezika, a i kako bi se poticala višejezičnost. U potpunosti se slažem s nespajanjem skupina tijekom nastavne godine. Prvo, ispisi tijekom nastavne godine bi trebali biti dopušteni samo u iznimnim situacijama i time brojčano zanemarivi. Drugo, skupine tijekom nastavne godine stvore vlastitu dinamiku koja bi se ovim postupkom remetila. Treće, dolazi do zadiranja u postojeći raspored što nosi na više planova...“, a drugi ispitanik ističe da ako u izvanrednoj situaciji odgojno-obrazovna skupina može imati i manje od 14 učenika, onda neka bude dopušteno i pri formiranju skupina jer znamo da ćemo kad-tad svi doći do razine izvanredne situacije.

4. Zaključak

Nažalost, sadašnjim zakonodavnim okvirom višejezičnost u osnovnoškolskom obrazovanju dovedena je u pitanje. Učenike se ne potiče na učenje drugog stranog jezika. Ni Pravilnik o broju

⁶ Vidi: Dopis ravnateljice Uprave za odgoj i obrazovanje Vesne Šerepac od 17. lipnja 2021. pravobraniteljici za djecu, KLASA: 602-02/21-03/00213, URBROJ: 533-05-21-0002. URL: https://drive.google.com/file/d/1jafvAn_9isqr8P5g7f76emUatj0QTuZE/view?usp=sharing (3.9.2021.).

učenika u redovitom i kombiniranom razrednom odjelu i odgojno-obrazovnoj skupini u osnovnoj školi (NN 124/2009, 73/2010) ni Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja (NN 63/2008, 90/2010) ni na koji način nisu doprinijeli formiranju odgojno-obrazovnih skupina s manje od 14 učenika za izbornu nastavu drugog stranog jezika.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja ne prepoznaje ili ne razumije nužnost učenja dodatnog stranog jezika zbog konkurentnosti, mobilnosti te osobnog i profesionalnog razvoja naših građana. Dokumenti institucija Europske unije kojima se potiče učenje jezika kako bi više mladih govorilo barem dva europska jezika uz materinski ostaju samo mrtvo slovo na papiru. Kao jedan od problema u radu se iznosi raznolik i često i za učenika i učitelje štetna praksa pojedinih škola i s tim povezana neaktivnost Ministarstva znanosti i obrazovanja da nedvosmislenim propisom ili tumačenjem omogući formiranje skupina s manje od 14 učenika što bi svakako bio dodatan poticaj za učenje drugog stranog jezika, a time i brže usvajanje preporuka EU.

Iz anonimnog upitnika proizlazi da se u školama 76 % ispitanika učenicima omogućuje pravo na pohađanje izborne nastave drugog stranog jezika i s manje od 14 učenika, 54 % ispitanika odgovorilo je da im se ne spajaju odgojno-obrazovne skupine, ako je broj učenika veći od propisanog, 50 % kolegica i kolega navodi da se u njihovim školama nastava izvodi u dvije odgojno-obrazovne skupine i većina ispitanih smatra da je tumačenje Ministarstva znanosti i obrazovanja suviše restriktivno. Sukladno tumačenju kada je broj učenika veći od propisanog, izborna nastava može se izvoditi i u dvije odgojno-obrazovne skupine i istodobno, ako se tijekom školske godine učenici ispisuju s učenja izbornog predmeta, te tijekom nastavne godine u svakoj odgojno-obrazovnoj skupini ostane manje od 14 učenika, odgojno-obrazovne skupine ne moraju se spajati u jednu odgojno-obrazovnu skupinu i ostati tako do kraja školovanja. No, ispitanici smatraju da bi se trebao dopustiti i manji broj od propisanog za formiranje odgojno-obrazovnih skupina s obzirom na metodologiju stranog jezika, a i kako bi se poticala višejezičnost.

5. Popis literature

1. Apel s okruglog stola: drugi strani jezik uvesti kao obvezan predmet u osnovne škole, Jutarnji list. URL: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/apel-s-okruglog-stola-drugi-strani-jezik-uvesti-kao-obvezan-predmet-u-osnovne-skole-15071090> (3.9.2021.)
2. Dopis bivše ministricice Divjak od 12. lipnja 2019, KLASA: 602-01/19-01/00400, URBROJ: 533-05-19-0001. URL: https://kdv.hr/images/kdv-initiativen/Pismo_ministrice_-_PREPORUKA_VIJECA_EUROPE.pdf (3.9.2021.)
3. Dopis bivše državne tajnice Ramljak od 8. lipnja 2020, KLASA: 602-01/20-01/00350, URBROJ: 533-05-20-0002. URL: <https://docs.google.com/viewerng/viewer?url=https://www.srednja.hr/app/uploads/2020/06/4849037-Odgovor-daje-se7553804.pdf&hl=en> (3.9.2021.)
4. Dopis ravnateljice Uprave za odgoj i obrazovanje Vesne Šerepac od 23. veljače 2021. Sindikatu hrvatskih učitelja, KLASA: 602-01/20-01/00350, URBROJ: 533-05-20-0002. URL: <http://shu.hr/media/9511/shu-ueenje-stranog-jezika.pdf> (3.9.2021.)
5. Dopis ravnateljice Uprave za odgoj i obrazovanje Vesne Šerepac od 17. lipnja 2021. pravobraniteljici za djecu, KLASA: 602-02/21-03/00213, URBROJ: 533-05-21-0002. URL: https://drive.google.com/file/d/1jafvAn_9isqr8P5g7f76emUatj0QTuZE/view?usp=sharing (3.9.2021.)
6. Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja (NN 63/2008, 90/2010). URL: <https://narodne-novine.nn.hr/search.aspx?upit=Dr%20c5%20beavni+pedago%20c5%20al+ki+standard+osnovno%20c5%20al+kolskog+sustava+odgoja+i+obrazovanja&naslovi=da&sortiraj=1&kategorija=1&rpp=10&qtype=3&pretraga=da> (3.9.2021.)
7. Engleski nije dovoljan za budućnost naše djece, Školski portal. URL: <https://www.skolskiportal.hr/sadrzaj/skolstvo-u-medijima/engleski-nije-dovoljan-za-buducnost-nase-djece/> (3.9.2021.)
8. Neravnopravan drugi strani jezik u školama, Novi list od 24. ožujka 2021. URL: <http://shu.hr/vijesti/drugi-strani-jezik-neravnopravan-2932021/> (3.9.2021.)
9. Odluka o donošenju kurikulumu za nastavni predmet Njemački jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj (NN 7/2019). URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_141.html (3.9.2021.)
10. Odluka o donošenju kurikulumu za nastavni predmet Francuski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj (NN 7/2019). URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_140.html (3.9.2021.)
11. Odluku o donošenju kurikulumu za nastavni predmet Talijanski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj (NN 7/2019). URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_142.html (3.9.2021.)
12. Pravilnik o broju učenika u redovitom i kombiniranom razrednom odjelu i odgojno-obrazovnoj skupini u osnovnoj školi (NN 124/2009, 73/2010). URL: <https://narodne-novine.nn.hr/search.aspx?upit=%20Pravilnik+o+broju+u%20c4%20denika+u+redovitom+i+kombiniranom+razrednom+odjelu+i+odgojno-obrazovnoj+skupini+u+osnovnoj%20c5%20al+koli%20c2%20c2&naslovi=da&sortiraj=1&kategorija=1&rpp=10&qtype=3&pretraga=da> (3.9.2021.)
13. Preporuka Vijeća od 20. prosinca 2012. o vrednovanju neformalnog i informalnog učenja [(2012/C 398/01) (Službeni list C 398 od 22. 12. 2012., str. 1.-5.)] URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=LEGISSUM%3Aef0003> (3.9.2021.)
14. Rezolucija Vijeća od 21. studenog 2008. o europskoj strategiji za višejezičnost (2008/C 320/01) (Službeni list C 320 od 16.12.2008., str. 1-3.) URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=LEGISSUM%3Aef0003> (3.9.2021.)
15. Uredba (EU) br. 1288/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o uspostavi programa „Erasmus+”: programa Unije za obrazovanje, osposobljavanje, mlade i sport i o

stavljanju zvan snage Odluka br. 1719/2006/EZ, br. 1720/2006/EZ i br. 1298/2008/EZ (Službeni list L 347 od 20.12.2013., str. 50-83.) URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2013:347:FULL&from=EL> (3.9.2021.)

16. Zagrebačka rezolucija o višejezičnosti

http://www.kdv.hr/images/NewFolder/Zagrebaka_rezolucija_o_viejezinosti.pdf (3.9.2021.)

17. Zaključci Vijeća od 20. svibnja 2014. o višejezičnosti i razvoju jezičnih kompetencija (2014/C 183/06) (Službeni list C 183 od 14. 6. 2014., str. 26-29.) URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2014.183.01.0026.01.HRV&toc=OJ%3AC%3A2014%3A183%3AFULL (3.9.2021.)

Stručni rad

POBOLJŠANJE SATI UČENJA KREATIVNIM POKRETOM

Jadranka Dimić Perković, unv. dipl. prof.

Osnovna škola Trnovo, Ljubljana, Slovenija

Sažetak:

Kretanje je prirodna potreba svakog čovjeka koja utječe na kvalitetu njegova života. Omogućuje zdravlje i utječe na razvoj psihičkog i fizičkog stanja pojedinca. Kretanje je vrlo važno za dijete, jer je to njegovo pravo i potreba. Želju za kretanjem potrebno je njegovati kod djeteta u ranoj dobi. Osim roditelja, važnu ulogu u tome imaju i učitelji, jer djeca svaki dan provode 6 sati ili više u školi. Brz i moderan način života smanjuje potrebu za kretanjem kod odraslih, a posljedično i kod djece, pa je uključivanje kretanja u učionicu od velike važnosti. U ovom ću članku dati neke ideje o tome, kako pokret uključiti u nastavu.

Ključne riječi: kretanje, učenici, zadovoljstvo, opuštenost, metoda poučavanja.

1. UVOD

U početku se kretanje tijekom satova koristilo tijekom časova tjelesnog ili kao opuštanje tijekom nastave ("minute za zdravlje"). Primijetila sam, da djeca sve teže sjede u školi, nemirna su i željno očekuju pauze ili čas tjelesnog. Moramo biti svjesni, da djeca ne uče samo glavom i rukama, već cijelim tijelom. Metoda, koja omogućuje učenje na ovaj način, je kreativni pokret. Kreativni pokret i na taj način učenje može se odvijati u svim predmetnim područjima, a ne samo u sportu.

Kreativni pokret je aktivan pristup učenju različitih sadržaja uz pomoć tijela.[1] Može se definirati kao pristup, u kojem je kretanje sredstvo za motiviranje, objašnjavanje ili realiziranje materijala za učenje. Uključivanje kretanja u učionicu doprinosi boljoj komunikaciji između učenika i nastavnika i boljoj radnoj aktivnosti. Kod djece utječe na razvoj kreativnosti, tjelesne kondicije i omogućuje fizičko i emocionalno opuštanje. Iznad svega, djeci nudi zadovoljstvo.

2. INTEGRIRANJE KRETANJA U LEKCIJE KAO KREATIVNI POKRET

Predajem djeci od 6 do 11 godina u osnovnoj školi. U svom radu već nekoliko godina koristim kreativni pokret. Navest ću nekoliko primjera, kako uključujem kreativno kretanje u različite predmete.

Na satovima **slovenskog jezika** kreativno kretanje koristim kao motivacijsko sredstvo prije čitanja umjetničkih tekstova ili čitanje poezije obogaćujem pokretom. Ako je cilj naučiti pjesmu napamet, učenici je pamte vrlo brzo, ako je recitacija dopunjena pokretom, koji naravno odgovara značenju riječi u pjesmi. Često poustvaramo već raspravljani umjetnički tekst pokretom. Zajedno određujemo uloge izvođača u priči ili pjesmi, a uz glazbu pokrećemo cijelu priču, odlomak priče ili sadržaj pjesme. U nižim razredima koristimo slova za prikazivanje slova ili pisanje riječi. Rad se obavlja pojedinačno ili u parovima i grupama.

Sat matematike također se može obogatiti pokretom. Kretanjem u parovima pokazali smo zakrivljene i ravne linije i oblike. Nacrtali smo crte na tlu (zakrivljene, ravne, sklopljene i nesklopljene crte) i hodali po njima.

Također smo stvarali s pokretom na području **društva i znanosti**. U sklopu razrednog projekta pod nazivom Svemir, događaje u sunčevom sustavu prenijeli smo u teretanu. Nacrtali smo orbite na podu teretane i odredili položaj planeta. Djeca su predstavljala nebeska tijela (mjesec, sunce, planete) u skupinama ili pojedinačno, a uzeli smo u obzir i veličinu planeta. Uz mirnu glazbu učenici su prikazali kretanje planeta (oko njihove osi i oko Sunca), djelovanje Sunca i gibanje mjeseca oko Zemlje. Pokretom su učenici pokazali i pomrčinu mjeseca i Sunca.

Kad smo učili o prapovijesti u društvu, pokretom uz glazbu pokazali smo život »kolišćarjev« - stanovnika kuća na štulama. Utvrdili smo uloge koje, su stanovnici imali u zajednici. Djevojke su skupljale voće, brinule se o vatri i djeci, a dječaci su odlazili u lov ili na pecanje. Djeca su se preselila u prošlost i bez riječi preuzela njihovu ulogu.

Često u nastavu **glazbe i likovne umjetnosti** uključujem kreativni pokret. Pjevanje pjesme obogaćujem pokretom ili pojedinačne riječi u pjesmi zamjenjujem pokretom. Uz pomoć kreativnog pokreta potičem učenike na sabrano slušanje glazbe. Biram glazbu, u kojoj su ritam (bubnjevi) i melodija (violina, klavir ...) izraženiji. Učenike dijelim u dvije grupe. Neki s sporim, duljim pokretima pokazuju melodiju pjesme, a drugi s brzim pokretima pokazuju ritam mijenjanja pjesme. Kad u dijelu pjesme postoji samo melodija, tada skupina, koja predstavlja ritam, miruje. Na sličan način skupine djece pokretom pokazuju glas i melodiju u pjesmi.

Primjerom u nastavku pokazat ću detaljnije, kako sam spojila kreativni pokret s glazbom i likovnom umjetnošću i sportom u okviru četiri školska sata.

2.1. KREATIVNI POKRET - PRIMJER DOBRE PRAKSE

Naslov djelatnosti: KIPAR STVARA

Razred: 5. razred

Predmetno područje: Glazbena umjetnost, likovna umjetnost i sport

Ciljevi

Učenici:

- upoznaju i kontroliraju svoje tijelo,
- razvijaju maštu i vizualne performanse,
- se navikavaju na neverbalnu komunikaciju i sudjelovanje u parovima,
- poboljšavaju motoričke sposobnosti, uče o kretanju na različitim razinama,
- znaju suosjećati s glazbom i kretati se u skladu s njezinom melodijom i ritmom,
- percipiraju ritam u kretanju,
- ponavljaju pojmove vezane uz kiparstvo (modeliranje, samostojeća skulptura, reljef),
- prate postupak formiranja ljudske figure od aluminijske folije,
- steknu osjećaj za skulpturu skulpture od cjeline do detalja,
- u svoja kiparska djela ugrađuju vlastito iskustvo i kreativne ideje,
- razvijaju osjećaj stabilnosti kipa i motoričke sposobnosti.

Način aktivnosti:

UVODNI DIO

U krugu dajem učenicima upute za rad. Objašnjavam im, da danas neće biti učenici, već pravi kipari. Razgovarajmo o tome što kipari rade. Koji materijal koriste pri stvaranju? Koji pribor koriste za to?

Podijelim učenike u parove. Objašnjavam im, da će tijekom vježbe imati dvije različite uloge. Jednom će biti u ulozi kipara, a drugi put u ulozi materijala, od kojeg će kipar stvarati. Uz glazbu kipari će stvarati samo dodirima, a ne riječima. Trebali bi zamisliti kakav materijal imaju pred sobom i sa odgovarajućim tehnikama i pokretima ga oblikovati. Moraju oblikovati ljudski lik u drugačijoj pozi. Učenik, koji predstavlja kiparski materijal, stoji. Uz glazbu, kipar oblikuje dodirima i pokretima i stavlja svog partnera u određenu pozu. Kad glazba završi, pozivam kipare, da se prošetaju našom galerijom i pogledaju nastale skulpture. Kipovi međutim ostaju u pozi. Tijekom posjeta pozivam kipare, da dobro pogledaju ostale skulpture. Partneri tada mijenjaju uloge. Nakon što su radovi završeni, kipari ponovno gledaju stvorene kipove.

Sjedimo u krugu. Razgovarajmo o tome, kako im se svidjela ova vježba. Učenici pričaju, kako su stvarali, od kojeg materijala i kako su to pokretali pokretima. Zatim pozivam prvu skupinu kipara, da se postave u pozu kipa, koji su vidjeli u našoj galeriji (ne stavljaju se u pozu, koju su sami osmislili), a ostali učenici dobro promatraju i pokušavaju dokučiti koji učenik predstavlja kip, koji su oni oblikovali. Zatim druga skupina kipara obavlja isti zadatak.

SREDNJI DIO

Objašnjavam studentima ,da ćemo sada kipove oblikovati od aluminijske folije. Učenici pripreme potreban materijal i zaštite stol. Dajem upute, kako od aluminijske folije oblikovati ljudski lik. Podsjećam ih, da je najbolje imati jednostijelnu figuru i dodati što manje materijala jer se tako lakše oblikuje. Njihov je umjetnički zadatak oblikovati ljudski lik u pokretu, mogu dodati pribor figuri (razni predmeti, životinje, odjeća ()). Učenici samostalno stvaraju i po potrebi ih upućujem na ideje. Nakon što je rad ljudskog lika završen, lijepi se na kartonsku podlogu i priprema razredna izložba.

ZAVRŠNI DIO

Učenici su raspoređeni po prostoriji. Naš razred pretvaramo u galeriju ljudskih figura. Na znak se svaki stavlja u pozu svog kipa i ostaje u pozi. Zatim sjednemo u krug i svaki učenik predstavi svoj rad. Objasnite što kip prikazuje. Učenici imaju priliku pohvaliti proizvode drugih učenika i također opravdati svoj izbor.

Evaluacija

Pomoću sljedećih pitanja možete ocijeniti svoj rad i rad učenika.

Kako su učenici odgovorili na upute? Jesu li uspjeli suosjećati s glazbom i oblikovati kip bez verbalne komunikacije? Jesu li učenici uživali u zadacima, je li

im bilo neugodno? Jesu li uspjeli oblikovati kipove od aluminijske folije? Jesu li pri tome mogli izraziti svoju kreativnost?

Potencijalni razvoj i nadogradnja

Navela sam dvije mogućnosti, pomoću kojih se ova aktivnost može razvijati ili nadograđivati.

- Prva opcija nadogradnje:

U posljednjem dijelu mogli su se postaviti na mjesto kipa, koji su sami stvorili na prvoj ploči, a na drugi znak na mjesto kipa koji su stvorili drugi učenici iz razreda (biraju kako žele). Učitelj je mogao pokazati jedan kip (napravio ga je jedan od učenika), a znak svi bi se postavili u taj položaj, zatim bi pokazao drugi kip i opet na znak postavili bi se u položaj drugog kipa ... Tako bi mogli isprobati nekoliko kipova, koje je lakše prikazati tijelom.

- Druga mogućnost nadogradnje:

U završnom dijelu učenici bi se postavili u položaj svog kipa. Uz glazbu bi nastali kipovi oživjeli, hodali po prostoru, upoznali druge kipove, družili se (neverbalna komunikacija), doživjeli nešto i vratili se u svoj prostor na kraju glazbe i mirovali. Mogli bismo nastaviti s kreativnim pisanjem. Učenici bi napisali priču, u kojoj bi glavni lik bio njegov ljudski lik, kojeg je napravio.

Pribor: aluminijska folija, karton za podlogu

Glazbene preporuke za oblikovanje kipova uz glazbu:

Rondo Veneziano

URL:https://www.youtube.com/watch?v=TCnUnNZrgOo&list=OLAK5uy_IMGm5SURpd6h7Rn5_zj04SBFkHq89ulg&index=58

3. ZAKLJUČAK

Ovim sam člankom željela ponuditi mogućnosti korištenja kreativnog kretanja u učionici. [2] Ovo je zanimljiva metoda poučavanja i odgoja, koja uključuje učenje kinestetičkim putem. Može se koristiti u svim predmetima i u svim dijelovima časova.

Na temelju svog iskustva mogu potvrditi da je učenje uz kreativno kretanje brže i ugodnije. Postigla sam veću motivaciju za rad među učenicima, a time i veću aktivnost. Osim toga korisna je metoda jer opušta i smiruje učenike te utječe na razvoj pozitivne klime u razredu. Takav pristup poučavanju također igra važnu ulogu u smanjenju "sjedilačkog" načina života djece.

4. LITERATURA

[1] Geršak, V. (2015). Misliti skozi gib in ples: Ustvarjalni gib koz učni pristop. Ljubljana, Pedagoška fakulteta
URL: http://pefprints.pef.uni-lj.si/3175/1/Gersak_Misliti.pdf (20.8.2021)

[2] Lončar, D. (2011). Poučevanje skozi ustvarjalni gib v 2.razredu osnovne šole. Ljubljana, Pedagoška fakulteta
URL: http://pefprints.pef.unilj.si/330/1/DIPLOMSKO_DELO_DAMJANA_LON%C4%8CAR.pdf (20.8.2021)

Stručni rad

KULTURA U OSNOVNOJ ŠKOLI

Metka Lakota, profesorica razrednega pouka

Osnovna šola Ludvika Pliberška Maribor

Sažetak

U ovom članku sažet ću važnost kulture u osnovnoj školi i predstaviti aktivnosti školske izložbe Ludvik koja u Osnovnoj školi Ludvika Pliberška u Mariboru djeluje više od 25 godina, a bila sam i mentor aktivnost od samog početka. Članak je primjer dobre prakse, kako približavamo kulturu učenicima i kako su učenici ti koji osmišljavaju mjesečni kulturni događaj u školi zajedno s pozvanim umjetnicima - izlagačima.

Ključne riječi: kultura, izložbeni centar Ludvik, događaji

1. Uvod

Rad naše školske izložbe Ludvik zapravo je godišnji projekt usmjeren na galerijsko obrazovanje, koji ima jasan cilj i svrhu za podizanje kvalitete aktivnog kulturnog sudjelovanja učenika i aktivnih dionika programa, kao i učitelja, roditelja i mještana. Dugogodišnjim djelovanjem postigli smo da je naša škola postala žarište kulturnih programa koji promiču kreativnost i povezivanje mjesta i škole.

„Kulturna škola sustavno povezuje kulturnu i školsku sferu, koje su neizostavan partner u procesu obrazovanja. »[1]

Ako kroz povijest pogledamo što je kultura i kako utječe na čovjeka, što znači i na što se odnosi, možemo reći sljedeće:

„Kultura (od latinske riječi cultura, izvedena iz colere, što znači, „kultivirati“) općenito se odnosi na oblike ljudske aktivnosti i simboličke strukture koje takvoj djelatnosti daju značenje. Različite definicije "kulture" odražavaju različite teorijske osnove za razumijevanje ili kriterije za procjenu ljudske aktivnosti.

U najširem smislu, pojam kulture označava sve proizvode pojedinca, grupe ili društva inteligentnih bića. To uključuje tehniku, umjetnost, znanost kao i moralne sustave te karakteristična ponašanja i navike odabranih inteligentnih entiteta. Međutim, izraz ima preciznije značenje u različitim područjima ljudskog djelovanja.

Različita ljudska društva imaju različite kulture, ali osobna kultura pojedinca može se razlikovati od kulture drugog, stoga je važno očuvanje zajedničkog ljudskog iskustva, takozvano nasljeđe civilizacije, gdje je sačuvana prošlost i iskustvo cjelokupnog čovječanstva, u tom je smislu važna i priroda mitologije. ”[2]

U nastavku ću detaljno opisati djelatnost kulture u našoj osnovnoj školi.

2. Predstavljanje školske izložbe Ludvik

Naša škola, OŠ Ludvika Pliberška Maribor, od 1991. godine ima izložbeni prostor. Ove godine slavimo 27 godina postojanja. Izložbeni prostor nazvali smo Ludvik po Ludviku Pliberšku. Imamo i vlastiti logo.

1. Logotip škole

Kako su učitelji u našoj 149-godišnjoj osnovnoj školi svjesni da je osim obrazovne funkcije, važna i kulturna, organiziramo mjesečne izložbe na kojima se predstavljaju različiti umjetnici.

Izložbe se otvaraju svakog trećeg četvrtka u mjesecu. Na njima se učenici predstavljaju kulturnim programom. Pjevanje, recitiranje, ples i dramatizacija osnovni su elementi svakog otvaranja.

Izložbeni centar Ludvik predstavlja umjetnike koji djeluju na području umjetničke fotografije i fotografije s putovanja. Često imamo priliku diviti se akvarelima, akrilima, uljanim slikama i rezbarijama. Naravno, proizvodi učenika daju posebno mjesto našem izložbenom prostoru.

Tako svake godine pripremamo izložbu likovnih, literarnih i drugih radova naših učenika koji nastaju u okviru najvećeg projekta škole, Prešernovog natječaja.

Čestitke koje naši učenici pažljivo izrađuju također imaju posebno mjesto u našem izložbenom prostoru. U sklopu božićno-novogodišnjih radionica pripremamo izložbu čestitki izrađenih različitim tehnikama.

Postoje i istraživački zadaci nastali u okviru projekta Mladi za napredak Maribora, koje također izlažemo i prikazujemo postignuća naših učenika.

Ne smijemo zaboraviti aktivnosti i rad učenika mlade turističke mladeži naše škole, koji na našoj izložbi dugi niz godina prikazuju turističke smjernice našeg prekrasnog Radvanja pod zelenim Pohorjem.

A ako sve te školske aktivnosti "začinimo" umjetnicima izvana, dobit ćemo spektar prekrasnih izložbi, koje možemo lako nazvati "kultura na Ludviku". U jednoj školskoj godini u našoj školi bude postavljeno osam do devet izložbi.

Izložba je namijenjena široj javnosti i otvorenog je tipa. Iznad svega, osim kulturnog duha koji nastojimo usaditi našim učenicima, važna je i povezanost s mjestom i školom.

U pravilu, izložbe traju tri do četiri tjedna i unaprijed su planirane u godišnjem planu rada škole.

Vjerujemo da izložba daje školi kulturni pečat i namijenjena je učenicima i vanjskim posjetiteljima.

Kratak sažetak izložbe:

- susret s autorom (odredi se datum izložbe, trajanje izložbe, naslov, datum i vrijeme otvaranja),
- izrada kataloga, koji je sastavni dio svake izložbe
- oblikovanje pozivnica,
- priprema kulturnog programa,
- otvaranje,
- društveni dio.

Na kraju, s ponosom možemo reći da smo 2009. godine dobili naslov Kulturne škole i s njim logotip na razini države, koji je sastavni dio voditelja naše škole. Dobili smo i plaketu izvrsnosti u području kulture, u okviru natjecanja i natječaja Javnog fonda Republike Slovenije za kulturne djelatnosti. Godine 2021. dodatno smo potvrdili naziv kulturne škole.

2. Logotip kulturne škole

3. Primer organizacije izložbe

Kroz praktične pojedinosti svake izložbe prikazat ću tijek ove izložbe. Pokrivala sam komponente koje određuju izložbu od samog početka do kraja njenog postavljanja. To su komponente: poziv na izložbu, katalog s predstavljanjem autora i program koji su učenici pripremili pod mentorstvom učitelja.

- Poziv na izložbu

Pozivnica sadrži osnovne dijelove koji najavljuju sam događaj u izložbenom centru.

Kada će se to dogoditi, kada će se događati, tko izlaže u izložbenom prostoru i naslov izložbe uz dodatak jedne fotografije radova koji će biti izloženi.

[POVEZNICA NA POZIVNICU](#)

- Katalog izložbe:

Katalog se sastoji od četiri formata A5 listova. Prvi list sadrži osnovne podatke o izložbi, poput naslova, imena autora i datuma otvaranja. Slijedi predstavljanje autora izložbe s biografijom i radom, zatim fotografije umjetničkih djela predstavljenih u izložbenom prostoru. Ovdje bih trebala spomenuti i ponovno naglasiti da se na izložbi nalaze umjetnici iz područja fotografije, akrila, akvarela, skulpture, kao i naši učenici u posebnim prilikama, poput Prešernovog natječaja, božićnih i novogodišnjih čestitki, prezentacije istraživačkih zadataka...

[POVEZNICA NA KATALOG](#)

- Kulturni program izložbe:

Kulturni program izložbe središte je svake izložbe. Održava se jednom mjesečno, obično svakog trećeg četvrtka u 17 sati. Traje oko 45 minuta. Ovdje nastupaju naši učenici. Pjevaju, recitiraju, sviraju instrumente, plešu. Autor izložbe predstavlja se otvaranjem izložbe koja obično traje tri tjedna. Nakon kulturnog događaja slijedi kratka zakuska u školskoj menzi. Kao što sam ranije spomenula, napustili smo određene aktivnosti vezane uz izložbu zbog pandemije ove godine i prenijeli događaje na Internet.

[POVEZNICA NA KUTURNI PROGRAM](#)

-Knjiga utisaka:

Svaka izložba popraćena je knjigom dojmova, u koju posjetitelji napišu svoja mišljenja i dojmove na izložbi tri pohvale od djece koja su nastupila, ali i od mentora.

Na donjoj poveznici možete vidjeti sve detalje izložbe od početka instalacije do kraja.

<https://www.ludvik.si/interesne-dejavnosti/razstavisce-ludvik/razstave-arhiv/>

4. Zaključak

Kultura u osnovnoj školi je važna. Učenici razvijaju osjećaj za estetiku, gradi se samopouzdanje tijekom nastupa, a na svakoj izložbi postoji mješavina različitih generacija koje dovode do umjetničkog doživljaja događaja kao takvog te dogradnje i oblikovanja učeničkog samopouzdanja.

Na kraju moram napomenuti da je u 27 godina naša škola ugostila oko 225 izložbi, a time i kulturnih događanja, na što smo izuzetno ponosni.

Valja napomenuti da smo u vrijeme COVID-19 mjeta izložbu naravno stavili na Internet. Sve izložbe, uživo i digitalne, mogu se pogledati na web stranici škole: <https://www.ludvik.si/> pod karticom Izložba Ludvik.

5. Literatura

- [1] Javni sklad republike Slovenije za kulturne dejavnosti. URL: <https://www.jskd.si/> (1.8.2021.)
- [2] Kultura. URL: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Kultura> (1.8.2021)
- [3] Osnovna šola Ludvika Pliberška Maribor. URL: <https://www.ludvik.si> (1.8.2021)

Stručni rad

INTERDISCIPLINARNO POVEZIVANJE U NASTAVI POVIJESTI (PROGRAM GIMNAZIJA)

Vida Hočevar, prof. povijesti i sociologije

SREDNJA ŠKOLA JOSIPA JURČIČA IVANČNA GORICA

Sažetak

Interdisciplinarno povezivanje je didaktički pristup kod kojeg sadržaje ili teme učenja povezujemo s različitim metodama i oblicima rada te na taj način ostvarujemo postavljene obrazovne ciljeve. Interdisciplinarne veze cjelovitom integracijom znanja određuju zajedničku svrhu različitih predmetnih područja. Didaktičkim pristupom interdisciplinarnog povezivanja želimo postići višu kakvoću obrazovnih ciljeva i učenicima omogućiti drugačije iskustvo. U planiranju i radu vrlo su važni nastavni planovi, udžbenici i ostali materijali pomoću kojih učitelji za učenike oblikuju i provode interdisciplinarno povezivanje kao cjelovit obrazovni pristup. Članak prikazuje interdisciplinarne veze na satovima povijesti u gimnazijskom programu. U gimnazijskom programu interdisciplinarno se povezivanje najčešće ostvaruje kao projektni rad, projektni dani, interdisciplinarne ekskurzije, dani aktivnosti (dan znanosti, sportski dan) i istraživački zadaci.

Ključne riječi: interdisciplinarna povezivanje, povijest, stručne ekskurzije, timski rad, doživotno znanje

1. UVOD

Interdisciplinarno povezivanje je didaktički pristup koji povezuje znanje, sadržaj i vještine učenja. Različita predmetna područja s zajedničkom svrhom određuju interdisciplinarne veze gdje učenik putem rješavanja interdisciplinarnih obrazovnih situacija razvija interes i motivaciju za učenje, razumijevanje i korištenje znanja.

Planiranje interdisciplinarnog povezivanja nije jednostavno jer moramo biti fleksibilni i motivirani.

Prema mišljenju nekih pedagoga, interdisciplinarno povezivanje najlakše je pripremiti u prva tri razreda osnovne škole, gdje sve predmete uglavnom predaje jedan učitelj. [1]

Moramo biti svjesni da je učenje svaka progresivna promjena pojedinca pod utjecajem iskustva, tj. pod utjecajem interakcije s okolinom, a ne samo pod utjecajem unutarnjih procesa biološkog sazrijevanja i rasta organizma. [2]

Interdisciplinarno povezivanje motivira učenika, jer znamo da se učenje ne dešava samo zato što predajemo, već zbog želje i napora učenika da nešto nauči. Ljudi imamo urođenu želju za učenjem, što se odražava već vrlo rano kroz dječju znatiželju kada roditeljima postavljaju brojna pitanja. [2]

Mnogo je govora o preopterećenosti djece, o tome da bi škola trebala biti prijatnija i ugodnija za dijete. Različiti oblici i metode rada mogu pomoći rasteretiti djecu i tako pridonijeti trajnijem i kompleksnijem znanju. Interdisciplinarnim didaktičkim pristupom i cjelovitim učenjem usmjerenim na poticanje različitih inteligencija dijete uviđa veze između različitih, ali sličnih, srodnih sadržaja, postupaka, procesa.

Učitelj je samostalan u planiranju i tijeku nastave, ali mora biti fleksibilan i pun ideja. Učenicima želimo na zanimljiv i učinkovit način predati što više znanja. Nastava interdisciplinarnog povezivanja učenike motivira i pruža im drugačije iskustvo.

2. INTERDISCIPLINARNO POVEZIVANJE

Već nam sama sintagma interdisciplinarno povezivanje govori mnogo. Znamo da povezujemo različite predmete kroz interdisciplinarne veze i time postižemo njihove ciljeve.

Prema B. Sicherl Kafolu o interdisciplinarnom povezivanju govorimo kao holističkom didaktičkom odnosno obrazovnom pristupu horizontalne i vertikalne integracije znanja, sadržaja i vještina učenja. [6]

Nastavu interdisciplinarnog povezivanja stoga je potrebno pažljivo planirati i organizirati rad. Važno je imati u vidu da u interdisciplinarnom povezivanju učitelj

polazi od povezivanja obrazovnih sadržaja odnosno ciljeva te nastoji prikazati ili tretirati određeni sadržaj ili problem što je cjelovitije moguće. [1]

Interdisciplinarno povezivanje pokazalo se kao uspješno jer iskustvo pokazuje da učenici razvijaju interes i motivaciju za učenje u interdisciplinarnim situacijama učenja te produbljuju razumijevanje i korištenje znanja. Osim toga postižu bolje obrazovne uspjehe, iskazuju bolje međuljudske odnose i predanost učenju, izražavaju samopouzdanje, međusobno suradnju i uzajamno poštovanje, bolje pamte i razumiju obrazovno gradivo te lakše prenose vještine među različitim predmetnim područjima. [6]

Uspjeh, samopouzdanje i razumijevanje dodatni su čimbenici motivacije o kojoj govorimo kada se pojedinac bavi nekom aktivnošću, zato jer ga to čini sretnim i zadovoljnim.

3. PREDNOSTI INTERDISCIPLINARNOG POVEZIVANJA ZA UČITELJE

Prednosti interdisciplinarnog povezivanja za učitelje su:

Interdisciplinarno povezivanje jača i potiče učiteljev rad jer razbija izolaciju i jača suradnju.

Interdisciplinarno povezivanje zbližava učitelje i potiče interes za pedagogiju i kolektivnu odgovornost - odgovornost za učenička postignuća raspodjeljuje se s jednog na više učitelja.

Interdisciplinarnim povezivanjem učitelji proširuju svoje znanje na druga stručna područja i stječu nova iskustva i vještine. [3]

Učitelji upoznaju druge predmete i proširuju svoje vidike. Interdisciplinarno povezivanje potiče interes učitelja za nova znanja iz drugih predmetnih područja.

Učitelji upotrebom interdisciplinarnog povezivanja upoznaju drugačije metode rada i nadilaze predrasude o drugim predmetima.

Interdisciplinarno povezivanje potiče učitelja da prati didaktičke inovacije. Rad u timu jača međusobnu povezanost učitelja i gradi bolje odnose u zbornici.

Interdisciplinarno povezivanje obogaćuje osobnost i profesionalnost pojedinog učitelja što doprinosi osobnom rastu i profesionalnom razvoju učitelja. [5]

4. PREDNOSTI INTERDISCIPLINARNOG POVEZIVANJA ZA UČENIKE

Interdisciplinarno povezivanje:

- potiče aktivnu ulogu učenika [1],
- omogućava postizanje taksonomsko viših ciljeva i generičkih vještina, a naročito učeniku omogućava razvijanje kritičkog mišljenja i rješavanja problema, obradu podataka, korištenje ICT-a, provedbu projektnih zadataka, aktivno učenje, čitanje, pisanje i slušanje, uzima u obzir i promiče rješavanje problema iz više gledišta [4],
- pomaže učeniku da produbi ono što je naučio i pomaže mu da poboljša dugoročno znanje,
- potiče kreativnost i motivaciju učenika,
- povezano je sa stvarnim životom, što može za učenika biti velika motivacija za učenje,
- potiče učenikov proces povezivanja područja, čime učenik uči da su sadržaji povezani, samostalno traži veze među predmetima i tako stvara čvršće relacije među pojmovima. [1]

5. INTERDISCIPLINARNE VEZE KOD POVIJESTI U GIMNAZIJI

Prilikom revidiranja nastavnog plana, škola se nastojala maksimalno pridržavati razvojnih smjernica. Profesori su počeli uvoditi brojne novine u nastavu kako bi poboljšali kvalitetu nastave.

Nastava povijesti ima brojne interdisciplinarnе veze s različitim predmetima. Neke od interdisciplinarnih veza su utečene i u upotrebi su svaku školsku godinu, a neke su planiraju posebno za svaku školsku godinu, ovisno o, primjerice, knjizi za maturu iz slovenskog ili engleskog jezika.

5. a) PRVA GODINA

Na prvoj godini interdisciplinarna veza između povijesti i biologije ostvarena je već u mjesecu rujnu.

Prije lekcije o prapovijesti profesor biologije predstavlja *Evoluciju čovjeka, podrijetlo i razvoj ljudske vrste*. Srednjoškolci upoznaju pojmove bipedalizam, encefalizacija, sapientizacija. Upoznaju razvoj ljudske vrste: australopitek, homo habilis, homo erectus, homo sapiens, neandertalac. Nova znanja upotrebljavaju i kod povijesti i kod biologije.

U kurikulumu za gimnaziju imamo osim obaveznih tema i takozvane izborne teme. Jedna od tih tema nosi naslov *Od prvih umjetnika do prvih znanstvenika*. U poučavanju te teme koristi se interdisciplinarna veza. Budući da su teme vrlo različite, sudjeluju mnogi predmeti: glazba, matematika, pravo, slovenski jezik, sociologija, tjelesni odgoj, umjetnost i povijest kao glavni predmet. Ova interdisciplinarna veza provodi se kao projektni dan koji nosi naslov *Baština antike i njezini odazivi u sadašnjici*.

Srednjoškolci se već ranije pripreme na rad kada u knjižnici potraže odgovarajuću literaturu. Prvog dana, 7 školskih sati, istraživački se rad provodi kod pojedinih predmeta. Učenici traže podatke, pišu izvješća i izrađuju plakate, a slijedeći dan svoj rad predstavljaju u okviru tri školska sata.

Kratak sažetak ove interdisciplinarnе veze:

- Kod glazbe uče o podrijetlu imena glazba te upoznaju grčka i rimska glazbala.
- Kod matematike uče o antičkim grčkim matematičarima, utvrđuju značenje i primjenu njihovih saznanja u današnjem vremenu.
- Kod prava upoznaju najstarije (ne)sačuvane zakone, zakone u Grčkoj i Rimu, važnost razvoja prava za današnje vrijeme.
- Kod slovenskog jezika upoznaju razvoj književnosti kod Grka i Rimljana, književne vrste, strukturu kazališta, utvrđuju važnost književnosti za kasniji razvoj. Pripremaju i kratak prikaz iz Plavtove komedije *Blizanci*.
- Kod sociologije ustanovljuju kakvo su gledište o ljudskim pravima imali u tom vremenu.
- Kod tjelesnog odgoja upoznaju se s grčkim olimpijskim igrama, pregledavaju razvoj olimpijskih igara tijekom vremena, uspoređuju ih s današnjim olimpijskim igrama, a također pripreme i natjecanje među učenicima, kao što su to radili u Grčkoj. Pobjedniku natjecanja stavljaju poseban vijenac na glavu kojega su sami izradili.
- Kod umjetnosti upoznaju različite umjetničke stilove, crtaju i izrađuju skulpture.

- Kod povijesti je više skupina koje se bave različitim područjima:

- a) postanak i razvoj pisma od prvih civilizacija preko Grka, Etruščana do Rimljana,
- b) religija u prvim civilizacijama, drevni svijet bogova i mitova,
- c) razvoj arhitekture, osobito grčke i rimske arhitekture te njezina važnost za današnje vrijeme.

5.b) DRUGA GODINA

Na drugoj godini imamo interdisciplinarnu vezu pod naslovom *Josip Jurčič i njegovo vrijeme* u kojoj sudjeluju predmeti povijest, slovenski jezik, sociologija i tjelesni odgoj.

Interdisciplinarna veza provedena je kao projektni dan.

Kod slovenskog jezika upoznaju važne književne stvaratelje i njihova djela u tom razdoblju, osobito život i djela Josipa Jurčiča.

Kod sociologije uče o tadašnjoj strukturi društva te životu i radu pojedinih društvenih slojeva.

U sklopu tjelesnog odgoja učenici sudjeluju u Jurčičevom pohodu koji se održava prve subote u ožujku. Početak pješaćenja počinje u Višnjoj Gori, a završava na Muljavi, gdje se održava kulturna manifestacija u sjećanje na Josipa Jurčiča. Put je dug oko 13 km. Srednjoškolci vole sudjelovati u tom pohodu, a često s njima ide i cijela obitelj.

Kod povijesti uče o važnosti 1848. godine za Slovence (prvi slovenski politički program Ujedinjena Slovenija), prvoj slovenskoj karti koju je napravio Peter Kozler 1853. godine, uče se o genezi čitaonica i njihovoj važnosti za širenje slovenskog jezika, stvaranju tabora i njihovom značaju za razvoj političkog života kod Slovenca.

Kao i na prvoj godini tako i na drugoj godini imamo izborne teme. Jedna od takvih tema nosi naslov *Koliko mračan je zaista bio srednji vijek?* Ovu temu pregledavamo pomoću interdisciplinarne veze povijest-slovenski jezik i uz sudjelovanje vanjskog izvođača, kustosa cistercitskog samostana u Stičnoj.

Kod slovenskog jezika upoznaju književno stvaralaštvo i u slovenskom prostoru i u europskom prostoru.

Kod povijesti pogledamo kratki dokumentarni film o kartuzijanskom samostanu u Žičama, a zatim posjetimo samostan u Stičnoj. U Stičnoj nas upoznaju sa samim samostanom, njegovim počecima, gospodarskim i kulturnim značajem kroz

povijest, a na kraju posjećujemo još i vjerski muzej koji djeluje u sklopu samostana.

Osim toga, srednjoškolci upoznaju i značajke razvoja različitih područja života u srednjem vijeku:

- a) duhovna i svjetovna moć crkve, monaški redovi i njihovi samostani,
- b) higijena, bolesti i medicina u srednjem vijeku,
- c) obrazovanje i obrazovanost pojedinih društvenih slojeva,
- d) praznovjerja i procesi protiv vještica te osjećaj života i smrti u srednjem vijeku.

5. c) TREĆA GODINA

Na trećoj godini interdisciplinarna veza ostvarena je temom *Francuska buržoaska (građanska) revolucija*. Francuska revolucija uvela je načela koja su ljudima dala jednake mogućnosti za uspjeh:

- ravnopravnost građana pred zakonom,
- sloboda govora i tiska,
- sloboda ljudske savjesti,
- osiguranje osobne imovine.

Kako bi se olakšalo razumijevanje razvoja ljudskih prava, uspostavljena je interdisciplinarna veza između povijesti i sociologije.

Profesor sociologije predstavlja razvoj ljudskih prava i sloboda kroz povijest. Učenici pregledaju važne dokumente o razvoju ljudskih prava: *Magna charta libertatum* (Engleska, 1215), *Deklaracija o pravima čovjeka i građanina* (Francuska, 1789), *Opća deklaracija o ljudskim pravima* (UN, 1948), *Europska socijalna povelja* (1965.). Također otkrivaju kako je danas s ostvarivanjem/kršenjem ljudskih prava i sloboda.

Na trećoj godini ostvaruje se i interdisciplinarna veza povezana s maturskim radom iz engleskog jezika (za 4. godinu), pa zato sudjeluju predmeti engleski jezik (kao temeljni predmet), psihologija i povijest.

U školskoj godini 2020./2021. spomenuta je interdisciplinarna veza uspostavljena na daljinu putem aplikacije Zoom. Naslov teme bio je: William Golding, *Gospodar muha* (*Lord of the Flies*).

Da bi se interdisciplinarna veza provela, potrebna je bila zahtjevna organizacija. Kako bi svi učenici mogli nesmetano sudjelovati, bilo je potrebno svima pribaviti radne materijale (radne listove). Rad na daljinu trajao je sedam školskih sati.

Kod povijesti bila je predstavljena povijest Engleske od stjecanja prvih kolonija u Americi dalje, gospodarski razvoj tijekom Prve industrijske revolucije (gledanje kratkog filma na Youtubeu o Prvoj industrijskoj revoluciji), život i rad kraljice Viktorije, važnost Engleske tijekom Prvog svjetskog rata te uloga i značaj Engleske u Drugom svjetskom ratu.

Kod psihologije dato je psihoanalitičko tumačenje romana iz perspektive ida, ega i superega.

Kod engleskog jezika srednjoškolci upoznaju sloj događaja, glavne likove, umjetničku strukturu i tekstualne posebnosti kako bi imali sveobuhvatno razumijevanje književnih tekstova. Ujedno upoznaju i uče uzeti u obzir izvorno društveno-kulturno okruženje pročitano teksta odnosno uvrštavanja teksta u književnu tradiciju englesko govorećih zajednica.

6. INTERDISCIPLINARNE VEZE KOD POVIJESTI – STRUČNE EKSKURZIJE

Interdisciplinarne veze ostvaruju se i tijekom stručnih ekskurzija.

Srednjoškolci se dobro pripreme za stručnu ekskurziju. I prije ekskurzije se podijele u skupine. Najčešća interdisciplinarna veza je zemljopis-slovenski jezik-povijest.

Učenici dobivaju zadatak kod svakog predmeta, najčešće je to priprema seminarskog rada koji se odnosi na kulturno-povijesne znamenitosti mjesta kojega posjećujemo na ekskurziji.

Seminarski rad je dovršen i pregledan prije polaska na ekskurziju te ga ukratko predstavljaju na ekskurziji. Radovi i prezentacije mogu se i ocijeniti. Učenici ulažu puno truda u svoj rad jer im je ovo lijepa prilika za dobru ocjenu.

Na prvoj godini destinacija interdisciplinarne ekskurzije je Pomurje. Glavni predmet je geografija, kojoj se pridružuju i slovenski jezik te povijest. Kod geografije upoznaju prirodno-geografska obilježja krajolika, kod slovenskog jezika književne stvaraoce, njihov život i djela, a kod povijesti važne su teme:

Mlinovi na rijeci Muri, Prekmurska kuća, Prekmurska kuhinja, Bogojina i Plečnikova crkva, Murska Sobota kroz povijest i evanđeoska crkva, Turci u Prekmurju, Mađari i Prekmurje, Ljutomer i prvi tabor, Murska Republika nakon Prvog svjetskog rata.

Na trećoj godini stručna interdisciplinarna ekskurzija provodi se u različitim smjerovima po Sloveniji (prema principu rotacije).

Pravci ekskurzije su: Bela Krajina, Kras i Vipavska dolina, Notranjska i Štajerska.

Glavni predmet je geografija, kojoj se pridružuju slovenski jezik i povijest.

Ciljevi ekskurzije:

- upoznavanje prirodne i društvene karakteristike prostora,
- ocjenjivanje razvoja i strukture gospodarstva te njihovo uspoređivanje s korištenjem prostora,
- upoznavanje književne, povijesne i kulturno-povijesne dimenzije toga dijela Slovenije,
- samostalna priprema za ekskurziju na temelju pisanih i elektroničkih izvora te pružanje informacija vršnjacima.

Važne teme kod povijesti za ekskurziju u Belu Krajinu su:

Povijest Muljave, Metalurgija na Dvoru, Grofovi Turjaški i Dvor, Mitraizam u Rožancu, Povijest Črnomlja, Turske invazije na slovensko područje, Uskoci u Beloj Krajini, Franc Rozman-Stane.

Važne teme kod povijesti za ekskurziju na Kras i u Vipavsku dolinu su:

Vipava kroz vrijeme, Bitka kod Frigida, Dvorac Zemono, Rimska utvrda Castro, Vrijeme Janeza Sveokriškega (Ivana od Svetoga Križa), Kapucini i Vipavski križ, Štanjel i arhitekt Maks Fabiani, Sežana i Južna željeznica.

Važne teme kod povijesti za ekskurziju u Notranjsku su:

Ljubljansko barje i sojeničari, Rimska Emona i podpečki mramor, Črna vas - Jože Plečnik i crkva sv. Mihaela, Logatec od prapovijesti do danas, Vrhnika od prapovijesti do Rimljana, Povijesni razvoj Cerknice i Rakitne.

Važne teme kod povijesti za ekskurziju u Štajersku su:

Štajerska, Grofovi Andeški i Mali Grad iznad Kamnika, Colonia Ulpia Traiana Poetovio - Ptuj u antičko doba, Ptujaska gospoda, Povijest Kurenta, Ptujaska gora - Bazilika Marije zaštitnice, Povijest lječilišta Rogaška Slatina, Povijest staklarstva u Sloveniji, Grofovi Celjski, Nekropola u Šempetru, Kamnik i Rudolf Maister.

U školskoj godini **2018./2019.**, za **četvrtu godinu** organizirana je interdisciplinarna stručna ekskurzija u austrijsku Korušku koja je imala interdisciplinarnu vezu između povijesti i slovenskog jezika. Smjer ekskurzije odabrana je na temelju

knjige za maturu iz slovenskog jezika, romana Anđeo zaborava autorice Maje Haderlap.

Put nas je vodio do Gosposvetskog polja koje je stoljećima bilo upravno i političko središte Koruške. Posjetili smo hodočasničku crkvu Gospe i vojvodsko prijestolje. Nastavili smo put do Klagenfurta, gdje smo posjetili poznatu Zmajevu fontanu i prošetali do vojvodskog dvorca koji je jedna od najvažnijih građevina u Koruškoj. Zatim smo otišli u selo Železna Kapla koje je danas lječilište, a nekada je bilo rudarsko i trgovačko mjesto. U Železnoj Kapli održavaju slovensku manjinu na životu na svim područjima. Imaju čak i slovenskog gradonačelnika. Železna Kapla bila je i jedno od središta antifašističke slovenske pobune u Austriji i stoga je bila žrtva strašne nacističke osvete. Mještanka Maja Haderlap u svom romanu Anđeo zaborava piše o atmosferi u ovim krajevima kao posljedici međuratnog ugnjetavanja, patnje i poslijeratnog zanemarivanja slovenske manjine. Slijedila je vožnja do jezično potpuno slovenskog sela Sele koje leži na obroncima Košute. Naši sunarodnjaci su nam približili način života na selu.

Kod slovenskog jezika učenici su upoznali važnije suvremene književne stvaratelje koji su povezani s rutom stručne ekskurzije, na pr. Florjan Lipuš, Janko Messner, Gustav Januš, a posebno su se usredotočili na događaje iz romana Anđeo zaborava. Podučili su se i o problemu dvojezičnosti u školama I na drugim područjima društvenog života.

Kod povijesti su produbili i proširili znanje o prvoj slovenskoj državi, Karantaciji, posjetili vojvodsko prijestolje u Gosposvetskom polju te se upoznali sa položajem slovenske i hrvatske manjine u Koruškoj i Gradišću.

Za oba predmeta je pripremljen radni list, a kod slovenskog su jezika osim toga napisali I reportažu o stručnoj ekskurziji.

7. ZAKLJUČAK

Pokazalo se da interdisciplinarno rješavanje problema ili situacija povezanih s nastavnim temama utječe na motivaciju učenika, koji time razvijaju i interes, produbljuju razumijevanje, znanje i njegovu upotrebu.

Prednost interdisciplinarnog povezivanja ispostavila se i u boljem obrazovnom uspjehu te u boljim međuljudskim odnosima i predanosti učenju.

Kod interdisciplinarnog povezivanja predmeta učenici izražavaju samopouzdanje, međusobnu suradnju i međusobno poštivanje. Također dolazi i do boljeg razumijevanja obrazovnog gradiva čime mogu uspostaviti prijenos vještina učenja među različitim predmetnim područjima.

Kod nastave gdje se uspostavlja interdisciplinarno povezivanje, učenici razvijaju vještine koje nisu ovisne o sadržaju, nego se mogu prenijeti na druge primjere odnosno situacije. Takve vještine uključuju rješavanje problema, kritičko vrednovanje, kritičko mišljenje, aktivno slušanje, čitanje i pisanje te stvaranje.

Interdisciplinarne veze motiviraju učenike za učenje jer su povezane sa stvarnim životom, stoga ćemo na našoj školi nastaviti s provođenjem interdisciplinarnog povezivanja kako na nastavi tako i na stručnim ekskurzijama.

8. LITERATURA

- [1.] Hodnik Čadež, T. (2008). Učitelj kot raziskovalec medpredmetnega povezovanja, Učitelj v vlogi raziskovalca: akcijsko raziskovanje na področjih medpredmetnega povezovanja in vzgojne zasnove v javni šoli, str. 131 do 149, Ljubljana, Pedagoška fakulteta
- [2.] Novak, M. (2005). Vloga učitelja v devetletni osnovni šoli, Nova Gorica: Educa, Melior
- [3.] Mihelič, L. (2011). Problematika medpredmetnega povezovanja geografije in zgodovine v gimnazijskih učnih načrtih, Magistrsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani
- [4.] Pavlič Škerjanc, K. (2010). Smisel in sistem kurikularnih povezav, Medpredmetne in kurikularne povezave, priručnik za učitelje, str. 19 do 49, Ljubljana, ZRSŠ
- [5.] Polšak, A. (2007). Medpredmetno povezovanje in učni načrti, Geografija v šoli, 16, št. 2, str. 33-44
- [6.] Sicherl Kafol, B. (2008). Procesni in vsebinski vidiki medpredmetnega povezovanja, Učitelj v vlogi raziskovalca, akcijsko raziskovanje na področjih medpredmetnega povezovanja in vzgojne zasnove v javni šoli, str. 112 do 130, Ljubljana, Pedagoška fakulteta

Stručni rad

NEOBAVEZNI IZBORNI PREDMET »UMJETNOST«

Andreja Bogataj Rant, profesorica, učiteljica razredne nastave

Osnovna škola Železniki, Slovenija

Sažetak

Umjetnost je dio ljudskog života već dugi niz godina jer njezini prvi počeci sežu u daleku prapovijest. Umjetnost se s vremenom mijenjala i poprimala različite oblike. Povijest umjetnosti multidisciplinarna je znanost koja istražuje umjetnost kroz vrijeme. Umjetnost je kulturni odnosno društveni fenomen koji karakterizira ljudsku aktivnost i koji je izravno povezan s preživljavanjem i razmnožavanjem. Umjetničko izražavanje ljudska je potreba povezana s poljima inovacija i kreativnosti. Budući da su ove kompetencije ključne za uspješno funkcioniranje pojedinca i šireg društva u 21. stoljeću, u nastavnom planu neobaveznog izbornog predmeta umjetnost one se prioritetno obrađuju. Toga smo svjesni također u našoj osnovnoj školi, zato veliku pažnju posvećujemo neobaveznom izbornom predmetu umjetnost.

Ključni pojmovi: umjetnost, umjetničko izražavanje, kreativnost, inovativnost

1. Uvod

Počeci umjetnosti sežu u prapovijest. Prva umjetnička djela u području arhitekture, kiparstva i slikarstva počela su se pojavljivati oko četrdeset tisuća godina prije Krista. Prva se umjetnost počela razvijati u mlađem paleolitu, kada je neandertalca zamijenio *Homo sapiens* – umni čovjek. U početku je umjetnost bila dio vjerskih i drugih rituala, a umjetnošću su ljudi uglavnom izražavali umjetničke osjećaje i težnje za ljepotom. Ljudi su često crtali po zidovima špilja. Živjeli su ispod prevjesa, a crteže su stvarali dublje u unutrašnjosti špilje. Crtežima su se zahvaljivali višim silama za životinje koje su im značile hranu i odjeću.

Najpoznatiji špiljski crteži otkriveni su 1869. godine u špilji Altamira u Španjolskoj. Smatra se da su nastali 14.000 – 10.000 godina pr. Kr.

»Kazališna predstava samo je imitacija radnje, a ne radnja sama.«⁷ Antičko kazalište doživjelo je svoj najveći procvat u 5. stoljeću prije Krista, a korijene vuče iz rituala u čast boga Dioniza (boga vina i plodnosti). Zbor, koji je brojao oko 50 muškaraca, pred oltarom boga pjevao je zahvalnice i opisivao njegov život. Tada se voditelj zbora, nazvan Tespis, odvojio od zbora i između njega i zbora nastao je dijalog. Tespis se smatra prvim glumcem u povijesti kazališta. Igre od vjerskog značaja postupno su se pretvarale u predstave koje su počeli doživljavati kao umjetnost i zabavu.

Umjetnost se mijenjala tijekom vremena i povijesnih razdoblja. Multidisciplinarna znanost koja to istražuje je povijest umjetnosti. Bavi se klasifikacijom kultura, uspostavlja periodizaciju i promatra posebnosti te utjecajne karakteristike umjetnosti. Povijest umjetnosti proučava arhitekturu, kiparstvo, glazbu, slikarstvo, literaturu, kazalište, ples, film, fotografiju, dizajn i grafičke umjetnosti.

Umjetnost je kulturni odnosno društveni fenomen koji karakterizira ljudsku aktivnost i koji je izravno povezan s preživljavanjem i razmnožavanjem. Poznajemo devet područja umjetnosti. To su glazbena umjetnost, likovna umjetnost, kazalište, film, ples, verbalna umjetnost, internetska umjetnost, primijenjena umjetnost i književna umjetnost.

2. Umjetnost u školi

U slovenskim osnovnim školama (također u našoj) učenici od 4.do 6. razreda u okviru nastave odabiru također pojedine neobavezne izborne predmete: sport, drugi strani jezik (njemački), informatiku, tehniku i umjetnost. Kada učenik odabere

⁷Antički grčki filozof Aristotel o kazalištu, <https://www.knjznicacelje.si/raziskovalne/4201104648.pdf>

pojedini predmet, taj predmet postaje za njega obavezan za tekuću školsku godinu i učenik je iz toga predmeta također ocijenjen.

Neobavezni izborni predmet umjetnost zauzima područje filma, folklor, glazbenog stvaralaštva, likovne umjetnosti, književnog stvaralaštva, plesa i kazališta (lutke, drama).

Umjetničko izražavanje ljudska je potreba povezana s poljima inovacija i kreativnosti. Ove dvije kompetencije ključne su za uspješno djelovanje pojedinca i šireg društva u 21. stoljeću, zbog toga se u nastavnom planu neobaveznog izbornog predmeta umjetnost obrađuju prioritetno.

2.1 Opći ciljevi predmeta:

- Poticanje radoznalosti učenika, opuštanje uz umjetnost i razvijanje interesa i aktivnog odnosa prema kulturi i umjetnosti.
- Stvaranje pozitivnog odnosa prema nacionalnoj i svjetskoj kulturnoj i umjetničkoj baštini i njezina integracija u modernost.
- Jačanje i razvijanje izravne percipativno-kognitivne sposobnosti učenika, estetskog iskustva, želja, performansa i mašte kroz izvedbu, igru, mjuzikl, video, sliku ili objekt, tako da učenici mogu objasniti, razlikovati i odražavati svoju percepciju.
- Razvoj osobnog i etničkog identiteta učenika.
- Stvaranje, vizualizacija i vrednovanje aktivnosti i proizvoda prikladnih razvojnom stupnju učenika.
- Istraživanje suvremene danas živeće umjetničke produkcije koja naglašava važnost razvijanja razumijevanja kulturnog okruženja u kojem živi učenik.

2.2 Tijek izvedbe neobaveznog izbornog predmeta umjetnost u našoj školi

Predmet smo u OŠ Železniki uveli 2015. godine. Četiri mentorice, dvije učiteljice razredne nastave, učiteljica likovne umjetnosti i učiteljica glazbe međusobno se povezujemo, nadopunjujemo i uspješno surađujemo.

Svake godine predmet umjetnost pohađa od 13 do 25 učenika od 4. do 6. razreda. Prije početka godine mentorice izaberemo odgovarajući dramski i/ili lutkarski tekst. Ako je učenika više, izaberemo dva teksta. Tijekom školske godine jednom tjednom vježbamo, učimo i pripremamo predstavu.

Učenici aktivno sudjeluju u pripremi predstave od samog početka do kraja tako da sami izrađuju scenu ili dijelove scene (npr. drvo, grmlje, paprat, kućicu itd.), jednostavne kostime, rekvizite (npr. puževu kućicu, ticala, krila, divovske cipele, alat itd.), kazališne letke te pripreme glazbenu pratnju. Na satovima upoznaju glazbene instrumente i vrstu glazbe, stvaraju vlastite tekstove te ih uglazbljuju.

Slika 6: Izrada scenskog pribora – stablo (izvor: Polona Kovač, 2016.)

Slika 7: Izrada scenskog pribora – stablo (izvor: Polona Kovač, 2016.)

Slika 8: Izrada scenskog pribora – stablo (izvor: Polona Kovač, 2016.)

Na kraju školske godine učenici izvode predstavu učenicima u školi, roditeljima, vanjskim posjetiteljima, a tijekom školske godine s raznim glazbenim točkama i recitalima sudjeluju na školskim i lokalnim priredbama.

Rade u skupinama, u parovima ili pojedinačno. Aktivno su uključeni u proces, izražavajući svoja mišljenja, stavove i razmišljanja. Učenici stvaranjem izražavaju i upoznaju sebe u odnosu na okolinu i pri tome osobno rastu.

Probe se održavaju u školi, a nekoliko sati prije predstave također u kulturnom centru na kazališnoj pozornici. Učenici upoznaju osnove glume na pozornici, uče izražavati svoje osjećaje, javno nastupati, razvijaju maštu, kreativnost, domišljatost, jačaju samopoštovanje i osjećaj pripadnosti grupi, uče surađivati i raditi u grupi, nauče prihvaćati kritiku i rastu uz pohvale.

Do sada smo pripremili:

- školska godina 2015./16.: predstava »Kekec«
- školska godina 2016./17.: predstava »Svađa u bajkovitoj šumi«
- školska godina 2017./18.: predstave »Mojca Pokrajculja« i »Bubamara«
- školska godina 2018./19.: predstava »Muca Copatarica« i lutkarska predstava »Žogica Nogica«
- školska godina 2019./20.: lutkarska predstava »Sinček Palček«
- školska godina 2020./21.: glazbena bajka »Palček Piskalček«

Slika 9: Konačni izgled scene (izvor: osobni arhiv, 2021.)

Slika 10: Kostim puža i jelanaka u vlastitoj izradi (izvor: osobni arhiv 2021.)

Slika 11: Mjesec, vlastita izrada (izvor: osobni arhiv 2021.)

Slika 12: Prizor iz bajke Svađa u bajkovitoj šumi (izvor: Igor Mohorič Bonča, 2017.)

Slika 13: Prizor iz bajke Svađa u bajkovitoj šumi (izvor: Igor Mohorič Bonča, 2017.)

Zbog epidemiološke situacije u zemlji, glazbena bajka »Palček Piskalček« snimljena je i prikazana djeci putem Zooma na kraju školske godine, a mogli su je pogledati također roditelji te ostala rodbina djece koja nastupaju.

Slika 14: Prizor iz glazbene bajke »Palček Piskalček« (izvor: osobni arhiv 2021.)

Slika 15: Ekipe neobaveznog izbornog predmeta umjetnost u školskoj godini 2020./21. (izvor: osobni arhiv 2021.)

Kratke isječke iz glazbene bajke »Palček Piskalček« možete pogledati na poveznicama ispod:

https://youtu.be/EJqdM_cbeas

<https://youtu.be/9c1PLdKGfTA>

<https://youtu.be/sJywqtaa2NQ>

<https://youtu.be/pkAPPhLzFog>

(izvor: osobni arhiv 2021.)

3. Zaključak

Kao jedna od mentorica neobaveznog izbornog predmeta umjetnost mogu tvrditi da djeca svake godine vole pohađati ovaj predmet. Stječu mnoga iskustva koja im pomažu rasti na svim područjima. Manje samopouzdana postaju samopouzdaniji jer su uspješni, a to jača njihovu pozitivnu sliku o sebi. Među djecom stvaraju se iskrena prijateljstva, što je neprocjenjivo, a svake godine rastajemo se puni lijepih dojmova i oduševljeni onime što smo zajedno stvorili.

4. Izvori i literatura

- [1.] Grčko kazalište. *Wikipedija, slobodna enciklopedija*. Preuzeto iz https://sl.wikipedia.org/wiki/Gr%C5%A1ko_gledali%C5%A1%C4%8De#Kor_enine
- [2.] MIZŠ, (2018) Kurikulum. Program osnovne škole. Ljubljana: Ministarstvo obrazovanja i športa, Zavod Republike Slovenije za obrazovanje.
- [3.] MIZŠ (2021) Nastavni planovi. Preuzeto iz https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/izbirni/Neobvezni/Umetnost_izbirni_neobvezni.pdf
- [4.] Povijest umjetnosti. *Wikipedija, slobodna enciklopedija*. Preuzeto iz https://sl.wikipedia.org/wiki/Zgodovina_umetnosti
- [5.] SSKJ. Slovar slovenskega knjižnega jezika. Preuzeto iz https://fran.si/130/sskj-slovar-slovenskog-knjiznega-jezika/3608176/umetnost?page=4096&FilteredDictionaryIds=130&Query=*&View=2
- [6.] Umjetnost. *Wikipedija, slobodna enciklopedija*. Preuzeto iz <https://sl.wikipedia.org/wiki/Umetnost>

Stručni rad

UTJECAJ KRETANJA U ŠKOLSKOM RAZDOBLJU

Nina Leban

Osnovna škola Šmarjeta, Šmarjeta 1

8220 Šmarješke Toplice

Sažetak

Hodanje je jako bitno za ljude, posebno za ljudska bića, kojih mozak je još u razvoju – to su djeca. Kretanje je život, jer se cijeli život krećemo i imamo različite aktivnosti, među kojima je i hodanje. Sve te aktivnosti blagotvorno utječu na naše osjećanje. Hodanje je najprirodniji način ljudskog kretanja i utječe na naše zdravlje i osjećanje.

Ključne riječi: hodanje, kretanje, nastava, 1. trogodište

1.Uvod

Činjenica je, da smo se ljudi nekada više kretali nego današnja djeca. Vraćali smo se kući iz dvorišta, šume ili obližnje livade tek kad je već postalo tamno. Nije nam bilo strano penjanje po drveću, kotrljanje po travi, preskakanje užeta, skakanje, igra lovice... U naselju se čula dječja radost. Danas toga na žalost više ne čujemo. Po livadama i šumama djeca se ne igraju lovice. Za današnju je djecu već problem napraviti kolut ili preskakanje užeta. Tome je, po mojem mišljenju, pridonio napredak na području računarstva, koji je djecu prikovao na sebe. Ali najveći je uzrok tome da ljudi nisu dovoljno svjesni kako takav nezdrav način šteti zdravlju. Kako bismo prekinuli taj začarani krug, potrebno je usmjeriti djecu ka kretanju, razmišljanju, mijenjanju ponašanja i biti im primjer u tome.

2.Hodanje i pozitivne posljedice hodanja

Hodanje u svakom slučaju pozitivno utječe na zdravlje. Hodanje ima iznimne koristi, sve od ubrzanja metabolizma i jačanja zglobova, mišica te kosti, pa do smanjenja krvnog tlaka, smanjuje i rizik od kroničnih bolesti te poboljšava djelovanje mozga i srčane mišice. S redovitom tjelovježbom lakše se nadzire ljutnja, koncentracija i lakše se razmišlja, posebno kada je riječ o hodanju po suncu ili u šumi. Kada se hodanje i šetnja dijeli s prijateljima, takva interakcija pomaže da se dijete osjeća povezano s drugima i da će biti upravo zbog toga sretnije. Hodanje također poboljšava raspoloženje te smanjuje tjelesnu težinu.

Slika1: Koristi

Koristi kretanja za djecu i mlade: zdravlje; zglobovi, kosti, mišice, motoričke sposobnosti, samostalnost, samopouzdanje, slika o sebi, odlučnost, disciplina, koncentracija, pamćenje, učenje, tjelesna težina, imunski sistem, opće osjećanje

<https://www.infotehna.si/hoja-pozitivni-ucinki-na-zdravje>.

Slika 2: Jesen u šumi

2.1. Djeca i hodanje

Hodanje, kao osnovno kretanje, učenici doživljavaju kao opuštanje i ugodan osjećaj. Ujedno hodanje predstavlja druženje, koje nije moguće zamisliti bez pratnje igre. Igra je također učinkovita metoda učenja, opuštanja i sredstvo animacije. Pomoću takve aktivnosti neposredno osjete, kako bitna je priroda i njezino očuvanje. Tijekom igranja djeca, roditelji i odgajatelji se rasterete i zaborave na probleme s kojima se suočavaju. U igru možemo ulaziti i izlaziti, što nam današnji život ne omogućuje. Različitim igrama možemo postići aktivno sudjelovanje članova, upoznajemo drug drugoga i produbimo pogled u sebe. Često očekujemo od učitelja ili roditelja da će nas zabavljati, organizirati nam igre, da će početi pjevati i da će nas razveseliti. Najčešće će se stvarno tako i dogoditi, ali ipak se mogu i djeca ohrabriti i doprinijeti k boljem osjećaju u skupini [2].

Školska djeca bi trebala trčati i hodati svaki dan, koliko mogu s obzirom na njihove mogućnosti. Ako se to događa izvan urbane okolice toliko više znači. Najslabija karika u tom slučaju su gradska djeca, jer su radi načina života uskraćena za prirodne ljepote koje obuhvaćaju Sloveniju. Automobilom se voze na čuvanje, u kupnju, a ujedno mnogo vremena provode ispred televizijskih ekrana. Ako ne već tijekom tjedna onda bi trebala biti roditeljska dužnost da bar jednom tijekom vikenda odu u prirodu, na obližnje brdo ili planinu [3].

Zbog sve češćeg prometa su pješaci u prometu sve ugroženiji – kako s fizičkog gledišta tako i s gledišta onečišćenja zraka. Djeci je zbog vožnje automobilom oduzeto pravo na slobodno kretanje te se uvećava njihova ovisnost o roditeljima, koja im također otežava učenje samostalnosti. Uz to se djeca zbog vožnje automobilom teže navikavaju na sudjelovanje u prometu.

Djeci je potrebno omogućiti da što bolje upoznaju svoju okolicu te u njoj steknu što više iskustva. Potrebno je imati na umu da svakom odlukom, da vožnju automobilom zamijenimo održivijim načinom kretanja, pridonosimo k manjem broju automobila na cesti i većoj sigurnosti djece u prometu te manjem onečišćenju zraka. Djeci je potrebno »vratiti ulice« te dati im mogućnost da

otkrivaju bližnju okolicu. Zadaća države je da brine za sigurne puteve, zadaća roditelja i učitelja je da pomažu oblikovati djecu u aktivne, odgovorne državljanine, koji će živjeti život kojim će čuvati zdravlje i prirodu.

Škole i roditelji mogu djeci pomoći u tome kako hodati u školu, na taj način da za mlađe organiziraju programe koji su financirani sa strane države i potiču samostalno hodanje u školu. Takav način organiziranog i praćenog hodanja u školu, po prije zacrtanim školskim putevima, stalnim postajama i rasporedom, predstavljaju projekti nazvani: Pešbus, Kokoška Rozi i Bicivlak. Djecu na putu u školu prate roditelji, stari roditelji, dobrovoljci, ponekad i učitelj. Na taj način se školarci jako brzo naviknu na promet i na samostalno hodanje u školu, a s druge strane roditelji se osjećaju rasterećeni svakodnevne pratnje djece u školu.

Neke školarce roditelji u školu voze automobilima, iako stanuju blizu škole, te im tako uskrate iskustvo ugodnog, zdravog i do okolice odgovornog aktivnog hodanja u školu. Roditelji posebno brine sigurnost djece i većina pri tome ne pomisli da ako djecu dovezu do škole autom doprinose k prometnim zastojima i potencijalno opasnim okolnostima. Organizirano hodanje u školu roditeljima i djeci olakšava pješaćenje u školu i pomaže da zajedno upoznaju školski put.

Slika 3: Prometni odgoj

Slika 4: Promatranje prirode

2.2. Vrijeme za kretanje tijekom nastave

Djelatnost naše škole sa svojim projektima i aktivnostima teži k održivom razvoju. Ponosimo se nazivom Ekošola, uveli smo rekreativnu pauzu za učenike škole. Na aktivnosti u općini ne odlazimo autobusom, već pješke. Na dan Zemlje u našoj općini imamo organizirana pješaćenja na kojima sudjeluju svi učenici škole. Učitelji organiziramo mnoga pješaćenja po obližnjim brdima Vinji vrh, Koglo, Klevevž, što učenicima predstavlja posebno veliki doživljaj, a ujedno i izazov savladati sve napore.

Školski sustav ne bi smio mlade i djecu opterećivati s prečestim informacijama te prisiljavati ih u odgovaranje na pitanja. Takav način dovodi do apatičnosti i dosade. Hodanje u prirodi otvara i

razvija prirodnu radoznalost i osigurava potrebu po kretanju, smijehu, opuštanju, razgovoru i učenju.

Možda veliki broj učitelja misli da se djeca već dovoljno kreću. Istina je da su naizgled jako aktivna, ali razmislimo o tome uz sljedeća pitanja:

- Koliko vremena djece sjede ispred televizora, umjesto da bi bila vani na otvorenom?
- Jesu li kod sporta u školi dovoljno zaposleni aerobnom vježbom?
- Pješače li ili se voze biciklom u školi?
- Treba razmisliti i o tome kako vlastitim primjerom odgajamo djecu. Svojom neaktivnošću, poučavamo ih neaktivnosti [4].

Moj je cilj uključiti što više kretanja u školsku okolicu te omogućiti učenicima 1 sat kretanja na školski dan, također danima kada na rasporedu nemaju tjelovježbu. Time se svako dijete osjeća prihvaćeno i bitnim članom skupine te osjeća poticaj i brigu kako sa strane učitelja tako i sa strane školskih kolega.

Djetetova pozornost je jako slaba. U dobi oko sedme godine djetetova pozornost traje 25 – 30 minuta. U dobi od devet godina sposobni su 40 minuta neprekidnog rada. Dijete u tom razdoblju zanima sve što je novo. Pozorno je na učenje, igru, sport, možemo reći, da misli s čitavim tijelom (motorikom kretanja i izraza).

Djetetova potreba po kretanju pokazuje se cijelo vrijeme, stoga ovu potrebu ne smijemo usporavati.

Kao učiteljica sam hodanje više puta tjedno uključila u nastavu. Mogućnosti koje imam: minuta za kretanje u razredu (kratke vježbe kretanja, koje se po potrebi mogu uključiti u bilo koje vrijeme i u bilo kojem školskom satu), kretanje (šetnja), kao dio školskog sata među pauzama (rekreativna pauza, pauza s glazbom).

Kada sam vidjela da se koncentracija za rad smanjuje, da su neki učenici postali nemirni, otišli smo u šetnju, u šumu ili na igralište. Neke od satova obavili smo u prirodi, jer nam pruža brojne mogućnosti za iskustveno učenje. Predmete sam međupredmetno povezivala i djeci pokušavala na zanimljiv način predstaviti sadržaj učenja izvan učionice.

Pokazalo se da su sve šetnje ili već samo igra na igralištu pozitivno utjecali na učenike, jer su nakon takvih aktivnosti lakše nastavili s radom u razredu. Nastavni sati, koje sam održala u prirodi, omogućili su učinkovitije shvaćanje i upoznavanje sadržaja. Satima održanima na taj način razvijala sam: samostalnost, aktivnost, ustrajnost u situaciji, spretnost promatranja, logično razmišljanje i rješavanje problema. Moja namjera, uključivanja šetnji u nastavu i što aktivnije provođenje vremena u prirodi, bila je psihički opustiti djecu, zadovoljiti potrebu po kretanju, uvećati produktivnost, stvoriti opuštenu atmosferu, ukloniti negativne posljedice sjedenja i još bih mogla nabrajati. Bilo je vidljivo da su učenici koncentriraniji, zadovoljniji, manje umoreni i manje napeti. Svjesna sam činjenice da je dijete nakon duljeg misaonog rada umoreno i da ga treba kretanjem odmoriti. Sva ta umorenost pokazuje se u izgubljenoj koncentraciji i to utječe na kvalitetu procesa učenja.

Svjetska zdravstvena organizacija također preporučuje za djecu od 5 godina dalje:

- bar 60 minuta umjerene do intenzivne tjelesne aktivnosti na dan, za sve dane u tjednu
- tjelesnu aktivnost dulju od 60 minuta koja donosi dodatne koristi za zdravlje
- bar 3x tjedno intenzivnu tjelesnu aktivnost, uključujući vježbe za jačanje mišića i kosti
- aerobnu vježbu, koja neka predstavlja najveći dio tjelesne djelatnosti

U tom razdoblju djeca se kreću radi prirodne potrebe po kretanju, to je kretanje spontano. U većini im je zabavno, vole ga, jer u njemu uživaju ili pak uživaju u socijalnoj okolini, u kojoj su aktivni kretanjem.

Jako bitna su pozitivna iskustva kretanja, u suprotnom će kretanje ostaviti. Pozitivna iskustva su često povezana s uspjehom kod određenog sporta.

Slika 5: Akcija čišćenja

Slika 6: Stare kuće

3.Zaključak

Namjera članka je predstaviti kretanje/hodanje kao pozitivno sredstvo za kvalitetnije učenje. Kod samog izvođenja bilo je kod učenika vidljivo da su opušteni i zadovoljni.

U kolikoj mjeri će se kretanje/hodanje uključivati u proces učenja ovisi samo o učitelju. Logično je da učitelj u svoju nastavu neće uključiti kretanje/hodanje ako mu bitnost toga nije poznata. Učitelju na predmetnoj nastavi takav je način rada dostupniji, organizacijski lakše izvodljiv. Učitelj učenicima predstavlja uzor. Često uključivanje kretanja možda bi potaknulo djecu da bi znala sama potražiti prikladnu pauzu za sebe. Bitno je da dijete ima poticajnu okolicu i da ima što više mogućnosti za kretanje. Kretanje predstavlja aktivnost koja donosi zdravlje, zabavu, druženje, veselje, opuštanje i dobro osjećanje. Često kretanje predstavlja i aktivnost s kojom nema više dosade odnosno s kojom korisno ispune slobodno vrijeme.

Neka za kraj završim s citatom: „Iskusan učitelj, koji sam uživa u kretanju, bez problema će oduševiti i učenike.“ [1].

4.Literatura

- [1] Dennison, P.E. i Dennison, E.G., 2007, Telovadba za možgane. (*Tjelovježba za mozag*) Ljubljana: Rokus Klett.
- [2] Glavnik A., Rotovnik, B., Kadiš F., Peršolja B.,...Zorn Matija. (2011). Planinska Šola. (*Planinska škola*) Ljubljana: Planinska zveza Slovenije. (*Planinski savez Slovenije*)
- [3] Kristan, S. (1993). V gore... (*U planine...*) Radovljica: Didakta.
- [4] Stritar, A. i Stritar, U. (1998). Z otroki v gore: družinski izleti. (*S djecom u planine: obiteljski izleti*) Ljubljana: Sidarta.
- [5] Štemberger, V. i Krpač, F. (2006). Pomen in vrsta počitka z vidika obnove energije otrok. V zbornik/3.strokovni posvet Didaktika v šoli v naravi, Tolmin (2.-4.11) 2006 (str.176 - 170). Ljubljana: Center šolskih in obšolskih dejavnosti. (*Značenje i vrsta pauze s gledišta obnove energije djece. U zborniku/3. stručno vijeće Didaktika u školi u prirodi Tolmin (2.-4.11) 2006 (str.176 - 170). Ljubljana: Center šolskih i izvanškolskih djelatnosti.*

Mrežne stranice:

1. Sportski portal za sportaše – društvo: <https://www.infotehna.si/hoja-pozitivni-ucinki-na-zdravje>. (1. 7. 2021)
2. Društvo upoznajmo multiplu sklerozu: <http://spoznajmo-ms.eu/multipla-skleroza/pomen-hoje-v-vsakdanjem-zivljenju/> (2. 7. 2021)

Stručni rad

KAKO NA ŠTO UČINKOVITIJ I DJETETU UGODAN NAČIN PRISTUPITI K POČETNOM OPISMENJAVANJU

Polonca Gregorčič

OŠ Šmarjeta, Šmarjeta 1,

8220 Šmarješke Toplice, Slovenija

Sažetak:

Čitalačka pismenost jedna je od najvažnijih sposobnosti pri ulasku u školu. Omogućuje djetetu osobni rast i temelj je daljnjeg uspjeha u školi. Svjesna sam koliko je važno da dijete nauči čitati i pisati na što razigraniji i zanimljiviji mogući način, da se u procesu opismenjavanja igra i kroz igru upoznaje svijet slova i riječi.

O nama učiteljima ovisi na koji ćemo mu način predstaviti i približiti ovaj svijet te da u nastavu uvedemo što više igara, pjesama i bajki, koristeći različite metode i načine poučavanja, koji će dijete toliko privući da će teško moći dočekati ono vrijeme kad će upoznati i zapisati sljedeće slovo i riječ, te kad će sam pročitati svoju prvu knjigu, i kad će doći taj trenutak kad će reći: ***Sada mi mama više neće čitati, radije će me slušati.*** Često se sjetim i pjesnika Toneta Pavčeka koji je jednom rekao: ***„Ako nećemo čitati, nećemo preživjeti.“***

Ključne riječi: komunikacija, čitanje, sposobnost, spretnost, opismenjavanje

1. UVOD

Čovjek je društveno biće koje nema samo potrebu za hranom i reprodukcijom, već i potrebu za komunikacijom sastavljenom od četiri faktora: slušanja, govora, čitanja i pisanja. Međutim, svi se ti čimbenici razvijaju tijekom cijelog života.

Promatrajući dijete u igri u ranom predškolskom razdoblju možemo uočiti različite vrste i razine pismenosti. Ovdje mislim npr. na uporabu računala – računarska pismenost, znanje računanja - matematička pismenost, djeca čitaju zapise koje su sami napisali i samo oni mogu pročitati značenje zapisa, pročitaju izmišljenu bajku, prepoznaju nazive više puta viđenih trgovina, novina, na pamet čitaju svoje ime i ime prijatelja,...

Temelj učenja čitanja i pisanja predstavlja govoreni jezik. Vještine govora i slušanja koje dijete uči u predškolskom razdoblju ključne su za njegova kasnija dostignuća u čitanju i pisanju te za uspjeh u školi općenito. Djeca koja za to vrijeme ne razviju vještine govorenog jezika teško to nadoknađuju u školi i često zaostaju za svojim vršnjacima. Taj je zaostatak uočljiv čak i prije polaska u školu [1].

2. OPISMENJAVANJE

Opismenjavanje je proces "u kojem pojedinac nauči čitati i pisati različite tekstove, koji mu pomažu u svakodnevnom životu i zna ih koristiti." [3] To je složen proces čija je osnovna faza početno opismenjavanje. Ovaj pojam uključuje: pripremu na čitanje i pisanje, sistematično učenje i ponavljanje slova te također razvijanje i vježbanje različitih tehnika čitanja i pisanja [3].

Početno opismenjavanje odvija se u osnovnoj školi čitavo trogodište, a nadogradnje slijede u drugom i trećem trogodištu. O prvoj fazi ovisi kako će učenik razviti vještine čitanja i propisane sposobnosti, svladati tehniku čitanja i automatizirati čitanje [2].

2.1. KAKO OPISMENJAVAM – PRIMJER IZ PRAKSE

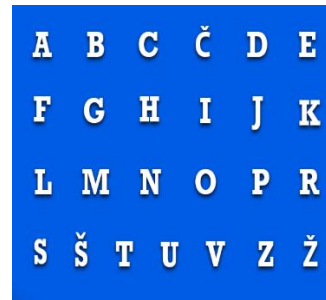
Prije nego što u prvom razredu počnem s planiranim opismenjavanjem, provjerim na kojoj su razini učenici. Već je poznato da postoje velike razlike među njima. Kako bi se opismenjavanje nesmetano nastavilo i kako bi svi napredovali, od tog mjesta na kojem se svaki pojedinac nalazi, potrebno je provjeriti prethodno znanje. Pozovem svakog učenika na pojedinačni razgovor i nakon ljubaznog razgovora sa svakim saznam:

- **KOLIKO SLOVA POZNAJE (SA SLIKOM) I BEZ SLIKE**

Učeniku pokažem abecedu sa slikama te pitam ga ako zna što je nacrtano i poznaje li znak – slovo koje je ispod nacrtanog predmeta. Ako vidim da mu to dobro ide, nastavljam s abecedom bez slike te zamolim ga ako mi može »pročitati« slova. Istovremeno brojim pročitana slova te zapisujem si u tablicu.

Slika 1: Abeceda sa slikom

Slika 2: Abeceda bez slike

Slike abecede potražim na internetu.

https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fpomagajmi.si%2Ffizdelek%2Fpuzzle-larsen-abeceda-slovenska%2F&psig=A0vVaw20Xlzd8r64G6fzYuxBhep5&ust=1630227760396000&source=images&cd=vfe&ved=0CAwQjhxqFwoTCIilqOWt0_ICFQAAAAAdAAAAABAD

https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fworld-alphabet.com%2Findex.php%2Fs%2F5-slovenian-alphabet&psig=A0vVaw20Xlzd8r64G6fzYuxBhep5&ust=1630227760396000&source=images&cd=vfe&ved=0CAwQjhxqFwoTCIilqOWt0_ICFQAAAAAdAAAAABA

- **ČUJE LI POČETNI I ZAVRŠNI GLAS U RIJEČI**

Kad završimo s čitanjem abecede, nastavljamo sa slušnom percepcijom glasova u riječima. Izgovaram riječ učeniku i pitam ga koji glas čuje na početku riječi, na kraju pa i u sredini, ako primijetim da mu to ne predstavlja veće probleme. Ako vidim da je dijete spremno za nastavak, provjeravam i pisanje diktata.

PRVI GLAS U RIJEČI

NOGA
ANANAS
KUĆA
PERO

POSLEDNJI GLAS U RIJEČI

ŠKOLA
MESO
SVIJETLO
DIJETE

- **ZAPISUJE LI SLOVA ODNOSNO RIJEČI PO DIKTATU**

Učeniku dam prazan list i molim ga da se potpiše, pri čemu već mogu vidjeti kako drži olovku, poteze u pisanju i također finu motoriku. Učeniku najprije diktiram lakša slova, poput I, A, O, V, a zatim i teža, tako vidim je li i on spreman također na pisanje riječi. Prvo diktiram jednosložne riječi, a zatim duže i zahtjevnije. Završim kad primijetim da je dijete zbunjeno i osjeća da mu ne ide dobro. Uvijek pohvalim ono što napiše.

• **MOŽE LI VEĆ PROČITATI NEKE OD RIJEČI**

Na listiću imam zapisane četiri riječi, koje mu pokažem i zamolim ga ako ih može pročitati. Uz postavljanje pitanja mogu odlučiti, je li razumio i zna li o čemu je čitao.

ČITANJE RIJEČI

JUHA
TETA
MAMA
MACA

• **MOŽE LI PROČITATI REČENICU I RAZUMIJETI PROČITANO**

Provjeru čitanja i pisanja završavam čitanjem četiri rečenice. Ako uspije pročitati rečenicu, postavljam i pitanje da vidim može li mi odgovoriti i tako provjerim razumije li pročitano.

ČITANJE S RAZUMIJEVANJEM

MIHA IMA DUDU.
ANA PIJE VODU.
LANA PIŠE ZADAČU.
ULA SE IGRA KOCKAMA.

Uspjehe učenika bilježim u tablicu. Sličnu provjeru radim na kraju školske godine kad završimo s čitanjem svih slova. Na taj način vidim individualni napredak, ali i nedostatke koje još treba ispraviti te što odnosno na kojim područjima još moram raditi s učenikom.

UČENEC	PREPOZNA ČRKE	DOLOČI PRVI GLAS V BESEDI	DOLOČI ZADNJI GLAS V BESEDI	PO NAREKU ZAPIŠE ČRKE, BESEDE	BERE ENOSTAVNE BESEDE	BERE Z RAZUMEVANJEM

*UČENIK / PREPOZNAJE SLOVA / ODREDI PRVI GLAS U RIJEČI / ODREDI ZAVRŠNI GLAS U RIJEČI / ZAPISUJE SLOVA, RIJEČI PO DIKTATU / ČITA JEDNOSTAVNE RIJEČI / ČITA S RAZUMIJEVANJEM

Tablica 1: Tablica za upis učenikova predznanja čitanja i pisanja prije početka opismenjavanja

Kad primim sliku razreda počnem s planiranim opismenjavanjem.

Najprije, veliki naglasak stavljam na slušnu percepciju. Brojimo riječi u rečenicama, slogove u riječima, glasove u riječima. Sve to kroz igru, kretanje (pljeskanje, čučanje, poskakivanje, ...).

Kad to gotovo svi savladaju, rješavamo teži zadatak, **tražimo početne**, a kasnije **i završne glasove** u riječima. Opet sve preko igre. Npr. igra Vlak koji samo prevozi putnike do određenog početnog / završnog glasa.

Npr. B (**b**ubanj, **b**alon, **b**iber, **b**anana...) (zu**b**, bob**b**, galeb**b**, ...)

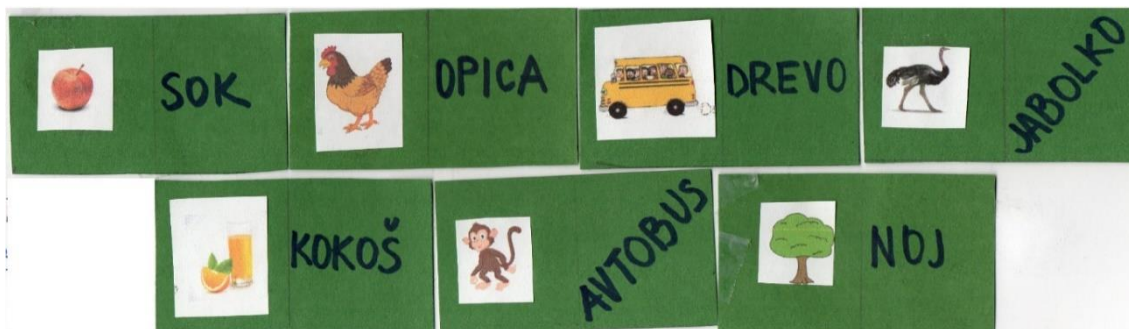
Za učenike priprelim puno igara koje mogu držati u rukama, pored onih kompjuterskih. Jako vole domine. Napravim neke setove domina. Po dva učenika igraju se ili uče zajedno. Kad završe svoj set, zamjenjuju ga sa kolegama iz razreda koji su već završili i imaju različite slike i slova / riječi / rečenice.

DOMINE: SLIKA- SLOVO

Slika 3: Domine – Slika – slovo

DOMINE: SLIKA - RIJEČ

Slika 4: Domine – Slika – riječ

DOMINE: SLIKA – REČENICA

Slika 5: Domine – Slika – rečenica

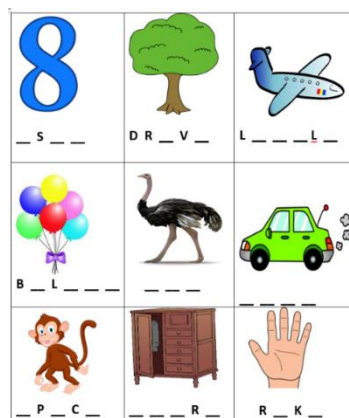
Prije svakog uzimanja novog slova vježbamo i tražimo zvukove na početku, sredini i kraju riječi. Prije nego što učimo o slovima, ispričam priču u kojoj se pojavljuju mnogi junaci, predmeti koji imaju određeno slovo u svojem imenu. Puno pažnje posvećujemo potezima pisanja. Također se uvijek igramo i ispisujemo slova s tijelima učenika, gdje u grupama pokušavaju napisati slovo sastavljeno od tijela učenika, a zatim saznati tko se najviše približio slici određenog slova. Nakon toga slijedi rad za stolom, gdje prvo rješavamo radne listove koji su nastavak bajke ili uvodna motivacija kojom sam privukla njihovu pažnju prije nastave. Pazim da su na listu po tri slike s određenim glasom / slovom na početku riječi, tri s glasom/ slovom na kraju i tri u sredini. Oni učenici koji su sposobni i već znaju, potpuno samostalno pišu riječi, a ja pomažem drugima tako da im zapišem slova koja još nismo učili. Sličice izrežemo i zalijepimo u bilježnicu - zajedno one s određenim glasom / slovom na početku, u sredini i na kraju.

U bilježnici to i označimo:

X _____ - naučeni glas/slovo na početku

_____ X _____ - naučeni glas/slovo na sredini

_____ X - naučeni glas/slovo na kraju

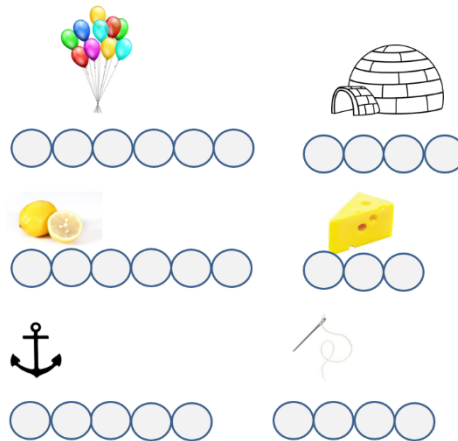
Slika 6: Primjer UL za učenje slova O

Slika 7 : Primjer slike u bilježnici nakon obavljene zadaće

Nova slova ispisuju se redovima. Zapišemo i nekoliko riječi koje imaju novo slovo. Međutim, uvijek pripremam neke dodatne zadatke koje učenici rado rješavaju. Prilažem neke primjere.

ČRKO I VPIŠI NA PRAVO MESTO. ČE ZMOREŠ, NAPIŠI VSE ČRKE.

Slike: 8 – Primjer dodatne zadaće nakon učenja novog slova

GA-GA-GA, GA-GA-GA,
MLADA GOSKA JE GOSPA.

ONA NA SPREHOD ZDAJ GRE,
JI SLEDIJO GOSKE VSE.

LEVA, DESNA, ENA, DVE,
GOSKE SO ŽE V VODI VSE.

PREBERI, NARIŠI
ALI PREPIŠI.

VPIŠI BESEDE. **

GOSPODINJA
GOBA NOGA
GOLOB
ŽOGA
NOSOROG
PEGA

ZMAJ
ZAGA

SLOVENSKA... IMA 25 ČRK.

NALOGA:
• V TABELI POBARVAJ 10 BESED.
• PREPIŠI JIH V ZVEZEK.

K	R	O	Ž	N	I	K	Ž	A	R	N	I	C	A
Z	V	E	Z	E	K	Z	V	O	Ń	Č	E	K	A
K	R	I	Ž	I	Š	Č	E	M	E	D	U	Z	A
Z	A	J	E	C	B	M	I	Z	A	E	V	O	Z
Ž	O	G	A	C	Z	E	B	R	A	Ž	A	G	A
D	E	Ž	N	I	K	E	S	N	E	Ž	A	K	D
Z	A	B	O	J	N	I	K	A	Ž	A	B	A	R

LEPO CVETI.

MAJA _____ JE PORJAVELA.

KONJSKA _____ JE MOČNA.

_____ IMA BODICE.

RAD JEM KISLO _____

MAJICA JE _____ BARVE.

_____ MEKETA.

NOVOLETNE _____ SO SE URESNICILE.

VODA JE ODNESLA _____.

_____ JE LETNI ČAS.

ŽIMA JEŽ
ZELJE ŽELJE
JEZ JEZ
KOZA ROZA
ROZA ZIMA
ROZA KOŽA

DOPOLNI POVEDI.

POBARI ME, PROSIM RAD BI BIL KOT CIRKUŠK ŠOTOR.

PREBERI IN ODKROŽI ŽIVALI KI IMAJO ČRKO SAU Š. KOLIKO SE JIH SKRIVA V ŠOTORU?

V CIRKUŠKEM ŠOTORU SE SKRIVAJO LEVI, TIGRI, RISI, KONJI, ŽONGLERJI, PLESALCI, SLONI, SOVE, MIŠKE, ŠOJA IN DRESER.

NALOGA:
* DOPOLNI BESEDE.
** NAPIŠI NEKAJ POVEDI O SLONČKU. PIŠI V ZVEZEK.

R G B G G Ž G

NALOGA: LILI BINE IN MAJA, SO POPISALI ČEBELNJAK. PREPIŠI BESEDE, KI IMAJO TUDI ČRKO Č.

PREPIŠI VSE BESEDE, KI IMAJO Č.

ČEBELNJAK

ČEKAN	NIČ RUTA	JURČEK	NOČ DEČEK	LONČEK LONEC
DEČEK DE TE	OČI ČELADA	ROKAV	MUCA KAČA	ČUTARA ČOKOLADA
		TOČA	MAMI	

Slike: 9, 10, 11, 12 – Primjeri radnih listova s različitim zadaćama uz učenje novih slova

Slika: 13 – Primjer lista za čitanje

Slika 14: Učenci sastavljaju slova u riječ

3. ZAKLJUČAK

Kad učenici prvog razreda krenu u školu, velike su razlike među njima u njihovom predznanju. To uvijek iznova ustanovim kad provjeravam poznavanje slova, slušnu percepciju glasova, čitanje riječi i rečenica te razumijevanje pročitano. Ova provjera temelj je početnog opismenjavanja, koji pokušavam učeniku približiti na što ljubazniji, razigraniji i zanimljiviji način. Pripremim mnogo slikovitog i šarenog didaktičkog materijala s kojim se igra i uz igru nesvjesno osvaja glasove, slova, riječi te se time opismenjava. Svjesna sam da je djetetu potrebno opuštanje i puno kretanja, što redovito uključujem u nastavu opismenjavanja. Učenik također treba doživjeti uspjeh, zato mu nudim različite zadatke, koje pripremam tako da svatko napreduje prema svojim sposobnostima i može biti uspješan, stoga ih voli i s oduševljenjem ih rješava. Na taj se način ujedno igra i uči. Moramo biti svjesni da se dječji mozak razvija različito. Neki pokazuju zanimanje za slova i čitanje već s pet ili šest godina, dok drugi tek sa sedam ili osam godina. Nešto je urođeno, ali zasigurno mnogo toga ovisi i o okruženju i načinu na koji pristupamo učenju. Teoretski, dijete bi trebalo naučiti čitati i pisati do kraja prve trijade, ali istodobno svi znamo kako se dijete osjeća i koje pritiske doživljava ako ima problema s čitanjem i pisanjem u prvom razredu. Napor i pritisak često dovode do rezultata, dijete uči čitati, ali i mrziti čitanje. Zato neka dijete ovlada opismenjavanje svojim tempom.

4. LITERATURA

[1] Biemiller, Andrew, 2006: Vocabulary development and instruction: A prerequisite for school learning. Dickinson, David K., in Neuman, Susan B. (ur.): Handbook of early literacy research. New York: Guilford Press. 41–51.

[2] Mlaker, J., Hriberšek, V., in Gajšek, R., (2005) Z. (ur.). Zgodnje opismenjevanja-opismenjevanje od vrtca do univerze, stran 125 – 138. Ljubljana: Zveza društev pedagoških delavcev Slovenije

[3] Zrimšek, N. (2003). Začetno opismenjevanje - Pismenost v predšolski dobi in prvem razredu devetletne osnovne šole

Mrežne stranice:

[4] Abeceda sa slikama

https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fpomagajmi.si%2Fizdelek%2Fpuzzle-larsen-abeceda-slovenska%2F&psig=AOvVaw2OXIzd8r64G6fzYuXBhep5&ust=1630227760396000&source=images&cd=vfe&ved=0CAwQjhxqFwoTCIilqOWt0_ICFQAAAAAdAAAAABAD (28.8.2021)

[5] Abeceda bez slika

https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fworld-alphabet.com%2Findex.php%2Fs%2F5-slovenian-alphabet&psig=AOvVaw2OXIzd8r64G6fzYuXBhep5&ust=1630227760396000&source=images&cd=vfe&ved=0CAwQjhxqFwoTCIilqOWt0_ICFQAAAAAdAAAAABAI (28.8.2021)

Stručni rad

DAN SPORTA NA DALJINU

Monika Ravnikar Bobnar, prof., učiteljica razrednega pouka

OŠ Komenda Moste, Slovenija

Sažetak

Ponovnim uvođenjem nastave na daljinu, mi učitelji, roditelji, a posebno učenici nadali smo se da će nastava na daljinu ipak trajati kraće. Naše želje nisu se ispunile, ali ciljevi koje smo postavili na početku školske godine morali su se postići, uključujući provedbu dana aktivnosti. Poseban izazov predstavljalo mi je izvođenje zimskog dana sporta na daljinu jer smo ovisili o snježnim prilikama. Osim toga, više je pažnje trebalo posvetiti mjerama protiv korone. Znamo da je dobra tjelesna kondicija važan čimbenik za zdrav život. Cilj zimskog dana sporta na daljinu bio je potaknuti sve učenike da s veseljem odrade dan sporta i da se kreću što je više moguće. Pripremila sam raznovrsne igre, koje su i opisane u članku.

Ključne riječi: nastava na daljinu, kretanje, motivacija, zdrav način života, igre

1. UVOD

Svakodnevno u medijima čujemo koliko je zdrav stil života važan, a uz zdravu prehranu važno je i puno tjelovježbe. Važan čimbenik za zdrav život dobra je tjelesna kondicija. I dječje tijelo može se slabije fizički razvijati zbog nezdrave prehrane (slane grickalice, slatkiši, slatka pića), računalnih igara te električnih i motornih prijevoznih sredstava. Nedostatak tjelovježbe dovodi do prekomjerne tjelesne težine, do kardiovaskularnih bolesti, dijabetesa, visokog kolesterola i drugih bolesti. Većina nas svjesna je dobrog utjecaja na zdravlje našeg tijela i zato je još važnije djecu osvijestiti o važnosti kretanja. [1]

2. Dan sporta kroz povijest

Što je dan sporta? To je oblik sportske aktivnosti kada učenici i učitelji u prirodnom okruženju doživljavaju sportske vrijednosti tipične za pojedina godišnja doba, vremenske uvjete, sportsku tradiciju mjesta i vrhunac sportske sezone. [4] Kao poseban organizacijski oblik, danas je dio obveznog školskog programa u osnovnim i srednjim školama. [2]

1890. godine u Sloveniji je uvedeno takozvano "poslijepodne za igru". Njegova svrha bila je povećati interes za sport i zdravu zabavu, steći sportske navike i održati masovna natjecanja. Njihov početak bio je pokušaj da se u škole jednom tjedno uvede dobrovoljno masovno sudjelovanje svih školaraca u sportskom poslijepodnevju. Ta se dobra ideja, međutim, ostvarila samo u nekim školama. [3] Godine 1952. Prosvjetno vijeće SRS-a donijelo je odluku o uvođenju obaveznog dana sporta u školama jednom mjesečno; ti su se dani sporta provodili kao izleti u prirodu, igre i natjecanja. Križnar i Serpan [3] navode kako su dani sporta 70-ih godina 20. stoljeća tako postali popularan oblik masovnog tjelesnog odgoja za mlade tijekom cijele škole.

Školskim zakonodavstvom 1996. godine, koje je uvelo obvezno devetogodišnje školovanje, dani sporta postali su dio dana aktivnosti. Dani aktivnosti dio su obaveznog osnovnoškolskog programa (kako za školu koja organizira te aktivnosti, tako i za učenike koji ga moraju pohađati). U srednjim školama dani sporta postali su dio obaveznih izbornih predmeta u gimnazijskim programima ili izvannastavnih aktivnosti u drugim srednjoškolskim programima. [2]

3. ZIMSKI DAN SPORTA - KRETANJE NA DALJINU

Uvođenjem rada na daljinu, nenamjerno se polako zaboravilo na kretanje. Neki su učenici brzo shvatili dan aktivnosti kao "dan bez škole" pa je za mene cilj bio potaknuti učenike da sa zadovoljstvom obavljaju zadatke posvećene danu sporta.

Dala sam učenicima zadatak da motiviraju svoju obitelj, ili barem jednog člana obitelji, da im se pridruži na zimski dan sporta. Za izvođenje zimskog dana sporta stavila sam na raspolaganje nekoliko aktivnosti jer su neki zadaci bili zamišljeni tako da učenici dan sporta mogu izvoditi i u stanu, ako nemaju priliku izvoditi dan

sporta na snijegu. Međutim, cilj mi je bio motivirati što veći broj učenika da se kreću po snijegu i svježem zraku pa sam im dala više mogućnosti za odabir igara.

3.1. UPUTE ZA IZVOĐENJE

Pripremila sam nekoliko vrsta igara koje bi učenici mogli igrati sami ili u društvu braće i sestara, roditelja. Bilo je važno da su bili prikladno odjeveni i obuveni za tu aktivnost, da su pili dovoljno tekućine i da su slušali svoje tijelo.

Morale su se uzeti u obzir sve mjere propisane u to vrijeme za suzbijanje širenja virusa. Podsjetila sam ih da obavljaju zadatke na domaćem terenu, bez druženja sa susjedima ili drugim osobama koje nisu članovi obitelji.

3.2. ZAGRIJAVANJE

Dan smo započeli jogom. Učenici su putem poveznice pratili vježbu:

[PILATES vježba: Pozdrav suncu za početak dana - YouTube](#)

3.3. IGRE

Motivirala sam učenike da odaberu što više igara za igranje na snijegu i/ili u stanu:

a) Sanjkanje po lokalnim brežuljcima

Uputila sam učenike da prilikom sanjkanja koriste skijašku kacigu, ako je imaju kod kuće, i da ne zaborave odgovarajuću odjeću (topla odjeća, kombinezon ili skijaška jakna i hlače, rukavice) i obuću (čvrste cipele s debelim potplatima). Predložila sam sanjkalište gdje nema drveća, grmlja, kamenja, zgrada i skliskog terena i gdje sanjkalište ne završava na cesti. Uputila sam ih da ne zaborave užinu i topli napitak.

Sanjkanje i spuštanje niz padinu je uzbudljivo. Upozorila sam učenike da prije sanjkanja provjere jesu li saonice spremne na sanjkanje. Prije spuštanja upozorila sam ih da drže užu koje je pričvršćeno na saonice. Ako se užu tijekom sanjkanja provuče ispod sanjki, saonice se iznenada zaustavljaju i to može uzrokovati pad naprijed, na glavu.

b) Uprizorenje zimske bajke

Mnogo se stvari može napraviti od snijega, npr.: izgraditi iglu, napraviti snjegovića, snježne konstrukcije ... Umjesto snjegovića, od snijega se može napraviti i omiljena životinja. Baš kao i snjegovića, učenici su mogli ukasiti životinju granama, kamenjem i svime što su pronašli u okolici. Uspjeli su

osmisлити različite zimske bajke s različitim snježnim figurama. Pritom sam ih motivirala da koriste maštu, inovativnost i opuste se u tom procesu. Stvoreni su zanimljivi likovi iz bajke, a neki su učenici čak ispričali zimsku bajku na video satu.

c) Igre na snijegu

Na snijegu se mogu igrati s članovima obitelji, raditi razne igre trčanja po snijegu, praviti anđele u snijegu, organizirati natjecanje u bacanju snježnih gruda...

d) Igre sa snježnim grudama

- Grudanje uvijek može biti jako zabavno, ali morate biti vrlo oprezni. Za bacanje grudica savjetovala sam učenicima da odaberu različite ciljeve. Mogu izrezati veliku rupu u kutiji u koju će se bacati grude snijega. Mogu okačiti balon na ogradu ili drvo, koje moraju pogoditi grudom.
- Uputa je bila pokušati bacati na različite načine: između nogu, jednom rukom, s obje ruke, preko glave, dvije grude u isto vrijeme; bacanje gruda tako se izvodilo i desnom i lijevom rukom.
- Snježne grude mogu se kotrljati po preprekama, po poligonu ...
- Zadatak: Testiraj koliko visoko i koliko daleko možeš baciti grudu, s koje udaljenosti možeš pogoditi metu, pogodi grudu u mirovanju ili u pokretu drugom grudom...

Pri igri sa snježnim grudama, podsjetila sam ih da su grude napravljene od snijega i da ne smiju biti od leda ili da grudu ne smiju napraviti tako da u nju stave kamenje.

Učenicima sam dala priliku i da dan sporta izvedu kod kuće u stanu. Kao što sam napomenula, važno je da se učenici kreću.

e) Zoološki vrt

Na deset papirića učenici sami ispisuju deset životinja koje će oponašati pri kretanju. Listići se presavijaju i stavljaju u posudu. Listiće učenici pomiješaju u posudi i jedan se izvlači, čita se koja je životinja napisana i tada moraju imitirati njezino kretanje najmanje 1 minutu. Nakon toga slijedi novi listić i kretanje nove životinje. Natuknica za životinje: zmija, zečić, štene, žirafa, čaplja, mačka, patka, žaba ... Zabavno je imati još jednog člana obitelji sa sobom.

f) Ples

Uputa je bila da se prvo napravi malo prostora u dnevnoj sobi ili kuhinji, a po potrebi pomaknu stolice prema zidu i slijede koraci. Poslala sam im poveznicu za ples "just dance".

g) Kuglanje s plastičnim bocama

To je sportska igra uz koju će se cijela obitelj zasigurno zabaviti: Učenicima su bile potrebne prazne boce i loptica za tenis (ako je nisu imali, savjetovao sam im da kotrljaju lopticu napravljenu od čarapa) kojima će razbiti boce (čunjeve).

Savjetovala sam im da stvore različite timove s članovima obitelji i uvježbaju brojne društvene vještine: strpljenje, povjerenje, podršku, zdrav natjecateljski duh, taktičko razmišljanje i slično.

4. Zaključak

Kretanje je osnova za upoznavanje sebe i svoje okoline. Ima snažan utjecaj na sva područja. Iskustva koje dijete stječe kretanjem već od prve godine života razvijaju socijalne vještine, utječu na njegovo samopoštovanje, dobrobit i raspoloženje.

Različitim igrama koje su se mogle izvesti na snijegu ili u stanu htjela sam potaknuti odnosno motivirati učenike na kretanje. Cilj je bio ostvaren. Učenici su s oduševljenjem priznali kako su uživali u raznovrsnim igrama. Većina je izvodila dvije ili više igara. Neki su prijepodne proveli na snijegu i san sporta nastavili poslijepodne u stanu, dok su drugi učinili suprotno. Fotografije koje su slali pokazale su inovativnost, maštu, ustrajnost i nadasve opuštenost.

Dijete se također kretanjem uči strpljenju. Spoznaja, da je za vidljivi napredak potrebno malo strpljenja i ustrajnosti kada postane teško, odlična je suputnica kroz cijeli život. [1]

Neku je djecu uvijek potrebno motivirati na kretanje, ali za većinu djece to je veselje, jer je kretanje kroz igru uvijek užitak, radost i nadasve opuštanje.

5. Literatura

- [1] Družina. Pomen gibanja za otroke, 2019. URL:
<https://www.druzina.si/clanek/nadskof-zore-jesus-pride-k-cloveku-po-valovih-njegove-negotovosti>
- [2] Kovač, M. ii Jurak, G. (2012). Izpeljava športne vzgoje. Ljubljana: Fakulteta za šport.
- [3] Križnar, I. i Serpan, E. (1978). Telesna vzgoja v šolah od osvoboditve do danes. V S. Pavlič (ur.), Razvoj šolske telesne vzgoje na Slovenskem, Ljubljana: Slovenski šolski muzej.
- [4] Pirc, M. (1991). Metodika šolske športne vzgoje. Ljubljana: Fakulteta za šport.

Stručni rad

ŠKOLSKI PROJEKT „KAJ JE KAJ?“

Anica Globan Kovačić, učiteljica savjetnica

OŠ Vojnić

Sažetak

Autor sam projekta „Kaj je kaj?“ koji je realiziran šk. god. 2018./2019., 2019./2020. i 2020./2021. U projektu su sudjelovali svi učenici OŠ Vojnić. Potrebno je naglasiti da se OŠ Vojnić ne nalazi u kajkavskom govornom području. Tijekom projekta smo čitali i interpretirali pjesme poznatih kajkavskih pjesnika, sami pisali literarne ostvaraje i na kraju organizirali kviz s pojmovima na kajkavštini. Učenici su tijekom projekta pokazali velik interes za izučavanje kajkavštine.

Ključne riječi: narječje, kviz, kajkavština, literarno stvaralaštvo, OŠ Vojnić

1. Uvod

Na sjednici Učiteljskog vijeća sam upoznala učitelje sa svrhom, ciljem i namjenom Projekta, a na školskom panou upoznala učenike s Projektom.

2. Razrada

2.1. Cilj projekta

- proširiti znanja o kajkavštini
- učenicima omogućiti realizaciju nastavnih sadržaja na višim razinama znanja
- čitanje djela pisanih na kajkavštini
- pisanje literarnih ostvaraja na kajkavštini
- razvijati osjetljivost za književnu riječ
- poticati znanja, sposobnosti i razvijati darovitost učenika na području hrvatskoga jezika
- razvijati literarne sposobnosti, čitateljske interese i kulturu
- razvijati poštovanje prema jeziku hrvatskoga naroda, njegovoj književnosti i kulturi
- stvarati zanimanje i potrebu za sadržajima medijske kulture
- razvijati čitateljske potrebe
- osposobljavati učenike za komunikaciju s medijima
- razvijati u učenika sposobnost uočavanja uzročno posljedičnih veza čime će lako primjenjivati stečeno znanje

snošljivo i otvoreno prihvaćati različite stavove i mišljenja te poticati znatiželju

2.2. Namjena

- rad s učenicima koji pokazuju interes za produbljivanje znanja, te uočavanje darovitih učenika željnih izražavanja na kajkavštini
 - osvješćivanje važnosti znanja hrvatskoga jezika i poznavanja različitih narječja
 - motiviranje učenika za čitanje književnih djela na kajkavštini
 - dostizanje viših razina znanja iz hrvatskoga jezika
- stjecanje sigurnost u radu i jačanje samopouzdanja

2.3. Način realizacije

- frontalnim, skupnim i individualnim načinima rada
- timskim radom osposobiti učenike za samostalno osmišljavanje i rješavanje problemskih zadataka
- pisanje literarnih ostvaraja na kajkavštini
- upoznavanje „novih“ kajkavskih riječi
- pronaći donatore za nagrade učenicima na kvizu kviz o kajkavštini
- kviz

2.4. Vremenik

- tijekom nastavne godine, kviz u travnju

2.5. Tijek projekta i projektnih aktivnosti

- upoznavanje ravnatelja, stručne službe i učitelja s ciljem, namjenom i načinom realizacije projekta
- pripremanje materijala za rad na projektu
- nabava nagrada za kviz
- odabir pjesama poznatih kajkavskih pjesnika
- odabir prijašnjih radova učenika naše škole na kajkavštini
- osmišljavanje pojmova
- uređenje školskog panoa
- čitanje i interpretacija pjesama na kajkavštini
- pisanje pjesama na kajkavštini
- svakodnevno stavljanje na pano novog zadanog pojma za kviz
- izvlačenje dnevnih dobitnika (jedan iz razredne i jedan iz predmetne nastave)
- svakodnevno stavljanje na pano imena i prezimena dobitnika te novog pojma za sljedeći dan
- bilježenje dobitnika (znakom +) u traku napretka
- dodjela dnevnih nagrada
- na temelju trake napretka dobiti dobitnike glavnih nagrada (najviše pobjednika u kategoriji razredne nastave, isto tako i predmetne nastave)
- dodjela glavnih nagrada

2.6. Način vrednovanja

- samovrednovanje učenika
- vršnjačko vrednovanje
- konstantno usmeno te opisno praćenje učenika
- traka napretka - na kvizu se kroz mjesec dana svakodnevno izvlači jedan dobitnik iz razredne nastave i jedan iz predmetne nastave

2.7. Način korištenja rezultata vrednovanja

- unapređenje individualnog razvoja učeničkih sposobnosti
- poticanje razvoja darovitih učenika u skladu sa sposobnostima i interesima
- sudjelovanje na *Smotri dječjeg kajkavskog pjesništva Mali kaj*

3. Zaključak

Učenici su tijekom projekta pokazali velik interes za izučavanje kajkavštine. Čitali su tekstove na kajkavštini, pisali literarne radove, upoznali nove riječi i dobro se zabavili. Nakon prve godine projekta, naši su učenici počeli postizati značajne uspjehe na *Smotri dječjeg kajkavskog pjesništva Mali kaj* koja se svake godine održava u Svetom Ivanu Zelini. Bili su autori pjesama koje su odabrane za izvođenje, a dobitnici nagrada. Zahvaljujem brojnim donatorima koji su nam osigurali vrijedne nagrade za učenike, kako dnevne tako i glavne.

Fotografije

Sl. 1

Sl. 2

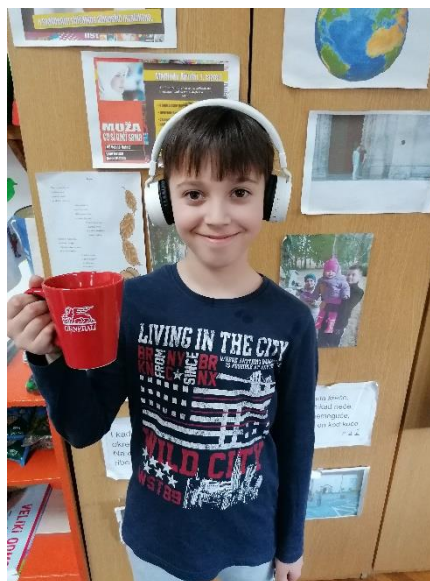
Sl. 3

Sl. 4

Sl. 5

Sl. 6.

Sl.7

Opis fotografija

Sl. 1 Pano s pjesmama poznatih kajkavskih književnika, literarni radovi učenika, zadani pojam, dobitnik, rješenje

Sl. 2 Neke od nagrada na kvizu

Sl. 3 Kutija za stavljanje odgovora na zadani pojam

Sl. 4 Pano, kutija, traka napretka za sve razredne odjele

Sl. 5 Dobitnica Ana

Sl. 6 Dobitnik Gabrijel

Sl. 7 Dobitnica Lea

Mrežne stranice:

1. Portal za škole URL:

http://193.198.184.184/nastavnici/iz_prakse?news_id=19141#mod_news (17.6. 2020.)

2. KAportal URL:

<https://kaportal.net.hr/zupanija/opcine-karlovacke-zupanije/3852006/u-os-vojnuc-ucili-kajkavstinu-i-imali-skolsko-natjecanje-najbolji-su-3b-i-5b-razred/>

(16.7.2020.)

3. You Tube

URL:<https://www.youtube.com/watch?v=Fc8AbyM7zOs&t=3s> (5.4.2019.)

4. You Tube

URL:https://www.youtube.com/watch?v=3JTtH58r6_Y&t=1s

Stručni rad

PROJEKTNA NASTAVA „OD IDEJE DO PROIZVODA”

Stanka Erjavec

Osnovna škola Louisa Adamiča, Grosuplje

Sažetak

Nekoliko godina unazad, kolegica s kojom sam tada poučavala u 1. razredu predstavila mi je projektnu metodu „Od ideje do proizvoda”. Ova me novost privukla pa sam odlučila prisustvovati Međunarodnom skupu „Tehnička kreativnost u školskom kurikulumu u obliku projektne nastave”, koji je u Portorožu organiziralo Udruženje pedagoških djelatnika Slovenije za tehničko stvaralaštvo (ZPTU). [4] Na simpoziju sam pobliže upoznala didaktički model u okviru kojega učenici kroz ukupan nastavni proces aktivnim radom razvijaju vještine, sposobnosti i znanja iz različitih područja.

Smatram da učitelj mora znati zakoračiti „izvan okvira” i nastavu obogatiti drugačijim načinom poučavanja. Zato u ovom članku želim predstaviti projektnu nastavu „Od ideje do proizvoda”, također nazvanu PUD-JB (slov. projektno učno delo – Jožica Bezjak), koja temelji na aktivnoj ulozi učenika te na međupredmetnom povezivanju.

Ključne riječi: projektna nastava, međupredmetno povezivanje, makro priprema, mikro priprema

1.Uvod

Suvremena je škola pored mnogih promjena donijela sa sobom i drugačiju ulogu učenika u odgojno-obrazovnom procesu. Današnji učitelj mora usmjeravati i poticati učenike da što više istražuju sami, traže rješenja, daju ideje i razvijaju kritičko razmišljanje.

Ovakav način poučavanja učenicima nudi stjecanje više razine znanja, kao i mogućnost preuzimanja aktivne uloge u oblikovanju i planiranju nastave.

Jedan od drugačijih oblika koji vode do više razine znanja projektna je nastava PUD-JB „Od ideje do proizvoda“, u kojoj glavni nositelj aktivnosti postaje učenik. Učenici uz neizravno vodstvo učitelja promatraju određeni problem, aktivno ga istražuju iz različitih kutova gledanja i provode praktične aktivnosti. Aktivnosti se odvijaju prema unaprijed određenom postupku, koji učenici i učitelj zajedno planiraju. Projektna nastava PUD-JB „Od ideje do proizvoda“ odvija se u pet faza:

- idejna zamisao
- makro priprema
- mikro priprema
- provedba – praktični rad
- zaključna faza. [2]

Projektna nastava može trajati različito dugo, ovisno o zacrtanom cilju i/ili složenosti postupaka planiranih aktivnosti. Projektanu nastavu poželjno je planirati prije organizacije tehničkih dana koji su u okviru dana aktivnosti dio obveznog programa osnovne škole te se povezuju s ciljevima tehnike i tehnologije, kao i drugim nastavnim predmetima. Učenici pritom koriste različita tehnička znanja i povezuju ih sa znanjem iz svakodnevnog života. [1]

Prošle školske godine smo kolegica s kojom poučavam u 1. razredu i ja planirale projektanu nastavu u okviru nastavne teme „Oblikovanje gline“. Glina je prirodan i cjenovno pristupačan materijal, učenici je vole oblikovati jer je rad s njome opuštajuć i kreativan, a ujedno pruža sjajnu aktivnost kojom razvijamo finu motoriku. [3]

2.Projektna nastava „Od ideje do proizvoda“

U nastavku ću predstaviti projekt koji smo nazvali „Glinena ogrlica“. Glina je materijal koji učenici u prva tri razreda osnovne škole u likovnom izražavanju uglavnom ne koriste dovoljno, iako nam nudi brojne mogućnosti za stjecanje novih znanja i vještina. Glina učenicima također omogućava da se opuste, razviju kreativnost te steknu nova iskustva, kao i doprinosi međupredmetnom povezivanju.

U prvoj fazi projekta usredotočili smo se na preciznu izradu modela geometrijskih tijela od gline te razvoj fine motorike, a kasnije i na estetski izgled proizvoda.

2.1.Idejna zamisao

Idejna osnova za provedbu projekta nastala je za vrijeme nastave matematike prilikom utvrđivanja nastavnog poglavlja o geometrijskim tijelima. Tijekom izrade modela geometrijskih tijela od plastelina učenici su nabrajali predmete koji imaju oblik kvadra, valjka, kugle i kocke.

Jedan od učenika rekao je kako je već vidio ogrlicu koja je na sebi imala kuglice i kocke nanizane na konac, dok je drugi učenik predložio da i sami naprave sličnu ogrlicu. Svi smo bili oduševljeni prijedlogom pa smo kolegica i ja učenike brzo potaknule da razmisle kako bismo cjelokupan postupak mogli provesti.

Počeli smo planirati aktivnosti, tj. pripremili plan koji ću predstaviti. Potražili smo i odgovarajuću literaturu o glini, upoznali se s njezinim svojstvima, postupcima izrade proizvoda, alatima i priborom za rad. Također smo pogledali nekoliko kratkih snimki o lončarstvu i izradi proizvoda od gline.

2.2.Makro priprema

Najprije smo izradili nacrt za provedbu projekta. Nacrt smo predstavili na plakatu i postavili ga na vidno mjesto u učionici. Svaki nacrt mora sadržavati tri ključna pitanja.

Što već znamo?

- Ogrlica je nakit ili ukrasni predmet
- prikladna je za darivanje
- može biti izrađena od različitih materijala
- dolazi u različitim bojama i oblicima
- na traku ili vrpcu nižemo predmete različitih oblika koji moraju imati rupicu.

Što želimo znati?

- Koja su svojstva gline i mogućnosti njezine upotrebe
- kakav je postupak izrade glinene ogrlice
- što će nam trebati u radu.

Što ćemo učiniti?

- Izradit ćemo glinenu ogrlicu i pokloniti je mami za Majčin dan
- pripremit ćemo izložbu
- napisat ćemo članak o projektu i objaviti ga na mrežnoj stranici škole.

2.3.Mikro priprema

Sljedeća je faza planiranje mikro pripreme koja se sastoji od triju dijelova: prikupljanje podataka, izrada proizvoda i evalvacija uz izložbu. I ovdje je potrebno odgovoriti na pitanja: što, kako, gdje, tko, kada, s čim i zašto.

	1. dio zadatka	2. dio zadatka	3. dio zadatka
	PRIKUPLJANJE PODATAKA	IZRADA PROIZVODA	EVALVACIJA RADA I IZLOŽBA
ŠTO?	<ul style="list-style-type: none"> – Prikupljanje podataka o vrstama nakita – upoznavanje s materijalima – planiranje postupka izrade. 	<ul style="list-style-type: none"> – Prikupljanje prijedloga za izradu ogrlice – izrada proizvoda prema dogovorenom postupku. 	<ul style="list-style-type: none"> – Vrednovanje rada i proizvoda – izložba proizvoda u predvorju škole i u učionici – poziv na razgledavanje internetske izložbe.
KAKO?	<ul style="list-style-type: none"> – Slijedeći upute – uz pomoć učitelja i učenika iz razreda – pridržavajući se mjera zaštite pri radu – vlastitim radom. 	<ul style="list-style-type: none"> – Vlastitim radom – kreativnošću – slušajući i slijedeći upute – istraživanjem i promatranjem. 	<ul style="list-style-type: none"> – Vlastitim radom – kreativnošću – člankom na mrežnoj stranici škole.
GDJE?	<ul style="list-style-type: none"> – U učionici – na mrežnoj stranici – u knjigama. 	<ul style="list-style-type: none"> – U učionici. 	<ul style="list-style-type: none"> – U učionici – u predvorju škole – na mrežnoj stranici škole.
KADA?	<ul style="list-style-type: none"> – Tijekom satova likovne kulture, prirode i društva, matematike te slovenskog jezika. 	<ul style="list-style-type: none"> – Tijekom satova likovne kulture, prirode i društva, matematike te slovenskog jezika. 	<ul style="list-style-type: none"> – Prije, za vrijeme i nakon Majčinog dana.
TKO?	<ul style="list-style-type: none"> – Učenici i učiteljice. 	<ul style="list-style-type: none"> – Učenici i učiteljice. 	<ul style="list-style-type: none"> – Učenici i učiteljice – ostali učenici i učitelji na školi – roditelji.
S ČIM?	<ul style="list-style-type: none"> – S različitim vrstama pribora – s knjigama i video zapisima. 	<ul style="list-style-type: none"> – Korištenjem gline, pribora, slikovnog materijala i mrežnih stranica – kroz razgovor i uzajamnu pomoć. 	<ul style="list-style-type: none"> – S proizvodima – s fotografijama – na mrežnoj stranici škole.

ZAŠTO?	<ul style="list-style-type: none"> – Razvijanje i povezivanje vještina, znanja i sposobnosti – upoznavanje s priborom i materijalima – izrada proizvoda primjerenog za darivanje – usvajanje postupka izrade proizvoda. 	<ul style="list-style-type: none"> – Svijest o važnosti darivanja – učenje dosljednog pridržavanja uputa i postupaka izrade proizvoda – razvijanje motoričkih vještina – uživanje u oblikovanju gline. 	<ul style="list-style-type: none"> – Darovi za mame – organizacija izložbe proizvoda – prezentacija projekta.
---------------	---	--	--

Tablica 1: Mikro priprema

Praktični rad

1. faza		2. faza	
Priprema radnog prostora i pribora. Gnječenje gline.		Izrada kuglica, kocki, valjaka i kvadara od gline. Izrada otvora.	
3. faza		4. faza	
Sušenje na zraku. (7 dana)		Pečeni proizvodi.	
5. faza		6. faza	
Bojenje akrilnim bojama.		Premaz lakom na vodenoj osnovi.	
7. faza		8. faza	
Nizanje pojedinačnih jedinica na vrpцу.		Izrada darovne kutije – rezanje.	

9. faza		Konačni proizvodi	
Izrada darovne kutije – oslikavanje.			

Tablica 2: Praktični rad

3.Zaključak

Projekt smo uspješno proveli i ostvarili sve zacrtane ciljeve. Vjerujem da će učenici drugačiji oblik rada zapamtiti jer su u svim fazama procesa bili vrlo motivirani i aktivni. Kolegica i ja bile smo posebno oduševljene i ponosne na marljivost i konačne proizvode svih učenika. Svi posjetitelji koji su vidjeli naše proizvode nisu mogli vjerovati da su ih učenici prvog razreda izradili posve sami. Nešto poteškoća imali smo samo sa sušenjem laka. Zbog trenutne situacije uslijed epidemije pripremili smo samo razrednu izložbu, a naš projekt predstavili čitateljima školske mrežne stranice <http://www.oslag.si/skrivni-projekt-iz-1-a/>. Učenici su ga preimenovali u tajni projekt jer mame za njega nisu smjele znati. Iznenađenje je, naravno, uspelo, a učenici su poželjeli sličan projekt provesti i u budućnosti.

5.Literatura

- [1] Bezjak, Jožica. 2003. *Idejni projekti ob tehniških dnevih*. Ljubljana. Somaru
- [2] Bezjak, Jožica. 2006. *Drugačna pot do znanja: projektno učno delo BJ – od ideje do izdelkov*. Ljubljana. Somaru.
- [3] Vidrgar, Alenka. 1998. *Glina*. ZMK. Ljubljana.
- [4] ZPTU Slovenije. <http://www.zptu.si> (pristupljeno 26. ožujka 2021)

Stručni rad

DAN AKTIVNOSTI NA TEMU EKSPERIMENATA

Nives Gros, prof. defektologije

OŠ dr. Slavka Gruma, Zagorje ob Savi

Sažetak

U članku je predstavljen dan aktivnosti na temu eksperimenata, koje sam provela za vrijeme epidemije, koja je u obrazovno-odgojni rad uvela brojna pravila i ograničenja. Dan aktivnosti smo proveli s učenicima koji pohađaju poseban program odgoja i obrazovanja te program s nižim obrazovnim standardom. Temeljio se na činjenici da su učenici mogli sami provesti eksperimente. To znači da su učenici razumjeli, slljedili upute, razvijali samostalnost, obavljali zadatke, poštovali pravila i upute za održavanje sigurnosti. Sve upute za izvođenje eksperimenata sam projlcirala na zid. Svaki je eksperiment dobio simpatično ime, upute koje su bile potkrijepljene snimkama, tekstom ili foto materijalom. Učenici su uz pomoć i vođenje proveli eksperimente. Pobrerala sam se da učenici sami otkrivaju odgovore, traže informacije i rješenja, pri čemu su se pretvorili u prave male znanstvenike.

Ključne riječi: eksperimenti, samostalnost, mogu sam, cjeloživotno učenje

1. Eksperimenti učenika

Eksperimenti učenicima omogućavaju neposredan kontakt s pojavama i različitim uređajima te su zbog toga od velike obrazovno spoznajne vrijednosti, koja se ne može zamijeniti. Mogu biti namijenjeni neposrednom promatranju pojava, traženju ili provjeravanju zakonitosti, stjecanju iskustava pomoću uređaja za mjerenje i mjerenja.

Učitelj učenike uvodi u eksperimentalan rad pomoću prikladnog uvoda te im priprema detaljne upute za rad. U slučaju da svi učenici provode isti eksperiment, učitelj dodatno priprema upute na projektoru te ih projicira cijelom razredu. Uz upute za sastavljanje i provođenje može i sam frontalno provesti te pokazati eksperiment. Tijekom rada učitelj kontrolira i usmjerava rad te pomaže ukoliko negdje zapne. Važno je da konstantno primjećuje probleme i usmjerava rad dodatnim pitanjima i savjetima, a ne neposrednom pomoću. Rad je vrlo zahtjevan, posebice kod prvih pokušaja, kada učenici još nemaju iskustva s eksperimentalnim radom. Važno je da eksperiment završi zaključnom analizom, koja mora sažeti rezultate eksperimenata i pokazati zakonitosti. Eksperimenti koje učenici izvode ne smiju ugrožavati njihovu sigurnosti. Učenici ne smiju izvoditi pokuse s opasnim tvarima. Učitelj se mora pobrinuti da su u učionici provedene sve sigurnosne mjere. Učitelj mora biti svjesan svoje odgovornosti za siguran rad učenika i tražiti opremu koja takav rad omogućava.

2. Raspored dana aktivnosti

2.1. Prestrašeni papar

Prvi eksperiment sam nazvala preplašeni papar. Pripremila sam sva pomagala, materijale, tvari koje su učenici trebali za provedbu eksperimenta. Učenici su preko projektora pogledali snimku koja je pokazivala tijekom eksperimenta. Za provođenje eksperimenta smo trebali dubok tanjur, vodu, deterdžent za pranje posuđa, čačkalicu (ili prstić) i papar. Učenici su u duboki tanjur ulili vodu i utresli papar. Kada su čačkalicu (ili prstić) umočili u deterdžent za pranje posuđa te zatim

u vodu, papar se razbježao dalje od čačkalice (ili prstića). Učenici su naučili da je vrlo važno kod pranja ruku koristiti toplu vodu i sapun.

Slika1 : Prestrašeni papar

2.2. Masne ručice

Drugi eksperiment sam nazvala Masne ručice. Učenici su prvo pročitali upute za rad, zatim je slijedila provedba. Svaki učenik je dobro protrljao ruke uljem i posuo ih paprom. Prvo su ručice oprali hladnom vodom. Shvatili su da nisu uklonili prljavštinu. Zatim su ručice oprali toplom vodom i sapunom. Shvatili su da su ručice čiste i mirisne. I ovog sam puta eksperiment povezala s aktualnom epidemijom te pokazala koliko je važna pravilna higijena ruku.

Slika 2: Masne ručice

2.3. Domaći plastelin

Treći eksperiment nazvala sam Domaći plastelin. Za izvođenje ovog eksperimenta učenici su trebali brašno, sol, hladnu vodu, ulje, jestive boje i PVC foliju. Učenici su sve sastojke pomiješali te tijesto podijelili na više dijelova. Svakom su dijelu plastelina dodali odabranu jestivu boju i tijesto dobro zgnječili. Dobili su super podatan i šareni plastelin. Slijedilo je slobodno vrijeme za igru s plastelinom.

Slika 3: Igra s plastelinom

2.4. Vulkani u boji

Četvrti eksperiment sam nazvala Vulkani u boji. Ovaj eksperiment je učenicima bio najzanimljiviji. Na početku su pogledali snimku u kojoj su dobili upute za rad. Za provedbu ovog eksperimenta su trebali plastelin (kojeg su prethodno izradili), plastične čaše, sodu bikarbonu, ocat, deterdžent za pranje posuđa te različite jestive boje. Plastičnu čašu su oblijepili plastelinom, tako da su dobili oblik vulkana. U plastičnu čašu (vulkan) smo stavili sodu bikarbonu te nekoliko kapljica deterdženta za pranje posuđa. A na kraju smo dodali i odabranu jestivu boju. U ovu smjesu smo polako ulili ocat i promatrali kako nastaju vulkani u boji.

Slika4: Vulkani u boji

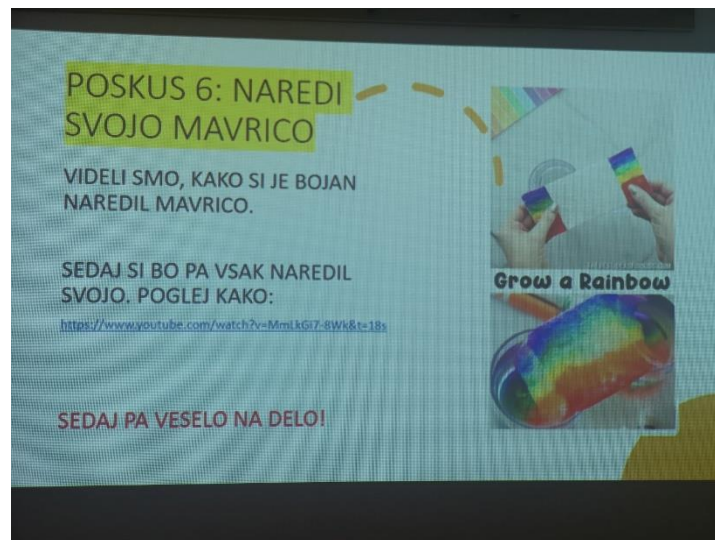
2.5. Pomješane boje

Peti eksperiment sam nazvala Pomješane boje. Učenici su najprije pogledali crtani film u kojem su vidjeli i shvatili što se dogodi ako mlješamo boje. Za ovaj eksperiment su trebali plastične čaše, vodu i različite jestive boje. U plastične čaše su natočili vodu te ju obojali različitim jestivim bojama. Zatim

su u plastičnim čašama pomješali dvije ili tri različite tekućine u boji (na primjer plavu i žutu). Iz nastalih boja su nacrtali crteže.

2.6. Napravi svoju dugu

Šesti eksperiment sam nazvala Napravi svoju dugu. Učenici su najprije pogledali videosnimku, koja je prikazivala tijek nastanka duge. Za ovaj eksperiment smo trebali papirnate ubruse, flomastere različitih boja, vodu i čašice. Učenici su ubrus prepолоvili. upotrijebili su samo jedan dio. Krajeve ubrusa su s flomasterom obojali u dugine boje. Pripremili su dvije čaše s vodom. Obojani dio ubrusa su umočili u vodu i promatrali kako nastaje duga.

Slika5: Projeciranje uputa

3. Zaključak

Učenici posebnog programa odgoja i obrazovanja te programa s nižim obrazovnim standardom jako su uživali pri provođenju eksperimenata. Eksperimenti su im bili prilagođeni, pa su ih mogli obavljati bez većih poteškoća. Sviđalo im se što su kod rada većinom bili samostalni. Zajedno smo odlučili iduće godine održati dan aktivnosti u sličnom obliku.

4. Literatura

- [1.] Bibaleze. URL: <https://www.bibaleze.si/malcek/vzgoja-in-vrtec/8-stvari-ki-jih-ucitelji-montessori-pedagogike-izvajajo-tudi-doma.html> (12.9.2021)
- [2.] Pedagoška univerza Ljubljana. URL: http://www.pef.uni-lj.si/marjanh/demonstracijski_eksperiment.html (19.9.2021)

Stručni rad

KAKO POSUDITI E-KNJIGU?

Janja Kajnik

Osnovna škola Angela Besednjaka, Celjska ulica 11, Maribor

Sažetak

»Dinamičnom razvoju modernih društava mogu pridonijeti samo visoko pismeni i kreativni pojedinci s pozitivnom slikom o sebi«, zato je potrebno vrlo rano planirati odgoj za čitanje i pozitivan stav prema pisanoj riječi.« [2] U vrijeme karantene i škole na daljinu potrebe za radom na projektima, istraživačkim zadacima i raznim natjecanjima postale su sve veće, što je od učenika druge i treće trijade naše škole zahtijevalo i raznovrsno knjižno gradivo. Budući da su knjižnice sa svim jedinicama za tom razdoblju bile zatvorene za korisnike, s učiteljicama slovenskoga jezika naše škole od 6. do 9. razreda održala sam interdisciplinarni sat knjižničarsko-informacijskih znanja, na kojem smo učenike na kraći i jednostavniji način osposobljavali za posudbu e-knjiga kako bi se njima služili i u praksi.

Ključne riječi: školovanje na daljinu, Cobiss, Biblos, posudba materijala, digitalno čitanje.

1. Uvod

U razdoblju karantene, kada su knjižnice i knjižare bile zatvorene, jedini način na koji su učenici mogli posuđivati knjižno gradivo za različite potrebe školskog rada bio je Biblos – jedina slovenska e-knjižnica i e-knjižara koja je nastala 2013. godine pod pokroviteljstvom Beletrine, u uskoj suradnji s mrežom slovenskih javnih knjižnica i institutom Izum, administratorom sustava Cobiss [4].

Rad se obavljao putem sustava nastave Teams, gdje smo učenike u videokonferencijskom radu po koracima osposobili da za potrebe školskog rada mogu posuditi e-knjige koje su nakon toga upotrebljavali za različite oblike školskog rad.

2. Priprema za posudbu e-knjige

Zajedno s učiteljicama slovenskoga jezika učenike sam upoznala s alatima i ciljevima interdisciplinarnog sata knjižničarsko-informacijskih znanja. U uvodu smo prikupile podatke i utvrdile koliko učenika ima iskaznice i lozinke javne knjižnice potrebne za ulazak u sustav Moja knjižnica i posljedično posudbu građe na daljinu. Utvrdile smo da više od dvije trećine učenika nije imalo reguliran pristup.

2. *E-upis u knjižnicu*

Učenici koji još nisu bili članovi Mariborske knjižnice najprije su se učlanili. Za to vrijeme javne knjižnice su se ažurirale i pripremile e-pristupnicu pomoću koje su se učenici prijavili i tako dobili broj kartice. U svrhu upisa dijeljenjem računalnog ekrana u sustavu nastave Teams učenike sam vodila na e-obrazac Mariborske knjižnice za upis novih članova, gdje smo detaljno pogledali što je sve potrebno popuniti. Istodobno smo ponovili upotrebu velikih slova te osobnih i vlastitih imena. Upozorila sam ih da pristupnicu zbog njihove maloljetnosti obvezno moraju potpisati roditelji i skeniranu poslati na e-adresu knjižnice. Dokument sam priložila pod datoteku u svim razredima da u svakom trenutku imaju pristup do njega. Bio je to naš prvi osnovni korak bez kojeg knjige nije moguće posuditi ni na koji način.

2.2. Što je e-knjiga?

E-knjiga tekst je koji je posebno prilagođen za prikaz na e-uređajima s ciljem što boljeg čitateljskog iskustva. Može se čitati na većini mobilnih uređaja, tableta, prijenosnih računala i stolnih računala [4].

2.3. *Kako funkcionira čitanje e-knjiga s Biblosa?*

Biblos, prva slovenska e-knjižnica i e-knjižara, dizajniran je tako da se njome može služiti svatko tko je osnovno informatički pismen. Namijenjen je svim dobnim skupinama, od djece do najstarijih, a potreban im je još odgovarajući elektronički uređaj kao što je e-čitač, tablet, računalo

ili pametni telefon. Za posudbu elektroničkih knjiga potrebno je biti član neke od slovenskih javnih knjižnica. Prilikom učlanjenja u knjižnicu korisnik dobiva članski broj i lozinku za Moju knjižnicu, a nakon toga postupci se malo razlikuju ovisno o tome na kojem uređaju čitamo e-knjige; to može biti na osobnom računalu, tabletu, telefonu s iOS ili Android sustavom, a najbolja je opcija nesumnjivo čitanje na čitačima. Posebno je pogodan, zbog slovenskog sučelja, čitač inkBOOK. Na Biblosu je moguće na dva tjedna posuditi četiri knjige odjednom. Nakon tog vremena pristup knjigama obustavlja se, tako da nema zakasnina. Naravno, knjige koje pročitamo moguće je vratiti prije isteka posudbe, a one koje nismo uspjeli pročitati moguće je ponovo posuditi [4].

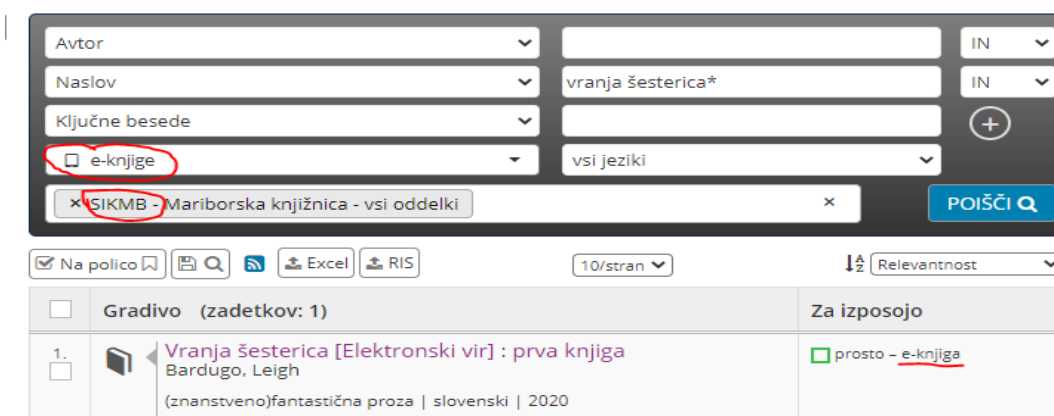
2.4. Praktični rad

Najprije sam dijeljenjem zaslona u videokonferencijskom sustavu nastave Teams vodila učenike na internet i potražila Cobiss posudbu. Učenici su si uz praćenje postupka napravili koncept i zapisali ga u bilježnicu. Tijekom prezentacije postavljali su i zapisivali pitanja te aktivno sudjelovali.

U izbornom pretraživanju trebalo je popuniti sljedeće jedinice zapisa:

- naslov književnog djela koje su tražili ili prezime autora,
- pod jedinicom Građa u padajućem izborniku trebalo je ispravno odabrati naš zahtjev za pretraživanje, odnosno e-knjigu i na kraju označiti knjižnicu čiji smo korisnik.

Slijedio je korak koji je pojedinim učenicima zadavao najviše problema, jer se neki nisu prijavili s ispravnom lozinkom ili su izgubili iskaznicu. Probleme smo rješavali postupno.

Slika 1: Prikaz rezultata unutar jedinice

Prostih izvodov	Ponudnik	Izposoja
38 izv. od 50)	biblos	izposodi si

Slika 2: Prikaz slobodnih jedinica koje je bilo moguće posuditi

Slika 3: Ulaz u Moju knjižnicu i posudba gradiva

Unatoč teškoćama uspjeli smo. Naši ciljevi – virtualni posjet knjižnici, *on-line* najam e-knjiga i znati preuzeti e-knjigu iz Biblosa, postignuti su. Nakon toga uslijedilo je digitalno čitanje koje je kod nekih bilo uspješnije, a kod nekih manje uspješno.

Utvrđili smo da većina učenika nema iskustva s e-knjigama, a problemi su se pojavili i s čitateljskom pismenošću.

Meta Grosman čitateljsku pismenost definira kao sposobnost razumijevanja, uporabe i promišljanja o pisanim tekstovima radi postizanja vlastitih ciljeva, razvoja znanja i potencijala te učinkovitog sudjelovanja u društvu [1].

Biti pismen u suvremenom svijetu znači moći čitati brzo i razumjeti pročitano. No još se uvijek pojavljuju poteškoće pri usvajanju velikih količina informacija jer ne znamo čitati učinkovito [3].

Problemi s učinkovitošću čitanja uočeni su u najmanje trećine naših učenika druge trijade. Zato smo odlučili za brže čitanje i bolje razumijevanje nadgraditi tehniku čitanja, pri čemu smo veliku pozornost posvetili samoj tehnici gledanja teksta.

3. Zaključak

Čitateljska pismenost potrebna je svakom učeniku, jer bez funkcionalne pismenosti pojedinac ne može pridonijeti društvenom i gospodarskom razvoju.

Meta Grosman ističe da većoj pismenosti pridonose sustavni napori i dobro educirani učitelji. Zato je bitno da se učitelji i knjižničari pobrinu da nastavu slovenskoga jezika učenicima učine zanimljivom, poticajnom i ugodnom kako bi im pomogla u održavanju interesa za čitanje književnosti, a prije svega da učenike osposobe za različite puteve do znanja [1].

Na kraju želim istaknuti da me veseli ovo iskustvo u kojem nam je unatoč problemima uspio virtualni posjet knjižnici s učenicima. Učenici su upoznali mogućnost posudbe knjige na daljinu, iako su knjižnice bile zatvorene. Uvjerena sam da ćemo i ubuduće primjenjivati obje metode rada (posudbe u knjižnici i na daljinu), budući da se posudba e-knjiga pokazala vrlo praktičnom i korisnom za današnje vrijeme.

Zato neka čitanje bude vrijeme izdvojeno za sebe, u kojem uranjamo u vlastite misli, širimo vidike, odlazimo u svijet mašte i upoznajemo sve ono što nam je još nepoznato.

4. Literatura

- [1.] Grosman, M. (2006). Razsežnosti branja: za boljšo bralno pismenost. Ljubljana: Karantanija.
- [2.] Grosman, M. ...[et al.]. (2003). BEREMO skupaj: priročnik za spodbujanje branja. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- [3.] Schmitz, W. (2012). Hitrejše branje-boljše razumevanje. Tržič: Avrora.
- [4.] URL: <https://www.delo.si/kultura/knjiga/zmagovalna-kombinacija-karantena-in-e-branje-304340.html> (11. 9. 2021).

Stručni rad

**PRIMJER PROGRAMA DODATNE PONUDE SPORTA
U OŠ VALENTINA VODNIKA**

Lucija Jelenc

OŠ Valentina Vodnika Ljubljana, Slovenija

Sažetak

Suvremeni način života zahtjeva promicanje zdravijeg načina života. U našoj školi smo prije 30 godina odlučili pokušati usmjeriti i promovirati zdrav način života za sve nas u školi. Stoga smo uveli razrede s povećanim opsegom sporta. Kao dodatni program uveli smo dodatni sat tjelesne kulture, a sportski pedagog i razrednica podučavaju u tandemu. Raznovrsnim i ciljno orijentiranim programom nastojimo da djeca usvoje tjelesnu aktivnost kao način života čak i kad odrastu. Naš je program posebno prilagođen učenicima nižih razreda osnovne škole (od 1. do 5. razreda). Svi mi koji sudjelujemo u kreiranju i provedbi našeg programa želimo da se naš program, kao primjer dobre prakse, provodi i u drugim školama i da što veći broj djece dobije dodatne satove tjelesne kulture u školi.

Ključne riječi: tjelesna kultura, program, djeca, motoričke sposobnosti, organiziranost

1. Uvod

Suvremeni način života pun stresnih situacija, sjedenja i prejedanja poziva nas na promicanje zdravijeg načina života. Uloga sporta u obrazovanju također je obrađena u rezoluciji Europskog parlamenta od 13. studenog 2007. o **ulozi sporta u obrazovanju** [1.]. Sažimamo najvažnije dijelove ove rezolucije:

- Tjelesna kultura jedini je školski predmet čija je svrha pripremiti djecu za zdrav način života i koji se usredotočuje na njihov cjelovit tjelesni i psihički razvoj i prijenos važnih društvenih vrijednosti kao što su poštenje, samodisciplina, solidarnost, zdrava konkurencija, poštivanje protivnika, društvena uključenost, timski duh, tolerancija i fair play.
- Prekomjerna težina zbog načina života s previše sjedenja i loše prehrane utječe na sve veći dio stanovništva EU-a, uključujući oko četvrtinu djece.
- Gore spomenuta rezolucija također podsjeća da su javno zdravlje i zaštita mladih prioriteti Europske unije. Potrebno je uzeti u obzir činjenicu da je sport jedna od najučinkovitijih mjera u borbi protiv pušenja.
- Rezolucija poziva članove i nadležna tijela da osiguraju da se više pažnje posveti razvoju zdravlja u školskim i predškolskim programima kako bi se djeca što prije počela baviti tjelesnom aktivnošću.

U našoj školi smo prije 30 godina odlučili pokušati usmjeriti i promovirati zdrav način života za sve nas u školi (učitelje i djecu). U to vrijeme to se moglo činiti pragmatičnim, ali sada, nakon toliko godina, čini nam se potrebnim, jer je tjelesna kultura konstanta u strategiji naše škole.

Naš projekt, koji je u to vrijeme bio potpuno inovativan, jedinstven i gotovo iluzoran, uspjeli smo započeti i provesti uz potporu Grada Ljubljane koji je financirao sportskog pedagoga.

Svo znanje i spoznaje o tjelesnim sposobnostima djece i zabrinjavajućem zdravstvenom stanju djece su nas tada doveli do toga da djeci ponudimo svakodnevni sat tjelesne kulture. Počeli smo s takozvanim "sportskim razredima". Ponudili smo ih djeci koja se žele više baviti sportom. Iznad svega, imali smo podršku roditelja i okoline, koji su bili svjesni važnosti tjelesne aktivnosti za razvoj djece. Našu priliku i misiju oduvijek smo vidjeli kao preventivno djelovanje u smislu poboljšanja i održavanja zdravlja djece, razvijanja motoričkih sposobnosti, stjecanja novih sportskih vještina i bogaćenja konstruktivnih osobina te formiranja pozitivnih sportskih navika koje će ih pratiti tijekom cijelog života.

Odlučili smo se za suradnju sportskog pedagoga, koji je prvenstveno odgovoran za sadržaj i stručnost, te razrednice koja jako dobro poznaje djecu i prvenstveno je

odgovorna za obrazovanje i individualni rad s učenicima kojima je potrebna veća pozornost. U takvom timu rad je vrlo intenzivan i učinkovit.

2. Program dodatnih sportskih aktivnosti

2.1 Ciljevi našeg sportskog programa

Ciljevi našeg sportskog programa su višeslojni:

- Zdravo dijete koje je u dobrom psiho-fizičkom stanju.
- Poboľšati individualne motoričke sposobnosti koje doprinose učinkovitijem i kontroliranom kretanju.
- Upoznati i sticati što više sportskih vještina te se uključiti u razne osnovne i sportske igre.
- Povećati kvalitetu i količinu tjelesne aktivnosti u sportskim aktivnostima.
- Potaknuti djecu kroz zabavne programe vježbanja na redovite sportske aktivnosti i na taj način stvoriti pozitivan obrazac tjelesne aktivnosti.
- Potaknuti djecu na poboljšanje odnosa prema sportu - redovito donošenje sportske opreme, redovito pohađanje i aktivnost na satovima tjelesne kulture, sudjelovanje na školskim sportskim natjecanjima, testovima i priredbama te potaknuti pozitivan i poštovan odnos prema sportskim objektima, sportskoj opremi, ...
- Potaknuti djecu kroz zabavne programe vježbanja ka poboljšanju i stvaranju međuljudskih odnosa između djece, učitelja i drugih ljudi koji nisu izravno uključeni u odnos.
- Naučiti djecu da je redovita tjelesna aktivnost način života, a ne obveza.
- Upoznati različite vrhunske sportaše.
- Sudjelovati u sportskim programima: Zlatno sunce i Krpan. U sklopu ova dva programa organiziramo [sportsko popodne za djecu 1. – 3. razreda i njihove roditelje](#). [2.]

- Poticati tjelesnu aktivnost u prirodi, interdisciplinarno povezivanje i učenje u prirodnom okruženju kroz različite sportske dane, tečajeve i razne boravke izvan škole.

[Nekoliko primjera s tečajeva, izvanučioničnih boravaka i sportskih dana.](#)

[3.]

- Povezivati se sa obližnjim sportskim klubovima i upoznati se s njihovim aktivnostima. Dugotrajno uključivanje djece u ove sportske aktivnosti (stolni tenis, plivanje, gimnastika, tenis, judo, karate, nogomet, košarka, odbojka, ples, floorball ...).

2.2 Organiziranost

U više od 30 godina tradicije razvili smo posebnu organizaciju koja temelji na različitim aspektima razvojnog stupnja djece, prostornim i ljudskim resursima:

- S obzirom na važnost motoričkog razvoja djece između 6 i 10 godina, kada se tjelesna rast uspori, mišići rastu intenzivnije, a razina koordinacije pokreta predstavlja idealno vrijeme za početak općeg sportskog treninga ili intenzivnog treninga tehnički zahtjevnih sportova. U osnovi se radi o korištenju temeljnih pokreta (trčanje, skakanje, manipulativne aktivnosti i aktivnosti stabilnosti) u nešto složenijem i specifičnijem obliku. Zbog brzog razvoja velikog mozga, a posebno procesa mijelinizacije korteksa, ovo je vrijeme optimalnog učenja onih motoričkih aktivnosti koje zahtijevaju puno naučenih obrazaca kretanja. Stoga razrednik nije dovoljan za profesionalnu provedbu spomenutog programa. U tako brojnim razredima (do 28 učenika) nužno je potreban profesionalno obrazovan sportski pedagog koji će voditi i usmjeravati proces učenja.
- Razrednica surađuje sa obrazovnog, a sportski pedagog sa stručnog stajališta. Zajedno lakše vode pedagoški proces na način da je svaki učenik uspješan i motiviran, potiču djecu na humane međusobne odnose i sportsko ponašanje.

- Uključivanjem šestogodišnjaka u školski sustav povećala se potreba za sistematizacijom sportskog pedagoga. Učiteljice su se morale prilagoditi mlađoj djeci na svim područjima, što je izuzetno zahtjevno.
- Pobrinuti se za postizanje svih operativnih ciljeva, bez stručnog znanja sportskog pedagoga, prilično je zahtjevno.
- Učitelji se stalno cjelovito obrazujemo na području tjelesnih aktivnosti, zdravstvenog odgoja i drugih korisnih vještina.
- Pri svom radu pokušavamo koristiti nove inovativne načine vježbe, uvodimo nove programe vježbe i pokušavamo pratiti istraživanja i inovacije na području sporta i treninga.
- Sa učenicima sudjelujemo na raznim sportskim natjecanjima, gdje smo uspješni i na državnim prvenstvima.
- Opisnim ocjenivanjem u 1. i 2. razredu pratimo individualni napredak svakog učenika.

2.3 Uloga tandema

Najviše sati provodimo u tandemu. Svaki učitelj ima svoju ulogu:

- Razrednice su od velike pomoći sportskom pedagogu, osobito u izvedbi zahtjevnijih sadržaja. Posebno za mlađu djecu (2., 3. razred), kada djeca još ne mogu samostalno sudjelovati u igrama (slabo poznavanje pravila, suradnja s kolegama iz razreda, tehnički ispravna provedba, ...), dva su učitelja dobrodošla jer se učinkovitost lekcija značajno povećava.
- Smisao tandema je u tome da postoji veća transparentnost u radu djece. Razrednica se brine za uvodni dio (u međuvremenu sportski pedagog

priprema sprave i rekvizite), vodi igre dok sportski pedagog daje nove informacije, konsolidira naučene elemente i ocjenjuje. Budući da smo učinkovitiji u nastavi, možemo nadograđivati i poučavati sadržaje na višoj razini te dodavati sadržaje koji nisu u kurikulumu.

2.4 Uloga razrednice

V tablici (1.) prikazala sam različite uloge razrednice.

ODGOJNI ASPEKT	OBRAZOVNI ASPEKT
Pazi na uspjeh svakog učenika (pomaže im u svladavanju prepreka, strahova - većina njih osjeća određenu sigurnost uz razrednicu).	Predlaže ili izvodi sadržaje koji mogu biti interdisciplinarni - učenje kroz kretanje kod matematike, slovenskog jezika, glazbe (brojanje, aritmetika, učvršćivanje nekih matematičkih pojmova, učenje slova kroz kretanje, brojanje, plesovi ...).
Pazi da se učenici redovito presvlače, slože svoje stvari, peru se nakon vježbe - ruke, lice, da piju dovoljno tekućine.	Osim sportskih aktivnosti za koje brinu sportski pedagozi, u izvannastavne aktivnosti uključuje učenje u prirodnim situacijama (zimovanje – voda u različitim agregatnim stanjima, izvodimo pokuse, izlazak-zalazak sunca ..., ljetovanje – orijentacija, upoznavanje biljaka, životinja, raznih životnih okoliša, ...).
Potiče redovito nošenje sportske opreme.	
Pazi da je svaki učenik motiviran za rad ili ga potiče na	

sudjelovanje.	
---------------	--

Tablica 1: odgojni i obrazovni aspekt razrednice

2.5 Aktivnosti na tečajevima koji se izvode u pojedinim razredima

U tablici (2.) navedene su aktivnosti koje obavljamo u pojedinim razredima.

PREGLED AKTIVNOSTI PO RAZREDIMA			
Razred	Zimovanja	Ljetovanja	Tečajevi
1.	alpsko skijanje (5 dana)	Sportsko - prirodoslovni kamp (3 dana)	rolanje, klizanje, plivanje
2.	alpsko skijanje (5 dana)	Sportsko - prirodoslovni kamp (3 dana)	rolanje, klizanje, plivanje, stolni tenis
3.	alpsko skijanje (5 dana)	Sportsko - prirodoslovni kamp (5 dana)	rolanje, klizanje, plivanje, stolni tenis gimnastički centar,
4.	nordijsko skijanje (5 dni)	Sportsko - prirodoslovni kamp (3 - 5 dana)	rolanje, klizanje, biciklizam, golf, stolni tenis
5.	Zimska škola u prirodi (5 dana)	Ljetna škola u prirodi (6 dana)	rolanje, klizanje, plivanje, floorball, badminton, biciklizam

Tablica 2: pregled aktivnosti po razredima

2.6 Kome preporučujemo upis u razred s povećanim opsegom sporta i koji su razlozi

U razredima s povećanim opsegom sporta djeca imaju više mogućnosti za:

- stvaranje pozitivnih obrazaca ponašanja (poticanje međusobne suradnje, tolerancije i prihvaćanja različitosti),
- razvoj zdrave konkurencije,
- poštivanje sportskog ponašanja – fair play,
- neovisnost.

Realizacija kurikuluma ista je kao i u drugim razredima.

Zbog toga je potrebno povećati učinkovitost kako bi se mogle provoditi sve aktivnosti, a usto jačati i radne navike.

Upis u razred s povećanim opsegom sporta preporučuje se svoj djeci, koja:

- su zdrava,
- imaju želju baviti se sportom,
- vesele se izvanškolskim boravcima.

Razredi s povećanim opsegom sporta možda nisu najprikladniji za djecu koja se bave vrhunskim sportom ili imaju želju za vrhunskim sportom. Ponekad je dodatni sportski program u školi za djecu i roditelje vrlo opterećujući:

- djeca provode više vremena u školi jer na rasporedu imaju jedan dodatni sat
- nemaju vremena ili su im treneri zabranili pohađanje tečajeva ili izvannastavnih aktivnosti jer se boje ozljeda ili da će djeca predugo izostati s treninga,
- tečajevi se često plaćaju (iznajmljivanje teretana, bazena, autobusni prijevoz ...)

Za svaku generaciju djece od 1. razreda nadalje u školskoj godini organiziramo dvije škole u prirodi. Vjerujemo da je višednevno učenje u prirodnim situacijama bitno za cjelovit razvoj djeteta. Želimo da sva djeca sudjeluju u njihovom boravku izvan škole, ali budući da si neki roditelji ne mogu priuštiti te troškove, već nekoliko godina zaredom organiziramo dobrotvorne koncerte i sajmove. Prihod je namijenjen isključivo za sudjelovanje djece u izvannastavnim aktivnostima.

3. Zaključak

Preduvjet za provedbu ovako bogatog programa je dobar, profesionalan tim učitelja koji su svjesni važnosti integriranog pristupa u obrazovanju. Želimo zadržati razinu tjelesne kulture koju smo sustavno gradili i poboljšavali svih ovih godina. S velikim zadovoljstvom promatramo napredak naše djece. To je posebno uočljivo u nižim razredima, kada djeca stječu osnovna znanja i vještine.

Mnogo je dokaza o pozitivnim učincima dnevno planirane tjelesne kulture, među njima i doktorska disertacija dr. Branka Peternela. Rezultati su dostupni na: [http://www.slideshare.net/matej69/4-peternelj. \[4\].](http://www.slideshare.net/matej69/4-peternelj.14)

Generacije djece koja su završila osnovnu školu vraćaju se i prisjećaju se svih dodatnih sportskih aktivnosti koje su iskusile. Roditelji djece koja nisu iz našeg školskog okruženja traže da primimo mlađu djecu u našu školu u razrede s povećanim opsegom sporta.

Ponosimo se time. Ponosni smo što smo svojim radom postigli ciljeve koje smo si postavili. Također želimo unaprijed kvalitetno raditi za dobrobit naše djece. Želimo da izrastu u odgovorne odrasle osobe koje će i uz pomoć sporta pronaći pravi smjer u životu.

Svi zajedno želimo da se naš program, kao primjer dobre prakse, provede i u drugim školama i da što veći broj djece dobije mogućnost dodatne i kvalitetne tjelesne aktivnosti u školi.

4. Literatura

Kurikulum za predmet Tjelesna kultura. URL:

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_sportna_vzgoja.pdf (2011)

[1.] (21.11. 2007.) Rezolucija Europskog parlamenta od 13. studenog 2007 o ulozi sporta u obrazovanju URL:

[https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2007/2086\(INI\)](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2007/2086(INI)) (13.11.2007)

[2.] Film 1 – [sportsko popodne za djecu 1. – 3. razreda i njihove roditelje](#). – vlastiti izbor iz arhive OŠ Valentina Vodnika

[3.] Film 2 - [Nekoliko trenutaka s tečajeva, izvanškolskih boravaka i dana sporta](#). – vlastiti izbor iz arhive OŠ Valentina Vodnika

[4.] Doktorska disertacija dr. Branko Peternel. URL: <http://www.slideshare.net/matej69/4-peternelj>

Stručni rad

ŠKOLSKI PROJEKT „PTICOLJUPCI U AKCIJI“

Anica Globan Kovačić, učiteljica savjetnica

OŠ Vojnić

Sažetak

Već sedmu godinu zaredom voditelj sam projekta „Pticoljupci u akciji“ koji se provodi u OŠ Vojnić. Tijekom svih godina moji učenici aktivno sudjeluju tijekom cijele kalendarske godine u brizi za ptice Vojnića. Imamo svoj ornitološki park koji broji stotinjak kućica i hranilica za ptice. Po troje djece tijekom radnog tjedna hrani ptice. Tijekom vikenda i praznika, tijekom sezone hranjenja, ptičice hrane djeca zajedno s članovima svojih obitelji prema unaprijed dogovorenom rasporedu.

Ključne riječi: održivi razvoj, ekologija, empatija, OŠ Vojnić

1. Uvod

Već treća generacija mojih učenika hrani ptice u okolišu škole, našem ornitološkom parku. O pticama se brinu i tijekom toplih mjeseci kad im pune pojilice za vodu i čiste bazen u kojem se ptičice tijekom vrućih dana kupaju.

2. Razrada

2.1. Cilj projekta

- poticati zanimanje za opažanje u prirodi, istraživanje i logično zaključivanje o sastavnicama i ustroju živoga svijeta
- opažanje, uspoređivanje, mjerenje, opisivanje, prikupljanje podataka, zaključivanje, interpretaciju podataka te obrazlaganje uzroka ili posljedica
- jedan od ciljeva je i podizanje ekološke svijesti djece kroz uočavanje okoliša u vlastitoj sredini, upoznavanje i prepoznavanje životinjskog svijeta te usvajanje potrebe za očuvanjem okoliša
- projekt je usmjeren je cjelokupnu djetetovu osobnost i njegov psiho-fizički sustav, što znači da dolazi do spajanja planskog i funkcionalnog učenja
- izrada kućica za ptice, nabava hrane za ptice, hranjenje ptica
- praćenje prehrane ptica, kontroliranje dostupnosti i količine hrane
- redovito dokumentiranje urađenog
- poticati znatiželju i istraživačku zainteresiranost
- razvijati i njegovati kritičko mišljenje i zaključivanje na temelju opažanja
- razvijati znatiželju za prirodu i prirodne pojave
- poticaj za daljnje razvijanje učeničke kreativnosti na svim područjima

2.2. Namjena

- razvijati ljubav prema životinjama
- oblikovati pozitivan vrijednosni odnos prema živim bićima i prirodi kao cjelini
- istraživačko učenje, veza sa stvarnim svijetom, korištenje raznih izvora informacija uključujući različite oblike medija (knjige, časopise, CD-e, TV, internet i sl.)
- korištenje timova
- primjenjivati stečena znanja u svakidašnjem životu
- omogućavanje osobne afirmacije učenika
- međusobno prihvaćanje mišljenja
- uključivanje obitelji i lokalne zajednice u proces poučavanja i učenja
- sudjelovanje u obilježavanju Međunarodnog dana zaštite životinja
- zaštititi ptice u Vojniću
- svojim aktivnostima potaknuti učenike i ostale mještane Vojnića na brigu o pticama i ljubav prema njima
- educirati što više ljudi da ako jednom počneš hraniti ptice, to moraš činiti svakodnevno-objasniti im i zašto

- poticati zanimanje za opažanje u prirodi, istraživanje i logično zaključivanje o sastavnicama i ustroju živoga svijeta
- podizanje ekološke svijesti kroz uočavanje okoliša u vlastitoj sredini
- izrada kućica za ptice
- redovita nabava hrane za ptice, sakupljanje novaca za hranu i potreban pribor za hranjenje
- svakodnevno hranjenje ptica
- izrada različitih hranilica i pojilica; postaviti i darovati što više kućica
- kontrolirati dostupnost i količinu hrane; veza sa stvarnim svijetom, koristiti razne izvore informacija uključujući različite oblike medija; poticati znatiželju i istraživačku zainteresiranost; koristiti timove
- primjenjivati stečena znanja u svakidašnjem životu; uključiti obitelj, učenike, djelatnike Škole i lokalnu zajednicu u naš projekt
- medijski popratiti aktivnosti
- što više boraviti u prirodi
- suradnja s Zavodom za ornitologiju pri HAZU-u
- suradnja s Udrugom Biom
- sudjelovanje u Spring Alive natječaju.

2.3. Način realizacije

- utvrđivanje popisa obvezatnih znanja koje će učenici naučiti u projektu
- utvrđivanje vještina koje učenici moraju steći radom u projektu

Planiranje projekta:

- sažetak teme (učenicima pokazujem primjeren videozapis, animaciju i prezentaciju kojoj ću im predstaviti svrhu nastavka projekta)
- utvrditi i napisati mišljenja i stavove koje će učenici razvijati tijekom rada u projektu
- utvrđivanje ključnih pitanja i ishoda
- napraviti popis potrebnih alata, programa, i ostalih tehničkih resursa koji će se koristiti u okviru projekta (posebno za učenike, posebno za mene)

Izvođenje projekta:

- izrada kućica i hranilica
- nabava hrane za ptice
- svakodnevno hranjenje
- čišćenje bazena za ptice
- čupanje korova i zalijevanje sadnica
- pisanje literarnih ostvaraja na zadanu temu
- koristiti dječju enciklopediju služeći se kazalom i abecednim redom
- likovni ostvaraji
- izvođenje recitacija
- sastavljanje i izvođenje igrokaza „Ptice i mi“
- fotografiranje
- videozapisi i audiozapisi
- jezične igre
- glazbala za ritamsku pratnju
- pjevamo
- plešemo
- štafetne igre
- izrada plakata, prezentacija, kvizova znanja...
- čitanje časopisa (*National Geographic Junior*), različitih brošura i enciklopedija o pticama
- prezentacija roditeljima

2.4.Vremenik

- tijekom cijele kalendarske godine

2.5.Tijek projekta i projektnih aktivnosti

- pripremanje materijala za rad na projektu
- dogovor s roditeljima o izradi novih kućica i popravljanju starih
- postavljanje novih kućica
- sastavljanje rasporeda hranjenja
- nabava hrane za ptice
- svakodnevno hranjenje ptica uz kontrolu potrošnje hrane
- bilježenje podataka o tome koju hranu ptice najviše jedu
- promatranje ptica dalekozorom
- punjenje pojilica
- čišćenje bazena
- proučavanje ptica u literaturi

- izrada straničnika s motivom ptice
- sastavljanje igrokaza o pticama
- uključivanje lokalne zajednice u projekt (darovanje kućica za park u našem mjestu)
- suradnja s Hrvatskim šumama, suradnja s Zavodom za ornitologiju pri HAZU-u i s Udrugom Biom

2.6. Način vrednovanja

- radni listovi koji nam služe za praćenje napretka rada te nam pružaju informacije o: trenutnom stanju napretka projekta (analiza ključnih točaka), planovima i sugestijama za daljnje korake, eventualnim problemima i poteškoćama koje mogu narušiti ostvarivanje ciljeva projekta te prijedlozima za njihove ispravke, dodatnim potrebama projekta koje nisu navedene u početnom planu projekta (iz njih možemo dobiti povratne informacije o tijeku projekta, izvršavanju ciljeva u zadanom roku te o daljnjim koracima koji će se napraviti unutar projekta, a učenicima radni listovi pomažu u analizi i ispitivanju dotadašnjih postignuća i u planiranju daljnjeg tijeka izvođenja projekta)
- vrednujemo konkretne rezultate projekta i aktivnosti učenika (s cjelokupnim planom vrednovanja učenike ću upoznati na početku projektnog rada kako bi imali jasnu sliku onoga što se od njih očekuje na kraju projekta)
- samovrednovanje
- pohvale i priznanja
- zahvalnice svima koji nam pomažu u provedbi projekta

2.7. Način korištenja rezultata vrednovanja

- poticaj za daljnje razvijanje ljubavi prema životinjama, ekološke svijesti i istraživačkog učenja
- poticaj za daljnje razvijanje učeničke kreativnosti na svim područjima

3. Zaključak

Učenici su tijekom svih ovih godina pokazali veliki interes za brigu o pticama. Jedva čekaju da upravo njihova obitelj dođe na red za hranjenje vikendom ili pak preko praznika. Ptice hrane i tijekom najgladnijih dana i nije im nimalo teško, nego ih to raduje. Na ovaj način štite lokalnu bioraznolikost..

Učenici su educirani da ako jednom počneš hraniti ptice, to moraš činiti svakodnevno te tome poučavaju i ostalu djecu, a i odrasle.

Sudjelovanjem u ovom projektu postali su emaptičniji ne samo prema pticama, nego prema svim živim bićima. Ljubavlju prema pticama su „zarazili“ cijeli Vojnić. O Pticoljupcima su reportaže snimili HRT i NovaTV.

Fotografije

Sl. 1

Sl. 2

Sl. 3

Sl. 4

Sl. 5

Sl. 6

Sl. 7

Sl. 8

Sl. 9

Sl. 10.

Opis fotografija

- Sl. 1 Neke naše kućice
- Sl. 2 Priprema za čišćenje bazena za ptičice
- Sl. 3 Hranjenje tijekom radnog tjedna
- Sl. 4 Jedna naša hranilica
- Sl. 5 Priprema hrane za ptice
- Sl. 6 Snimanje priloga za HRT
- Sl. 7 Sara čisti bazen za ptice
- Sl. 8 Hranjenje tijekom vikenda
- Sl. 9 Kućice, snijeg i Gabrijel
- Sl. 10 Naša torta

Mrežne stranice:

1. Nova TV:

https://web.facebook.com/INmagazinNovaTV/videos/pticoljupci/10159851078425361/?rdc=1&_rdr

2. HRT:

https://web.facebook.com/HRTvijesti/videos/pticoljupci/2806356196120819/?_rdr

3. KAportal

<https://kaportal.net.hr/zupanija/3686481/u-vojnucu-ptice-mogu-biti-bezbrizne-pticoljupcima-se-pridruzili-i-malisani-iz-1-b-razreda-os-vojnuc/>

4. Kaportal

<https://kaportal.net.hr/zupanija/3790573/mali-pticoljupci-iz-1-b-razreda-os-vojnuc-i-u-ovim-teskim-danima-redovito-hrane-pticice-u-svom-malom-parku/>

5. Vijeće gradske četvrti Gornja Dubrava:

<https://www.youtube.com/watch?v=PthsgCg4Nfs>

Stručni rad

ISPIS UČENIKA, IZBORNI DRUGI STRANI JEZIK – KRATAK PREGLED

Luka Huzjak, profesor njemačkog jezika

OŠ Eugena Kumičića, Velika Gorica

Sažetak

Cilj ovog rada je pružiti kratak pregled o problematici ispisa učenika u izbornoj nastavi drugog stranog jezika u osnovnoj školi. U radu se uvodno ističu Zagrebačka rezolucija o višejezičnosti i Preporuke Vijeća Europske unije o sveobuhvatnom pristupu i poučavanju i učenju jezika koja potiče učenje drugog stranog jezika. U drugoj cjelini obrađen je važeći zakonodavni okvir koji regulira ili čije nepoštovanje može utjecati na ispis učenika – Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 05/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 07/17, 68/18, 98/19, 64/20) i Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi (NN 112/2010, 82/2019, 43/2020) uzimajući u obzir važeća i obvezujuća tumačenja Ministarstva znanosti i obrazovanja te aktivnosti Sindikata hrvatskih učitelja. U trećoj cjelini prikazujemo rezultate anonimnog upitnika dobivene na uzorku od 102 ispitanika iz Facebook grupe *Drugi strani jezik u nastavi* koja okuplja učitelje i profesore drugog stranog jezika u školama Republike Hrvatske.

Ključne riječi: drugi strani jezik, izborna nastava, ispis učenika

1.UVOD

Zagrebačka rezolucija o višejezičnosti jasno promiče višejezičnost. Višejezičnost u Preambuli definira se kao dio identiteta svakog Europljanina, kao temeljnu vrijednost i svijest bez koje nema uspješnog sporazumijevanja između europskih naroda, odnosno kao nešto što nema alternativu. Uvjet za uspješnu Europu je poznavanje što većeg broja stranih jezika što omogućuje „Pristup znanju i međunarodnim obrazovnim institucijama, razumijevanje za kulturnu i jezičnu raznolikost Europe, ali i pristup europskom tržištu...” Zagrebačkom rezolucijom o Višejezičnosti zahtijeva se obvezno rano učenje stranog jezika i redefiniranje redoslijeda stranih jezika. Tako u korist drugih europskih jezika engleski ne bi nužno bio prvi strani jezik pri čemu osnovno načelo pri izboru prvog stranog jezika mora biti sloboda izbora: „...izbor prvog stranog jezika u hrvatskom školskom sustavu mora biti slobodan.“ [7]

Sadašnji zakonodavni okvir ne promiče višejezičnost u osnovnoškolskom obrazovanju. Učenike se indirektno potiče na ispis s drugog stranog jezika. Nadležna državna tijela još nisu prepoznala ili ne žele prepoznati nužnost učenja dodatnog stranog jezika zbog konkurentnosti, mobilnosti te osobnog i profesionalnog razvoja. Kao jedan od problema uočavam nepovoljne odredbe Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 05/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 07/17, 68/18, 98/19, 64/20) koje reguliraju ispis s izbornog predmeta i nepoštovanje Pravilnika o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi (NN 112/2010, 82/2019, 43/2020).

2.ZAKONODAVNI OKVIR

Engleski jezik je dominantan jezik u osnovnoj školi, odnosno prvi strani jezik. U dodatno otežavajući položaj izborni drugi strani jezik dolazi Odlukom o donošenju nastavnog plana za osnovnu školu (NN 66/2019) kada se od 1. razreda uvodi izborna informatika, a u 5. i 6. razredu ona postaje obvezna. [6]

Nažalost, očigledno je da Ministarstvo znanosti i obrazovanja ne podupire potrebu razvijanja svijesti o važnosti jezika u školama, o promicanju kontinuiteta u jezičnom obrazovanju među različitim razinama školovanja te poštovanje jezične raznolikosti učenika i korištenja kao resursa za učenje od najranije dobi. Ministarstvo znanosti i obrazovanja opetovano u nekoliko dopisa ističe Preporuke Vijeća Europske unije o sveobuhvatnom pristupu i poučavanju i učenju jezika (8638/19). Tako ih se spominje u dopisu bivše ministrice Blaženke Divjak od 12. lipnja 2019. [1], bivše državne tajnice Branke Ramljak od 8. lipnja 2020. [2] kao i u odgovoru Vesne Šerepac, ravnateljice Uprave za odgoj i obrazovanje Ministarstva znanosti i obrazovanja Sindikatu hrvatskih učitelja od 23. veljače 2021. [3] Nažalost, iz školske prakse proizlazi da su spomenute Preporuke mrtvo slovo na papiru kao što je i podrškom Sindikata hrvatskih učitelja istaknuto u

tiskanom izdanju *Novog lista* u članku *Neravnopravan drugi strani jezik u školama* objavljenom 24. ožujka 2021. [5]

Na osnovi izmjena i dopuna Zakona o obrazovanju jasno se može vidjeti tendencija sve veće slobode pri ispisu učenika s izborne nastave.

Prvotno Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 87/2008) u svojem članku 27. navodi sljedeće:

(2) Izborni predmeti obvezni su tijekom cijele školske godine za sve učenike koji se za njih opredijele, a učenik bira izborni predmet ili izborne predmete na početku školske godine.

(3) Učenik može prestati pohađati izborni predmet nakon pisanog zahtjeva i obrazloženja roditelja učenika i učenika učiteljskom/nastavničkom vijeću do početka školske godine pod uvjetom da obveznu satnicu zamijeni drugim izbornim predmetom ili aktivnošću u školi. [8]

Zatim Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 152/2014) 2014. to se mijenja:

(3) Učenik može prestati pohađati izborni predmet nakon pisanog zahtjeva roditelja učenika koji se mora dostaviti učiteljskom/nastavničkom vijeću nakon završetka nastavne godine, a najkasnije do 15. kolovoza tekuće godine za sljedeću školsku godinu. Učenik srednje škole izborni predmet koji je prestao pohađati mora zamijeniti drugim izbornim predmetom.

(4) Iznimno od stavka 3. ovoga članka, roditelj djeteta osnovne škole u slučaju dugotrajnih zdravstvenih teškoća djeteta ili iz drugih opravdanih razloga može podnijeti pisani zahtjev za prestankom pohađanja izbornog predmeta i tijekom nastavne godine. [9]

I, Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 68/2018) dolazimo do i danas važećih odredbi:

(5) Predmeti koji se izvode izborni obvezni su tijekom cijele školske godine za sve učenike koji se za njih opredijele. Učenik bira izborni predmet ili izborne predmete pri upisu u prvi razred ili najkasnije do 30. lipnja tekuće godine za iduću školsku godinu. Za uključivanje učenika u izbornu nastavu potrebna je pisana suglasnost roditelja.

(6) Učenik može prestati pohađati nastavu izbornog predmeta nakon pisanog zahtjeva roditelja učenika koji se mora dostaviti učiteljskom/nastavničkom vijeću nakon završetka nastavne godine, a najkasnije do 30. lipnja tekuće godine za sljedeću školsku godinu. Učenik srednje škole izborni predmet koji je prestao pohađati mora zamijeniti drugim izbornim predmetom.

(7) Iznimno od stavka 5. ovoga članka, roditelj djeteta osnovne škole u slučaju dugotrajnih zdravstvenih teškoća djeteta ili zbog drugih opravdanih razloga može podnijeti pisani zahtjev za prestanak pohađanja izbornog predmeta i tijekom nastavne godine. [10]

Istaknimo da se u dosta škola provodi praksa podjele ispisnica koje se objavljuju na službenim stranicama škola ili ih razrednici dijele svojim učenicima. Nažalost, gore navedenim odredbama zakona nije propisan izgled ni oblik pisanog zahtjeva roditelja učenika što dovodi do zaključka da se učenik može ispisati i pisanim zahtjevom roditelja elektroničkom poštom, na salveti ili na ljepljivom papiriću.

Istaknimo tu i Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi (NN 112/2010, 82/2019, 43/2020) kojim nije propisana prednost ni razlika između obveznih i izbornih predmeta, no u školskoj praksi pojedine kolegice i kolege koji predaju obvezne predmete smatraju da obvezni predmeti imaju prednost pri usmenom ili pisanom provjeravanju pred izbornim predmetima zbog manje brojnosti učenika koji izborni predmet pohađaju i jednostavno jer su izborni predmeti izborni i, prema njihovom nahođenju, manje vrijedni, a učenike se takvim odnosom prema izbornim predmetima dodatno potiče na ispis s izborne nastave drugog stranog jezika.

2.1. TUMAČENJA MINISTARSTVA ZNANOSTI I OBRAZOVANJA

Uzimajući u obzir da ravnatelj škole, savjetnici AZOO-a, pravna služba Sindikata hrvatskih učitelja nisu nadležni protumačiti propise koji su iz nadležnosti Ministarstva znanosti i obrazovanja, jasno je da samo Ministarstvo znanosti i obrazovanja, institucija koja je propise i donijela, može protumačiti vlastite propise ili propise iz svoje nadležnosti.⁸

Već gore navedeni dopis Vesne Šerepac, ravnateljice Uprave za odgoj i obrazovanje Ministarstva znanosti i obrazovanja Sindikatu hrvatskih učitelja od 23. veljače 2021. (vidi poglavlje 2.) samo potvrđuje da roditelj djeteta u skladu s odredbama Zakona može ispisati s pohađanja izborne nastave.

U dopisu pravobraniteljici za djecu Vesna Šerepac konstatira da su predmeti koji se izvode izborni obvezni tijekom školske godine uz iznimku članka 27. stavka 7. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 05/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 07/17, 68/18, 98/19, 64/20) i potvrđuje da sukladno Pravilniku o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi (NN 112/2010, 82/2019, 43/2020) nije propisana prednost ni razlika između obveznih i izbornih predmeta. [4]

⁸ Vidi kontakte Ministarstva znanosti i obrazovanja: <https://mzo.gov.hr/kontakti/177> (21. 9. 2021.).

3.UČITELJI O ISPISU UČENIKA

U trećoj cjelini prikazujemo rezultate anonimnog upitnika dobivene na uzorku od 102 ispitanika iz Facebook grupe *Drugi strani jezik u nastavi* koja okuplja učitelje i profesore drugog stranog jezika u školama Republike Hrvatske. U anonimnom upitniku postavili smo tri pitanja.

Prvo pitanje glasi: „1. Zašto Vam se učenici ispisuju s izborne nastave drugog stranog jezika?“ Uz pitanje je navedeno nekoliko mogućih odgovora: U 7. razredu dobivaju biologiju, kemiju i fiziku, Nije im zaključena ocjena odličan, Drugi učenici imaju slobodan 6. ili 7. ili neki drugi sat, a oni moraju biti u školi, Ne dolazi im se u školu samo zbog drugog stranog jezika, Drugi strani jezik se odvija u drugoj smjeni, Ispisao se prijatelj ili prijateljica, Dobivaju obveznu informatiku u 5. razredu, Ne žele napredni drugi strani jezik u srednjoj školi, Nemaju prijevoz nakon 7. sata, Ukinut je bod kod upisa u srednju školu, Pripreme za krizmu u 8. razredu, Sve već navedeno, Neki drugi razlog.

54,8 ispitanika smatra da se učenici s izborne nastave stranog jezika ispisuju zbog svih navedenih razloga, 16,1 % zato što drugi učenici imaju slobodan 6. ili 7. ili neki drugi sat, a oni moraju biti u školi, a isto toliko njih, 16,1 %, jer se drugi strani jezik odvija u drugoj smjeni, nadalje 6,5 % jer u 7. razredu dobivaju biologiju, kemiju i fiziku te njih 3,2 % jer im je ukinut bod za upis u srednju školu i isto toliko 3,2 % jer nemaju prijevoz nakon 7. sata.

Drugo pitanje glasi: „2. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 68/2018) reguliran je ispis učenika nakon pisanog zahtjeva roditelja do 30. lipnja tekuće godine za iduću školsku godinu, ali roditelj može podnijeti pisani zahtjev za prestanak pohađanja izbornog predmeta i tijekom nastavne godine. Nažalost, nije propisan izgled ni oblik pisanog zahtjeva roditelja učenika što dovodi do zaključka da se učenik može ispisati i pisanim zahtjevom roditelja elektroničkom poštom, na salveti ili na ljepljivom sticker papiriću. Kako biste regulirali ispis s izbornog predmeta? (Naravno, najbolja opcija je da drugi strani jezik postane obavezan, ali ovo pitanje se odnosi na važeći zakonodavni okvir!)“

Uz pitanje je navedeno nekoliko mogućih odgovora: Tako da se jasno zakonski ili pravilnikom regulira obrazac potreban za ispis učenika, Pod uvjetom da se obveznu satnicu zamijeni drugim izbornim predmetom ili aktivnošću u školi, I aktivni / stručna vijeća izbornog predmeta moraju biti uključeni i suodlučivati o ispisu učenika, Sve već navedeno te Neka druga opcija.

Na pitanje kako bi regulirali ispis učenika 51,6 % ispitanika smatra da se pri reguliranju ispisa učenika u obzir mora uzeti sve već navedeno, 25,8 ispitanika smatra da bi trebalo jasno zakonski ili pravilnikom regulirati obrazac potreban za ispis učenika, 12,9 % želi da i aktivni / stručna vijeća izbornog predmeta suodlučuju o ispisu učenika te njih 9,7 % smatra

da bi se ispis najbolje regulirao uvjetom da se obveznu satnicu zamijeni drugim izbornim predmetom ili aktivnošću u školi.

Zadnje postavljeno pitanje glasi: „3. Poštuju li kolegice i kolege koji predaju obvezne predmete Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi (NN 112/2010, 82/2019, 43/2020) kojim nije propisana prednost ni razlika između obveznih i izbornih predmeta?“

Većina ispitanika, 56 %, smatra da kolegice i kolege uvjetno poštuju činjenicu da Pravilnikom o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi nije propisana prednost ni razlika između obveznih i izbornih predmeta, no ističu da su imali iskustva kada se od njih tražilo da pomaknu svoj termin pisane provjere ili se počelo umanjivati vrijednost izbornog predmeta. 44 % ispitanika navodi da se uzimajući u obzir Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi ne poštuje ravnopravnost obveznih i izbornih predmeta te su imali situacije u kojima im se upada u termine pisanih provjera, učenicima se govori da obvezni predmeti imaju prednost pri usmenom i pismenom provjeravanju ili se na druge načine izravno i/ili neizravno umanjuje vrijednost izbornog predmeta.

4. Zaključak

Zagrebačkom rezolucijom o višejezičnosti višejezičnost se definira kao identitet, vrijednost i svijest svakog Europljanina i zahtijeva se obvezno rano učenje stranog jezika i redefiniranje redoslijeda stranih jezika, a pritom osnovno načelo pri izboru prvog stranog jezika mora biti sloboda izbora.

Sadašnji zakonodavni okvir ne promiče višejezičnost u osnovnoškolskom obrazovanju. Učenike se indirektno potiče na ispis s drugog stranog jezika.

Stoga, očito je da Ministarstvo znanosti i obrazovanja ne podupire potrebu razvijanja svijesti o važnosti jezika u školama, o promicanju kontinuiteta u jezičnom obrazovanju među različitim razinama školovanja te poštovanje jezične raznolikosti učenika i korištenja kao resursa za učenje od najranije dobi.

Nebriga nadležnih institucija za drugi strani jezik vidljiva je iz navedenih izmjena i dopuna Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi kojima se deregulira ispis učenika i učenicima omogućuje sve veća sloboda pri ispisu učenika s izborne nastave i sustavno zanemaruje kvaliteta i značaj izborne nastave drugog stranog jezika.

Rezultati anonimnog upitnika ukazuju da se učenici s izborne nastave ispisuju jer u 7. razredu dobivaju biologiju, kemiju i fiziku, jer im nije zaključena ocjena odličan, drugi učenici imaju slobodan 6. ili 7. ili neki drugi sat, a oni moraju biti u školi, jer im se ne dolazi

u školu samo zbog drugog stranog jezika, jer se drugi strani jezik odvija u drugoj smjeni, jer se ispisao prijatelj ili prijateljica, jer dobivaju obveznu informatiku u 5. razredu, jer ne žele napredni drugi strani jezik u srednjoj školi, jer nemaju prijevoz nakon 7. sata, jer im je ukinut bod kod upisa u srednju školu i primjerice u 8. razredu jer imaju pripreme za krizmu.

51,6 % ispitanika smatra da se jasno zakonski ili pravilnikom regulira obrazac potreban za ispis učenika, da se ispis uvjetuje zamjenom s drugim izbornim predmetom ili aktivnošću u školi te da i aktivni / stručna vijeća izbornog predmeta moraju biti uključeni i suodlučivati o ispisu učenika.

Većina ispitanika smatra da kolegice i kolege uvjetno poštuju činjenicu da Pravilnikom o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi nije propisana prednost ni razlika između obveznih i izbornih predmeta, ali navode i situacije kada se od njih traži da pomaknu svoj termin pisane provjere ili umanjuje vrijednost izbornog predmeta, upada im se u termine pisanih provjera, učenicima se govori da obvezni predmeti imaju prednost pri usmenom i pismenom provjeravanju ili se na druge načine izravno i/ili neizravno umanjuje vrijednost izbornog predmeta.

5.Literatura

- [1.]Dopis bivše ministrice Divjak od 12. lipnja 2019, KLASA: 602-01/19-01/00400, URBROJ: 533-05-19-0001. URL: [https://kdv.hr/images/kdv-initiativen/Pismo_ministrice - PREPORUKA VIJE A EUROPE.pdf](https://kdv.hr/images/kdv-initiativen/Pismo_ministrice_-_PREPORUKA_VIJE_A_EUROPE.pdf) (21. 9. 2021.)
- [2.]Dopis bivše državne tajnice Ramljak od 8. lipnja 2020, KLASA: 602-01/20-01/00350, URBROJ: 533-05-20-0002. URL: <https://www.srednja.hr/app/uploads/2020/06/4849037-Odgovor-daje-se7553804.pdf> (21.9.2021.)
- [3.]Dopis ravnateljice Uprave za odgoj i obrazovanje Vesne Šerepac od 23. veljače 2021. Sindikatu hrvatskih učitelja, KLASA: 602-01/20-01/00350, URBROJ: 533-05-20-0002. URL: <http://shu.hr/media/9511/shu-ueenje-stranog-jezika.pdf> (21. 9. 2021.)
- [4.]Dopis ravnateljice Uprave za odgoj i obrazovanje Vesne Šerepac od 17. lipnja 2021. pravobraniteljici za djecu, KLASA: 602-02/21-03/00213, URBROJ: 533-05-21-0002. URL: https://drive.google.com/file/d/1jafvAn_9isqr8P5g7f76emUatj0QTuZE/view?usp=sharing (21. 9. 2021.)
- [5.]Neravnopravan drugi strani jezik u školama, Novi list od 24. ožujka 2021. URL: <http://shu.hr/vijesti/drugi-strani-jezik-neravnopravan-2932021/> (21. 9. 2021.)
- [6.]Odluka o donošenju nastavnog plana za osnovnu školu (NN 66/2019) URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2019_07_66_1305.html (21. 9. 2021.)
- [7.]Zagrebačka rezolucija o višejezičnosti URL: http://www.kdv.hr/images/NewFolder/Zagrebaka_rezolucija_o_viejezinosti.pdf (21. 9. 2021.)
- [8.]Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 87/2008) URL: [9.]https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_07_87_2789.html (21. 9. 2021.)
- [10.] Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 152/2014) URL: [11.] https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_12_152_2864.html (21. 9. 2021.)
- [12.] Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 68/2018) URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_07_68_1398.html (21. 9. 2021.)

Stručni rad

PRIMJER NASTAVE NA OTVORENOM

Anica Katič Hočevar

Osnovna škola Šmarjeta, Slovenija

Sažetak

Nastava na otvorenom je primjer nastave koju učenici nižih razreda jako vole. Neki sadržaji učenja sami po sebi već zahtijevaju takav način nastave. U sastavku je opisan dan u prirodi koji sam izvela s učenicima 3. razreda. Promatrali, istraživali i osjetili su travnjak.

Ključne riječi: nastava na otvorenom, travnjak, promatranje, istraživanje, dan u prirodi

1.Uvod

Učenici prvog trogodišta osnovne škole radije nego u učionici uče vani, na otvorenom, u prirodi. Naravno, učitelj se mora kod izvedbe nastave pridržavati nastavnog plana. Metode i oblike rada može autonomno odabrati. Tako smo s učenicima 3. razreda kod učenju o staništima istražili travnjak. Imali smo dan u prirodi nazvan Travnjak.

2.Nastava na otvorenom – dan u prirodi

Ako je to u našoj mogućnosti, dobro je da izvedemo aktivnosti učenja na otvorenom. Nastava na otvorenom kao učiteljicu me motivira. Dan u prirodi je prikladan za ovo, jer možemo istraživati obližnju okolicu. Za izvedbu tog dana u prirodi odlučila sam, jer imamo u nastavnom planu za 3. razred na popisu staništa. Staništa možemo podijeliti na obližnja i udaljena. Travnjak nam predstavlja obližnje stanište. Budući da se škola, u kojoj sam zaposlena, nalazi na selu, a u blizini su šuma, travnjaci, bare ..., imam izvrsnu priliku da djelomično održim nastavu na otvorenom.

Najšira definicija nastave na otvorenom prema Skribe Dimec [1.] je da je to organizirano poučavanje koje se održava izvan školskih zgrada.

U nastavku ću ukratko predstaviti moj primjer izvedbe dana u prirodi. Učenici 3. razreda su istraživali travnjak.

Slika 1: istražimo travnjak

2.1.Što je to travnjak?

Travnjak je ekosustav u kojem među biljnim vrstama prevladavaju trave i bilje. Tamo borave i mnogi insekti. Karakterizira ga iznimno velika raznolikost biljnih vrsta. Najveću ekološku vrijednost imaju travnjaci na kojima je očuvana održiva uporaba (ispaša, košnja), uglavnom zato što se radi o prostoru koji je promijenio čovjek, ali je i dalje bogat raznim biljnim vrstama (npr. orhideje rastu samo na negnojnim travnjacima). U slučaju travnjaka, možemo vidjeti da se ljudska aktivnost i visoka razina biološke raznolikosti ne isključuju uvijek. [2.]

2.2.Staništa u nastavnom planu

U nastavnom planu i programu nastave o okolišu navodi se da učenici trebaju svladati sljedeća dva standarda znanja u vezi sa životnim okruženjem:

- učenik povezuje i **opisuje živa bića i njihovo stanište,**
- zna razvrstati živa bića u skupine prema jednostavnim vanjskim pojavama.

2.3.Program dana u prirodi

Učenici su prvo izveli 'brainstorming', svatko na svoj list. To znači da su napisali što više riječi za koje smatraju da su povezane s riječju travnjak. Listiće su onda pričvrstili na ploču. Pojedine smo riječi saželi kako bismo formirali zajednički misaoni uzorak razreda. Ključne riječi misaonog uzorka u nastajanju su bile: cvijeće, trave, životinje na travnjaku, rad na travnjaku, košnja i travnjak / pašnjak.

Pojedinačni slikovni materijal razvrstali smo i dodali misaonom uzorku. U slikovnom materijalu pripremila sam razne primjere biljaka i životinja travnjaka, rada na travnjaku te strojeve i alate koji su potrebni u radu na travnjaku. Sve što je bilo na slikama, zajedno smo imenovali. Dodali smo osnovne karakteristike pojedinih biljaka i životinja.

Slika 2: dan u prirodi

Zatim je započelo pravo istraživanje travnjaka. Svaki je učenik od doma donio staklenu posudicu s poklopcem, a u poklopcu su bile rupice. Na travnjaku su učenici oprezno u staklenu čašu dali životinju travnjaka te je promatrali. Nakon što su je promatrali, pažljivo su je ispustili.

Učenici su na travnjaku imali sljedeće zadatke:

- Ulovi neke od životinje u lončić / čašicu i pažljivo ih promatraj. U visokoj travi na podu ćeš naći mnogo životinja. Odmakni travu i pregledaj tlo. Promatraj kako je izgrađeno tijelo životinja, koliko parova nogu imaju, kako se kreću ... Na kraju sve životinje iz posudice/čašice ispusti natrag u njihovo prirodno okruženje.
- Zatvori oči na nekoliko trenutaka na travnjaku i pažljivo slušaj koje zvukove čuješ. Zatim pogledaj po travnjaku i promatraj boje koje vidiš. Jesi li osjetio nekakav miris? Dodirni tlo, što ti se čini, kakvo je na dodir?
- Odaberi jednu biljku na travnjaku. Promatraj je, osjeti, pomiriši, pogledaj koje je boje i kojeg oblika, koliko cvjetova ima, kako je građena.
- Uberi buket livadskog cvijeća i trava. Pokušaj ubrati različite vrste cvijeća i trave. Osušit ćeš neke livadske biljke i napraviti jednostavan herbarij.

- Na travnjaku je također potrebno biti oprezan (zmije, krpelji, ubodi različitih životinja ...).

Slika 3: živa biča na travnjaku

3.Zaključak

Učenici su na danu u prirodi aktivno proveli vrijeme. Svi su sudjelovali i pokazali interes za planirane aktivnosti. Impresionirao ih je i herbarij na kojem su radili sljedećih dana. Mogu reći da je metoda poučavanja na otvorenom vrlo pogodna za pojedinačne sadržaje učenja. Međutim, na učitelju je da razmisli kada su satovi na otvorenom razumni izbor, a kada nisu. Nakon dvadeset godina rada u 2. i 3. razredu, mislim da ima smisla povremeno koristiti nastavu na otvorenom, posebno za istraživačke zadatke. Opisala sam primjer dana u prirodi koji se, s izuzetkom jutarnjeg uvoda, održavao na otvorenom. Međutim, i inače često prakticiram poučavanje vani kod pojedinačnih satova. Uvijek su jako bitne jasne upute učenicima, kako bi se pri izvođenju takve nastave znalo koje ciljeve na ovaj način želimo postići.

S nastavom na otvorenom moguće je postići ciljeve nastavnog plana. Uz inovativnost učitelja, takva nastava može biti jako zanimljiva i raznolika. Na sličan način bi se nastava mogla održavati i u poučavanju ostalih prirodnih i umjetnih staništa npr. šuma, lokva, rijeka, voćnjak, vinograd, morska obala, njiva, vrt i ostalo. S aktivnostima na otvorenom

učenici razvijaju različite spretnosti i sposobnosti npr. promatranje, uspoređivanje, klasifikaciju, zaključivanje i uređivanje.

4.Literatura

- [1.] Darja Skribe Dimec (2014). *Pouk na prostem*. V: Posodobitve pouka v osnovnošolski praksi. Spoznavanje okolja. Zavod RS za šolstvo, Ljubljana, str. 79-83.
- [2.] Wikipedia. URL: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Travnik> (12.5.2021)

Stručni rad

ŠKOLOVANJE TIJEKOM EPIDEMIJE U SLOVENIJI

Tina Šifrer Gazvoda

Osnovna škola Stražišče Kranj, Slovenija

Sažetak

Početak ožujka 2020. u Sloveniji je potvrđen prvi slučaj zaraze korona virusom. Mi učitelji nismo bili svjesni koliko je teško razdoblje pred nama. U hodu smo učili učiti na daljinu. Zatim je došao drugi val koji nas je iznenadio svojom duljinom. Slovenske škole bile su zatvorene nekoliko mjeseci. U ovom članku opisujem kako se odvijalo učenje na daljinu u mom petom razredu.

Ključne riječi: obrazovanje od kuće, prvo zatvaranje, drugo zatvaranje

1. Uvod

Nešto sam naučila o obrazovanju na daljinu već na fakultetu kao student. Imali smo internetsku učionicu u kojoj smo mogli objavljivati i predavati neke zadatke. Međutim, upotreba je bila tek manji dodatak proučavanju obrazovanja iz samo nekoliko predmeta. Nikada prije epidemije nisam koristila online učionicu kao učitelj i nisam imala predznanja. Sve što sada znam, naučila sam spontano i usput. Unatoč znanju iz prvog zatvaranja i razdoblju učenja na daljinu, suočila sam se s novim izazovima u drugom zatvaranju.

2. Školovanje od kuće

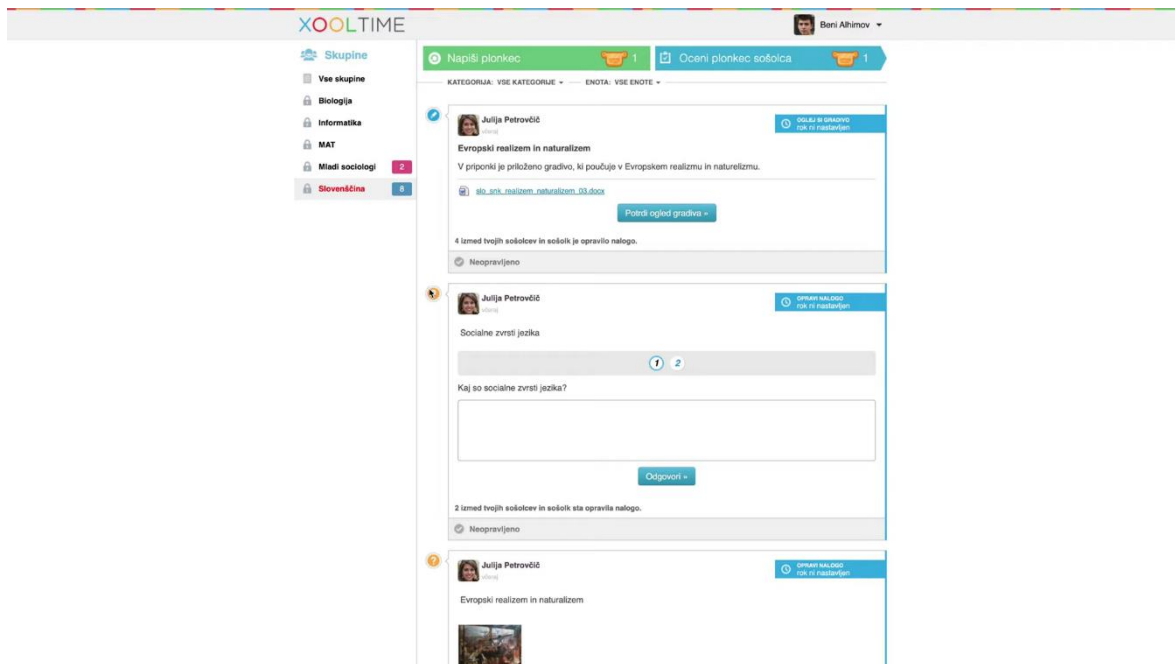
Općenito, zajedničko kod učenja na daljinu kod svih sudionika (učitelji, učenici i roditelji) bilo je konstantno iščekivanje sljedećeg tjedna. Tjedno smo dobivali informacije hoće li se nastava odvijati uživo ili na daljinu - krajem tekućeg tjedna iz ministarstva su nas obavijestili kako će biti idući tjedan. To je nastavnicima otežavalo rad, jer nam je bilo teže dugoročno planirati nastavu, jer svi znamo da je planiranje potpuno različito za svaku od spomenutih situacija.

2.1.Prvo zatvaranje

U prvom zatvaranju mi učitelji smo od četvrtka do petka bili obaviješteni da će u školu dolaziti samo učenici kojima je hitno potrebna skrb, ostali će ostati kod kuće. Nakon toga je uslijedio tjedan dana zabune - nitko nije znao kako bi učenje na daljinu uopće trebalo ići. Učitelji nisu bili odgovarajuće obrazovani, još nije bilo internetskih učionica, mnogi su učenici bili bez računala ili su ih dijelili s braćom i sestrama i roditeljima. Učitelji su se pitali kako učenicima pružiti gradivo kako bi se svi mogli nositi s njim, koliko bi tog materijala trebalo biti, ... Budući da predajem u petom razredu, morala sam računati i na pomoć roditelja, ali nisu je svi znali ponuditi. Tako sam tijekom prvog tjedna slala samo pismene upute o tome što učenici trebaju učiniti u prvom tjednu zatvaranja. Radilo se uglavnom o učvršćivanju i ponavljanju gradiva. Tada smo stvarno počeli.

Prvo smo se pobrinuli, da svi učenici imaju računala. Oni koji su ih imali kod kuće postavili su u obitelji raspored kada bi netko mogao biti za računalom. Zato je bilo dobro što smo imali još nekoliko lekcija uživo i snimila sam predavanja kako bi ih mogli gledati kad imaju na raspolaganju računalo. Oni učenici koji nisu imali računala ili su dolazili iz većih obitelji mogli su posuđivati računala u školi. Vraćeni su na kraju nastave na daljinu.

Već u drugom tjednu očekivalo se da će učitelji uspostaviti obrazovanje na daljinu. Svaka je škola odabrala svoj način, a unutar nje su i učitelji nalazili svoj način. Najveći problem za nas je bila organizacija rada, jer nisu svi učitelji znali koristiti računala u te svrhe. Odlučila sam koristiti internetsku učionicu koju je tim eAsistent pripremio u prvom tjednu. Ranije sam eAsistent koristila samo za vođenje dnevnika i nastave, a za komunikaciju s roditeljima internetska učionica uopće nije bila dostupna. Tako sam je naučila redovito koristiti, a učenicima su morali pomagati roditelji. Pripremila sam im slikovne upute i brzo su se snašli.

Slika1: Internetska učionica eAsistent xooltime

izvor: <https://www.youtube.com/watch?v=8Mc4XPac7f8>

U kurikulumu 5. razreda slovenskih osnovnih škola je devet predmeta. Brzo sam shvatila, da se ne mogu držati uobičajenog rasporeda učenja na daljinu, pa sam upotrijebila novi pristup - predavala sam neke predmete prema predmetnim skupovima (društvo, znanost i tehnologija, glazba), te matematiku i slovenski jezik četiri do pet puta tjedno, ovisno o materiji o kojoj je riječ. Učenici su pohvalili ovaj način pohvalili, to im je olakšavalo učenje, a i bolje su razumjeli gradivo.

Sljedeće sam shvatila, da učenici nisu dovoljno dobri čitatelji, da bi mogli sami slijediti pisane upute. U početku sam pokušavala poučavati putem Zooma, ali sam brzo shvatila da to neće uspjeti. Naime, neki učenici nisu mogli prisustvovati sastancima, drugi su imali problema s internetskom vezom, a treći su sastanak smatrali previše zanimljivim, da bi mogli pratiti objašnjenje. Tako sam počela snimati video zapise raspravljajući o novim sadržajima. To je jako dobro funkcioniralo jer su učenici slušali objašnjenje kad su bili spremni i gledali snimku nekoliko puta kad nisu razumjeli.

Slika 2: Poučavanje putem Zooma

izvor: www.arnes.si

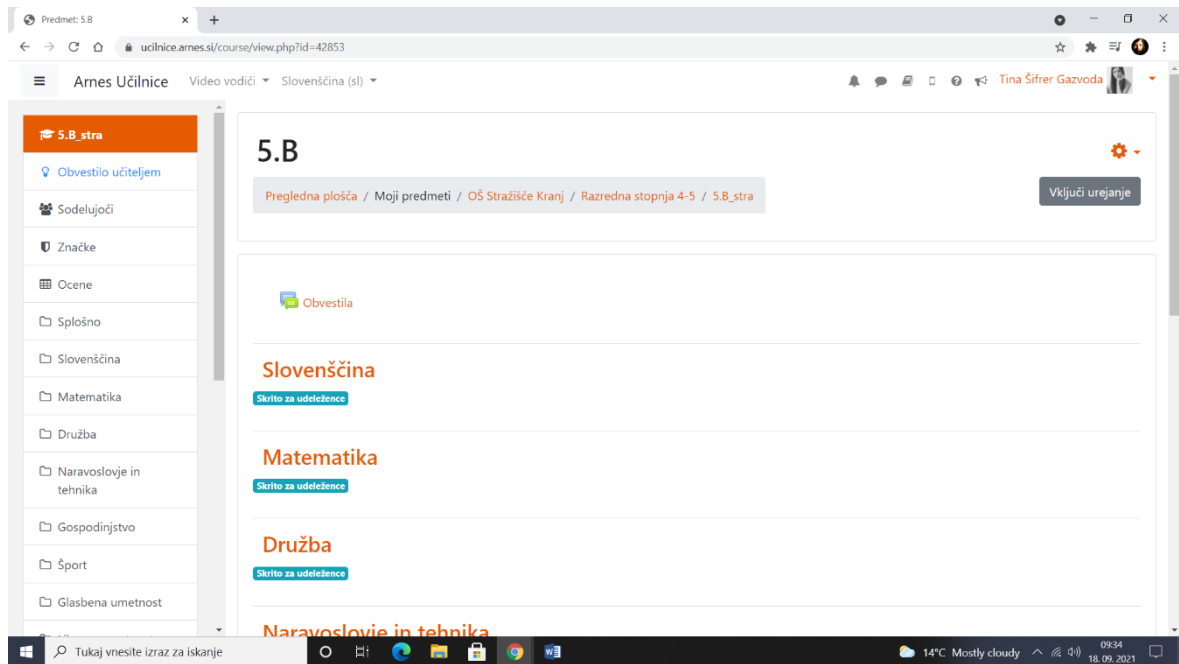
Pojavio se novi problem jer nisam mogla kontrolirati tekući rad učenika, a neki roditelji nisu bili dovoljno prisutni ili se nisu htjeli baviti nadzorom djece. Zato sam ih povremeno molila da dostave svoje zadatke (npr. fotografiraju zadatak i pošalju mi).

2.2. Drugo zatvaranje

Krajem ljeta nastavnici su započeli pripreme za moguće ponovno zatvaranje. Prije nismo mogli jer smo čekali smjernice Ministarstva obrazovanja. Arnes (Akademska Istraživačka mreža Slovenije) je do tada već uspostavio vlastitu internetsku učionicu, u našoj je školi bila odabrana za korištenje (neke druge škole odabrale su druge učionice). Imali smo kratko obrazovanje, nakon čega su se učitelji u malim grupama sami upoznali s učionicom. Bili smo spremni koliko smo mogli biti, jer se takve stvari moraju provjeriti u praksi, što silom prilika nismo uspjeli. Stoga smo se samo nadali da ćemo podučavati uživo što je dulje moguće.

Nakon prvog zatvaranja, svi sudionici jasno su izrazili stav da učenje na daljinu nije ni slučajno usporedivo s uobičajenim školovanjem. Ipak, u studenom smo ostali kod kuće i do sredine veljače provodili učenje na daljinu. Neki su roditelji odmah javili kako ne mogu pomagati svojoj djeci, neka su se djeca čak i veselila zatvaranju s argumentom, da će moći dulje spavati. Razlika od prvog zatvaranja bila je uglavnom u tome što su učenici već imali neke kompjuterske vještine. S druge strane, u prethodnom zatvaranju imali su drugačiji način poučavanja jer još nismo imali učionice Arnesa, pa se podosta stvari moralo naučiti iznova. Ponovno smo se bavili tehnologijom. Neki su učitelji radili puno lekcija uživo putem Zooma, sama se nisam odlučila na to jer nikada nisam mogla nazvati sve u svom velikom razredu s 29 djece. Ponovno sam snimila objašnjenja i objavila zadatke u

internetskoj učionici (za određene predmete po skupovima kao u prvom zatvaranju); sastajali smo se u Zoomu jednom tjedno, više radi motivacije. U to vrijeme igrali smo društvene igre, učvršćivali znanje i razgovarali.

Slika 3: Internetska učionica Arnes

izvor: <https://ucilnice.arnes.si/>

Mislim da su obje online učionice (Arnes i eAssistant Xooltime) dobro pripremljene za učenje na daljinu. Na kraju sam se poslužila Arnesom jer je to bila odluka škole. U učionici Xooltime bilo je dobro jer su učenici naznačili, da su obradili sadržaj i tako rekli učitelju kako im ide. Također je bio vrlo transparentan i jednostavan za korištenje. U Arnesovoj online učionici učitelj može поближе pogledati kada je učenik bio prisutan i što je radio. Također ima nekoliko mogućnosti za dodavanje interaktivnih sadržaja - onih u kojima učenici pišu odgovore i rješavaju online zadatke. Ovdje učitelj također ima nekoliko mogućnosti za izradu različitih materijala. Svidjele su mi se i online učionice i kreatori ih stalno poboljšavaju, pa su obje vrlo korisne.

Suočila sam se s novim problemima u isporuci materijala. Najteže mi je padalo podučavanje geometrije jer učenici trebaju nekoga tko će paziti na njihovu točnost u crtanju linija i drugih geometrijskih elemenata. To je, međutim, nemoguće na daljinu. S algebrom je bilo malo lakše jer su im roditelji znali pomoći, povremeno sam se okupljala s pojedinim učenicima na Zoomu pojedinačno i nudila im dodatno objašnjenje. Učenici su najlakše pratili dok smo učili povijest - jednostavno su nekoliko puta preslušali snimke objašnjenja i tako naučili gradivo. Pri učenju geografije, međutim, opet je bilo teško jer je orijentacija na karti prilično praktična stvar.

Srećom, nisam morala provoditi ocjenjivanje na daljinu jer sam većinu ocjena uspjela dobiti prije i nakon zatvaranja. Međutim, to je bilo moguće samo zato što smo od Ministarstva dobili dopuštenje da imamo manje ocjena nego inače. Neki su učenici bili jako opterećeni time i htjeli su ocjene. Mislim da je to znak da se radi o izrazito vanjski motiviranim učenicima koji vide smisao u učenju samo ako ih nastavnik ocijeni.

3. Zaključak

Općenito, mislim da je obrazovanje bilo uspješno unatoč svim glavoboljama. Neki su učenici mogli imati koristi čak i više od uobičajenih lekcija jer su mogli prilagoditi tempo rada i učiti vlastitim tempom. Međutim, oni kojima je potreban veći nadzor, u odsutnosti roditelja, stvarali su velike deficite te se po povratku u školu uopće nisu našli među knjigama. Nadam se da će ova jesen biti više prilagođena školi i da ćemo provesti što više vremena u učionicama.

4. Literatura

- [1.] Akademska in raziskovalna mreža Slovenije – *Arnes*. URL: www.arnes.si (18. 9. 2021.)
- [2.] Arnes spletna učilnica. URL: <https://ucilnice.arnes.si/> (18. 9. 2021.)
- [3.] eAsistent eŠola d.o.o. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=8Mc4XPac7f8> (18.9.2021.)

Stručni rad

KAKO TRENIRATI BICIKLISTE U SLOVENSKIM ŠKOLAMA

Tina Šifrer Gazvoda

Osnovna škola Stražišče Kranj, Slovenija

Sažetak

Nedavno su postignuća slovenskih biciklista odjeknula u sportskim krugovima - postigli su uspjehe na velikim natjecanjima, posljednje su postigli Primož Roglič i Tadej Pogačar, kada su na Olimpijskim igrama osvojili zlato i broncu. Slovenci su također biciklistička nacija, a broj biciklista se povećao tijekom COVID-a. I prije svega toga puno smo radili u školama na obrazovanju mladih biciklista. U nastavku je prikazana provedba biciklističkog ispita u jednoj od slovenskih škola.

Ključne riječi: biciklistički ispit, prometna pravila, praktična vožnja

1. Uvod

Slovensko zakonodavstvo propisuje, da škola mora omogućiti učenicima polaganje biciklističkog ispita nakon navršene osme godine života. To je zapisano u članku 49. Zakona o vozačima (ZVoz). Očekuje se da će u 5. razredu obuka biti završena te će učenici moći postati samostalni sudionici u prometu. Unatoč jasnim zakonima i propisima, put do završnog ispita također mora biti dobro definiran. Postoji mnogo pristupa poučavanju pa je planiranje učitelju vrlo izazovno. U ovom članku opisujem kako pristupam pripremi i provedbi biciklističkog ispita.

2. Priprema i provedba biciklističkog ispita

Priprema i provedba biciklističkog ispita dugotrajan je proces koji se sastoji od tri dijela: teoretskog ispita, vožnje na biciklističkom poligonu i praktičnog ispita u prometu. Za sve učenike obavezan je samo teoretski dio koji se izvodi unutar razreda. Druga dva dijela škola mora ponuditi, ali nisu obavezna za učenike, pa se izvode izvan nastave. To je zapisano u Konceptu osposobljavanja za biciklizam i biciklističkom ispitu u osnovnoj školi Ministarstva obrazovanja, znanosti i športa Republike Slovenije.

2.1. Teoretski dio ispita biciklizma

Učenici svakodnevno sudjeluju u prometu kao pješaci ili putnici u vozilu. Oni već imaju određeno predznanje iz nižih razreda, jer se prometno obrazovanje kontinuirano integrira u nastavni plan i program. Međutim, teoretski sadržaj biciklističkog ispita daleko je od poznavanja nekoliko prometnih znakova, bliži je polaganju vozačkog ispita B kategorije. Uz poplavu zakona, pravila, znakova i drugih posebnosti, teško je pronaći zajedničku nit i postaviti pravi redoslijed u nastavi. Stoga se postupno nosim s tim od lakšeg sadržaja do težeg.

Prvo donosim bicikl u razred i razgledam njegove sastavne dijelove. Kažem koji su obavezni da bi se bicikl označio kao siguran za promet. Učenici skiciraju takav bicikl u bilježnicu, a u likovnoj umjetnosti učvršćuju svoje znanje većim crtežom bicikla sigurnog u prometu ukrašenog prema njihovoj mašti.

Zatim govorimo o preporukama koje se odnose na odjeću biciklista: dovoljno topla uska sportska odjeća, po mogućnosti s reflektorima, po potrebi rukavice, dugu kosu treba vezati u rep. Obavezno je nositi biciklističku kacigu. U razred donosim dvije kacige koje mi naizgled odgovaraju, ali jedna od njih mi ne odgovara. To se vidi kad ju stavim, ali unatoč namještanju naramenice ne mogu pravilno namjestiti (kaciga mi se pri gurkanju diže previsoko iznad čela). Pokazujem i odgovarajuću biciklističku kacigu kako bi učenici točno vidjeli kako treba biti postavljena. Pokazujem položaj naramenica i koliko visoko nosimo kacigu (tik iznad obrva). Obvezno nošenje dječje kacige propisano je člankom 34. Zakona o pravilima cestovnog prometa (ZPrCP).

Slijedi opća rasprava o biciklizmu. Moramo prilagoditi vožnju uvjetima (vrijeme, promet, dio dana, doba godine) i voditi računa o vlastitoj sigurnosti. Učenike je tijekom procesa učenja potrebno podsjećati da se moraju brinuti za sebe, postupati razborito, predvidjeti reakcije drugih vozača i tražiti kontakt očima s njima. To možemo vježbati na

dane aktivnosti kada napuštamo školske prostorije i prelazimo cestu na pješačkom prijelazu.

Upoznajemo pravilo na kojem kasnije gradimo temelje prometnih pravila. To govori o činjenici, da se moramo držati pravila desne strane i pravila nailaska na raskrižjima ekvivalentnih cesta; na raskrižjima nejednakih cesta moramo uzeti u obzir semafore, ako ih nema (ili ne rade) prometne znakove; kad postoji policajac koji usmjerava promet na kolniku, mi to uzimamo u obzir. Pogledajmo поближе pravilo desne strane. Nekim učenicima koji imaju lošiju prostornu reprezentaciju potrebno je više prakse da bi ih svladali. Uz slike, igramo se prometnih situacija u kojima sudjelujemo kao pješaci: nacrtam raskrižje ekvivalentnih cesta i navodim ih da hodaju njima. Vodimo ih tako, da svi dožive različite situacije.

Za rješavanje prometnih znakova potrebno je malo više vremena, jer ih biciklisti doista moraju poznavati puno. Učitelj si može pomoći priručnicima, informacije su također na internetu. I sama ih tretiram u skupinama: znakovi opasnosti, znakovi zabrane i ograničenja, znakovi obveza, znakovi obavijesti, dopunske ploče, svjetlosni znakovi i znakovi policajaca. Raspravljamo o svakoj skupini cijeli školski sat, a zatim je pojačavamo nekoliko puta (pokazujem znak, a učenici govore što to znači). Sva spomenuta pravila zapisana su u Zakonu o pravilima cestovnog prometa (ZPrCP).

Zatim se počinjemo pripremati za teoretski ispit. Zadaci su teški, neki čak dovode u zabludu i napisani su tako da lošiji čitatelji imaju mnogo problema. Stoga nekoliko sati posvećujem zajedničkom rješavanju unaprijed pripremljenih teških zadataka. Slijede vježbe u informatičkoj učionici.

Potom se učenicima daje nekoliko tjedana za vježbu na kućnim računalima. Teoretski ispit obično prvi put položi oko polovica učenika, ostali su uspješni drugi put, treći je pokušaj namijenjen samo nekolicini iznimki koje su nakon spleta okolnosti bile neuspješne. Svjesna sam da nije odgovorno nuditi mogućnosti na neodređeno vrijeme, jer se učenici bez teorijskog predznanja neće ponašati pravilno u prometu.

2.2. Praktičan dio ispita biciklizma

Učenici najprije moraju uspješno završiti vještinu i prometni poligon, tek tada mogu postati prometni vježbači. Znamo da su djeca danas manje tjelesno aktivna nego što su bila. Također se opaža loše rukovanje kotačima (ravnoteža, skretanje, kočenje itd.). Ne preporučujem roditeljima da kupuju nove bicikle neposredno prije ispita, jer se dijete mora dobro naviknuti na svoj bicikl. Trebali bi što više voziti s obitelji kako bi bili suvereni na biciklu i imali vremena baviti se prometom oko sebe. Vježbalište za bicikle namijenjeno je i vježbama. Najbolje je vježbati cijelo prijedodne, jer jedna vožnja neće biti dovoljna.

Radimo u grupama na stanicama. Pozivam i lokalne policajce, da pomognu kod izvođenja. Prije nego počnemo, provjerim da li su svi učenici pravilno postavili biciklističke kacige. Uzimam si vremena, potrebna je provjera postavljanja za svakog učenika. Ne zaboravljam ni zagrijati tijelo jer je vožnja biciklom sportska aktivnost.

Prva postaja na poligonu namijenjena je pregledu bicikala za sigurnost u prometu. Ako nemaju sve komponente, to označavam na posebnom obrascu Izvještaj o pregledu bicikla. Nedostaci se moraju otkloniti prije ulaska u promet.

SVET ZA PREVENTIVO IN VZGOJO V CESTNEM PROMETU

Mesto pregleda: _____ Datum: _____

Poročilo o pregledu kolesa

Ime in priimek uporabnika kolesa: _____

Številka in tip kolesa: _____

<p>OBVEZNA OPREMA NA KOLESU</p> <p>☐ a. Zvonček</p> <p>☐ b. Luč za osvetljevanje ceste</p> <p>☐ c. Rdeča luč, zadaj</p> <p>☐ č. Rdeči odsevniki, zadaj</p> <p>☐ d. Rumeni odsevniki v pedalih</p> <p>☐ e. Zadnja zavora</p> <p>☐ f. Prednja zavora</p> <p>☐ g. Bočni odsevniki</p> <p>☐ Čelada</p>	<p>VZDRŽEVANJE KOLESA</p> <p>☐ Zavore</p> <p>☐ Krmilo in ročice</p> <p>☐ Pedala in pogon</p> <p>☐ Okvir kolesa</p> <p>☐ Pnevmatike</p> <p>☐ Čiščenje in mazanje</p>
--	--

PRIPOROČLJIVO

Ščitnik verige

Blatniki

Ogledalo

Prtljažnik

Pregledano kolo ni brezhibno. Ponovni pregled dne: _____

Pregledano kolo je tehnično brezhibno in varno
 Nalepka "VARNO KOLO" izdana dne: _____

Podpis uporabnika kolesa
Žig
Komisija za pregled koles

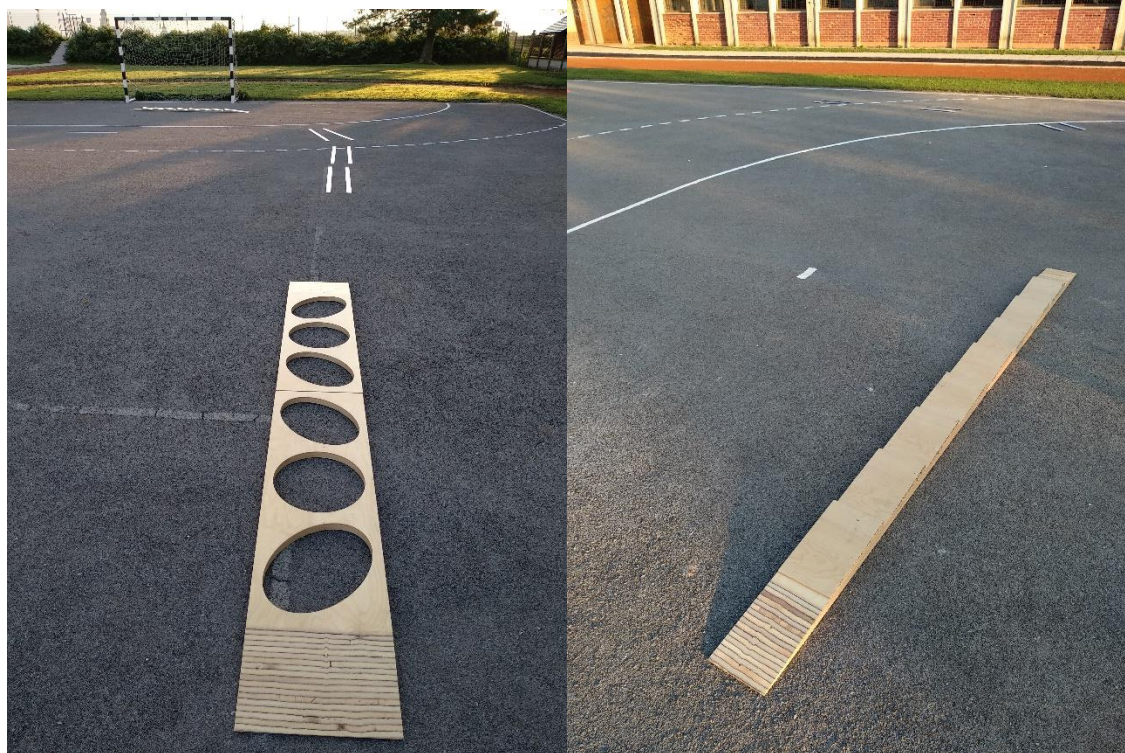
Slika 1: Zapisnik o pregledu bicikla (<https://www.avp-rs.si/preventiva/gradiva/gradiva-2/zapisniki-o-pregledu-kolesa/>)

Druga grupa odlazi na cestu s policijom i gleda rutu po kojoj ćemo voziti bicikl.

Treća i četvrta skupina (može ih biti više, ovisno o broju učenika) vježbaju dijelove poligona biciklima. Nije potrebno da se učenici nekoliko puta voze po poligonu - možemo postaviti samo nekoliko prepreka tamo gdje vježbaju, a zatim se preseliti na drugo mjesto gdje ih čekaju druge prepreke.

Slika 2: Vježba zamatanja

Slike 3 i 4: Vožnja preko prepreka na podu

Slika 5: Vožnja jednom rukom - tijekom okretanja, vozač mora proći kraj lanca oko stupa i natrag.

Slika 6: Vožnja ispod prepreke.

Slika 7: Brzo zaustavljanje - vozač mora spustiti prvi štapić, drugi ne smije.

Zadnji dio dana posvećen je cijelom poligonu, a na posljednjoj vožnji učitelji provjeravaju znanje. Uspješni učenici dobivaju dopuštenje za sudjelovanje u praktičnoj vožnji u prometu.

Slika 8: Poligon vještina

Učenici rutu upoznaju pješice prije nego je voze biciklima. Oni znaju da se moraju zaustaviti na vidljivom mjestu pored znaka stop, ali trebaju im i informacije o tome koliko

je to vidljivo mjesto još uvijek sigurno. Stoga im detaljno objašnjavamo svaki korak koji od njih očekujemo.

Tijekom praktične vožnje učenici često putuju određenom rutom cestom oko škole. Učitelj obično traži pomoć od kolega, jer je opasno odvesti grupu djece u promet. Neki učitelji stoje na najopasnijim prometnim mjestima (pri skretanju na glavnu cestu), ostali voze bicikl s grupama od pet učenika. Moramo biti svjesni da je takva skupina jako rastegnuta dok se kreće u prometu - brzo netko ostane daleko iza učitelja koji prvi vozi. Stoga je važno unaprijed predvidjeti točke u kojima će skupina moći čekati da se zaostali okupe i zajedno nastaviti putovanje. Nakon svake vožnje pohvalim dobre stvari i svakom učeniku predlažem poboljšanja. Pazim, da učenici nose reflektirajuće prsluke.

Za praktičnu vožnju imam 5 sati na 5 djece. Pretposljednja vožnja je provjera znanja, a posljednja je ispit. Provjeru znanja provodim vozeći se iza učenika, samo na ispitnoj vožnji može biti sam.

Nekoliko učitelja sudjeluje u probnoj vožnji tako da se mogu rasporediti tako da učenik vožnje cijelo vrijeme bude u vidnom polju jednog od učitelja. Svaki učitelj također ima popis na kojem ocjenjuje ponašanje učenika u prometu. Učenici imaju brojke pričvršćene na rukave jer svi nastavnici ne znaju učenike po imenu. Nakon vožnje svima dajem povratnu informaciju o njihovom uspjehu na ispitu.

Slika 9: Učenik samostalno vozi na probnoj vožnji.

3. Zaključak

Učenicima moramo reći da je polaganje ispita radost, ali i velika odgovornost. U prometu moraju uvijek biti oprezni jer situacije ovise o svim sudionicima. Važno je da i roditelje obavijestimo o njihovim odgovornostima. Oni su i dalje odgovorni za djecu i polaganje biciklističkog ispita ne znači, da oni već sve znaju. Stoga se moraju pobrinuti, da djeca sigurno uđu u promet i provjeriti, da li poštuju sva pravila. Uvijek im savjetujem, da se prilagode svom djetetu i prate ga na biciklu sve dok dijete samo ne izrazi želju, da postane neovisni biciklist. Moramo biti svjesni, da je biciklistički ispit samo djelić znanja koje nam je potrebno za sigurno sudjelovanje u prometu.

Stručni rad

POMNOST U DJECE

Jasmina Križaj Grušovnik

Učiteljica razredne nastave i stranog jezika u razrednoj nastavi

Osnovna škola Markovci

Sažetak

Pomnost (nazvana i puna ili usredotočena svjesnost, engl. mindfulness) nije ništa drugo do svijest o prisutnosti u datom trenutku, otvorena i ugodna spremnost za razumijevanjem stvari koje se događaju unutar nas i u našoj okolini. To znači živjeti u sadašnjem trenutku (što nije isto što i razmišljati o sadašnjem trenutku) bez da bi stvari osuđivali i namjerno previdjeli ili bili zaokupljeni pritiscima svakodnevnog života. Pomnost znači osjetiti sunčeve zrake na našoj koži, slane suze koje nam teku niz obraze ili val nemoći koji struji našim tijelom. Pomnost znači doživjeti i radost i tugu, a da pritom ne osjećamo potrebu da o tome odmah sudimo ili u pogledu toga nešto poduzmemo.

Ključne riječi: pomnost, vježbe pomnosti, disanje, svjesnost

1.Uvod

Vježbanjem pomne prisutnosti i svjesnosti djeca uče kako se na trenutak zaustaviti, zadisati i pronaći ono što im je u tom trenutku potrebno. To im omogućava da prepoznaju vlastite motive i nauče prihvatiti da stvari u životu nisu uvijek ugodne. Nauče usmjeravati pažnju, čineći to s ljubavlju, u sve što rade. Nauče da ne moraju ništa skrivati i počinju njegovati razumijevanje prema svom unutarnjem svijetu i prema svijetu drugih ljudi. Vježbe pomnosti važne su za svu djecu stariju od pet godina koja bi željela smiriti olujne misli u svojoj glavi, osjetiti i razumjeti svoja čuvstva te poboljšati koncentraciju.

2.Sadržaj

Pažnja započinje disanjem. Svijest o vlastitom disanju iznimna je sposobnost. Usmjeravanjem pozornosti na disanje prisutni smo u samom trenutku. Ne u vremenu koje je bilo jučer, ne u onom sutrašnjem, već ovdje i sada. I upravo je sadašnji trenutak onaj bitan.

Eline Snel, autorica knjige [Sjediti mirno kao žaba](#), napisala je izvrsnu knjigu s vježbama pomnosti, prema kojoj smo u razredu tijekom cijele školske godine redovito izvodili vježbe pomnosti. Vježbe smo provodili u različitim prilikama, primjerice, kad bi se učenici teško usredotočili, kad bi bili nemirni ili tužni, kad bi se prepirali i u raznim drugim situacijama. Uz vježbe su postajali sve bolji, mirniji, sabraniji i opušteniji. Usredotočujući se na disanje djeca su naučila koliko ih lako mogu omesti njihove misli, sanjarenja i planovi za budućnost koji im padaju na pamet.

Vježbe za djecu

1. vježba: Kutija brige

Ova vježba uči djecu kako skrenuti pozornost s glave i kako se udaljiti od vlastitih misli. Učenici su izradili ukrašenu kutijicu za brige. S učenicima sam razgovarala o tome jesu li možda zbog nečega uznemireni, jesu li zabrinuti zbog nečega i pojavljuju li se u njihovim mislima stvari koje ih muče. Umjesto da te stvari želimo potisnuti, razmišljanje o njima otkriva nam što je uzrok zabrinutosti. Zatim bismo sve te stvari mogli staviti u kutijicu. Kad smo otvorili poklopac, brige smo stavili unutra i kutiju zatvorili. Kutijice smo postavili na police gdje su ih učenici mogli vidjeti, pa je svaki od njih svoju kutiju mogao promatrati iz daljine. Promatrali su svoje misli izdaleka i ne više u svojoj glavi. Igru smo ponavljali svaki tjedan, što se

pokazalo vrlo pozitivnim. Učenici su se smirili, izgovorili što ih muči i zabrinjava te smo zajedno otkrili da ponekad sebi stvaramo nepotrebne brige.

2. vježba: Osobne vremenske prilike

Osobne vremenske prilike mogu pomoći djetetu razumjeti njegov unutarnji svijet. Učenike sam zamolila da se udobno smjeste, zatvore oči i izdvoje vrijeme kako bi otkrili kako se u tom trenutku osjećaju. Upitala sam ih osjećaju li se opušteno i je li unutar njih lijepo vrijeme ili možda bijesni oluja. Učenicima sam postavljala pitanja o tome što opažaju. Zamolila sam ih da opišu vremenske prilike koje najbolje predstavljaju njihova čuvstva. Kad su otkrili kako se osjećaju, rekla sam im neka dopuste da taj trenutak potraje ovakav kakav je i objasnila da se ne moramo osjećati drugačije. Ovom sam vježbom djecu željela naučiti da je potpuno prirodno nositi se s neugodnim čuvstvima. Većina je djece uistinu uživala u ovoj vježbi naučivši se nositi s različitim čuvstvima.

3. vježba: Uoči neljubaznost

Ljubaznost je jedna od najsnažnijih osobina čovjeka. Ljubaznost nam omogućava rast i ulijeva povjerenje u sebe i druge. Ljubaznost prema sebi i prema drugima tješi nas, liječi i pomaže nam postati čvršći i otvoreniji, čak i kad nam postane teško. Djecu sam zamolila da razmisle o ljudima za koje misle da su prema njima posebno pažljivi i ljubazni. Svrha ove vježbe bila je prepoznati kako osjećamo čuvstvo ljubavi. Izradili smo narukvice koje su učenici stavili na desnu ruku. Narukvice na desnoj ruci bile su podsjetnik da budu ljubazni prema sebi i drugima. Svaki put kad su se ponašali nepromišljeno, bili neljubazni prema sebi ili prema drugima, premjestili bi narukvicu na lijevu ruku. Nakon što su ponovo bili ljubazni, narukvicu su mogli premjestiti natrag na desnu ruku. Time su postali svjesni svojih neljubaznih postupaka, dok je svako dijete to učinilo za sebe. Ova je vježba djecu upozorila na trenutke u kojima su bili neljubazni i s vremenom su svi postali ljubazniji.

3. Zaključak

Djeci sam željela na razigran način pokazati osnove pomnosti. Vježbe pomnosti uspješno smo uključili u školsku svakodnevicu i nastavni plan tijekom cijele školske godine. To se pokazalo vrlo pozitivnim jer smo zajedno prevladali stres, poboljšali okruženje za učenje, a vježbe su učenicima pomogle da postanu prisutniji u samom trenutku, ljubazniji, opušteniji, sabraniji i, što je najvažnije, sretniji. Pomnost je poboljšala raspoloženje u učionici i smanjila ponašanje koje ometa nastavu.

4.Literatura:

- [1.] Snel, Eline. 2019. *Sedeti pri miru kot žaba. Vaje čuječnosti za otroke (in njihove starše)*. Cangura.com.

Stručni rad

IGROM DO IZVRISNOG ZNANJA ENGLESKOG JEZIKA

Jasmina Križaj Grušovnik

Učiteljica razredne nastave i stranog jezika u razrednoj nastavi

Osnovna škola Markovci

Sažetak

Znanje stranog jezika u današnje vrijeme ima sve veću vrijednost. Stoga je iznimno važno da djeca započnu s učenjem stranog jezika u što ranijoj dobi jer su tada mnogo otvorenija za prihvaćanje znanja i dokazano lakše i ranije pamte. Poznavanje stranog jezika zacijelo ima i pozitivan utjecaj na razvoj djece. Zato uvođenje stranog jezika podupiru brojna istraživanja iz različitih područja. Kao odgajatelji i učitelji imamo u tom pogledu bitnu ulogu, pa je vrlo važno da u školi potičemo sigurno i poticajno okruženje za učenje. Potrebno je njegovati pozitivan stav prema učenju stranog jezika, biti usmjeren na napredak i razvoj učenika, a poučavanje organizirati promišljeno, planirano i s odgovarajućim didaktičkim pristupima. Većini je učenika ovo prvi kontakt sa stranim jezikom i od ključne je važnosti da osjete različitost jezika. Upravo je ova osnova koju učenici stječu u prvim godinama učenja stranog jezika izvrstan i čvrst temelj za daljnje učenje stranog jezika.

Ključne riječi: igra, strani jezik, metode poučavanja, poticajno okruženje za učenje

1.Uvod

Tijekom prva tri razreda osnovne škole djeca se vrlo rado igraju. Zato na mojim satovima engleskog jezika učenici uče kroz igru. Željela bih predstaviti nekoliko zanimljivih i iznad svega poučnih igara kojima djecu poučavam stranom jeziku. Zadaća je učitelja kroz različite didaktičke pristupe i igre poticati učenje stranog jezika. I u vlastitom radu na satovima stranog jezika razmišljam o tome kako učenicima približiti strani jezik, kako unijeti raznolikost u nastavu i učiniti je zanimljivijom.

2.Sadržaj

Učenje u ranoj dobi djetetu je zabavno jer se odvija u obliku igre i kroz provođenje različitih aktivnosti. Kao i kod materinskog jezika, djeca pri učenju stranog jezika strane riječi najprije slušaju, zatim ih izgovaraju i tek nakon nekog vremena sami počnu tvoriti rečenice. Uključivanje igre u nastavu prijeko je potrebno, osobito pri poučavanju stranog jezika. Igra bi trebala biti osmišljena tako da djeci bude vrlo zabavna, dok učenik i dalje postiže jezične i sadržajne ciljeve.

Predstavit ću nekoliko primjera igara kojima se i sama koristim u nastavi stranog jezika. Svaka od didaktičkih igara ima precizno određenu svrhu i cilj koji igranjem želimo postići.

Primjeri aktivnosti u nastavi engleskog jezika u prva tri razreda osnovne škole:

Obstacle Race

Pribor: stolice, stolovi, knjige, olovke, štoperica, ploča i kreda

Opis aktivnosti: u učionicu prethodno postavimo „prepreke“ (stolice, stolove, knjige i druge predmete). Cijeli put prođemo s učenicima, zaustavimo se na svakoj prepreci, a učitelj objasni kako savladati prepreku – na primjer, *hop around a chair, balance a book on your head and walk five meters, put the coloured pencils in a certain order, take off your shoes and socks and put them on again*. Učenici se postave u kolonu, svaki učenik prema uputama prolazi „poligon“, dok učitelj mjeri vrijeme i na kraju ga zapiše na ploču. Upute za prelaženje prepreka nekoliko puta glasno izgovara tako da ih učenici čuju, a nakon nekoliko ponavljanja upute mogu izgovarati i učenici koji su na redu.

Ciljevi su ove igre da učenici nauče/ponove/utvrde glagole za različite vrste kretanja (npr. *crawl, hop, run, walk, backwards, put, take off...*); neverbalno tijelom izvode naredbe, izvode različite prirodne oblike kretanja te poboljšavaju motoričke i funkcionalne sposobnosti (sklad pokreta, brzinu, gipkost i ravnotežu).

Face Dice

Pribor: kockica za igranje, list papira za svakog učenika, olovke, ploča

Opis aktivnosti: na ploču nacrtamo tablicu s objašnjenjem koji je dio lica povezan s kojim brojem (npr. 1-*nose*, 2-*mouth*, 3-*eyes*, 4-*ears*, 5-*tongue*, 6-*hair*). Učenici u krugu sjede na podu. Svako dijete dobiva list papira, a olovke se nalaze u sredini. Objasnimo da će učenici baciti kockicu i prema broju koji dobiju na svom listu nacrtati dijelove lica i imenovati ih te demonstriramo aktivnost. Upotrebjavamo funkcionalne izraze (*Who's next?*, *What number have you rolled?*, *It's ...'s turn. Let's play. What are you drawing?*). Ako učenik u sljedećem krugu dobije isti broj koji je već dobio, predaje kockicu dalje i ništa ne nacrtava. Pobjednik je učenik koji prvi završi sliku lica.

Ciljevi su ove igre da učenici ponove i utvrde zadani vokabular (brojevi, dijelovi lica, funkcionalni izrazi) te da slijede upute i samostalno nacrtaju lice.

Cat and Mouse

Pribor: plišani miš i mačka

Opis aktivnosti: učenici se postave u krug, drže se za ruke, jedan učenik je u središtu kruga (miš), a drugi izvan kruga (mačka). Učenici u krugu dozivaju mačku: „*Hello, dear cat, where are you?*” Dozivanje mogu osmisliti na različite načine (glasno, tiho, uplašeno, hrabro...). Mačka upita: „*Can I come in?*”. Učenici odgovore: „*One, two, three, the mouse is free!*” Kad učenici to izgovore, podižu ruke i načine „izlaz” za miša ili „ulaz” za mačku. Mačka pokuša uloviti miša, a igra se završava kad ga ulovi.

Cilj je ove igre da učenici utvrde zadane jezične strukture i jačaju vještine hvatanja, bježanja i izmicanja.

Target Ball

Pribor: meta, manja lopta

Opis aktivnosti: na ploču kredom nacrtamo veliku metu s npr. četiri kruga.

U središte:

1. pričvrstimo slike vokabulara koji želimo utvrditi
2. zapišemo brojeve kojima želimo utvrditi računske operacije
3. pričvrstimo zapisana pitanja na koja želimo da učenici odgovore.

Učenici se postave u kolonu. Prvi učenik baca loptu u metu i odgovara što je na slici ili odgovara na pitanje najbliže mjestu pogođenom loptom. Podiže loptu i dodaje je sljedećem učeniku. Ako ne zna odgonetnuti što je na slici ili odgovoriti na pitanje, jednostavno dobiva dodatni zadatak. Kad zadatak izvrši, odlazi na kraj kolone.

Cilj je ove igre da učenici utvrde zadani vokabular, razvijaju vještine preciznog bacanja (*hand-eye coordination*) i treniraju ravnotežu bacanjem na jednoj nozi te drugim aktivnostima.

What do you like to eat, Fox?

Jedan je od učenika lisica i stoji ispred ostalih učenika. Ostali su učenici kokoši. Kad učenici upitaju lisicu što voli jesti, lisica im odgovara na stranom jeziku (npr. *ice cream, banana, cake...*) Kad lisica odgovori *Hens* (kokoši), učenici se razbježe, a lisica ih pokušava uloviti. Učenici (kokoši), kad ih lisica ulovi, pomažu uhvatiti ostale.

Cilj je ove igre da učenici utvrde zadani vokabular uz istovremeno razgibavanje.

Skipping Rope

Pribor: vijača, listići sa zadacima

Učenike podijelimo u nekoliko skupina. Učenik izvlači zadatak koji izračunava napamet, zatim preskoči vijaču onoliko puta koliki je bio rezultat izračuna. Voditelj skupine provjerava rezultat na listu s rješenjima i broji skokove učenika.

Cilj je ove igre da učenici utvrde brojanje do 20 i jačaju sposobnost sunožnog preskakanja vijače.

3.Zaključak

U ovom sam članku željela predstaviti važnost igre u učenju stranog jezika. Kao odgajatelji i učitelji imamo u tom pogledu bitnu ulogu, zbog čega je vrlo važno da u školi potičemo sigurno i poticajno okruženje za učenje. Potrebno je poticati pozitivan stav prema učenju stranog jezika te biti usmjeren na napredak i razvoj učenika. Nastavu moramo organizirati promišljeno, planirano i s odgovarajućim didaktičkim pristupima. Uvijek me veseli kad vidim da su moji učenici nasmijani, dok istovremeno mnogo toga nauče.

4.Literatura:

- [1.] Lewis, Gordon. Bedson, Günther. 1999. *Games for children*. Oxford University Press.
- [2.] Marjanovič Umek, Ljubica; Zupančič, Maja. 2001. Teorije otroške igre. *Psihologija otroške igre: od rojstva do vstopa v šolo*. Ur. Marjanovič Umek Ljubica; Zupančič, Maja. Znanstveni inštitut Filozofske fakultete. Ljubljana.
- [3.] *Predmetna komisija. Učni načrt. Program osnovna šola. Tuji jezik v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju osnovne šole*. 2012. Ministrstvo za šolstvo in šport – Zavod RS za šolstvo. Ljubljana.
- [4.] *Razvojna psihologija*. 2001. Ur. Marjanovič Umek, Ljubica; Zupančič, Maja. Oddelek za psihologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Ljubljana.

Stručni rad

PRIMJENA PROGRAMA *BRAIN GYM* U RAZREDNOJ NASTAVI

Jasmina Križaj Grušovnik

Učiteljica razredne nastave i stranog jezika u razrednoj nastavi

Osnovna škola Markovci

Sažetak

Program učenja kroz pokret *Brain Gym* niz je jednostavnih pokreta koje izvodimo s lakoćom. Ove vježbe olakšavaju učenje, a posebno potiču vještine učenja. Radi se o metodi kretanja koja utječe na poboljšanje tehnika takozvanog učenja cijelim mozgom. Pomoću pokreta učenik se opušta i otkriva svoje skrivene sposobnosti i vještine koje su temelj za stjecanje vještina čitanja, pisanja, matematike i zadržavanja pažnje u školskoj dobi.

Ključne riječi: *Brain Gym*, učenje kroz pokret, tjelesno vježbanje

1.Uvod

Kao učiteljica razredne nastave rado prihvaćam izazov uključivanja novih metoda rada. Tjelesna aktivnost djeci olakšava učenje i pomaže učenicima koji imaju poteškoća s koncentracijom. Tjelesno vježbanje primjenom programa *Brain Gym* omogućava usklađenu komunikaciju između svih dijelova mozga kako bi se učenje odvijalo na prirodan način. Vježbanje također poboljšava druge aktivnosti, bilo mentalne ili fizičke. Tjelesna aktivnost doprinosi ravnoteži čuvstava i tijela. Tijelo je koordinirano, povećava se učinkovitost obrade informacija, senzorna integracija je bogatija, čuvstvena napetost se smanjuje, a tijelo i um rade zajedno.

2.Sadržaj

Odabranim aktivnostima, koje su jednostavne i zabavne te prikladne za djecu i odrasle, potičemo integrirano funkcioniranje mozga i tijela. Namjerno kretanje potiče stvaranje novih neuronskih putova.

Metodom *Brain Gym* utječemo na poboljšanje:

- koordiniranog kretanja cijelog tijela
- koncentracije, pamćenja
- ovladavanja hiperaktivnošću ili pretjeranim sanjarenjem
- vještina čitanja i pisanja; jezičnih i matematičkih sposobnosti
- komunikacije, organizacijskih vještina
- razumijevanja, čuvstvene ravnoteže
- suzbijanja stresa i postizanja ciljeva
- motivacije, samopouzdanja i slike koju učenici imaju o sebi.

Tjelesno vježbanje *Brain Gym* oslobađa stres iz cjelokupnog fizičkog i mentalnog sustava te poboljšava obradu vizualnih i slušnih informacija, finu i grubu motoriku, kontrolu impulsa, mentalnu koncentraciju, rješavanje problema, kreativnost i druge vještine povezane s učenjem i ponašanjem.

Primjer vježbi koje smo izvodili tijekom školske godine:

1. vježba: Voda

Učenici su prije izvođenja vježbi *Brain Gym* popili čašu vode jer voda omogućava provođenje električnih impulsa između mozga i osjetila. O vodi ovise svi elektrokemijski procesi u organizmu.

2. vježba: Moždane tipke

Jednom rukom masiramo moždane tipke (meko tkivo ispod ključne kosti, desno i lijevo od prsne kosti), a drugu ruku stavimo na pupak. Ova vježba pojačava prokrvljenost mozga, koji tako dobiva više kisika, poboljšava koordinaciju, povećava razinu energije, poboljšava prijenos poruka s desne moždane hemisfere na lijevu stranu tijela i obrnuto, poboljšava prijelaz preko vizualne središnje linije tijela pri čitanju i sposobnost gledanja s oba oka te opušta mišiće vrata i ramena.

Pijenjem vode i masiranjem moždanih tipki pripremamo tijelo i mozak da reagiraju na križno gibanje.

3. vježba: Križno gibanje

Osnovnu inačicu križnog gibanja izvodili smo naizmjeničnim podizanjem ruke i suprotne noge. Ruku i suprotnu nogu pomičemo u različitim smjerovima. Križno gibanje izvodili smo na različite načine. Ova vježba potiče istodobno funkcioniranje obje moždane hemisfere, poboljšava koordinaciju lijeve i desne strane tijela te poboljšava vid i sluh.

4. vježba: Kvačenja

U ovoj vježbi od učenika se traži da sjednu i prekriže lijevi gležanj preko desnog. Ruke ispružimo ispred sebe, prekrižimo lijevo zapešće preko desnog, isprepletimo prste i položimo ruke na prsa. Zatvorimo oči, duboko udahnemo i opustimo se na minutu. Zatim prekrižene noge razdvojimo. Spojimo vrhove prstiju obje ruke i nastavimo duboko disati još jednu minutu. Ova vježba utječe na emocionalni fokus i povećanu pozornost, poboljšava ravnotežu i usklađenost pokreta te samokontrolu.

5. vježba: Slon

U ovoj vježbi glavu smo naslonili na rame. Ispružimo ruku i preko dlana gledamo u daljinu. Rukom po zraku crtamo ležeće osmice krećući se cijelim tijelom i ne samo rukama. Koljena su blago savijena. Vježbu ponovimo drugom rukom. Ovom vježbom aktiviramo funkcioniranje unutarnjeg uha radi poboljšanja ravnoteže i povezujemo obje polovice mozga za slušanje s oba uha. Vježba potiče prijelaz preko slušne središnje linije tijela i tako poboljšava koncentraciju, pamćenje, sposobnost tihog govora i slušnu percepciju. Povezuje vid, sluh i kretanje cijelog tijela. Potiče funkcioniranje unutarnjeg uha radi ravnoteže.

6. vježba: Vježbe s prstima i rukama

- a) NOS – UHO: desnom rukom uhvatimo nos, a lijevom desno uho. Zatim lijevom rukom uhvatimo nos, a desnom lijevo uho. Pokrete izmjenjujemo.
- b) Lijevom rukom crtamo ležeću kružnicu u desnom smjeru, istodobno lijevom nogom crtamo kružnicu u lijevom smjeru. Pokrete izmjenjujemo.
- c) Desnom rukom kružimo prema naprijed, dok istovremeno lijevom rukom kružimo prema natrag. Kruženje izvodimo ispred tijela.
- d) Jednom rukom tapkamo po glavi, a drugom kružimo po trbuhu. Pokrete izmjenjujemo.

3.Zaključak

Ove iznimno jednostavne vježbe djeca su s veseljem izvodila. Aktivnosti smo provodili koristeći se cijelim tijelom, kao što i tijelo na svaku životnu situaciju reagira cjelovito. Tjelesnim aktivnostima jačamo mišiće, dok primjenom programa *Brain Gym* jačamo mozak.

4.Literatura:

- [1.]Dennison, Paul Ehrlich; Dennison, Gail E. 2007. *Telovadba za mozgane: 26 vaj za boljši učni uspeh*. Rokus Klett. Ljubljana.

Stručni rad

RAD NA DALJINU S ROMSKOM DJECOM

Bojana Murko

Osnovna škola Breg

Sažetak

U ovom članku ću opisati svoja iskustva s romskim učenicima, s kojima sam se susrela u svim godinama svog pedagoškog rada, a posebno ove školske godine, kada sam postala koordinator rada s romskim učenicima u našoj / mojoj školi.

U članku ću navesti pravnu osnovu, koja određuje specifičnosti romske zajednice u Sloveniji, jer pripadaju manjinskoj etničkoj skupini, za koju su određene specifične zakonske odredbe.

Ključne riječi: školovanje, Romi, problemi u školi

1.Uvod

Već 15 godina radim u redovnoj osnovnoj školi. Po zanimanju sam profesorica povijesti i pedagogije. Tijekom godina sam predavala povijest, imala jutarnju brigu, radila u odjelu produljenog boravka, predavala predmet Državlansko i domovinsko obrazovanje i etika te predavala izborne predmete kao što su Turističko obrazovanje i Filozofija za djecu.

U svom radu upoznala sam svu djecu u školi, s obzirom na to da je naša škola jedna od manjih škola, s 300 učenika. Mnogo je prednosti takvog rada i poznavanja djece, jer sam na taj način pratila generacije djece od polaska u prvi razred do završetka osnovne škole.

Među svom djecom, pratila sam i romsku djecu koja pohađaju ili su pohađala našu školu. Trenutno imamo 5 romske djece iz dvije obitelji koja pohađaju 3., 6. i 8. razred.

Romi su etnička skupina koja se od ostalih skupina razlikuje po svojim kulturnim obilježjima. Najčešće je povezana zajedničkim vjerovanjima, vrijednostima, normama, običajima, jezikom, religijom, poviješću, područjem naselja i sviješću pripadnosti i etničkom identitetu. [1]

Prema popisu stanovništva, u Sloveniji ima oko 3.200 ljudi koji su se identificirali kao Romi. [3]

Razne institucije, poput centara za socijalni rad, administrativnih jedinica i nevladinih organizacija, procjenjuju da u Sloveniji živi oko 10 000 Roma [prema nekim procjenama 12 000]. [3]

2.SLOVENSKO ZAKONODAVSTVO O ROMSKIM ZAJEDNICAMA

Vera Klopčič iz Instituta za etnička pitanja navodi da unutar romske zajednice razlikujemo tri glavne skupine: Rome, Sinte i Kale. Što se tiče Slovenije, Romi žive u Prekmurju, Dolenjskoj, Beloj krajini i Posavju, kao i u većim gradovima poput Maribora, Velenja i Ljubljane. [3]

Najveći problemi s kojima se suočavaju Romi su u područjima prostornog planiranja, obrazovanja i zapošljavanja. [3]

Zakon o Romskoj zajednici [2007] definira da Slovenija posvećuje posebnu pozornost:

- integraciji romske zajednice u obrazovnom sustavu, podizanju razine obrazovanja i odgovarajuće politike stipendiranja;
- integraciji pripadnika romske zajednice na tržište rada i zapošljavanja;
- očuvanju i razvoju romskog jezika te kulturne, informativne i izdavačke djelatnosti romske zajednice;
- regulaciji prostornih problema romskih naselja i poboljšanju uvjeta života članova romske zajednice.

Zakon sveobuhvatno uređuje položaj romske zajednice u Sloveniji, određuje brigu državnih tijela i tijela samoupravnih lokalnih zajednica u ostvarivanju posebnih prava romske zajednice, uređuje organizaciju i financiranje romske zajednice na državnoj i lokalnoj razini. [3]

Slovenski ustav propisuje da su položaj i posebna prava romske zajednice koja živi u Sloveniji utvrđeni zakonom. U usporedbi s ustavnim uređenjem položaja i posebnih prava talijanske i mađarske nacionalne zajednice [članak 64. Ustava Republike Slovenije], ustav ne utvrđuje kolektivna i pojedinačna prava koja pripadaju romskoj zajednici i njezinim članovima, već njihov propis u potpunosti prepušta zakonu. Ustavna odredba provodi se Zakonom o romskoj zajednici u Republici Sloveniji, koji je temeljni zakon, i ostalim zakonima s odredbama koje se odnose na romsku zajednicu. Namjera zakonodavca 2007. godine, kada je u Republici Sloveniji usvojen Zakon o romskoj zajednici, bila je dodijeliti romskim zajednicama, kao manjinskoj zajednici u Sloveniji, posebna prava koja će im omogućiti očuvanje i razvoj kulture, jezika i etničkih posebnosti i sudjelovanje u njima na lokalnoj, kao i na državnoj razini. [2]

Trenutno je na snazi Nacionalni program mjera Vlade Republike Slovenije za Rome za razdoblje 2017 – 2021 [NPUR 2017–2021]. Vlada ga je usvojila na sjednici 25. svibnja 2017. godine. Provedbom Nacionalnog programa mjera Vlade Republike Slovenije za Rome za razdoblje 2017-2021, žele postići svoje strateške ciljeve. Istaknula bih onu koja se odnosi na obrazovanje:

- poboljšati obrazovnu strukturu Roma i sudjelovanje romske djece u programima predškolskog odgoja i obrazovanja u školskoj dobi u redovnom obrazovanju te povećati uključenost mladih i odraslih u nastavku obrazovnog procesa u skladu s principima cjeloživotnog učenja. [2]

Članak 9. Zakona o osnovnoj školi kaže: Osnovno obrazovanje pripadnika romske zajednice u Republici Sloveniji provodi se u skladu s ovim zakonom i drugim propisima. [4]

Sukladno Pravilniku o normama i standardima za provedbu osnovnog školskog programa, članak 8.a propisuje da je u osnovnoj školi, za rad s romskim učenicima, dodatni stručni položaj sistematiziran u skladu sa sljedećim kriterijima:

Broj romskih učenika		Dio posla
od	do	
4	8	0,10
9	13	0,25
14	19	0,50
20	26	0,75
27	34	1,00
35	44	1,50
45		2,00

Škola može dodijeliti dio radnog mjesta između mjesta učitelja i mjesta savjetnika za dodatnu stručnu pomoć romskim učenicima. [5]

Ja imam, kao diplomirani učitelj, sistematizirano 10% dijela za rad s romskom djecom.

3.RAD S ROMSKIM UČENICIMA

Već tijekom školske nastave, rad s romskim učenicima bio je prilično turbulentan jer:

- imaju česte izostanke, uglavnom na početku tjedna [zbog bolesti, praznika, lošeg vremena, propuštanja autobusa, obiteljske proslave, ...];
- imaju prepreke u razumijevanju slovenskog jezika [oni kod kuće govore na svom jeziku, a trebali bi ih podsjetiti da u školi razgovaraju na slovenskom jedni s drugima];
- s obzirom da zbog čestih izostanaka imaju nedorađeno znanje i unatoč činjenici da im se u školi nudi puno mogućnosti za pomoć [npr. individualna pomoć učitelja; učiteljica zaposlena putem javnih radova; dopunska nastava], istu ne koriste [dolaze u školu neposredno prije nastave i odlaze odmah nakon redovnog dijela nastave];
- pomoć u radu u školi koriste tek pred kraj školske godine, kada moraju ispraviti negativne ocjene;
- zbog čestih izostanaka, prilično su usamljeni u učionici [učenici se povezuju u razrednoj zajednici i stvaraju prijateljske veze, koje učenici koji često nedostaju ne mogu stvoriti];
- ne sudjeluju u poslijepodnevnim aktivnostima, klubovima, aktivnostima od interesa, dopunskim nastavama;
- oni se rijetko drže dogovora s učiteljima o ocjenjivanju;
- roditelji ne sudjeluju na roditeljske sastanke, u školu dođu tek nakon prethodnog telefonskog dogovora sa učiteljem ili pedagogom.

U svakoj je školi važno da romske obitelji imaju jednu osobu s kojom komuniciraju i imaju povjerenja. U našoj školi radim ja ovaj posao. Roditeljima romske djece treba određeno vrijeme da se naviknu i prihvate osobu.

Prihvatila sam posao koordinatora za romsku djecu u školi u rujnu 2020. godine, a budući da u školi imamo samo dvije romske obitelji [5 djece školske dobi], bilo je lakše steći njihovo povjerenje, iako je postupak bio dugotrajan.

U rujnu sam pripremila program rada [pružanje pomoći i savjetovanja] za ovu djecu izvan obveznog obrazovanja. 4 sata pomoći sam podijelila između pet učenika, kako bi kombinirala djecu koja pohađaju isti razred i koja su iz iste obitelji u zajedničke datume.

Sate pomoći prilagodila sam svom rasporedu nastave i rasporedu nastave za njih. Pritom sam se pobrinula da me djeca ne čekaju nakon redovne nastave i da sve teče bez problema i bez čekanja. Ipak, događalo se da nisu dolazili na nastavu jer je ista bila ujutro prije redovite nastave ili su odmah nakon nastave išli kući. Izgovori su uvijek bili isti: zaboravio sam, zaspao, propustio autobus, ... Nakon nekoliko razgovora s roditeljima, izostanci su prestali i mogla sam započeti rad s njima.

Tijekom nastave ponavljali smo školsko gradivo, uređivali bilješke, pripremali se za ocjenjivanje, razgovarali, igrali se didaktičkim igrama, naučili koristiti računalo, ... Nakon osam tjedana školovanja, isto se nastavilo od kuće. Učenici i ja suočili smo se s novim problemima:

- osposobiti kućna računala [od velike pomoći su bili škola i općina, koja su pružala računala za one obitelji koje nemaju financijske mogućnosti za dovoljno računala],
- uspostaviti internetsku vezu [uz pomoć općine, koja je omogućila pristup internetu svim obiteljima kojima je bila potrebna za rad u školi na daljinu],
- upoznati roditelje s novim načinom rada,
- pripremiti nove rasporede za rad na daljinu,
- motivirati učenike i roditelje za rad na daljinu [bilo je potrebno puno telefonskih poziva i razgovora da bi se dogovorili za početak školskih radova],
- nositi se s čestim odsustvom od školskog rada i školskih obveza koje se nisu izvršile [potrebna je redovita komunikacija s roditeljima, s djecom diferencirati zadatke, uzimajući u obzir njihov deficit u znanju].

Problemi se i dalje javljaju jer učenici kod kuće nemaju mirno radno okruženje, jer je kod kuće više članova obitelji, čak i manja djeca, koja neprestano stvaraju buku. Stoga, u takvom okruženju, učenici se teško koncentriraju na školski rad.

4. Zaključak

Rad s romskim učenicima je ugodan i stresan, nikad jednoličan, pun izazova. U radu s njima naučila sam puno o njihovim običajima, naučili su me nekoliko riječi na njihovom jeziku, upoznala sam njihove probleme, način razmišljanja, vrijednosti.

Stereotipi s kojima se susreću temelje se na prošlim događajima i nemaju nikakve veze s Romima, s kojima se susrećem u svom radu.

Nastavit ću, najbolje što znam, kako bi romski učenici bili uspješni i kako bi svoje obvezno obrazovanje završili sa završenih 9 razreda.

5. Literatura

[1]Etnična skupina, Wikipedija. Dostopno na spletnem naslovu: https://sl.wikipedia.org/wiki/Etni%C4%8Dna_skupina, [2. 2. 2021.].

[2]GOV.SI, Spletišče državne uprave, Romska skupnost. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.gov.si teme/romska-skupnost/>, [2. 2. 2021.].

[3]MMC RTV SLO, Romi – kako iz labirinta stereotipov. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.rtv slo.si/slovenija/romi-kako-iz-labirinta-stereotipov/98728>, [2. 2. 2021.].

[4]PIS, Pravno-informacijski sistem, Zakon o osnovni šoli. Dostopno na spletnem naslovu: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO448>, [2. 2. 2021.].

[5]Računovodstvo.net, [Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole](#)

Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.racunovodstvo.net/zakonodaja/pravilnik-o-normativih-in-standardih-za-izvajanje-programa-osnovne-sole/8a-clen>, [2. 2. 2021.].

Stručni rad

POVIJEST 7 RAZRED + HOLLYWOOD

Bojana Murko

Osnovna škola Breg

Sažetak

Već 15 godina radim kao učiteljica povijesti. Cijelu godinu zaposlena sam u istoj osnovnoj školi koja izvodi redoviti program obrazovanja.

Tijekom ovih godina naučila sam puno, stekla puno iskustva i svake školske godine promijenila i nadopunila način rada u učionici.

Oduvijek me vodilo približavati povijest učenicima, kako bi rado sudjelovali u nastavi, lakše zamišljali povijesne događaje i kako to ne bi bilo samo činjenično znanje o imenima, godišnjicama, glavnim događajima, ...

Prema mom iskustvu, trebalo bi biti učinkovitije uključiti, uz ustaljenu praksu učenja, i gledanje filmova i dokumentaraca na teme povezane s predmetom.

Ključne riječi: *neandertalac, Troja, gladijator, vitez templar*

1.Uvod

U 7. razredu učenici uče o povijesti od pojave suvremenog razmišljajućeg čovjeka do kraja srednjeg vijeka. Tijekom 70 sati upoznaju, ponavljaju i ovladaju povijesnim događajima koji su trajali više od 30.000 godina.

U svom radu polazim od činjenice da učenici uče gradivo vizualnim, slušnim i perceptivnim kanalima, pa je potrebno način rada prilagoditi njihovim potrebama.

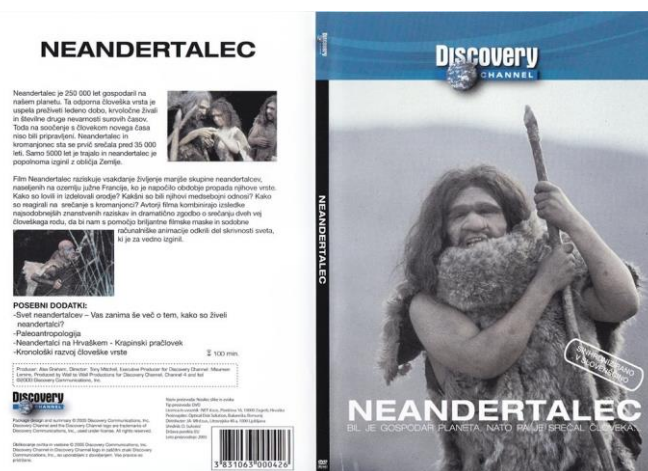
Tijekom ovih 70 sati s učenicima gledam tri filma i jedan dokumentarac.

2.Povijest

Glavna smjernica svakog učitelja je kurikulum za predmet koji predaje, koji utvrđuje opće ciljeve, operativne ciljeve i sadržaj i standarde znanja.

Prije lekcije, učitelj izrađuje plan kojim želi postići tražene ciljeve. Ovaj je plan priprema za lekcije. Za svaku lekciju učitelj treba sat vremena pripreme. Također, priprema se za pojedinačni set u kojem također predviđa želje učenika, tehničke mogućnosti, vremensko ograničenje ...

Učeci o prapovijesti, učenicima sam pokazala dokumentarac snimljen 2001. godine, pod nazivom „NEANDERTHAL“ [„Neandertalac“]. Film traje 100 minuta, sinkroniziran je na slovenskom jeziku.

Slika 1 [„Neandertalac“, [3]]

Aktivnosti prije gledanja filma:

- provjerila sam predznanje učenika o prapovijesti,
- vodila sam ponavljanje prapovijesnog materijala iz 6. razreda,
- prema mojim uputama, učenici su u bilježnicu upisali ključne riječi koje ih vode prema stvaranju kratkih sažetaka u vezi dokumentarnog zapisa.

Ključne riječi su:

- Neandertalci: odjeća, obuća, prehrana, stanište, naselje širom svijeta, podjela zadataka prema spolu, sposobnost govora, vjerovanje, umjetnost, problemi s kromanjoncima, uzroci izumiranja.
- Kromanjonci: odjeća, obuća, prehrana, stanovi, vjerovanje, umjetnost, druge posebne značajke.

Aktivnosti tijekom gledanja filma:

- na zahtjev učenika, film sam više puta prekidala i čekala, kako bi imali dovoljno vremena da ispune bilješke,
- na zahtjev učenika nekoliko sam puta pustila određeni isječak,
- odgovorila sam na pitanja koja su učenici imali prilikom gledanja filma.

Aktivnosti poslije gledanja filma:

- analiza snimljenih podataka,
- dopunjavanje zapisa gradivom u udžbeniku,
- ponavljanje i učvršćivanje naučenog.

Za vrijeme rada postignuti su sljedeći ciljevi učenja:

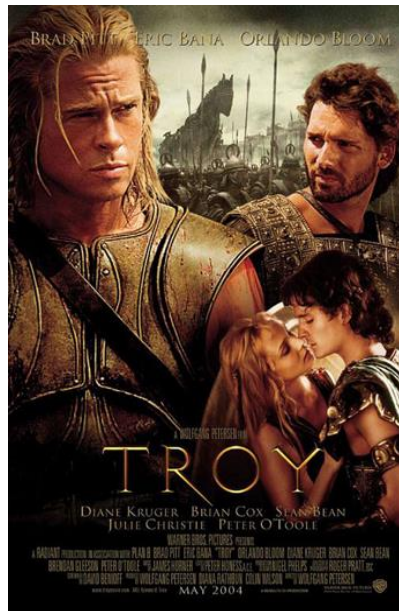
- učenici opisuju glavne značajke suvremenog razmišljajućeg čovjeka [homo sapiensa],
- objašnjaju kako su promjene u okolišu utjecale na ljudski razvoj,
- opisuju promjene u načinu života u pojedinim razdobljima prapovijesti i objašnjaju zašto su se dogodile,
- objašnjaju važnost gomilanja iskustva i znanja za poboljšanje životnih uvjeta,

- objašnjaju utjecaj prirodno-geografskih mogućnosti i susjednih kultura na provođenje promjena i poboljšanja u načinu života u pojedinim razdobljima prapovijesti,
- objašnjaju okolnosti koje su utjecale na duhovne prikaze prapovijesnih ljudi na primjerima motiva na kostima i keramici. [2]

3. Razdoblje antičkog svijeta

Učeći o antičkom svijetu, radi se starogrčkom i rimskom poviješću.

Pri učenju o antičkoj Grčkoj pomažem si s filmom „TROJA“. Film je bio snimljen 2004. godine i traje 165 minuta.

Slika 2 [„Troja“, [4]]

Studenti dobivaju upute na što trebaju paziti tijekom gledanja filma. Svoje promatranje bilježe u bilježnicu. Moraju obratiti pažnju na:

- načinu gradnje, građevinska postignuća, građevinski materijal,
- odjeću, obuću i nakit aristokracije,
- odjeću, opremu i oružje vojske,
- osiguranje, vjerske objekte, vjerske službenike,
- položaj žena i muškaraca,
- urbani život,

- važnost trojanskog konja nekad i danas.

Nakon gledanja, zajedno provjeravamo i dopunjavamo bilješke, pomažemo si u udžbeniku. Izvedene su sve aktivnosti prije, tijekom i nakon gledanja filma, koje su opisane na početku ovoga članka.

Učenici postižu sljedeće ciljeve učenja:

- opisuju utjecaj drevne religije na stvaranje kulturnog identiteta,
- opisuju važna građevinska dostignuća starih Grka,
- objašnjuju utjecaj svakodnevnog života i gospodarstva na građevinska postignuća starih Grka,
- zaključuju o utjecaju prirodno-geografskih obilježja na gospodarski razvoj starih Grka,
- opravdaju utjecaj primorskog položaja na gospodarstvu primjerima,
- objašnjuju značajke urbane ekonomije,
- objašnjuju utjecaj trgovinskih kontakata na promjene u načinu života i razmišljanju,
- objašnjuju značajke grčke obitelji,
- objašnjuju glavne značajke grčkih stanova i naselja,
- opisuju značajke grčkog ropstva,
- opisuju značajke grčkog odgoja i obrazovanja. [2]

Pri učenju o rimskoj povijesti koristim film „GLADIJATOR“. Snimljen je 2000. godine i traje 170 minuta.

Slika 3 [„Gladijator“, [1]]

Bilješke učenika o filmu bile su na temu:

- patricijske odjeće, obuće i nakita,
- svakodnevice robova,
- mogućnosti oslobađanja robova,
- gradnje u Rimskom carstvu,
- odjeće, opreme i oružja vojske,
- religije.

Izvedene su sve aktivnosti prije, tijekom i nakon gledanja filma, koje su opisane na početku ovoga članka.

Učenici su postigli sljedeće ciljeve:

- analiziraju uzroke nastanka Rimskog carstva,
- uspoređuju obilježja Rimske republike i carstva,
- opisuju utjecaj drevne religije na stvaranje kulturnog identiteta,
- opisuju važna građevinska dostignuća starih Rimljana,
- objašnjuju utjecaj svakodnevnog života i gospodarstva na građevinska postignuća starih Rimljana,
- objašnjuju značajke urbane ekonomije,
- objašnjuju utjecaj trgovinskih kontakata na promjene u načinu života i razmišljanju, objašnjuju značajke rimske obitelji primjerima,
- objašnjuju glavne značajke rimskih stanova i naselja,
- opisuju značajke rimskog ropstva. [2]

4.Srednji vijek

Učeci o srednjem vijeku, učenici su gledali film „ARN: VITEZ TEMPLAR“, koji je snimljen 2007. godine i traje 179 minuta. Naslov originala je „Arn: Tempelriddaren“.

Slika 4 [„Arn: Vitez templar“, [5]]

Ciljevi koje su učenici postigli gledajući film i uz pomoć udžbenika su:

- objašnjaju osnovne značajke života srednjovjekovnih imanja [plemići, poljoprivrednici],
- opisuju život feudalca,
- opisuju kulturni i ekonomski značaj srednjovjekovnih samostana,
- objašnjaju značajke života ljudi u srednjovjekovnim gradovima,
- objašnjaju ekonomski i kulturni značaj srednjovjekovnih gradova,
- analiziraju srednjovjekovnu umjetnost i način razmišljanja,
- opisuju osnovne značajke franačke, arapske i bizantske kulture,
- analiziraju uzroke sukoba Europe s arapskim svijetom. [2]

Tijekom filma učenici su pisali bilješke i usredotočili se na:

- odjeću, obuću, nakit redovnika,
- odjeću, obuću, nakit stanovništva,
- odjeću i oružje vitezova,
- ulogu žena i muškaraca u srednjovjekovnom društvu,
- izgradnju,
- utjecaj religije na život stanovnika.

Izvedene su sve aktivnosti prije, tijekom i nakon gledanja filma, koje su opisane na početku ovoga članka.

5. Zaključak

Potrebno je nekoliko školskih sati [cca. 16 sati] za gledanje filmova i dokumentaraca, što ne predstavlja problem za mene jer su učenici oduševljeni takvim radom. Vole sudjelovati u radu, kako prije gledanja filma, tako i nakon gledanja filma. Mnogo više informacija ostaje u njihovom sjećanju, vizualno nadopunjujući moje objašnjenje, objašnjenje iz udžbenika i drugih pisanih izvora.

Svim nastavnicima preporučujem da uvedu filmske projekcije u satove povijesti. Međutim, moraju obratiti pozornost da se uvedu aktivnosti prije, tijekom i nakon filma. Po mom mišljenju, gledanje filmova pomaže učenicima s poteškoćama u učenju da lakše zamisle povijesne događaje.

Filmovi kao dio nastave također su dobra motivacija za rad prije razmatranja nastavnog gradiva, za koje nema odgovarajućeg filma.

6.Literatura

[1], „Gladijator“ [Slika 3], Google Images. Dostupno na poveznici:

https://www.google.com/search?q=film+gladiator&rlz=1C1GCEA_enSI937SI937&source=Inms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjXoorZnt3uAhVosYsKHfeuCUQ_AUoAXoECAQQAw&biw=1366&bih=625#imgrc=O--oTI7R4L78zM&imgdii=xh_ryE6nNHIWCM [9. 2. 2021.].

[2]GOV.SI, internetska stranica državne uprave, planovi učenja. Dostupno na poveznici:

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucninacrti/obvezni/UN_zgodovina.pdf, [11. 2. 2021.].

[3], „Neandertalac“ [Slika 1], Google Images. Dostupno na poveznici:

https://www.google.si/search?hl=sl&tbm=isch&source=hp&biw=1366&bih=625&ei=00wiYIbPAsmsaeDQtdAJ&q=dokumentarni+film+o+neandertalcu&oq=dokumentarni+film+o+neandertalcu&gs_lcp=CgNpbWcQAzoICAAQsQMqgE6BQgAELEDQgIIADoGCAAQChAYOgQIABAEoGYIABAFEB46BAgAEBhQ4hZY335gg4YBaAFwAHgAgAGfAYgBkhySAQQyLjMxmAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWc&scient=img&ved=0ahUKEwjGhP2FttzuAhVJVhoKHWBoDZoQ4dUDCAc&uact=5#imgrc=iNS89ar9dirt5M, [9. 2. 2021.].

[4], „Troja“ [Slika 2], Google Images. Dostupno na poveznici:

https://www.google.si/search?q=film+troja&tbm=isch&ved=2ahUKEwjqNSOttzuAhVJdRQKHbAWDKYQ2-cCegQIABAA&oq=film+troja&gs_lcp=CgNpbWcQAziCCAAyBggAEAUQHjIGCAAQCBAeMgYIABAIEB4yBggAEAgQHjIECAAQHjIGCAAQCBAeMgYIABAIEB4yBggAEAgQHjIGCAAQCBAeOggIABCxAXCDAToECAAQQzoECAAQAzofCAAQsQNQ6fmaBFiOkZsEYI-VmwRoAHAAeACAAXWIAbAlkgEDMS45mAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&scient=img&ei=5UwiYKqiD8nqUbCtuLAE&bih=625&biw=1366&hl=sl#imgrc=XVUzTih8E2NUBM&imgdii=2V6MQOM4BDizHM, [9. 2. 2021.].

[5], „Arn: Vitez templar“ [Slika 4], Google Images. Dostupno na poveznici:

https://www.google.si/search?hl=sl&tbm=isch&source=hp&biw=1366&bih=625&ei=Vx0IYOGgFsvJrgS5oLHoBA&q=arn+vitez+templjar&oq=arn+vitez+templjar&gs_l=cp=CgNpbWcQAzoICAAQsQMQgwE6BQgAELEDOgIIADoECAAQEzoGCAAQHhATOggIABAFEB4QEzoICAAQCBAeEBNQqRFY_1tgi2JoAnAAeACAAXulAbwQkgEEMi4xOJgBAKABAaoBC2d3cy13aXotaW1n&sclient=img&ved=0ahUKEwihqNmX5eHuAhXLplsKHTIQDE0Q4dUDCAc&uact=5#imgrc=t47gvhMbDaVljM&imgdii=mtMXnl13d9B26M, [11. 2. 2021.].

Stručni rad

**PRIMJER KORIŠTENJA FORMATIVNOG
PRAČENJA I STRATEGIJE MATRICE
USPOREĐIVANJA NA SATU POVIJESTI U 9.
RAZREDU**

dr. ALEŠ MARĐETKO, prof. povijesti i zemljopisa

OŠ DR. FRANJA ŽGEČA DORNAVA

Sažetak

Članak prikazuje uporabu elementa formativnog praćenja - provjera predznanja i elementa strategije učenja čitanja – matrica uspoređivanja na satovima povijesti. Lekcija je provedena u 9. razredu, u tematskom sklopu "Političke karakteristike 20. stoljeća", nastavna jedinica Rat će završiti do Božića - Ratovanje. Glavni sadržaj nastavne jedinice bila su bojišta (fronte) koja su nastale na području Europe tijekom Prvog svjetskog rata.

Ključne riječi: Formativno praćenje, provjera predznanja, strategije učenja čitanja, matrica uspoređivanja, istraživačko učenje, povijest, prvi svjetski rat.

1. Uvod

Na satovima povijesti mnoge se lekcije još uvijek predaju frontalno. Objašnjavajući učenicima, učitelj iznosi glavne činjenice koje učenici zatim zapisuju u bilježnice. Te činjenice učenici bez kritičkog mišljenja uče za ocjenu. Uspješnost naučenog obično se provjerava tako, da učenici iznose činjenice koje su zapisali tijekom sata. Iako učenici uspješno prezentiraju podatke, oni ne razvijaju potreban osjećaj za razumijevanje povijesti, posebice razumijevanja tijekom pojedinih događaja u kontekstu obilježja vremena kada su se ti događaji dogodili.

Drugi problem koji se javlja na satovima povijesti je mnoštvo podataka koji se pojavljuju u pojedinim nastavnim jedinicama. Stoga većina učenika ima poteškoća da sami izvuku najvažnije činjenice iz teksta. Zato se osjećaju najsigurnije ako te činjenice, obično kroz frontalni prikaz, iznese učitelj.

Budući da je jedan od ciljeva suvremene škole samostalan rad učenika, koji otkrivaju glavne činjenice pojedinih sadržaja, potrebno je učenike naviknuti na takav rad. Samo ponavljanjem takvog oblika rada učenici stječu dovoljno vještina i znanja, kao i sigurnosti, da mogu postići ciljeve znanja samostalnim radom.

Najbolji način za to je korištenje elemenata formativnog praćenja i strategija učenja čitanja. U našem slučaju ti su elementi bili provjera predznanja i matrica uspoređivanja.

2. Formativno praćenje znanja

Formativno praćenje procesa učenja može se definirati kao pedagoški dijalog za suglasno zajedničko praćenje nastavnika i učenika, kontroliranje i usmjeravanje razvoja individualnog učenika radi poboljšanja učinka učenja u procesu učenja i donošenja prosudbi o vrijednosti učenja na kraju učenja [1]. Formativno praćenje proces je poboljšanja učenja, nije alat i nije vrsta ocjenjivanja. Praćenje je formativno kada povratne informacije budu u obliku savjeta za poboljšanje znanja, a ne za analizu prošlih grešaka ili čak prosudbu u obliku ocjene [8].

Ključna načela formativnog praćenja su da učenik stječe kontrolu i nadzor nad učenjem (a ne da učitelj povećava kontrolu i nadzor), te da je učenik uključen u proces samoregulacije učenja. To je veza između pojedinih elemenata formativnog praćenja (planiranje ciljeva, učenje, prikupljanje dokaza, postavljanje kriterija, samovrednovanje). Npr. ako nam učenik preda svoj rad ili test, vraćamo ga s kvalitetnim povratnim informacijama (ili ga čak učenici međusobno pregledavaju). Nakon vraćanja radova organiziramo učenje tako da učenici naprave korak naprijed (pomažu jedni drugima, pomažu u pisanju ispravka, uče)

[2; 3]. Formativno praćenje prvenstveno je kvalitetna povratna informacija u obliku savjeta usmjerenih prema budućnosti [6].

2.1. Provjera predznanja

Provjera predznanje je stjecanje informacija o tome što učenici znaju, koje ideje imaju, koliko duboko nešto znaju/razumiju, kakve su njihove sposobnosti, osobno stavovi i uvjerenja. Provjera predznanja omogućuje učitelju da se usredotoči na učenje, planira učenje i poučavanje, otkrije jaz između postojeće i željene razine postignuća, istakne izvore učenja, otkrije snažne i slabije strane učenika. Riječ je o kognitivnoj pripremi za učenje, mentalno-emocionalnom aktiviranju učenika te otkrivanju snažnih područja i potencijala učenika [6].

Učitelj prikuplja informacije o tome što učenici znaju, koje ideje imaju, koliko duboko znaju i sposobni su nešto učiniti, kao i njihov stav/uvjerenja /stavove. Utvrđeno predznanje omogućuje fokusiranje na učenje ili planiranje učenja i poučavanja te osvjetljavanje izvora znanja učenika [4].

3. Strategije učenja čitanja

Postoji nekoliko definicija strategija učenja čitanja, ali njihova je bit jedna: strategije učenja čitanja predstavljaju proces sustavnog i organiziranog pristupa čitanju čije znanje i uporaba je bitna za učinkovitost čitanja i učenja [5].

3.1. Matrica uspoređivanja

Jedna od tehnika čitanja i strategija učenja također je matrica uspoređivanja. To je oblik tablice koji nam omogućuje usporedbu dviju ili više jedinica (događaja, ljudi, grupa, ...) po dvije ili više karakteristika. Predstavlja polazište za dublje poznavanje te učenja o osobama, idejama, predmetima, dijelovima svijeta itd [5].

4. Izvedba školskog sata

Opisani školski sat odvijao se iz predmeta povijest u 9. razredu u obliku dva sažeta (blok) pedagoška sata. Cilj je bio stjecanje znanja i postizanje ciljeva predpisanih za temu »Rat će završiti do Božića - Ratovanje (bojišnice/fronte Prvog svjetskog rata).

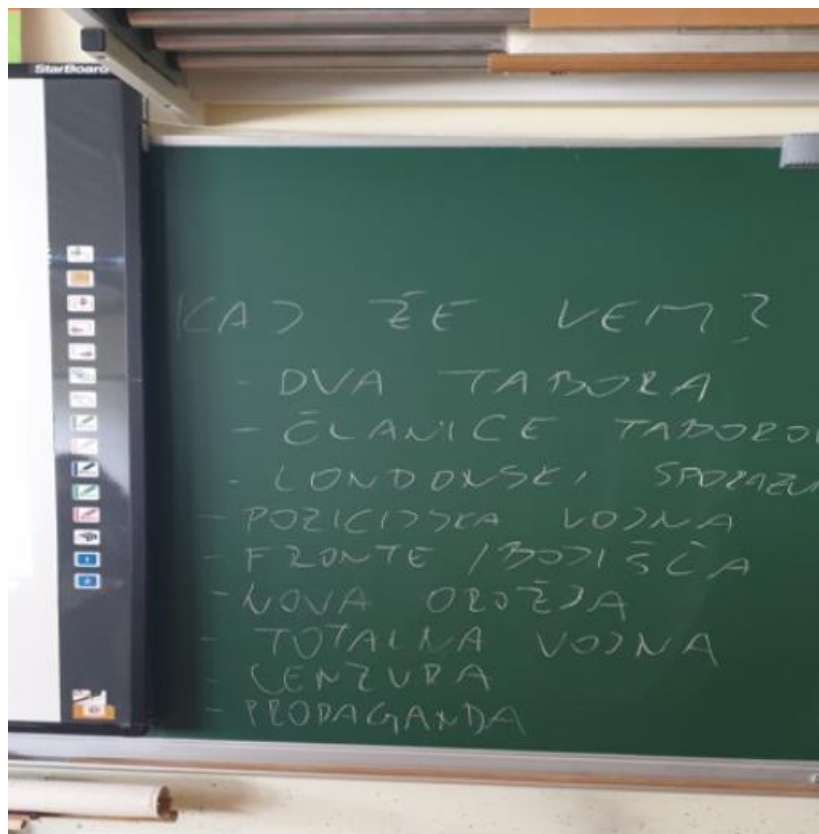
Odluka da se ta tema obradi na način kako je opisano u članku, donesena je zajedno sa učenicima na početku školske godine kada smo vršili pregled tema koje se uče u 9. razredu.

Kurikulum povijesti u osnovnoj školi propisuje sljedeće ciljeve učenja za ovu temu [7]:

- učenik opisuje način borbe u Prvom svjetskom ratu i uspoređuje ga s metodama borbe do Prvog svjetskog rata,
- učenik navodi bojišnice na kojima su se vojnici borili tijekom Prvog svjetskog rata i poznaje glavne bitke na pojedinim bojišnicama,
- učenik zna objasniti koncept svjetskog rata i totalnog rata.

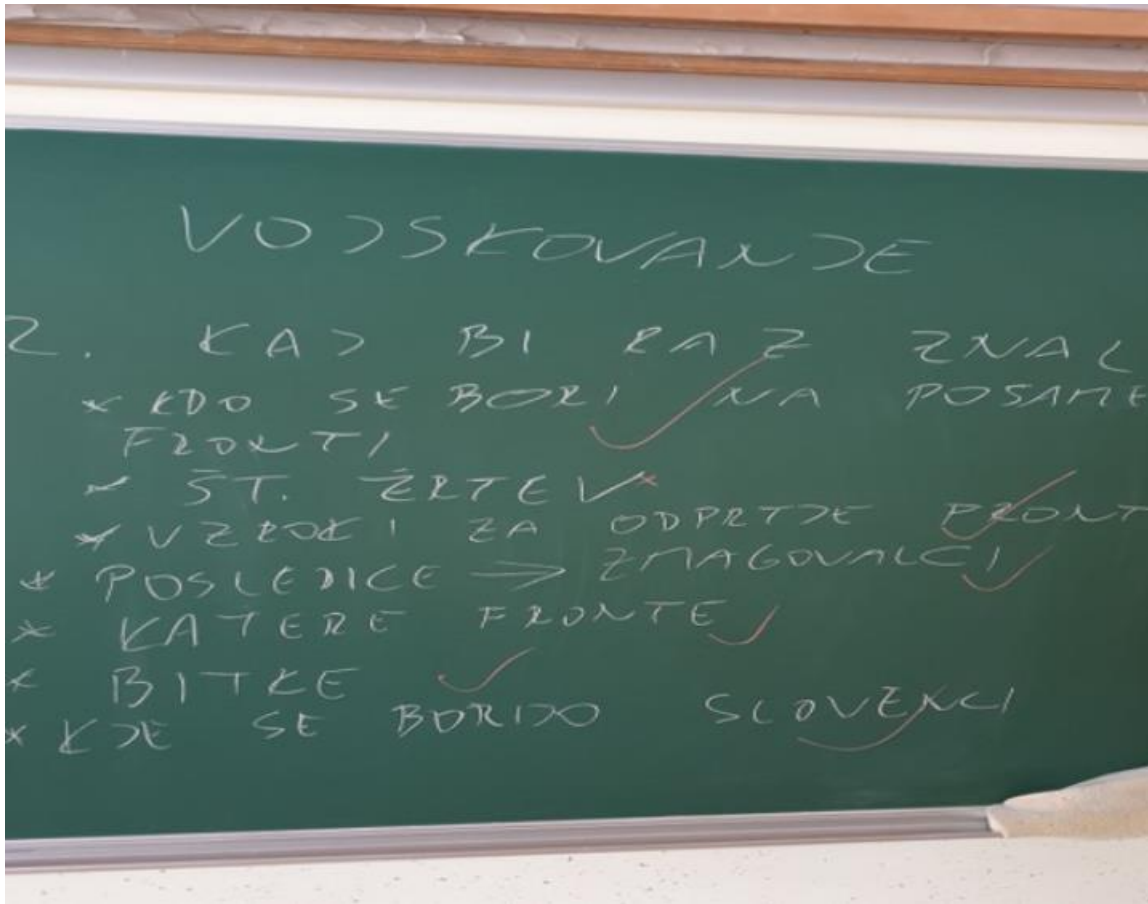
Ti su nam ciljevi bili okvirni vodič za postizanje ciljeva utijekom obrade opisane teme. Sve ostale dodatne ciljeve učenici su postavili odnosno dodali sami.

Prije nego što smo razgovarali o gradivu, bilo je potrebno provjeriti koliko je ova tema učenicima već poznata. Nakon što sam jim objasnio što će biti glavna tema današnjeg sata, učenici su iznijeli činjenice koje su im već poznate o toj temi. Sve što su učenici rekli napisano je na ploči.

Fotografija 1: Što već znam o ovoj temi? (Izvor: Osobna arhiva, 2019.)

Nakon ovog koraka slijedilo je postavljanje ciljeva. Učenici su izrazili ono što ih najviše zanima vezano za tu temu i što bi željeli na kraju znati. Na ploču smo zapisali željene ciljeve.

Fotografija 2: Postavljanje ciljeva (Izvor: Osobna arhiva, 2019.)

Nakon formiranja ciljeva uslijedio je samostalan rad učenika. Učenici su podijeljeni u šest skupina na temelju unutarnje diferencijacije. Glavni kriteriji unutarnje diferencijacije bili su učenikovo predznanje, sposobnosti i vještine, motivacija za rad i odnos prema učenju.

Svakoj skupini tada je dodijeljeno jedno bojište kojeg je morala skupina pručiti. Svaki je učenik u razredu dobio list na kojem je bila matrica uspoređivanja. Svaka je skupina na matrici popunila samo "svoje" bojište.

Za dovršavanje matrice koristili su različite izvore. Temelj su bila dva udžbenika koji su dio obveznog nastavnog materijala u 9. razredu: Raziskujem preteklost 9 i Naše stoeletje, Šolski zgodovinski atlas, 20. stoeletje v zgodovinskih virih, besedi in slikah; Od začetka 20. stoeletja do konca prve svetovne vojne (1900 – 1918). Također je učenicima bila dozvoljena upotreba interneta.

Dok su učenici izvršavali svoje zadaće, moja je učiteljska uloga prvenstveno bila usmjeravanje i poticanje učenika. Tijekom razgovora razjasnili smo moguće probleme sa svakom grupom, uputio sam ih gdje mogu pronaći točne odgovore, a istovremeno provjeravao njihova već napisana rješenja.

Nakon 20 -ak minuta rada sve su grupe završile svoj rad. Nakon toga uslijedilo je izvještavanje odnosno prezentacija rješenja pojedinih skupina. Svaka je skupina predstavila svoje bojište, a učenici drugih skupina su rješenja za svako bojište zapisali u svoje matrice.

VOJSKOVANJE

FRONTE	CENTRALNE SILE	ANTANTNE SILE	TRAJANJE VOJSKOVANJA (ZAČETEK IN KONEC);	NAJPOMEMBNEJŠE BITKE
BALKANSKA (SOLUNSKA)	A-O - NEMCIJA - BULGARIJA	SRBIJA FRANCIJA CRNA GORA GRČIJA	1914-1918 BOJI V MESTO DO 1914-1915-BOJI V SRB. OMIK VOJSKE V GRČIJI	PLAVINA CER BITKA NA RIEKA KOLOBARA KAMARČALAN BITOLA
ZAHODNA	NEMCIJA	VB FRANCIJA BELGIJA ZDA (OD 1917)	1914-1918	BITKA PRI KRAJU VERDUN BITKA NA RIEKI MARN BITKA NA RIEKI SOMMI BITKA ZA YPRES (PLIJ)
VZHODNA	NEMCIJA A-O	RUSIJA	1914-1917 *EDIVA KJEI ZMAJO CENTRALNE SILE	TANNENBERG RIEKA VISLA BITKA KARPATI KAZUBSKA USTERA
JUGOZAHODNA (SOŠKA)	A-O NEMCIJA	ITALIJA (KASNIJE FRANCIJA VB, ZDA)	1915-1918 DOMIK NA BEO PIA 1915-1917- BITKA SOŠI	12 OFEUBZIV (11 ITALJANSKI, 1 A-O, DABDOL) ZVAJE: NEMCIJA 6. BITKA-DOJ ZA CORICOU DOBRODOB 11. BITKA-DABDOL KENJA, 12. BITKA-CUDEZ PRI KOBARIDU.
BLIŽJEVZHODNA (KAVKAŠKA)	TURČIJA	VB RUSIJA FRANCIJA	DECEMBER 1914- NOVEMBER 1918	CALIPOL/DAODAVELE-1915-1916 KAVKAZ-1914-1917
POMORSKA VOJNA	NEMCIJA A-O	VB ITALIJA ZDA	1914-1918	VELIKA POMORSKA BITKA JUTLAUDIJA MORSKA BLOKADA NEMCIJE 1914-1918

Fotografija 3: Primjer riješene matrice uspoređivanja (Izvor: Osobna arhiva, 2019.)

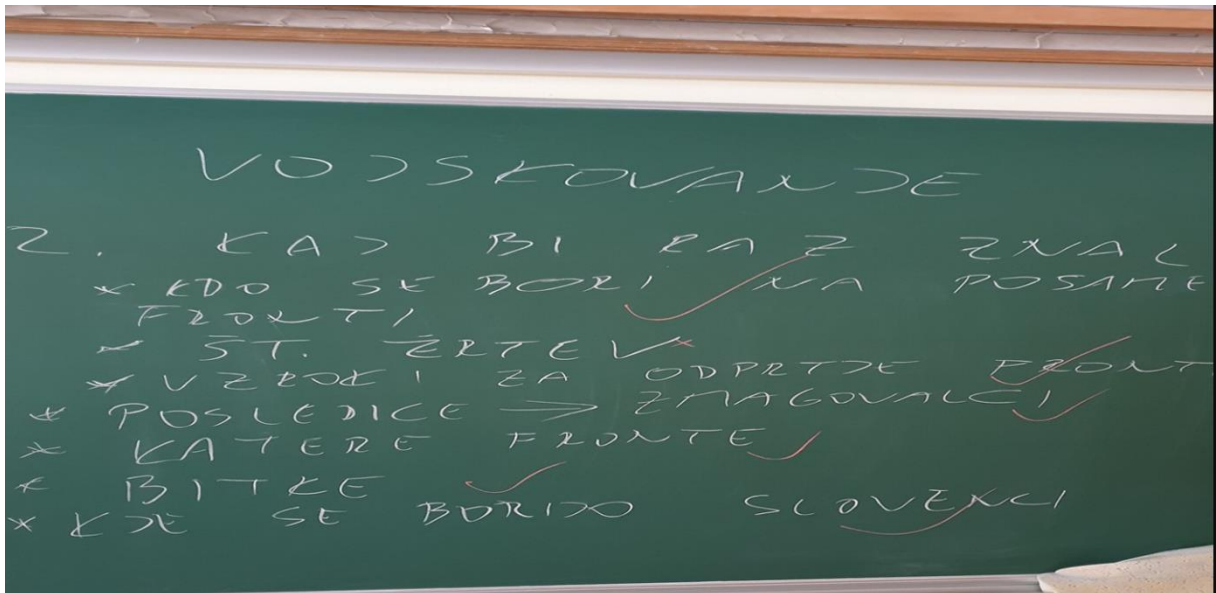
4. 1. Povratne informacije

Koliko su učenici bili uspješni u stjecanju znanja iz ove teme provjerili smog uz pomoć kviza na Kahoot platformi.

Učenici su, još uvijek podijeljeni u grupe, odgovarali na pitanja koja su se pojavila u kvizu. Zbog slabije mogućnosti pristupa internetu, učenici nisu odgovarali pojedinačno već kao grupa.

Veza na kahoot kviz: <https://create.kahoot.it/details/1cfa09ae-ac9e-4419-99a4-8b81e011b50a>

Nakon kviza uslijedio je pregled postizanja zacrtanih ciljeva. Utvrdili smo da smo savladali sve ciljeve koje smo postavili na početku sata i možemo potvrditi, da smo uspješno stekli nova znanja.

Fotografija 4: Provjera postizanje ciljeva (Izvor: Osobna arhiva, 2019.)

5. Zaključak

Činjenica da se većina nastave povijesti odvija frontalno, gdje učitelji govore učenicima ključne činjenice koje zapisuju u bilježnicu i uče ih napamet, odvrća učenike od željenog razumijevanja povijesti i ne predstavlja izazov za otkrivanje novih činjenica. Tako su učenici u procesu učenja pasivni slušaoci a ne aktivni akteri odnosno sukreatori učnog procesa. Takav način nastave ne uklanja jedan od najvećih problema samostalnog učenja povijesti, da učenici ne znaju sami izvući najvažnije iz mnoštva podataka zapisanih u udžbenicima.

Korištenjem elemenata formativnog praćenja stvari se prikazuju u potpuno drugom svjetlu. Nakon lekcije opisane u članku, možemo zaključiti da su učenici uspjeli izvući najvažnije podatke, da su stekli važno nastavno sredstvo te da su upoznali nove izvore za učenje na temu Prvog svjetskog rata. Učenici su bili aktivni dva školska sata, nastava je cijelo vrijeme bila dinamična i zanimljiva učenicima, koji su međusobno surađivali i što je najvažnije, bili su sukreatori procesa učenja i stoga su odgovorni za prijenos i usvajanje znanja.

6. Literatura

- [1] Brodnik, Vilma. Formativno spremljanje in vrednotenje znanja in učenja. <https://jazon.splet.arnes.si/formativno-spremljanje-in-vrednotenje-znanja-in-ucenja/> (16 .8. 2021).
- [2] Hattie, John (2012). Visible learning for teachers. New York&London: Routledge.
- [3] Hattie, John. Visible learning, Tomorrow's Schools, The Mindsets that make the difference in Education. <http://www.vs-kombre.kk.edus.si/komercialist/visiblelearning.pdf> (16. 8. 2021).
- [4] Kerndl, Milena (2014). Bralna pismenost – bralne učne strategije. Gradivo za seminarje. Zavod RS za šolstvo.
- [5] Pečjak, Sonja, Gradišar, Ana (2015). Bralne učne strategije. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- [6] Peršolja, Mateja (2016). Kako formativno spremljati?, gradivo za predavanje. Zavod RS za šolstvo.
- [7] Učni načrt. Program osnovna šola. Zgodovina. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_zgodovina.pdf (1. 10. 2021)
- [8] William, Dylan (2013). Vloga formativnega vrednotenja v učinkovitih učnih okoljih. V: O naravi učenja. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Stručni rad

KORIŠTENJE OTPADNOG MATERIJALA U NASTAVI

Tatjana Hren, prof.
OŠ Žužemberk, Područna škola Dvor

Sažetak

Svjetski dan planeta Zemlje obilježava se 22. travnja svake godine. Toga dana organiziraju se različite aktivnosti u svrhu podizanja svijesti o potrebi zaštite okoliša. Dan planeta Zemlje prvi put je organizirano obilježen 1970. godine, a sada je to globalni događaj koji koordinira Mreža Dana planeta Zemlje u više od 192 zemlje. Djeca su naša budućnost i potrebno je poticanje učenika na vođenje brige o našem planetu.

Ključne riječi: nastava na daljinu, iskustvo, zaštita okoliša, poticanje brige o našem planetu, aktivnosti učenika

1. DAN PRIRODNIH ZNANOSTI: DAN PLANETA ZEMLJE

S učenicima trećih razreda smo u travnju na tu temu organizirali dan prirodnih znanosti na daljinu. Učenici su u uvodnom dijelu putem Zoom-a poslušali priču "Zemlja je dobila temperaturu", nakon čega smo razgovarali o njezinom sadržaju i o tome koliko je važno voditi brigu o našem planetu. Kroz lik male tratinčice koja raste usred betona, priča govori o tome kako svaki pojedinac može utjecati na to da se nešto promijeni.

Smatram da djecu treba naučiti razmišljati u tom smjeru, odnosno da je važan svaki glas, svatko od nas te da zajedničkim snagama možemo postići i neke više ciljeve.

Da bi ih potaknula na razmišljanje, postavila sam im nekoliko pitanja: "Na koji način bi mogao/mogla doprinijeti brizi o prirodi?", "Kako možeš doprinijeti čistom okolišu?", "Što možeš napraviti kod kuće ili u školi?". Zatim smo pogledali kratki crtić pod naslovom "Kako možemo održati Zemlju lijepom i čistom?", koji nas je potaknuo na razmišljanje o tome kako sami možemo brinuti o našem planetu: gašenjem svjetla, štednjom vode, prelaženjem kratkih udaljenosti pješice ili biciklom, odvajanjem otpada, korištenjem ambalaže za višekratnu uporabu, primjerice platnene torbe za kupovinu. Slijedile su upute za samostalan rad koje su učenici mogli pronaći i u virtualnoj učionici. Preko poveznica mogli su se upoznati s nekim činjenicama o otpadu. Samostalno su pročitali tekst o vrstama otpada i pregledali simbole za opasne tvari.

Učenici su zatim odradili sljedeće zadatke, od kojih su prvi i drugi zasigurno razveselili njihove roditelje :):

- POSPREMI SVOJU SOBU I PRAVILNO ODVOJI OTPAD.
- POMOZI RODITELJIMA U UREĐENJU OKOLIŠA, STAVI ZAŠTITNE RUKAVICE NA RUKE I POKUPI SMEĆE OKO KUĆE.
- NAPRAVI VLASTITI PROIZVOD od očišćenog otpada I OBJAVI FOTOGRAFIJU U VIRTUALNOJ UČIONICI: Učenici su kod kuće potražili različiti otpadni materijal (plastične boce i čepove, papirnate kutije, tuljke i sl.), očistili ga i od njega izradili nove predmete. Mogli su mu dodati i neku poruku.

Na kraju su na mrežnoj poveznici istražili kako postati SUPERHEROJ i razmislili kako to novo stečeno znanje mogu upotrijebiti i u školi.

Učenici su s veseljem sudjelovali u ovim aktivnostima i izradili zanimljive predmete čije su fotografije objavili u virtualnoj učionici. Njihove su ideje bile čudesne i nadasve maštovite. Taj je dan predstavljao poseban poticaj učenika na vođenje brige o našem planetu.

Slika 1: Vlastiti proizvod učenice.

Slika 2: Vlastiti proizvod učenika.

Slika 3: Vlastiti proizvod učenika.

2. GRADOVI I SELA IZRAĐENI OD OTPADNOG MATERIJALA

Učenici su također izradili gradove i sela od otpadnog materijala. U dijelu nastavnog programa koji se odnosi na okoliš, učenici su se upoznavali s naseljima i njihovim značajkama i razgovarali o sličnostima i razlikama između sela i grada. Pomagali smo si crtanjem presjeka. Na ploči sam nacrtala dva kruga koja su se presijecala u sredini. S jedne strane smo ispisali značajke gradova, s druge strane značajke sela, a u sredini - presjeku, pojmove koji su karakteristični za obje vrste naselja. Tijekom ispisivanja pojmova koristili smo se stečenim iskustvom.

Prije toga smo otišli u šetnju našim selom, pri čemu sam pozornost učenika usmjeravala na zgrade, ljude, promet, oblik i veličinu kuća. Gradove smo razgledavali uz pomoć fotografija na internetu. Učenike je najviše iznenadilo koliko više ljudi može živjeti u samo jednom gradu nego, primjerice, u nekoj maloj zemlji.

Zatim su dobili zadaću da kod kuće potraže papirnate kutijice, tuljke, papir u boji, škare i ljepilo. Mogli su sami odlučiti hoće li napraviti selo ili grad. Kuće su prvo morali oblijepiti papirom i na njima nacrtati vrata i prozore, zatim su mogli sami odabrati kako će sve zajedno obojiti i ukasiti. Na taj sam način kod učenika

potaknula kreativnost i korištenje vlastite mašte; u izradi su mogli upotrijebiti razne igračke, vozila i tako doraditi izgled naselja.

Nastali su čudesni originalni radovi; gradovi su bili prepuni nebodera, cesta, njihove su prometnice vrvjele vozilima, imali su zoo-loške vrtove, gradska kupališta, parkove, dječja igrališta, trgovačke centre, salone automobila, banke, velike škole...

Slika 4: Grad.

Slika 5: Grad.

Slika 6: Grad.

S druge pak strane, sela su zasjala u zelenom, s brojnim vikendicama i gospodarstvima, s mnogo životinja, konja, brda i dolina. Tu i tamo nalazila bi se pokoja trgovina, crkva, pekarnica i slično.

Slika 7: Selo.

Slika 8: Selo.

Slika 9: Selo.

Učenici su fotografije poslali u virtualnu učionicu. Kad smo se vratili u školu, uslijedila je projekcija. Pogledali smo svaku fotografiju, pohvalili i divili joj se, a svaki je učenik ispričao kako je izradio svoje naselje.

Zatim su na satu slovenskog jezika, koristeći se svojim fotografijama i vlastitom maštom, napisali priče o tome što se događa u selima i gradovima koje su samostalno izradili. Misli učenika preplavili su bajkoviti heroji pomiješani sa svakodnevnim predmetima, igračke i životinje naoko su oživjeli i tako je svatko sastavio vlastitu priču.

3. DODATNI ZADACI

3.1. IZRADA TORBI ZA KUPOVINU

Za izradu torbi koristili smo stare majice. Odrezali smo im rukave, a donji dio izrezali na trake dužine oko 7 cm. Trake smo s unutarnje strane zavezali skupa i tako dobili dno torbe za kupovinu. Tako smo napravili koristan predmet koji će djeca jednog dana moći koristiti.

Slika 10: Torba za kupovinu.

3.2 IZRADA POSUDICA ZA ODLAGANJE PRIBORA ZA PISANJE

Potražili smo ambalažu različitih oblika: okrugle kutije u obliku cilindra i niže kutijice izrađene od papira i plastike. Sve smo ih oblijepili i ukrasili, a prije toga razmišljali u koju svrhu ćemo ih koristiti. Djeca su u ovako napravljene posudice spremala bojice, flomastere, kistove, spajalice, čavlice, gumice i ostali pribor za pisanje. Korisna stvar ako želimo imati uredan pisaći stol.

Slika 11: Posudice za odlaganje pribora za pisanje.

4. ZAKLJUČAK

Djeca su naša budućnost i oni su ti koji će održavati okoliš čistim, lijepim i čudesnim za sve buduće generacije, stoga je ispravno poticati ih da razmišljaju i djeluju na primjeren način.

Stručni rad

PROVEDBA ŠKOLSKOG NOVINARSTVA TIJEKOM NASTAVE NA DALJINU

Katja Janič

I. OŠ Celje

Sažetak

Nastava na daljinu predstavljala je veliki izazov i za nastavnike i za učenike. Jedan od problema sa kojima su se učenici suočili bilo je to što su veći dio dana provodili sjedeći - ujutro su imali satove videokonferencija, često su poslijepodne opet sjedili za računalima jer su morali odraditi domaću zadaću i poslati učiteljima dokaz o zadaći. Kako bih unijela više kretnje u njihov svakodnevni život, osobito ujutro kad su imali nastavu, sustavno sam počela birati zadatke promicanja kretanja u obveznom izbornom predmetu koji predajem što su učenici s oduševljenjem prihvatili. U članku su predstavljene motivacijske strategije i metode rada kojima sam se koristila tijekom učenja na daljinu prilikom rada s učenicima 9. razreda na obveznom izbornom predmetu školsko novinarstvo. Snimanje prologa vani na svježem zraku, književna šetnja ulicama Celja, priprema točaka za proslave e-škole u prosincu i veljači (glazbene ili plesne točke, dramatizacija odabranih ulomaka ...) jedni su od tjednih zadataka koji će biti detaljnije predstavljeni u članku.

Ključne riječi: rad na daljinu, kretanje, školsko novinarstvo, odabir oblika rada

1. Izborni predmet u osnovnoj školi – školsko novinarstvo

Školsko novinarstvo je društveno-humanistički izborni predmet koji nadograđuje predmet slovenski jezik, a namijenjen je učenicima 9. razreda jedan sat tjedno ili 32 sata godišnje.

Učenici tokom nastave tog predmeta upoznaju najčešće oblike novinarske komunikacije (članak, intervju, okrugli stol, reportaža ...), čitaju i analiziraju tisak u novinama i časopisima, prate radijski i televizijski program te stvaraju kritički odnos prema medijima. Iskušavaju se u ulozi novinara, razumiju da mediji ne zrcale svijet, već ga konstruiraju i stvaraju. Naglasak kod nastave je na stjecanju iskustva (kreiranje tekstova) te istraživanju i timskom radu (izrada školskog biltena, praćenje događaja). [2]

2. Izazovi učenja na daljinu

S jedne strane učenje na daljinu omogućilo je fleksibilnost, prostornu, a ponekad čak i vremensku neovisnost, a s druge strane predstavljalo je veliki izazov, osobito na području (samo)motivacije i organizacije. Naravno, odgovarajuća informacijska tehnologija i osnovna razina računalne pismenosti također su važne za uspješan rad i učenje na daljinu. Učenje na daljinu imalo je i pozitivnih i negativnih strana. Među negativima svakako se ističe sjedenje za računalom po više sati (učenici od 6. do 9. razreda imali su svaki dan sate videokonferencija, što je iznosilo 5 do 6 sati dnevno, a nakon nastave morali su pregledati sadržaj internetskih učionica, napraviti te podnositi zadatke isl.).

Kod izbornog predmeta školsko novinarstvo, od samog početka učenja na daljinu, birala sam zadatke koje bi učenici mogli raditi bez računala (čak i ako izvještavanje o obavljenom poslu nije moguće bez njega) i u pokretu, npr. snimanje priloga u prirodi itd.

Cilj mi je bio da djeca steknu iskustvo na aktivan i kreativan način u okviru ove teme; uče, zabavljaju se i istovremeno se opuštaju. Kako su učenici prvih nekoliko tjedana hvalili ovakav način rada, nastavili smo sa zadacima koji su od njih zahtijevali kretanje tijekom učenja na daljinu. Tijekom satova na daljinu učenicima sam svaki tjedan dodijelila novi zadatak. Upute za rad objavljene su u internetskoj

učionici već u ponedjeljak, a učenici su imali rok do kraja tjedna da ispune zadatak (obično do nedjelje).

U ovom radu ističem praktične primjere zadataka u kojima je naglasak na stjecanju iskustva, istraživanju i timskom radu. Tako su učenici svoju diječju znatiželju usmjerili u aktivan i kreativan rad kojim su poticali kreativnost mišljenja, govorenja i pisanja.

2.1. Primjer zadataka u školskom novinarstvu za vrijeme učenja na daljinu

a) Duža šetnja s fotografijama

Upute za rad: Idite u dugu šetnju, napravite nekoliko fotografija i pošaljite mi ih e-poštom do nedjelje navečer ili ih pošaljite u internetnu učionicu. Ukratko opišite svaku fotografiju (na primjer: možete zapisati gdje je i kada je snimljena, s kim ste otišli u šetnju itd.).

b) Televizijski prilog

Upute za rad: Pripremit ćete, odnosno snimiti kratak prilog koji bi bio prikladan za emitiranje na televiziji. Preporučuje se, da prilog snimate vani na svježem zraku. Što se tiče sadržaja, imate slobodne ruke što znači da je izbor teme na vama. Ipak nudim vam nekoliko primjera koji će vam pomoći:

- možete sebe staviti u ulogu meteorologa i snimiti vremensku prognozu,
- sportski ste novinar i snimate sportske reportaže ili vijesti,
- možete snimiti oglas za bilo koji proizvod ili uslugu,
- novinar ste i izvještavate o aktualnim događajima u gradu (virus, tuča, oluja, požar itd.).

Vaš snimak (telefonom) trebao bi biti između 1 minute i 1 minute i pol. Prilikom snimanja morate pripaziti i na kretanje, govor, mimiku, geste jer, kao što se sijećate iz nastave, pred kamerama nije bitan samo govor, nego cijela izvedba.

Cijelo tijelo radi, važna je poza, mimika lica i tijela, grimase ... Također treba obratiti pažnju na glas (glasnoću, visinu, brzinu govora). Dobro razmislite o tome, kako pomoću mašte najbolje pripremiti svoj nastup. Vjerujem da imate više nego dovoljno ideja i da ćete snimiti zanimljiv prilog. Zadatak možete mi poslati e-poštom ili putem www.wetransfer.com ili ga poslati preko učionice na školskoj mreži.

c) Priprema e-školskih proslava

Tijekom nastave na daljinu s učenicima pripremili smo dvije e-proslave (povodom Dana neovisnosti i jedinstva u prosincu i uoči Slovenskog kulturnog praznika u veljači). Učenici sudjelovali su u svim fazama proslave; od planiranja (ideje scenarija) do izvođenja (svaki je snimio određeni prilog koji je na kraju uključen u e-proslavu). U obje smo proslave uključili veliki broj točaka koje su zahtijevale kretanje učenika.

Na sličan smo način pristupili objema proslavama. U fazi planiranja učenici dobili su sljedeće upute: Uoči proslave Dana neovisnosti i jedinstva razmotrite scenarij. Pošaljite mi svoj prijedlog scenarija do nedjelje navečer. Razmislite i o tome na koji bi način mogli sudjelovati u proslavi (dali bi se iskušali u ulozi najavljiivača, svirali nešto, pjevali, plesali ...).

U nastavku sam na temelju prijedloga napisala cijeli scenarij i podijelila uloge učenicima (uzimajući u obzir njihove želje). Zatim smo krenuli sa snimanjem priloga. Svaki od njih dobio je detaljne upute o načinu snimanja. Oni koji su čitali povezujući tekst dobili su zadatak snimati stojeći dok su ih ostali, koji su surađivali s glazbenim ili plesnim točkama, i onako snimali u pokretu. Prosječno prilog (snimak) pojedinog učenika bio je između 30 sekundi i 1 minute, a trajanje jedne proslave bilo je oko 15 minuta (oboje zajedno 30 minuta).

d) Priprema i provedba književne šetnje

Kad sam razmišljala o tome kako bih mogla uvesti više kretanja u nastavu obveznog izbornog predmeta, a istodobno povezati sadržaje sa slovenskim

jezikom koji također podučavam, sinula mi je ideja o književnom putu učenja šetnjom kroz Celje.

Prvi zadatak koji su dobili bio je sljedeći: Istražite koje spomenike, kipove, spomen obilježja itd. možete pronaći u svom domaćem gradu (većina učenika živi u Celju; dvije učenice koje nisu iz Celja zadaću su uradile u svom domaćem kraju). Navedite najmanje 5 i uz njih navedite gdje se nalaze. Učenici su odradili jako dobar posao i većina njih naveli su sljedeće spomenike: Alma Karlin, Primož Trubar, Karel Destovnik Kajuh i Fran Roš.

Sljedeći su tjedan morali prošetati do najmanje tri odabrana kipa i tamo se fotografirati.

Za sljedeći zadatak imali su dva tjedna. Upute za rad: Svatko od vas će pripremiti prezentaciju dviju poznatih osoba. Prilikom traženja podataka usredotočite se na život i rad te objasnite zašto je ili kako je osoba vezana uz Celje. Imajte na umu da ćete prilikom šetnje kroz Celje predstaviti ono što ćete napisati na pojedinim točkama. Napomena: Svakom učeniku dodjeljujem dvije osobe od sljedećih: Anton Aškerc, Karel Destovnik Kajuh, Alma Karlin, Vladimir Levstik, Rudolf Maister, Fran Roš, Primož Trubar, Anton Novačan, Vatroslav Oblak, Anton Martin Slomšek. U potrazi za podacima učenici se usredotočuju na podatke o životu i radu. [1]

Zadatak za sljedeća dva tjedna: Prošećite do dva kipa koja ste predstavili prošli tjedan i ukratko ih predstavite. Pritom se snimate i pošaljite mi snimku.

3.Zaključak

Prilikom odabira aktivnosti za spomenuti izborni predmet tijekom učenja na daljinu imali smo na umu sljedeće pozitivne posljedice kretanja: otklanjanje negativnih posljedica sjedenja (revitalizacija cirkulacije krvi i frekvencije disanja, aktivacija mišićnog tkiva ...); razvijanje opuštenog odnosa učitelj-učenik. Željeli smo učenicima ponuditi zanimljive, raznolike sadržaje i potaknuti znatiželju odnosno radost prema tjelesnoj/sportskoj aktivnosti što je uostalom najbolja suprotnost dugotrajnom sjedenju i boravku u zatvorenim prostorijama.

Učenici su izuzetno pohvalili način rada i izvijestili da su dobili zadatke koji su jim bili u radost i izazov. O tome svjedoči i činjenica da su na vrijeme predali zadatke, bili motivirani za rad i često su samoinicijativno radili više nego što je zahtijevano

uputama (duže su šetali, istraživali različite puteve, posjetili i predstavili više spomenika, snimili više priloga za školske proslave itd.).

4.Literatura

- [1.]Brezovšček, A., Pekošak, L. (2017). Literarni sprehod po celjskih ulicah, raziskovalna naloga. Celje: Mestna občina Celje, Mladi za Celje
- [2.]Učni načrt za izbirni predmet šolsko novinarstvo, dostupno 29. 8. 2021 na [https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacti/izbirni/1-letni/Solsko novinarstvo izbirni.pdf](https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacti/izbirni/1-letni/Solsko_novinarstvo_izbirni.pdf)

Stručni rad

NEKA UČENJE ČITANJA POSTANE ZABAVNO

Silvija Permoser

OŠ Raka

Sažetak

Učenje čitanja najvažniji je cilj učenja u nastavi slovenskog jezika u prvom razredu. Kao dio pismenosti, rješavamo je sustavno. Počinjemo s osvještavanjem glasa, nastavljamo sa sustavnim čitanjem slova, a zatim i s učenjem čitanja. Pokušavamo navesti učenike da povežu glasove u riječi. Njegovo učenje također se može obogatiti i približiti učenicima. Moramo tražiti različite načine čitanja kako bismo održali motivaciju učenika za učenje čitanja.

Ključne riječi: čitanje, povezujući glasovi, motivacija

1.Uvod

Opismenjivanje je proces koji počinje u vrtiću i nastavlja se djetetovim ulaskom u školu. U pismenosti dijete stječe vještinu čitanja i pisanja te tako razvija komunikacijske vještine. U sklopu pismenosti razvijamo sve četiri komunikacijske vještine: slušanje, govor, čitanje i pisanje. Pechyakova [1, str. 7] kaže da je pismenost "učenje čitanja i pisanja u kojem učenik uči slova i glasove koji mu pripadaju i povezuje ih u riječi".

U 1. razredu sustavno se bavimo opismenjivanjem. Vježbamo u određivanju prvog i posljednjeg glasa i glasa u sredini, brojimo glasove u riječi, postavljamo riječi s kockama i treniramo grafomotoričke vježbe.

Postaje najzahtjevnije kada počnemo sa sustavnim razmatranjem slova i posljedično s učenjem čitanja.

2.UČENJE ČITANJA

U 1. razred dolaze učenici s različitim predznanjem glasovne svijesti i različitim tehnikama čitanja. Pojedinci znaju sva slova i tečno čitaju. Malo ljudi prilikom čitanja poštuju interpunkciju. Neki polako povezuju glasove ili sriču tijekom čitanja, a većina se susreće s učenjem čitanja u školi, dok sustavno uče slova i čitaju.

Učenje čitanja stoga treba razlikovati jer želimo da učenici napreduju u čitanju i poboljšaju svoju tehniku čitanja. Ipak, potrebno je odvojiti vrijeme za sve učenike. Naime, sva djeca trebaju slušatelja, motivatora i, naravno pomoćnika u odabiru odgovarajućeg materijala.

Poznajemo različite tehnike čitanja koje učenici ovladavaju učenjem čitanja: pravopis, spajanje glasova u riječi, sastavljanje, čitanje jednostavnih, kratkih tekstova, automatiziranje čitanja i razumijevanje čitanja.

Cilj učenja čitanja je da učenik automatizira tehniku čitanja. Tako da u čitanje ne ulaže energiju i trud u to kako će čitati, već u razumijevanje pročitano. Automatizacijom čitanja učenik tako učvršćuje tehniku čitanja, brzinu i točnost čitanja. Ipak, naš je zadatak potaknuti učenike da razumiju pročitano od prvih pročitanih riječi koje su pročitali.

Kad učimo čitati, možemo primijetiti da neka djeca imaju teškoće u pamćenju slova. Kod njih je potrebno tražiti načine kako bi slova lakše zapamtili. Najbolje su, naravno, one igre ili metode u kojima su djeca aktivna. Donosim nekoliko primjera:

- Može oblikovati slova plastelinom ili žicom.
- Slova su povezana s pokretima (pokreti cijelog tijela ili ruke).

- Igra brzog prepoznavanja slova (dijete otkriva kartice sa slovima i imenuje ih).
- Otroku lahko v vizualno podporo črke oz. abecedo obesimo na steno oz. pisalno mizo.
- Možemo igrati abecedni bingo.
- Dijetetu možemo vizualno stvoriti potporu za slovo ili objesiti abecedu na zid ili radni stol.

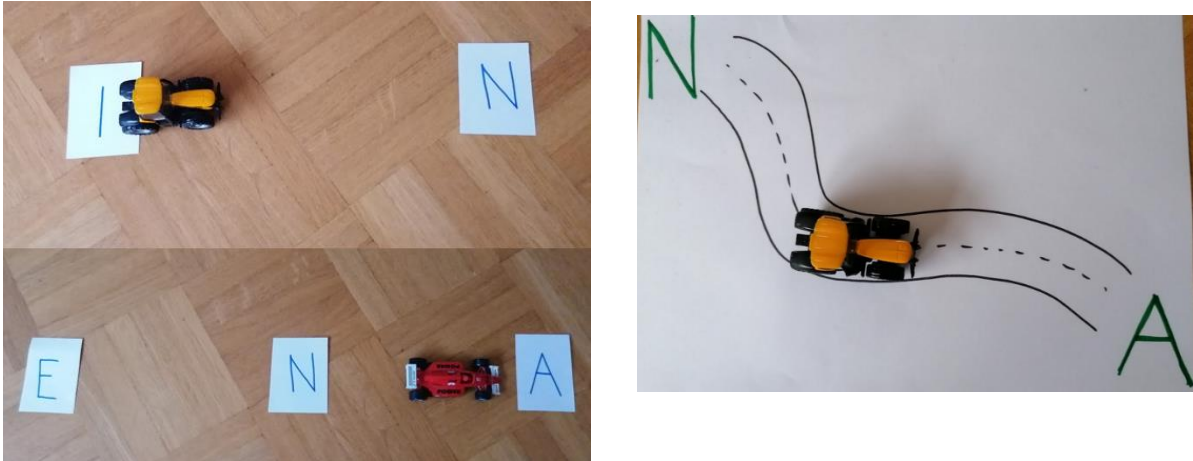
Međutim, kada primijetimo da dijete ima poteškoća u praćenju pročitanog, moramo obratiti pozornost na njegov vid. Moramo se pobrinuti da mu tekst bude dovoljno udaljen od očiju. Ako jest, pregled kod oftalmologa koristan je za provjeru ima li problema s vidom. [2]

Kada učimo čitati, pokušajmo uzeti u obzir sljedeće:

- Važan je pravilan izgovor glasova. Kad dijete glasovima doda poluglasnik, ne može ih povezati u riječ.
- Neka dijete naglas poveže glasove riječima (ne piše).
- Učenje čitanja treba biti ohrabrujuće, a ne kao prisila ili čak kazna.
- Vremensko čitanje treba ograničiti (maks. 10 min).
- Važna je kvaliteta, a ne količina pročitanog.

2.1.VJEŽBA ZA UČENJE UPAREN OG ČITANJA

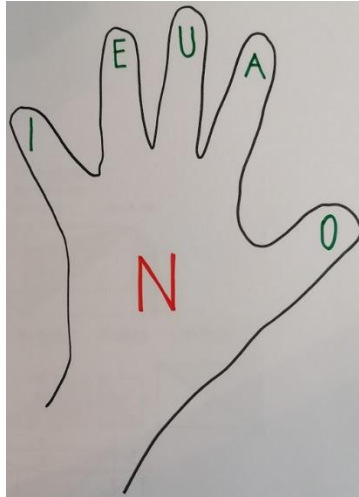
Za djecu koja tek počinju čitati, ima smisla uvesti različite načine na koje mogu vježbati povezivanje glasova. Na taj će način moći izabrati onu koja im se najviše sviđa, najbližu i tako će učenje čitanja biti zanimljivije. Djeca brzo uče kroz didaktičke igre i kretanje.

POVEZIVANJE S AUTOMOBILIMA

Slike 1 i 2: Povezivanje glasova uz pomoć automobila

Dijete stavlja karte na pod. Automobil vozi do drugog slova, dok vuče ili pjeva glas prvog slova.

Kreativna djeca također mogu izgraditi put između slova iz materijala koji im je na raspolaganju. Ako je takav način uznemirujući za dijete, potiče ga da se igra s automobilima, a na papir može napisati dva slova, jedno na početku, drugo na kraju lista. U međuvremenu crtamo cestu. Dijete vozi automobilom na cesti od jednog slova do drugog i izgovara glas pored njega. Kad je riječ o slovu na kraju lista, ono povezuje slova napisana s glasom.

POVEZIVANJE S POMOĆU DLANA

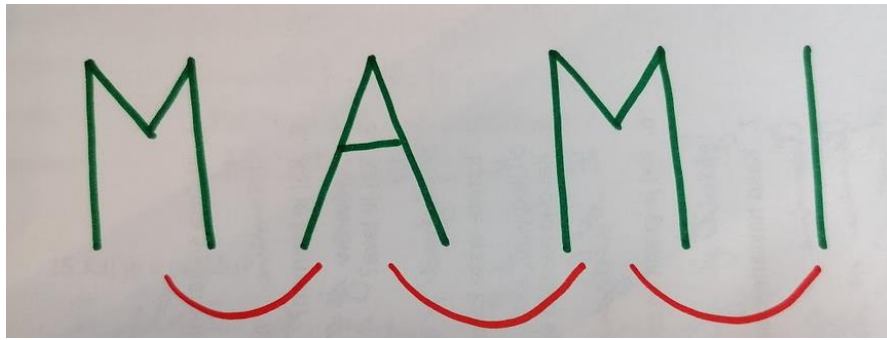
Slika 3: Obris dlana sa slovima

Obrišite djetetov dlan o papirnu maramicu. Napišite suglasnik na sredinu dlana, a samoglasnike na prste. Dijete tada prstom povlači crtu od slova u sredini do slova na prstu i glasno povezuje glasove. Može napraviti dlanove za sve suglasnike.

POVEZIVANJE POMOĆU KARATA

Slika 4: Karte sa slovima

Na karte napišite slova koja dijete već poznaje. Prva karta prelazi na drugu i pored nje izgovara glas na karti. Kad se karte spoje, izgovara glas predstavljen napisanim slovom.

POVEZIVANJE S PRSTOM

Slika 5 : Riječ s lukovima

U ovom zadatku dijete pokušava povezati nekoliko slova u riječ. Dijete ima upisanu riječ na listu. Između slova nalaze se strelice ili lukovi. Dijete izvlači glasove iz slova u slovo, prstom prati luk ili strijelu i izgovara glasove pored sebe.

2.2.ULOGA ODRASLIH (roditelja i učitelja) PRILIKOM UČENJA ČITANJA

Odrasli trebaju pokazati strpljenje u učenju čitanja. Ne smijemo prisiljavati dijete na čitanje. Također moramo omogućiti djetetu čitanje; nemojmo ga prekidati i čitati mu. Učenje čitanja zahtijeva trud, ustrajnost i želju, pa moramo poticati, motivirati i hvaliti djetov svaki mali napredak i tako održavati njegovu želju da nauči čitati.

Dijete se mora osjećati sigurno dok uči čitati. Ne moramo sjediti svaki sa svoje strane stola. Uzimamo dijete u naručje. Na taj način se neće osjećati samim, a dodir će mu dati osjećaj sigurnosti i ohrabrenja. Zadaća odrasle osobe je i redovito čitanje i odgovarajuća literatura. Tekst ne smije biti predug, a slova trebaju biti dovoljno velika. Čitateljima početnicima potrebni su tekstovi koji sadrže samo dotična slova, a ostalim čitateljima slikovnice s dovoljno ilustracija. (Šalamon, Branje in pisanje)

Djeci je potrebna motivacija za čitanje. Motivirati ih nije teško, samo moramo pronaći različite načine čitanja:

- Tekst prvo čita odrasla osoba, a zatim dijete.
- Dogovorite se s djetetom na naizmjenično čitanje (svako čita po jednu stranicu slikovnice).
- Čitajte zajedno s djetetom.
- Neka dijete pročita isti tekst nekoliko puta.
- Pišemo mu zabavne poruke.
- Može čitati kartice za kupnju i SMS poruke rodbini

3.Zaključak

Cilj učenja čitanja je da učenik automatizira tehniku čitanja. Najbrže će uspjeti ako nauči čitati povezujući glasove. Kao i sve aktivnosti učenja, čitanje je zanimljivije ako ga učimo kroz igru. Odrasli imaju važnu ulogu u učenju čitanja. Učenicima su potrebne pohvale, poticaji i motivacija i od učitelja i od roditelja.

4.Literatura

[1] Pečjak, S., 1999. Ali slišiš - ali vidiš?, Priročnik z vajami za razvoj metajezikovnega zavedanja. Ljubljana: Izolit.

[2] Šalamon Mataič, M. Branje in pisanje naj bo privlačno in zabavno. [online]. Dostopno na: <http://www2.arnes.si/~opvbisticams/gradiva/zlozenke/zlozenka.pdf>. [datum dostopa 25. 1. 2021].

Viri fotografij: osebni arhiv

Stručni rad

RAZVIJANJE PREDVJEŠTINA PISANJA KROZ KRETANJE I IGRU

Silvija Permoser

OŠ Raka

Sažetak

Prijelaz iz vrtića u školu vrlo je važna prekretnica za djecu. Djeca se jako vesele 1. razredu, a istovremeno brzo shvaćaju da se dnevni ritam u školi u mnogočemu razlikuje od onog u vrtiću. Vježbanje i igra vrlo su važne aktivnosti za djecu. Pomoću njih djeci možemo olakšati prelazak iz vrtića u školu i istovremeno ih poučavati. Stoga sam didaktičke igre i kretanje stavila u prvi plan razvoja predpismenosti i pismenosti. Razvijala sam propisane vještine (finu motoriku, pravilno držanje tijela i olovke (stisak pincete), orijentaciju u prostoru i na komadu papira, koordinaciju oko-ruka) na različite, ali aktivne načine. Osim propisanih vještina, učenici su razvili i vršnjačku suradnju, znatiželju i istraživanje.

Ključne riječi: prvi razred, predvještine pisanja, kretanje, igra

1.Uvod

Prijelaz iz vrtića u školu vrlo je važna prekretnica za djecu. Međutim, dnevni ritam u školi u mnogočemu se razlikuje od onog u vrtiću, samo da spomenem veličinu škole, broj školskih soba, školsko zvono, blagovaonicu, broj učitelja (jutarnja njega, satovi, produženi boravak). Učenici prvog razreda brzo shvate da je vrijeme u školi drugačije organizirano nego u vrtiću. To su često samo male stvari sa stajališta odrasle osobe, a za malo dijete to je nova, nepoznata situacija koja mu može uzrokovati veliki stres i nevolju. [1, str. 3] "Osnovni cilj pri prijelazu djece iz vrtića u školu je podrška djeci u novoj sredini, tj. školu, osjećati se dobro i postupno razvijati vještine življenja među vršnjacima i nove uvjete, uz podršku stručnjaka." [1, str. 3]

2.RAZVIJANJE PREDVJEŠTINA PISANJA

2.1.VAŽNOST KRETANJA I IGRE

Djeca koja 1. rujna prvi put prelaze školski prag vrlo su heterogena skupina. Njihov razvoj je u različitim fazama; razlikuju se po mnogim karakteristikama koje nastavnici moraju uzeti u obzir pri poučavanju.

Kretanje je jedna od karakteristika koja je vrlo važna kod djece, mogla bi se istaknuti kao osnovna fiziološka potreba koja značajno utječe na njihove intelektualne sposobnosti kako ističe Bregant [2]: „redovito trčanje po šumi, igra slobodnog kretanja ili udaranje lopte nogom nije samo "gubljenje vremena" ili "sagorijevanje kalorija" na terenu. Ovo ne samo da poboljšava našu tjelesnu spremnost, već ima i blagotvoran učinak na naše mentalne sposobnosti. "Dodatni sati tjelesnog odgoja ili svakodnevne vježbe, prema istraživanju, pomažu djeci da bolje čitaju, pišu i broje."

Didaktička igra je igra sa specifičnim ciljem i zadatkom, u kojoj se pravila i sadržaji biraju, organiziraju i usmjeravaju na takav način da potiču određene aktivnosti kod djece, koje pomažu razvijanju vještina i učenja. U većini slučajeva djeca nisu ni svjesna ciljeva. [3, str. 21]

Na temelju razvojnih karakteristika petogodišnjaka i šestogodišnjaka te njihovih osnovnih potreba i razlika u razvoju i znanju, postavila sam cilj da nastojim opismenjavanje u prvom razredu što više prilagoditi potrebama djece. Budući da su kretanje i igra, aktivnosti koje su najbliže djeci, stavila sam didaktičke igre, kretanje i postupnost u prvi plan razvoja vještina i opismenjavanja prije pismenosti.

2.2.RAZVIJANJE PREDVJEŠTINA PISANJA

Predvještine pisanja vrlo su važne u pismenosti. Predvještine pisanja uključuju razvoj fine motorike, ispravnog držanja, ispravnog držanja olovke (stisak pincete), smjera pisanja, orijentacije u prostoru i na komadu papira te koordinacije očiju i ruke. Sve se te vještine već razvijaju u vrtiću i ne treba ih zaboraviti kad djeca prijeđu školski prag. Aktivnosti razvoja predvještina pisanja mogu biti most koji će nam pomoći u prevladavanju poteškoća pri ulasku u školu.

U nastavku ću predstaviti neke od aktivnosti pomoću kojih možemo razvijati predvještine pisanja kroz igru i kretanje. Djeca su na ovaj način aktivna, ali istovremeno zaboravljaju da su u procesu učenja. Na taj način prilagođavamo se razvojnim karakteristikama prvašića, njihovim individualnim karakteristikama, kao i potrebi kretanja i igre.

GNJEČENJE PLASTELINA, TIJESTA ILI GLINE

Učenicima je u učionici dostupan plastelin koji se ne suši. Djeca mogu gnječiti i oblikovati plastelin prema vlastitoj želji, ili mogu oblikovati slova od plastelina. Imaju plastificirane baze sa slovima koja ih usmjeravaju oblikovanju.

Slike 1 i 2: Kalup od plastelina

OBLIKOVANJE S VLASTITIM TIJELOM I KOCKAMA

Kad učenici svojim tijelima u grupama ilustriraju različite linije, vježbaju i druge vještine; uključujući svijest o prostoru i suradnju s vršnjacima.

Linije se mogu oblikovati i kockama za povezivanje. Tada se mogu opipati i složene linije i oblici. Lego kocke mogu se koristiti za izradu složenijih figura. I oni se mogu sastaviti

vođeno ili prema vlastitoj zamisli. Učenicima su potrebne obje metode, prva za razvoj misaonih procesa, a druga za razvoj mašte. Obje su, međutim, idealne za vršnjačku suradnju

Slika 3: Sestavljanje vodoravne črte iz link kock

Slika 4: sestavljanje iz lego koc glede na slikovna navodila

REZANJE ŠKARAMA

Djeca mogu rezati prema predlošku ili prema vlastitim idejama i konceptima.

Slike 5 i 6: Rezanje prema tiskanom predlošku

TKANJE, UŠIVAVANJE I ŠIVENJE

Aktivnosti se mogu povezati s likovnom umjetnošću, vještinama učenja (vezivanje vezica) ili ponuditi učenicima kao dio aktivnog odmora.

Slika 7: Isprepletanje

Slika 8: Učenje vezanja vezica

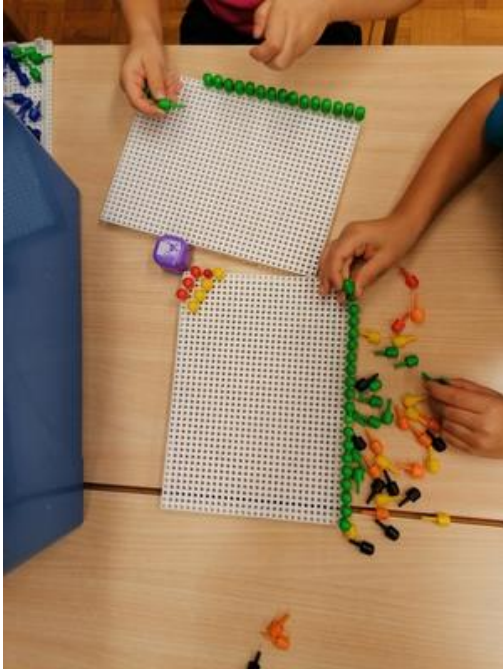
Slika 10: Nizanje na žici

Slika 9: Šivanje na papirnatom tanjuru

ŽEBLJIČKI IGRAJNE S PERLICAMA I PRIBADAČAMA

I u ovim igrama možemo voditi učenike ili im dopustiti da razvijaju maštu i surađuju sa svojim kolegama iz razreda.

Slika 11: Sastavljanje s plastičnim pribadačama Slika 12: Sastavljanje s perlicama

CRTANJE LINIJA

Crtanje linija može se naučiti na nekoliko načina: s prstom u kukuruznoj krupici, s kredom na ploči ili po asfaltu, sa štapom po tlu Učenike više zanimaju aktivnosti ako se izvode na različite načine.

Slika 13: Crtanje u kukuruznoj krupici

Slika 14: Crtanje s kredama

PRIJENOS SITNOG MATERIJALA PINCETOM

Vrlo zanimljiva aktivnost za učenike je nošenje sitnog materijala pincetom. Kako bih olakšala stisak, učenicima sam ponudila samo plastičnu pincetu koju sam kupila u ljekarni.

Slika 15: Prenosenje sitnog materijala pincetom

Predstavila sam samo dio igara i aktivnosti pomoću kojih možemo razviti vještine prepisivanja. Međutim, uvjerenam da svaki kreativni učitelj ima niz ideja pomoću kojih može razviti predvještine pisanja.

3. Zaključak

Prijelaz iz vrtića u školu važna je prekretnica za djecu. Učenici prvog razreda trebaju se naviknuti na novi dnevni ritam i mnoge druge promjene. Učitelji mogu pružiti podršku učenicima, prilagoditi se njihovom stupnju razvoja i njihovim potrebama, a posljedično ublažiti mnoge poteškoće tijekom prijelaza iz vrtića u školu. Odaberemo li kretanje i igru, definitivno smo na dobrom putu. Učenici će biti opušteni, znatiželjni i motivirani za rad. Opisane aktivnosti privukle su moje učenike. Izvodili su ih sa zadovoljstvom, a također su ih birali tijekom slobodne igre. Osim razvijanja propisanih vještina, učenici su razvili i vršnjačku suradnju, znatiželju i istraživanje.

4.Literatura

[1] Pajntar Cotič, J. in Zore, N., 2018. Priporočila za uspešen prehod otroka iz vrtca v šolo. [online] Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Dostopno na: https://www.zrss.si/zrss/wp-content/uploads/priporocila-za-vrtce_prehod_9-julij-2018.pdf [datum dostopa: 22. 11. 2019].

[2] Ratej, M., 2018. Dr. Tina Bregant, spe. pediatrije, spec. FRM. VAL 202 zManost Dostopno na: <https://val202.rtvlo.si/2018/10/dr-tina-bregant/> [datum posjeta stranice: 10. 7. 2020].

[3] Pečjak, S. (2009). Z igro razvijamo komunikacijske sposobnosti učencev. 3. dopolnjena in razširjena izdaja, 1. natis. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

[4] Gašperič, K., 2016. Z didaktično igro razvijamo predopismenjevalne zmožnosti (magistrsko delo), [online]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta. Dostopno na: http://pefprints.pef.uni-lj.si/4321/1/Z_DIDAKTI%C4%8CNO_IGRO_RAZVIJAJMO_PREDOPISMENJEVALNE_ZMO%C5%BDNOSTI.pdf [datum dostopa: 22. 11. 2019].

[5] Potočnik, M.,2016. Opismenjevanje v 1. razredu devetletne osnovne šole (magistrsko delo), [online]. Koper: Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta. Dostopno na: https://share.upr.si/PEF/EDIPLOME/DIPLOMSKA_DELA/Poto%C4%8Dnik_Mojca_2016.pdf [datum dostopa: 22. 11. 2019].

Viri fotografij: osebni arhiv

Stručni rad

KRETANJE I ISTRAŽIVANJE U ŠUMI

Breda Gruden, profesorica razredne nastave

Osnovna škola Ivana Tavčarja Gorenja vas, PŠ Lučine, Slovenija

Sažetak

Svrha aktivnosti bila je potaknuti učenike da se što češće kreću u prirodi. Aktivnost je provedena i zbog pozitivne povezanosti između kretanja u prirodi i povećane sposobnosti pamćenja. Kao takva, predstavlja alternativni način učenja. Kretanjem u prirodi u domaćoj sredini, djeca su ojačala orijentaciju, osjećaj za okolinu, ravnotežu, sposobnost promatranja i motivaciju za aktivno provođenje vremena u prirodi. No kako kretanje u prirodi i zdrava prehrana idu ruku pod ruku, aktivnosti su završavale piknikom na livadi. Svrha piknika bila je upoznati djecu s lokalnom hranom koja je napravljena od sezonskog šumskog voća, plodova i biljaka. Već s mladima treba razgovarati o važnosti lokalno proizvedene hrane, njezinim prednostima u odnosu na uveznu hranu, o tome kakav je njen utjecaj na naše zdravlje te o povezanosti zdrave prehrane i kretanja [3].

Ključne riječi: aktivnost, priroda, zdravlje, lokalno proizvedena hrana

1.Uvod

Poticanje učenika na kretanje na otvorenom zadatak je domaće sredine i škole, pa se često s učenicima preselimo u učionicu na otvorenom – u šumu, gdje izvodimo satove sporta, glazbene i likovne umjetnosti te dane aktivnosti. Želimo predstaviti fizičko – istraživačke aktivnosti koje s učenicima izvodimo na otvorenom. Na taj način učenici uče cijeniti domaću sredinu i čuvati je za buduće generacije. [1]

U našoj školi ističemo važnost lokalno proizvedene hrane i važnost zdrave prehrane, pa sam zato fizičko – istraživačkim aktivnostima u šumi dodala i piknik na livadi. Učenicima sam ponudila lokalne proizvode.

Kad je bilo lijepo vrijeme, nagradila sam učenike nenajavljenim izletom u obližnju šumu. Tako su te aktivnosti bile iznenađenje za učenike na lijep sunčan dan.

Dan aktivnosti planirala sam unaprijed. Pripremila sam pet fizičko – istraživačkih aktivnosti na otvorenom. Učenici su morali rješavati zadatke i dobivati zastavice, morali su sastavljati riječi i hodati dok su izvodili razne aktivnosti. Kao nagrada, na kraju svakog zadatka čekala ih je zastavica sa slovom, a na kraju i veliko iznenađenje koje su morali otkriti kroz aktivnosti.

2.Sadržaj fizičko – istraživačkih aktivnosti

Kad je toplo vrijeme, odmore s učenicima 1. i 2. razreda najradije provodimo u školskom dvorištu. Tako smo odabranog dana u dvorištu pronašli tajanstveno pismo i zastavicu **sa slovom P**. Nitko nije znao tko je izgubio pismo. Tajanstveno pismo jako je privuklo učenike. Bilo je adresirano na 1. i 2. razred. U čitanju su se dokazali učenici koji su već znali čitati. Pismo je pozvalo učenike na istraživački izlet u šumu. Izvršavanjem pet zadataka dobit će još pet zastavica. Na kraju će slova svih zastavica sastaviti u riječ koja ima veze sa zaključivanjem. Prvi je zadatak već bio postavljen u pismu.

2.1.Tihi put

Učenici su morali u tišini hodati do šume. [1] Ispred škole smo razgovarali o tome što to znači, a zatim smo zajedno navukli "prividnu zavjesu tišine" i krenuli prema šumi. Sa sobom smo ponijeli i pismo i zastavicu. U šumi smo "razmaknuli prividnu zavjesu tišine" i razgovarali o promatranjima putem, o osjećajima. Na vidljivom mjestu pored smreke, pronašli smo novu zastavicu. Na njoj je bilo **slovo I**.

2.2.Slijepi put

Nastavili smo put. Učenici su odjednom ugledali zavjesu (zategnuto uže i tkanina) između dva stabla (slika 1). Zavjesa je zaklanjala unaprijed postavljeno uže, ali učenici to još nisu

znali. Ispred zavjese na tlu bila je tajanstvena vreća. Na njoj je bilo novo pismo, a u njoj naočale za spavanje za sve učenike. Učenici su ponovo pomogli pročitati upute zadatka. Svaki je učenik dobio naočale za spavanje. Put od zavjese naprijed morali su prijeći prekrivenih očiju. Putem ih je vodilo postavljeno užo za koje su se mogli držati (slika 2). [1] Nakon što su svi završili zadatak, razgovarali smo o dojmovima, njihovim osjećajima, problemima. Iza zavjese su pronašli sljedeću zastavicu sa **slovom K**.

Slika 1: Početak slijepog puta

Slika 2: Slijepi put

2.3. Gledam i opažam

Išli smo naprijed kroz šumu. Učenici su nestrpljivo tražili vreću s uputama ili neke druge znakove. Pronašli su vreću, u njoj sljedeće pismo, flomastere i plastificirane podloge sa zadacima za sve učenike. U ovoj su aktivnosti morali raditi sami i u tišini. Na kontrolnom su popisu bilježili ono što su opazili u šumi (slika 3). Nagrada za izvršeni zadatak bila je zastavica sa **slovom N**.

Slika 3: Usporedba opažanja

2.4. Bosih nogu uokolo

Nastavili smo put i ušli prilično duboko u šumu. Na drvetu su učenici ugledali obješene cipele i praznu platnenu vreću. Pismo je ovaj put bilo u cipeli. Učenici su se morali izuti, spremiti cipele u vreću i nastaviti put bos. Hodali su unaprijed pripremljenim dijelom puta. Kad su svi završili, razgovarali smo o njihovim osjećajima, o tome kakvo je bilo hodanje, je li bosonogo hodanje zdravo i na što trebaju paziti kad hodaju bos. Nagrada za izvršeni zadatak bila je zastavica sa **slovom I**.

2.5. Detektivi

Nedaleko smo opet pronašli novo pismo i vreću. U njoj su bile pripremljene kutije (za jaja) sa slikovnim zadacima. Nije bilo dovoljno kutija za sve. Učenici su ustanovili da će raditi u grupama. Odredili smo ih izvlačenjem kartica u boji na kojima su bila ispisana slova. U grupi su bili oni koji su imali karticu iste boje. Kad su sastavili riječ (PRST, VODA, ZRAK, ŠUMA), dobili su kutiju sa slikovnim zadacima u koju su stavljali pronađene predmete. U kutiji je jedno mjesto bilo namjerno prazno. Na ovo je mjesto grupa mogla staviti nešto po

svom izboru. Na kraju smo razgovarali o dojmovima, grupe su predstavile što su stavile na prazno mjesto i zašto (slika 4). Kao nagradu, dobili su zastavicu sa **slovom K**.

Slika 4: Kutija za detektive

2.6. Piknik na livadi

Učenici su ustanovili da su sakupili sve zastavice. Uspjeli su riješiti zagonetku: **PIKNIK** (slika 5). U povratku, kao konačna nagrada, na rubu livade, čekao ih je unaprijed pripremljeni prostor za piknik (slika 6). Pronašli smo i posljednje pismo. U njemu je bilo napisano da je nagrada za sve izvršene zadatke šumska gozba. U košarama smo pronašli: šumski med, namaz od medveđek luka, marmeladu od šumskih borovnica, sirup od smrekinih vršaka, sok od bazge, lješnjake, domaći kruh.

Slika 5: Rješenje zagonetke

Slika 6: Prostor za piknik

3. Zaključak

Aktivnosti sam provodila i prethodnih godina, ali željela sam ih nadograditi. Tijekom školske godine škola provodi niz aktivnosti za promicanje zdrave prehrane i uporabe lokalno proizvedene hrane, koja je također uobičajena na školskom jelovniku. Zbog toga sam aktivnosti kretanja odlučila nadograditi piknikom. Tako sam učenike upoznala s lokalnom hranom koja je napravljena od sezonskog šumskog voća, plodova i biljaka. Tijekom ugodnog druženja razgovarali smo o tome gdje možemo dobiti sastojke za lokalnu hranu i ustanovili su da neke sastojke možemo dobiti i u našoj sredini – šumi.

Izvedeci razne aktivnosti u šumi, učenici uče da je šuma mjesto koje nam puno nudi. To je mjesto za kretanje, učenje, smirivanje, opuštanje i odmor. Svjesni su da u neposrednoj blizini imaju šumu i da sve navedeno mogu dobiti odmah i besplatno. Njihova osobna povezanost sa šumom potiče njihov interes i brigu o šumi. Rješavajući zadatke u grupama, oni razvijaju socijalne vještine i stječu iskustva koja su važna za obrazovanje za održivi razvoj. [1] [2]

4. Literatura

- [1.] Cornell, J. (1994). Približajmo naravo otrokom: vodič k naravi za starše in vzgojitelje. Celje: Mohorjeva družba.
- [2.] Gozd eksperimentov (2016). Priročnik za učenje in igro v gozdu. Ljubljana: Gozdarski inštitut Slovenije.
- [3.] Izbirajmo lokalno pridelano hranu. URL <https://www.nijz.si/sl/izbirajmo-lokalno-pridelano-hrano> (4. 10.2021)

Stručni rad

UČVRŠČIVANJE S DOMINOM

mag. Mateja Šilak, prof. matematike

Gimnazija Ptuj, Slovenija

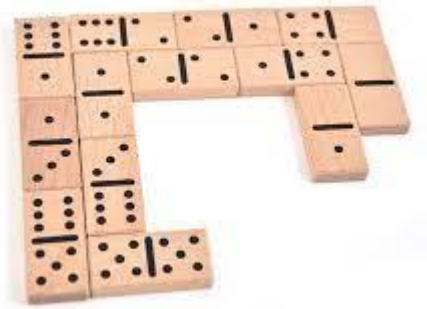
Sažetak

Ponavljanje i učvršćivanje onog, što smo naučili, važno je za dugoročno znanje. Učvršćivanje ključni je element protiv zaborava, zbog čega joj pedagoški radnici pripisuju tako važnu ulogu. Učvršćivanje znanja iz matematike također može biti zabavno. Budući da znamo, da najviše pamtimo ono što radimo, odlučila sam malo drugačije pristupiti učvršćivanju u određenim poglavljima. Napravila sam nekakva domina. Na svakoj pravokutnoj pločici ili kartici zalijepila sam dvije slike ili sliku i jednadžbu, a na poleđini kartice napisala sam slovo. Učenici moraju odgovarajuće slagati ove domina jednu za drugom. Ako su ispravno složene, mogu to saznati okretanjem domina i čitanjem dobivene lozinke. Takve se domina mogu upotrijebiti za učvršćivanje različitih tvari. Neki primjeri prikazani su u ovom članku.

Ključne riječi: domine, matematika, funkcije

1. Uvod

Domino je popularna društvena igra koja se igra pločicama s različitim brojem točaka na svakoj polovini. Igrači se moraju što prije riješiti svih pločica, a mogu ih postaviti na stol samo ako se broj točaka na njihovoj pločici podudara s brojem točaka na završnim pločicama na stolu. Često nailazimo i na domina koja imaju na svakoj polovini sliku umjesto točkica.

Slika 1. Klasične domina

Slika 2. Dječja domina sa slikama

Domino pločice nisu namijenjene samo za igru. One se mogu koristiti kao sredstvo za savladavanje raznih matematičkih pojmova i razvoj logičkog mišljenja. Uz pomoć takvih domina također možemo učvršćivati određene stvari koje smo naučili. Pogledat ćemo neke primjere učvršćivanja matematike u srednjoj školi pomoću domino pločica.

2. Ciljevi i metode rada

Matematika je često predmet koji učenici najmanje vole. Mislim da razlog tome leži u suhoparnosti činjenica koje učenici trebaju usvojiti. Zbog toga u nastavu matematike učitelji trebaju uložiti znanje, kreativnost i vještine kako bi sadržaje koje poučavaju učinili zanimljivijima.

Jedan od načina kako matematiku učiniti zanimljivom je igra. Kroz igru se lakše uči, ona u djeci pobuđuje osjećaj zadovoljstva i uspjeha. Uz didaktičku igru moguće je postići veću motivaciju, ali istodobno je ovaj način učenja djeci zanimljiviji. Čak i najteže i najsuhoparnije matematičke sadržaje učenici kroz igru usvajaju s osmjehom na licu.

Didaktičku igru učenik bi trebao doživjeti kao igru, a učitelj obraća pozornost na matematičko znanje koje učenik uči.

Organiziranjem nastave matematike upotrebom matematičkih igara razvijaju se i socijalne vještine kod učenika, povećana je njihova aktivnost, a naučene sadržaje učenici duže pamte i lakše primjenjuju u novim situacijama te tako i sama nastava u učionici postaje ugodnija i uspješnija.

Igranje domina znači eksplicitno učenje matematičkih vještina. Domina se mogu prilagoditi raznim matematičkim sadržajima. Igra domina može se staviti u proces učenja za učvršćivanje znanja na kraju nastavne jedinice.

Tijek primjene: Na svakoj pravokutnoj pločici ili kartici zalijepila sam dvije slike ili sliku i jednadžbu, a na poleđini kartice napisala sam slovo. Učenicima govorim s kojom dominom početi, a zatim ih slažu jedno za drugom, što je tipično za domino igru. Kad potroše sva domina, okreću ih i čitaju lozinku koja je napisana na poleđini i povezana je s temom. Učenici sastavljaju domina pojedinačno ili u paru.

Ne provodimo cijeli školski sat za ovu igru, već samo posljednjih 15-20 minuta, kada su koncentracija i motivacija učenika već opali da bi ponovno bili aktivni. Učenici, koji su nešto sporiji, domina su odnijeli kući jer u ovom slučaju nisu bili vremenski ograničeni u skladanju i mogli su biti koncentriraniji. Sljedeći dan vratili su domina i kazali da su ih uspjeli sastaviti i dobiti lozinku.

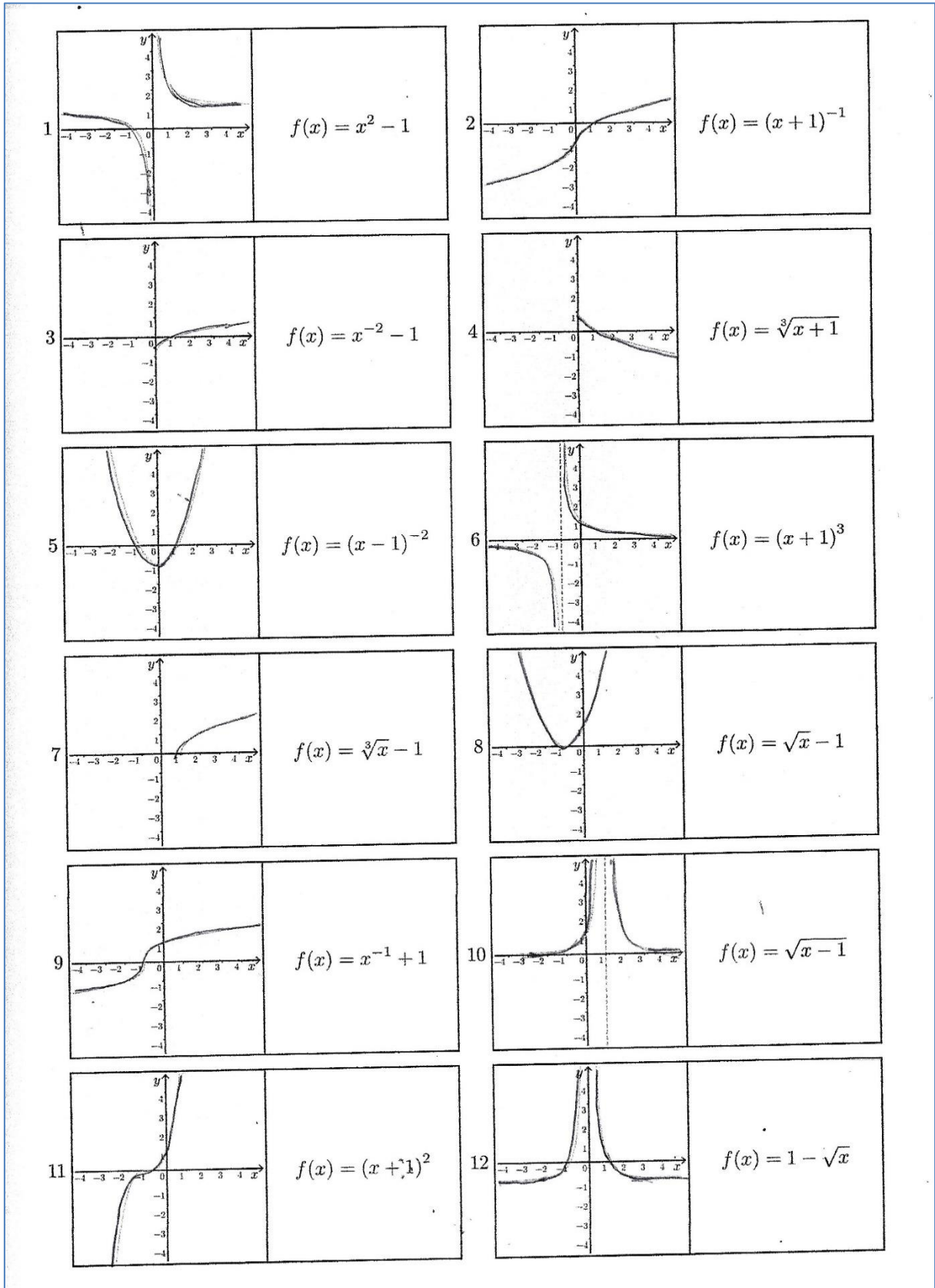
3. Matematička domina

Matematička domina možemo sami napraviti, što oduzima dosta vremena, ali ih možemo pronaći i u određenim zbirkama zadataka. Mogle su se koristiti za

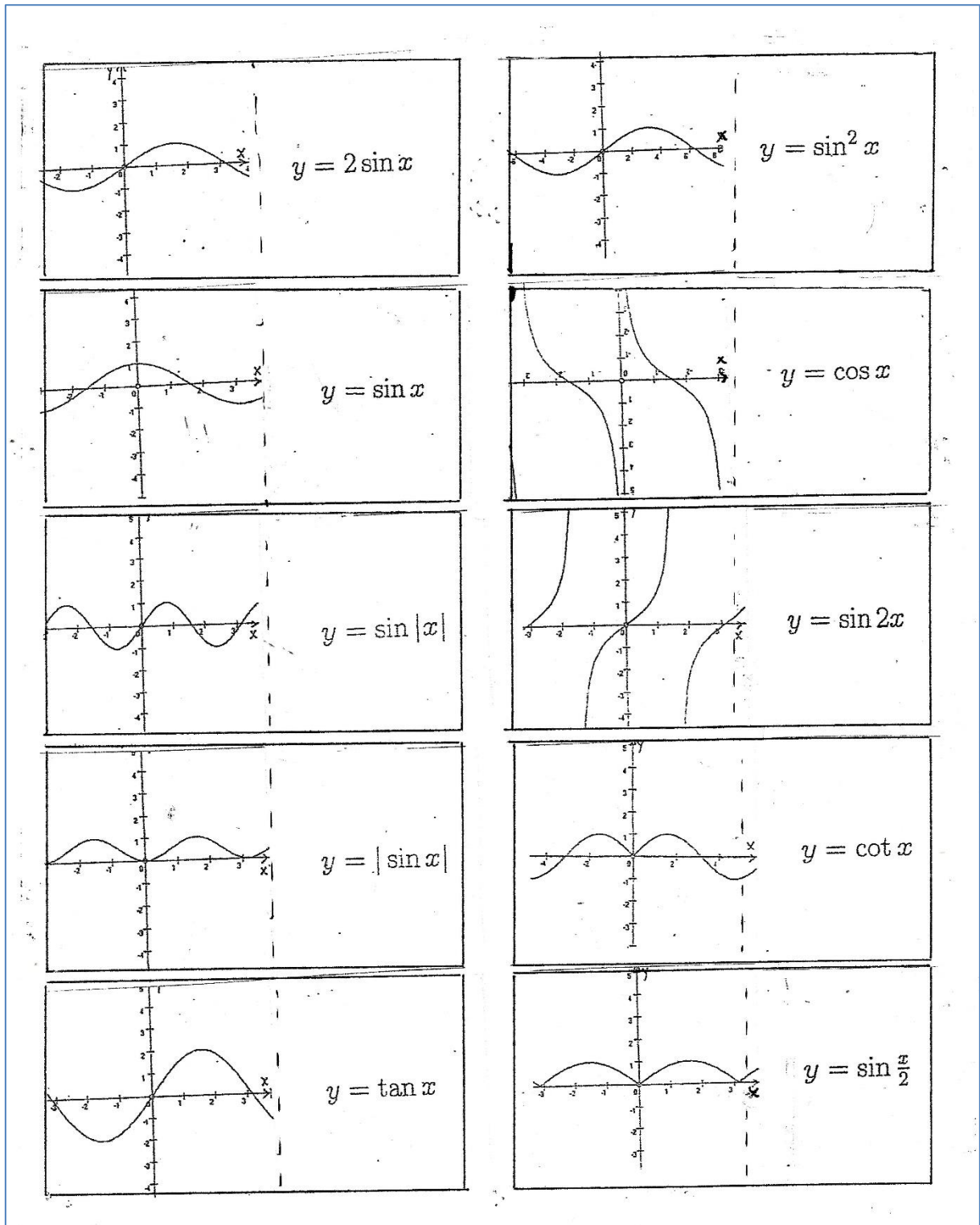
učvršćivanje gotovo svega. Pogledajmo nekoliko primjera kako bi domina izgledala za različite slučajeve u vezi sa funkcijama.

3.1. Graf funkcije

Učenicima se obično daje propis te moraju nacrtati grafikon. U početnoj fazi učenja to je definitivno potrebno, ali može potrajati. Možemo uštedjeti puno vremena dajući im propise i slike grafova, a učenici moraju pronaći odgovarajući propis za svaki graf. To mogu učiniti i uz pomoć domina, tako da imaju propis za funkciju napisanu na polovini domina, a na drugoj polovini nacrtan je graf funkcije, naravno nije isti. Na slici 3 dani su primjeri za učvršćivanje grafova korijenskih funkcija i na slici 4 trigonometrijskih funkcija.

Slika 3. Korijska funkcija

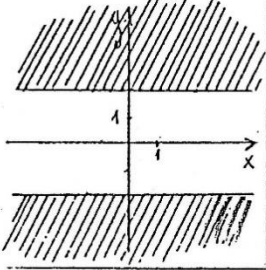
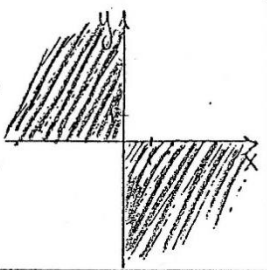
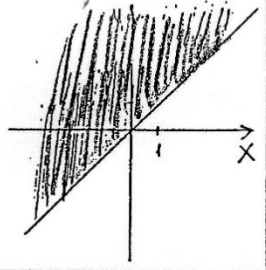
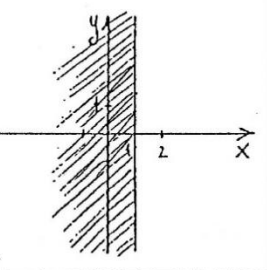
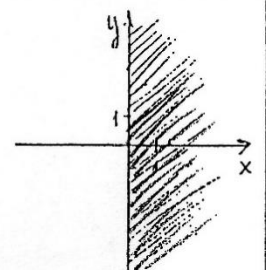
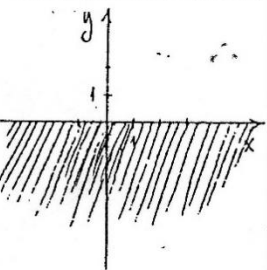
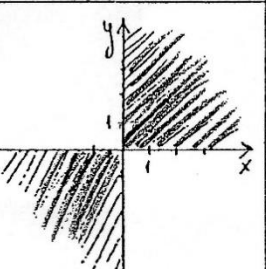
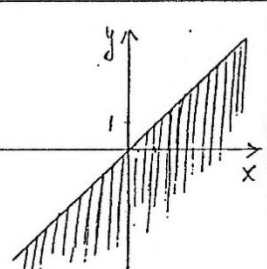
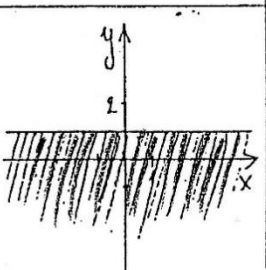
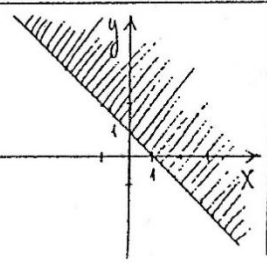
Slika 4. Trigonometrijske funkcije

3.2. Skup točaka u ravnini

Slična domina koje imamo za graf funkcije i njezino pravilo, možemo imati za bilo koji skup točaka u ravnini i njezino pravilo. Pogledajmo dva primjera. U prvom su pravci i njihove jednadžbe, a u drugom različiti skupovi točaka u ravnini i njihovi propisi.

	$x + y = 3$		$x - y = 3$
	$x + 2y = 2$		$x - 2y = 2$
	$x = 3$		$y = 3$
	$2x - y = 2$		$2x + y = 4$
	$2y - x = 6$		$3x + y = 3$

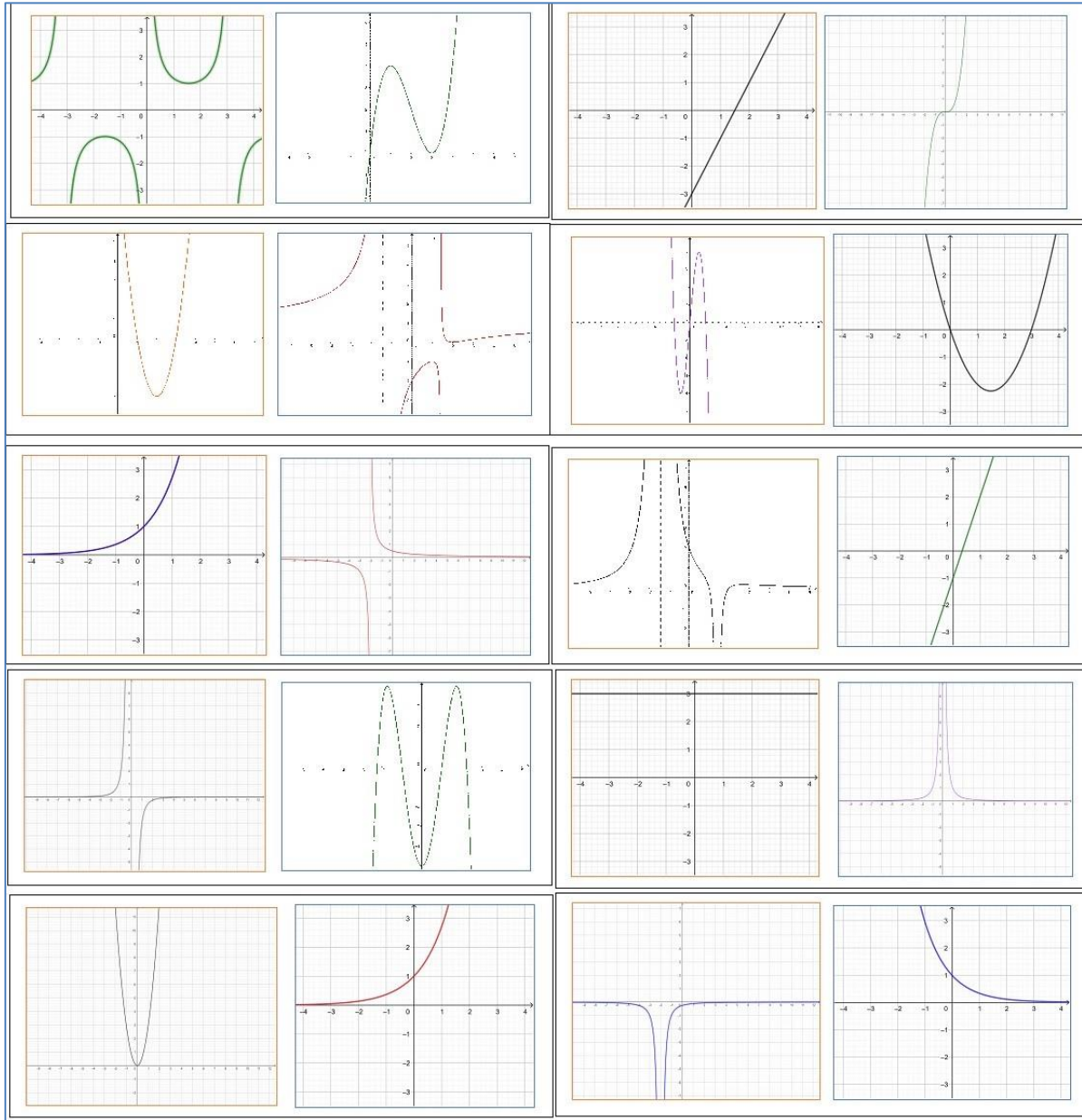
Slika 5. Jednadžba pravca

	$x \cdot y < 0$		$y > x$
	$x < 1$		$x > 0$
	$y < 0$		$x \cdot y > 0$
	$y < x$		$y < 1$
	$x + y > 1$		$x^2 = 1$

Slika 6. Skup točkaka u ravnini

3.3. Derivacija funkcije

Zadaci su nešto zahtjevniji kada moramo složiti graf funkcije i graf njezine derivacije. Budući da na obje polovine domina stoje grafovi, graničimo, na primjer, graf funkcije s narančastom bojom i graf derivacije s plavom bojom.

Slika 7. Funkcija i njezina derivacija

4. Zaključak

Na isti način, domina se mogu napraviti i za učvršćivanje različitih formula ili identiteta (na primjer, u trigonometriji). Različite igre, uključujući domina, prikladno su sredstvo za učenje matematike, ali učitelj mora razmotriti svrhu igre i smisleno je staviti u proces učenja. Svaka izvedba igre u učionici zahtijeva određenu pripremu. Iskustvo govori učitelju kakav je odnos između učinka učenja i napora odnosno vremena koje smo potrošili. Svakako je dobra ideja začiniti lekcije igrom. Učenici bi još više naučili ili još bolje učvrstili svoje znanje da sami izrađuju domina.

5. Literatura

- [1] Arnuš, O., Bon, K. M. (2010). Matematika 2, zbirka nalog za gimnazije, Ljubljana, DZS.
- [2] Igre pri pouku matematike. URL: <https://www.dmfa.si/Predavanja/Dokumenti/56/Magajna.pdf> (4.10.2021)
- [3] Ku-ku gnezdo. URL: https://www.ku-ku.mobi/i_145_jan8167-lesene-domine-za-otroke (17.8.2021)
- [4] ProfilKlett. URL: <https://www.profil-klett.hr/zaigravimo-matematiku> (5.10.2021)
- [5] Wood&dots. URL: <https://www.woodanddots.com/language/sl/product/domine-s-pikami-v-kartonski-skatli/> (17.8.2021)

Stručni rad

DJECA S DIJABETESOM U OSNOVNOJ ŠKOLI

Metka Finžgar, učiteljica razredne nastave

OŠ dr. Jožeta Pučnika Črešnjevec

Sažetak

Učim 4. razred. U prethodnoj školskoj godini sam učila učenika s dijabetesom TIPA 1 koji ima inzulinsku pumpu. Dječak ima bolest još od svoje prve godine, zato je rješenje o usmjeravanju dobio još prije polaska u školu. Unatoč tome da je prilikom rada s pumpom veoma samostalan potrebna mu je stalna i svakodnevna pomoć kod nadzora svoje bolesti. Potrebno mu je praćenje krvnog šećera i unosa odgovarajuće količine inzulina te pravilne mjere kod niske ili visoke vrijednosti šećera u krvi. U 4. razredu dobio je privremenu pratiteljicu koja će ga pratiti u 5. i 6. razredu.

Ključne riječi: dijabetes, uključenost u razrednu zajednicu, privremena pratiteljica

1. Što je dijabetes?

Poznajemo više vrsta takozvanih tipova dijabetesa. Svima je zajedničko da je nivo šećera, odnosno glukoze u krvi, previsok, što drugim riječima nazivamo hiperglikemija. Glukoza je nužno potrebna za normalan rad naših organa. Naročito mozak ne može bez nje i nužno mu je potrebna u svakom trenutku. Dakle, radi se o nekoj vrsti goriva koje je našem tijelu potrebno za njegov rad. Zato je u krvi potrebno stalno održavanje dovoljnog nivoa glukoze. Ista dolazi u naše tijelo s hranom koju konzumiramo.

Problem nastaje kada je šećera u krvi previše. Tada počinje nepovoljno djelovati na organizam.

Previsok krvni šećer posljedica je nedovoljnog lučenja inzulina, njegovog nedostatnog djelovanja ili kombinacije obojeg. [1]

Postoje dvije glavne vrste dijabetesa:

1. Dijabetes tipa 1 je kronično autoimuno oboljenje koje nastaje zbog pomanjkanja hormona inzulina.
2. Dijabetes tipa 2 je posljedica slabijeg odaziva na inzulin. Prilikom napredovanja bolesti također može doći do pomanjkanja inzulina. [2]

Simptomi dijabetesa

- žeđ
- dehidracija
- lučenje velikih količina urina
- gljivične i druge upale mokraćnog sustava
- gubitak tjelesne težine
- umor i pospanost
- zamagljen vid zbog dehidracije očne leće [3]

Inzulinska pumpa je uređaj koji neprekidno dovodi inzulin u tijelo.

Njezine prednosti su:

- omogućuje lakše uključivanje u svakodnevni raspored, život,
- fleksibilan raspored,
- olakšava planiranje obroka,
- nema više ubadanja s pjenom
- vikendima dulje spavanje [2]

2. Djeca s dijabetesom u školi

2. 1. Dugotrajno bolesna djeca

Usmjeravanje djece s posebnim potrebama u osnovnoj školi uređuje Zakon o usmjeravanju djece s posebnim potrebama (ZUOPP, 2011.).

Djeca s posebnim potrebama su

- djeca sa smetnjama u duševnom razvoju,
- slijepa i slabovidna djeca, odnosno djeca s oštećenjem vidne funkcije,
- gluha i nagluha djeca,
- djeca s poteškoćama u kretanju,
- djeca s govorno-jezičnim smetnjama,
- djeca s pomanjkanjima na pojedinim područjima učenja,
- djeca s emocionalnim poteškoćama i poremećajima u ponašanju,
- djeca s autističkim smetnjama
- dugotrajno bolesna djeca. [4]

Među dugotrajno bolesnu djecu također spadaju djeca s dijabetesom.

2. 2. Privremena pratiteljica

Dijete s posebnim zdravstvenim potrebama koje samo ne može zadovoljavati ima pravo na privremenog pratitelja sve od vrtića pa do kraja druge trijade osnovne škole. Ovdje spadaju i djeca dijabetesom. [2]

Dječak je privremenu pratiteljicu dobio tek u 4. razredu. Pratit će ga i u 5. i 6. razredu. Pratiteljica je prije početka školske godine završila obuku na seminaru o dijabetesu tipa 1 za učitelje i odgojitelje na Pedijatrijskoj klinici u Ljubljani za rad s djecom koja imaju dijabetes. S radom je započela u mjesecu rujnu. Tijekom cijele školske godine s njim je bila na svim aktivnostima na nastavi, na dnevnim aktivnostima, u školi u prirodi, na završnoj ekskurziji, za vrijeme odmora, u produženom boravku,... Čitavo vrijeme je pratila kako se dječak osjeća i rješavala nastale komplikacije. Pomagala mu je kod mjerenja krvnog šećera, utvrđivanja doze inzulina, rukovanja s inzulinskom pumpom, provođenja mjera kod hipoglikemije (snižen krvni šećer) ili hiperglikemije (povišen krvni šećer). Brinula je o preračunavanju ugljikohidrata prije užine i ručka. Posebnu pažnju je namjenjivala kod predviđenih intenzivnih fizičkih napora i stresa. Po potrebi je dječaku pomagala u školskom radu ili s njim individualno obavljala posao izvan razreda. Ako mu je bilo potrebno kretanje napustili su učionicu, otišli su na kraću šetnju, pošto je tjelesna aktivnost za njega veoma bitna. Također mu je pomagala za vrijeme školovanja na daljinu.

2. 3. Rad učitelja

Učitelji koji smo učili dječaka na početku školske godine sastavili smo individualiziran program u koji smo zapisali određene prilagodbe koje su dječaku potrebne. Kod programa su također sudjelovali roditelji i dječak. Zbog privremene

pratiteljice naš je rad bio mnogo lakši. Prije svega smo morali biti pažljivi kod većih fizičkih napora i aktivnosti koje su kod dječaka povećavale stres. Imao je mogućnost za dogovoreno i najavljeno ocjenjivanje znanja te mogućnost za produljenje vremena kod pismene provjere i ocjenjivanja znanja. Pismenu provjeru i ocjenjivanje je također mogao izvršiti individualno izvan razreda. Obzirom na njihanje šećera u krvi također mu je omogućen prekid, odnosno odgoda ocjenjivanja u slučaju eventualnog iznenadnog lošijeg osjećanja. Po potrebi smo mu prilagođavali raspored prehranjivanja.

2. 4. Uključivanje u razrednu zajednicu

Dječak je volio ići u školu. Društven je, veoma komunikativan, radoznao i bez poteškoća se uključivao u sve školske aktivnosti. Prije svega je volio sportske aktivnosti i sadržaje povezane s prirodom i tehničkim. Vrlo rado je izrađivao predmete na tehničkom. Nije imao problema s uspostavljanjem kontakta sa kolegama u razredu i vršnjacima. Većina učenika i učenica je s dječakom išla još u vrtić, zato su dobro upoznati s rutinom koja je dječaku potrebna (mjerjenje šećera, davanje inzulina, užina za vrijeme školskog rada, čest odlazak na zahod, nemir,...). Kolege u razredu njegovu bolest poznaju i također ju vrlo dobro prihvaćaju. Ako su kod njega primijetili bilo kakve promjene bili su mu spremni pomoći ili su na to upozorili učitelja. Imali su mnogo razumijevanja i kada je dječak imao poteškoće zbog povišenog ili sniženog šećera u krvi i postao je nemiran.

2. 5. Sudjelovanje s roditeljima

Sudjelovanje s roditeljima je kod djeteta s dijabetesom veoma važno. Tijekom cijele školske godine bili smo u redovnom kontaktu. Zbog Covid ograničenja smo održavali kontakte preko e-pošte i telefona. Roditelji su redovno javljali promjene u svezi s bolesti i osiguravali sve informacije koje su nam bile potrebne za rad s dječakom. Brinuli su o adekvatnosti inzulinske pumpe, mjerača šećera, glukoznim tabletama, potrebnim užinama... Također su sudjelovali s voditeljem školske prehrane, pošto je odgovarajuća prehrana kod dijabetičara veoma važna.

3. Zaključak

Rad s učenikom koji ima dijabetes za učitelja je poseban izazov, a prije svega velika odgovornost. Pratiti učenika i pružati mu svu potrebnu pomoć i podršku je još teže ako je razred brojan i u razredu je više učenika s dodatnom strukovnom pomoći. Unatoč tome da djeca s dijabetesom prema zakonu imaju pravo na privremenog pratitelja od vrtića do kraja druge trijade naš ga učenik nije

imao. Rješenje o usmjeravanju je imao još prije polaska u školu ali bez satova dodatne strukovne pomoći. Nakon ustrajanja roditelja i škole općina je u 4. razredu osigurala sredstva za privremenog pratitelja za razdoblje od tri godine. S dječakom sam kao razrednica provela najviše satova. S njim su na nastavi također radili učiteljica engleskog jezika i učitelj sporta, a nakon nastave također učiteljica produženog boravka. Povremeno su se s njim također susretali učitelji kod interesnih aktivnosti. Svi smo bili dobro upoznati s njegovom bolešću i potrebama ali bi mu za vrijeme odgojno obrazovnog procesa vrlo teško osiguravali potpunu skrb koja je dječaku bila potrebna. Privremena pratiteljica mu je čitavo vrijeme bila na raspolaganju i pružala mu je pomoć i podršku kada je to bilo potrebno. Dječak je inače prilikom rukovanja s inzulinskom pumpom bio veoma samostalan ali se uz nadzor odrasle osobe osjećao sigurnije. Zbog toga je kod školskih obveza bio opušten i također ih je lakše i bolje izvršavao. Smatram da sredstva za osiguravanje privremenog pratitelja ne bi smjela ovisiti o snalažljivosti škole ili roditelja djeteta koje ima dijabetes.

4. Literatura

- [1.] Skvarča, A. (2009.). Abecedarij dijabetesa. Ljubljana. Savez društava dijabetičara Slovenije.
- [2.] Šećerići. URL: <http://www.sladkorcki.si>, (10. 7. 2021.)
- [3.] Bilous, R. (2013.). Dijabetes. Ljubljana. Porodični liječnik.
- [4.] Zakon o usmjeravanju djece s posebnim potrebama (ZUOPP, 2011.) URL: [Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami \(ZUOPP\) \(pisrs.si\)](http://www.pisrs.si/Zakon_o_usmerjanju_otrok_s_osebniimi_potrebami_(ZUOPP)_pisrs.si) (10. 7. 2021.)

Stručni rad

MEĐUGENERACIJSKA SURADNJA – POŠALJIMO VJETRIĆ PRIJATELJSTVA

Metka Finžgar, učiteljica razredne nastave

OŠ dr. Jožeta Pučnika Črešnjevec

Sažetak

U Osnovnoj školi dr. Jožeta Pučnika Črešnjevec smo već godinama uključeni u mrežu UNESCO pridruženih škola (ASPnet). Članovi mreže svake godine organiziraju brojne projekte na kojima sudjeluju učenici srednjih škola, učenici osnovnih škola i djeca iz vrtića. Učenici 4. i 5. razreda također se uključuju u različite projekte. Jedan od projekata koji je namijenjen četvrtoškolcima i petoškolcima je projekt Pošaljimo vjetrić prijateljstva koji organizira Osnovna škola Pesnica. U sklopu projekta se povezuju s lokalnom zajednicom i domaćim društvima te jačaju međugeneracijske veze. Uče o suradnji, toleranciji, razumijevanju različitosti, nuđenju međusobne pomoći.

Ključne riječi: Unesco pridružene škole, međugeneracijska suradnja, društvo invalida

1. UNESCO pridružene škole (ASPnet)

Članovi ASPnet djeluju u duhu kulture mira i nenasilja, tolerancije i suradnje, prihvaćanju različitosti, u produbljenoj brizi za razvoj osobnosti svakog pojedinca i za očuvanje prirodne i kulturne baštine te šire našeg zajedničkog doma - planeta Zemlje.

Rad vrtića i škola temelji se na četiri Delorsova stupa obrazovanja za 21. stoljeće koji omogućuju djeci optimalan razvoj:

- Obrazovanje za znanje!
- Obrazovanje za djelovanje!
- Obrazovanje za zajednički život!
- Obrazovanje za bit [1]

2. Projekt Pošaljimo vjetroć prijateljstva

Članovi ASPnet organiziraju brojne projekte. U Osnovnoj školi Pesnica već nekoliko godina raspisuje projekt Pošaljimo vjetroć prijateljstva. Projektu su se proteklih godina također pridružili učenici 4. i 5. razreda naše škole. Povezivali smo se s društvima lokalne zajednice, prije svega s društvom invalida.

2. 1. Ciljevi projekta

- razvijanje četiri Delorsova stupa (živjeti, znati, biti, raditi zajedno),
- poboljšanje kvalitete ljudskog života,
- poticanje pozitivnih međusobnih odnosa,
- očuvanje povezanosti i suživot među generacijama te učenje od starijih,
- poticanje međugeneracijske solidarnosti i međusobne pomoći,
- promjena osobnog odnosa i postupanja,
- povezivanje sa širom lokalnom zajednicom,
- učenje nenasilnog rješavanja konflikta, a prije svega života bez predrasuda.[2]

2. 2. Društvo invalida Črešnjevec

Društvo invalida Črešnjevec djeluje pod okriljem Saveza radnih invalida Slovenije. U društvo su uključeni invalidi, zakoniti zastupnici invalida i također članovi podrške iz domaćeg kraja i šire okolice. Društvo je aktivno na različitim područjima. S različitim aktivnostima redovno i veoma rado sudjeluje s našom školom.

2. 3. Naš rad u sklopu projekta

Sa starijim i invalidima se međugeneracijski družimo na različitim priredbama, izložbama, pješačenjima,... Naše druženje se odvija tijekom čitave školske godine. 3. prosinca je međunarodni dan invalida koji svake godine posebno obilježavamo. Pripremamo zajedničko druženje i druge aktivnosti. Zajedno izvodimo radionice koje pripremaju učitelji zajedno s učenicima ili članovi društva invalida. U nastavku predstavljam nekoliko aktivnosti koje smo izveli proteklih godina.

Posjetili su nas invalidi u kolicima.

Franc Pinter Ančo je sportaš – invalid koji se bavi streljaštvom. Učenicima je predstavio svoju priču i veoma ih inspirirao. S 24 godine je u prometnoj nesreći ozlijedio leđnu moždinu i postao paraplegičar. Unatoč tome da je u kolicima postao je uspješan sportaš. Isprobao je različite sportove. Na kraju se odlučio za streljaštvo u kome je postigao brojne uspjehe. Ima 4 paraolimpijske medalje. Ovogodišnje igre u Tokiu već su njegove osme.

Slika 1 Franc Pinter Ančo - paraolimpijac

S invalidima u kolicima su se učenici isprobali u igranju košarke.

Slika 2 Košarka s invalidima.

Predstavili su nam se slikari koji slikaju ustima ili nogama.

Učenici su pogledali radove koje umjetnici stvaraju ustima ili nogama. Slikari su im u slikarskoj radionici prikazali tehnike slikanja. Učenici su se također sami isprobali u stvaranju ustima ili nogama.

Slika 3 Slikanje nogama.

Psi vodiči i pratitelji.

Svoj rad su predstavili članovi Slovenske udruge instruktora Centar za školovanje pasa vodiča i pasa pratitelja SLO-CANIS. Učenici su pogledali film u kojem su saznali kome i kako psi mogu pomoći. Upoznali su spasilačke pse, pse vodiče slijepih, pse za pomoć osobama s poteškoćama u kretanju i senzornim oštećenjima, terapijske pse, pse koji upozoravaju dijabetičare na podizanje ili pad šećera, a epileptične bolesnike na nadolazeći epileptični napad. U školskoj dvorani su nakon toga članovi izveli radionicu na kojoj su se također predstavili psi vodiči i psi pratitelji.

Slika 4 Udruga SLO- CANIS.

Slika 5 Pas vodič slijepih.

Slika 6 Spasilački pas.

Kreativne i likovne radionice

Zajedno s invalidima smo također izveli brojne radionice. Izrađivali smo cvijeće od najlonskih čarapa i krep papira. Svake godine smo napravili novogodišnje čestitke i ukrase za božićnu jelku. Izrađivali smo čajne lampe i šeširiće za igle. Za vrijeme školovanja na daljinu izveli smo likovnu radionicu na temu invalidi među nama.

Slika 7 Čajne lampe i šeširići za igle.

Slika 8 Likovno stvaranje Invalidi među nama.

3. Zaključak

Svagogodišnje međugeneracijsko druženje i suradnja koje izvodimo u sklopu projekta Pošaljimo vjetroć prijateljstva važno je za sve sudionike. Stariji i invalidi s sudjelovanjem pridobivaju na kvaliteti života, olakšavaju osjećaj usamljenosti, dobivaju osjećaj prihvaćenosti, sigurnosti i popravljaju im se tjelesno i duševno zdravlje. Stariji imaju veoma mnogo znanja i iskustva koje s druženjem prenose na mlađe generacije. Djeca na taj način uče o međugeneracijskoj suradnji, prihvaćanju različitosti i toleranciji. Za vrijeme projekta stariji su učenike naučili brojne ručne spretnosti i pričali im priče iz svoje mladosti. Učenici su shvatili da s voljom i ustrajnošću unatoč invalidnosti mogu postati uspješni sportaši, slikari ili se baviti nekom drugom aktivnošću. Učenici su na radionicama aktivni, u suradnji uživaju i svake se godine iznova vesele susreta s invalidima.

4. Literatura

[1] UNESCO pridružene škole. URL: <https://www.aspnet.si/o-mrezi/> (4. 8. 2021.)

[2] UNESCO pridružene škole. URL:[https://www.aspnet.si/projekti/2018 - 2019/posljimo-sapico-prijateljstva.html](https://www.aspnet.si/projekti/2018-2019/posljimo-sapico-prijateljstva.html) (4. 8. 2021.)

Stručni rad

ZNAČENJE PISANJA RUKOM

Vesna Penec, prof. slovenskoga jezika

Osnovna škola Gorica Velenje

Sažetak

Qui scribit, bis legit. Latinska poslovice kaže da, ako nešto napišeš, to je kao da si dva puta pročitao. Na značenje pisanja rukom upozorava projekt Tjedan pisanja rukom, u koji se svake godine uključi sve više slovenskih osnovnih i srednjih škola, knjižnica, međugeneracijskih centara i ostalih obrazovnih i kulturnih ustanova. U mnogim državama upravo 23. siječnja obilježavaju međunarodni dan pisanja. I mi u školi OŠ Gorica svjesni smo da tipkanje i klizanje po ekranu istišću pisanje rukom. Satovima krasopisa, sudjelovanjem u projektima koji potiču pisanje rukom želimo potaknuti učenike da koriste tu izvornu ljudsku aktivnost i važnu vještinu.

U školi u okviru kulturnoga maratona izvedemo i natjecanje u krasopisu, gdje tri najbolja rada nagradimo priznanjem i nalivperom, a zajedno s učenicima pripremimo i izložbu njihovih tekstova. Ove godine uključili smo se u projekt Pišem pismo prijatelju. Učenici su napisali pisma za stanovnike dva doma za starije osobe.

Ključne riječi: krasopis, tipkanje, Tjedan pisanja rukom, kulturni maraton

1. POVIJEST KRASOPISA

Krasopis je kao samostalni nastavni predmet bio u osnovnim školama u Sloveniji gotovo 200 godina. U nastavnim planovima nalazimo ga pod različitim imenima: „pravpisanje“, „lepopisanje“, „krasopis“, „pisanje“, „lepopis“. Krasopis se smatrao predmetom koji je ispod površine krio cijeli niz nauka. Pomoću njega učenici bi naučili pisane oblike i usvojili lijep i čitak rukopis. To znači da bi naučili pisati slova u jednakomjernom rukopisu i položaju te ih primjereno povezivati u riječi. Istovremeno ih je krasopis učio o čistoći, redu i pravilima. Budio im je ukus i bistrio vid, učio shvaćati oblike i odgajao ih u radišnosti, ustrajnosti i pozornosti. [3]

Opće obavezno školovanje od 6. do 12. godine u Sloveniji je uvedeno krajem 18. stoljeća kad je Marija Terezija 1774. godine izdala prvi austrijski osnovnoškolski zakon (Opći školski red), koji je između ostalog propisivao i javno ocjenjivane učenika na kraju prvog polugodišta i na kraju školske godine. Učenici su morali na tom „javnom ispitivanju“ pokazati svoje znanje koje su stekli tijekom školske godine, a učitelj je morao predložiti ispitnoj komisiji krasopisne vježbe učenika. Krasopis su u 19. stoljeću poučavali u svim razredima osnovne škole po dva sata tjedno.

Cilj poučavanja bio je stjecanje čitljivog i ugodnog rukopisa i pisma. No ubrzo su se pojavile težnje za reformom nastave krasopisa s obzirom na njegove metodologije poučavanja i kasnije zbog nepraktičnosti predmeta jer je postao previše izoliran od ostalih predmeta u školi, ali i od potreba i zahtjeva svakodnevnoga života. To je bilo i doba struje, radija, pisaćeg stroja i drugih novih tehničkih inovacija, pa krasopis više nije odgovarao duhu i zahtjevima novog doba [3].

Nakon 1929. godine pisanje su poučavali u prva četiri razreda osnovne škole po jedan školski sat tjedno. Godine 1959. taj su predmet ukinuli kao samostalan predmet; postao je sastavni dio nastavnog predmeta slovenski jezik (pisanje su ocjenjivali kao oblik rada).

Bogata zbirka svezaka – krasopisnih vježbi ili Probschriften, koji nam govore o nastavi pisanja u pojedinačnim razdobljima i o jezičnom stanju u osnovnim školama u Sloveniji, pohranjena je u Slovenskome školskom muzeju. Najstariji svezak u zbirci potječe iz 1795. godine i bio je namijenjen trivijalnoj školi u Mozirju, gdje su već tada poučavali dvojezično (<http://www.ssolski-muzej.si/slo/aboutmuseum.php?page=11>).

2. PISANJE RUKOM ILI TIPKANJE

U današnje doba mnogo se govori o dilemi o pisanju rukom ili uporabi tipkovnice, s kojom se susrećemo i na području odgoja i obrazovanja. Tipkovnica je postala dio naše svakodnevnice, a tipkanje prevladavajući način pisanja u svim dobnim skupinama. Već u predškolsko doba djeca mnogo svog slobodnog vremena namijene igri na digitalnim uređajima, odnosno na telefonima, tabletima ili računalima. Područje odgoja i obrazovanja od osnovne škole pa sve do fakulteta svake je godine sve više prožeto tehnologijom, bez koje se obrazovanje u posljednje dvije godine uopće ne bi moglo provesti. Pa i kasnije je na većini radnih mjesta tipkanje ne samo poželjna nego nužna kompetencija, koja ističe pisanje rukom.

Mišljenja o važnosti pisanja rukom i nužnosti savladavanja računalne tipkovnice su različita, a broj neuroedukacijskih istraživanja koja se trude dokazati da je učenje pisanih slova ipak važno i nužno za kognitivni razvoj djeteta neprestano raste. To naravno ne znači da tipkovnica nema važno mjesto u današnje doba razvoja digitalne tehnologije. No trebamo znati rezultate znanstvenih istraživanja i uvažavati ih pri planiranju poučavanja i edukacijskoj politici. Pisanje je važno za rano regrutiranje moždanih područja pri procesiranju slova, što je osnova za uspješno čitanje. Dakle, pisanje kod djece potiče stjecanje vještine čitanja. [1]. Pisanje, osim djelotvornijeg čitanja, također potiče procese u mozgu koji su osnova za naše razmišljanje, učenje i pamćenje. To su u svojoj studiji dokazali i Mueller te Oppenheimer (2014), nakon što su kod studenata istražili djelotvornost prakse zapisivanja predavanja prijenosnim računalom koji zamjenjuje bilješke pisane olovkom. Oni koji su bilješke zapisivali u bilježnice bili su značajno bolji od bilo koga iz druge skupine. Bili su bolji i od onih koji su u cijelosti transkribirali predavanje. Studenti koji su bilježili predavanje pisanjem općenito su zapisali manje informacija, a i manje toga doslovno. No bili su bolji u faktografskom znanju i znanju na višoj razini. Autori pretpostavljaju da pisanje olovkom ne samo da vodi ka kvalitetnijem učenju nego je i bolja strategija za skladištenje novog učenja za kasniji studij. [1].

Marijana Jazbec, predsjednica društva Volimo pisati rukom, o dilemi između pisanja rukom i tipkanja kaže da nije riječ o natjecanju jer oboje trebamo, ovisno o situaciji i prilici. Zapisnici i diplomski radovi neka budu natipkani, ali pri osobnim porukama u kojima želimo izraziti *naklonjenost, kao što je zahvala ili čestitka za rođendan*, primjerenije je da su takve poruke napisane rukom (<https://val202.rtvsllo.si/2021/01/teden-pisanja-z-roko>). Zato Jazbec naglašava da je dobro da pisanje rukom prijeđe u dnevnu rutinu, svaki dan nekoliko minuta. Time se naše motoričke vještine poboljšavaju i rukopis postane ritmičniji, pa i čitljiviji i više tekuć.

Tereza Žerdin, umirovljena specijalna pedagoginja i učiteljica, također upozorava da se u nečitkom rukopisu spajaju nedovoljno znanje pravopisa i loše oblikovana slova. Kako bi rukopis bio dobro čitak, treba ga njegovati i učiteljima ne smije biti svejedno kako učenici pišu. Ako učitelj tolerira nečitki rukopis, učenik se neće truditi kako bi ga poboljšao. (<https://casoris.si/od-neberljive-pisave-do-ucne-katastrofe/>).

3. TJEDAN PISANJA RUKOM I NATJECANJE U KRASOPISU

U ovoj školskoj godini u Osnovnoj školi Gorica odlučili smo da sudjelujemo u projektu Volimo pisati rukom jer primjećujemo da vještina pisanja rukom s razvojem tehnologije opada. Smanjenje motoričkih vještina zbog sve češće uporabe računala i ostalih mobilnih uređaja vidljiv je i u neujednačenosti rukopisa kod učenika. Pisanje dužeg teksta rukom mnogima predstavlja priličan fizički napor, neki teško pročitaju svoje nečitke zapise, a takvi radovi stvaraju probleme i učiteljima pri ocjenjivanju ili davanju povratne informacije.

Zbog izvanredne epidemiološke situacije obrazovanje se u posljednje dvije godine djelomično odvijalo i na daljinu, što je još više povećalo uporabu računala, a istovremeno se opseg radova pisanih rukom osjetno smanjio. Kako bismo upozorili na značenje njegovanja vještine pisanja rukom, naša škola povezala se s društvom Volimo pisati rukom. Osnovni je cilj društva, koje djeluje od 2017. godine, osvještavanje šire stručne i opće javnosti o važnosti pisanja rukom i poticanje pisanja rukom. Središnjim godišnjim događajima žele očuvati kulturu pisanja rukom kod mlađih i starijih, osvještivati o prednostima pisanja rukom i štetnosti pretjerane uporabe tipkovnice u pisanom komuniciranju, a prije svega upozoravati na značenje izvornosti pri pisanju rukom.

Središnji godišnji događaj društva jest Tjedan pisanja rukom, koji se odvija uz potporu Ministarstva obrazovanja, znanosti i sporta, Zavoda za školstvo RS i nekih slovenskih poduzeća. Društvo Volimo pisati rukom svake godine izabere tri ugledne osobe koje svojim rukopisima potiču pisanje rukom. Ove godine to su bili liječnik Erik Breclj, režiserka Urša Menart i biciklist Tadej Pogačar. Središnja tema za 2021. godinu bila je Pišem pismo prijatelju, a u projekt se uključilo više od 200 osnovnih i srednjih škola, domova za starije osobe, narodnih sveučilišta i knjižnica (<https://www.pisemozroko.si/>).

Naša škola također je sudjelovala u tome, i to tako da su učenici u sklopu Tjedna pisanja rukom u siječnju napisali pisma za starije osobe i zaposlenike u Domu za starije osobe Velenje i Centru za starije osobe Zimzelen u Topolšnici. Razrednice su učenicima prve trijade najprije ispričale bajku o pismu i prijateljstvu. Učenici od 4. do 8. razreda upoznali su se s projektom na satovima razredne zajednice, pogotovo s naglaskom na značenje pisanja pisama starijim osobama, koji su u ovim teškim i nesigurnim vremenima najranjivija skupina. Učenici devetih razreda napisali su pismo zaposlenima u domovima za starije osobe i na taj se način i njima zahvalili za poštivnost. Svaki učenik napisao je pismo u kojem se

predstavio (ime, razred, zanimanja/hobiji, provođenje slobodnog vremena...), a u središnjem dijelu razmišljao je o prijateljstvu i svrsi pisanja pisma. Pismo je završio sa željama koje je u novoj kalendarskoj godini poželio primatelju pisma.

Pisanjem pisama realiziralo se više ciljeva: učenici su osvještivali značenje očuvanja pisanja rukom, razvijali su empatiju, vježbali strukturu pisma i razmišljali o vlastitom doživljavanju ograničenja koja su povezana s koronavirusom. Učiteljice slovenskoga jezika i razredne nastave pregledale su sva pisma i nakon povratne informacije o odgovarajućoj strukturi i jezičnoj i pravopisnoj pravilnosti učenici su svoje tekstove prepisali pisanim slovima i likovno ih ukasili.

K pisanju motivacijskih pisama za učenike odazvalo se još 16 učitelja, školskih ambasadora pisanja rukom, koji su se obratili učenicima tijekom nastave na daljinu. Odaziv učenika bio je odličan jer smo primili oko 450 pisama, a neodgovarajućih je bilo oko 30 (nedostatan sadržaj i oblik, nečitko napisano, zgužvan papir...). Preko pisama, u kojima su učenici otkrili svoja razmišljanja o virusu, opisivali svoje hobije, pisali o prijateljima, zdravlju, svojim osjećajima, kako se osjećaju i željama za ponovnim druženjem i povratku u školu, razrednici su mogli prepoznati i prikrivene tegobe, nesigurnosti i brige trenutnog doba kod svojih učenika zbog izoliranosti od svojih vršnjaka, pa i zbog nastave na daljinu, a svoj razred možda su upoznali u drukčijem svjetlu nego do sada.

I nakon izvedbe projekta pisanja pisama u školi primjećujemo da su učenici sve manje spretni pri orijentaciji na papiru, oblikovanju slova, ne razlikuju naslove od teksta, zaboravljaju na razmake od ruba, a pri izradi estetskog rada nisu dovoljno strpljivi i ustrajni. Zato već drugu godinu zaredom u školi u svibnju organiziramo kulturni maraton, u okviru kojeg u jednom tjednu izvedemo više aktivnosti pomoću kojih osvježujemo i naglašavamo značenje kulture na svim područjima našeg života. Jedna od tih aktivnosti jest natjecanje u krasopisu. Na satovima razredne zajednice razrednici su razgovarali s učenicima o uspješnom odazivu projekta Tjedna pisanja rukom u kojem su pisali pisma štićenicima doma za starije osobe, a kako je prijeko potrebno među učenicima učvrstiti i svijest o značenju čitljivog i estetskog rukopisa, htjeli smo nagraditi one koji lijepo pišu pisanim slovima. U svakom razredu učenici su se u tjednu kulturnoga maratona natjecali u prepisivanju izabranog odlomka. Komisija je uz pripremljene kriterije ocjenjivanja (lijepo oblikovan i čitak rukopis, cjelokupan estetski dojam) u svakom razredu izabrala tri najbolja rada kod učenica i tri kod učenika. Učenika i učenicu koji su u razredu najljepše prepisali tekst nagradili su nalivperom. Pobjedničke radove izložili smo u školskoj knjižnici, a sve ostale učenici su s razrednicima izložili u matičnim učionicama.

4. ZAKLJUČAK

Uporabom suvremene tehnologije i pisanjem elektroničkih poruka pisanje rukom postaje sve više vještina koju učenici nauče u prvim razredima osnovne škole, a zatim pisana slova do kraja osnovnoškolskog obrazovanja već zamijene tiskana, odnosno slova na tipkovnici. Tijekom nastave na daljinu pisanje rukom bilo je još više zapostavljeno, stoga je bitno da učenike osvježujemo o važnosti te vještine i naučimo ih da imaju pozitivan odnos prema ručno napisanim tekstovima. Mi, učitelji, primjećujemo da su učenici pri pisanju rukom sve manje vješti, rukopis postaje nečitljiviji i ta vještina uzrokuje im sve veći napor. Kod učenika obavezno treba razvijati svijest da je pisanje rukom važno i tek kad budu znali dobro pisati, moći će praktično i djelotvorno upotrijebiti i sve prednosti digitalnog doba na suvremenim uređajima.

Kulturnim maratonom, koji u školi izvedemo u svibnju i u okviru kojeg se učenici natječu i u krasopisu, te izvođenjem aktivnosti tijekom Tjedna pisanja rukom u školi planski potičemo pisanje rukom, koje sve primjetnije zamjenjuje tipkanje. Potonje zaista omogućuje bržu komunikaciju, lakše stjecanje informacija, uštedi nam mnogo vremena i za mnogo stvari više se ne može ni zamisliti da se obave bez tipkanja na tipkovnicu. No sve više istraživanja potvrđuje da se pisanjem na

tipkovnicu aktivira manje moždanih funkcija, a podatke koje napišemo rukom lakše upamtimo i dulje vremena očuvamo. Pri pisanju rukom također smo kreativniji, imamo manje problema s održavanjem pozornosti i naposljetku, porukama napisanim rukom izražavamo poštovanje i naklonjenost prema naslovniku i napisanome dodajemo osobnu notu.

Tipkanje ili pisanje rukom? Oboje je važno. Treba poznavati prednosti digitalnih pomagala i korisno ih upotrebljavati, ali istovremeno treba biti svjestan i utjecaja pisanja rukom na pojedinčev cjelokupni razvoj.

5. LITERATURA

- [1.] Tancig, S. (2014). Kako branje spreminja možgane in kaj izgubimo, če pisanje nadomestimo s tipkanjem? Međunarodna konferencija EDUvision 2014. »Sodobni pristopi poučevanja prihajajočih generacij«. Ljubljana: [S. Tancig]. Preuzeto s internetske stranice 1. 7. 2021. <http://eduvision.si/Content/Docs/Zbornik%20EDUvision%202014.pdf>.
- [2.] Od neberljive pisave do učne katastrofe. Preuzeto s internetske stranice 13. 7. 2021. <https://casoris.si/od-neberljive-pisave-do-ucne-katastrofe/>.
- [3.] Žižić, N. (2014). Zgodovinski razvoj in pomen lepopisa v osnovnem šolstvu. Šolska kronika, godište 23 = 47, broj 3, str. 446 – 459. Preuzeto 1. 7. 2021. s <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-C40FU3OY>.
- [4.] Pisava o človeku pove celo več kot prstni odtis. Preuzeto 25. 6. 2021. s <https://val202.rtvlo.si/2021/01/teden-pisanja-z-roko>).
- [5.] Pouk lepopisja v osnovni šoli na Slovenskem. Preuzeto 25. 6. 2021. s <http://www.ssolski-muzej.si/slo/aboutmuseum.php?page=11>.
- [6.] Jazbec, M. (2016). Zakaj je v digitalni dobi pomembno pisanje z roko? Preuzeto 20. 6. 2021. s <http://solazaravnatelj.si/wp-content/uploads/2017/03/Marijana-Jazbec1-pomocniki-2017.pdf>.
- [7.] O društvu. Preuzeto 25. 6. 2021. s <https://www.pisemozroko.si/>.

Stručni rad

KAKO ZAINTERESIRATI UČENIKE ZA ČITANJE OBAVEZNE LEKTIRE

Vesna Penec, prof. slovenskoga jezika

Osnovna škola Gorica Velenje

Sažetak

Cilj je članka predstaviti obrađivanje knjige Đurđice Lovra Kuhara – Prežihovog Voranca u sklopu lektire u 7. razredu. Obavezna lektira važan je oblik razvijanja čitalačkih navika i znači učenikovo samostalno čitanje književnog djela izvan škole. Izbor knjiga nadopuna je operativnih ciljeva i sadržaja iz nastavnog plana i programa za predmet slovenski jezik, u okviru kojih učenici produbljeno upoznaju umjetnost riječi, estetske izražajne mogućnosti i osvješčuju značenje i ulogu književnih djela u prošlosti i sadašnjosti. Učitelji se na svim stupnjevima obrazovanja susreću s time kako mladima predstaviti i približiti čitanje kao zanimljivu i istovremeno poučnu aktivnost. Čitanje knjiženih djela opada sa starošću učenika, stoga je važno kod mladih čitatelja, birajući tekstove koji im se sviđaju i koristeći odgovarajuće usmjerenu metodičku pripremu, stvoriti ugodne okolnosti čitanja u okviru kojih će se planski uz doživljavanje čitanja kao nečeg ugodnog razvijati unutarnja motivacija učenika kako bi to pozitivno iskustvo još više puta ponovio. Međupredmetno osmišljenim aktivnostima obrađivanja autobiografskih crtica o djetinjstvu korušskog pisca iz 1. polovice 20. stoljeća učenici su upoznali slovenskoga autora, njegovu ulogu u razvoju slovenskoga jezika i književnosti te su se lakše uživjeli u književne likove, razumjeli opisane udaljene povijesne prilike i pokušali aktualizirati motive pojedinačnih priča.

Ključne riječi: nastava književnosti, obavezna lektira, metoda dugog čitanja, međupredmetno povezivanje

1. Nastava književnosti

Temeljni općeobrazovni predmet u osnovnoj školi u RS Sloveniji jest slovenski jezik kao prvi, odnosno materinski jezik za većinu učenika i učenica te kao drugi jezik, odnosno jezik okoline za sve ostale. Učenici i učenice pri njemu se osposobljavaju za djelotvorno govorno i pisano sporazumijevanje na slovenskome jeziku, osobito u njegovu književnom rodu, razvijaju svijest o značenju materinskoga i slovenskoga jezika, o slovenskome jeziku kao državnome i službenome jeziku, o njegovu položaju u Europskoj uniji te o njegovoj izražajnoj razvijenosti na svim područjima privatnoga i javnoga života [1]. Ciljevi predmeta tako se ostvaruju pomoću nastave jezika i književnosti u okviru svih aktivnosti sporazumijevanja: razgovaranja, dopisivanja, slušanja, čitanja, govorenja i pisanja.

Prihvaćanjem, razumijevanjem, doživljavanjem i vrednovanjem književnih djela učenici stječu književno znanje i također razvijaju doživljajnu, maštovitu i intelektualnu sposobnost te sposobnost stvaralačkog vrednovanja. Postavljanje teksta u vremenski i kulturni kontekst te znanje povijesti književnosti omogućuju im dublje doživljavanje, razumijevanje i vrednovanje književnih djela. Literarno-estetski doživljaj, poduprt znanjem povijesti književnosti, omogućuje produbljeno upoznavanje umjetnosti riječi i estetskih izražajnih mogućnosti, povećava užitak uz slušanje, odnosno čitanje i pridonosi k razvijanju pozitivnog odnosa prema umjetnosti riječi i znanju o značenju i ulozi književnih djela u prošlosti i sadašnjosti, prema slušanju, odnosno čitanju književnih djela, prema stvaralaštvu i prema (samo)izražavanju u medijima [1].

Nastava književnosti je, kao i svaka nastava, odgojno-obrazovni proces. Pri tome se komunikacija odvija između tri glavna sudionika, odnosno čimbenika nastave književnosti – između književnosti, učenika i učitelja – koju svaki na svoj način zajedno oblikuju pomoću svojih značajki [6]. Odnos učenika prema književnosti u školi i kasnije nakon završenog školovanja često ovisi o učitelju koji jača motivaciju za čitanje i stvara pozitivan odnos prema čitanju.

Ulogu učitelja književnosti, odnosno njegova znanja, Krakar Vogel (44) sažme u sljedeća primjenjiva načela:

1. Učitelj mora biti sveučilišno obrazovan poznavatelj književnosti i znanosti o njoj, kvalificiran čitatelj, sposoban da samostalno stručno-kritično obrazlaže književna djela i pojedinac s razvijenom čitalačkom i književnom kulturom.
2. Da bi učitelj uspješno i stvaralačko podučavao, mora poznavati nastavu i organiziran proces učenikova aktivnog saznavanja i strategije pedagoške komunikacije, pripremati se za nastavu i imati pozitivan odnos prema svome radu.

3. Učitelj mora znati čimbenike, ciljeve, metode i sadržaje nastave književnosti u teoriji i biti osposobljen za nadgrađivanje nastavnih ciljeva razvijanjem ključnih sposobnosti učenika.
4. Svoje znanje mora u praksi promišljeno upotrebljavati, kritički promatrati sebe i svoje kolege te brinuti o profesionalnom razvoju.

2. Obvezna lektira

Današnje vrijeme i potreba djece da sudjeluju u različitim aktivnostima izvan škole, pa i na račun čitanja, diktiraju nam da se moramo na nastavu književnosti temeljito pripremiti pomoću odgovarajuće pripreme čitalačkog događaja, motivirati učenike i približiti im književnoumjetnička djela i djela u ostalim stilovima. Na taj način možemo razvijati pozitivan odnos prema čitanju. Uključujemo zanimanje za čitanje, želje pri izboru književnog žanra i prilikom provjeravanja znanja upotrebljavamo različite metode, pri izboru tekstova uvažavamo da su primjerena starosti i razvojnom stupnju, usmjeravamo ih da razmišljaju i oblikuju vlastito mišljenje uz pravi čitalački odgoj koji oblikujemo na nastavi [4].

Dodatak k obrađivanju književnosti u školi trebala bi biti i lektira, koja znači učenikovo samostalno čitanje književnoga djela izvan škole (kod kuće). Obično je izbor knjiga takav da se slaže s izborom tema, razdoblja, autora u nastavnome planu i programu, odnosno nadopunjava ih, a istovremeno treba uvažavati i da su čitateljima zanimljive [3].

Mi, učitelji, sve češće primjećujemo da učenici ne pročitaju knjige za lektiru, odnosno možda ih izabrane aktivnosti pri obrađivanju ne motiviraju da bi pročitali knjigu, koliko god ona bila zanimljiva.

Klasična metoda obrađivanja lektire, dakle frontalno objašnjenje i metoda razgovora s diskusijom, s provjeravanjem doživljavanja i razumijevanja te aktualizacija sa stvaralačkim pisanjem nakon što učenici pročitaju knjigu u dogovorenom roku, ne postiže željeni učinak i namjenu, a to je da se postupno odgoji dobar čitatelj i da se ne stvori još veći otpor prema čitanju.

Odabir tekstova za obradu na nastavi književnosti prepuštena je učiteljima, koji bi prilikom izbora trebali uvažavati sljedeća mjerila [1]:

- kakvoća tekstova (uvažavaju se nacionalno važne nagrade za omladinsku književnost i stručno vjerodostojni popisi tekstova, npr. popisi preporučenih djela Pionirskoga centra za omladinsku književnost i knjižničarstvo);
- raznolikost izabranih djela s obzirom na rod, vrstu i sadržaj (poezija, proza, dramatika); različite (također problemske) teme povezane s razvijanjem osobnog identiteta i socijalne, kulturne i međukulturne mogućnosti;
- primjerenost tekstova za čitalačko-razvojni stupanj učenika i učenica;
- individualne razlike između učenika i učenica (odabir lakših i zahtjevnijih tekstova s obzirom na čitalačke sposobnosti učenika i učenica).

3. Obradivanje zbirke crtica Đurđice Lovra Kuhara – Prežihovog Voranca

Život i djelo Lovra Kuhara – Prežihovog Voranca učenici kao obaveznog autora u 7. razredu upoznaju čitajući njegovu zbirku crtica Đurđice. Zbirku 11 crtica, koja je objavljena 1949. godine, autor je posvetio svojoj majci. Sve crtice osim dviju (Viša matematika i Nagrada) govore o piščevu djetinjstvu, njegovim doživljajima i osjećajima tijekom pojedinačnih događaja.

Iako je riječ o tekstovima iz razdoblja socijalnoga realizma (1930. – 1941.), to iz gledišta vremenske i povijesne udaljenosti za učenike ipak znači zahtjevnije čitanje, a za učitelja istovremeno priliku da promišljenim obrađivanjem približi i aktualizira motive pojedinačnih crtica.

Vorančeve Đurđice spadaju među najvažnija djela slovenske omladinske književnosti. Čitatelj kroz opisane kratke događaje iz piščeva djetinjstva upoznaje svijet u kojem je njegov vršnjak prije dobrih 80 godina doživljavao trenutke očekivanja, nade, ljubavi, prijateljstva, poštovanja, a istovremeno je to i svijet u koji se prikradu razočaranje, prijevara, sumnja. Sve ono što poznajemo i danas, zbliži nas s autorovim svijetom, a istovremeno poveže i učenike i učitelja u razgovoru o poruci crtica, koje samo naizgled nemaju ništa zajedničko sa suvremenim svijetom.

Iskustvo iz prethodnih godina pokazuje da mnogo učenika ne pročita zbirku, zanimanje za čitanje drastično opada, pa su posljedično čitalačka i književna kultura niske.

Česti odgovori na pitanje zašto nisu pročitali knjigu jesu sljedeći: autor upotrebljava zahtjevan jezik, mnogo je detaljnih opisa događaja i autorovog doživljavanja, sadržaj nije zanimljiv jer govori o prošlosti.

Pojavilo se pitanje kako pomagati učenicima pri razumijevanju književnoga djela u kojem se prepliću motivi koji današnjem čitatelju nisu bliski – to su motivi povezanosti i sraslosti s domaćim krajem, motivi siromaštva i ljubavi prema materinskome jeziku.

Kako bi u ovoj školskoj godini većina učenika pročitala zbirku, upotrijebila sam metodu dugog čitanja. Čitanje pojedinačnih crtica planirala sam s obzirom na opisanu temu, koju smo zatim aktualizirali aktivnostima na satovima razredne zajednice, na kulturnom danu i naravno u okviru nastave slovenskoga jezika. Većinu čitanja učenici su obavili u školi samostalno, a neke sam im crtice i ja pročitala.

Središnju i najpoznatiju crticu, u kojoj je autor u prvi plan smjestio lik majke, skromne i radišne žene, obrađivali smo u ožujku, u kojem obilježavamo dva važna praznika namijenjena ženama: 8. ožujka (Dan žena) i 25. ožujka (Majčin dan). Na

satovima slovenskoga jezika pročitali smo tekst, obavili analizu, a zatim na satu razredne zajednice istraživali značenje ta dva praznika i izradili čestitku za Majčin dan.

Prije obrađivanja crtica Prebijeni malik i Lijevi džep učenici su u siječnju na satovima razredne zajednice i satovima državljskoga i domovinskoga odgoja te etike (u nastavku DDE) razmišljali o značenju prijateljstva. Nastavni plan i program za DDE u sadržajnome sklopu Pojedinaac, zajednice, država navodi da učenici razviju sposobnost proučavanja razlika u zajednici i među zajednicama. Upoznaju i usvoje strategije i postupke koji omogućuju sudjelovanje i mirno rješavanje konflikata te kako nastaju predodžbe o drugima i drukčijima. Učenici su u manjim skupinama predstavljali svoja mišljenja uz pripremljene ishodišne točke:

- **Što je pravo prijateljstvo i što ti znači?**
- Opiši svojeg prijatelja (vanjstinu i značaj) i kako se manifestira vaše prijateljstvo.
- Opiši događaj (čin ili trenutak) kad si se najbolje iskazao kao prijatelj.
- Opiši razočarenje koje si doživio zbog prijateljevog ili prijateljičinog ponašanja prema tebi/drugima.
- Opiši pogođenog (sebe/nekog drugog) u trenutku događaja (njegove kretnje, promjene na licu, u glasu).
- Kako je događaj završio? Trajnom zamjerkom? Isprikom? Opraštanjem? Nekako drukčije?
- U razredu se razvila prepirka zbog zamjerki, potpirivanja, nadimaka. Opiši tijek (uzrok, mirenje, posljedice). Označi pojedinačne svađalice.
- Napiši nekoliko ljubaznih, zanimljivih riječi/nadimaka za svoje kolege iz razreda kojima ćeš ih obradovati.

Na kraju projektnoga mjeseca na temu prijateljstva slijedilo je čitanje crtice u kojoj su učenici motiv međuvršnjačkoga nasilja upoznali i kroz središnji lik siročeta Cencilja, kojeg su svakodnevno ismijavali njegovi vršnjaci. Učenici su svoja razmišljanja lakše izražavali upravo zbog već izvedenih međupredmetnih aktivnosti. Slijedilo je i pismeno reproduciranje, u kojem su kao pripovjedači u prvome licu u obliku dnevničkoga zapisa predstavili događaj iz crtice.

U godišnjem planu aktiva za 7. razred planirali smo i dan aktivnosti na temu uskrasnih običaja i tradicija, u okviru kojeg su učenici upoznali običaje i tradicije Cvjetne nedjelje i Velikog tjedna te predmete koji su povezani s blagdanom. U različitim tehnikama bojali su uskrasna jaja, naučili su izraditi cvijeće od krep papira, napravili su snop. Prije izvedbe tog dana aktivnosti učenici su pročitali crticu Tri pisanice, u kojoj autor prikaže svoje doživljavanje siromaštva kroz motive tog vjerskog blagdana.

Prema nastavnome planu i programu za slovenski jezik učenici sva tri odgojno-obrazovna razdoblja razvijaju jezičnu, nacionalnu i državljansku svijest. Svijest o značenju materinskoga jezika u različitim povijesnim razdobljima učeniku možemo približiti i čitanjem crtica Dobro jutro i Prvo pismo. Ove sam godine pri obradi djela polazila prije svega sa stajališta da je slovenski jezik mnogim učenicima u razredu drugi jezik. Učenici su kao potomci doseljenika uspoređivali svoj jezični položaj s autorovim iskustvom u vezi zabrane uporabe materinskoga jezika.

Jedan je od glavnih zadataka u školi i poticanje čitanja i širenja značenja kulture u našim životima, zbog čega smo u svibnju izveli kulturni maraton. U projektnome tjednu učenici vježbaju krasopis, sudjeluju na završnoj priredbi čitatelja za čitalačku značku, pripremi se i izložba likovnih radova i izvede se koncert pjevačkih zborova. Posljednja crtica iz zbirke koju smo zajedno obrađivali na danu aktivnosti bila je Heljdino strnište, koja uz slikovite opise prirode kroz dječje oči upozna mlade čitatelje i s teškim životom autorove obitelji, koji otkriva tadašnju društvenu situaciju – prvi svjetski rat, seosko-radnička problematika, Koruška prije plebiscita i nakon njega.

Nakon sadržajne analize teksta učenici su izabran odlomak iz crtice prepisali i svojim prijepisima natjecali su se za nagrade koje su primili oni učenici čiji je prijepis bio estetski najljepši.

Ostale crtice učenici su pročitali na satovima slovenskoga jezika, napisali su o njima kratak sadržaj i dijelili svoje mišljenje o pročitanome s kolegama iz razreda. Njihove sam zapise opisno vrednovala, svakom učeniku dala sam povratnu informaciju o gramatičkoj i pravopisnoj prikladnosti. Česte pogreške zatim sam upotrijebila pri pripremi provjere znanja jezičnih sadržaja, npr. pravilnog pisanja riječi, velikog i malog početnog slova, uporabi interpunkcije... Učenici su u svojim tekstovima i tekstovima kolega iz razreda prepoznavali pravopisne i gramatičke pogreške, popravili ih i obrazložili svoje popravke, a prema potrebi uvježbavali su i uporabu pravopisnih pomagala u književnome i elektroničkome obliku.

Za završetak lektire učenici su pripremili plakate s najvažnijim dojmovima iz pojedinačnih crtica i upoznali se sa životom i djelom pisca Lovra Kuhara.

4. Zaključak

Pri obrađivanju obavezne lektire s učenicima sam postigla sve postavljene ciljeve. Ciljeve doživljavanja, razumijevanja i vrednovanja teksta, zapažanja i prosuđivanja ponašanja i mišljenja književnih osoba postigli smo pomoću metode dugoga čitanja i međupredmetno osmišljenim aktivnostima, na kojima su se učenici uživali u lik ismijavanog djeteta, u povijesno udaljeno vrijeme koje je obilježeno teškim životom seljaka i radnika, a upoznat će i vezanost i ljubav koruških ljudi prema zemlji i materinskome jeziku.

Zbirku 11 crtica koruškoga pisca Prežihovog Voranca kao obaveznu lektiru pročitali su svi učenici. Sviđalo im se da su tekstove, koje najprije nisu najbolje razumjeli, čitali u školi i da su prilikom obrađivanja upotrijebljeni različiti pristupi koji su im omogućavali aktivno sudjelovanje, a oduševilo ih je i međupredmetno uključivanje čitanja obaveznih tekstova u aktivnosti satova razredne zajednice, satova domovinskog i državljanškog odgoja te etike, a čitanje crtica bilo je još planirano i u sklopu dana aktivnosti i projektnoga tjedna u okviru kulturnoga maratona.

Učenici su razvijali i jezične te stilske sposobnosti dok su stvarali različite pismene radove i istovremeno su brinuli o čitljivosti i estetičnosti svoga rukopisa.

5. Literatura

- [1.] Nastavni plan i program za slovenski jezik. Preuzeto 26. 5. 2021. s internetske stranice
https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_slovenscina.pdf.
- [2.] Nastavni plan i program za državljanski i domovinski odgoj te etiku. Preuzeto 26. 5. 2021. s internetske stranice
https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_DDE_OS.pdf.
- [3.] Krakar Vogel, B. (2020). Didaktika književnosti pri pouku slovenščine. Ljubljana: Rokus Klett.
- [4.] Hribar Pavli, B. (2018). Razvijanje bralne zmožnosti pri domačem branju in bralni znački v 1. in 2. vzgojno-izobraževalnem obdobju osnovne šole (magistarski rad). Ljubljana: [Hribar Pavli B.]. Preuzeto 20. 5. 2021. s <http://pefprints.pef.uni-lj.si/4982/>.
- [5.] Prežihov, V. (2011). Solzice. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- [6.] Krakar Vogel, B. (2004). Poglavlja iz didaktike književnosti. Ljubljana: DZS.

Stručni rad

EMOCIONALNA INTELIGENCIJA

Stanka Erjavec

Osnovna škola Louisa Adamiča, Grosuplje

Sažetak

Pojam inteligencije ima široko značenje. Općenito podrazumijeva sposobnost razmišljanja i uspješnog rješavanja problema te brzu prilagodbu novim situacijama. U Rječniku slovenskog književnog jezika stoji da izraz „inteligencija” označava nadarenost za intelektualnu aktivnost, a pojam „inteligentnost” (bistroumlje, oštroumnost) osobinu onoga koji je inteligentan. [9] Stručnjaci definiraju nekoliko vrsta inteligencije. Jedna od njih je i emocionalna inteligencija, koja uvelike određuje uspjeh pojedinca u svakodnevnom životu i drago mi je što se ovoj vrsti inteligencije posljednjih godina pridaje sve veća važnost.

Ključne riječi: inteligencija, emocionalna inteligencija, čuvstva, poticajno okruženje za učenje

1. Uvod

Emocionalna inteligencija osobito je važna za svakoga tko radi s ljudima. To uključuje i nas učitelje te stručne suradnike u odgojno-obrazovnim ustanovama. Poznavanje vještina emocionalne inteligencije i njihovo ovladavanje ima pozitivan učinak ne samo na učenike, već i na učitelje, a uz emocionalno svjesnog učitelja i učenici su zadovoljniji i uspješniji.

Smatram da je školski sustav još uvijek previše usmjeren na razvoj i jačanje prvenstveno racionalne inteligencije. U školi se pojam inteligencije obično izjednačava s intelektualnim sposobnostima učenika, no rjeđe se u prvi plan stavljaju umijeća učenika na emocionalnom polju, pa je vrijeme da im počnemo pristupati na cjelovit način.

2. Emocionalna inteligencija

Vrijeme u kojem živimo užurbano je te prepuno stalnih promjena, preopterećenja i stresa. Kao učiteljica s dugogodišnjim iskustvom znam da se učenici već u prvom razredu suočavaju sa stresnim situacijama i događajima, jer se moraju brzo prilagoditi novoj sredini, novoj skupini, osamostaliti, naučiti čitati, pisati, računati i rješavati različite izazove, kao i naučiti prihvatiti odgovornost za svoje postupke. Zbog toga radost i oduševljenje pri polasku u školu mogu brzo splasnuti, a ako zanemarimo čuvstva učenika i nastojimo razvijati samo misaone procese, težak položaj učenika može se i pogoršati.

Pojam „emocionalna inteligencija“ stručnjaci različito definiraju. Prema autorici Marziah Panju, emocionalna inteligencija dinamička je osobina ličnosti koja se može naučiti i poučiti, ali i razvijati te poboljšati. [7] Dr. Daniel Goleman definira pet komponenti emocionalne inteligencije. To su samosvijest, samokontrola, empatija, socijalne vještine i motivacija. Priznati psiholog također tvrdi da emocionalna inteligencija čak u 80 % slučajeva doprinosi životnom uspjehu pojedinca, što znači da je emocionalna inteligencija djeteta jedan od najvažnijih čimbenika za njegov kasniji uspjeh u životu. [3]

Emocionalnu inteligenciju razvijamo cijeli život. Dijete mora naučiti osjetiti sva čuvstva, i ugodna i neugodna, a kao roditelji i učitelji moramo naučiti razvijati djetetovu emocionalnu inteligenciju, jer upravo mi djetetu dajemo primjer koji će slijediti. U prvom razredu također je presudna kompatibilnost osobnosti i timski rad razrednika i drugog učitelja, jer učenici njihovu interakciju upijaju poput spužvi.

Kao učitelji u osnovnoj školi možemo dati važan doprinos stvaranju poticajnog i sigurnog okruženja za učenje, jer znamo da učenici mogu naučiti mnogo više i bolje kad se u procesu učenja dobro osjećaju. Jedna od ključnih prednosti poticajnog okruženja za

učenje jest i ta što se učenici osjećaju opušteno i dobro čak i kad pogriješe, jer znaju da su greške sastavnica svakog učenja.

2.1. Praktične aktivnosti

Nije dovoljno da kao učitelji o čuvstvima i čuvstvenim stanjima s učenicima samo razgovaramo. Za razvoj emocionalne inteligencije potrebno je svakodnevno vježbanje, strpljenje i upornost. U nastavku predstavljam nekoliko jednostavnih, ali učinkovitih aktivnosti koje su namijenjene učenicima prvih triju razreda osnovne škole, pomoću kojih možemo postići da učenici aktivnim sudjelovanjem s vremenom poboljšaju emocionalnu inteligenciju.

1. Bajka

Djeca kroz bajku razumijevaju međuljudske odnose i vrijednosti te razvijaju empatiju. U svakoj bajci uz pomoć učenika potražimo odgojnu poruku jer tekst bajke djeluje na moralni razvoj djeteta. Dijete se može poistovjetiti s junacima iz bajke, a istovremeno kroz njih doživljava drugačije načine razmišljanja, različita čuvstvena stanja i različite postupke, čime postiže promjene u osobnom razvoju.

Slikovnica „Blago duginih boja“ privući će djecu šarenim i lijepim ilustracijama, ali i sadržajem punim pozitivnih misli. Knjiga naglašava važnost emocionalne pismenosti djece, pozitivne komunikacije i upotrebe pozitivnih afirmacija. [10]

Također preporučujem upotrebu slikovnice „Mislim, jesam!“ svjetski poznate autorice Louise Hay, u kojoj djeca mogu naučiti razlikovati negativno razmišljanje od pozitivnih afirmacija. Slikovnica sadrži jednostavan tekst i zabavne ilustracije koje pokazuju kako promijeniti način razmišljanja. [4]

2. Didaktičke kartice

„Priče s livade“ zbirka je od pet priča koje također sadrže aktivnosti za razvoj pozitivnih obrazaca ponašanja. Ove su aktivnosti opisane u obliku didaktičkih kartica. U pričama se životinjski junaci suočavaju s problemima iz svakodnevnog života. Tako su svakoj priči dodane različite aktivnosti kroz koje učenici uče o važnosti učenja, prepoznavanja čuvstava te pravilnog odnosa prema prirodi, vlasništvu i prijateljima. [2, 5]

3. Afirmacije, afirmacijske kartice

Afirmacije su misli koje prate našu svakodnevnicu. Nekih smo afirmacija više ili manje svjesni, dok druge uopće ne prepoznamo. Budući da naše misli vode naš život, vrlo je važno da jačamo one pozitivne.

Jedan od uspješnih načina jačanja emocionalne inteligencije kod djece upotreba je afirmacijskih kartica. Kartice sadrže vježbe koje uključuju pomnost, tehniku disanja, suosjećanje i kreativni poticaj. Afirmacije djetetu pročita učitelj i s djetetom ih ponavlja. Vježbe se mogu izvoditi i pred ogledalom kako bi dijete još lakše s ovim mislima povezalo sebe. Kartice se također mogu uključiti u priču za vizualizaciju ili povezati s igrom. [11]

4. Vježbe disanja

Vježbe disanja smanjuju posljedice stresnih situacija i poboljšavaju koncentraciju, a pravilno disanje važno je i u vođenim tehnikama opuštanja.

„Igra zmijske”

Učenik sjedi uspravno. Ruke postavi na trbuh i duboko udahne kroz nos. Neka udisaj traje 4 sekunde, a mi mu možemo pomoći brojanjem i potaknuti ga da promatra kako mu se trbuh širi. Pri izdisaju oponaša zvuk zmijske, tj. izgovara glas „sssss”.

„Pucanje balona”

Učenik sjedi uspravno. Kažemo mu da će tijekom vježbe morati probušiti vrlo velik, nevidljivi balon. Da bi to učinio, mora udahnuti kroz nos, a zatim izdahnuti zrak zamišljajući da usnama pravilno napuhuje balon, koji postaje sve veći i veći. [12]

5. Aktivnost „Koliko emocija!”

Za aktivnost koja promiče svijest o čuvstvima potrebna nam je samo fotokopija tablice s popisom aktivnosti i emocija. Cilj je vježbe povezati čuvstva sa svakodnevnim događajima.

Zadatak: u tablici označi koja si čuvstva osjetio ili osjetila pri svakom događaju navedenom u nastavku.

Primjeri događaja: 1. Voziš skateboard i padneš. 2. Sanjaš ružan san i odjednom se probudiš. 3. Učenik iz razreda uzima tvoju olovku jer je svoju izgubio. 4. Uginuo je tvoj kućni ljubimac. 5. Na nastavi lošije rješavaš zadatke. 6. Po tebe u školu dolazi baka. 7. Na dvorištu padneš i ozlijediš se. 8. Kod kuće zaboraviš sendvič pripremljen za izlet i jako si gladan ili gladna. 9. Učiteljica te pohvali pred učenicima iz razreda. 10. Posvađaš se s najboljim prijateljem.

Događaj	Radost	Tuga	Strah	Ljubav	Ljutnja	Sram

1. Voziš se...						
2. Sanjaš...						
3. Učenik iz razreda...						
...						

Tablica 1: Primjer tablice

6. Aktivnost „Cvijet prijateljstva”

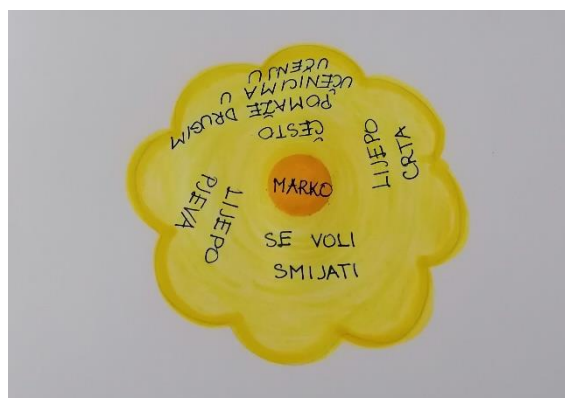
Sve što nam je potrebno za ovu aktivnost bojice su i list papira, a cilj je uz pomoć učenika iz razreda upoznati vlastite pozitivne osobine.

Zadatak: postani novinar i upitaj druge učenike koje tvoje osobine ocjenjuju pozitivnima.

Primjer: Ana kaže: „Marko lijepo crta.” Maja kaže: „Marko se voli smijati.” Luka kaže: „Marko često pomaže drugim učenicima u učenju.” Nik kaže: „Marko lijepo pjeva.”

Pomoću izjava prijatelja izradi vlastiti cvijet prijateljstva i prijateljima se zahvali na suradnji i odgovorima. Također razmisli o tome kako se osjećaš kad pomisliš na njihove odgovore.

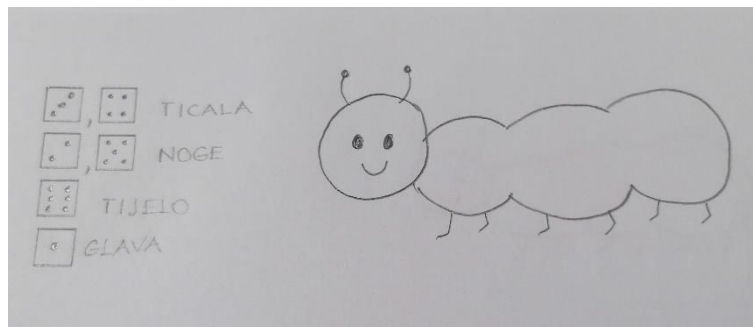
[1]

Slika 1: Cvijet prijateljstva

7. Aktivnost „Vesele gusjenice”

Svaki učenik treba list papira, olovku i list s uputama na kojima su nacrtane točkice ili brojevi potrebni kako bi sudionik mogao nacrtati određeni dio tijela gusjenice. Potrebna nam je i kockica. Ciljevi su aktivnosti naučiti poštivati pravila i dostojanstveno podnijeti pobjedu i poraz. Svako dijete crta samo, a pobjednik je onaj koji prvi nacrtava „veselu gusjenicu” koja ima glavu, tijelo, šest nogu i dva ticala. Kockica određuje koji dio smije nacrtati. Prije početka igre također odredimo koji broj predstavlja određeni dio gusjenice te to napišemo na papir. Primjer: glava – 1, tijelo – 6, noge – 2 ili 5, ticala – 3 ili 4. Ako je učenik upravo bacio kockicu i dobio označeni dio gusjenice, a zatim bacio isti broj, mora kockicu predati drugom učeniku. Ako se kockica okrene na broj 6, može je baciti još jednom.

Slika 2: Vesela gusjenica

8. aktivnost „Lanac uspjeha”

Aktivnost možemo provoditi tijekom čitave godine. Svaki put kad učenik postigne novi uspjeh ili napredak, zapisuje ga na traku u boji i tako stvara kariku koju dodaje svom lancu. Lanci vise na zidu, a učenik se ne natječe s drugim učenicima, već sa samim sobom. Aktivnost možemo i mijenjati, a važno je da učenik zapiše uspjeh na listić i postavi ga na vidljivo mjesto. Umjesto lanaca, možemo napraviti vješalice, ribice s ljuskama, pčele u košnici i slično.

9. Nasmijana lopta

Cilj je igre potaknuti učenike na međusobno pružanje pozitivnih povratnih informacija. Potrebna nam je samo lopta na kojoj nacrtamo nasmijano lice. Igra počinje tako da prije bacanja lopte kažemo na primjer: „*Bacam loptu Ani jer mi je danas posudila bojice.*” Učenica hvata loptu i kaže: „*Hvala. Loptu ću baciti Tomici jer nam često lijepo obriše ploču.*” Tomica baca loptu sljedećem učeniku...

10. Tiha igra loptom

Cilj je igre razvijanje motoričkih vještina, kontroliranje impulzivnosti i dostojanstveno podnošenje poraza. Svaki učenik potraži svoje mjesto u prostoriji. Meka lopta tiho putuje od jednog učenika do drugog. Svi se moraju pridržavati učiteljevih uputa. Tijekom igre ne smiju razgovarati ili stvarati buku, u protivnom su isključeni. Također su isključeni ako prekrše trenutačnu uputu, koju učitelj zamijeni svakih nekoliko minuta. Nekoliko ideja za davanje uputa: prije nego što baciš loptu, mahni drugom učeniku. Lopta mora putovati naizmjenice, od dječaka do djevojčice. Loptu moraš uhvatiti objema rukama. Osmjehni se učeniku koji ti je bacio loptu. Dodaj loptu dalje prije nego nabrojim do tri... [6]

11. Razgovor u krugu

Razgovor u krugu osobito se preporučuje za redovito uključivanje emocionalnog učenja u nastavu, jer svakom učeniku nudi sigurnost, zaštitu i podršku u razvoju. Neka teme razgovora proizlaze iz svakodnevnog života i svakodnevnih izazova koje prate različita čuvstva. Svrha razgovora razvijanje je svijesti i razumijevanja u trenutku kad učenici dobrovoljno iznose svoja iskustva. U krugu uče slušati, a istodobno u sigurnom okruženju mogu uočiti osnovne sličnosti i razlike među ljudima. Takvo razumijevanje doprinosi razvoju poštovanja prema sebi i drugima. [8]

3. Zaključak

Ključ uspjeha u svim područjima života pozitivna je slika o sebi, a ona je samo jedna od komponenti emocionalne inteligencije. Ako učenici razviju samopouzdanje, empatiju i motivaciju, moći će se uspješno nositi i sa zahtjevnijim izazovima. Učitelji moraju obratiti posebnu pozornost na učenike s niskim samopoštovanjem, jer neki kreću u školu s negativnim porukama o sebi. U takvim slučajevima imamo moć učenicima pružiti sigurno i poticajno okruženje za učenje te mnoga pozitivna iskustva koja će im s vremenom pomoći u prevladavanju ukorijenjenih obrazaca negativnog razmišljanja.

Učitelj bi trebao znati pobuditi entuzijazam i motivaciju za učenje, što može postići samo ako mu učenici već vjeruju ili ako to povjerenje stekne. Uspješan učitelj zna kako voditi čuvstva svojih učenika i stvoriti pozitivno okruženje u učionici.

Opisane aktivnosti samo su kamenčić u mozaiku različitih mogućnosti dugotrajnog procesa jačanja emocionalne inteligencije. U razvijanju emocionalne inteligencije učenika posebno je važno da se i učitelj pogleda u ogledalo i iskreno zapita na kojoj su razini njegova samosvijest, samokontrola, motivacija, empatija i vještine snalaženja u međuljudskim odnosima.

4.Literatura

- [1.] Bisquerra Alzina, Rafael i dr. 2010. *Čustvena inteligenca otrok: priročnik za učitelje in starše z vajami*. Tehniška založba Slovenije. Ljubljana.
- [2.] Flerin, Urška; Grdadolnik, Špela. 2019. *Didaktične kartice Pravljice s travnika*. Rokus Klett. Ljubljana.
- [3.] Goleman, Daniel. 2021. *Čustvena inteligenca*. Mladinska knjiga Založba. Ljubljana.
- [4.] Hay, Louise L.; Tracy, Kristina. 2009. *Mislím, sem!* Karantanija. Ljubljana.
- [5.] Kokalj, Tatjana. 2019. *Pravljice s travnika*. Rokus Klett. Ljubljana.
- [6.] McGrath, Helen; Francey, Shona. 1996. *Prijazni učenci, prijazni razredi*. DZS. Ljubljana.
- [7.] Panju, Marziah. 2010. *Strategije za spodbujanje čustvene inteligentnosti v razredu*. Modrijan. Ljubljana.
- [8.] Schilling, Dianne. 2000. *50 dejavnosti za razvijanje čustvene inteligence*. Inštitut za razvijanje osebne kakovosti. Ljubljana.
- [9.] *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. 1994. DZS. Ljubljana.
- [10.] Šolc, Ivana. 2018. *Mavrični zaklad*. Založba Mladika. Trst.
- [11.] Vrhovec, Simona. *Afirmacijske kartice za otroke*. <https://mokini.si/afirmacijske-kartice-za-otroke/> (pristupljeno 2. srpnja 2021.)
- [12.] <https://sl.juscogens.net/4-fun-breathing-exercises-children-8d0e02a> (pristupljeno 8. srpnja 2021.)

Stručni rad

SURADNIČKO UČENJE - JE LI TO UOPĆE JOŠ AKTUALNO?

Marija Ostovršnik Lilija, profesorica razredne nastave
OŠ Antona Aškerca Velenje, Slovenija

Sažetak:

Dijalog između sudionika, dopuštanje drugačijeg mišljenja ili strategije rješavanja problema, uspoređivanje i dogovaranje, davanje jasnih uputa i struktura za rad te analiza procesa učenja važni su za uspješno učenje. Pozitivno ozračje, veću motivaciju za učenje i odgovornost jednih za druge postizemo ako u proces učenja ugradimo što više oblika suradničkog učenja i slijedimo principe formativnog praćenja nastave, koji se u naše škole uvode posljednjih godina. Formativno praćenje se, za razliku od klasične nastave, produbljuje u učenikov proces učenja i osnažuje ga za samostalno učenje.

Ključne riječi: suradnja, formativno praćenje, aktivna uloga djece.

1. UVOD

U svojoj dugogodišnjoj pedagoškoj praksi utvrđujem da je sve manje suradnje među učenicima. Mnogo je individualista, u obitelji je najčešće samo dvoje djece ili su čak i jedinci, pa u školsko okruženje ne dolaze s oblikovanim vještinama za pravilnu socijalnu interakciju s vršnjacima. Stoga, naš je zadatak osnažiti ih različitim vještinama suradnje jer je uspješna suradnja u različitim timovima na poslu danas obveza i nužnost. Uspjeh cijele skupine ovisi o svakom pojedincu. Toga su najviše svjesni sportaši u kolektivnim sportovima.

2. UČENJE SURADNJE

Učenike je potrebno prvo opremiti vještinama koje su nužne za rad u skupini. Moramo ih naučiti slušati, usmjeriti pažnju na zadani zadatak, prvesti zadatak konačnom rješenju odnosno proizvodu, znati kontrolirati glasnoću govora, prihvatiti mišljenja vršnjaka koja se razlikuju od njihovog te naučiti samoprocjenu i pružanje odgovarajuće povratne informacije vršnjaku.

3. FORMIRANJE SKUPINA

Pri formiranju skupina usmjeravaju me ciljevi učenja koje želim postići i sposobnosti učenika. Najčešće rade u parovima, pa ih je istovremeno najviše aktivnih. Za metode, koje zahtijevaju veći broj učenika, skupinu obično čine četiri učenika. Ciljeve učenja najbolje postizemo u heterogenim skupinama, gdje učenike promišljeno podijelimo prema sposobnostima. Kako bi uloge u skupini bile jednakomjerno raspoređene, učenicima možemo dodijeliti uloge mjeritelja vremena, zapisničara, izvjestitelja, nadzornika buke.

4. SURADNIČKE STRUKTURE

Postoje mnoge vrste suradničkih metoda. Mogu biti više ili manje strukturirane. Krajem 20. stoljeća u slovenski pedagoški prostor uvela ih je dr. Cirila Peklaj, koju su nadahnuli engleski i američki pedagoški stručnjaci, a od toga je najviše Kaganovih [1]. Kada radim u učionici, koristim ih u različitim fazama formativnog praćenja, od dijagnostike predznanja, formiranja kriterija uspješnosti, učenja, do samoprocjene i povratne informacije učenika.

5. FORMATIVNO PRAĆENJE NASTAVE

U ovoj vrsti upravljanja nastavom uloga učitelja je omogućiti učeniku da igra aktivnu ulogu u izgradnji svoga znanja, istovremeno prilagođavajući nastavu s obzirom na povratne informacije koje od njih dobije. Učenici znaju što će učiti i što će trebati učiniti kako bi bili uspješni. Oni koji su već nešto naučili nude pomoć onima koji još ne znaju. Puno je suradničkog rada u svim koracima lekcije. Pritom je vrlo važno da svatko bude svjestan koji cilj želi postići i odgovorno obavi svoj posao. Uz dobru dijagnostiku predznanja i planiranje aktivnosti, učitelj predaje proces učenja učeniku. Tako spoznaju da su suodgovorni za svoj napredak, a učitelj ih savjetuje i pomaže im. Peršolja kaže da pomoću kvalitetnih povratnih informacija (učenika i učitelja) učeniku moramo pružiti priliku da poboljša i nadogradi svoje znanje [3].

6. VEZA FORMATIVNOG PRAĆENJA NASTAVE S KORIŠTENJEM METODA SURADNIČKOG UČENJA

U predmetu Društvo u 5. razredu učimo o slovenskim regijama. Obrađujemo ih pet, a prikazana je četvrta po redu. Učenici su već upoznati s ciljevima koje moraju usvojiti, a svladavaju i neke suradničke metode. U učenje sam uključila suradničke metode rada i elemente formativnog praćenja nastave.

A) MOTIVACIJA I DIJAGNOSTIKA PREDZNAJANJA

U intervjuu provedenom u tri faze parovi su pokazali što je na fotografijama i što već znaju o nekim karakteristikama regije Dinarskog krša (Postojnskoj jami, Cerknjskom jezeru, predmetima od drva, čovječjoj ribici). Slagalica je također bila osnova za podjelu u heterogene skupine.

B) ZAJEDNIČKO OBLIKOVANJE CILJEVA UČENJA I KRITERIJA USPJEŠNOSTI

U parovima su, s obzirom na znanje o već obrađivanim slovenskim regijama, rekli da je svrha učenja upoznavanje prirodnih karakteristika te regije. Pomoću njihovih prijedloga, na ploču sam napisala kriterije uspješnosti. Pritom smo se prvo ograničili na ciljeve učenja, a nadopunili smo ih i s ciljevima rada u skupini.

C) SURADNIČKO UČENJE - SLAGALICA I DOKAZI O UČENJU

Metoda je poznata od ranije, pa je nije bilo potrebno objašnjavati. S radom su započeli u matičnim skupinama. U njima smo definirali ulogu voditelja, redara, mjeritelja vremena. Na temelju teksta, svaki član skupine upoznao se s jednom od specifičnih tema: položajem, reljefom i vodama, klimom, florom i faunom, površinskim i podzemnim kraškim pojavama, Cerknjskim jezerom i Ljubljanicom. Tako su postali „stručnjaci“. Tekst su saželi ispisom bitnih podataka (Slika 1).

SLIKA 1: Rad u matičnoj skupini.

Tijekom rada u stručnim skupinama provjeravali su kakvo su predznanje usvojili o dodijeljenoj temi. Na temelju rečenog, utvrdili su bitne podatke i unijeli ih u pripremljeni misaoni obrazac. Međusobno su se dopunjavali i nadograđivali znanje. Uslijedilo je odgovaranje na pitanja različitih stupnjeva težine.

Koristili su računalo kako bi pronašli i dodatne informacije. Tako su se dobro pripremili za temu kojom su se bavili (Slika 2).

SLIKA 2: Prikupljanje i razmjena informacija u stručnoj skupini.

Nakon povratka u matičnu skupinu, njihov je zadatak bio objasniti svoju temu kolegama iz razreda tako da ju svi razumiju i zajedno dopuniti misaoni obrazac. Tri nasumično odabrana učenika u sažetom su obliku ispričala što su naučila u ta dva sata. Na kraju su samostalno riješili i pitanja na nastavnom listiću koja nisu pokrivala temu kojom su se bavili u osnovnoj skupini.

D) VREDNOVANJE SURADNIČKOG RADA

Učenici u skupini razgovarali su i zapisali ocjenu rada u skupini. Napisali su što im se svidjelo ili nije svidjelo, kakvo je njihovo znanje, kako je tekla suradnja, što bi pohvalili, a što promijenili.

E) SAMOVREDNOVANJE

Morali su zapisati tri prirodna obilježja regija Dinarskog krša, dvije zanimljivosti i pitanje koje im se pritom postavljalo. Također, ocjenjivali su svoj rad i znanje na temelju ispravnosti odgovora na pitanja na nastavnom listiću. Razmišljali su o tome što bi mogli sljedeći put poboljšati u svojem učenju, koje su ciljeve postigli, kako su se osjećali u radu.

Za domaću zadaću na računalu su napisali istinu ili laž o obrađenoj jedinici i poslali mi u Teamse, gdje sam prikupila odgovore i pripremila prezentaciju za sljedeći školski sat.

7. ZAKLJUČAK

Često je pitanje svakog učitelja kako aktivirati učenike i što aktivnije ih uključiti u proces učenja. Utvrđujem da je učinak mnogo veći ako je njihovo učenje osmišljeno i ako u njima pobudimo zanimanje, pa u svoj rad uvodim elemente formativnog praćenja nastave, uz što više suradničkog učenja. Ako učenik poznaje ciljeve učenja, sudjeluje u formiranju kriterija uspješnosti, neprestano nadgleda svoj proces učenja i napredovanja, uči pružiti povratnu informaciju školskom kolegi i procijeniti svoj napredak, njegova se uloga bitno razlikuje od klasične nastave, gdje je obično slušatelj i primatelj znanja koje mu predaje učitelj. Ova vrsta nastave zahtijeva fleksibilnog učitelja i aktivnog učenika. Učitelj mora postati tolerantniji prema buci jer ovakva vrsta rada dovodi do kreativne buke, kao i učenja izvan okvira učionice. U razredu, kao i u društvu, pozitivna je međuovisnost među sudionicima itekako dobrodošla, pa je potrebno u nastavu uvesti što više oblika rada koji razvijaju suradnju i podižu svijest o individualnoj odgovornosti. Stoga je odgovor na pitanje je li suradničko učenje i dalje aktualno potvrđan, budući da je učenje socijalnih vještina učenje za život i samo je na taj način učenik osnažen za funkcioniranje u kasnijim nastavnim, radnim i društvenim okruženjima.

8. LITERATURA

- [1] Holcar Brunauer, A. idr. (2016). Formativno spremljanje v podporo učenju: priručnik za učitelje in strokovne delavce. Ljubljana: Zavod RS za školstvo.
- [2] Peklaj, C. (2001). Sodelovalno učenje ili Kdaj več glav več ve. Ljubljana: DZS.
- [3] Peršolja, M. (2019). Formativno spremljanje znanja v praksi: priručnik za učitelje. Domžale: Mateja Peršolja.

Stručni rad

PROJEKT »ZELENA LIZIKA«

Erik Kurbos, prof. nem. in ang.

Dijaški dom Lizike Jančar Maribor, Slovenija

Sažetak

Danas je među mladima sve više različitih poremećaja, što se može povezati s činjenicom da mladi sve više vremena provode za elektroničkim uređajima, a sve manje u prirodi. U ovom članku predstaviti ću projekt koji mladim ljudima nudi alternativu i kombinira kvalitetno slobodno vrijeme, zdrav način života i održavanje praktičnih vještina.

Ključne riječi: kvalitetno provođenje slobodnog vremena, zdrav način života, održavanje praktičnih vještina

1. Uvod

Živimo u vrlo različitim vremenima od svojih predaka. Ne razlikuje se samo tempo života, već i način života. Bilo da se radi o poslu ili slobodnom vremenu, činjenica je da su naši preci većinu vremena provodili u prirodi - na poljima, livadama ili u šumi. Mnogi su bili, da tako kažem, "u eteru", i iako za to nisu imali znanstveno objašnjenje, znali su da je to zdrav način života. Danas mladi većinu vremena provode na telefonima, računalima, i-padovima, i-podovima i slično, ali mnogo manje vremena provode u prirodi. Jedan od većih problema suvremenog društva je ovisnost o elektroničkim uređajima ili društvenim mrežama. Možemo reći da su mladi žrtve društvenih mreža, jer su uhvaćeni u psihološke manipulacije velikih korporacija, čiji je cilj natjerati korisnike da provode što više vremena na društvenim mrežama, bez obzira na dob. No problem su i roditelji djece, koji su izgubljeni i zbunjeni u svijetu stalnih tehnoloških promjena i često više ne znaju gdje se nalaze granice za njihovu djecu. Zbog prekomjerne uporabe elektroničkih uređaja motoričke sposobnosti mladih ljudi su se smanjile. Mladi su sve manje agilniji, a sve je više problema s prekomjernom tjelesnom težinom. Bez elektroničkih uređaja mladi ljudi danas se često teško organiziraju aktivnosti slobodnog vremena, smiruju se ili uopće ne znaju kako naći zanimaciju. Istodobno, postoji problem socijalizacije. Mladi ljudi, koji su svoje vrijeme ispunjavali igrajući se i družeći se sa svojim vršnjacima, sada svoje vrijeme popunjavaju pomoću elektroničkih uređaja. Zato su danas mladi sve više asocijalni ili se sve teže integriraju u društvo. Jedna od mračnih strana društvenih mreža je ta što mladi ljudi slijede trendove koji mogu imati vrlo negativan utjecaj na njihovo samopoštovanje. Često se ljudi koje mladi doživljavaju kao uzore lažno predstavljaju putem nerealnih fotografija ili filtriranja. Zbog toga imamo sve više različitih poremećaja kod mladih ljudi - emocionalnih, poremećaja ponašanja, poremećaja samopoštovanja, poremećaja prehrane itd. Zbog svih ovih izazova koje donosi moderno društvo, u Studentskom domu Lizika Jančar pokrenuli smo projekt »Zelena lizika« koji učenicima omogućuje kvalitetno provođenje slobodnog vremena u prirodi. Osim projekta »Zelena lizika« za učenike, provodimo i druge projekte za kvalitetno provođenje slobodnog vremena, poput Zdrave škole, Dobrotvorne ustanove u Liziki, Volontiranje, Kuhanje, a nudimo im i mnoge zanimljive aktivnosti poput nogometa, košarke, odbojke, stola tenis, fitness, joga i još mnogo toga.

2. Ciljevi projekta

Obrazovni ciljevi projekta »Zelena Lizik« su oni ciljevi koji daju smisao ovom projektu i odnose se na gore navedene razloge na temelju kojih smo odlučili provesti ovaj projekt. Obrazovni ciljevi projekta »Zelena lizika« su podizanje svijesti o važnosti očuvanja prirode i posljedicama neodgovornog odnosa prema prirodi, razvijanje odnosa poštovanja prema prirodi, razvijanje radnih navika i vrijednosti vrijednog rada i koncentracije, poticanje provođenje slobodnog vremena u prirodi kao zdravog načina života, stvaranje kontakata i dobra komunikacija, jačanje interesa za hortikulturnu aktivnost, razvijanje općih znanja o domaćim zadaćama vezanim uz hortikulturne aktivnosti, podizanje svijest o važnosti organske hrane i promicanje domaće hrane, razvijanje znanja u području sadnje, gnojidbe, obrezivanja i cijepjenja različitih vrsta biljaka, razvijanje općeg znanja o bilju, grmlju i ukrasnom bilju.

2.1 Planirane aktivnosti

Planirane aktivnosti projekta »Zelena Lizik« su učenje tehnika sadnje, gnojidbe i obrezivanja različitih vrsta biljaka, briga o biljkama koje će biti posađene s učenicima u blizini doma - plijevljenje, redovito zalijevanje i drugo, upoznavanje različitih načina cijepjenje drveća i grmlja (engleska kopulacija, cijepjenje razrezivanjem, cijepjenje podmazivanjem i okulacija - T -okulacija i pločasta okulacija), »Lizikini kesteni« kao događaj u okviru projekta - kulinarski jesenski događaj na kojem se učenici druže dok peku kestene, što je rezultat dugogodišnjeg sudjelovanja učenika u projektu »Zelena Lizika«, postavljanje biljnog vrta, sadnje zimzelenog grmlja i suradnje s Biotehničkom školom Maribor.

2.2 Motiviranje učenika

Pokušali smo na različite načine motivirati učenike za sudjelovanje u projektu »Zelena Lizika« - prvo smo stvorili zanimljiv logotip koji sadrži simbol stabla života i naziv projekta, a sve u atraktivnoj zelenoj boji. Kako bismo pobudili što veći interes kod učenika, pripremili smo poziv za sudjelovanje u projektu, koji smo stavili na oglasnu ploču na svakom katu učeničkog doma. Zatim smo zabilježili učenike koji su pokazali interes za sudjelovanje u projektu. Nakon toga uslijedio je teoretski i praktični dio projekta.

2.3 Teorijski dio projekta

Teorijski dio uključivao je opću raspravu o problemima suvremenog društva, prezentaciju ciljeva projekta i planiranih aktivnosti te upoznavanje teorijskih temelja s kojima učenici stječu opća znanja vezana za neke od planiranih aktivnosti.

Prvi susret s učenicima sudionicima u projektu protekao je u duhu općeg razgovora o problemima suvremenog društva. S učenicima smo razmijenili mišljenja o raznim zanimljivim temama suvremenog društva. Raspravljali smo o temama kao što su zagađenje okoliša i ekološke katastrofe, recikliranje, obnovljiva energija, globalno zatopljenje, važnost očuvanja prirode, hortikultura, važnost organski uzgojene hrane te pregledali literaturu o globalnom zatopljenju [7] i njezinim implikacijama na čovječanstvo [4] [8], a gledali smo i film Ala Gora, Neugodna istina koji skreće pozornost na klimatske promjene.

Na drugom sastanku prvo smo predstavili plan planiranih aktivnosti za ovu školsku godinu i dugoročno, a zatim smo ušli u teorijska znanja i predstavili teorijske osnove vezane za neke od planiranih aktivnosti. Prikazali smo sistematiku ili podjelu biljaka [6] pogledali neke biljke na slikama [2], objasnili fiziologiju ili funkciju biljaka [5] [10] i fotosintezu [11], objasnio neke osnove i metode u sadnji, zalijevanju, gnojidbi, obrezivanju [3] i cijepljenju [1] [9].

2.4 Praktični dio projekta

Praktični dio obuhvaćao je pripremu materijala za planiranje aktivnosti i provedbu planiranih aktivnosti u neposrednoj blizini učeničkog doma Lizika Jančar Maribor.

Priprema materijala - učenici sudionici dobili su zadatak da u jesen (listopad, studeni) iskopaju sadnice voćaka poput trešnje, šljive, breskve i kestena u svojoj okolini, što će kasnije poslužiti kao podloga za cijepljenje, a zatim bi učenici donijeli sadnice u dom u kojem bi čekali vrijeme prikladno za cijepljenje - krajem ožujka ili početkom travnja. Međutim, dobili su i zadatak da u siječnju ili veljači pronađu plemenita stabla u svom okruženju, na kojima režu reznice i čuvaju ih u hladnjaku ili na hladnom mjestu. Za potrebe projekta povezali smo se i s drugim školama (Biotehnička škola Maribor), što nam je pomoglo u osiguravanju reznica nekih sorti voćaka (šljiva Stanley, mađarska marelica).

Zbog epidemije Covid -19 plan planiranih aktivnosti donekle se srušio jer su se škole i učenički domovi zatvorili 19. listopada 2021. Od tada su se satovi odvijali na daljinu, pa je projektni rad malo stao, ali smo i dalje ostali u kontaktu s učenicima putem društvenih mreža (Zoom, Google chat).

Učenici su se u škole i dom vratili tek početkom ožujka, pa su tek u ožujku mogli donijeti materijale u dom. Sadnice, koje su učenici potom donijeli u učenički dom, postavljene su na otvoreni prostor učeničkog doma, gdje smo potom 21. travnja izvršili cijepljenje drveća. Na sadnice drveća cijepili smo plemenite sorte trešnje, šljive, marelice, breskve i kestene (kestenjaste).

Slika 1 - Priprema cjepiva za cijepanje

Slika 2 - Cijepljenje na bazi kestena - cijepljenje cijepanjem

Slika 3 - Izvođenje cijepljenja u blizini učeničkog doma

3. Zaključak

Unatoč spletu okolnosti i izazovima koje predstavlja epidemija Covid -19, tvrdimo da je projekt bio uspješan. Bez obzira na postotak uspjeha u cijepljenju, provedba projekta bila je velika motivacija, jer projekt »Zelena Lizika« predstavlja upravo ono što nedostaje suvremenom društvu, a posebno među mlađim generacijama - kvalitetno provođenje slobodnog vremena i zdrav način života. U projektu »Zelena Lizika« nastaviti ćemo nastojati da mladi provode što više vremena u prirodi, nuditi im razne aktivnosti na području hortikulture te raditi na očuvanju i prenošenju ručnih vještina na buduće generacije.

4. Literatura

- [1.] Čoderl, J. (1983). Primerjava različnih razmnoževalnih metod pri pravem kostanju (*Castanea sp.*): diplomsko delo = Comparison of propagation methods in chestnut (*Castanea sp.*): graduation thesis. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo.
- [2.] Dankwart, S. (2005). Slikovni rastlinski ključ. Ljubljana: DZS.
- [3.] Godec, B., Mavec, R., Dreu, S. (2013). Sadno drevje v vrtu. Ljubljana: Kmečki glas, 2013.
- [4.] Gojkošek, B. (2013). Globalno segrevanje in katastrofalne posledice za človeštvo: URL: <https://www.revija-energetik.si/wp-content/plugins/downloads-manager/upload/Energetik%2097.pdf> (8. 10. 2021)
- [5.] Krajncič, B. (2008). Fiziologija rastlin. Maribor: Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede.
- [6.] Martinčič, A. (2010). Mala flora Slovenije: ključ za določanje praprotnic in semenk. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.
- [7.] Murray, P. (2007). Naš planet: globalno segrevanje: dokazi. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.
- [8.] Sečen, E. (2020). Na globalno segrevanje opozarjali že pred 83 leti: zgodovinska fronta: Dnevnik. ISSN 1318-0320. - Leto 70, št. 43 (22. feb. 2020)
- [9.] Schmid, H. Umpfropfen und Veredeln der Obstgehölze. Stuttgart: E. Ulmer, 1985.
- [10.] Vodnik, D., Kump., B. (2016). Fiziologija rastlin - praktične vaje: univerzitetni študij kmetijstvo - agronomija. Ljubljana: Biotehniška fakulteta
- [11.] Vogel - Mikuš, K. (2013). Fotosinteza in celično dihanje [Elektronski vir]: študijsko gradivo za študente Biologije, Bsc, pri predmetu Fiziologija rastlin. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo.

Stručni rad

MIŠLJENJA RODITELJA PREDŠKOLSKE DJECE O SURADNJI S ODGOJITELJIMA U VRTIĆU

Anja Valenčič Štemberger, mag. prof. inkluzivne pedagogije

Osnovna škola Jelšane, Slovenija

Sažetak

Dobra komunikacija i suradnja između roditelja i odgojitelja važna je također za dobrobit i razvoj djeteta. Da bi to postigli, odgojitelji trebaju ujediniti obrazovne utjecaje, pružiti informacije o djetetu, omogućiti roditeljima sudjelovanje u vrtiću i uspostaviti demokratski odnos [3]. Osim ovih smjernica, odgojitelji bi trebali slijediti također formalno napisana načela [1]. Sve ove smjernice i principi ogledaju se u suradnji između odgojitelja. Nije dovoljno da se komunikacija odvija samo na formalnoj razini (roditeljski sastanci, individualni razgovori), nego je neformalan oblik suradnje jednako važan. Slijedeći iznad opisane smjernice, zasigurno će biti manje problema između odgojitelja i roditelja jer oboji moraju biti svjesni da svatko ima svoj skup karakteristika, odnosa, iskustava i aktivnosti koje ih oblikuju [2]. Zbog važnosti dobre suradnje i zadovoljstva roditelja suradnjom odgojitelja i roditelja, u empirijskom dijelu proučavali smo dosadašnja iskustva roditelja u suradnji s odgojiteljima. Utvrdili smo da je većina roditelja zadovoljna radom odgojitelja te da se većina roditelja ne suočava s problemima u radu s odgojiteljima. Razlike su se pokazale samo u zadovoljstvu roditelja s radom odgojitelja s obzirom na stupanj obrazovanja, naime roditelji s višom ili visokom stručnom spremom općenito su zadovoljniji radom odgojitelja. Osim toga, roditelji koji su manje zadovoljni s radom odgojitelja te imaju problema s odgojiteljima, izjavili su da je uzrok tih problema u nejednakosti odgojitelja i roditelja, etiketiranju djece, neuvažavanju roditelja od strane odgojitelja i pravljenju razlika među djecom od strane odgojitelja.

Ključne riječi: suradnja roditelja i odgojitelja, formalni oblici suradnje, neformalni oblici suradnje, poteškoće u suradnji odgojitelja i roditelja

1.Uvod

U današnje vrijeme svaki vrtić i druge odgojno-obrazovne ustanove nastoje imati dobar odnos s roditeljima i razvijati dobru međusobnu komunikaciju. Dobar odnos između roditelja i odgojitelja temelji se na otvorenosti, međusobnom poštovanju, uzajamnoj ovisnosti i zajedničkom zadovoljavanju potreba [1]. Smatramo da dobar odnos između roditelja i odgojitelja pozitivno utječe na cjeloviti razvoj djeteta. Kao što je već spomenuto, dobar odnos između odgojitelja i roditelja vrlo je važan i budući da se roditelji prvi put susreću s procesom suradnje s odgojiteljima, odlučili smo dobiti mišljenje roditelja djece uključenih u vrtić. Zbog važnosti suradnje roditelja i odgojitelja istraživali smo dosadašnja iskustva roditelja suradnjom s odgojiteljima te njihova stajališta i očekivanja. Osim proučavanja dosadašnjih iskustava i utvrđivanja njihovih očekivanja, ispitivali smo zadovoljstvo roditelja s radom odgojitelja, u koje oblike suradnje se roditelji radije uključuju, susreću li se s problemima oko suradnje s odgojiteljima i s kojim se problemima susreću. U istraživanju smo koristili deskriptivnu i inferencijalnu metodu empirijskog pedagoškog istraživanja. Podaci su obrađeni pomoću računalnog programa SPSS.

2.Središnji dio

2.1.Teorijska polazišta

Načelo suradnje između odgojitelja i roditelja napisano je u Bijeloj knjizi o odgoju i obrazovanju. Također roditelji imaju pravo na informacije i razgovor s odgojiteljem o svom djetetu [1]. Važno je uspostaviti dobru komunikaciju od samog početka i posljedično dobar odnos između odgojitelja i roditelja, temeljen prvenstveno na otvorenosti, međusobnom poštovanju (jednakosti), uzajamnoj ovisnosti i zajedničkom zadovoljavanju potreba [3]. Navedeno mora biti usmjereno zajedničkom cilju, tj. optimalnom uzgoju i razvoju djeteta. Težnja za tim ciljem, međutim, razvija se kao rezultat ujednačavanja odgojnih utjecaja koji oblikuju djetetovu osobnost i razvoj, informiranje roditelja o odgoju djece, omogućavanje roditeljima utjecaj na život i rad u vrtiću, da suradnja s roditeljima temelji na demokratskom odnosu i da se vrtić otvara u izravno okruženje [3].

Roditelji i odgojitelji ulaze u suradnju s različitim perspektivama i očekivanjima. Često je uzrok nesporazuma neshvaćanje od strane obitelji ili odgojitelja, ako jedna ili druga strana u odnosu odbije učiniti ono što jedna strana smatra ispravnim [3]. Ukratko, svaka obitelj ima vlastiti skup karakteristika, odnosa, iskustava i aktivnosti koje suoblikuju njezin identitet [2], što ukazuje na veliku ulogu odgojitelja koji se mora znati prilagoditi različitostima i svojom stručnosti prepoznati poremećaj koji je nastao u komunikaciji s roditeljima te ga također zna odgovarajuće riješiti. U nastavku su navedene pojedine prepreke koje mogu otežati odnos i suradnju odgojitelja s roditeljima. Te su [5]:

- nejednakopravnost odnosno različitost u emocionalnom doživljaju komunikacije (očekivanja roditelja, strah i nesigurnost roditelja...)
- razboriti razgovori s roditeljima (neosobni, formalne generalizirane poruke)
- sklonost odgojitelja da analizira i dijagnosticira dijete (dijete je sporo, ne razumije, zločesto...)
- neuvažavanje potreba roditelja i podučavanje roditelja; nepriznavanje da također roditelji imaju sposobnosti
- inzistiranje na normativnosti (razlike između odgojitelja i roditelja u vezi hrane, čistoće, spavanja...)
- tendencija da se vrtić prilagođava individualnim potrebama i ambicijama roditelja
- strah i nesigurnost roditelja u prenošenju važnih sadržaja vezanih za vrtić i dijete
- obostrani osjećaji da mu drugi pametuje
- veća vrijednost planiranih i formalnih kontakata od spontane komunikacije.

2.2. Empirijski dio

2.2.1. Metodologija

Cilj istraživanja je utvrditi dosadašnja iskustva, stavove i očekivanja roditelja o suradnji s odgojiteljima. Također ćemo provjeriti postoje li razlike prema spolu roditelja, dobi djeteta, stupnju obrazovanja roditelja, uključenosti djeteta u vrtić u ruralnom ili urbanom području.

Uz pomoć upitnika postavili smo si sljedeća pitanja:

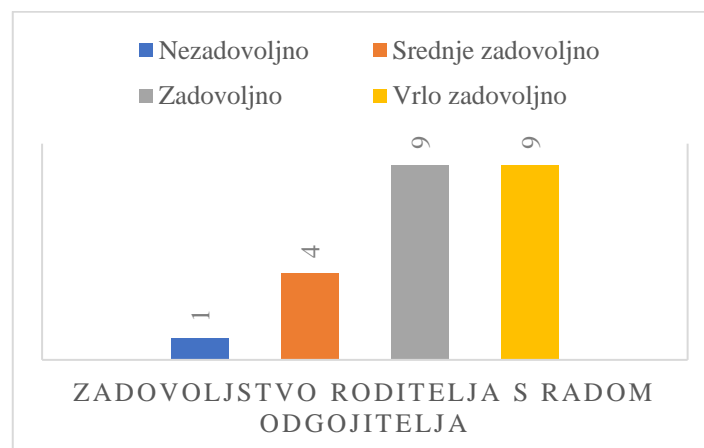
- U kojoj su mjeri roditelji zadovoljni dijelovima odgojitelja?
- Postoje li razlike u zadovoljstvu roditelja radom odgojitelja s obzirom na obrazovanje roditelja, dob djeteta i uključenost djeteta u vrtić u ruralnom ili urbanom području?
- Koliko je roditeljima važna suradnja s odgojiteljem?
- Postoje li razlike u važnosti roditelja u suradnji s odgojiteljem s obzirom na obrazovanje roditelja, dob djeteta i uključenost djeteta u vrtić u ruralnom ili urbanom području?
- U koje oblike suradnje se roditelji najradije uključuju i koji oblik suradnje smatraju najvažnijim?

- Susreću li se roditelji s problemima u suradnji s odgojiteljem i s kojim se problemima susreću?

U istraživanju su sudjelovale 23 majke. Među njima je 6 (26,1 %) majki sa završenom srednjom školom i 17 (73,9 %) s višom ili visokom školom. 9 (39,1 %) njihove djece bilo je u dobi 1 – 3 godine, a 14 (60,9 %) djece u dobi 3 – 6 godina. Od toga 13 (56,5 %) djece pohađa vrtić u ruralnom, a 10 (41,7 %) u urbanom području.

Prikupljene podatke obradili smo pomoću računalnog programa SPSS.

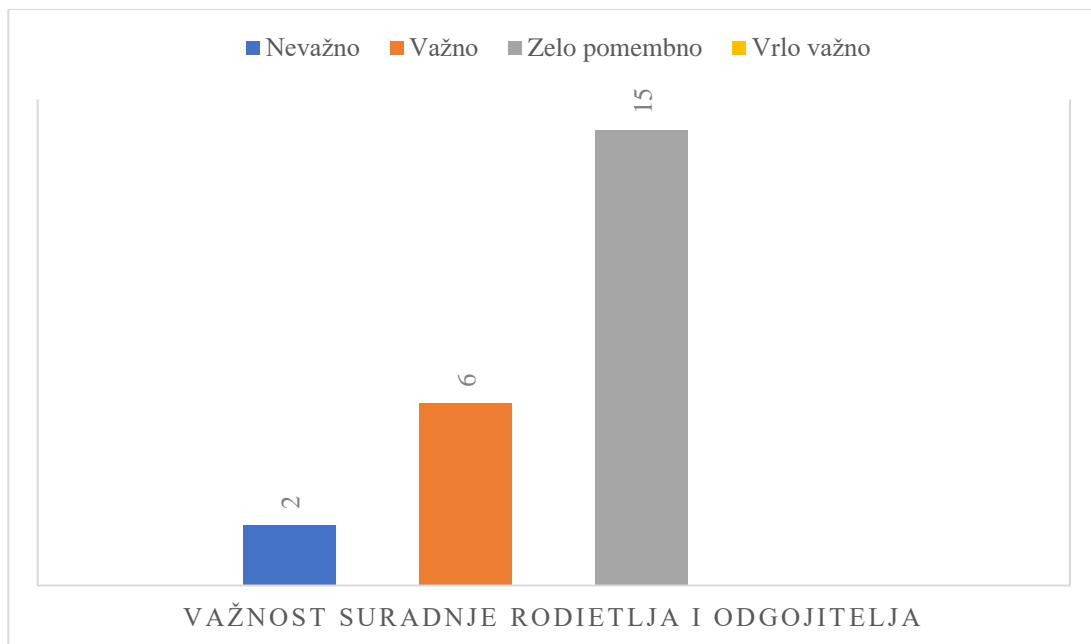
2.2.2. Rezultati upitnika

Grafikon 16. Zadovoljstvo roditelja s radom odgojitelja

Grafikon pokazuje da je većina roditelja zadovoljna (37,5 %) ili vrlo zadovoljna (37,5 %) radom odgojitelja, nekoliko manje ih je srednje zadovoljno (16,8 %) i samo jedan od roditelja je nezadovoljan (4,2 %).

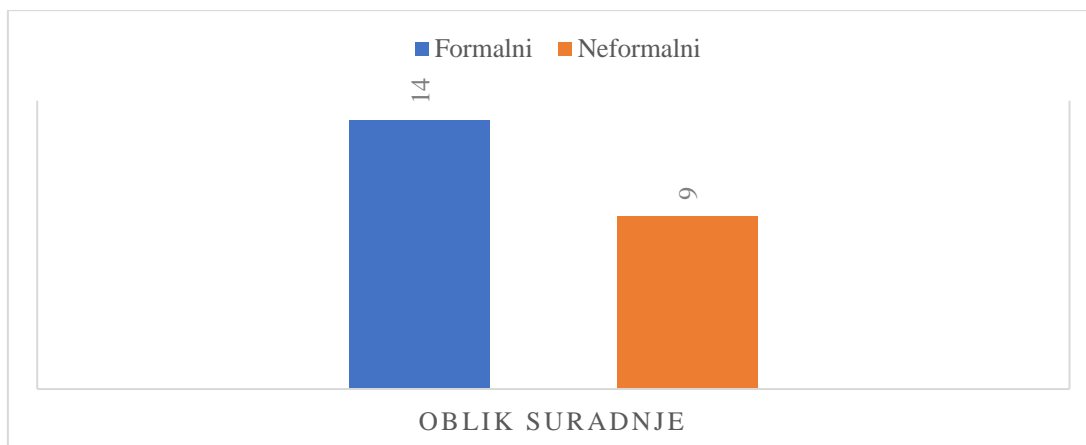
Rezultat χ^2 testa s omjerom vjerojatnosti ($\chi^2= 3,34$; $g = 3$; $P = 3,4$; $\chi^2= 2,26$; $g = 3$; $P = 5,20$) pokazuje da ne postoje statistički značajne razlike u zadovoljstvu roditelja s obzirom na dob djeteta i uključenost u vrtić u ruralnim ili urbanim područjima. Rezultat χ^2 testa s omjerom vjerojatnosti ($\chi^2= 2,26$; $g = 3$; $P = 0,05$), pokazao je statistički značajne razlike u zadovoljstvu roditelja s obzirom na to jesu li roditelji završili srednju, višu ili visoku školu. Roditelji s visokom ili višom školom općenito su zadovoljniji i vrlo zadovoljni s radom odgojitelja od roditelja sa srednjom stručnom spremom. Roditelje smo također pitali što bi promijenili u odnosu s odgojiteljem. Odgovorili su da žele bolje odnose, češću i učinkovitiju komunikaciju.

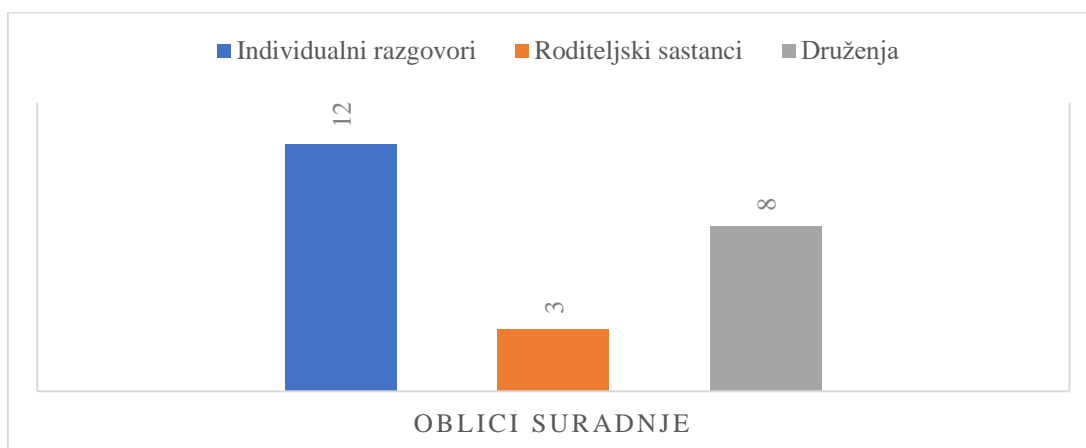
Grafikon 17. Važnost suradnje roditelja i odgojitelja

Grafikon pokazuje da je većem postotku roditeljima (65,2 %) vrlo važna suradnja s odgojiteljem. Manjem postotku roditelja (26,1 %) je važna i samo dvjema roditeljima (8,7 %) je nevažna. U nastavku nas je zanimalo postoje li statistički značajne razlike u mišljenjima o važnosti suradnje roditelja i odgojitelja s obzirom na stupanj obrazovanja roditelja, dob njihovog djeteta i uključenost djeteta u vrtić u ruralnom ili urbanom području.

Rezultat χ^2 testa s omjerom vjerojatnosti ($\chi^2= 5,98$; $g = 2$; $P = 0,5$) pokazuje da ne postoje statistički značajne razlike u mišljenju roditelja o važnosti suradnje s odgojiteljem s obzirom na stupanj obrazovanja roditelja, dob njihovog djeteta i uključenost djeteta u vrtić u ruralnom ili urbanom području.

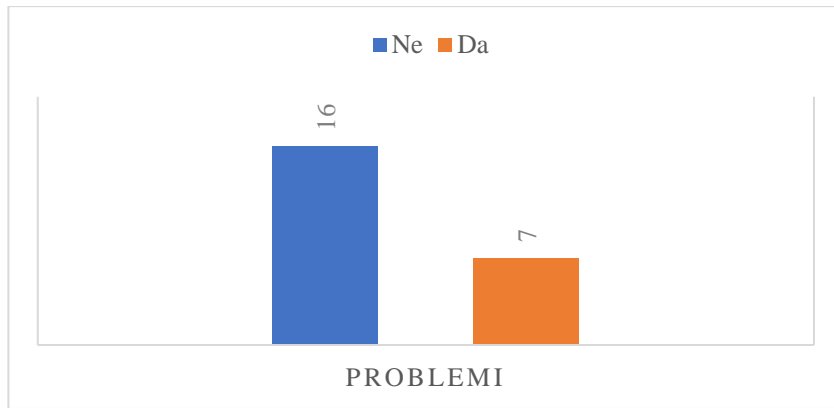

Grafikon 18. Formalni i neformalni oblik suradnje roditelja

Grafikon 19. Oblici suradnje roditelja i odgojitelja po važnosti

Utvdili smo da se većina roditelja (60,9 %) radije uključuje u formalne oblike suradnje. Najvažniji oblici suradnje su individualni razgovori (52,2 %), nešto manje važni su roditeljski sastanci (34,8 %) i najmanje važna su druženja (13 %).

Grafikon 20. Problemi između odgojitelja i roditelja

Grafikon pokazuje da se većina (69,6 %) roditelja ne susreće s problemima s odgojiteljima, dok se nešto manji postotak (30,4 %) susreće s problemima. Roditelji koji se susreću s problemima s odgojiteljem izjavili su da su uzroci problema sljedeći:

- uzvišenost odgojitelja
- etiketiranje djece
- neuvažavanje prijedloga
- pravljenje razlika između djece.

3. Zaključak

Svrha našeg istraživanja je utvrditi i dobiti mišljenja roditelja predškolske djece o suradnji roditelja i odgojitelja.

Zaključujemo da je većina roditelja ($f = 18$) zadovoljna i vrlo zadovoljna radom odgojitelja u skupini u kojoj je njihovo dijete te da nema razlika u zadovoljstvu roditelja s obzirom na dob djeteta i pohađanje vrtića u ruralnom ili urbanom području. Međutim, postoje razlike u zadovoljstvu roditelja s obzirom na stupanj obrazovanja roditelja. Roditelji s višom ili visokom stručnom spremom općenito su zadovoljniji i vrlo zadovoljni s radom odgojitelja od roditelja sa srednjom stručnom spremom. Većina roditelja je zadovoljna ili vrlo zadovoljna radom odgojitelja. Kod utjecaja stupnja obrazovanja na zadovoljstvo roditelja pokazuje se da stupanj obrazovanja ne utječe na procjenu zadovoljstva roditelja jer su roditelji s različitim stupnjem obrazovanja zadovoljni radom odgojitelja, jedina razlika je u tome da su roditelji s višom i visokom stručnom spremom vrlo zadovoljni s radom odgojitelja [5].

U nastavku dolazimo do zaključka da je suradnja s odgojiteljima vrlo važna i važna za većinu roditelja. Pri tome nema razlike u stupnju obrazovanja, dobu djeteta i uključenosti djeteta u vrtić u ruralnom ili urbanom području.

Također zaključujemo da se većina roditelja radije uključuje u formalne oblike suradnje između odgojitelja i roditelja. Među najvažnije formalne oblike suradnje ubrajaju se individualni razgovori, nešto manje važni su roditeljski sastanci, a najmanje su važna druženja. Prema našem mišljenju, trebalo bi biti više neformalnih oblika suradnje između roditelja i odgojitelja jer upravo neformalni oblici suradnje roditelja i odgojitelja zbližavaju roditelje i odgojitelje te im nude mogućnosti da se bolje upoznaju. Uzrok problema između odgojitelja i roditelja je taj da se planiranim i formalnim kontaktima pridaje veća prednost nego spontanoj komunikaciji [4].

Zaključili smo da se većina roditelja ne susreće s problemima s odgojiteljima. Međutim, roditelji koji se susreću, probleme pripisuju uzvišenosti odgojitelja, etiketiranju djece, neuvažavanju prijedloga i stvaranju razlika među djecom.

4.Literatura

[1] *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji* (1995). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

[2] Jurišić, B.D. (2012). Blokade v komunikaciji s starši in tehnike poslušanja. V Jurišić, B.D. (ur.). *Strokovno gradivo 5. Posveta na temo Življenje oseb z downobim sindromom, Komunikacija med strokovnjaki in starši*. Ljubljana: Sožitje, Pedagoška fakulteta.

[3] Kroflič, R. (2005). *Vzgojiteljica – izhodišče prikritega kurikuluma v vrtcu*. Ljubljana: Supra.

[4] Lipičnik Vodopivec, J. (2007). Kako starši doživljajo vzgojo v družini – vzgojni stili v družini danes. *Sodobna pedagogika* 58 (124), 182–195.

[5] Lipičnik Vodopivec, J. (2010). Sodelovanje staršev z vrtcem kot dejavnik kakovosti vrtca. *Revija za elementarno izobraževanje*, 3 (2-3), 63–78.

Stručni rad

POJAVA NASILJA MEĐU UČENICIMA TIJEKOM KORONAVIRUSA

Mojca Cimerman Galun

Srednja zdravstvena in kozmetična šola Maribor

Sažetak

Osjećaj sigurnosti jedna je od važnijih potreba čovjeka, stoga je pojava nasilja tema, koju se nikada ne smije zanemariti. Mnoge domaće i strane studije ukazuju nagli porast nasilja u dobi epidemije koronavirusa, uglavnom zbog napetosti, izolacije i nemogućnosti povlačenja. Tijekom epidemije pojava nasilja povećao se uglavnom u obiteljskom krugu, jer su mjeseci rada od kuće otežali svakodnevne rutine. Socijalne razlike obitelji, srušen normalni ritam, prisutnost straha od gubitka posla i zdravlja – sve su to bili razlozi za stres, psihosocijalne probleme i, posljedično, nasilje. Škola na daljinu i oblik komunikacije putem digitalnih medija također su ostavili posljedice. Stoga sam odlučila provesti anketu u populaciji učenika od prve do četvrte godine u vezi sa problemom nasilja. 76 posto učenika, koji su sudjelovali u istraživanju o pojavi nasilja tijekom epidemije i radu na daljinu, misli, da je upravo internetno nasilje najčešća vrsta nasilja u ovo vrijeme. Gotovo tri četvrtine ispitanih učenika također vjeruje, da se nasilje povećalo tijekom epidemije. Zbog toga je ključno osigurati sigurno školsko okruženje (uključujući digitalno) na razini škole, stalnu osviještenost, poštovanje pravilnika i postupaka te uspostavu klime nulte tolerancije prema bilo kojoj vrsti nasilja.

Ključne riječi: anketa, škola na daljinu, digitalna komunikacija, problem, rješavanje problema

1. UVOD

Posljedice epidemije koronavirusa osjećamo na svim segmentima i razinama društva. Nasilje je samo jedan od negativnih faktora, s kojima se suočavamo od pojave koronavirusa. To nije samo pojava unutar određenih zemalja, to je globalna dimenzija pojava širom svijeta.

Tako je u Kini tijekom pandemije zabilježeno tri puta više nasilja u porodici nego inače. Broj je vjerojatno još veći, jer su žrtve imale još manje mogućnosti pozvati pomoć tijekom izolacije. Unicef je upozorio na sve veću vjerojatnost, da će djeca postati žrtve diskriminacije, socijalne isključenosti, iskorištavanja, odvajanja od roditelja ili staratelja i nasilja tijekom epidemije koronavirusa. [1]

SOS telefonska udruga Slovenije, u koju se mogu javiti žrtve nasilja, istaknula je porast nasilja u obitelji tijekom epidemije. Prema podacima policije udio kaznenih djela nasilja u obitelji povećan je i u prvom i u drugom valu epidemije. [2]

Učenici su bili u posljednji godinu i više prisiljeni stalno se prilagođavati zbog brojnih promjena. Veći dio dana provodili su kod kuće, daleko od škole, vršnjaka, prijatelja, društva. Njihov kontakt s društvom bili su digitalni mediji.

Odnos učenika i nastavnika također je prešao u drugu, dosad nepoznatu dimenziju. Kontakti između učitelja i učenika često su bili teški zbog rada na daljinu, a komunikacija s njima i njihovim roditeljima nije bila optimalna zbog nemogućnosti sastajanja uživo. Povjerljivi razgovori s učenicima, koji bi se odnosili na njihove probleme i koje bi vodio razrednik, savjetnik ili učitelj u školi odmah nakon sumnje u potencijalni problem, bili su onemogućeni ili otežani (kontakt u školi nije bio moguć), i problemi su naravno nastali i ostali.

Jedna od posljedica epidemije je pojačano nasilje nad djecom, koje je postalo mnogo skrivenije zbog školovanja od kuće i ograničenih kontakata. Veća je vjerojatnost, da će roditelji biti nasilni, uzrokovati nasilje i zanemariti svoju djecu, ako smatraju, da se za nasilje neće znati. Učitelji su ti, koji mogu prikladno pomoći i najbrže primijetio, da je djetetu potrebna pomoć. Naime, škola je također sigurno mjesto za dijete, gdje se može povući od nasilja i drugih problema s kojima se može suočiti kod kuće. [3]

1.1. OBLICI KORONA NASILJA MEĐU UČENICIMA

Zbog smanjenih kontakata, nemogućnosti izvedbe nastave u školi, rada od kuće i drugih ograničenja, očekivalo se, da će se oblici nasilja nekoliko promijeniti. Vrijedi istaknuti dva aspekta, koja se posebno odnose na populaciju učenika:

- pojava nasilja u porodici i
- pojava nasilja u kontekstu njihovog najčešćeg kontakta s okolinom – digitalnim okruženjem.

Zbog potrebe izolacije društva porodice su bile prisiljene isključivo živjeti unutar svog doma ili ograničene zajednice. Pojavili su se i stvorili uvjeti, na koje porodice

nisu bile naviknute u svom svakodnevnom životu. Rutine uzoraka proteklih običnih dana su se promijenile, zato se mogla očekivati i promjena u dinamici unutar porodice.

Razvoj djetetovih pozitivnih odnosa, zdravog identiteta i povjerenja omogućuju sigurnu pripadnost roditeljima i porodici. Ako toga nema, veće su mogućnosti za razvoj površnih odnosa, okrutnosti, destruktivnog razmišljanja, kao i nezadovoljstva, laži i nasilja. [4]

Mnogi su autori u prošlosti istraživali nervozu zbog prostornih ograničenja, a čak su i prije pandemije otkrili, da svijet postaje premalen za sve. U svakodnevnom životu ljudi sve više prelaze granice osobnog prostora drugih ljudi. To izaziva osjećaj ograničenosti. Mozak to doživljava kao prijetnju, jer se teško prilagođava novim uvjetima, i zato tijelo reagira stresom. [5]

S obzirom na to, da je višemjesečna obavezna izolacija i zatvaranje društva u vrijeme koronavirusa povećavala stupanj prostorne ograničenosti, može se zaključiti, da se u protekloj godini povećala učestalost stresa i posljedičnog nasilja unutar porodice i proširenih kućanstava.

Tako se policija bavila sa 12,9 posto više kaznenih djela nasilja u porodici u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Također je bilo 56,3 posto više ubojstava, 33,3 posto više umora i 19,4 posto više silovanja. [2]

Drugi aspekt je funkcioniranje i život adolescenata, koji su morali promijeniti svoje uspostavljene uzorke i odnose – pod tim mislimo ne samo na kontakt s vršnjacima u slobodno vrijeme, već i na obveze vezane na školu. Učenici morali su izvršavati školske obveze, koje su zbog izrečenih mjera bile u potpunosti koncentrirane na digitalne medije. Iako mali broj pedagoških mjera u odgojno-obrazovnim ustanovama naizgled ukazuje na stagnaciju ili pad nasilja, školovanje na daljinu i, posljedično, višesatno sjedenje iza kompjutera, dalo je nove mogućnosti za druge oblike nasilja. Zbog digitalne komunikacije, koja je bila jedino moguće komunikacijsko sredstvo, a ujedno i obavezno – propisano i određeno sa strani škole, za očekivati je bio veći stupanj nasilja na internetu. Ako su učenici željeli ispuniti sve obveze, koje im je nametnula škola, bili su prisiljeni provesti puno vremena na internetu. I u prošlosti bila je digitalna komunikacija šira opcija za vršnjačko nasilje zbog sve većeg pristupa internetu i sve većeg broja mobilnih telefona. Pričamo o tako zvanom internetskom nasilju, koje dopušta jednom pojedincu, da bude okrutan prema drugom. [6]

Često je riječ o složenom obliku nasilja, koje zbog dobrog poznavanja digitalnih tehnologija (s strane počinitelja), dobro skriva svoj identitet i stoga ne očekuje odgovornost za svoje ponašanje.

I prije epidemije koronavirusa bilo je poznato adolescentsko maltretiranje, koje inače uključuje dugotrajno zadirkivanje, agresiju, nadimke ili namjernu izolaciju učenika u određenoj skupini vršnjaka, zbog čega se pojedinac – žrtva posljedično osjeća bespomoćno, uplašeno i zastrašeno. [7]

S tim u vezi možemo navesti dvije pojave i oblike:

- nasilje na internetu (e-pošta, sobe za online chat, video veze ...)
- nasilje putem mobilnog telefona (kratke SMS poruke, telefonski pozivi, MMS poruke ...) [6]

2. EMPIRIJSKI MODEL

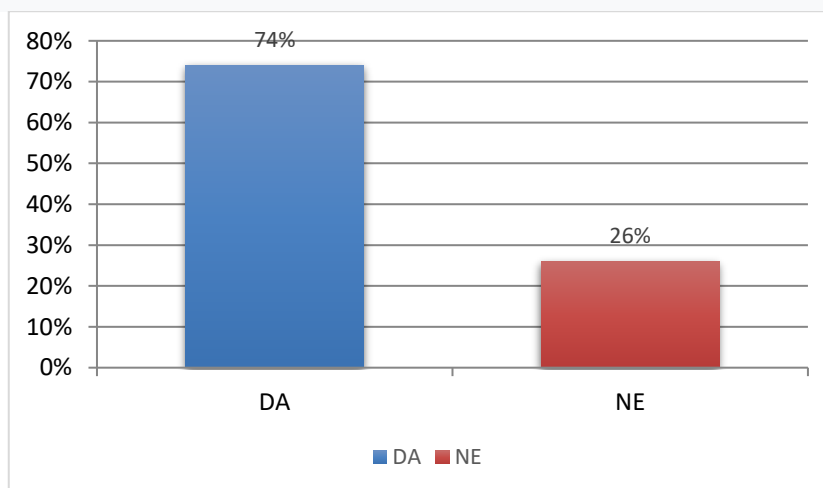
Zbog svih navedenih činjenica i na temelju razgovora s učenicima, koji ponovno posjećuju školu od početka školske godine 2021/22, odlučila sam provesti anketu o pojavi nasilja tijekom koronavirusa. U istraživanju je sudjelovalo 198 učenika. Od toga je u anketi sudjelovalo 121 djevojčica i 77 dječaka svih godina (1., 2., 3. i 4. godina školovanja).

Pitanja su bila podijeljena u tri sklopove. Zanimalo me, dali se tijekom epidemije povećala učestalost nasilja među učenicima i zašto tako misle, koje su vrste nasilja bile najviše prisutne u vrijeme korone, jesu li oni sami ili njihovi prijatelji bili žrtve nasilja. Istraživanje je također uključivalo opažanja o učestalosti i vrstama posljedica mogućeg nasilja i ali kao rezultat nasilja trebaju oni ili njihovi prijatelji stručnu pomoć.

U nastavku ću iznijeti empirijske rezultate ankete.

2.1. UČESTALOST NASILJA

Na pitanje **Je li se nasilje povećalo tijekom epidemije** 74 % svih učenika odgovorilo je sa DA. Čak 81 % učenika 2. godine smatra, da se udio nasilja povećao.

Slika 1: Je li se nasilje povećalo tijekom epidemije?

Među razlozima svog mišljenja učenici su napisali, da je do povećanog nasilja došlo zbog:

- nedostatka društvenih kontakata zbog zatvaranja države, izolacije
- odnosima u porodici, koja je bila prisiljena biti zajedno
- različitih mišljenja o pojavi virusa
- strahovima za zdravlje, posao
- zamkama interneta, gdje su provodili puno vremena
- protivljenje mjerama, ograničenjima, vakcinaciji, maskama
- alkohola, dosade

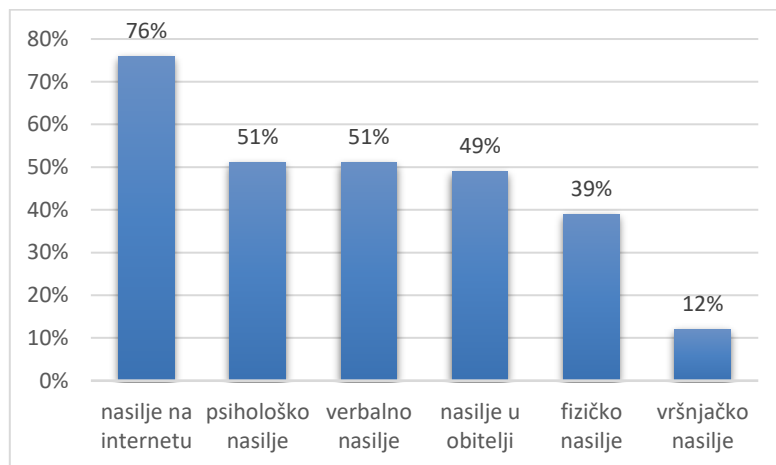
2.2. VRSTE NASILJA

Na pitanje **Koja je vrsta nasilja bila najčešća u vrijeme korone** učenici su mogli zaokružiti više mogućih odgovora.

Naročito ističe jedan odgovor. Čak 76 % ispitanika odgovorilo je, da je bilo najviše nasilja na internetu. Među njima najviše je bilo učenika 1. i 2. godine, a najmanje učenika 4. godine.

Među vrstama nasilja, koje se često događale tijekom korone, učenici su zaokružili i sljedeće odgovore:

- psihološko nasilje - 51%
- verbalno nasilje - 51%
- nasilje u obitelji - 49%
- fizičko nasilje - 39%
- vršnjačko nasilje - 12%

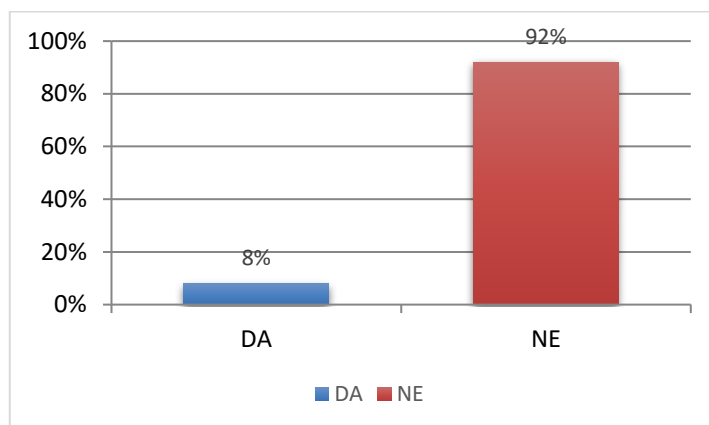

Slika 2: Koja je vrsta nasilja bila najčešća u vrijeme korone?

2.3. ŽRTVE NASILJA, POSLJEDICE I POTREBE ZA STRUČNOM POMOĆU

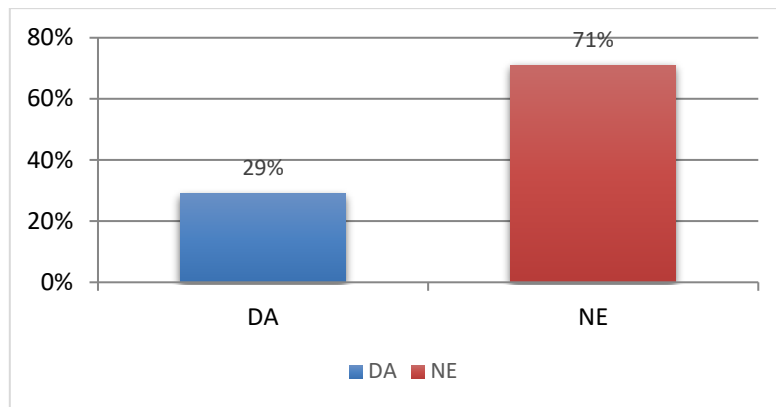
Na pitanje **Jesu li oni ili njihovi prijatelji bili žrtve nasilja u vrijeme, kad se nastava odvijala na daljinu** 8 % učenika odgovorilo je pozitivno. Odgovor je pomalo neočekivan u odnosu na prvo pitanje, kada je čak 74 % učenika odgovorilo, da je tijekom epidemije pojava nasilja povećana.

U ovom pitanju učenici su također mogli zapisati, tko je nad njima izvršio nasilje i u kojem obliku. Na to je odgovorio samo jedan od učenika, koji je napisao, da je bio žrtva nasilja na internetu.

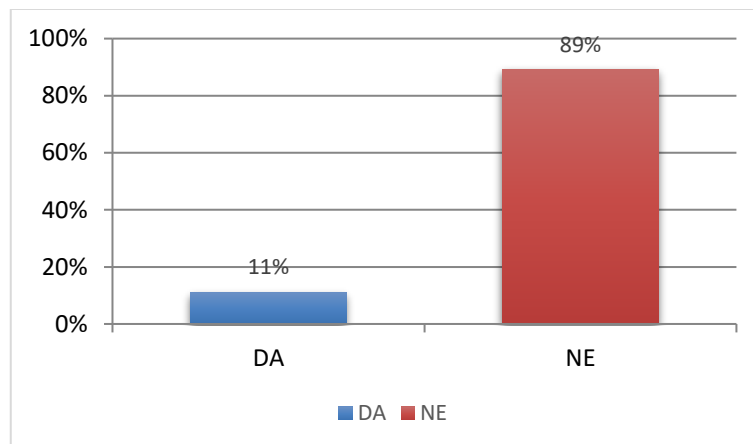
Slika 3: Jeste li vi / vaš prijatelj bili žrtva nasilja u vrijeme, kad se nastava odvijala na daljinu?

Na pitanje **Jesu li primijetili posljedice nasilja kod sebe ili drugih** 29 % učenika je napisalo, da je primijetilo navedene posljedice. Odgovor na ovo pitanje također je pomalo neočekivan – visok u smislu broja pozitivnih odgovora na prethodno pitanje. Učenici napisali su sljedeće posljedice: depresija, usamljenost, gubitak samopouzdanja, nisko samopoštovanje, sram, netolerancija, strah, stres, napetost, agresija, zatvaranje, nezadovoljstvo, izbjegavanje društva, nekomunikacija.

Slika 4: Jeste li primijetili posljedice nasilja kod sebe ili drugih?

Zadnjim pitanjem pitali smo učenice treba li njima ili njihovim prijateljima stručna pomoć zbog posljedica nasilja. Prema njima, 11 % mladih trebalo bi stručnu pomoć. Većina su to učenici 2. godine. Otkrivajući zašto je najviše pozitivnih odgovora sa strane tih učenika, možda nećemo moći zanemariti činjenicu, da su se upravo ti učenici u posljednje dvije godine suočili s mnogim prilagođivanjima u toku epidemije. U zadnjem razredu osnovne škole počeli su raditi na daljinu, a nakon upisa u srednju školu, nakon mjesec i pol ponovno su napustili školu i radili na daljinu više od pola godine.

Slika 5: Bi li tebi/prijatelju trebala stručna pomoć zbog posljedica nasilja?

3. ZAKLJUČAK

"Nasilje je virus kojeg ne znamo otjerati, ali opasniji je od svih bolesti koje poznajemo." (Dragan Petrovec, Institut za kriminologiju Pravnog fakulteta u Ljubljani)

Trenutno živimo u novoj korona stvarnosti koju smo prihvatili u svim oblicima i pojavama. Iako opet pokušavamo živjeti prilično otvoreno i školski sustav funkcionira prema nekim prilično dobro utvrđenim smjericama, ostaju neke posljedice, koje su se nakupile u vrijeme pandemije. Puno od tih još nismo uspjeli riješiti, stoga moramo biti u školi izuzetno oprezni na znakove, koje nam učenici daju. Samo zato što je manje nasilja na našim školskim hodnicima, u učionicama i na našim dvorištima, to ne znači, da nasilja više nema. Moramo prihvatiti činjenicu, da se nasilje uglavnom preselilo na internet, a žrtve često ostaju same jer nema promatrača, koji bi prijavili nasilje. Učenike – žrtve potrebno je ohrabriti, da počinju pričati o nasilju, a roditelji i učitelji moramo odmah reagirati.

Također možemo puno učiniti na školskoj razini. Činjenicu, da su škole dužne učenicima osigurati i pružiti sigurno školsko okruženje, smo tijekom rada na daljinu nekoliko zanemarili. Potrebno je podići svijest učenika, učitelja i roditelja o nasilju, također je potrebno poštivati pravila i postupke u slučaju kršenja pravila, procedura, koordinacije i kontinuiteta. Iznad svega, potrebno je jasno uspostaviti klimu nulte tolerancije za bilo koju vrstu nasilja te odmah i odlučno reagirati u slučaju kršenja. Škola mora djelovati kao zaštitni faktor, s naglaskom na pružanju pomoći i podrške u svim segmentima odgojno-obrazovnog rada.

4. LITERATURA

- [1] <https://www.delo.si/novice/slovenija/nasilje-je-virus-nevarnejsi-od-vseh-bolezni/>
(7. 10. 2021)
- [2] <https://www.dnevnik.si/1042947105> (7. 10. 2021)
- [3] <https://www.drustvo-dnk.si/o-nasilju/nasilje-in-cov> (7. 10. 2021)
- [4] I. Schmidt. Ime mi je jeza. Maribor, 2018.
- [5] H. H. Erb. Nasilje v šoli in kako se mu lahko zoperstaviš. Radovljica, 2004.
- [6] S. Pečjak. Medvrstniško nasilje v šoli. Ljubljana, 2014.
- [7] D. Lešnik Mugnaioni, A. Koren, V. Logaj, M. Brejc. Nasilje v šoli: opredelitev, prepoznavanje, preprečevanj in obravnava. Kranj, 2009.

Stručni rad

PRAVDANJE IZOSTANAKA KAO PRIMJER DOBRE PRAKSE

Katja Rek

Srednja zdravstvena in kozmetična šola Maribor

Sažetak

Škole su bile uvijek podložne mnogim promjenama i izazovima, osobito u novije vrijeme, kada se društvo mijenja iznimno brzo. U ovim neobičnim vremenima fokus je prvenstveno na prilagodbi u smislu organizacije, dok je pomalo na rubu uvid u različite probleme i sumnje učitelja, razrednika, školskih timova. U svakom slučaju potrebno je poticati identificiranje trenutačnog stanja u školama i uzimati u obzir stajališta različitih sudionika, težiti raspravi i argumentiranju u cilju ujednačavanja sustava, što je povezano sa ishodištem problema. Uži segmenti također su iznimno važni, uključujući i razrednika, koji zbog svoje odgovornosti ima specifičnu i odgovornu ulogu, koja mu može ograničiti i zakomplicirati rad. Jedinствен i jasan sustav pravdanja izostanaka samo je jedan od primjera dobre prakse s kojom učitelji mogu u potpunosti uvesti učinkovit sustav u timski rad kroz planiranje, provedbu i vrednovanje, koji je također integrativan na razini kulture suradnje. Implementacija uspješnog modela unutar tima pokazatelj je povezanosti, inovativnosti, profesionalnosti, otvorenosti, kvalitete i pripadnosti.

Ključne riječi: razrednik, problem, administracija, timski rad, rješavanje problema

1. UVOD

U 21. stoljeću škole su i dalje prvenstveno nositelji prijenosa znanja, ali činjenica da su moderna društva na rubu velikih promjena ne smije se i ne može zanemariti u školskom prostoru. Danas više nije dovoljno imati obrazovanog i kvalificiranog učitelja, modernu školu grade i fleksibilni, sustavni, suradnički, razvojno orijentirani i prije svega zadovoljni učitelji. Škola mora oslušivati ograničenja i probleme na mikrorazini škole, jer odgovarajuće i uspješno rješavanje naizgled malih i marginalnih problema može pomoći izgradnji cjeline povezanih zadovoljnih pojedinaca.

Modeli upravljanja često se razlikuju unutar škola, a to puno puta dovodi do mnogih problema, sumnji i loše volje među svim učesnika. U ovom slučaju, posao ravnatelja je otkriti potencijalni problem i odmah odzvati se na njega. Upravo je brzi odgovor od ključne važnosti, sa svrhom kako bi se izvršila analiza i na temelju toga usmjeri se rad na uvođenje promjena. Bez osnovnih temeljnih nalaza vrlo teško je postići odgovarajući cilj.

Potrebno je napraviti "dijagnozu" problema i formirati mali tim koji će se usredotočiti na analizu sadržaja i predložiti mjere za poboljšanje kvalitete. [1]

Bilo koje rješenje, koliko god dobro bilo, ima veću podršku i lakše ga je implementirati ako se oni koji su ga pokrenuli i stvorili, mogu identificirati s njim. Jer su neki individualisti, a drugi radije rade u timu, ponekad je teško pronaći ravnotežu. Zato može dobro formiran tim odigrati odlučujuću ulogu u pronalaženju rješenja.

Uspješno djelovanje tima nije samo po sebi razumljivo, jer je potrebno osigurati ravnotežu i prisutnost različitih uloga. Za uspješan rad timova potrebne su sljedeće uloge: izvođač, koordinator, promotor, inovator, istraživač izvora, kritičar, timski radnik i stručnjak (jedan član tima može pokriti više uloga istovremeno). Ako je tim previše fokusiran na akciju, ideje ili ljude, postoji šansa da će se raspasti prije nego što se zadatak završi. [2]

Prilikom formiranja tima hitno su potrebna pravila njegovog djelovanja, koja se odnose na moralnu obavezu, dužnost, pravo, usmjerenost prema zajedničkom cilju, iščekivanje događaja, osjećaj ispravnosti i primjerenosti vlastitih ideja, uvjerenja i postupaka, međusobna koordinacija, povezivanje i efikasnost. [3]

Timski rad je, međutim, važan ne samo zbog uvođenja promjena i razvoja, već i zbog sinergije i kulture suradnje. Upravo zbog prije navedenog uspješno riješeni problemi mogu biti pokazatelj izazova i ohrabrenja u slučaju novih problema.

Budući da svaka organizacija ima svoje zakone, ne postoji pisano pravilo o tome kako rješavati i riješiti problem. Potrebno je identificirati dobre i loše strane organizacije. Učinkovita metoda rješavanja problema je SWOT analiza koja se koristi za procjenu razvojnih vizija i strategija. Uz njegovu pomoć moguće je postaviti razvojne ciljeve i prioritete. [4]

1.1. RAZREDNIK IN NJEGOVA ULOGA

Unutar škole uloga razrednika je vrlo posebna. Mijenjala se i oblikovala tijekom godina, a posljednjih godina bila je prisiljena inovativno pristupiti zbog promjene društva, potrebe za promjenom i prilagodbom. U pojedinim dijelovima, naravno, spomenuta smjer je prikladna, ali kad u prvi plan stavimo administrativni dio rada razrednika, koncept inovativnog pristupa brzo blijedi.

Rad razrednika definiran je zakonom (Zakon o organizaciji i financiranju obrazovanja) koji mu također nameće pedagoški i organizacijski rad, ali administrativna strana je najteža uglavnom iz percepcije pedagoškog poslanstva učitelja.

Administrativna uloga je dio razredničkog posla koji se razrednicima čini najtežim. Zapravo, nije im teško, ali je dosadno. Jednostavno ne vole administraciju jer im oduzima previše vremena i ne vide smisao u tome. Razrednici smatraju, da su u školi s namjerom rada s djecom, dakle zbog pedagoške uloge, a ne administrativne. [5]

Razrednik često je kao tampon u odnosu učenik-učitelj-roditelj i zbog svoje uloge često je u nezavidnom položaju. Teško je zauzeti i održati položaj i zadovoljiti potrebe za sve tri strane. Razrednik je taj, koji bi trebao biti dovoljno osjetljiv na potrebe djece na svim područjima. Zapravo, roditelji i učenici imaju ta očekivanja, a na kraju krajeva, ovu ulogu povjerila mu je škola, institucija koju predstavlja i ne smije je iznevjeriti. [6]

Kad se razrednik prvi put susretne s tom ulogom, često djeluje po uzoru na razrednika iz vremena svog školovanja. Nakon početne faze pronalaženja razrednog stila i učenja na greškama, često mu pomažu kolege iz kolektiva, a kasnije razrednici postaju samopouzdaniji i osjećaju se kompetentnima. Kad razrednički rad postane nešto rutinsko i samo po sebi razumljivo, može se dogoditi da nakon nekoliko godina nisu zadovoljni i počnu tražiti nove putove i ideje. [5]

Možda upravo ta faza bila je odlučujuća za promjenu u našoj školi. Kada se stvori (ne)slučajno okruženje koje pogoduje uvođenju promjena i želji za poboljšanjem, iznimno je važno, da se akcija brzo pokrene. Impulse koji bi potaknuli promjenu, nisu u školi osjetili samo razrednici, već svi oni koji su već obavljali tu ulogu, ali i oni koji su znali da ih to još čeka. Dakle, pravi trenutak i pravi način bili su vrlo važni.

2. PRIMJER DOBRE PRAKSE – PRAVDANJE IZOSTANAKA

Kad smo među učiteljima i razrednicima tražili područja u kojima nismo najjači i bilo bi potrebno poboljšanje, začudili smo se jedinstvu problema odnosno istaknuta bila je ujednačena svijest o problemu: problemi s pravdanjem izostanaka i nedosljednosti s pravdanjem izostanaka. Tragajući za razlogom navedenog došli smo do zaključka, da je to u velikoj mjeri nedosljednost administrativne i organizacijske prirode. Zbog načina izvođenja nastave, rasporeda, susreta s razrednikom, specifičnosti nastave, itd. metoda pravdanja izostanaka predstavljala je veliki problem razrednicima, a posljedično i učenicima i roditeljima.

Rad smo poduzeli na temelju SWOT analize, odnosno analizirali smo prednosti, nedostatke, mogućnosti i opasnosti. Na temelju ove analize lakše je bilo postaviti ciljeve i postaviti prioritete.

2.1. RJEŠAVANJE PROBLEMA – IMPLEMENTACIJA POBOLJŠAVA

Rad se odvijao u radionicama u malim grupama, a rad je koordinirao razvojni tim (sastavljen od četiri člana). Rad razvojnog tima bio je motivirajući, moderirajući i vodeći raspravu o spomenutim problemima, potičući kritičko razmišljanje o rješavanju identificiranih problema, akcijskom planu, praktičnoj implementaciji, praćenju inovacija, evaluaciji.

Glavne točke rada:

1. Otkrivanje problema:

- razredni satovi utrošeni su na pregled izostanaka s nastave (pregovaranje ili prikupljanje opravdanja, provjera adekvatnosti opravdanja), nije bilo vremena za druge aktivnosti tijekom razrednih satova
- nedosljednost i nejednost u opravdavanju izostanaka i posljedično nezadovoljstvo razrednika, učenika i roditelja

2. Ciljevi poboljšanja:

- uvođenje novog jedinstvenog sustava opravdanja
- dosljednost i ujednačenost svih učitelja – razrednika u pravdanju izostanaka
- racionalizacija rada razrednika
- učenicima biti pozitivan uzor i navikavanje odgovornosti

3. Sudionici:

- svi učitelji

4. Određivanje napretka i postignuća, plan evaluacije:

- razrednici dali su svoje nalaze putem upitnika – zanimalo nas je opterećenje prije i nakon poboljšanja
- pojedinačna mišljenja sudionika nakon radionica uključivala su i sljedeće akvizicije: upoznavanje sebe u komunikaciji s velikom grupom i kao inovatora, bolje poznavanje zaposlenika, nova stručnost za uvođenje promjena u školi (radionice razvojnog tima), otkrivajući da ćemo biti učinkoviti samo, kada će barem većina biti voljna pridonijeti poboljšanju (da nije dobro raditi umjesto suradnika, već sa suradnicima)

5. Trajanje poboljšanja:

- poboljšanje je postalo konstanta i mi ga i dalje koristimo, tijekom koronavirusa i škole na daljinu malo smo ga preoblikovali ili prilagodili

2.2. SADRŽAJNI DIO – INTERNA PRAVILA PRAVDANJA, PROTOKOL I UVJETI

Važno je imati na umu da se interna školska pravila razlikuju od škole do škole. U školama postoje i različite situacije (način organizacije, tehnički uvjeti, ograničenja, prethodno iskustvo, povjerenje među kolegama ...), pa je teško odrediti i dati precizne općenite sadržajne naglaske koji bi se odnosili na sve škole.

U svakom slučaju, voljela bih navesti samo nekoliko bitnih sadržajnih naglasaka koje smo unijeli u organizaciju rada razrednika:

1. Stvaranje novih zajedničkih pravila (objavljeno i na web stranici škole).
2. Pravila pravedanja učenici i roditelji primaju na početku školske godine u fizičkom obliku, s potpisom koji jamči da su s njima upoznati. (Slika 1)
3. Izrada posebnih unutarnjih numeriranih isprika (obrazaca) – izostanak se opravdava samo podnošenjem školskog obrasca koji je potpisao roditelj / zakonski zastupnik (učenik prilaže i liječničku ispričnicu kada je odsutan ukupno više od pet dana). (Slika 2)
4. Isprike se šalju isključivo u poštanski sandučić s ispričama razreda koje smo kupili za tu svrhu (za svaki odjel zasebno). (Slika 3 i Slika 4)
5. Razrednik prima opravdanja prije sata i provjerava ih unaprijed (u miru), na taj račun može posvetiti više vremena drugom poslu tijekom sata sa učenicima svog razreda.
6. Učenici imaju odgovornost dostaviti isprike u poštanski sandučić do određenog datuma (odgovornost učenika se povećala).
7. Zbog smanjene mogućnosti prijave uveli smo numerirane izgovore.

8. Na početku školske godine svaki učenik dobiva šest numeriranih obrazaca za ispriku, koje roditelji ili zakonski zastupnici popunjavaju odgovarajućim redoslijedom.
9. Kad učeniku ponestane obrazaca za ispriku, roditelji ili zakonski zastupnici javljaju se na vrijeme konzultacija razrednika.
10. Razrednik može samo osobno predati roditeljima ili zakonskim zastupnicima učenika samo šest obrazaca za pravdanje odjednom i to bilježe. (Slika 1)
11. Na jednom obrascu može se zabilježiti samo jedan izostanak ili jedna izostanak koji traje ukupno najviše pet dana.
12. Razrednik prihvaća samo isprike koje su učenici / roditelji primili tijekom tekuće školske godine.
13. Dužnost je učenika da pažljivo rukuju primljenim obrascima – nije moguće posuditi obrasce od drugih učenika (razrednik vodi evidenciju).
14. Ako učenik izgubi obrasce, nove obrasce će morati osobno preuzeti roditelji ili zakonski zastupnici.

15.

IZJAVA O SEZNANJENOSTI S PRAVILI OPRAVIČEVANJA IZOSTANKOV OD POUKA IN ŠOLSKIMI PRAVILI

Potrijum/-o, da sva/smo _____ in _____
(ime in priimek staršev oz. zakonitih zastopnikov)

ter _____, rojen/-a _____ v _____
(ime in priimek dijaka/dijakinje) (datum rojstva) (mesto rojstva)

ki v šolskem letu 20___/___ obiskuje _____ razred, seznanjeni s pravili opravičevanja izostankov od pouka in s šolskimi pravili.

Podpis staršev/oz. zakonitih zastopnikov: _____ Podpis dijaka/dijakinje _____

V _____, dne _____

Evidenco izdaje formularjev za opravičevanje izostankov od pouka izpolni razrednik.

Št. IZDANIH FORMULARJEV	DATUM IZDAJE	PODPIS PREDENNIKA	PODPIS RAZREDNIKA	OPOMBA	
				Vrsteni formularji	Predani formularji
1, 2, 3, 4, 5, 6					
7, 8, 9, 10, 11, 12					
13, 14, 15, 16, 17, 18					
19, 20, 21, 22, 23, 24					
25, 26, 27, 28, 29, 30					
31, 32, 33, 34, 35, 36					
37, 38, 39, 40, 41, 42					
43, 44, 45, 46, 47, 48					
49, 50, 51, 52, 53, 54					
55, 56, 57, 58, 59, 60					

ŠREDNJA ZDRAVSTVENA IN KOZMETIČNA SOLA MARIBOR
 Trg Miloša Zidanška 3, 2000 Maribor, Tel.: 02/300-62-00, Fax: 02/331-28-72, E-pošta: tajnistvo@szks.si, www.szks.si

OPRAVIČILO ST. 1

Podpisan/-a _____ prosim razrednika/-čarko _____
(ime in priimek starša oz. zakonitega zastopnika) (ime in priimek razrednika)

da opraviči izostanek od pouka dijaku/dijakinji _____, roj. dne _____
(ime in priimek dijaka/dijakinje)

v kraju _____, ki v šolskem letu 20___/___ obiskuje _____ letnik, oddelek _____.

Izostanek opravičujem za obdobje
 od dne _____ do dne _____ oziroma za dan _____ naslednje šolske ure _____

zaradi _____

Datum: _____

Žig _____
(Podpis staršev/oz. zakonitih zastopnikov)

Slika 1: Učenci i roditelji potpišu, da su sa pravilima upoznati, razrednik bilježi

izdane isprike

Slika 2: Posebna unutarnja numerirana isprika

Slika 3: Poštanski sandučić

Slika 4: Poštanski sandučić (za svaki odjel zasebno)

3. ZAKLJUČAK

Prilikom rada u obrazovnim ustanovama često zaboravljamo na osobni i profesionalni razvoj učitelja, vodeći računa o pravilima i propisanim normama. Administrativni rad učiteljima, a posebno razrednicima, otežava ili čak onemogućava izvršavanje njihovog bitnog poslanstva – rad u učionici i sa učenicima. Nezadovoljstvo učitelja i razrednika može biti posljedica načina nekog uhodanog rada iz prošlosti, koji se može brzo promijeniti uz odgovarajući impuls i spremnost unutar tima. Ponekad su u školskim kolektivima potrebni mali koraci i da onda možemo da počnemo zajedno hodati novim lakšim putem.

Uvođenje našeg poboljšanja na prvi pogled može biti samo manji birokratski potez, ali je našem kolektivu značilo puno više. Uz zajedničku želju za rješenjem, do izražaja su došli različiti potencijali učitelja, njihovo znanje, predanost, vještine i iskustvo. Nove prakse mogu donijeti ne samo dobre rezultate na području vodstva i upravljanja, već i na području međuljudskih odnosa, što je u današnje vrijeme neprocjenjivo.

4. LITERATURA

- [1] S. Zorko. Kako veste, da je vaša šola kakovostna? Maribor, 2003.
- [2] <https://www.mojedelo.com/karierni-nasveti/svet-kompetenc-timsko-delo-3888>
(12. 10. 2021)
- [3] A. Polak. Timsko delo. Ljubljana, 2007.
- [4] T. Rupnik Vec, B. Žarkovič Adlešič, Z. Rutar Ilc, C. Bizjak, R. Schollaert, S. Sentočnik, B. Rupar, M. Pušnik. Vpeljevanje sprememb v šole. Ljubljana, 2007.
- [5] M. Pušnik, B. Žarkovič Adlešič, C. Bizjak. Razrednik v osnovni in srednji šoli. Ljubljana, 2002.
- [6] <https://www.revija.zzsp.org/2002/02-1-47-66.pdf> (12. 10. 2021)
- [7] <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4578>

Stručni rad

PRAKTIČNA PRIMJENA METODE PAMĆENJA U OSNOVNOJ ŠKOLI

Marjan Šenet

OŠ Bojana Iliča Maribor

Sažetak

U osnovnoj školi učenici se susreću sa raznim podacima koje trebaju zapamtiti. Izuzetno je važno da informacije brzo i trajno zapamte te ih prizovu u sjećanje kada im zatrebaju. Upravo zbog toga što sam se kao učitelj osnovne škole susretao s različitim tipovima učenika, oduševila me tehnika pamćenja koju je u Sloveniju donijela nevladina organizacija Europski inovacijski centar Univerzum Minerva Maribor. Na poziv organizatora Državnog prvenstva u pamćenju, pridružio sam se timu koji priprema učenike, srednjoškolce i studente za školsko i državno natjecanje u pamćenju. Kao učitelj razredne nastave svojim sam teoretskim i praktičnim znanjem pomogao kako bismo te tehnike pamćenja primijenili i u praksi. U školskoj godini 2019/2020, postavio sam sebi cilj da istražim koliko brzo učenici uče tehniku pamćenja „PUTEVI“ i kako je upotrebljavaju u svakodnevnom životu škole.

Ključne riječi: tehnike pamćenja, LOCI, učenje

1. Uvod

U osnovnoj školi učenici se susreću s različitim podacima koje trebaju zapamtiti. Kao učitelj, otkrio sam da su učenici izuzetno zainteresirani za novitete i da ih privlače takozvani 'prečaci' do brzog pamćenja. Učenici brzo usvajaju znanje o tehnikama učenja, a zatim ih rado primjenjuju na različitim područjima. Zajednička točka svih generacija je da se informacije brzo i trajno zapamte i prizovu u sjećanje kada je to potrebno.

Upravo zbog toga što se kao učitelj osnovne škole susrećem s različitim tipovima učenika, fascinirala me tehnika pamćenja koju je u Sloveniju donijela nevladina organizacija Europski inovacijski centar Univerzum Minerva Maribor. Tehnike pamćenja koje koriste natjecatelji praktički su orijentirane i svakodnevno se mogu koristiti. Zato sam se rado odazvao pozivu organizatora Državnog prvenstva Slovenije u pamćenju i pridružio se timu koji priprema učenike osnovnih i srednjih škola te studente za školsko i državno natjecanje u pamćenju.

Kao učitelj razredne nastave koristio sam svoje teorijsko i praktično znanje kako bi pridonio tome da smo te tehnike pamćenja primijenili u praksi. To je uvjetovalo tome da sam tijekom protekle školske godine postavio sebi zadatak istražiti koliko brzo učenici uče metodu PUTEVI i kako je mogu upotrebljavati za svakodnevne školske stvari.

2. Memoriada – državno prvenstvo u pamćenju

Evropski inovacijski centar Univerzum Minerva Maribor pokretač je i organizator Memoriade, natjecanja koje pojedincima omogućuje da se upoznaju sa tehnikama pamćenja i praktično ih koriste u natjecanju. Kroz slovensku mrežu MemoŠOL, koju vodi Univerzum Minerva, pamćenje je postalo popularna natjecateljska vještina u Sloveniji koja je unijela svježinu u slovenski natjecateljski prostor gdje natjecatelji koriste samo znanje pamćenja, što je i nužnost u današnjem brzom tempu života.

Državno prvenstvo Memoriada® je neprofitni projekat usmjeren na svakoga tko želi testirati svoje pamćenje i poboljšati učinkovitost učenja te usporediti svoju sposobnost brzog pamćenja kroz duže razdoblje.

Natjecanje se provodi prema pravilima "Svjetskog vijeća sporta za pamćenje" (World Memory Sports Council) koje od 1991. organizira godišnje Svjetsko prvenstvo u pamćenju. Državno prvenstvo omogućuje sudjelovanje i slovenskih predstavnika na ovoj prestižnoj svjetskoj manifestaciji. Na slici 1 je prikazan potreban raspored sjedenja na Državnom memorijalnom prvenstvu.

Slika 1: Državno prvenstvo u pamćenju, memorijada, vlastiti izvor

Natjecateljske discipline osmišljene su tako da mjere samo memorijske sposobnosti natjecatelja u pojedinim dobnim skupinama. Natječe se u pamćenju (binarni brojevi, slučajni brojevi, datumi povijesti i budućnosti, lica i imena, slučajne riječi, apstraktne slike i karte). Natjecateljske discipline osmišljene su samo za mjerenje sposobnosti pamćenja, ne i znanja pojedinca o određenom području. Natjecanja su namijenjena svim dobnim skupinama. Natjecanje u pamćenju nije namijenjeno mjerenju znanja, već se temelji samo na memorijskim sposobnostima pojedinca.

2.1.Mreža MemoŠOLA®.

Na temelju iznimnog interesa za sudjelovanje na državnom prvenstvu u pamćenju bilo je potrebno povezati škole koje zanima ova vrsta znanja te je osnovana MemoŠOLA®. MemoŠOLA® je 2014. godine osnovala aktivnost umrežavanja slovenskih škola i fakulteta koje žele svoje učenice i učenike, studentice i studente aktivirati u području mentalnih sportova, učenju učenja i brzo učenje putem povezivanja i razumijevanja. Svrha umrežavanja je potaknuti mentalnu aktivnost slovenskih učenika i studenata, među njima podići svijest o važnosti "treninga" mozga te omogućiti njihovo vlastito praćenje napretka i usporedbu s drugim mentalnim sportašima, kako domaćim tako i stranim.

3.Tehnike i metode pamćenja u praksi

Iz iskustva mogu reći da je svaka tehnika pamćenja dobra, ali svaki pojedinac mora za sebe odabrati pravu tehniku. Vrlo je važno da učitelji mogu na zanimljiv i živopisan način pokazati korištenje različitih tehnika pamćenja koje učenici mogu odmah koristiti u praksi.

Istodobno je ključno to da se pri korištenju različitih tehnika i metoda pamćenja pridržavamo sljedećih pravila pri učenju novih stvari:

- Budite fokusirani - usredotočite se samo na jednu specifičnu aktivnost, a ne na deset drugih odjednom - učite nove informacije u tihom i mirnom prostoru.
- Organizirajte informacije - zapisujte informacije na sustavan način.
- Povežite informacije sa stvarima koje već znate - uvijek je lakše zapamtiti nove stvari ako pronađete vezu sa već poznatim informacijama.
- Ponavljajte ono što ste naučili - što više ponavljate ono što ste naučili, to ćete više konsolidirati asocijativne putove u mozgu - što više informacija trebate i prisjetite ih se, to će sjećanje biti trajnije.

Za slikovit primjer mogu reći da su učenici na školskom natjecanju zapamtili u prosjeku 40 slučajnih riječi s različitim tehnikama pamćenja. Neke od tih riječi su:

- *pošta, kuhinja, predstava, mlijeko, kazalište, cvijet, olovka, kuhalo, lopta, baterija, stolica, telefon, kuhalo, porok, udica, trgovina, suknja, zavjesa, luster, Ljubljana, šešir, naočale, bilježnica, rukavice, kosa, broš, moj, nakovanj, pozornica, kanta, kuća, izložba, gitara, krema, ruksak, kokice, vozilo, kosilica, majica, bubamara, daska, pregrada, jastuk, sunce, kajak, kamera, kabina, oblak, knjiga, ravnalo.*

3.1.Odabir prave tehnike pamćenja

Najvažnije pravilo pamćenja je: „AKO ŽELITE POBOLJŠATI svoju memoriju, POKUŠAJTE SE SJEĆATI.“ Potrudite se i promatrajte sve što želite zapamtiti. Morate se potruditi jer je napor u početku apsolutno neophodan. Međutim, brzo ćete primijetiti da ćete se samo neko vrijeme morati jako potruditi, a nakon toga napor uopće neće biti potreban. Motivacija, sklonost ili želja da se nečega sjetite također su vrlo važni.

Prilikom sjećanja također je vrlo važno da ste sigurni da se možete sjetiti određene stvari, odnosno usredotočiti pažnju na objekt, osobu, događaj, podatke ili značenje onoga što nam predstavlja nešto što će nam kasnije trebati. Kada čitamo ili slušamo, pokušavamo zamisliti o čemu je riječ, a ova prezentacija istovremeno povećava prisjećanje i samo pokušaje pamćenja i reprodukcije. Ono što želimo zapamtiti uvijek bi trebalo biti u središtu naše pažnje. Pokušajmo sve novitete povezati s onim čega smo se već sjetili.

Pamćenje će biti najučinkovitije ako je tendencija usmjerena na aktivnost koju volimo raditi. Posebno je dobro za pamćenje ako su ciljevi točno definirani. Ako samo površno želimo poboljšati pamćenje, to je previše nejasno i beskorisno. Postavite posebne ciljeve koje možete postići u bliskoj budućnosti (kratkoročni ciljevi). Međutim, također je potrebno imati trajne ciljeve, jer samo oni sjećanju daju trajnu svrhu i nisu vremenski ograničeni.

Ne može se čovjek ničega sjetiti ako to prije ne primijeti. Ono što nismo dobro razumjeli ne može se ispravno zapamtiti. Možda mislite da možete slušati radio i čitati knjigu u isto vrijeme. Zapravo se naša pozornost preusmjerava s radija na knjigu i natrag - pa je stoga koncentracija na čitanje nerazumno niska. Moramo naučiti razmišljati samo o jednoj stvari odjednom.

Ono što želimo zapamtiti uvijek bi trebalo biti u središtu naše pažnje. Pokušajmo sve novitete povezati s onim čega smo se već sjetili.

3.2. Metoda PUTEVI

Za testiranje sam odabrao metodu PUTEVI koja se sastoji od: Sustav tijelo, Romani soba i sustav LOCI.

Metoda PUTEVI koristi "vješalice". Na vješalicama u ormaru okačeni su kaputi. Na sličan način vješamo podatke o vješalice za memoriju. Prednost vješalice je u tome što pružaju fiksnu i stabilnu podršku za sve stvari koje pokušavate zapamtiti. Vješalice može biti sve što već dobro znate i uz što možete priložiti nove podatke. Najkorisnije i najfleksibilnije vješalice poznate su kao LOCI. LOCI su podaci na putu. Na primjer, hodajte cestom do trgovine - možete se lako sjetiti rute i stvari kojima prolazite.

Da bismo zapamtili nekoliko brojeva i / ili pojmova, potreban nam je prilično dug put. Kao najprikladnija metoda za to se je pokazala Romani soba. Ponekad nam je, međutim, potrebno samo nekoliko bodova da bismo, na primjer, brzo zapamtili telefonski broj ili uplatnicu. U tu svrhu nudi nam se nešto što uvijek imamo sa sobom - vlastito tijelo.

3.3. Metoda PUTEVI u praksi

Metodu PUTEVI sam prvi put predstavio grupi učenika osnovne škole. Na poslu sam slijedio upute Memory Trener Coaching priručnika i teoretski pripremljeno znanje sproveo u praksi. Učenici su brzo savladali tehniku i primijenili je u praksi.

Tako je uz pomoć ove tehnike učenik 5. razreda savladao vrste nota i njihovo trajanje. Učenik 6. razreda naučio je slovensku himnu uz pomoć metode LOCI. Učenik 8. razreda je ovom metodom usvojio kemijske elemente.

Kao kuriozitet mog eksperimenta mogu istaknuti da je jedna od učenica svoje znanje o pamćenju pojedinih riječi uz pomoć sustava tijelo prenijela na svoju baku koja koristi ovu tehniku za sastavljanje popisa za kupnju.

Cijela grupa učenika koju sam naučio koristiti LOCI metodu sudjelovala je na školskom natjecanju u pamćenju i nastavila na državnom natjecanju iz memorije.

4. Zaključak

Utvdili smo da se učenici u osnovnoj školi susreću sa različitim podacima koje trebaju zapamtiti. Testirano je da li bi se ti podaci i informacije lakše zapamtili ako učenici koriste neku od tehnika memoriranja. Tijekom protekle školske godine zadao sam sebi cilj istražiti koliko brzo učenici ovladavaju tehnikom pamćenja metode PUTEVI i kako ju mogu koristiti u školskom svakodnevnom životu. Kao učitelj i poznavalac tehnika pamćenja, otkrio sam da učenici s lakoćom svladavaju tehnike pamćenja. Najpopularnija tehnika je LOCI, koja uz pomoć mašte "Ilijepi" informacije na tijelo i po potrebi ih se učenik lako može prisjetiti i koristiti u praksi.

Tako učenici brzo usvajaju znanje o učenju, a zatim rado primjenjuju ove tehnike u različitim područjima, čak i u svakodnevnom životu.

Kao i s mišićima, tako i s mozgom, što ih više koristimo, više se možete osloniti na njih. Memorija je sposobnost čuvanja i vraćanja primljenih informacija, dok je pamćenje proces koji nam to omogućuje. Dobro pamćenje svakako je nužan uvjet za inteligenciju, ali nije dovoljan. Inteligencija je dakle sposobnost povezivanja znanja i iskustva, a iskustvo su već postojeći pojedinačni memorijski zapisi ili već postojeće veze među njima.

Od ključne je važnosti da znamo na pravi način motivirati učenike i aktivirati ih kako bi bili što zainteresiraniji i spremniji za inovacije. To se također može postići podučavanjem novih tehnika pamćenja i pokazivanjem kako ih mogu koristiti u praksi.

5. Literatura

- [1.] Cokan, P. Jus, V. (2016). MemoryTrener. Trenerski priručnik.
- [2.] EIC Univerzum Minerva Maribor. Napotki za hitrejšę branje in povečanje bralnega razumevanje. URL: <http://www.memoriada.eu/10-aktualno/130-napotki-za-hitrejsę-branje> (20.08.2021)
- [3.] Cokan, P. in Jus, V. Poročilo državnega tekmovanja v pomnjenju. EIC Univerzum Minerva Maribor. URL: <http://www.memoriada.eu/>.

Stručni rad

MATEMATIČKE IGRE U 3. RAZREDU

Mateja Erjavec Mihovec

OŠ Louisa Adamiča, Grosuplje

Sažetak

Igra je vrlo važan dio procesa učenja u učionici. Kroz igru su učenici motivirani za rad, a istovremeno mnogo i nauče. Igram zadovoljavaju različite potrebe, opuštaju se, povećavaju samopouzdanje i razvijaju svoje sposobnosti. Kao učiteljica u trećem razredu osnovne škole u ovom sam radu predstavila neke od aktivnosti kojima se koristim u nastavi matematike. Obuhvaćaju različite aktivnosti igre i kretanja zahvaljujući kojima se učenici lakše nauče, koncentriraju i motiviraju za rad. S uvođenjem aktivnosti započinem sredinom rujna kad pobliže upoznam svoje učenike i njihove potrebe. Igre i aktivnosti prilagođavam učenicima i nastavnim temama tijekom cijele školske godine, pa ih učenici već poznaju i ne moramo uvijek iznova objašnjavati upute za rad. Osim navedenih aktivnosti, u nastavi se koristimo i matematičkim pričama, matematičkim i logičkim mozgalicama, interaktivnim zadacima i programom Brain Gym (vježbe za mozak) kako bismo olakšali učenje.

Ključne riječi: 3. razred, različite igre, aktivnosti koje uključuju kretanje, učenje, motivacija

1.Uvod

Poučavam u trećem razredu osnovne škole i tek sam nakon dužeg vremena provedenog u radu razumjela važnost učenja kroz igru i kretanje u nastavi matematike. Brinulo me je da učenici zbog previše igre neće naučiti sve što je potrebno i da će učenjem kroz pokret biti još nemirniji i glasniji. Slijedila sam načelo: „Vježba čini majstora ako majstor izvodi vježbu.“ Učenike sam obasipala različitim zadacima i radnim listovima. Bila sam uvjerena da ćemo samo uz naporan rad doista naučiti potrebne osnove računanja i tablicu množenja. Neko je vrijeme ovakav pristup djelovao, osobito kod mirnijih učenika i onih sa slabije izraženom reakcijom. Takav nam je rad uistinu donosio rezultate, ali s vremenom sam počela dobivati učenike koji nisu mogli mirno sjediti, raditi u tišini i tako rješavati zadatke. Tada sam došla do zaključka da igra pomaže učenicima na različitim područjima njihova razvoja, uključujući razvoj motoričkih sposobnosti i stavova te odnosa prema svijetu oko sebe. Otkrila sam da je učenicima lakše zapamtiti gradivo ako se tijekom nastave kreću.

U nastavi sam počela birati aktivnosti koje su učenicima omogućavale mnogo kretanja, promjenu prostora i razvijanje pažnje, istodobno ih motivirajući, pa satovi više nisu bili dosadni. Na satu sam se najteže suočavala s razigranošću i glasnoćom učenika, ali i to sam s vremenom prihvatila. Kod učenika sam željela postići spontanu reakciju i napredak u učenju, stoga me je njihova glasnoća u radu manje smetala. Djeca su uvijek motivirana za igru, a mi se moramo pobrinuti da igrom postignemo zacrtane ciljeve pojedinog sata. Promjene sam počela uvoditi postupno jer nisam željela pretjerani nemir u učionici.

Kod učenika trećeg razreda početkom školske godine primjećujem slabiju predodžbu o brojevima, probleme s računanjem do 20 i do 100, probleme zapisivanja i orijentacije u prostoru te velik broj problema s pažnjom i koncentracijom. Zato sam se u svom radu odlučila za aktivnosti koje ću predstaviti u nastavku.

2.Praktične aktivnosti za poboljšanje učenja matematike

U nastavku navodim neke od aktivnosti koje provodim u nastavi matematike kako bih olakšala učenje i rad. Koristim se:

- učenjem kroz igru (stolne, društvene, didaktičke i elementarne igre)
- učenjem kroz pokret
- matematičkim pričama
- matematičkim i logičkim mozgalicama
- interaktivnim zadacima
- programom Brain Gym (vježbe za mozak).

2.1. Opis nekih od aktivnosti u nastavi matematike

Želja mi je da učenici na nastavnom satu budu aktivni i da više zapamte, stoga poučavanje nadopunjujem raznim igrama koje uključuju mnogo kretanja. Vjerujem da su učenici na ovaj način više motivirani za rad i da im one olakšavaju učenje. Kako bih obogatila nastavne sate koristim se matematičkim pričama koje učenici jako vole. Ponekad su toliko motivirani da i sami žele napisati svoju priču. Za brže učenike imam pripremljene matematičke i logičke mozgalice. Povremeno se u nastavi također koristimo različitim interaktivnim zadacima i utvrđujemo obrađeno nastavno gradivo. Prije provjere znanja i ocjenjivanja ili kad primijetim da su učenici postali manje pažljivi, u nastavu uključujem tjelesno vježbanje prema programu Brain Gym kako bih učenicima olakšala učenje. U literaturi sam citirala izvore u kojima učitelji mogu pronaći više informacija o mozgalicama, pričama, didaktičkim igrama i programu Brain Gym. [2], [3], [4], [5], [6]

Brojevi do 100

Prilikom vježbanja i ponavljanja brojeva do 100 (uspoređivanje, zapisivanje, brojenje...) možemo se koristiti različitim igrama. Brojeve zapišemo na kartice ili žetone, nalijepimo ih na plišane igračke, a zatim poredamo. Učeniku na leđa zalijepimo list papira na koji drugi učenik zapiše jedan broj do 100. Učenik koji na leđima ima list papira pokušava otkriti koji mu je broj napisao drugi učenik i zapisuje ga na ploču ili papir.

Matematički poligon

Igrom se koristimo za utvrđivanje znanja brojenja i redoslijeda brojeva do 100. Na listove zapišemo brojeve do 100 i zalijepimo ih na pod. Zalijepimo ih na takvu udaljenost da učenici po njima mogu hodati. Po njima stupaju prema određenim uputama. Na primjer, stupi na broj 36 i pomakni se za 5 mjesta. Na koji broj si stigao? Upute možemo mijenjati po želji tako da učenici utvrđuju znanje brojenja i redoslijeda u skupu brojeva do 100. Učenici zatim mogu zapisati brojeve u bilježnice. [7]

Idemo po veličini

Igrom se koristimo za uspoređivanje brojeva. Trebaju nam kartice s brojevima do 100. Učenici u rukama drže kartice s brojevima i uz glazbu se kreću po učionici. Razmjenjuju kartice s drugim učenicima. Kad glazba utihne, svaki učenik zadrži jednu karticu. Njihov je zadatak poredati se po veličini prema brojevima napisanim na karticama. Upute također možemo mijenjati i nadograđivati. Na primjer, učitelj izgovori jedan broj. Učenik s tim brojem te njegov prethodnik i sljedbenik postave se na određeno mjesto u učionici. [1]

Složimo broj

Igrom se možemo koristiti za utvrđivanje brojeva do 100. Učenici su podijeljeni u parove. Svaki par dobiva dvije vrećice, u jednoj su od njih na karticama zapisane desetice, a u

drugoj jedinice. Svaki od njih iz vrećice uzima karticu s jednom deseticom i jednom jedinicom te sastavlja svoj broj. Brojeve tada mogu usporediti po veličini i zapisati u bilježnicu dekadskim jedinicama (npr. $35 = 3 \text{ D } 5 \text{ J}$).

Dekadske jedinice

Igrom se možemo koristiti za utvrđivanje brojeva do 100. Učenici dobivaju listiće s jednim brojem. Njihov je zadatak čučnuti/poskočiti kad učitelj izgovori tvrdnju koja se odnosi na njihov broj. Na primjer, broj ima 3 desetice. Broj ima 8 jedinica. Broj ima manje od 6 desetica. [7]

Stojim, čučnem, poskočim

Igrom se možemo koristiti u odnosima među brojevima. Učitelj podigne dvije kartice na kojima su zapisani brojevi. Učenici stoje ako je između znak za veće, čučnu ako je između znak za manje i poskoče ako su brojevi jednaki. Način kretanja možemo prema potrebi promijeniti.

Zamjena mjesta

I ovom se igrom možemo koristiti za utvrđivanje brojeva do 100. Učenici sjede u krugu. Svaki učenik dobiva karticu s napisanim brojem. Učitelj daje upute za zamjenu mjesta. Na primjer, tko ima broj manji od 42, neka zamijeni mjesto. Tko ima jednak broj desetica i jedinica, neka zamijeni mjesto. Tko ima broj veći od 55, neka zamijeni mjesto. Tko ima broj između 78 i 82, neka zamijeni mjesto. [1]

Igramo se balonima

Ovom se igrom koristim za utvrđivanje brojeva do 100 i tablice množenja. Svaki učenik dobiva balon na kojem je zapisan broj do 100. Učitelj uključuje glazbu, a učenici se međusobno dodaju balonima. Kad glazba utihne, zadrže jedan balon. Njihov je zadatak poredati se prema veličini brojeva zapisanih na balonima. Upute mogu glasiti: od najvećeg do najmanjeg i obrnuto. Ako je skupina djece manja (deset učenika), učenici to mogu učiniti u jednoj skupini, u suprotnom im dajemo uputu da se nakon završetka glazbe okupe u skupine od pet ili šest učenika i poredaju po veličini brojeva. Također možemo dodati aktivnost u kojoj tim brojevima moraju pronaći prethodnike i sljedbenike te ih zapisati u bilježnicu. Ako nemamo balone, učenici mogu razmjenjivati listiće sa zapisanim brojevima. Ako se igrom koristimo za vježbanje tablice množenja, na balone zapisujemo višekratnike pojedinog broja.

Hobotnica ide u lov

Ovom se igrom također koristim za utvrđivanje brojeva do 100 i tablice množenja. Učitelj odabire učenika koji postaje hobotnica. Trebaju nam kartice s brojevima koje učenici drže u rukama kako bi ih hobotnica mogla vidjeti. Hobotnica stoji na jednoj strani prostorije, a ostali učenici na drugoj. Kaže im: „Hobotnica ide u lov!” Učenici odgovaraju: „A ribice kući!” i potrče na drugu stranu. Hobotnica ih lovi i koga uhvati postaje njegov pomoćnik. Može loviti samo učenike s određenim brojevima. Npr. učenike s brojevima većim od 31, manjim od 80, višekratnicima brojeva i sl. Pomoćnici joj pomažu sve dok ne uhvati sve učenike koji odgovaraju zadanom zadatku. U svakoj igri određujemo novu hobotnicu i zamijenimo zadatak. Zadatak možemo otežati promjenom načina kretanja: skakanje na jednoj nozi, hodanje u čučnju ili kretanje u sjedećem položaju. Igra je prikladna za igranje u sportskoj dvorani ili na igralištu. [1]

Čvrsti most

Igrom se koristim kod računanja do 20 i do 100 te kod tablice množenja. Učitelj određuje dva učenika koji držeći se za ruke tvore most, a ostali su učenici vojska i drže jedni druge za ramena te hodaju u koloni po prostoriji. Pritom ponavljaju refren: „Tko računati ne zna, neka ostane doma.” Kad stignu do mosta, vrata mosta se spuštaju. Prvi u koloni upita: „Je li čvrst ovaj most da naša vojska može proći?” Učenici koji čine most odgovaraju: „Vojska će proći, ali zadnji mora računati.” Vrata se podignu, učenici prolaze, a zadnji u koloni mora izračunati računsku operaciju koju izvlači iz košare, posude ili kutije. [1]

Brz kao strijela

I ovom se igrom koristim kod računanja do 20 i do 100 te kod tablice množenja. Učitelj zapisuje računske operacije na list papira i zalijepi ih na ploču. Učenici sjede na svojim mjestima i na znak potrče do ploče, pročitaju računsku operaciju, zapisuju je u bilježnicu i izračunaju. Tek kad izračunaju računsku operaciju i zapišu rezultat, mogu potrčati i pročitati novu. Računske operacije u bilježnici ne smiju se ponavljati. Varijacija: učitelj može računske operacije zalijepiti po učionici, a učenici ih moraju pronaći, listić s računskom operacijom odnijeti u svoju klupu, računsku operaciju zapisati i izračunati, a zatim listić vratiti na mjesto gdje su ga pronašli.

Lov na računske operacije

Učenici na izrezanim listićima imaju napisana četiri tekstualna zadatka. Svi su listići u košarici. Učenici na znak potrče do košare i izvuku prvi tekstualni zadatak. Nalijepe ga u bilježnicu i riješe. Zatim odlaze do košarice po novi zadatak, ne smiju izvući isti. Količinu riješenih zadataka diferenciramo prema različitim sposobnostima učenika.

Trči po računsku operaciju

Igrom se možemo koristiti kod računanja i kod tablice množenja. Učenike razdijelimo u skupine. Svaka skupina dobiva kutiju u kojoj su zapisane računске operacije. Učenici se postavljaju iza crte, a na drugoj strani učionice ili sportske dvorane učenici na listićima imaju zapisane rezultate. Na znak učitelja jedan učenik iz grupe potrči na drugu stranu po rezultat. Kad stigne do skupine, u kutiji potraži računsku operaciju koja odgovara njegovu rezultatu. Položi je na pod ispred košare. Zatim drugi član skupine trči po novi listić s rezultatom. Varijacija: učenici mogu u kutiji imati rezultate, a računске operacije na drugoj strani prostorije. Rezultate postavljaju na pravu računsku operaciju, a zatim potrče natrag do skupine. Igru nastavlja sljedeći učenik iz skupine.

Računam s dominama

I ovom se igrom možemo koristiti kod računanja i kod tablice množenja. Učenici su podijeljeni u parove. Svaki par dobiva nekoliko domina na kojima su zapisane računске operacije i rezultati (na jednom dijelu domine zapisana je računska operacija, a na drugom rezultat). Učenici slažu domine s lijeve nadesno, počevši od one koja je s lijeve strane prazna, a s desne ima zapisanu računsku operaciju. Učenici traže dominu na kojoj je zapisan rezultat pojedine računске operacije. Igru završavaju dominom koja s lijeve strane ima zapisanu računsku operaciju, a s desne je strane prazna. [7]

Gdje je moj par?

Učenici su podijeljeni u dvije skupine. Jedna skupina dobiva listiće s računskim operacijama, a druga s rezultatima. Učitelj uključuje glazbu, a učenici hodaju po razredu tražeći par svoje računске operacije tj. rezultat.

Ulovi muhicu

Učitelj na polovici papira formata A4 nacrtava muhu ili potraži njezinu crno-bijelu fotografiju. Treba najmanje 10 muha. Na listiće zapisuje računске operacije zbrajanja, oduzimanja, množenja ili dijeljenja (ovisno o tome što želi da učenici utvrde). Rezultate računskih operacija pričvrsti na muhe. Učenici su podijeljeni u skupine po četiri učenika. Jedan od učenika u ruci drži listiće s računskim operacijama i čita ih, a dva učenika u rukama imaju muholovke i pokušavaju što brže pronaći točan rezultat i udariti po muhi. Četvrti član skupine provjerava jesu li ispravno izračunali (varijacija: također može zbrajati bodove koje su „muholovci“ osvojili).

Igra memorije

Igrom se možemo koristiti kod računanja i kod tablice množenja. Učenike podijelimo u skupine od četiri učenika ili na parove. Dobivaju kartice na kojima su zapisane računске operacije i rezultati. Učenici moraju potražiti odgovarajući rezultat računске operacije i

obrnuto. Kao kod igre memorije, učenici okreću dvije kartice odjednom i pokušavaju pronaći par. [3]

Lijevo i desno

Igrom se koristimo za orijentaciju. U krug postavimo jednu stolicu manje nego što ima učenika. Odredimo vođu igre koji je bez stolice i drugima daje upute o tome kamo sjesti. Kad kaže „lijevo”, svi se učenici moraju premjestiti za jednu stolicu ulijevo. Ako vođa kaže „desno”, svi se učenici moraju premjestiti za jednu stolicu udesno. Dok se učenici premještaju, vođa igre mora pronaći slobodnu stolicu. Tko ostane bez stolice, postaje novi vođa. [7]

Pokupi kockice

Ovom se igrom također možemo koristiti za orijentaciju. U sportskoj dvorani učitelj pripremi dvije staze i na njih na jednakoj udaljenosti rasporedi kocke. Odabire dva učenika i povezuje im oči. Oba učenika u ruci imaju kutiju u koju će pokupiti kockice. Ostali učenici usmjeravaju ih uputama „lijevo-desno, naprijed-natrag”. Pobjednik je učenik koji prvi pokupi sve kockice sa svoje staze. [7]

Koji broj nedostaje?

Igrom se možemo koristiti kako bismo poboljšali pažnju kod učenika. Učenike podijelimo u parove. Na stolu su brojevi do 20 ili do 100. Svaki je broj zapisan na svojoj kartici. Učenici ih dobro pogledaju. Jedan se učenik u paru okreće na drugu stranu, a drugi pokriva jedan broj na kartici. Onaj koji se okrenuo pokušava otkriti koji broj na stolu nedostaje. [7]

Da ili ne

Aktivnošću se možemo koristiti u obradi različitih tema u nastavi matematike. Na primjer, za računanje do 100, brojeve do 100, likove, tijela, mjerenje i kako bismo poboljšali pažnju kod učenika. Učenici se uz glazbu kreću po prostoru. Prije početka aktivnosti dogovaramo znak za odgovor „da” (na primjer, stanite na stolicu, podignite ruke...) i za odgovor „ne” (npr. čučnite, skočite...). Zadatak je učitelja postaviti različite tvrdnje koje se odnose na određenu temu (na primjer, „Ploča je teža od plastične boce”, „Olovka je dulja od zrakoplova”, Kilogram čavala teži više od kilograma papira”). [1]

3.Zaključak

U članku sam opisala neke od igara kojima se koristim u nastavi matematike. Učenici su vrlo motivirani za igru, a o nama ovisi što određenom igrom želimo postići i razvijati. Pritom moramo osigurati da učenici ostanu motivirani. Ako tijekom igre primijetimo da to više nije slučaj, moramo reagirati na primjeren način. Učenike moramo poticati i pružati im povratne informacije. Također je vrlo važno uzeti u obzir različitost učenika. Moramo

biti svjesni da svi učenici nemaju jednak način učenja, da svaki od njih nije motiviran za rad i da svi nemaju jednake mogućnosti za učenje. U takvim se slučajevima učitelj mora pobrinuti da kod učenika ne dolazi do nezadovoljstva i osobnog razočaranja. U nastavi se koristim stolnim, društvenim, didaktičkim i elementarnim igrama koje prilagođavam pojedinoj nastavnoj temi. Ideje za igre dobivam iz literature, izobrazbi za učenike s teškoćama u učenju ili ih u trenutku nadahnuća izmišljam sama, jer učenicima nastavne teme želim predstaviti na originalan način. Kako bih otkrila koji način rada im najviše odgovara, svoje učenike uvijek prvo dobro upoznam, a zatim na temelju njihova predznanja te područja u kojima su dobri ili slabiji biram aktivnosti koje će im u stjecanju znanja najviše odgovarati. Primjećujem da na početku svake školske godine postoje vrlo slični nedostaci tj. problemi u pojedinim područjima, koje tijekom godine pokušavam ublažiti ili otkloniti. Učenici imaju najviše problema s računanjem do 20, što je osnova računanja do 100, te s predodžbom o brojevima. U nastavi nastojim oslušivati potrebe učenika i vlastite potrebe. Često se prisjetim kineske poslovice i pokušavam je što je moguće više uključiti u nastavne sate: „Reci mi i zaboravit ću. Pokaži mi i zapamtit ću. Potakni moje zanimanje i razumjet ću.” Stoga se u nastavi zalažem za upotrebu različitih metoda rada uz uključivanje aktivnosti igre i kretanja, koje poboljšavaju kvalitetu poučavanja i napredak učenika. To se odražava u računanju, predodžbi brojeva, orijentaciji, pažnji i koncentraciji, bržem pamćenju i međusobnim odnosima.

4. Literatura

- [1.] Kavčič, Romana Andrejka. 2005. *Učenje z gibanjem pri matematiki*. Društvo Bravo. Ljubljana.
- [2.] Koren, Majda. 1992. *Zgodbice za matematiko*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport. Ljubljana.
- [3.] Mrak Merhar, Irena i dr. 2013. *Didaktične igre in druge dinamične metode*. Salve. Ljubljana.
- [4.] Tyler, Jenny. Round, Graham. 1989. *Računski orehi*. Cankarjeva založba. Ljubljana.
- [5.] https://ucilnice.arnes.si/pluginfile.php/1966286/mod_resource/content/2/Brain%20Gym%20P.A.C.E.%20and%20Lazy%20s.pdf (pristupljeno 12. listopada 2021.)
- [6.] <https://www.bolnisnicna-sola.si/files/2016/04/Mo%C5%BEGanska-telovadba-BG.pdf> (pristupljeno 12. listopada 2021.)
- [7.] <http://igramose.blogspot.com/p/matematicne-igre.html> (pristupljeno 12. listopada 2021.)

Stručni rad

IZMEĐU IGRE I UČENJA

Anita Romih, učiteljica razredne nastave

OŠ dr. Jožeta Pučnika Črešnjevec

Sažetak

Dijete, igra, radost, opuštanje i kreativnost pojmovi su koje vrlo često povezujemo kada govorimo o dječjim aktivnostima. [1] S igrom se susrećemo od malih nogu. Da igra nije samo igranje, već i odgovoran i zahtjevan posao, odgojni, obrazovni i socijalizacijski proces, dokazuje činjenica da igra prodire u sve više društvenih područja. Iz ranog djetinjstva igra se najprije proširila u neformalno obrazovanje, a u posljednje vrijeme prodire također u prostor formalnog obrazovanja jer osim intelektualnog učenja omogućuje često zanemareno, ali istodobno vrlo snažno iskustveno učenje. [2] Škola je sastavni dio djetetove mladosti. Uz propisani program, za život nauče mnoge druge stvari. Jedan od takvih načina je učenje igranjem. Didaktička igra ima veliku motivacijsku ulogu. Najvažnije jest da se učenici igraju, a istovremeno zaboravljaju na učenje ili uče kroz igru veseli i bez prisile. U praktičnom dijelu članka predstaviti ću didaktičku igru Pričljive kocke koju koristim na nastavi. Pričljive kocke omogućuju i nude brojne mogućnosti za ugodna i zabavna druženja, svladavanje novog gradiva, ponavljanje i utvrđivanje gradiva.

Ključne riječi: didaktička igra, pričljive kocke, dijete, igra

1. UVOD

O dječjoj igri već je napisano i rečeno puno riječi i misli. Igra je neiscrpan izvor uvijek novih spoznaja o djetetovu razvoju, iskustvu i životu, zbog toga nije nikada dovoljno istaknuto koliko je važna za razvoj djetetove osobnosti i njegovog stvaralačkog odnosa prema životu i okolini. [1] Kako bi učenje bilo učinkovito i istodobno zanimljivo, učitelji biramo različite metode usvajanja gradiva. Svjesni smo da je učenje izazov za učenike ako ima smisla, je poticajno, ako im je gradivo važno, ako je povezano s njihovim životnim iskustvima, ako je korisno i također ako je predstavljeno na zanimljiv način. [3] Naučeno gradivo koje uče tijekom igre djeca lakše zapamte. Aktivnost djece veća je tijekom igre nego u drugim oblicima učenja. Igra pomaže u razvijanju mašte, savjetuje, sklapa prijateljstva i što je najvažnije igra nas povezuje. Igramo možemo zadovoljiti svoje potrebe za znanjem, kreativnošću i suradnjom, a istovremeno učimo i nadograđujemo svoje vještine, razvijamo natjecateljski duh i ustrajnost, učimo birati između različitih opcija i prihvaćati posljedice svojih odluka, vodimo brigu o drugome te se suočavamo s emocijama koje dolaze na svjetlo tijekom doživljaja igre. [2]

2. DIDAKTIČKA IGRA

Što je didaktička igra?

Igra sa specifičnim ciljem i zadatkom u kojoj su pravila i sadržaji izabrani, organizirani i usmjereni na način da potiču određene aktivnosti koje pomažu u razvoju vještina i učenja. Djeca često nisu ni svjesna ciljeva. To je učinkoviti način učenja koji privlači pažnju učenika te ga motivira na aktivnost. Ima visok edukacijski učinak koji se pokazuje u većoj održivosti znanja. [4]

2.1. ULOGA DIDAKTIČKIH IGRA

Prikladni su za učenike s posebnim potrebama, za učenike različite dobi, različitih sposobnosti, veća motivacija, veći interes, veća pažnja, zanimljivije učenje i bolje pamćenje. [4]

2.2. CILJEVI DIDAKTIČKIH IGRA

Ciljevi koji se igrom mogu postići tijekom nastave:

- aktivnost učenika,
- osposobljenost za timski rad,
- praktično utvrđivanje naučenog gradiva,
- poticanje i održavanje motivacije,
- razvijanje uvida u problematiku međusobnih odnosa,
- izražavanje emocija,
- razvijanje kritičnosti,
- razvijanje svijesti o vlastitim osjećajima i osjećajima drugih,
- rješavanje problema na različite načine,
- osposobljavanje za samorefleksiju,
- istraživanje, otkrivanje i uvježbavanje novih načina reagiranja i ponašanja. [4]

2.3. VRSTE DIDAKTIČKIH IGRA S OBZIROM NA ETAPE NASTAVE

S obzirom na razine nastave razlikujemo:

- igre za provjeru predznanja,
- igre za stjecanje novog znanja,
- igre za provjeru i utvrđivanje znanja. [4]

2.4. ULOGA UČITELJA TIJEKOM IGRE

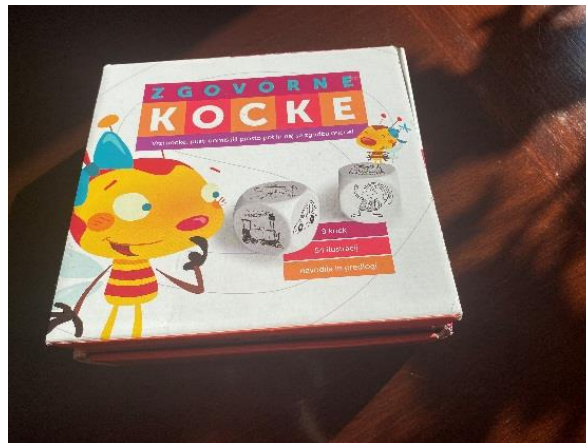
Učitelj mora stvoriti ozračje u kojem će se učenici osjećati sigurno tijekom provedbe didaktičkih igara. Mora jasno objasniti način rada i postaviti vremenska ograničenja. Učenicima mora omogućiti samorefleksiju i refleksiju događanja. [4]

3. PRIČLJIVE KOCKE

Opisat ću didaktičku igru Pričljive kocke.

Bacite kocke, pustite mašti na volju i neka priča počne!

Pričljive kocke potiču razvoj komunikacijskih vještina kao što su govor, pisanje, slušanje i čitanje. Potiču maštu i kreativno razmišljanje. U kutiji se nalazi 9 kocki s ukupno 54 ilustracije. Ilustracije prikazuju stvari, znakove, emocije, događaje, aktivnosti i mjesta.

Slika 1: Pričljive kocke

3.1. MOGUĆNOSTI KORIŠTENJA PRIČLJIVIH KOCKI

Igra asocijacija

Primjer 1: Učenik baca kocku. Uz sličicu nabraja asocijacije.

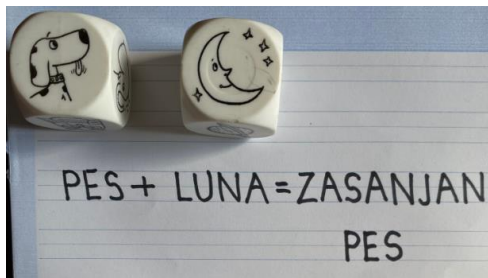

Slika 2: Blago

Primjer 2: Igra se može igrati u paru ili u grupi. Svaki učenik bira jednu kocku. U što kraćem vremenu navodi tri asocijacije na ilustraciju na njoj.

Riječi

Primjer 1: Učenici u parovima naizmjenice bacaju kocke. Traže smiješne parove riječi.

Slika 3: Smiješan par riječi: pas + mjesec = mjesečev pas

Primjer 2: Učenik baca kocku.

Slika 4: Raketa

- Kaže riječ za sliku. (RAKETA
- Riječ može izgovoriti po slogovima i po glasovima.

(RA – KE – TA) (R- A- K- E- T- A)

- Prebroji glasove i slogove u riječi. (RIJEČ RAKETA IMA 6 GLASOVA I 3 SLOGA.)
- Odredi prvi i posljednji glas odnosno slog u riječi. (PRVI GLAS U RIJEČI RAKETA JE GLAS R. POSLJEDNJI GLAS U RIJEČI RAKETE JE GLAS A, PRVI SLOG U RIJEČI RAKETA JE RA. POSLJEDNJI SLOG U RIJEČI RAKETI JE TA.)
- Kaže je li to duga ili kratka riječ. (RIJEČ RAKETA JE DUGA RIJEČ.)

Primjer 3: Učenici se igraju u grupi. Svatko baca svoju kocku. Na ilustraciju navodi što je moguće više riječi, koje govore što radi osoba na ilustraciji ili što se događa s predmetom ili pojmom. Mogu se natjecati tko nađe više riječi za njihovu ilustraciju.

Kuća: žuta, stara, velika, lijepa, iz bajke, ...

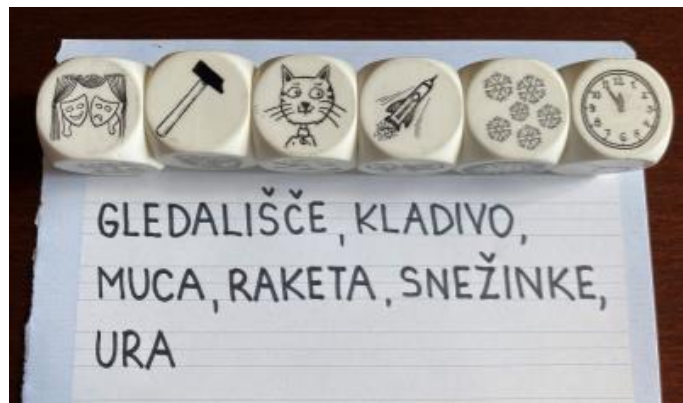

Slika 5: Kuća

Primjer 4: Učenici bacaju 6 ili svih 9 kocki u isto vrijeme. U najkraćem mogućem roku riječi razvrstavaju abecednim redom ili od najduže do najkraće ili obrnuto.

Slika 6: Bacane kocke

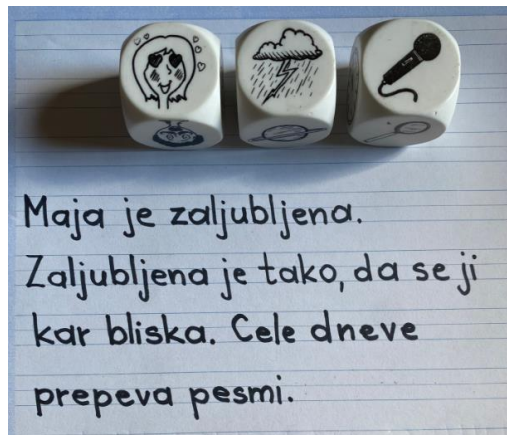
Slika 7: Sličice poredane po abecedi

Slika 8: Sličice razvrstane od najkraće do najduže

Stvaranje rečenica

Primjer 1: U grupi svaki učenik dobiva jednu kocku. Odabire ilustraciju na njoj. Započinje rečenicu. Sljedeći učenik nastavlja rečenicu s ilustracijom na svojoj kocki.

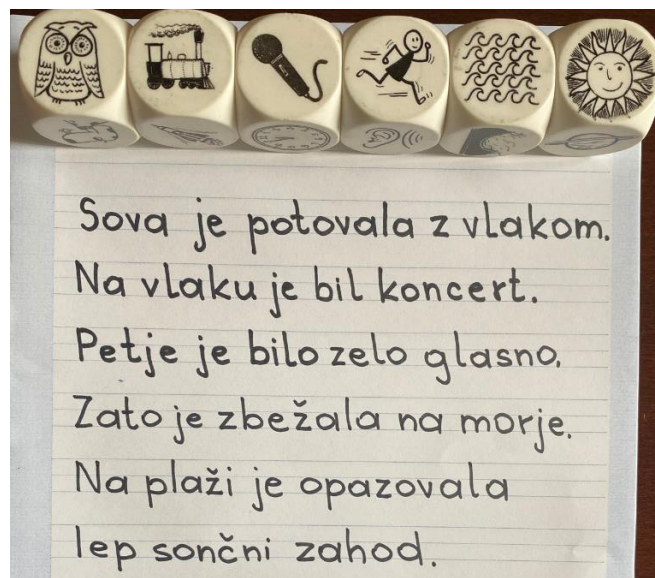

Slika 9: Stvaranje rečenica

Igra se može otežati korištenjem šest ili više kocki umjesto tri.

Priča

Primjer 1: Učenici pojedinačno, u paru ili grupi bacaju 6 ili svih 9 kocki. Pričaju ili napišu priču, koristeći sve ilustracije kocki.

Slika 10: Priča

Pjesma

Primjer 1: Učenici bacaju kocke i stvaraju rime.

Slika 11: Pjesma

4. ZAKLJUČAK

Didaktička igra ima veliku motivacijsku ulogu. Jača znanje učenika, motivira ih na rad i potiče na kreativno i aktivno razmišljanje. Pričljive kocke didaktičko su sredstvo s kojim možemo na nastavi međupredmetno povezati gradivo, kroz igru ostvariti ciljeve i obogatiti rad u učionici. Mogu se koristiti za uvođenje ili učenje novog gradiva, za motivaciju ili za poticanje učenika na razmišljanje. Kocke se također mogu koristiti za utvrđivanje i ponavljanje gradiva. Potiču razvoj komunikacijskih vještina kao što su govor, pisanje, slušanje i čitanje. Potiču maštu i kreativno razmišljanje. Obogaćuju rječnik i omogućuju razvoj društvenih vještina i različitih oblika rada. Učenici mogu kocke koristiti u individualnom radu, u paru ili u grupama. Prikladne su za aktivnosti u kreativnom kutku. Kocke omogućuju brojne mogućnosti uporabe. Biramo onu koja nam u nastavi najviše odgovara.

5. LITERATURA

- [1] Videmšek, M., Šiler, B., Fišer, P. (2002). Slepa miš, ti loviš!
- [2] Rupnik Vec, T., Debeljak, B., Krošel, N., Ribič Hederih, B., Zupan, M. (2003). Igra vlog in simulacija kot učna metoda
- [3] Mrak Merhar, I., Umek, L., Jemec, J., Repnik, P. (2013). Didaktične igre in druge
dinamične metode
- [4] Z didaktičnimi igrami prepleten pouk - PowerPointova
URL: [https://www.zrss.si › files › petek-delavnice › Z-di...](https://www.zrss.si/files/petek-delavnice/Z-di...) (6. 10. 2021)

Stručni rad

TEHNIČKI DAN – IZRAĐIVANJE OD OTPADNOG MATERIJALA

Anita Romih, učiteljica razredne nastave

OŠ dr. Jožeta Pučnika Črešnjevec

Sažetak

Svakodnevno se oko nas stvara otpad. Svakodnevno se susrećemo s ogromnim količinama ambalažnog otpada. Istodobno, nismo dovoljno svjesni da smo za to odgovorni zbog svog načina života i konzumerizma. U prirodi možemo vidjeti hrpe i hrpe nepropisno razvrstanog otpada, odbačenu ambalažu uz ceste i smeće u blizini dječjih igrališta. Takvo ponašanje zagađuje okoliš i utječe također na zdravlje ljudi. Sami možemo puno učiniti za prirodu i svoj okoliš. [3] Početi možemo već od svoje kuće. U teorijskom dijelu članka opisana je važnost ranog razvoja ekološke svijesti, štedljivosti, odgovornosti prema bližnjima i budućnosti, dakle važnost učenja s vrijednostima već u nižim razredima osnovne škole. Tome su namijenjeni također tehnički dani – izrađivanje od otpadnog materijala. U empirijskom dijelu opisana je izvedba tehničkog dana. Učenici su puno naučili o otpadnom materijalu koji se može ponovno upotrijebiti. Od njega možemo napraviti nove, zanimljive i upotrebljive proizvode.

Ključne riječi: otpadni materijal, igračka, dijete, priroda, tehnički dan, kreativnost

1. UVOD

Veliki i zabrinjavajući problem danas je nakupljanje velikih količina otpada i time zagađenje okoliša. Živimo u svijetu konzumerizma. Gomile otpada stalno se povećavaju. Sve što kupimo u trgovini nalazi se u ambalaži, koju stavljamo još u plastičnu vrećicu. Priroda je puna odlagališta otpada, spaljivanje smeća šteti atmosferi, sve je više plastike u vodi. Priroda se samo u određenoj mjeri može regenerirati i nažalost mnogi ljudi ne znaju posljedice odbačene plastične vrećice nasred šume. Važno je na to upozoravati našu djecu u vrtićima i prvim razredima osnovne škole. Učitelji smo svjesni da svojim primjerom, trudom i voljom možemo postići ekološku svijest kod svoje djece. Djeca stečeno znanje i odnos prema okolišu nehotice prenose na roditelje i druge članove obitelji. Učitelji smo osim roditelja oni koji odgajamo djecu, pružamo im sigurno i poticajno okruženje za učenje i dajemo im primjer u svim područjima. Kroz provedene aktivnosti koje razvijaju pozitivan stav prema prirodi, djeca stječu mnoga nova iskustva. Korištenjem otpadnog materijala izrade nešto novo, korisno i zanimljivo.

Ideje za *izrađivanje od otpadnih materijala* nikada ne ponestanu.

2. OKOLIŠ I OTPAD

Krivnju za zagađivanje našeg planeta ne snose samo velike industrijske tvrtke i tvornice. Glavni uzroci zagađenja okoliša su naši zahtjevi i želje za njihovim proizvodima. [2] Otpad predstavlja veliki ekološki problem zbog zagađenja okoliša i posljedično utječe na zdravlje ljudi.

2.1. KAKO MOŽEMO SAMI SPRIJEČITI ODNOSNO SMANJITI KOLIČINU OTPADA?

Sami možemo:

- pokušati spriječiti ili barem smanjiti novonastali otpad,
- pokušati ponovno koristiti otpad - pokušati ga reciklirati ili kompostirati za sirovine,
- spaljivati za proizvodnju energije,
- pravilno razvrstavati otpad.

Da bismo smanjili količinu otpada, moramo početi razmišljati već prilikom kupnje:

- izbjegnimo prekomjernu potrošnju ne kupujući stvari koje su nepotrebne i ne radimo zalihe koje ne možemo potrošiti,
- birajmo proizvode sa što manje ambalaže i proizvode s ambalažom koju možemo razvrstati,
- voće, povrće i druge proizvode kupujemo na veliko bez prethodnog pakiranja,
- kupujemo proizvode za višekratnu uporabu,

- kupujemo rabljene proizvode,
- za kupovinu koristimo košaru ili torbu za višekratnu uporabu. [4]

Pravilnim gospodarenjem otpadom budimo primjer svojoj djeci. Dijete moramo osvijestiti o ranjivosti i vrijednosti zdravog i čistog okoliša. Moramo u njemu razviti osjećaj brige, štedljivosti, odgovornosti prema drugima i odgovornosti prema budućnosti.

3. TEHNIČKI DAN

U školi često izrađujemo od otpadnog materijala. Učenici u školu donose otpadnu ambalažu koju pronađu kod kuće. Od nje u školi izrađujemo nove predmete. Kreativnim radom djeci pokazujemo da uz malo mašte, ustrajnosti i malo ručne spretnosti možemo napraviti lijepe, nove predmete.

3.1. TIJEK TEHNIČKOG DANA

U jutarnjem krugu smo najprije pogledali edukativni crtani film Ljepši svijet – otpad. Nakon toga razgovarali smo o načinima zbrinjavanja otpada, važnosti razvrstavanja i ponovne uporabe pojedinog otpada, kako možemo sačuvati prirodu. Prije svega kako sami možemo doprinijeti čistoj prirodi i okolišu. Pripremili smo otpadnu ambalažu koju su učenici donijeli od kuće (kartonska ambalaža, plastični i pluteni čepovi, veće i manje kartonske kutije, kutije od jaja, papirnate cijevi od papirnatih ručnika...). Dogovorili smo se da ćemo od njih izraditi nove predmete. Prije nego što smo počeli s radom, učenici su se također igrali s otpadnom ambalažom. Gradili su dvorce, kuće, gradove, automobile, brodove, naftne platforme, svemirske brodove, ceste i robote. Nakon toga smo počeli s izradom predmeta. Napravili smo nove, zanimljive predmete.

3.2. CILJEVI

Učenici:

- uče o različitim otpadnim materijalima,
- razvijaju ručne vještine i maštu,
- razvijaju kreativnost,
- uče o otpadnom materijalu kao novom korisnom materijalu za nove proizvode,
- razvijaju ekološku svijest,
- izrađuju predmete od otpadne ambalaže.
-

3.3. PREDMETI

Krokodil

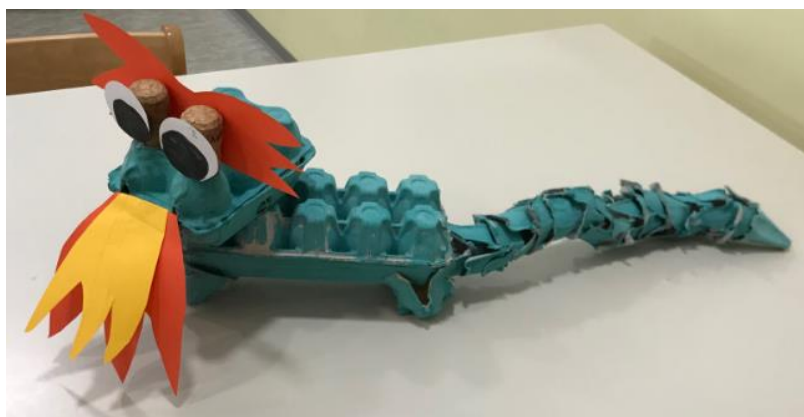
Materijal: papirnate cijevi od papirnatih ručnika, kutije za jaja, kutije za cipele, karton

Slika 1: Krokodil

Zmaj

Materijal: papirnate cijevi od papirnatih ručnika, kutije za jaja, karton, pluteni čepovi

Slika 2: Zmaj

Vesele mačke

Materijal: papirnate cijevi od papirnatih ručnika, karton, rafija

Slika 3: Vesele mačke

ornjače

Materijal: plastične boce, vuna, karton

Slika 4: Kornjače

Cvjetna livada

Materijal: plastični čepovi, drveni štapići, papirnate cijevi od papirnatih ručnika

Slika 5: Cvjetna livada

3.4. DOJMOVI

Što su učenici rekli o tehničkom danu?

- Napravila sam macu koja mi se jako sviđa. Zove se Mika.
- Od plastične boce sam napravila kornjaču jer imam i svoju pravu kornjaču kod kuće.
- Zajedno s drugim učenicima sam napravio krokodila. Svidjelo mi se što smo surađivali.
- Također ja sam bio u grupi u kojoj smo napravili krokodila. Kad smo bojali i lijepili kutije, pomagali smo jedni drugima. Bilo je zabavno.
- U mojoj smo grupi napravili zmaja. Svi smo imali sjajne ideje. Zajedno smo kutije obojili i zalijepili. Na kraju nismo mogli vjerovati, da je zmaj napravljen od otpadnih kutija i papirnatih cijevi.
- Danas smo u školi izrađivali predmete. Napravio sam lijepe predmete od otpadne ambalaže. Svidjelo mi se što sam po svojoj želji obojio mačku.
- Tehnički dan je bio zanimljiv. Bilo je super i stvarno sam uživala.
- Reći ću mami da mi ne kupuje više igrčke. Sam ću ih napraviti.
- Najviše sam volio praviti zmaja. U grupi sam bio sa svojim najboljim prijateljem.

- Odlučila sam napraviti travnjak od plastičnih čepova. Moj cvijet je plavi.

4. ZAKLJUČAK

U sklopu tehničkog dana razgovarali smo o tome što sve možemo napraviti od ambalaže koju bismo inače bacili. Dan je brzo prošao. Djeca su bila motivirana tijekom izrade, uživali su u radu i bili oduševljeni svojim radovima. Samostalno su počeli s izradom predmeta od otpadne ambalaže, pomažući jedni drugima svojim savjetima. Svatko je želio izraditi svoj predmet, neki su ih čak napravili više. Prilikom izrađivanja predmeta od različitih otpadnih materijala učenici su učili o ulozi papira, kartona i otpadne ambalaže. S izrađenim igračkama odnosno predmetima znali su se opušteno igrati, međusobno se družiti u paru ili u grupama. Bili su entuzijastični kreativci, a predmeti koji su nastali prava remek djela. Rezanje, bojanje i lijepljenje nije im stvaralo previše problema. Shvatili su da uz malo mašte i upornosti mogu dobro iskoristiti ambalažni otpad. S izrađenim predmetima odnosno igračkama uživali su u igri. Izrađivanje je bilo vrlo ugodno, kreativno i zasigurno je uvelike doprinijelo njihovoj ekološkoj svijesti te njihovim postupcima i nastojanjima u očuvanju prirode.

5. LITERATURA

[1] [Odgovorno ravnanje z odpadki – ogledalo nas vseh. URL: https://www.komunala-kranj.si > odgovorno-ravnanje-z...](https://www.komunala-kranj.si) (30. 9. 2021)

[2] SEYMOUR, J., GIRARDET, H. (1991). Načrt za zeleni planet

[3] [Kako odpadki vplivajo na okolje in zdravje ljudi in kako jih ... URL: https://liveforheartwarming.com > blog > kako-odpadki...](https://liveforheartwarming.com) (17. 9. 2021)

Stručni rad

S DIJAFRAGMALNIM DISANJEM PROTIV STRESA

Vlasta Godnič, mag. kinezioloških znanosti

Osnovna škola Simona Jenka, Kranj, Slovenija

Sažetak:

Duga epidemija promijenila je životne navike svih, uključujući i najmlađe generacije, koje se suočavaju sa stresom zbog straha od nepoznatog, baš kao i odrasli. Kao pedagozi, moramo im pružiti alate za uspješno rješavanje različitih stresnih situacija u životu.

Ključne riječi: stres, dijafragmalno disanje, vježbe disanja, proces učenja, koncentracija

1.UVOD

Nažalost, situacija u kojoj se nalazimo u dugotrajnoj epidemiji, ostavlja posljedice na psihološkim, kao i razvojnim kompetencijama djeteta. Stalna izloženost stresnim čimbenicima, te funkcioniranje i poučavanje u nesigurnom i nestabilnom okruženju, ostavlja posljedice na psihološkom i fizičkom razvoju djece, što dovodi do tjeskobe, nemira i straha. U stručnom članku pokazat ćemo utjecaj vježbi disanja na opću smirenost djece, čak i onih s poremećajem pažnje. Osnovna i najjednostavnija tehnika za suočavanje sa stresom, ali nažalost često zanemarena, je duboko (trbušno) disanje. Dijafragmalno disanje ili duboko (trbušno) smatra se anatomske optimalnim načinom disanja, jer značajno utječe na aktivaciju parasimpatičkog živčanog sustava i inhibiciju simpatičkog živčanog sustava. Dijafragmalno disanje tako smanjuje broj otkucaja srca, a smanjuje i osjećaj stresa i tjeskobe. Uključivanjem vježbi disanja u lekciju tjelesnog odgoja željeli smo ispitati utjecaj na ukupnu smirenost, opuštanje i koncentraciju učenika.

2.PROBLEM

Zbog promijenjenog procesa učenja putem računala, internetskih mreža i portala, u posljednjih godinu dana je bilo vidjeti sve veći porast nemira, netolerancije i nervoze među učenicima. Nedostatak fizičkog kontakta učenika s učiteljem i osjećaj sigurnosti dodatno je povećao osjećaj stresa, smanjujući sposobnost učenika da sabrano prate nastavu. Svrha rada je pokazati utjecaj vježbi disanja na percepciju stresa i ukupnu smirenost djece, čak i onih s poremećajem nedostatka pažnje.

ŠTO JE STRES: stres je normalan odgovor pojedinca kada mu se ravnoteža (fizička ili mentalna) privremeno pogorša zbog unutarnjih ili vanjskih utjecaja (stresora).

Najčešći neugodni simptomi stresa odražavaju se na mnogim razinama pojedinca - na tijelu, emocijama, ponašanju i umu. Karakterističan je ubrzani puls, glavobolje ili probavne smetnje; napetost, depresija, razdražljivost; nedostatak volje, poteškoće sa spavanjem i pažnjom, kao i negativne misli.

Sve to se odražava i na tjelesni razvoj djece, što dovodi do tjeskobe, nemira i straha.

DISANJE: najvažnija životna funkcija je optimalan rad dišnih mišića i održavanje adekvatnog intraabdominalnog tlaka dok traje normalan ciklus disanja. U prosjeku dnevno udahnemo oko 25.000 udisaja/14 udisaja u minuti (zdrav, normalan, odrastao čovjek), hvatajući 12.500 l zraka dnevno. Nepravilno stimulirano disanje može uzrokovati probleme u isporuci krvi u trbušne organe preko aorte, smanjen venski protok krvi, začepjenja limfe i oslabljeni prijenos informacija o živcima. Zato je važno pravilno i svjesno disati.

TEHNIKE DISANJA: osnovna i najjednostavnija tehnika za suočavanje sa stresom, ali nažalost često zanemarena, je dijafragmalno disanje, što se smatra anatomski optimalnim načinom disanja i značajno utječe na aktivaciju parasimpatičkog živčanog sustava i inhibiciju simpatičkog živčanog sustava.

Osim dijafragmalnog disanja dijafragme, za aktivaciju parasimpatikusa preporučuju se i sljedeće:

- produljenje izdisaja,
- sporo disanje.

Disanje, koje može kombinirati sve gore navedene načine, je disanje kroz nos: npr.: 6 udisaja u minuti: faza udisanja 4 sekunde i faza izdisaja 6 sekundi.

DISANJE KROZ NOS ILI USTA: mnogo puta se postavlja pitanje kako disati kroz nos ili usta. Nos je organ iznutra prekriven s mukoznom sluznicom, koji služi filtraciji, zagrijavanju i hidrataciji udahnutog zraka.

Disanje kroz nos aktivira dijafragmu, glavni inspirativni mišić, što pak znači dublje, sporije udisaje, u usporedbi s disanjem kroz usta, koje aktivira pomoćne dišne mišiće i udisanje u gornjim prsima – plitki udisaji s povećanom frekvencijom disanja. Disanje kroz nos povećava cirkulaciju kisika do 20 %. Dušikov oksid proizvodi se u nosnim šupljinama i sinusima, koji djeluje kao bronhi i vazodilatator – krvne žile se šire i stimulira se izlučivanje različitih hormona: inzulina i rasnog hormona.

Dok disanje kroz usta nema gore navedene prednosti.

3.METODE

Odabrana skupina mješovite nacionalnosti uključivala je 11 učenika u dobi od 10 godina, od toga 4 učenika s posebnim potrebama i poremećajima pažnje. Na početku i na kraju pedagoškog sata, smo sa učenicima izveli 5 minuta vježbi disanja, koje su uključivale osnovno trbušno i naizmjenično disanje kroz jednu nosnicu. Prije početka vježbi disanja, učenici su dali subjektivnu procjenu dobrobiti i percepcije stresa, a na ista pitanja su odgovorili i na kraju pedagoškog sata.

NALAZI: Prije uključivanja vježbi disanja u proces učenja, učenici su bili nemirni, nervozni, teže su slijedili nastavi, tužili su zbog zabrinutosti, prenatrpanih rasporeda, postojala je zabrinutost, kod nekih apatija, kod drugih agresija i traženje pažnje i kontakta. Nakon izvođenja vježbi disanja, primijećeno je da je većina učenika mirna, opuštena, a proces učenja proveden je bez većih prekida. Njihova subjektivna percepcija stresa se smanjila i, prije svega, bili su spremni za nove izazove.

4.ZAKLJUČAK

U ovim vremenima učenicima je potreban dodatni poticaj, osjećaj povjerenja u same sebe i osjećaj sigurnosti. Integracija jednostavnih vježbi disanja u pedagoški proces, pokazala se kao primjer dobre prakse, što čini značajnu razliku u sudjelovanju i tijeku tečaja, kako za učenike tako i za nastavnika, a prije svega smanjuje percepciju stresa, što utječe i na kvalitetu života izvan obrazovnog sustava.

5.LITERATURA

- [1.]Brown, R., & Gerbarg, P. (2012). The healing power of the breath: Simple techniques to reduce stress and anxiety, enhance concentration, and balance your emotions. Shambhala Publications.
- [2.]Chen, Y. F., Huang, X. Y., Chien, C. H., & Cheng, J. F. (2017). The effectiveness of diaphragmatic breathing relaxation training for reducing anxiety. *Perspectives in psychiatric care*, 53(4), 329–336.
- [3.]Worthen, M., & Cash, E. (2020). Stress Management. In StatPearls. StatPearls Publishing.

Stručni rad

INFORMIRANOST PEDAGOŠKIH RADNIKA ZA RAD S DAROVITOM DJECOM U SLOVENIJI

Anja Valenčič Štembergar, mag. prof. inkluzivne pedagogije

OŠ Jelšane

Sažetak

U Sloveniji predstavlja koncept otkrivanja i rada s darovitom djecom problem jer je preširok. Iz toga proizlazi da se u Sloveniji postotak darovite djece kreće oko 25 % (Bezič i Deutch, 2011.), što je previsoko u usporedbi s prosjecima drugih europskih zemalja (3 – 10 %) i Sjedinjenih Američkih Država (2 – 15 %) [5]. Veliki problem rada s darovitom djecom predstavlja također neosposobljenost pedagoških radnika da otkriju darovitu djecu [2]. Zaključujemo da je većina pedagoških radnika nedovoljno osposobljena za otkrivanje i rad s darovitom djecom. Zbog toga smo s istraživanjem željeli utvrditi osposobljenost pedagoških radnika za rad s darovitim učenicima.

Ključne riječi: darovita djeca, identifikacija darovite djece, sposobnost pedagoških radnika za rad s darovitom djecom, istraživanje o osposobljenosti

1. Uvod

U svijetu ne postoji jedinstvena definicija darovitosti, zbog toga broj identificirane darovite djece također varira. Tako ih je SAD oko 2 – 15 %, dok ih je u Sloveniji identificirano 10 – 25 % [3].

Jedna od definicija darovitosti definira »djecu sposobnu visokih postignuća koja su to već dokazala i imaju li potencijal za visoka postignuća u bilo kojem od sljedećih područja, bilo u jednom ili u kombinaciji [6]: opće intelektualne sposobnosti, specifične sposobnosti učenja, kreativno ili produktivno razmišljanje, vještine vođenja, umjetničke sposobnosti, psihomotorne sposobnosti«.

Samo površno razumijevanje definicije darovitosti može nas dovesti do neadekvatnog prepoznavanja darovite djece, nepravilnosti u radu s njima i brojnih drugih problema.

U literaturi je moguće čitati kritike u vezi slovenskog koncepta otkrivanja i rada s darovitom djecom jer se pretpostavlja da je preširoko koncipiran. Iz toga proizlazi da je u Sloveniji veći postotak talentirane djece nego drugdje u svijetu. U europskim zemljama u prosjeku se identificira između 3 i 10 % darovitih učenika [5], u Sjedinjenim Američkim Državama između 2 i 15 % [5], dok se u Sloveniji taj postotak kreće oko 25 % [1].

Veliki postotak identificiranih učenika može nam reći da je koncept otkrivanja darovite djece u Sloveniji preširok i postavlja se pitanje koliko od te djece je zapravo darovito. Prema njenom mišljenju, razlozi za ovaj visoki postotak mogu biti uglavnom objektivnost i valjanost ljestvica ocjenjivanja za nastavnike, kompetentnost nastavnika za procjenu darovitosti [5].

Dakle, darovito dijete može biti dijete koje samo nastavnik identificira kao darovito. Postavlja se pitanje jesu li nastavnici dovoljno kvalificirani za otkrivanje i rad s darovitom djecom.

Otkrivaju naime da nastavnici nisu dovoljno osposobljeni za otkrivanje darovite djece jer ih u postupku identifikacije dosta propuste, dok darovitost pripisuju nedarovitim učenicima, najčešće konformističkim. Istraživanje iz 1974. godine [2] pokazuje da su nastavnici u procesu identifikacije kao darovite ocijenili 58 učenika, od čega ih je bilo samo 13 uistinu darovitih.

Navodimo najvažnije razloge nesposobnosti nastavnika da prepozna darovitu djecu [2]:

- nastavnici izjednačavaju školski uspjeh s inteligencijom
- nesposobnost razlikovanja inteligencije od drugih specifičnih sposobnosti

- poteškoće u identificiranju darovite djece koja nemaju radne navike niti navike učenja
- nedostatak osposobljenosti nastavnika za postupke ocjenjivanja
- nedovoljno stečenog znanja o darovitosti u obrazovnom procesu...

Nepoznavanje rada s darovitom djecom može dovesti do različitih problema u radu s njima.

Istraživači su otkrili da više od polovice darovite djece u školi ne postiže razinu za koju su sposobni upravo zbog neadekvatnog rada s njima [9]. Tome sigurno doprinosi također činjenica da ne poznajemo pojedine karakteristike darovite djece u različitim godinama starosti.

Čak i tijekom srednje škole, darovita djeca imaju tendenciju da budu introvertirana i vole biti sama. Također u adolescenciji darovita djeca vole sama provoditi vrijeme čitajući, slikajući ili se baviti drugim aktivnostima koje su potrebne za razvoj svoje darovitosti. Adolescentima je teško pronaći prijatelje koji bi razumjeli njihove naizgled kontradiktorne želje i koji bi mu dali prostor i vrijeme kada bi želio biti sam te bi mu bili dostupni kada bi želio društvo [7].

Možemo zaključiti da darovita djeca imaju mnogo emocionalnih i društvenih potreba. Pedagoški radnici trebali bi toj djeci ponuditi brojne dodatne prilagodbe za stjecanje društvenih i emocionalnih vještina. Nepoznavanje karakteristika, kasno otkrivanje darovitosti kod djece i druge prepreke utječu na činjenicu da darovitim učenicima često nudimo neprikladne metode i prilagodbe.

2. Istraživački dio

Na temelju navedenih rezultata istraživanja proveli smo istraživanje s ciljem utvrđivanja mišljenja pedagoških radnika o njihovoj osposobljenosti za rad s darovitom djecom s obzirom na područje rada, dob i iskustvo s darovitom djecom.

Osim toga, istraživanjem će se također identificirati mišljenja pedagoških radnika o njihovoj osposobljenosti za rad s darovitom djecom; kako pedagoški radnici definiraju odnosno razumiju pojam

darovitosti; koje metode i oblike rada koriste pri radu s darovitom djecom.

3. *Metode istraživanja*

U istraživačkom radu koristili smo deskriptivnu i inferencijalnu metodu empirijskog pedagoškog istraživanja.

Za prikupljanje podataka korišten je upitnik. U istraživanje su uključena 94 pedagoška radnika.

Tablica 1. Broj (f) i strukturni postotak (f %) pedagoških radnika prema dobi

Dobna skupina	f	f %
Do 27 godina	12	12,77
Od 28 do 35 godina	13	13,83
Od 36 do 43 godine	18	19,15
Više od 44 godine	51	54,26
Ukupno	94	100,00

U istraživanju je sudjelovala većina pedagoških radnika starija od 44 godine, nešto manje pedagoških radnika u dobi između 36 i 43 godine, još manje pedagoških radnika u dobi između 28 i 35 godina i najmanje pedagoških radnika u dobi do 27 godina.

Podaci su obrađeni pomoću računalnog programa SPSS. Koristili smo osnovnu deskriptivnu statistiku, χ^2 test hipoteze o neovisnosti i obrada otvorenih pitanja kodiranjem.

2.2. Rezultati i tumačenje

Većina pedagoških radnika već je podučavala darovito dijete, dok ih samo 27,66 % nije podučavalo. Većina nastavnika osnovnih i srednjih škola podučavala je darovito dijete, dok u vrtiću postoji nekoliko odgajatelja koji nisu podučavali darovito dijete.

Tablica 3. Broj (f) i strukturni postotak (f %) darovite djece koja su imala izrađen individualiziran program

Područje rada	Izrađen individualiziran program		Ukupno
	Da	Ne	
Dječji vrtić	0	6	6
	0 %	100 %	100 %
Osnovna škola	14	15	29
	48,28 %	51,72 %	100 %
Srednja škola	2	30	32
	6,25 %	93,75 %	100 %
Ukupno	16	51	67
	23,88 %	76,12 %	100 %
Rezultat χ^2 testa s omjerom vjerojatnosti	$\chi^2 = 18,53; g = 2, P = 0,00$		

Rezultat χ^2 test s omjerom vjerojatnosti pokazuje da postoje statistički značajne razlike ovisno o tome jesu li imali daroviti učenici izrađen individualizirani program. Tablica pokazuje da čak 76,12 % darovite djece nije imalo izrađen individualizirani program. Iz tablice također možemo vidjeti da je većina darovite djece s izrađenim individualiziranim programom osnovnoškolaca. Rezultati pokazuju da su samo dva srednjoškolca imala izrađen individualizirani program, dok ga u vrtiću nije imalo niti jedno dijete. Rezultati našeg istraživanja podudaraju se s regulacijom rada s darovitom djecom u Sloveniji. Slovenski program rada s darovitim učenicima zamišlja rad samo s djecom u osnovnim i srednjim škola, dok prema Stritihu [8] darovita djeca predškolske dobi ne bi se izričito spominjala.

Zanimalo nas je također koliko je pedagoških radnika pružalo pomoć darovitom djetetu. Utvrdili smo da je više od polovice pedagoških radnika pružalo pomoć, a nešto manje pomoć nije pružalo.

Pedagoški radnici koji su darovitoj djeci pružali dodatnu pomoć, pružali su je u sljedećim oblicima i metodama.

Tablica 4. Strukturni postotak (f %) oblika i metoda rada koje pedagoški radnici nude darovitoj djeci

Oblici prilagodbe	Strukturni postotak (f %)
Nastavni sadržaj (dodatni teži zadaci, seminarski zadaci, problemski zadaci)	53,2
Organizacija nastave (dodatna nastava, istraživački rad, dopunska nastava)	25,5
Aktivnosti u školi izvan nastave (priprema za natjecanja i natječajne)	14,9
Dodatne aktivnosti za darovite učenike (izleti, kampovi, izložbe...)	6,4
Ukupno	100,0
Rezultat testa χ^2	$\chi^2 = 23,38$; g = 3, P = 0,00

Tablica pokazuje da nastavnici pružaju pomoć darovitim učenicima u obliku diferencijalnih nastavnih sadržaja, drugačije organizacije nastave, dodatnih aktivnosti u školi izvan nastave i dodatnih aktivnosti za darovite učenike. Zanimalo nas je koje aktivnosti nastavnici najviše koriste. S testom χ^2 utvrdili smo da postoje statistički značajne razlike u oblicima i metodama pomoći koje pedagoški radnici nude darovitoj djeci. Nastavnici najviše koriste diferencijaciju nastavnih sadržaja, nešto manje diferencijaciju organizacije nastave, još manje organizaciju aktivnosti izvan učionice i najmanje dodatne aktivnosti za darovite. Nitko od anketiranih pedagoških radnika nije spomenuo prilagodbe i strategije za podršku društvenom i emocionalnom razvoju djece. Rezultati našeg istraživanja podudaraju se s Juriševićevim [5] koji otkrivaju da darovitim učenicima nedostaju popratne aktivnosti poput raznih tematskih kampova, ekskurzija, posebnih radionica i različitih dobrovoljnih aktivnosti. Predlažu također da bi škole mogle proširiti ponudu aktivnosti koje slijede njihove interese i osobni razvoj [5].

Tablica 5. Broj (f) i strukturni postotak (f %) u metodi osposobljavanja pedagoških radnika s darovitom djecom prema dobi

Dob pedagoških radnika	Način stjecanja znanja			Ukupno
	Tijekom studija	Samostalnim čitanjem literature	Kroz seminare na koje me je uputio moj sadašnji poslodavac	
do 27 godina	10 83,33 %	2 16,67 %	0 0,00 %	12 100 %
Od 28 do 35 godina	3 37,50 %	4 50,00 %	1 12,50 %	8 100 %
Od 36 do 43 godine	6 35,29 %	5 29,41 %	6 35,29 %	17 100 %
Više od 44 godine	16 37,21 %	15 34,88 %	12 27,91 %	43 100 %
Ukupno	35 43,75 %	26 32,50 %	19 23,75 %	80 100 %
Rezultat χ^2 testa s omjerom vjerojatnosti	$\chi^2 = 13,44$; g = 6; p = 0,04			

Rezultat χ^2 testa s omjerom vjerojatnosti pokazuje da postoje statistički značajne razlike u načinu stjecanja znanja o darovitoj djeci prema dobi pedagoških radnika. Pedagoški radnici do 27 godina u većini (38,88 %) stječu znanja za rad s darovitim učenicima tijekom studija, dok se postoci u ostalim dobnim skupinama kreću gotovo ravnomjerno na sva tri načina stjecanja znanja. Iz ovoga možemo zaključiti da studijski programi posvećuju više pažnje na rad s darovitom djecom nego što su nudili prethodnih godina.

Većina pedagoških radnika stekla je znanje tijekom studija, nešto manje samostalnim čitanjem literature, a najmanje putem seminara na koje ih je uputio trenutni poslodavac. Rezultati našeg istraživanja podudaraju se s rezultatima Dobnika [2] koji među najčešće razloge za nastavnikovu nesposobnost prepoznavanja darovite djece uvrštava nedovoljno stečeno znanje o darovitosti u procesu obrazovanja. Također Ferbežer [4] slaže se s nedostatkom znanja o darovitoj djeci među pedagoškim radnicima i napominje da bi se većina problema koje imamo u radu s darovitom djecom izbjegla proučavanjem različitih izvora.

Tablica 6. Strukturni postotak (f %) stavova pedagoških radnika o važnosti izjava koje karakteriziraju darovito dijete

Pretpostavke darovitosti	Važnost pojedinih pretpostavki (f %)			Ukupno	Rezultat testa χ^2
	Manje važno	Važno	Vrlo važno		
Natprosječno inteligentan	15,71	62,86	21,43	100	$\chi^2 = 27,8$; g = 2; p = 0,00
Iznutra motiviran	4,00	46,00	50,00	100	$\chi^2 = 19,46$; g = 2; p = 0,00
Vrlo kreativan	7,14	32,86	60,00	100	$\chi^2 = 29,34$; g = 2; p = 0,00

Rezultat χ^2 testa u sva tri slučaja pokazuje statistički značajne razlike. Većini pedagoških radnika je važno da je darovito dijete također natprosječno inteligentno. Čak i uz pretpostavku unutarnje motiviranosti, nešto manje od polovice njih odlučilo je da je to važan dio talenta, a polovica smatra da je unutarnja motivacija vrlo važan preduvjet kreativnosti. Više od većini pedagoških radnika je važno da je darovito dijete također vrlo kreativno.

Tablica 7. Strukturni postotak (f) stavova pedagoških radnika u skladu s tvrdnjama

Tvrdnje	Slažem se s tvrdnjama (f %)		Ukupno	Rezultat testa χ^2
	Da	Ne		
Inteligentna djeca također su darovita djeca	51,06	48,94	100	$\chi^2 = 0,04$; g = 1; p = 0,84
Talentirana djeca također su darovita djeca	54,26	45,74	100	$\chi^2 = 0,68$; g = 1; p = 0,41
Darovita djeca također su uspješna u učenju	34,04	65,96	1000	$\chi^2 = 9,57$; g = 1; p = 0,00

Rezultat χ^2 testa u prvom slučaju pokazuje ($\chi^2 = 0,04$; g = 1; p = 0,84) da nema statistički značajnih razlika ovisno o tome slažu li se pedagoški radnici s tvrdnjom da su i inteligentna djeca darovita djeca. Nešto veći broj pedagoških radnika kaže da je inteligentno dijete također darovito dijete, a nešto manji broj opovrgava tu tvrdnju.

Čak i kada se tvrdi da je talentirano dijete također darovito dijete, nema statistički značajnih razlika. Nešto više od polovice njih slaže se s tvrdnjom, a nešto manje negira tu tvrdnju.

Postoje statistički značajne razlike u tvrdnji da su darovita djeca također uspješna u učenju. Većina pedagoških radnika ne slaže se s tvrdnjom da je darovito dijete također uspješno u učenju.

Rezultati našeg istraživanja ukazuju na niz pogrešnih tumačenja koja pedagoški radnici imaju o darovitoj djeci. Na ovaj problem upozoravaju brojna istraživanja koja ističu da pedagoški radnici nisu dovoljno osposobljeni za prepoznavanje darovite djece. Oni nisu sposobni razlikovati inteligenciju od drugih specifičnih sposobnosti [2], da darovitost pripisuju više konformističkim učenicima [2] te da bi osim kognitivnih značajki darovite djece trebali obratiti pozornost također na interes, osobnu motivaciju za aktivnost i rezultat te aktivnosti [4].

4. Zaključak

Dosadašnji rezultati istraživanja pripisuju se nedovoljnoj osposobljenosti pedagoških radnika za rad s darovitom djecom. Znanje za rad s njima stjecali su samo tijekom studija (i to uglavnom mlađi nastavnici), a ne u obliku samostalnog studija literature ili dodatnih seminara.

Rezultati ukazuju da pojam darovitosti razumijemo preširoko i da nismo dovoljno osposobljeni za rad s darovitom djecom. Bilo bi zanimljivo proučavati kako razumijemo pojedine vrste darovitosti, prije svega dvostruko talentiranu djecu i darovitu djecu koja nije uspješna u učenju. Predlažemo dodatno osposobljavanje pedagoških radnika za rad s darovitom djecom koji bi bili usmjereni razumijevanju koncepta darovitosti i rad s njima. Osim toga, prema našem mišljenju najbolje bi bilo uvesti promjene u sam koncept rada s darovitom djecom.

5. Literatura

- [1] Bezič, T. i Deutch, T. (2011). Poročilo o raziskavi: Analiza uresničevanja Koncepta-Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni OŠ, ob koncu šol. Leta 2009/2010. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [2] Dobnik, B. (1988). identifikacija in delo z nadarjenimi učenci – sodelovanje učiteljev in šolskih svetovalnih delavcev. V Bezič, T. (Ur.), Nadarjeni, šola, šolsko svetovalno delo (str. 101–120). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [3] Fabjančič, N. (2013). Nadarjen.si (odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci na OŠ Vencija Perka) - samoevalvacijsko poročilo. Ljubljana: Osnovna šola Vencija Perka.
- [4] Ferbežer, I. (1998). Identifikacija in razvijanje nadarjenosti. V Bezič, T. (Ur.), Nadarjeni, šola, šolsko svetovalno delo (str. 33–55). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [5] Juriševič, M. (2012). Nadarjeni učenci v slovenski šoli: analiza ključnih dejavnikov zagotavljanja kakovosti znanja v vzgojno-izobraževalnem sistemu. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- [6] Marland, S.P. (1972). Education of the gifted and talented: Vol.1. Report to the Congress OF THE United States by the U.S. Commissioner of Education. Washington: U.A. Government Printing Office.
- [7] Robinson, A., Shore, M., D. L. Enersen (2006). Best Practices in Gifted Education An Evidence-Based Guide. Balcones Drive Ste: Prufrock Press.
- [8] Stritih, B. (2013). Podpora psihologa vzgojiteljici v vrtcu pri delu s potencialno nadarjenim otrokom. V Juriševič, M. in Gradišek, P. (ur.), Posvetovanje: Podpora psihologa učiteljem in vzgojiteljem pri delu z nadarjenimi (str. 51–61). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- [9] Woolfolk, A. (2002). *Pedagoška psihologija*. Ljubljana: Educy.

Stručni rad

PODIZANJE ČITALAČKE PISMENOSTI I MOTIVACIJA ZA ČITANJE KOD UČENIKA

Darja Milošič

OŠ Markovci, Slovenija

Sažetak

Čitanje je vrlo važno jer nas prati na svakom koraku. Čitanje počinjemo učiti prije polaska u školu i važno je za daljnje učenje i uspjeh u učenju. Dobro svladana tehnika čitanja znači i lakše učenje. Primjećujemo da većina učenika čita sve manje, a za čitanje ih motivira neka nagrada. Ovaj oblik motivacije ima kratkoročni učinak, pa je važno da učenici shvate pravo značenje čitanja knjiga i počnu uživati u čitanju iz osobnih interesa i znatiželje. I učitelji i roditelji odgovorni su za promicanje čitanja.

Ključne riječi: čitanje, vještina čitanja, motivacija

1.Uvod

Školsko okruženje ima iznimno važan utjecaj na čitalačku pismenost, što doprinosi razvoju jezičnih vještina svih učenika i bitno je za širu pismenost, kao i za cjeloživotno učenje. Ovo saznanje nas obvezuje na traženje načina kako omogućiti mladim ljudima da što bolje razviju pismenost, kako ih motivirati na čitanje, na stalno usavršavanje vlastitog znanja. Aspekt motivacije je vrlo važan - podizanje čitalačke motivacije i interesa za učenje.

2.Teorijski dio

2.1.Važnost čitanja

Dobro razvijena sposobnost čitanja omogućuje slobodan pristup različitim podacima odn. kompletnom znanju, različitim oblicima književnosti i sposobnosti obrane od manipulacije raznim tekstovima, također doprinosi razvoju drugih jezičnih vještina koje omogućuju uspješniji rad i bolju kvalitetu života. Posljednjih godina važan je razvoj mogućnosti elektroničke komunikacije, što često smanjuje interes za tiskanu riječ među mlađim generacijama i uzrokuje pad jezičnih vještina. Danas, zahvaljujući modernim medijima, mladi ljudi više ne razvijaju dovoljnu sposobnost da sami rukuju čitalačkim materijalom: za slušanje, čitanje i pisanje. Mozak koji nije dovoljno verbalno stimuliran i nije stekao potrebno iskustvo u ranim fazama razvoja, također se ne razvija pravilno. Stoga su u nekim zemljama razvijeni programi koji obučavaju roditelje da potaknu djecu na čitanje u predškolskoj dobi, te na zajedničko čitanje roditelja i djece u školama. Svatko tko puno čita ima priliku posegnuti za raznim djelima, razvit će čitalačke vještine i tako se zaljubiti u čitanje. Čitanje je i dalje, unatoč širokoj raznolikosti medija oko nas, jedan od odlučujućih čimbenika uspjeha djeteta u školi.

2.2.Vještina čitanja

Vještina čitanja vrlo je važna u životu. Mnogi odrasli imaju poteškoća s čitanjem uputa, popunjavanjem obrazaca i pisanjem molbi. Studije pokazuju značajan utjecaj razumijevanja čitanja na uspješnost učenja pojedinca. Razumijevanje čitanja učenika također je značajno povezano s ukupnim postignućima u učenju. Čitanje je vrlo važan čimbenik u obrazovanju.

2.3. Obiteljsko čitanje

Čitanje ima pozitivan učinak na djetetov svestrani razvoj (jezični, intelektualni, imaginarni, emocionalni, društveni ...). Obiteljsko čitanje je "kolijevka" čitalačke kulture djeteta. Dijete kojem smo čitali u predškolskoj dobi bolje je pripremljeno za učenje čitanja i općenito učenje pri polasku u školu. Najdraži čitatelji djeteta su njegovi najmiliji, mama i tata, djedovi i bake, braća i sestre ili druga voljena i brižna osoba. Dijete će uživati provoditi vrijeme s nama i knjigom. Zvoljet će čitanje, bit će dobro pripremljeno za učenje i bit će uspješnije u školskom radu kad krene u školu. Čitanje zahtijeva vrijeme, ali ne i novac (posjećivanje javnih knjižnica) i pruža cjeloživotno dodatno obrazovanje (također na području zdravlja).

3. Poticanje čitanja u školi

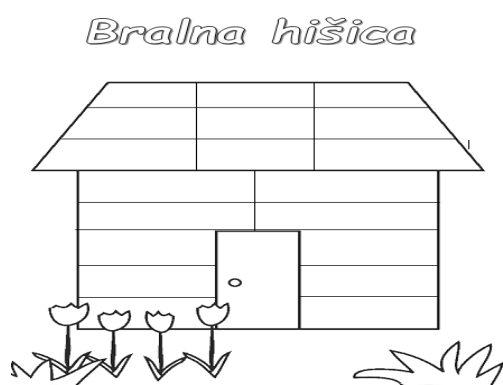
U školi već nekoliko godina posebnu pozornost posvećujemo razvoju područja opismenjavanja. Budući da je čitanje posebna vještina, zahtijeva puno vježbe. Neki učenici imaju velikih problema s dekodiranjem pisanih slova, a zatim njihovog povezivanja u riječi. Budući da nema automatizacije, takvi slabi čitatelji također pročitano slabije razumiju. Zbog toga oni čitanje često izbjegavaju, pa je tijekom početnog razdoblja čitanja bitno uz pomoć učitelja i roditelja razviti pozitivan stav učenika prema čitanju.

Aktivnosti za promicanje čitanja

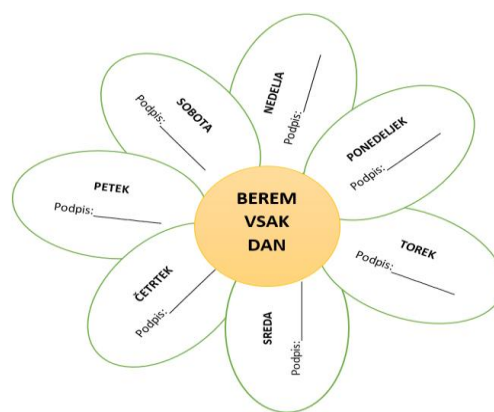
ČITAČKA KUĆICA, ČITAČKI CVIJET (slika 2)

Kod mlađe djece želimo potaknuti svakodnevno 10-minutno čitanje naglas.

Učenici i njihovi roditelji svakodnevno upisuju u čitačku kućicu (slika 1) datume čitanja naglas. Za svaku popunjenu kućicu (na kraju tjedna ili mjeseca) dijete dobiva simboličnu naljepnicu u bilježnici.

Slika 1: Čitačka kućica

Slika 2: Čitački cvijet

KOŠARICA ZA KNJIGE

U školi već nekoliko godina imamo običaj spremati košaricu s knjigama za učenike nižih razreda, koja putuje između njihovih obitelji. Svrha košarice je potaknuti obiteljsko čitanje. Roditelje stalno potičemo da uzmu što više vremena za čitanje svojoj djeci kada dijete donese košaricu kući. U košarici se nalaze: knjige za djecu, knjiga za roditelje i bilježnica dojmova.

ČAJANKA UZ KNJIGE

Svake godine pozivamo roditelje učenika od 1. do 3. razreda na čajanku uz knjige, gdje im predstavljamo kvalitetne dječje knjige koje su nedavno objavljene. Uz čaj i kolačiće (koje u školi uvijek pečemo s djecom) razgovaramo i o tome koje knjige najviše volimo, te zajedno otkrivamo zašto vrijedi odvojiti vrijeme za zajedničko obiteljsko čitanje.

NOĆ U KNJIŽNICI

Naši učenici jako se vesele posebnom događaju, Noći u knjižnici. Večer započinjemo čitanjem, nastavljamo pečenjem palačinki, društvenim igrama i također završavamo čitanjem koje traje do kasno u noć. Djeca spavaju u knjižnici u vrećama za spavanje, što je za njih poseban doživljaj.

NAJBOLJI ČITATELI

Svake godine, na kraju školske godine u svakom razredu odabiremo učenika koji je pročitao najviše knjiga i predstavio ih učenicima u razredu. Dobitnik obično dobiva književnu nagradu.

KNJIŽNIČARI NA JEDAN DAN

Tijekom Dječjeg tjedna u listopadu u školi odabiremo ždrijebom nekoliko učenika koji se mogu oprobati kao knjižničari. Uz malu pomoć, naši knjižničari odlaze na jedan sat u knjižnicu za mlađe učenike, pročitaju im bajku i upoznaju ih s pravilima ponašanja u knjižnici i načinom rukovanja knjigama. Oni posuđuju knjige djeci, a također nauče što je sve potrebno da se knjiga nađe na polici za knjige.

4.Zaključak

Čitanje je iznimno važno za razvoj pojedinca jer pomaže u upoznavanju, razumijevanju i poštivanju sebe i drugih ljudi. Čitanje je vrijednost koju treba njegovati u djetinjstvu, a zatim pažljivo održavati tijekom adolescencije. Međutim, kad se osoba zaljubi u čitanje, ono mu postaje prozor u svijet u koji se može uroniti kad god poželi, te tako stalno uči.

Mi učitelji smo ti koji različitim obrazovnim pristupima možemo pridonijeti većem razvoju čitalačke pismenosti. Uz sve aktivnosti koje promiču čitalačku pismenost, važnu ulogu imaju i roditelji; budući da uspješna suradnja djece i roditelja doprinosi razvoju kulture čitanja i boljoj pismenosti za budućnost.

5.Literatura

- [1.]Furedi F. (2017). Moč branja. Od Sokrata do Twitterja. Založba UMco.
- [2.]Knaflič, L. (2009). BRANJE za znanje in branje za zabavo. Priručnik za spodbujanje družinske pismenosti. Andragoški center Slovenije.
- [3.]Brezigar, M. (2011). *Pomen branja in spodbujanje bralne motivacije* [Diplomsko delo]. Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta.
- [4.]Bucik, N. in Pečjak, S. (2004). Bralna motivacija učencev v šoli. *Psihološka obzorja*, 13(4), 33 - 54.

Stručni rad

POSEBNI ODGOJNO-OBRAZOVNI OBLIK RADA U 1. TRIJADI

Darja Milošič

OŠ Markovci, Slovenija

Sažetak

Škola u prirodi se uključuje u posebne oblike odgojno -obrazovnog rada s učenicima. To je nadogradnja kurikuluma za različite predmete, koja se odvija nekoliko dana izvan školskih prostorija. Radi se o posebnom procesu učenja gdje učenici stječu nova saznanja o prirodi. Oni provode vrijeme s vršnjacima iz razreda i učiteljima. Među njima se razvija opušten odnos, jedni drugima pružaju podršku u osvajanju osobnih postignuća. Osim što uče sadržaje u prirodnom okruženju, razvijaju samostalnost, poboljšavajući pritom tjelesnu aktivnost i zdravlje. Zbog svoje raznolikosti, prirodni okoliš potiče znatiželju, istraživački duh i kreativnost. U svom ću radu predstaviti pripremu i provedbu škole u prirodi na kraju prve trijade.

Ključne riječi: nova znanja o prirodi, međusobni odnosi, samostalnost

1.Uvod

Škola u prirodi poseban je odgojno-obrazovni oblik rada za različite predmete. Učenici veći dio dana provode sa svojim vršnjacima i susreću se sa samostalnim životom. Nude međusobnu podršku u stjecanju osobnih postignuća. Upoznaju sadržaje učenja u prirodnom okruženju i razvijaju samostalnost. Upoznaju prirodnu i kulturnu baštinu i razvijaju domišljatost u konkretnim situacijama. Škola u prirodi je specifičan način poučavanja u prirodnom okruženju, koji omogućuje učenicima boravak na svježem zraku, upoznavanje prirodnih i povijesnih mjesta, a krajnji cilj je postići potpuno iskustvo učenja sadržaja. U osnovnoj školi Markovci održava se škola u prirodi za učenike prve trijade krajem 3. razreda.

Škola u prirodi već je u osnovi obrazovne prirode jer se cijeli program odvija u učionici na otvorenom, koja na svakom koraku nudi obilje mogućnosti i prilika za učenje i obrazovanje sudionika.

2.Planiranje odgojno-obrazovnog rada

2.1.Opći odgojno-obrazovni ciljevi

Učenici u školi u prirodi stječu općenito korisna znanja i znanja o praktičnim vještinama za život. Učenici razvijaju samostalnost i osobne značajke u skladu sa svojim sposobnostima i zakonima razvoja. Nadopunjuju znanje i širenje tema koje su dio nastavnog programa osnovne škole. Aktivnim uključivanjem u aktivnosti upoznaju određene sadržaje iz prirodnih znanosti, društvenih znanosti, sporta, kulture i života u prirodi, a osim toga razvijaju pozitivan i odgovoran odnos prema okolišu. Važan cilj škole u prirodi je socijalizacija pojedinca ili grupe, odgoj učenika za međusobnu toleranciju te poštivanje različitosti.

2. 2. Svrha

U školi u prirodi, dakle, nastavlja se pedagoški proces, samo što ima različite dimenzije i značajke. To je zgusnuti višednevni integralni (interdisciplinarni spoj) pedagoški proces, koji je opsežnije uključen u formiranje skladno razvijene osobnosti djeteta i adolescenta. Većina sadržaja za učenje vezana je za okoliš i okruženje: stjecanje vještina preživljavanja u prirodi, upoznavanje okoliša, likovno stvaralaštvo, učenje i pjevanje pjesama, usvajanje novih sportskih sadržaja.

2. 3. Aktivnosti

U školi u prirodi možemo najbolje iskoristiti mogućnost prostora za logorovanje i bliže okolice te učenicima ponuditi razne sportske i rekreacijske programe, koje mogu voditi učitelji ili vodiči, ili koje se odvijaju kao aktivnosti u slobodno vrijeme. Sportske aktivnosti, koje se izvode u školi u prirodi u određeno vrijeme, su većinom sportske igre, poput između dvije vatre, nogometa, košarke, odbojke, badmintona, preskakanja užeta, skrivanja, lova,

potezanja konopa itd. Ostale sportske i rekreacijske aktivnosti, koje uvelike donose novine i vrlo su zabavne za učenike, te također obrazovne, su primjerice bakljada, ples - »pidžama party«, penjanje, jahanje itd.

2. 4. Organizacijske pripreme

Odabirom odredišta: nastojimo osigurati ispunjenje svih didaktičkih i sigurnosnih zahtjeva.

Obavještanje roditeljima: sazivamo zajednički sastanak na kojem roditeljima predstavljamo odredište, program rada, hranu, cijenu smještaja i mogućnosti subvencija. Predstavljamo im popis potrebne opreme te im putem video filma pokazujemo opis svih sadržaja i okolice boravka. Prikupljamo potpisane izjave roditelja koje dopuštaju djetetu da pohađa školu u prirodi. Za učenike koji ne pohađaju školu u prirodi, u školi se organiziraju skrb i nastava.

Broj sudionika: objavljuje se broj učenika i pratitelja za odabrano odredište.

Prijevoz: voditelj škole u prirodi organizira autobusni prijevoz koji nas doveze i odveze s odabranog odredišta.

Plaćanje: roditelji u cijelosti plaćaju školu u prirodi putem uplatnice. Škola im daje mogućnost plaćanja u dvije rate. Za učenike koji imaju školu u prirodi subvencioniranu skrbi općina. Cijena uključuju smještaj, hranu, prijevoz i program.

Podjela soba po grupama: učenici se prije škole u prirodi sami rasporede u grupe.

Popis potrebne opreme: popis opreme šalje se učenicima nekoliko dana prije polaska. Na popisu su navedene sve potrebne stvari za školu u prirodi.

3. Tijek i provedba na OŠ Markovci

U lipnju smo proveli trodnevnu školu na otvorenom. Otišli smo na Pohorje. Odsjeli smo u Ruškoj kočiji na Arehu. Ispred škole smo se okupili i autobusom krenuli do Ruške kočije. Smjestili smo se u sobe i raspakirali stvari. U školi smo formirali grupe učenika koji su dijelili sobe. Svaka je grupa odabrala svoje ime i pričvrstila ga na vrata sobe. Nakon toga je uslijedio obilazak nestambenih prostorija i okolice. Nakon ručka potražili smo patuljke iz bajke u obližnjoj šumi, sagradili im nove kućice i uredili njihovo životno okruženje. Nakon večere pogledali smo zanimljivu prezentaciju o životu na Pohorju. Slijedila je »pidžama zabava«. Nakon jutarnjeg treninga i doručka otišli smo na najviši vrh istočnog dijela Pohorja: Žigartov vrh. Pravilno obuveni i odjeveni, pripremili smo se za duže orijentacijsko pješčenje. Sa sobom smo imali male ruksake s vodom i užinu iz kuhinje. Vodič nam je dao jasne upute o sigurnosti, hodanju po strmim padinama i promatranju oznaka. Tijekom dugog pješčenja vidjeli smo mnogo mineralnih stijena, stekli nova znanja o prirodi, šumi, rastinju i

životinjama. Imali smo kraća zaustavljanja da se osvježimo. Bili smo ponosni kad smo stigli na cilj, visok 1246 m. Doživjeli smo pravi planinski križ. Nakon kraćeg odmora, vratili smo se u kolibu. Razglednice smo pisali nakon ručka. Neki su se prvi put okušali u jahanju. Na sportskom igralištu uz kolibu izvodili smo vodene sportske igre. Natjecali smo se u potezanju konopa, u igri između dvije vatre, u bacanju lopte u gol. Zatim su se učenici pripremili za nastup »Soba se predstavlja«. Na pun mjesec išli smo s fenjerima na pješčenje "u zemlju patuljaka" i tražili njihove stope. Umorni, pripremili smo se za odmor. Nakon jutarnjeg treninga i doručka imali smo slobodno vrijeme za igranje igara po izboru. Slijedilo je pješčenje do hotela Zarja. Na putu smo upoznali ljepote Pohorja, orijentirali se markacijama i pjevali pjesme ovog kraja. Po povratku u kolibu uslijedio je ručak i odmor. Spakirali smo stvari u putne torbe i čekali dolazak autobusa koji nas je odveo kući. U popodnevnim satima vratili smo se u svoje mjesto, gdje su djecu roditelji željno iščekivali nakon 3 dana.

4. Zaključak

Život i rad učenika u školi u prirodi ograničen je na relativno kratko vrijeme, neprocjenjiv je za razvoj i jačanje zdravstvenih i tjelesnih sposobnosti djece, stvaranje zdravih prijateljstava u grupama i jačanje kolektivnog duha, formiranje radnih i higijenskih navika, poticanje inicijative i kreativnosti te razvijanje neovisnosti i odgovornosti. Učenici imaju priliku pokazati koliko su neovisni, pospremiti svoj krevet, pravilno trenirati za razne aktivnosti, očistiti sobu, napraviti domaću zadaću, a u isto vrijeme pomoći drugima i sami zatražiti pomoć.

U školi u prirodi učenici doživljavaju jedinstvena iskustva, a nama učiteljima važno je da sve zacrtane ciljeve realiziramo sigurno i uspješno te vratimo učenike sretne i zadovoljne kući.

5. Literatura

- [1.] Duh M., Vrlič T. (2003). Likovna vzgoja v prvi triadi devetletne osnovne šole: priročnik za učitelje razrednega pouka. Rokus, Ljubljana.
- [2.] Jeza M. (2014). Prepoznavanje likovnih talentov pri likovni umetnosti v osnovni šoli [na spletu]. Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta.
- [3.] Žagar, D., Artac, J., Bezič, T., Nagy, M., Purgaj, S. (1999). Koncept; Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli. Ljubljana: Nacionalni kurikularni svet.

Stručni rad

MOTIVACIJA I NASTAVA NA DALJINU U 5. RAZREDU

Andreja Bogataj Rant, učiteljica razredne nastave
OŠ Železniki, Otoki 13, 4228 Železniki, Slovenija

Sažetak

2. studenoga 2020. nastavljeno je gotovo četveromjesečno podučavanje na daljinu. Ovaj put bili smo bolje pripremljeni i znali smo što možemo očekivati. Učenici su već imali iskustvo o načinu izvođenja nastave, bili su vještiji u radu s računalima i raznim platformama. Više im nije trebala tolika pomoć roditelja u radu i većina je postala vrlo samostalna. U radu na daljinu motivacija je bila iznimno važan čimbenik, jer je to psihološki proces koji usmjerava i stimulira naše ponašanje, odnoseći se na emocije, misli, uvjerenja, stavove, percepcije i druge psihičke sadržaje povezane s njim. Stoga sam u svom radu koristila različite pristupe i načine rada, npr. svakodnevno podučavanje putem Zooma, tumačenje gradiva pomoću različitih programa, poput Powerpointa, video zapisa, te za utvrđivanje gradiva radne listove, online zadatke, kvizove, zabavne zadatke itd. Na nastavi sam koristila razne aktivnosti za opuštanje, podizanje motivacije, poticanje interesa, povećanje aktivnosti i pažnje djece te aktivnosti za zabavu. Budući da su ljudi društvena bića, učenicima je u nastavi na daljinu uglavnom nedostajao osobni kontakt koji imamo u školi. Ova vrsta nastave nikako se ne može usporediti s nastavom u školi, a samo će vrijeme pokazati kakve je posljedice ostavio gotovo četveromjesečni rad na daljinu.

Ključne riječi: podučavanje od kuće, online komunikacija, učenici, motivacija

1. UVOD

Krajem listopada 2020. život u Sloveniji ponovno je "zaustavljen" i najavljeno je ponovno podučavanje na daljinu. Učenici od 6. do 9. razreda osnovne škole i srednjoškolci ostali su kod kuće 16. listopada, dok su učenici od 1. do 5. razreda imali nastavu u školi još tjedan dana, odnosno do 23.10.2020. Tijekom tog zadnjeg tjedna proveli smo dosta vremena pripremajući se za podučavanje na daljinu. U školi smo se posebno dogovorili o svakom predmetu odnosno o približnom tijeku sati, tako da su barem razjašnjene početne nejasnoće.

U petom razredu devetogodišnje osnovne škole u Sloveniji učenici imaju 25,5 sati nastave tjedno, od toga 5 sati slovenskog jezika, 4 sata matematike, 3 sata prirodoslovlja i tehnike, društva, sporta i engleskog jezika, 2 sata likovne umjetnosti i 1,5 sat glazbene kulture te domaćinstva jedan sat tjedno.

U ponovno podučavanje na daljinu ušli smo bolje pripremljeni i upoznati s onim što nas čeka. Svaki dan imali smo dva sata nastave »uživo« putem Zooma, a za ostale predmete učenici su dobili upute u online učionicama u pisanom obliku te u obliku powerpoint prezentacija s usmenim objašnjenjima, videa itd.

Nastavu smo započinjali u 8.20, baš kao u školi, što se pokazalo kao dobar potez. Učenici su i dalje imali određeni ritam rada te osjećaj da je ovo i dalje ista škola. Između prvog i drugog sata napravili smo petnaestominutnu pauzu, tako da su za to vrijeme djeca mogla pojesti užinu ili razgovarati međusobno. Ponekad smo nastavili s trećim satom te djeci stvarno nije preostalo puno posla. Snimala sam izvedbu sati kako bi učenici koji su izostali s nastave mogli pogledati snimku.

U radu sam nastojala obuhvatiti što više različitih, ali prije svega zanimljivih metoda rada, jer sam željela da nastava ne bude monotona, a da istovremeno djeci bude zanimljiva i poučna. Rješavali su kvizove, zabavne online zadatke, upotrebljavali interaktivni materijal koji koristimo u školi, a većina ih je uživala u našim Zoom satima, jer su predstavljali najbolju aproksimaciju "prave", "žive" nastave, koju smo ranije imali u školi. .

S obzirom na to da je motivacija također iznimno važna u školskom radu, posebno u ovom obliku, puno sam vremena namijenila za razne motivacijske aktivnosti kako bih djecu potakla, motivirala na rad i razvedrila ih. Obogatila sam odnosno osvježila nastavu mnogim aktivnostima koje su pokrivale područja glazbe, razgibavanja, motoričkih sposobnosti, logičkog razmišljanja itd., a njih ću vam predstaviti u nastavku.

2. SPOSOBNOSTI, RAZVOJ I POTREBE DESETOGODIŠNJAKA I JEDANAESTOGODIŠNJAKA

Većina djece sve je vještija u ovoj dobi, razmišlja zrelo i racionalno, ali su djetetu i dalje potrebni podrška i osjećaj sigurnosti koje mu pružaju roditelji. Iz dana u dan sve su samostalnija, ali im ipak treba netko tko će ih voditi u organizaciji. To su obično roditelji, dok u školi ovu ulogu preuzima učitelj.

Mišljenje roditelja cijene i poštuju, ali se mogu pojaviti nezadovoljstva zbog ograničenja od strane skrbnika. Njihove govorne sposobnosti već bi se mogle usporediti sa sposobnostima odraslih, jer mogu pratiti duže razgovore ne samo s članovima obitelji, već i s djecom te drugim odraslim osobama. Svoje komunikacijske sposobnosti koriste u raznim područjima, ne samo u razgovoru »uživo«, već i putem telefona ili drugih medija. Djeca već čitaju duže knjige, zanimaju ih razne stvari, sposobna su razmišljati sve bolje, koriste logiku i znaju razmišljati o posljedicama i učincima radnji.

Što se više približava jedanaestoj godini, dijete sve više razvija sposobnost apstraktnog razmišljanja. Sposobno je promatrati stvari s više različitih gledišta, čak i izvan svog osobnog iskustva. Njegov mozak sposoban je bolje prosuđivati i donositi odluke. U ovom razdoblju djecu karakteriziraju moguća impulzivnost i dramatičnost. Djeca ponovno otkrivaju tko su, pri čemu im konflikti nude priliku za nova saznanja. Pritom je vrlo važno da pred sobom imaju puno raznovrsnih izazova iz kojih, naravno, neće uvijek izaći kao pobjednici, ali će spoznati da poraz i suočavanje s njima predstavljaju važan dio života.

Dijete u ovoj dobi traži prijatelje i stoga je pripadnost grupi izuzetno važna. Na to ga potiče razvoj prečica u mozgu zahvaljujući kojima lakše i brže opaža svoju okolinu. Upravo zbog njih lako razvija stereotipe, jer još nisu razvijeni oni dijelovi mozga koji mu omogućuju da prosudi je li nešto doista istina ili nije.

3. MOTIVACIJA I MOTIVACIJSKE AKTIVNOSTI U RADU NA DALJINU

Motivacija je psihološki element koji potiče tijelo da djeluje u skladu sa svojim ciljevima, željama, potrebama i unutarnjom kontrolom. Na nju možemo gledati kao na pokretačku snagu koja nas tjera da postupamo u skladu s određenim ciljem, ili dodatno jača ovo ponašanje⁹.

Motivacija je psihološki proces koji usmjerava i stimulira naše ponašanje, odnoseći se na emocije, misli, uvjerenja, stavove, percepcije i druge psihičke sadržaje povezane s njim. Razlozi motivacije mogu biti vanjski ili unutarnji. Vanjski razlozi su npr. inicijative, pritisci, poticaji, situacije, dok su unutarnji razlozi ciljevi, potrebe, vrijednosti, ideje, fiziološki procesi itd.

⁹ Wikipedija, slobodna internetska enciklopedija.

Važan zadatak učitelja (-ice) je motivirati učenike za rad, a da bi to postigao (-la) mora poznavati učenike, voditi računa o razlikama među njima te mora poznavati njihova motivacijska uvjerenja. Učitelj mora biti optimističan, voljan slušati, vjerovati učenicima te uvijek biti strpljiv. Važan utjecaj imaju također: širok spektar nastavnih metoda i oblika, uključivanje učenika u razrednu interakciju, pravednost u podučavanju, izražavanje očekivanja, formiranje povratnih informacija i slično. Dakle, učitelj ima značajan utjecaj na motivaciju učenika te mogućnost osmišljavanja i poticanja učeničke motivacije za proces učenja.

Tijekom podučavanja na daljinu pokazao se veliki značaj motivacije. Stoga sam mnogo pažnje posvetila raznim zabavnim aktivnostima te aktivnostima koje sam iskoristila za podizanje motivacije, opuštanje, poticanje interesa, povećanje aktivnosti i trajanja pažnje djece te aktivnostima za zabavu.

MOTIVACIJSKE AKTIVNOSTI

- 3.1. Skrij se! (učenici se skriju negdje u sobi u kojoj se nalaze, a ja onda pokušam pogoditi gdje su. »Jesi li ispod kreveta?«, »Jesi li u ormaru?« itd. Ako pogodim, sjednu natrag ispred ekrana).
- 3.2. Pogodi tko! Tijekom ove igre učenici isključe kamere, a onda se netko od njih javi. Učenici pokušavaju prema glasu koji su čuli prepoznati osobu.
- 3.3. Igra »slijedi upute«: davala sam učenicima razne upute, a oni su pokušali izvršiti zadatke što je brže moguće, na primjer:
 - donesi nešto crveno,
 - izbroj koliko vrata imaš u stanu, kući,
 - donesi predmet za njegu kose iz kupaonice,
 - otrči u kuhinju i donesi nešto metalno,
 - donesi par cipela koje možeš obuti, a da nisu tvoje,
 - otrči po svoju omiljenu igračku....!
- 3.4. Minuta za zdravlje (jedan od sudionika pokaže neke vježbe za razgibavanje, ostali ih ponove).
- 3.5. Skriveni predmet (jedan od sudionika odabrao je predmet iz sobe u kojoj se nalazio, a mi smo pogađali o čemu se radi).
- 3.6. Kućne životinje: pokazala sam djeci svoje kućne životinje i dala im priliku da pokažu i predstave svoje kućne ljubimce.
- 3.7. Isključi mikrofon i otpjevaj jednu pjesmu koju smo naučili u školi. Ostali učenici pokušavaju pogoditi o kojoj je pjesmi riječ. Pustila sam djeci glazbu nekoliko puta, odmaknuli su se od stolova i računala i zajedno smo zaplesali.
- 3.8. Team work (timski rad): učenici međusobno surađuju u grupama odnosno po sobama (Breakout sobe) i zajedno rješavaju zadatke.

- 3.9. Brainstorming (Oluja mozгова): generiranje velikog broja ideja u kratkom vremenu. Ova metoda nema za cilj kritizirati prezentirane ideje, već prihvatiti mogućnosti i raspravljati o svakoj pojedinačno.
- 3.10. Tjedna zagonetka: svakog ponedjeljka pokazivala sam djeci fotografiju na kojoj je uvećan predmet odnosno dio predmeta. Učenici su mogli sudjelovati u pogađanju o kojem se predmetu radi.
- 3.11. Zajednička užina: tijekom odmora svi pripremaju međuobrok i zajedno jedemo, kao što smo to činili u školi.
- 3.12. Čavrljanje o svakodnevnim stvarima (puno vremena namijenili smo ležernom razgovoru o svakodnevnim stvarima; učenici su opisivali kako su proveli dan, vikend itd.)
- 3.13. Pisanje pisama: dopisivali smo se s učenicima petih razreda (petašima) iz druge škole u Sloveniji, tj. međusobno smo komunicirali putem pisama. Djeca su opisivala i dijelila svoja iskustva. Stekli su nove prijatelje i vježbali pisanje pisama.
- 3.14. Zaplešimo zajedno: pustila sam glazbenu videosnimku odnosno glazbeni video (na primjer "Samo zapleši") i zajedno smo zaplesali.
- 3.15. Karaoke
- 3.16. Čavrljanje (opušteni razgovori)
- 3.17. Pokaži što znaš (učenici su mogli pokazati što znaju, npr. svirati instrument, pokazati trik s kartama, pokazati što rade kod kuće u slobodno vrijeme itd.).
- 3.18. Poseban dan u tjednu - na listićima u čaši imala sam napisane zanimljive i smiješne stvari te sam jednom tjedno pred djecom izvukla listić na kojem je pisalo »Tijekom današnjeg sata možeš:
- ležati u krevetu,
 - sjediti na podu,
 - nositi pidžamu,
 - piti čaj,
 - imati ludu frizuru,
 - grliti svoju omiljenu plišanu igračku...«.

Jedan sat tjedno zaista smo to činili. Svi smo uživali!

4. ZAKLJUČAK

Ljudi su socijalna odnosno društvena bića, koja su zahvaljujući međuljudskim odnosima opstala u povijesti. Podrška drugih potrebna im je naročito tijekom teških razdoblja. Potrebu za druženjem pokazuju čak i mala djeca. Naša psihička dobrobit ovisi, između ostalog, o tome koliko smo vidjeli, koliko smo saslušani, prihvaćeni, uvaženi odnosno poštovani i, naravno, voljeni.

Tkanje veza s prijateljima, drugarima iz razreda i raznim interesnim skupinama koje suobličuju naš identitet ima dubok učinak na našu psihičku dobrobit. Energiju i snagu crpimo iz osjećaja pripadnosti, osobito ako je riječ o istomišljenicima. U slučaju obrazovanja na daljinu, ta je veza bila uvelike prekinuta, a djeci su najviše nedostajala upravo druženja s vršnjacima. Čavrljanja, razgovori, druženja i osjećaj pripadnosti. Svakom djetetu jako su nedostajali školski drugari i prijatelji te su se djeca poželjela vratiti u školu.

Učenici su se pokazali odgovornima u svom radu i uglavnom su savjesno izvršavali svoje dužnosti. Nekoliko puta tjedno slali su u online učionicu zadatke, zaduženja, fotografije radova koje sam pregledala i vratila im s povratnim informacijama. Međutim, svakako bi bilo previše opterećujuće za učenike da svaki dan šalju cjelokupno gradivo. Nešto djeci roditelji su pomogli pri slanju odnosno predaji zadataka i zaduženja, a neka su i to svladala. Redovito smo surađivali s roditeljima i kontinuirano rješavali sve potencijalne probleme. S djecom smo komunicirali i putem zajedničkog kanala u online učionici, gdje sam mogla savjetovati učenike kada je nekima bila potrebna pomoć te dodatni savjeti.

Sudeći prema anketi koju sam provela, većini djece jako su nedostajali škola i školski drugovi te su bila vrlo željna što skorijeg povratka u školu. Učenici i roditelji bili su zadovoljni što smo svakodnevno imali susrete odnosno sastanke "uživo" putem Zooma i što smo na taj način obrađivali teže gradivo. Dio dana proveli smo zajedno, što je djeci dalo osjećaj pripadnosti te spoznaja da je i škola na daljinu još uvijek škola. Motivacija je povremeno padala, što je razumljivo s obzirom na situaciju, ali sam je uspjela zadržati zahvaljujući raznim aktivnostima tijekom svog podučavanja na daljinu.

Nitko od nas nije mogao zamisliti da će nastava na daljinu trajati mjesecima. Kakve su i kakve će biti posljedice, pokazat će jedino vrijeme.

5.LITERATURA

- [1] MIZŠ, (2021). Sklep o ukrepih za nemoteno opravljanje vzgojno – izobraževalnega dela v osnovnih šolah v šolskem letu 2020/2021. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.
- [2] ZRSŠ (2020). Priporočila za učiteljice in učitelje razrednega pouka v pomoč pri izvajanju pouka na daljavo. Dobiveno na internetski adresi <https://www.zrss.si/objava/priporocila-in-usmeritve-za-pouk-na-daljavo-za-osnovno-solo>
- [3] ZRSŠ, (2020). Izobraževanje na daljavo. Dobiveno na internetski adresi <https://podpora.sio.si/izobrazevanje-na-daljavo-priprava-navodil-ucencem/>
- [4] ZRSŠ, (2020). Izobraževanje na daljavo: Razredna stopnja. Dobiveno na internetski adresi <https://podpora.sio.si/izobrazevanje-na-daljavo-razredna-stopnja/>
- [5] MIZŠ, (2018) Učni načrt. Program osnovna šola. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.
- [6] Marjanovič U.L., Zupančič M. (2020). Razvojna psihologija.
- [7] Motivacija. *Wikipedija, prosta enciklopedija*. Dobiveno na internetski adresi <https://sl.wikipedia.org/wiki/Motivacija>
- [8] Razdevšek P.C., Motivacija učencev za učenje. Dobiveno na internetski adresi http://www.solazaravnatelj.si/wp-content/uploads/2012/12/Strokovni-posvet-pomocnikov-ravnateljcev_marec-2013_povzetki-predavanj-in-delavnic.pdf

Stručni rad

Poticanje glazbeno nadarenih učenika na razvoj talenta u osnovnoj školi

Tanja Avsec

OŠ Ivana Cankarja, Vrhnika, Slovenija

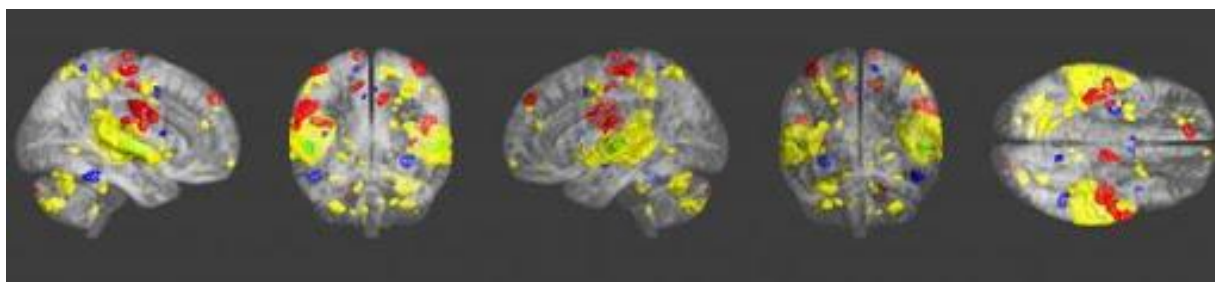
Sažetak

Učiteljica glazbene umjetnosti, glazbenih izbornih predmeta i zborova u OŠ Ivana Cankara Vrhnika prezentirala je planiranje, organizaciju i provedbu učenja glazbeno talentiranih učenika u zadnjoj trijadi osnovne škole. Sustavno se opisuje i prezentira primjer dobre prakse i kreativne metode te izazovi poučavanja talentiranih učenika različitih dobi i razreda, koji svoje dobiveno znanje uspješno i uvjerljivo prezentiraju na javnoj izvedbi. Osim znanja sviranja instrumenta, koje stječu iskustvenim učenjem, sudionici stječu i vještine i spretnosti koje unatoč talentu nisu imali. Tijekom satova nastave stječu hrabrost odlučiti se o novim i nepoznatim stvarima, odvažnost živjeti izvan svojih okvira i suočavati se sa svojim talentom, spoznaju da učenje nove aktivnosti može biti konstruktivno i postupno, na završnom nastupu praktično provjeravaju i dožive rezultat kreativnog učenja i ponavljanja najtežih zadataka, upoznaju složenost učenja na vlastitim pogreškama, složenost samokritike i potrebu uvažavanja pozitivne kritike drugih, strpljenja i ustrajnosti u postizanju željenog uspjeha i cilja.

Ključne riječi: glazbeni talent, inovativne nastavne metode, iskustveno učenje, sviranje instrumenta.

1. Svrha razvijanja talenta u OŠ

Kad dijete ili mlada osoba svira neki instrument, bilo koji glazbeni instrument, to također može donijeti radost i međusobnu dobrobit slušateljima izražavanjem emocija kroz sviranje. Kad stvara glazbu, dopušta svojoj mašti da odleti u udaljena mjesta, svjetove, prostore za koje inače nikada ne bi saznao. Prilikom reprodukcije s drugima, u grupi, može upoznati vrijednost grupnog sviranja ili sviranja u ansamblu (francuski: ensemble - grupno, zajedno). "Mnogi dijelovi mozga aktivni su tijekom slušanja glazbe (slika 1). Međutim, kada izvodimo glazbu - pjevamo ili sviramo neki instrument, mozak radi na svim područjima: kognitivnom, bihevioralnom i emocionalnom, jer se aktiviraju centri za vizualnu, slušnu, motoričku i emocionalnu percepciju. U mozgu se događa pravi percepcijski vatromet." (Anita Collins, 2014.)

Slika 1: How music touches the brain (Kako glazba dodiruje mozak). Izvor: <https://sciencenordic.com/finland-music-psychology/how-music-touches-the-brain/1417737>, dne 21. 4. 2021.

Na Muzičkoj akademiji znaju da glazbenik koji studira na Akademiji do svoje 20. godine već ima 10.000 sati vježbe. No nije važna samo vježba, već i način na koji se glazba izvodi. Violinist Leopold Auer sažeo je to u poznatu rečenicu: "Vježbaj prstima i iskoristit ćeš cijeli dan. Vježbaj glavom i obaviti ćeš za dva sata."

Razvijanje glazbenog talenta u osnovnoj školi taj je početni poticaj koji je svima potreban na putu do glazbe u njihovom životu ili cjeloživotnom učenju.

2. Planiranje i organizacija

Razvijanje glazbenog talenta u OŠ Ivana Cankara u Vrhnci izvodi se od početka devetogodišnje osnovne škole. Među učenicima je za glazbu stalno vladalo veliko zanimanje (u daljnjem tekstu naziv se odnosi na učenike i učenice), osobito u zadnjoj trijadi.

Satovi su se provodili jednom tjedno, uglavnom 1 školski sat, ali su se satovi produžavali zbog velikog interesa učenika. Mogao se prijaviti svaki učenik, neovisno o glazbenom predznanju. Poznavanje instrumenta bilo je poželjno, a ne i uvjet za pohađanje te djelatnosti.

Škola je pored Orffovog instrumentarija, nekoliko tamburina, tri mala bubnja i pianina, zbog atraktivnosti kupila još tri cajona, dvije električne ritam gitare i jednu električnu bas gitaru. Također su dobili dvije akustične gitare i sintesajzer.

Nakon uvodnih satova, u kojima je učiteljica identificirala i upoznala razinu predznanja pojedinaca, broj učenika bez predznanja, želje učenika, koji raspoloživ instrument bi željeli svirati, melodijski i ritmički sluh svih prijavljenih, glasovne vještine, sposobnost čitanja partitura, interes za stvaranje glazbe, sposobnost improvizacije u razredu i u javnosti te spremnost i razina želje za javnom završnom izvedbom, svake godine je iznova napravila plan i svakom učeniku dodijelila instrument za sviranje u ansamblu. Onima koji su već svirali svoj instrument, dodijelila je drugi, kako bi i oni naučili svirati druge instrumente. Instrumente je dodijelila učenicima prema melodijskom i ritmičkom sluhu. Učiteljica je također dodijelila pjevačku ulogu djeci s najboljim sluhom i dobrim glasom.

Budući da je često bilo više učenika nego instrumenata, postava se mijenjala od izvođenja jedne do druge pjesme. Svaki je imao priliku naučiti osnove sviranja barem na tri instrumenta.

Zatim je učiteljica odredila program izvedbe koji su pripremili u 35 školskih satova, naučili ga i izveli na javnoj priredbi na kraju školske godine. Obično su učenici uspjeli naučiti šest pjesama u jednoj školskoj godini, to jest u deset mjeseci. Nakon što je završila planiranje rada, izradila je i pripreme za tjednu nastavu tog predmeta.

Već na prvim sastancima uspostavljen je red. To znači da svi učenici sami pripreme instrumente iz ormarića u učionici na svoje prostore te ih i pospreme na kraju sata. Također to uključuje i pripremu kabela, produžnih kabela i pojačala.

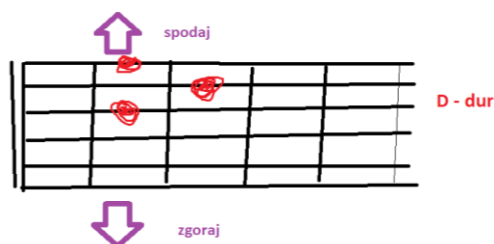
Rad sa učenicima u nastavku članka predstavljen je tako kao da nitko od učenika nema predznanja ali veliki talent, jer se kod njih pokazao i najveći napredak u učenju.

3. 1. Proces učenja sviranja gitare

Učiteljica je koristila osnove za učenje gitare. Najprije su se učenici upoznali s držanjem kod sviranja gitare, s načinom ugađanja žica (instrumente je učiteljica ugađala na nastupima zbog intonacijske točnosti, a sami su to radili tijekom vježbi). Ugađali su ih uz pomoć klavira, s time da im je učiteljica označavala tipke na klaviru koje su bile prikladne za ugađanje gitara. Mjesec dana su vježbali tehniku prstiju i prebiranje po strunama. Svirali su prstima, a zatim i klizaljkom (trzalicom).

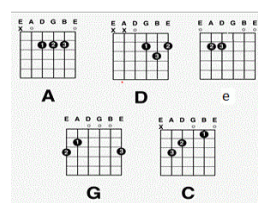
Dva školska sata bila su posvećena samo sviranju bez prebiranja akorda, sljedeća dva sata kombinaciji držanja tri osnovna akorda tonike, dominante i subdominante. Većinu vremena počeli su s D-A-G ili C-G-F akordima, iako više puta prvima (D-A-G), jer je F akord za početnika prilično zahtjevan.

Zadaci su se uspješnije izvodili ako je učenik vježbao i kod kuće. Vladala je velika volja i interes. Ako kod kuće nije imao instrument, gitaru, za domaću je zadaću od kartona izradio prebiralicu s prečkama. Uz sliku držanja na prebiralici, savladao je i držanje, napisano u tabulaturama ili TAB-sima.

Slika 2: Izgled prebiralice za gitaru od kartona za dešnjake.

Izvor: Arhiva autorice.

Slika 3: Tabulature za akorde gitare

Izvor dostupan na:

<https://zmaga.com/content.php?id=2534>.

Nakon četiri ili pet tjedana upoznavanja osnovnih koraka i vještina, već su počeli učiti svirati prvu pjesmu na gitari.

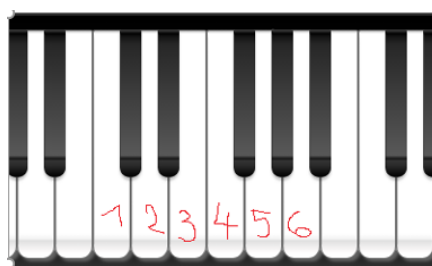
3.2. Proces učenja sviranja klavijature

Učiteljica je imala jedinstven pristup učenju sviranja klavira - pianina i sintesajzera, jer programiranje različitih boja zvuka sintesajzerom nije predstavljalo nikakav problem.

Opći dogovor je bio da su učenici za sviranje na početku koristili jedan prst ako je trebalo zasvirati melodiju. Kasnije su svirali sa svim prstima.

Za sviranje akorda savjetovala im je da koriste prste obje ruke jer im je time sviranje nekoliko uzastopnih akorda bilo puno lakše. Učenje se odvijalo napamet, no učiteljica je poticala čitanje iz zapisa koji nije bio notalan nego proizvoljan, moglo bi se reći i apstraktan, grafički.

Kako su imali zapisane melodije odnosno akorde? U bilježnicu su nacrtali klavijaturu i na njoj brojevima označili tonove - tipke koje se pojavljuju u melodiji (Slika 4).

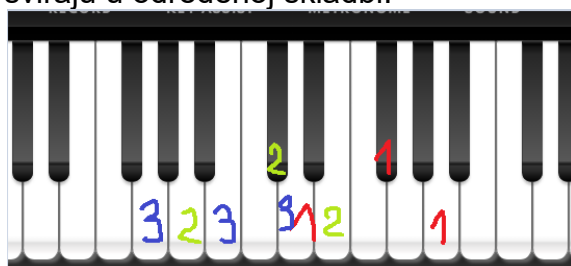
Slika 4: Primjer numeričkog označavanja tipki melodije Čuk se oženio. Izvor: Arhiva autorice.

Za sviranje melodije Čuk se oženio tako trebamo 6 tipaka. Svaka tipka dobila je svoj vlastiti broj. Osim označenih tipki u određenom slijedu, koje se međusobno slijede kao tonovi u melodiji, napisali smo sa strane i slijed izvođenja numeriranih tipki (Slika 5), koji ilustrira redoslijed sviranja tipki i način na koji se melodija svira ritmički.

1 2 3 4 5- 5- 6- 6- 5---
 6- 6- 5---
 4 4 4 4 3- 3- 2- 2- 5---
 4 4 4 4 3- 3- 2- 2- 1---

Slika 5: Primjer zapisa pjesme Čuk se je oženil na grafički i ritmički način. Izvor: Arhiva autorice.

Aranžmane za pjesmu u početku je pisala sama učiteljica, kasnije posle nekoliko mjeseci je mogao to raditi učenik. Ovisno o sposobnostima klavijaturista odn. svih članova ansambla, već se pri izradi aranžmana moglo se odlučiti za sviranje melodije ili praćenje akordima, suzvučno (istovremeno zvučanje svih tonova). Ako je skladba ili aranžman skladbe zahtijevao pratnju klavijaturiste akordima, zapis je izgledao drugačije (Slika 8). Prvo mu je bojom označila položaje akorda na klavijaturi, naravno redosljedom kojim se sviraju u određenoj skladbi.

Slika 8: Primjer numeričkog označavanja tipki na klavijaturi za sviranje akorda. Izvor: Arhiva autorice.

Sljedeći niz su imali napisan sa strane. Predstavljao je stvarni niz akorda (Slika 9).

1 x4, 2 x4, 3 x2, 2 x2, 1 x3

Slika 9: Primjer ispravnog numeričkog niza sviranja akorda. Izvor: Arhiva autorice.

Boje u zapisu važne su jer su učeniku omogućile da se bolje orijentira u zapisu. Zapis im se činio razumljivim, brzo su osvojili pratnju i melodije raznih skladbi. Učenjem skladbi su počeli nakon dobrih mjesec dana.

3.3. Proces učenja sviranja cajona

Učenje ritma je, naravno, mnogo lakše od učenja melodije, gdje se kombiniraju i ritam i melodija.

U ritmičkoj izvedbi pojavio se novi problem, naime koordinacija glave i ruku. Današnji adolescenti u kretanju su lošiji u odnosu na generacije prije njih, a i tjelesna koordinacija im je lošija nego kod njihovih prethodnika. Zato su uvijek prvo počeli svirati cajone s pravilnim držanjem instrumenta. "Na cajon sjednemo i raširimo noge tako da imamo prednji gornji rub slobodan za sviranje. Noge stavimo lijevo i desno od cajona, a zajedno s cajonom možemo se i malo nagnuti unatrag kako bismo imali ravni križni dio leđa. Držimo se uspravno, opustimo ramena i sviramo udarajući cijelim rukama, a ne samo iz zapešća." (Strajnar, 2005.). Desnom rukom udaramo po sredini cajona (bas), lijevom rukom udaramo prstima po rubu cajona (snare) (Slika 10).

Slika 10: Jedan od položaja sjedenja na cajonu. Izvor dostupan na:

<https://i.ytimg.com/vi/Z3dhfyS4JvQ/maxresdefault.jpg>, 21.4. 2021.

Nastavili su jednostavnim udarcima po sredini jednom rukom, a drugom rukom po rubu (bas - snare) u različitim ritmičkim uzorcima.

I u ovom je slučaju iznimno važna vježba kod kuće, kao i naknadna zajednička vježba u razredu. Osnove su učili prvih pet tjedana, nakon čega je uslijedila zajednička svirka na radost cijelog ansambla.

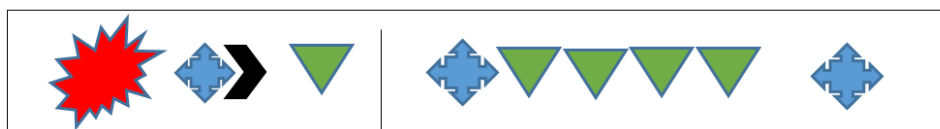
Učiteljica je od samog početka za ritmičku pratnju birala učenike koji su imali bolji ili odličan sluh, jer je ritam podržavao i ostale koji su bili malo siromašniji na ovom području. Nakon tri ili četiri uvodne koordinacijske vježbe slijedile su vježbe ritma.

Učenici su sami zapisivali ritam, jer im se to činilo lakše. Notalni učenici s ritmičkim zapisima, a ostali s apstraktnim, uglavnom grafičkim. Prateći ritmovi bili su jednostavni, najčešće je jedan učenik na cajonu na bas udarao razdoblja, a druga dva su imala ritam (Slika 12).

Učenje ritmova s konkretnih skladbi započelo je kada su učenici poboljšali koordinaciju pokreta.

Slika 12: Ritmički uzorak. Izvor: Arhiva autorice.

Slika 13: Grafički zapis ritmičkog uzorka na Slici 11. Izvor: Arhiva autorice.

Pravilno i učinkovito učenje izvođenja skladbe odn. ritma je započeo memoriranjem, a zatim uz pomoć jednostavnog grafičkog zapisa. (Slika 13).

4. Proces učenja pjevanja

Svi su učenici imali iza sebe godine učenja pjevanja na redovnim satovima glazbene umjetnosti. Nije bilo potrebno posebno učenje pjevanja, konsolidirane su već poznate vokalne tehnike kod noviteta u izvođenju pjesama.

4.1. Izvođenje vježbi

Plan vježbi ostvario se tek kad je učiteljica stekla detaljan uvid u sposobnosti svih članova ansambla i shvatila njihovu ustrajnost u počecima učenja sviranja instrumenata.

Zajedničke vježbe počele su u listopadu. Izvodili su ih polako i sabrano, svaki sat izbornog predmeta.

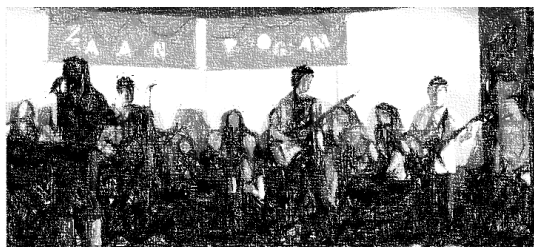
Prvo je svatko svirao pojedinačno, drugi su slušali, komentirali, obraćali pozornost na teže taktove i pokušavali poboljšati sviranje u svojoj izvedbi. Naravno, smetalo im je to što smo na početku svirali polako i što skladba nije imala nikakvu pravi oblik odn. beat, kako su se oni izrazili. Nakon uvođenja pjevanja, ritmički instrumenti stigli su na red posljednji. Budući da su isprva uvježbavali samo dijelove, prvo najteže dionice prema učiteljičinim uputama, ukupna slika skladbe im se odmicala. Kad im je koncentracija pala zbog složenosti izvedbe, umjesto sviranja, svi su zajedno zapjevali pjesmu. Zatim su nastavili sporim tempom i zajedničkom svirkom.

4.2. Snimanje i samorefleksija

Kako bi vježbe bile još zanimljivije, snimili su se. Prvo samo zvuk kako bi se učenici mogli više koncentrirati na glazbu, a ne samo na sliku. Zatim su napravili i snimku slike. Na ovim snimkama bilo je zanimljivo, da mladi na snimci sebe teško prihvaćaju. No, konstruktivnom usporedbom snimaka prije i poslije, uvijek su otkrili da je napredak vrlo velik kod svih članova ansambla.

Samovrednovanje se odvijalo svaki sat, za svakog učenika. Utvrdili su da je njihova vlastita konstruktivna kritika najiskrenija, a ponekad čak i prestroga. Stoga su bila dobrodošla i mišljenja drugih članova ansambla koji su sudjelovali.

Članovi prvog ansambla iz predmeta ANI 2012/2013 (slika 14), u pozadini PZ Drumlca.

Slika 14: Nastup prvog ansambla NO NAME, OŠ Ivana Cankara, 2012/2013 Izvor: Arhiva autorice.

Svaka vježba odn. školski sat tako je postao jedinstvena avantura u kojoj su svi članovi upoznali proces stvaranja polifone izvedbe, svoje sudjelovanje i svoje novo otkrivene sposobnosti i talente.

5. Rezultati

Krajem godine trebalo je stati na pozornicu i u javnosti, ispred roditelja odsvirati program od šest skladbi. Svi su učenici bez iznimke suvereno nastupali, odsvirali i odpjevali program, kao da su to radili dugi niz godina, a ne samo 35 školskih sati. Nakon završnog nastupa, učiteljica ih je zamolila da ocijene nastavu i svoje sastanke.

Učenici su otkrili da je do stjecanja ciljeva važan i sam put - put učenja novih vještina i stjecanja novih iskustava. Put iskustvenog učenja i razvijanja talenta koje mogu iskoristiti u svoju korist u životu koji im predstoji. Ne radi se samo o učenju pevanja i sviranja instrumenta, već o znanjima i vještinama koje su apsolutno neophodne u životu. Otkrili su da su stekli odvažnost, kako ponekad živjeti izvan svojih granica i suočiti se s novostima posebno u smislu razvoja njihovog talenta.

Učenici su također otkrili da je bilo premalo sati za zajedničko stvaranje, premalo izvedbi, naučili su premalo skladbi i došli do najkonstruktivnijeg zaključka da su premalo vježbali.

Cilj učiteljice da u njihova srca svake godine ponovno posijem glazbeno sjeme, je postignut. Svake godine neki dolaze opet i hvale se da još uvijek pjevaju ili sviraju ovaj ili onaj instrument, čak upisuju glazbenu školu, te uvijek novim praksama i iskustvima zadržavaju usvojena znanja i vještine.

6. Literatura

- [1] Golden cajon reward 2017. Dostupno na:
<https://i.ytimg.com/vi/Z3dhfyS4JvQ/maxresdefault.jpg>, preuzeto:
21.4.2021.
- [2] How music touches the brain. Dostupno na:
[Anita Collins: How playing an instrument benefits your brain | TED Talk](#), preuzeto: 21.4.2021.
- [3] Strajnar, J. (2005). Svet ritmov, samoizdavaštvo.
- [4] Narodna. Čuk se je oženil .Dostupno na:
<https://vocaroo.com/17PIZ4zSmMp6>
- [5] Primjer osnovnih vježbi za početnike koji sviraju cajon. Dostupno na:
<https://www.youtube.com/watch?v=Sfc8rARLShk>, preuzeto: 3.5.2021

Stručni rad

INTERESNA DJELATNOST – SATI KRETANJA

Manca Moškon, OŠ Adama Bohoriča Brestanica

Sažetak

Sport je širok pojam s vrlo dobrim i blagotvornim učincima, zabavan je. Mlađa djeca imaju veliku potrebu za vježbanjem. Vrlo je dobro ako djecu od malih nogu znamo usmjeravati na svakodnevno kretanje. Ulaskom u školu jačamo kretanje i usmjeravamo ga na satu sporta i drugim predmetima, jer je dokazano da učenici kroz igru i kretanje lakše i učinkovitije uče. U ovom članku predstaviti ću zanimljivu aktivnost. Satovi kretanja su sport od interesa koji obuhvaća veliki izbor sportskih aktivnosti. Bitno je da se učenici opuste i kreću što je više moguće.

Ključne riječi: sport, kretanje, igra, opuštanje, zabava

1. Uvod

U osnovnoj školi sport ima važnu ulogu među školskim predmetima, utječući tako na stjecanje različitih motoričkih vještina i sposobnosti. Sport utječe na fizički, motorički, kognitivni i emocionalno-socijalni razvoj učenika. On oblikuje njihove vrijednosti i relevantne odnose među njima [2].

Redovitim i kvalitetnim sportskim vježbanjem pridonosimo skladnom biopsihosocijalnom razvoju mladih, opuštanju, neutralizaciji negativnih učinaka višesatnog sjedenja i drugih nezdravih navika. Uz stalnu brigu o zdravom razvoju, educiramo i učimo učenike kako da svoje slobodno vrijeme oplemene sportskim sadržajima u svim životnim razdobljima. Zdravim načinom života moći će se brinuti o svojoj dobrobiti, zdravlju, vitalnosti i životnom optimizmu (Nastavni plan i program - Sportski odgoj, https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_sportna_vzgoja.pdf).

Učitelji u svom radu slijede nekoliko polazišta. Jedno od njih je da je tjelesni odgoj sredstvo cjelovitog razvoja učenika. Naš je zadatak potaknuti učenike na redovite sportske aktivnosti. Moramo biti svjesni da je igra izvor opuštanja i odgojno sredstvo koje se mora uključiti u svaki sat sportske/interesne aktivnosti. Također je vrlo važno poticati učenike na sportsko ponašanje i dobre odnose. Uz sve navedeno, potrebno je osigurati i sigurnost tijekom vježbanja (Nastavni plan i program – Sportski odgoj, https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_sportna_vzgoja.pdf) .

2. Glavni dio - interesna aktivnost Sati kretanja

U sklopu proširenog programa učenicima nudimo različite interesne aktivnosti. U našoj školi provodim sportsko interesnu aktivnost Sati kretanja. U interesnu aktivnost mogu se uključiti svi učenici prvih razreda. Moglo bi se reći da je to dodatni sat sportske aktivnosti tjedno. Učenici vole ovu zanimljivu aktivnost jer se opuštaju i zadovoljavaju želju za kretanjem.

Učenici dodatno stječu i razvijaju vještine u području kretanja tijekom satova kretanja. U prvom satu interesne aktivnosti zajedno s učenicima formuliram pravila koja se odnose na pravila u nastavi. Učenike upoznajem s rasporedom aktivnosti od interesa, temama i opremom koja će nam biti potrebna za provedbu aktivnosti. Ponavljamo i pravila za rukovanje opremom i priborom. Tijekom godine učenici se susreću sa sljedećim temama: igre trčanja, elementarne igre, prirodni oblici kretanja, štafetne igre, igre loptom, pučke igre, igre opuštanja, igre za opuštanje, joga za djecu, vježbe svjesnosti, pokretne igre (Deset prstiju itd. . .), ritmičke vježbe (ritmički razgovori, obrazac imena i prezimena i sl.), kretanje na odbrojanju, kretanje uz dječje pjesmice (Jesenske životinje i dr.), plesne igre (Robot i sl.), slobodni i vođeno plesno izražavanje, dječji ples (Abraham 'ima sedam sinova itd.), stvaranje uz glazbu (plesni koraci, fantazija s određenom glazbom) i plesnim izražavanjem (komponiranje plesa i njegovo izvođenje). Pojedinačne aktivnosti detaljno opisujem u dnevnim pripremama. Teme i sadržaji se smisljeno isprepliću tijekom cijele školske godine. Na primjer, u mjesecu prosincu vježbamo ples na satima pokreta. Na početku školske godine fokusiramo se na osnovne igre i igre trčanja. Sat sam postavila slično predmetu sport – uvodna motivacija, glavni dio i završni dio.

Pratim sljedeće ciljeve:

Učenici:

- sveobuhvatno razvijati motoričke sposobnosti (koordinaciju, pokretljivost, točnost...) i prostornu orijentaciju
- opušteno izvođenje prirodnih oblika kretanja
- razvijati osnovne vještine rada s loptom
- prevladati napore trčanja
- razvijati osjećaj za ritam
- slobodno izražavanje glazbenih doživljaja i predstave s pokretima
- uživanje u pjevanju i ritmičkim izgovorima
- improviziranje na glazbene teme
- prepoznati i izvoditi jednostavne igre kretanja i dječje plesove
- pjevati kratke narodne i umjetničke pjesme čiji sadržaj potiče njihovo iskustvo, oduševljenje, maštu i igru
- izvoditi plesne igre u opuštenom ritmu uz različitu glazbenu pratnju
- pokretom i plesom popratiti pjevanje i raznih pjesama
- razvijati pozitivan stav, radost i interes za tjelesnu aktivnost, sport i ples
- opustiti se i doživjeti pozitivne emocije prilikom izražavanja pokretom
- aktivno i slobodno sudjelovati u grupi
- razviti naviku tolerantnog prijateljskog ponašanja u grupi
- slijediti pravila različitih igara
- pripremati za rad i pospremati nakon posla
- pridržavati se sigurnosnih načela

Moji prioriteti su:

1. Osigurati opuštenu atmosferu u kojoj prevladavaju osjećaji sigurnosti, topline i poštovanja.
2. Osigurati prijateljsku komunikaciju i usvojiti pozitivan obrazac ponašanja kroz tolerantan i prijateljski odnos učenika između sebe i drugih odraslih osoba s kojima učenici dolaze u kontakt.
3. Poštovati učenikovu individualnost, njegove potrebe i način razmišljanja.
4. Ponuditi što više prilika za razgovor i kretanje te izražavanje mišljenja i osjećaja.
5. Pobrinuti se za sigurnu i opuštenu dobrobit učenika.

3. Zaključak

Na kraju svake školske godine uvijek smatram da je učenicima hitno potrebno što više vježbanja, pa osim sporta i učenja prelaskom između razreda na druge predmete, nudim i sate kretanja koji su izvrstan dodatak obveznoj nastavi u školi. Vjerujem da je rano djetinjstvo vrijeme za razvoj motoričkih sposobnosti i stvaranje vrijednosti. Mlađi učenici jako vole sport. Igra ih dodatno motivira. Vrlo je poželjno da učenici upoznaju različite sportove i okušaju se u njima. Ispravno je učenicima omogućiti što više kretanja, jer će im to pomoći da se bolje razvijaju i usvoje dobre obrasce, navike i vrijednosti u budućnosti.

4. Literatura

- [1.] Program osnovna šola, športna vzgoja, učni načrt. Pridobljeno dne 6. 7. 2021, iz: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_sportna_vzgoja.pdf .
- [2.] Dežman C. in B. (2004). Igre z žogo v prvem triletju osnovne šole. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Stručni rad

KAKO POTAKNUTI KRETANJE UČENIKA I NJIHOVIH RODITELJA

Kosi Urška
OŠ Ludvika Pliberška Maribor
Spodbujanje gibanja učenicev na daljavo

Sažetak

U ovom članku govorim o važnosti kretanja u djece. Motorički razvoj mora se razviti u ranim godinama svakog pojedinca. Posebno sam se usredotočila na posljedice pandemije COVID-19. Već smo neko vrijeme u ovom neugodnom vremenu, a negativne posljedice pandemije i učenja na daljinu postaju sve očiglednije. Osjećaji anksioznosti i nelagode učenika su se povećali, a nastavnici iz dana u dan primjećuju sve veću obamrlost u njima. Osim slabijeg znanja i psiholoških problema, učenici doživljavaju smanjenje kretanja i drastično povećanje tjelesne težine. U ovom članku stavila sam veći naglasak na pješačenje, koje je trenutno zatvoreno za sve, i djecu i njihove roditelje, zbog zatvorenih sportskih dvorana. Na kraju sam predstavila primjer dobre prakse, provedbu putovanja na planine na daljinu, koju su učenici zajedno s roditeljima sami odradili po mojim uputama. Prikupila sam njihove dojmove o putovanju i slike koje su postale dokazni materijal da su putovanje obavili. Dojmovi djece bili su vrlo pozitivni. Otkrila sam da ne samo da sam ih potaknula na kretanje i planinarenje, već su i zajedno s obitelji otišli u prirodu i aktivno provodili slobodno vrijeme.

Ključne riječi: pješačenje, učenje na daljinu, djeca, izlet na planinu

1. UVOD

Sport, kultura sporta i sportske aktivnosti potječu od čovjeka. Kretanje je društvena i biološka potreba koju svako razdoblje obilježava na svoj način (Doupona Topič, Petrović, Strel, Bednarik, 2007). Sportska aktivnost unosi određeni red i disciplinu u ritam života odraslih i djece. Dijete koje je od malih nogu tjelesno aktivno i bavi se sportom imat će manje problema s uspostavljanjem kontakata, a bit će i naviknuto na kretanje i igru, timski rad, poslušnost te će pri ulasku u školu moći izvršavati školske obveze. Dijete koje je aktivno u sportu lakše će se nositi sa stresom, tjeskobom i depresijom te će lakše izgraditi pozitivnu sliku o sebi (Završnik, Pišot, 2005.).

TEORIJSKA POLAZIŠTA

1. KRETANJE U DJECE

I inozemna i slovenska istraživanja pokazuju da učenici koji su aktivniji i duži vremenski period imaju bolje školske uspjehe. Što su učenici tjelesno aktivniji, to imaju bolji psihomotorni razvoj i kroz njega, prema teoriji sveukupnog razvoja, razvijaju one vještine i sposobnosti u različitim razvojnim područjima koje su važne za školski uspjeh [10]. Između ostalog, istraživanje u Švedskoj pokazalo je da su učenici koji su imali dodatna tri sata tjelesnog odgoja uz trošak jednog sata materinjskog jezika, matematike i engleskog jezika uz dva sata tjedno bili uspješniji u tim predmetima od učenika koji su imali sat švedskog jezika, matematike i engleski [4].

Tjelesna aktivnost ima važne pozitivne učinke na fizičko i mentalno zdravlje. Doprinosi prevenciji i kontroli bolesti poput raka, dijabetesa i kardiovaskularnih bolesti, smanjuje simptome depresije i tjeskobe, poboljšava sposobnost učenja, razmišljanja i prosuđivanja. Tjelesna aktivnost u djece i adolescenata potiče pravilan rast i razvoj. Zabrinjavajuće je da je više od 80% adolescenata tjelesno neaktivno. Svjetska zdravstvena organizacija preporučuje najmanje 60 minuta umjerene do intenzivne vježbe, koja bi prvenstveno trebala biti aerobna, za djecu u dobi od pet do sedamnaest godina. Oni preporučuju intenzivno aerobno vježbanje i vježbe za jačanje kostiju i mišića najmanje tri puta tjedno uz smanjenje vremena koje djeca i adolescenti provode u sjedećem položaju, posebno skraćujući slobodno vrijeme koje provode iza ekrana [8].

2. PANDEMIJA COVID-19 I TJELESNA AKTIVNOST DJECE

Pandemija COVID-19 znatno je smanjila vrijeme provedeno na tjelesnoj aktivnosti među djecom i adolescentima. S jedne strane tome je pridonijelo zatvaranje igrališta i sportskih

objekata, a s druge strane učenje na daljinu, zbog čega su djeca morala više vremena provoditi iza ekrana računala, u sjedećem položaju.[6].

Studije pokazuju da se tijekom pandemije među djecom diljem svijeta jako povećalo gledanje televizije i igranje video igara, djeca idu navečer u krevet, a ujutro se probude. Vrijeme koje djeca provode sjedeći iza ekrana računala produženo je, a vrijeme koje djeca provode vani skraćeno je zbog strogih mjera koje su neke zemlje poduzele tijekom pandemije [3].

Stručnjaci upozoravaju da produljeno vrijeme provedeno u zatvorenom prostoru, iza ekrana računala i smanjena tjelesna aktivnost mogu utjecati na brojne posljedice po zdravlje djece, poput nedostatka vitamina D, negativnih posljedica na mentalno zdravlje, kratkovidnosti i lošeg sna. Tjelesna aktivnost također razvija izdržljivost kod djece. Prijedlozi povećanja tjelesne aktivnosti djece tijekom pandemije, koje citiraju stručnjaci, utječu na roditelje, učitelje, kao i na zdravstvene radnike, vladu i medije. Roditelji bi trebali pažljivo isplanirati djetetovu dnevnu rutinu, koja bi također trebala uključivati tjelesnu aktivnost, važno je privremeno prekinuti sjedeći položaj svakih 30-60 minuta i uređena higijenu djetetovog sna. Uloga učitelja također je važna u promicanju tjelesne aktivnosti čak i tijekom pandemije, jer može potaknuti kretanje među djecom kroz različite tjelesne aktivnosti koje se mogu uključiti u učenje na daljinu. Primjer tjelesne aktivnosti koju učitelj može izvesti na daljinu je pješčačenje [3].

3. PJEŠAČENJE

“Planinarenje je oblik hodanja u kojem je mjesto gdje hodamo važnije od naše tehnike hodanja. Sama riječ dočarava slike raznolikog krajolika, zadivljujućih pogleda i živopisnog svijeta.”[7]. Hodanje, planinarenje i uspinjanje na goru sredstva su tjelesnog i psihičkog opuštanja ljudi. Održavaju vitalnost i obogaćuju nas. Nijedan sport nema toliko preporuka kao planinarenje. Stoga je vrlo važno prenijeti ga na djecu i njihove roditelje [7].

U školi se također potiče pješčačenje. Škola promiče tri vrste programa. Program koji je obavezan za sve učenike, programi koje škola mora ponuditi i uključivanje učenika su dobrovoljni program te programi koje škola može ponuditi i učenici koji se dobrovoljno uključuju [5].

Pješčačenje se pojavljuje u školi u bilo kojoj dobi. U obaveznom programu učenici imaju pješčačenje u obliku sportskih dana. Učenici uče osnove pješčačenja (koja bi trebala biti odgovarajuća obuća, odjeća, ruksak, tempo hodanja, odgovarajuća tekućina). U programima koje škola mora organizirati, a učenici mogu sudjelovati dobrovoljno, planinarenje je dio interesne aktivnosti [5].

Temeljni ciljevi planinarskog kluba su da učenici aktivno provode svoje slobodno vrijeme, jačaju izdržljivost, tjelesnu spremnost, ustrajnost i uspostave kontakte s vršnjacima, a ciljevi učitelji su da učenika upoznaju s "neškolskim" okruženjem. Prije izleta učenici stječu

planinarsko obrazovanje, na izletu razvijajući pozitivan odnos prema prirodi, uče pravila kretanja po planinarskim stazama, korištenje planinarske opreme, orijentaciju u prirodi uz pomoć prirodnih znakova. U planinarski klub mogu se pozvati i roditelji učenika. Sudjelovanje roditelja iznimno je važno, jer su roditelji primjer i motivacija djece za hodanje i planinarenje. Planinski klub služi i kao ideja roditeljima da idući put s djetetom odu na izlet (Kosi, 2006.).

Roditelji bi trebali biti dužni barem jednom tjedno otići s djecom u prirodu, na obližnje brdo ili planinu. Planinarenje je definitivno jedna od najpopularnijih sportskih aktivnosti u Sloveniji. Slovenci se s razlogom smatraju planinarskom nacijom. Imamo mnogo različitih planina, brežuljaka, brežuljaka koji su nam dostupni. Tijekom pandemije, kada je zabranjen prijelaz između općina, sportske dvorane su zatvorene, hodanje i pješaćenje u kućnom okruženju gotovo su jedini sportovi koji su nam preostali [1].

Preporuke kojih se trebamo pridržavati tijekom pandemije Covid-19 kada se odlučimo na planinarenje:

- Odlazimo na izlete koji su nam blizu okolice
- Pazimo, da se ne ozlijedimo to jest ne izlažemo se dodatnim opasnostima. Svaka ozljeda samo bi dodatno opteretila naš zdravstveni sustav u ovom razdoblju.
- Na izlet idemo sami ili s članovima obitelji. Ne preporučuju se izleti u većim grupama.
- Tijekom pješaćenja obratite pozornost na odgovarajuću udaljenost kad sretnete druge planinare [1]

PRIMJERI DOBRE PRAKSE

U naš planinarski klub upisano je 74 učenika od 2. do 9. razreda. Tijekom cijele školske godine učenici masovno posjećuju izlete koje organiziram subotom u bližoj i daljoj okolici Maribora. Izleti su lakši, srednji i teži cijeli dan. Lakši izleti namijenjeni su najmlađim učenicima (2. i 3. razred), odlazimo u okolicu škole, na obližnja brda, jer za to imamo izvrsne mogućnosti zbog lokacije naše osnovne škole. Umjerena putovanja namijenjena su učenicima drugog obrazovnog razdoblja, najteža putovanja ujedno su i najduža i namijenjena su najstarijim učenicima. Tako svake školske godine napravimo 6 do 7 izleta (neki i uz pomoć vodiča planinarskog društva) u okolicu Maribora i također na više uzvišenja (Nanos, Debela peč, Uršlja Gora, Okrešelj). U školskoj 2020./2021. godini, 10. listopada 2020., uspjeli smo napraviti jedan izlet u Mariborsku kuću, a na ovom izletu sudjelovalo je 34 učenika. Učenici su bili oduševljeni, subotu su proveli u pokretu, u prirodi i u društvu učenika naše škole iz različitih razreda. To je putovanje bilo dobar poticaj za mene da dođem na ideju da učenicima ponudim planinarski izlet nakon zatvaranja škole 23. listopada 2020. godine. Učenici bi na izlet krenuli pojedinačno, ali bi ipak osvojili zajednički vrh. Učenici su dobili poziv za izlet putem aplikacije MS Teams i putem e-pošte.

Planinci,
vabim vas, da se s svojimi družinskimi člani odpravite
na večerni pohod

NA PEKRSKO GORCO in v okolico.

Vsako leto smo v tem času izvedli večerni pohod na enega od bližnjih gričev v okolici Maribora.

Letošnji pohod bo malo drugačen od ostalih, saj se zaradi epidemije korona virusa ne smemo družiti, zato boste planinci izlet izpeljali sami s svojimi ožjimi družinskimi člani.

Ne pozabite na svetilko, če boste izpeljali izlet po 17. uri. Pomembna je tudi primerna obutev, prav tako imejte s seboj nekaj malice in pijače. Skupne hoje bo 2 uri.

Vabim vas, da od 1. 12. do 15. 12. 2020, samostojno (s svojimi družinskimi člani) opravite izlet na Pekrsko gorco.

POMEMBNO!

Po opravljenem izletu mi pošljite fotografijo iz izleta, ter napišite še datum in čas, ki ste ga za izlet potrebovali.

Mentorica planinskega krožka:
Urška Kosi

Poziv na planinarski izlet (vlastiti izvor).

Pod geslom „HODAJMO ODVOJENO, ALI U MISLIMA SMO ZAJEDNO!“ Izvela sam putovanje na daljinu, koje smo masovno posjećivali. Čak 38 učenika naše škole s obitelji je krenulo na vrh Pekrske gorice. Izlet na ovaj vrh lako je dostupan vrh za sve učenike koji žive u blizini škole. Pekrska gorica posebno je zanimljiva zimi, osobito noću. S vrha se pruža prekrasan pogled na Maribor i Mariborsko Pohorje.

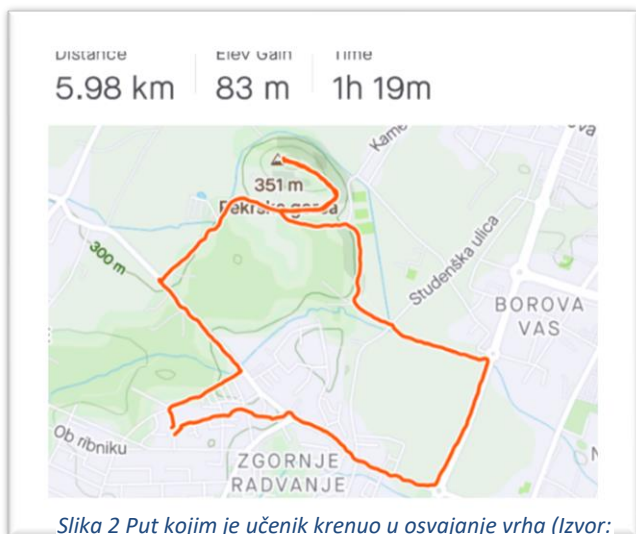
Ubrzo nakon poziva, učenici su počeli slati svoje fotografije, podatke o putovanju i razmišljanja o putovanju:

- *"Išao sam s obitelji u Pekrsku goricu, pili smo topli čaj iz ruksaka na vrhu." (Klemen, 5. razred)*
- *"Sjajna ideja, putovali smo po mraku, bilo nam je jako zanimljivo šetati navečer sa svijetlima!" (Majka učenice Gala)*

- "Na vrh Pekrske gorice otišao sam zajedno sa sestrom. Imali smo odlično putovanje." (Ejti, 2. razred)
- "Zaista vam želim zahvaliti na poticaju i ideji za putovanje. Zaista smo uživali u izletu i dan smo proveli malo drugačije! Katji u ova vremena jako nedostaju vaši izleti u planinski klub pa smo sa zadovoljstvom krenuli na izlet kao obitelj." (Majka učenice Katje, 6. razred)
- "Na izlet smo otišli zajedno s mojom majkom, 6. prosinca 2020., bilo nam je jako lijepo." (Nejc, 3. razred).

Slika 1 Učenik je osvojio vrh Pekrske gorice (Izvor: Stanislav Vohl).

Slika 2 Put kojim je učenik krenuo u osvajanje vrha (Izvor: Mateja Stevanivič).

Slika 3 Učenik je navečer osvojio vrh (Izvor: Mario Štefok)..

Slika 4 Učenica i njena sestra uputile su se na dugo putovanje planinom. (Izvor: Biserka Bobnar).

2.ZAKLJUČAK

Dakle, osnovni ciljevi planinarskih aktivnosti u školama su da učenici aktivno provode svoje slobodno vrijeme u prirodi, jačaju izdržljivost i tjelesnu kondiciju. Moj primjer dobre prakse pokazao je da učenici trebaju vježbe na otvorenom. Tijekom epidemije, kada su puno vremena provodili sjedeći pred računalom, mnogim učenicima iz planinarskog kluba bio je izazov osvojiti vrh u neposrednoj blizini škole. Unatoč činjenici da učenicima nije bilo dopušteno druženje zbog preporuka COVID-19, dan su aktivno proveli u krugu svoje obitelji.

3.LITERATURA

- [1.] Debevec, T. (2020). *SLOfit*. Pridobljeno 9. februar 2021 iz Pohodništvo: dobra priprava je (edina) prava pot do uspeha: <https://www.slofit.org/slofit-nasvet/ArticleID/190/Pohodni%C5%A1tvo-dobra-priprava-je-edina-prava-pot-do-uspeha>
- [2.] Doupona Topič, M., Petrović, K., Strel, J., & Bednarik, J. (2007). *Šport in družba: sociološki vidiki*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- [3.] Hongyan, G., Aguilar, N., & Okely, A. (2020). *The Lancet*. Pridobljeno 5. februar 2021 iz Child&Adolescent Health Promoting healthy movement behaviours among children during the COVID-19 pandemic: [https://www.thelancet.com/journals/lanchi/article/PIIS2352-4642\(20\)30131-0/fulltext?fbclid=IwAR3MeKoJbKwO6vFCy3w2TNMggPbNLL_53NJneZVBMSX0mG14H-ZLAI3-3Zk](https://www.thelancet.com/journals/lanchi/article/PIIS2352-4642(20)30131-0/fulltext?fbclid=IwAR3MeKoJbKwO6vFCy3w2TNMggPbNLL_53NJneZVBMSX0mG14H-ZLAI3-3Zk)
- [4.] Jurak, G., Starc, G., Sember, V., & Kovač, M. (4. december 2020). *SLOfit*. Pridobljeno 6. februar 2021 iz Zakaj je športna vzgoja med šolanjem na daljavo še toliko bolj pomembna?: <https://www.slofit.org/slofit-nasvet/ArticleID/234/Zakaj-je-%C5%A1portna-vzgoja-med-%C5%A1olanjem-na-daljavo-%C5%A1e-toliko-bolj-pomembna>
- [5.] Kosi, U. (2006). *Z otroki na izlet v okolico Maribora*. Diplomsko delo, Maribor: Univerza v Mariboru.
- [6.] Shahidi, S., Stewart Williams, J., & Hassani, F. (18. junij 2020). *Wiley Online Library*. Pridobljeno 8. februar 2021 iz Physical activity during COVID-19 quarantine: https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/apa.15420?casa_token=lm86QrgL6acAAAAA%3AWL8zq0_f4Vt47G7SvglHdCTNCq6SR2LGHZImN-PLGAbvhyV77BtWWO-kacab4ZaVFDNgkCQ840M73uFy

- [7.] Slavič, J., Videmšek, M., & Pori, M. (2013). Pohodništvo za mlajše otroke v okviru družine in vrtca. *Revija Šport*, 74-82.
- [8.] *World Health Organization*. (2021). Pridobljeno 6. februar 2021 iz Physical activity: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/physical-activity>
- [9.] Završnik, J., & Pišot, R. (2005). *Gibalna/športna aktivnost za zdravje otrok in mladostnikov*. Koper: Založba Annales.
- [10.] Zorc, J., Marjanovič Umek, L., & Planinšec, J. (2008). *Biti najboljši: pomen športne aktivnosti za otrokov razvoj in šolsko uspešnost*. Radovljica: Didakta.

Stručni rad

VAŽNOST NATJECANJA ZA UČENIKE SREDNJIH ŠKOLA I NJIHOVE MENTORE

Irena Mori

Srednja škola Josipa Jurčiča Ivančna Gorica

Sažetak

Natjecanja su dio života. Svaki se čovjek već od malih nogu dalje na neki način natječe – bilo s drugima, bilo sa samim sobom. Uz sportska natjecanja, učenici i srednjoškolci mogu sudjelovati u natjecanjima u znanju iz praktički svih predmetnih područja: od matematike, fizike, biologije, kemije, geografije, povijesti do znanja materinskog i stranih jezika. Sudjelovanje na raznim natjecanjima nedvojbeno ima pozitivan utjecaj na razvoj pojedinca, njegovih vještina i sposobnosti, no činjenica je da kompetitivnost i natjecanja mogu imati i negativan efekt.

Ključne riječi: natjecanje, znanje, motivacija, sudjelovanje, uspjeh

1. Uvod

Natjecanja u školskom prostoru imaju važnu ulogu u motiviranju učenika za učenje, stjecanju novih znanja i širenju vidika. Daju im priliku za stjecanje novih iskustava i dokazivanje - kako na školskoj, tako i na nacionalnoj ili čak međunarodnoj razini.

Sudjelovanje na natjecanjima, a posebno priprema za njih, ne utječe povoljno samo na učenike odnosno nisu korisna samo za učenike, već i za njihove nastavnike ili mentore.

No, koje su loše strane natjecanja?

Iako je Pierre de Coubertin, utemeljitelj modernih Olimpijskih igara, smatrao da nije najvažnije pobijediti, već sudjelovati, ipak je uz produblјivanje znanja cilj svakog natjecatelja prvenstveno pobijediti, savladati ostale, biti najbolji. Kada se ciljevi ne ostvare, slijedi razočaranje i slabije samopoimanje te pad samopouzdanja.

2. Natjecanje u znanja engleskog jezika

Za razliku od ostalih predmetnih područja, gdje se svake godine državna natjecanja općenito organiziraju za učenike od prve do četvrte godine, srednjoškolci imaju priliku sudjelovati na natjecanju iz engleskog jezika na nacionalnoj razini tek u drugoj i trećoj godini.

Natjecanja za 2. i 3. godinu srednje škole organizira IATEFL, Slovensko društvo učitelja engleskog jezika. Naglasak kod natjecanja za učenike drugogodine nije samo poznavanje stranog jezika, već i suradnja, grupni rad, kreativnost, dok učenici treće godine moraju prije svega iskazati znanje jezika – gramatiku, vokabular i razumijevanje tekstova.

IATEFL navodi sljedeće ciljeve natjecanja u pravilniku natjecanja:

1. širenje i produblјivanje znanja engleskog jezika;
2. usporedba znanja engleskog jezika među učenicima iz cijele Slovenije;
3. popularizacija engleskog jezika i njegova praktična uporaba;
4. motivacija za daljnje produblјivanje znanja engleskog jezika;
5. poticanje druženja mladih iz različitih škola i sredina.

2. 1. Usporedba natjecanja za 2. i 3. godinu

2. godina	3. godina
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Natjecanje je grupno → srednjoškolsku grupu od 3 do 5 učenika snime kratki film u engleskom jeziku. ☐ Tema je svake godine drugačija: problem mladih, okoliš, kako spasiti svijet, svi različiti-svi jednakopravni ..., ☐ Određen je i žanr: oglas, najava filma, reklama itd. ☐ Učenici moraju svom prilogu dati originalni naslov, napisati scenarij u kojem koriste deset propisanih riječi, zatim snimiti trominutni video u kojem moraju nastupiti svi prijavljeni natjecatelji. ☐ Kriteriji ocjenjivanja: ispravnost i kreativnost upotrebe zadanih riječi, jezik, izgovor, opći dojam i tehnička provedba (najavna i odjavna špica, kvaliteta snimka, vremensko ograničenje, prijelazi među scenama i popratna glazba/zvuk). 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Natjecanje je individualno → natječu se pojedinci, a ne grupe. ☐ Učenici moraju najprije sudjelovati na regionalnom natjecanju koje je podijeljeno u 3 dijela: <ol style="list-style-type: none"> 1. dio – razumijevanje pročitano, 2. dio – poznavanje i korištenje jezika (glagolska vremena u kontekstu, tvorba riječi, umetanje riječi koje nedostaju), 3. dio – kultura (učenici moraju svake godine pročitati i poznavati jedno odabrano književno djelo). ☐ S regijskog na državno natjecanje kvalificira se 15% najboljih natjecatelja u svakoj kategoriji odnosno najmanje 10 natjecatelja u svakoj kategoriji. ☐ Državno natjecanje također se sastoji od tri dijela: <ol style="list-style-type: none"> 4. dio - slušno razumijevanje, 5. dio - poznavanje i korištenje jezika, 6. dio - pismena komunikacija (esej), ☐ Rezultat regionalnog i državnog natjecanja zbraja se.

2. 2. Pripreme na natjecanje

Svaki učenik koji želi osvojiti priznanje ili nagradu na državnom natjecanju mora uložiti puno truda i svog slobodnog vremena u pripreme. Pri tome je dobrodošla pomoć učitelja kako bi svoje vještine i talent razvio do savršenstva te proširio i učvrstio svoje znanje. Dobro pripremljen učenik je i samopouzdaniji, manje je izložen stresu, što može značajno pridonijeti uspjehu u natjecanju.

Kako dakle učitelj može pomoći učeniku u pripremi za natjecanja?

NATJECANJE ZA 2. GODINU

Najprije je potrebno učenike detaljno upoznati sa samim natjecanjem, uvjetima i kriterijima za ocjenjivanje priloga te ih oduševiti za sudjelovanje, što obično nije teško. Uvijek se odazove nekoliko grupa natjecatelja, no zbog obilja posla za školu, ocjenjivanja, umora i općeg nedostatka vremena ne uspiju svi završiti projekta.

NATJECANJE ZA 3. GODINU

Natjecatelji treće godine moraju pokazati koliko dobro vladaju stranim jezikom, stoga je potrebno da puno čitaju, šire svoj vokabular i utvrđuju gramatičke strukture. Budući da vježbu stvara majstora, od koristi im je rješavanje brojnih gramatičkih vježbi i analiza pogrešaka. Od velike pomoći mogu im biti zadatci iz prošlih natjecanja, jer se putem njih mogu upoznati s tipovima zadataka, a dobrodošle su i sve vježbe koje koristimo za pripremu na maturu.

Jedan od natjecateljskih listova provjerava i poznavanje unaprijed određenog književnog djela. Učenici koji se natječu sami pročitaju djelo, a zatim zajedno raspravljamo o književnim junacima, temama i rješavamo kvizove.

2. 3. Koristi za srednjoškolce i učitelje

Ako želite pobijediti, morate očekivati pobjedu.

Richard Bach

Suradnja uvijek donosi uspjeh. Čak i ako ne pobijediš, to ne znači neuspjeh. Unatoč dodatnom opterećenju, povremeno pojačanom stresu, zajednički rad mentora i učenika povoljno utječe na sve sudionike:

- stjecanje novih iskustava i znanja,
- jačanje samopouzdanja i vjere u svoje sposobnosti,
- uspostavljanje odličnih odnosa, jačanje veza,
- zadovoljstvo u slučaju dobrog rezultata,
- prepoznatljivost i još veći ugled škole.

3. Zaključak

Natjecanja su dio odrastanja i priprema za odrasli život. Svatko od nas mora naučiti kako pobijediti ali i kako prihvatiti poraz. Poraz nije neuspjeh, jer sudjelovanje u natjecanjima ima puno više prednosti nego nedostataka. Unatoč pojačanom stresu zbog vlastitih očekivanja i očekivanja mentora, učenik stječe važna životna iskustva, uči seupornosti, razvija svoje sposobnosti te stječe dodatna znanja i samopouzdanje.

4. Literatura

[1.] IATEFL. URL: <https://www.iatefl.si/> (19. 10. 2021)

[2.] St Peter's Preparatory School. URL:

[St Peter's Prep School \(stpetersprep.co.uk\)](http://stpetersprep.co.uk) (19. 10. 2021)

[3.] California State University. URL: Cal State LA | We Are LA (19. 10. 2021)

Stručni rad

POZITIVNI UČINCI PROJEKTA ODRŽIVA MOBILNOST

Alja Benkoč Sušnik, profesorica slovenskog jezika

OŠ Franja Malgaja Šentjur

Sažetak

Održiva mobilnost uključuje hodanje, biciklizam, korištenje javnog prijevoza i alternativne oblike mobilnosti. Njezin je cilj osigurati učinkovit i jednak pristup za sve, s naglaskom na ograničavanju osobnog motornog prometa i potrošnje energije te na poticanju održivih putnih načina. Često se pitamo kako učenike potaknuti da odlaze u školu i iz nje na način održive **mobilnosti**. Mobilnost i prometni odgoj prečesto su povezani samo s učenjem pravila u prometu ili sigurnošću na cestama. Mnogo roditelja svoju djecu u školu, do koje bi mogla hodati ili voziti bicikl, voze automobilom. Današnja su djeca sutrašnji odrasli korisnici prijevoza, a ponašanje pojedinca pri načinu odabira prijevoza oblikuje se vrlo rano u životu.

Ključne riječi: održiva mobilnost, prijevozna sredstva, promet, putne navike...

1. O PROJEKTU

U školskoj godini 2020./2021., na pobudu Ministarstva za infrastrukturu Republike Slovenije, u sklopu projekta Održiva mobilnost u vrtićima i osnovnim školama, uključili smo se u aktivnost IDEMO PJEŠKE S KOKOŠKOM ROZI. Svrha aktivnosti bila je potaknuti učenike osnovnih škola, kao i njihove roditelje i nastavnike kako bi u školu i iz nje te na poslijepodnevne aktivnosti odlazili na način **održive mobilnosti – pješke, biciklom, romobilom, skejtbordom, javnim prijevozom ili vožnjom automobilom zajedno**. Sama sam u projektu sudjelovala kao koordinatorica.

S aktivnošću Idemo pješke željeli smo postići sljedeće ciljeve:

- doprinijeti podizanju svjesnosti djece, roditelja i nastavnika o važnosti održive mobilnosti, povećati dolaske djece u školu na održiv način za najmanje 7 % i povećati udio putovanja na način održive mobilnosti,
- potaknuti kretanje djece i na taj način jačati njihovo zdravlje,
- potaknuti prometnu sigurnost za sve sudionike u prometu,
- smanjiti motorizirani promet u okolini škole,
- doprinijeti smanjenju emisije CO₂ u okoliš.

Svaka je škola za izvedbu kokoške Rozi dobila komplet, koji je sadržavao sljedeće:

- školski plastificiran transparent i naljepnice (zlata, srebrna, bronca),
- razredni plakat,
- dnevnik aktivnosti idemo pješke s kokoškom Rozi,
- karte, vrijednosne karte,
- igraća podloga i kartice s pitanjima,
- priručnik za nastavnike,
- letci za roditelje,
- reflektirajuća tijela.

Zadaci nastavnika bili su sljedeći:

- U razredu uz pomoć učenika na vidljivo mjesto zalijepi razredni plakat.
- Učenicima podijeli knjižice Moj dnevnik aktivnosti Idemo pješke s kokoškom Rozi.
- Svaki dan podijeli učenicima koji su u školu došli na način održive mobilnosti karte.
- U slučaju posebnih zasluga za izvođenje aktivnosti može učeniku podijeliti dodatnu igraću kartu.
- Brine se o unosu stvarnih podataka na razredni plakat.
- Tijekom nastave izvede najmanje dva nastavna sata na temu održive mobilnosti.
- Objasni svrhu i ciljeve aktivnosti roditeljima djece (roditeljima pošalje e-obliku letka).
- Učenike motivira za održiv dolazak u školu; također svojim primjerom.

2. KOORDINIRANJE I IZVOĐENJE PROJEKTA

Kao koordinatorica u našoj školi, u tjednu prije početka aktivnosti pripremila sam sve potrebno za izvedbu aktivnosti. U predvorju osnovne škole objesila sam školski transparent tako da je bio dostupan za pisanje, a po njemu mogli smo pisati/brisati flomasterom. Na zajedničkom sastanku nastavnicama sam predstavila svrhu i ciljeve aktivnosti. Zamolila sam ih da pomognu kod jutarnjeg razdjeljivanja igračih karata i unosu podataka na razredni plakat. Usput sam svoje suradnice redovno obavještavala putem e-maila. Nakon što smo primili materijal, nastavnice su pročitale priručnik, pregledale i zabilježile važne rokove, pogledale karte i značenje simbola kokoške Rozi te se oko nejasnoća posavjetovale sa mnom. Slijedilo je predstavljanje projekta učenicima i roditeljima. Na satu zajednice odjela porazgovarali smo o održivim oblicima dolaska u školu. Za neke učenike nastavnice su dobile osjećaj da bi u školu rado došli pješke, ali im roditelji ne povjere pa ih radije dovedu do vrata i tamo također pakupe. Nakon toga slijedili su roditeljski sastanci, na kojima su nastavnice upoznale roditelje s projektom i dale im neke savjete o brizi o zdravlju djece i o tome koliko je važno povjeriti im, da ih nauče odgovornosti, uključujući i kada je u pitanju dolazak i odlazak iz škole. Kao razlog

navode se nedostatak vremena, teške torbe i loše vrijeme. Roditeljima su nastavnice također poslale zajedničku obavijest i poveznicu na letak. Tjedan dana prije početka izvođenja nastavnice su bilježile dolaske djece u školu, jer smo željeli saznati kakav će biti napredak kasnije kada počnu dobivati kartice. Podatke su nastavnice svakodnevno unosile u obrazac Google. Kada su nastavnice učenicima podijelile dnevnik aktivnosti, pažljivo su ga pregledali i počeli ispunjavati. Ispunjavali su anketu o putnim navikama. Otkrile su da su na njihove putne navike utjecali vrijeme i udobnost koju im je donijela vožnja automobilom. Učenici su imali nekoliko poteškoća u određivanju duljine puta od kuće do škole. Ovdje su si pomogli sa slovenskom internetskom stranicom *Najdi.si zemljevidi*. Ovo je bilo nešto novo za njih i vjerujem da će ovu aplikaciju još koristiti. U tjednu bilježenja djeca su svakodnevno upisivala do dnevnika načine dolaska i primala kartice kokoške Rozi te su u grupama igrala igre i izmišljala svoja pravila i način igre. Djeca su se igrala uglavnom prije nastave i za vrijeme odmora. Igru se dosta prilagodilo i igri Uno koju igraju kod kuće. Na vidno mjesto objesili su i razredni plakat na kojem su svakodnevno bojili stupčasti dijagram. Istovremeno, nastavnice su u obrazac Google svakodnevno unosile i broj prisutnih učenika te broj učenika koji su u školu dolazili na održiv način. Posljednji dan u tjednu pokupile su dnevnike, a rezultate unijele u internetski anketni obrazac.

3. POVEZANOST S LOKALNOM ZAJEDNICOM

Projekt bio je vrlo dobro prihvaćen i od strane učenika i njihovih roditelja. Mnogo puta sam se već srela s puno projektima vezanih na promet i moram priznati da me ovaj projekt najviše oduševio. Ne samo mene, nego i učenike. Istina je da je bilo potrebno nekoliko puta naglasiti što je dobro za njihovo zdravlje i okoliš u kojem žive, te da održivim načinom dolaska u školu brinemo ne samo o vlastitom zdravlju nego i o okolišu u kojem živimo.

Naša škola nalazi se uz vrlo prometnu regionalnu cestu s velikim brojem teretnih vozila, pa zato pojedinim učenicima roditelji ne dozvoljavaju dolazak u školu pješke odnosno biciklima ili romobilima. Nakon položenog biciklističkog ispita poveća se broj djece koja u školu dolaze biciklom, ali ne u onoj mjeri kao što bi to moglo biti u nekog drugom okolišu, gdje na putu u školu nema takvog prometa kao što je kod nas, pa zato nestrpljivo očekujemo izgradnju obilaznice. Očekujemo i izgradnju planiranih biciklističkih staza u Općini Šentjur. Staze će sigurno značajno utjecati na veću sigurnost biciklista u prometu

pa ćemo ih zato koristiti i s učenicima naše škole. Nekoliko biciklističkih staza već imamo, ali nisu izravno povezane s našom školom. Krajem školske godine započela je izgradnja kružnog toka s pothodnikom u neposrednoj blizini škole, što će doprinijeti tome da će djeca u školu moći dolaziti pješke ili biciklima. Veselimo se i električnim biciklima, postavljenih na nekoliko mjesta u općini. Kada budemo imali više biciklističkih staza, njima će se služiti i učenici jer često idu na poslijepodnevne aktivnosti u drugi školski okrug.

4. ZAKLJUČAK

Moje iskustvo sudjelovanja u projektu iznimno je pozitivno. Mogu tvrditi da je većina učenika trajno promijenila odnos prema mobilnosti. Sama sam vrlo zadovoljna projektom, uglavnom zato što su učenici pokazali veliku mjeru motiviranosti, djelovali su vrlo aktivno, projekt ih je cijelo vrijeme oduševljavao i vjerujem da je to odlična škola za život te da će sigurno u svakodnevnom životu zbog onoga što su naučili u projektu održivije djelovati. Sam projekt donosi zdravlju potrebne te također ekološki prihvatljive promjene. Učenici su uz pomoć projekta stekli važne kompetencije i vještine, postali su svjesniji negativnih utjecaja prometa, razvijali su samoinicijativu i trudili se postići ciljeve održive mobilnosti – ograničenje osobnog motornog prometa i potrošnje energije te promicanje održivog putnog načina i prenošenje tih načina na ostale kolege u razredu. Skupljajući karte jačali su i zdrav natjecateljski duh, razvijali društvene vještine, kolektivnu svijest ...

Stručni rad

UVOĐENJE POBOLJŠANJA NA PODRUČJU ČITALAČKE PISMENOSTI

Alja Benkoč Sušnik, profesorica slovenskog jezika

Osnovna škola Franja Malgaja Šentjur

Sažetak

U školi smo puno pričali o čitalačkoj pismenosti učenika, jer je čitanje osnova svakog drugog oblika učenja. U posljednjim godina među učenicima primjećujemo da su loši čitatelji, da opada zanimanje za čitanje, čitalačka kondicija se smanjuje, sve je više poteškoća u stvaranju i razumijevanju tekstova, upotrebi i interpretaciji pročitanog te posljedično i kritičnog prihvatanja te razumijevanja tekstova. Školsko područje iznimno važno utječe na čitalačku pismenost, što doprinosi razvoju svih učeničkih jezičnih sposobnosti te je bitno za širu pismenosti, kao i za cjeloživotno učenje. Ovi nas nalazi obvezuju da tražimo mogućnosti, kako bi mladim omogućili što bolji razvoj pismenosti, kako bi ih motivirali za čitanje, za stalno poboljšavanje vlastitog znanja te za osobni napredak.

Ključne riječi: čitalačka pismenost, čitanje, razumijevanje, motivacija, aktivnost ...

1. CILJEVI I AKTIVNOSTI POBOLJŠANJA NA PODRUČJU ČITALAČKE PISMENOSTI

Iz analize stanja provedene na osnovi intervjua, kao i iz zapisnika pedagoških konferencija stručnih aktiva, primjećujemo da kada učenici moraju iskazati razumijevanje pročitano, višu razinu čitalačke sposobnosti, tvoriti kompleksnije čitalačke reakcije itd., njihov je vokabular nezadovoljavajući. Sve češće također primjećujemo da ne poznaju vještine prikladne komunikacije. Naš je cilj usmjeriti učenike da razumiju vokabular i višu razinu razumijevanja pročitano te da upotrebljavaju vještine funkcionalne pismenosti. Planirali smo ciljeve i aktivnosti na razini škole te ih zatim u okviru aktiva detaljnije definirali za pojedini razred odnosno predmet. Prioritetno područje poboljšanja je poboljšanje čitalačke pismenosti učenika. Postavljen cilj nekoliko puta godišnje samoevaluiramo na razini aktiva, na kraju svake školske godine i na razini škole. Postignuća su osnova za daljnji rad i planiranje.

Naša je primijećena prednost svakako to što je škola već sudjelovala u projektima za poboljšanje čitalačke pismenosti te nastoji poticati učenike na čitanje kroz različite aktivnosti za podizanje čitalačke kulture, da s učenicima s teškoćama u razvoju radimo individualno te da se učenici osposobljavaju u upotrebi čitalačko učenih strategija. Kao priliku za poboljšanje vidimo u pripovijedanju i čitanju različitih priča i drugih tekstova; brzo čitanje naglas; uvođenje kritičkog pristupa čitanju; uvođenje sati čitanja i kutaka za čitanja; šira integracija tekstualnih zadataka; više diferencijacija i zahtjevnijih izazova za naprednije učenike; više praktičnih primjera komunikacije; aktivno sudjelovanje roditelja...

Nastavnike želimo usmjeriti da što manje koriste vježbenice, manje kopiraju, više zapisuju u bilježnice, a sve to zahtijeva i promijenjene metode rada. Cilj je poboljšanje čitalačke pismenosti.

Pitanje je znaju li učenici što znači čitalačka pismenost. Kada i kako znaš da si razumio ono što si pročitao?

Pokazatelji u ovom slučaju su npr.:

- Možeš li jednostavno i svojim riječima obnoviti pročitani tekst?
- Kako bi kolegi iz razreda objasnio bit teksta?
- Napiši tri do pet ključnih riječi iz pročitano teksta.

- Svojim riječima objasnite djelovanje ..., kao što je opisano.
- Navedi primjere kako bi upotrijebio znanje o djelovanju u svakodnevnom životu ..., kao što si upoznao u tekstu.

VREMENSKA CRTA	AKTIVNOST
travanj/svibanj	- rasprava s nastavnim osobljem o područjima poboljšanja - stvaranje prijedloga za dugoročne ciljeve - stvaranje skupina
svibanj/lipanj	- priprema i rasprava prijedloga plana poboljšanja za razdoblje od 3 godine - priprema akcijskih planova za razdoblje od 3 godine
kolovoz/rujan	- priprema analize stanja i akcijskih planova za tekuću školsku godinu - uključenje aktivnosti planiranih poboljšanja u godišnji radni plan (GPR) - predstavljanje plana poboljšanja školskom odboru i vijeću roditelja

2. IZVOĐENJE I PRAĆENJE

- Nastavnici i skupine provode planirane aktivnosti koje u skladu s akcijskim planom provode aktivnosti za postizanje postavljenog cilja i praćenje reakcija (vlastitih, koleginih, učeničkih).
- Skupine prikupljaju podatke u skladu s kriterijima za postizanje prioriternih ciljeva i tijekom planiranih aktivnosti. Pritom već primjećuju što se mijenja, kako funkcioniraju odabrani pristupi, koje su dobre prakse.
- Skupine prate postizanje prioriternih ciljeva na razini škole, skupina i nastavnika.

VREMENSKA CRTA	AKTIVNOST	ODGOVORNOST
rujan – prosinac	- izvođenje aktivnosti i usklađenost aktivnosti/suradnje - prikupljanje podataka - praćenje ostvarivanja planiranih aktivnosti	nastavnici koordinatori skupina
siječanj	- stručna rasprava o izvođenju aktivnosti i postizanju ciljeva - prijedlozi za ispravke daljnjih aktivnosti, stvaranje odluka i dogovora	ravnatelj koordinatori skupina
veljača – svibanj	- izvođenje aktivnosti i prikupljanje podataka - prikupljanje podataka - praćenje ostvarivanja planiranih aktivnosti	nastavnici koordinatori skupina
lipanj	- praćenje realizacije planiranog na razini škole - procjena	ravnatelj koordinatori skupina

3. PROCJENA I IZVJEŠTAVANJE

- Koordinatori skupina pripreme cjelovitu analizu i interpretaciju prikupljenih podataka.
- Koordinatori skupina zajedno s ravnateljem procijene postizanje zadanih prioriternih ciljeva u skladu s postavljenim kriterijima i daju ključne nalaze o procesu uvođenja poboljšanja.
- Koordinatori zajedno s ravnateljem pripreme ishodište za daljnje planiranje i mjere za izvođenje poboljšanja te izvještavaju cjelovito nastavno osoblje.

VREMENSKA CRTA	AKTIVNOSTI	ODGOVORNOST
svibanj	- analiza prikupljenih podataka i interpretacija podataka	koordinatori skupina
lipanj	- priprema nacrtu izvještaja o samoevaluaciji	ravnatelj koordinatori skupina
kolovoz	- predstavljanje izvještaja o samoevaluaciji - priprema akcijskog plana za sljedeću školsku godinu	nastavnici koordinatori skupina
rujan	- predstavljanje i rasprava izvještaja na vijeću roditelja i školskom odboru - objava na internetskoj stranici škole	ravnatelj

4. PRIMJER DOBRE PRAKSE KOJA SE PROVELA NA SATU POVIJESTI

(Predstavljanje knjige s povijesnom tematikom kao usmena ocjena na satu povijesti u zaključnom razredu)

Pročitaj knjigu

Počni na vrijeme, priču moraš razumjeti. Pomozi si tako da „čitaš s olovkom“. Tijek događaja, zanimljivosti bilježi na posebnom listu koji je **nacrt** za daljnji rad. Nacrt pokaži na predstavljanju.

Predstavi priču

Predstavi priču tako što ćeš svojim kolegama iz razreda predstaviti ključne događaje, zanimljive citate ili odlomke. Predstavi što te u priči iznenadi, što je možda dosadno ili bi ti učinio drugačije. Priču možeš predstaviti zajedno s nacrtom, kako si pratio priču i razumio je (3 boda: nacrt, jasnoća i razumijevanje priče, predstavljanje citata, odlomka).

Povijesne činjenice/književna vrijednost knjige

Pred sobom imaš knjigu koja crpi iz stvarnih događaja, ali ima u njoj puno toga što je samo književno, umjetničko. Pokušaj saznati što su provjerljivi, stvarni događaji. Predstavi kako su stvarni događaji umiješani u plod umjetnikove mašte (načini umjetnikovog pisanja: pisma, dnevnik, roman ...)

(5 bodova – prikladno uvrštavanje u povijest, književna vrijednost, razlikovanje činjenica od mašte)

Tvoje mišljenje o predstavljanju dijela povijesti kroz knjigu

Predstavi kakvom čitatelju bi knjigu preporučio ili odvratio.

Kako si kroz knjigu upoznao dio povijesti?

Kako bi priča iz povijesti još mogla biti predstavljena?

(2 boda: preporuka, osobni pogled na način prezentiranja povijesti)

Predstavljanje:

Skenirana korica knjige ... opremimo razred.

Izvještavaj sa slobodnim govorom ca. 5 do 8 minuta, poster ili PP prezentacija je samo pomoć.

Na predavljanju imaš knjigu i pokažeš je.

Nakon predavljanja knjigu vratiš u školsku knjižnicu – predstavljena knjiga priznata je i kao dio čitalačke značke.

Stručni rad

URAVNOTEŽENA PREHRANA ZA ZDRAV MOZAK

Vlasta Godnič, Osnovna škola Simona Jenka Kranj,
Ulica XXXI divizije 7a, 4000 Kranj, Slovenija

Sažetak

Rezultat neuređene, nezdrave prehrane nije samo debljanje, već i negativan utjecaj na rad mozga. Neka istraživanja ukazuju na vezu između nezdrave prehrane i niže ocjene učenika. Visoki šećer i zasićenih masti utječu na stanice u hipokampusu, koji igra važnu ulogu u pamćenju i učenju.

Ključne riječi: uravnotežena prehrana, težina, učenje i pamćenje

1.Uvod:

Svake godine provode se mjerenja za sportski karton u okviru tjelesnog odgoja, a Laboratorij za dijagnostiku tjelesnog i fizičkog razvoja objavljuje izvješća već od školske godine 1982/83 dalje. Prošlogodišnje izvješće je zabrinjavajuće, jer je kod tri petine djece došlo do povećanja potkožne masnoće, a udio djece s pretilošću porastao je za četvrtinu. Korišteni su pokazatelji fizičkog razvoja kao što su visina, težina, kožni nabor nadlaktice i indeks tjelesne mase.

PROBLEM: Tijekom školovanja od kuće učenici su ostali bez školske užine, što je u većini slučajeva dovelo do neuravnotežene, neredovne i nezdrave prehrane. Mnoge nezdrave grickalice izvor su šećera i masti, koje negativno utječu na rad mozga. Kako bismo podigli svijest o važnosti kvalitetne prehrane za rad mozga i cijelog organizma, pripremili smo sportski dan, koji je osim sportskih aktivnosti uključivao i pripremu zdravog doručka i užine. Fizička aktivnost djece smanjila se za više od 13 %, smanjile su se sve testirane fizičke aktivnosti fizičkih sposobnosti. * Najveći pad dogodio se u aerobnoj izdržljivosti i koordinaciji.

Tjelesna masa osnovnoškolaca u protekloj godini bila je najveća u povijesti mjerenja, a trend povećanja tjelesne mase u školskoj godini 2019/20 neusporedivo je veći od trendova između pojedinih godina u povijesti mjerenja.

U prosjeku, kožni nabor nadlaktice povećao se za oko 6 posto. Povećanje masnog tkiva je više od trećine izraženije od povećanja ukupne tjelesne mase, što ukazuje na značajno povećanje masnoće kod dječaka i djevojčica.

Indeks tjelesne mase porastao je više u jednoj godini nego što se smanjio u prethodnih pet godina.

Udio dječaka s pretilošću povećao se za gotovo 17 posto, a udio djevojčica povećao se još za postotak više. Kod dječaka, a i kod djevojčica, prevalencija morbidne pretilosti dramatično se povećala, s povećanjem od 80 % kod dječaka i 60 % kod djevojčica. Australaska studija pokazala je da konzumiranje hrane bogate zasićenim

mastima i šećerom kod učenika u dobi od 14 godina ostavlja posljedice na kognitivne sposobnosti; učenje kroz vizualizaciju, dugoročno pamćenje i vrijeme reakcije. Visoki šećer i zasićene masti utječu na stanice u hipokampusu, koji igra važnu ulogu u pamćenju i učenju, i gore navedenim aktivnostima.

Podučavanje sportskog odgoja na daljinu nije moglo spriječiti značajnog pada tjelesne sposobnosti djece, već ju je samo malo ublažilo. Tjelesna aktivnost kojoj su djeca izložena kod kuće u uvjetima sprječavanja druženja s vršnjacima, intenzitetom niti približno ne postiže intenzitet tjelesne aktivnosti ostvarene tijekom sati tjelesnog odgoja u školi, na treninzima u sportskim udrugama ili igranju s vršnjacima na sportskim terenima.

Školovanje na daljinu donijelo je i promjene u prehranbenim navikama, učenici su naime ostali bez školske užine i toplog ručka. Za većinu, to je dovelo do neuređene, neredovite i nezdrave prehrane. Mnoge nezdrave grickalice izvor su šećera i masti koje negativno utječu na rad mozga. Kako bismo podigli svijest o važnosti kvalitetne prehrane za funkciju mozga i cijelog organizma, organizirali smo sportski dan, koji je osim sportskih aktivnosti uključivao i pripremu zdravog doručka i užine.

METODE: Sportski dan osmišljen je kako bi učenike vodio kroz pripremu doručka, zdrave užine i kroz sportske aktivnosti. Imali su dosta različitih ideja, od kojih su jednu odabrali, što im je najviše odgovaralo.

2.Zaključak:

Većina svih ispitanih učenika rekla je prije sportskog dana da ne doručkuju, već jedu slane i slatke, nezdrave grickalice i piju slatka, gazirana pića tijekom nastave. Često puta, ručak je prvi uravnotežen obrok. Nakon sportskog dana, većina je navela da se osjeća bolje i, prije svega je imala smanjenu želju za nezdravom prehranom.

Prehrana bogata šećerom i zasićenim mastima ima veliki utjecaj na sposobnost pamćenja, učenja; dugoročno može dovesti do razvoja degenerativnih kognitivnih bolesti. Osim toga, to utječe na debljanje. Kao sportski pedagozi imamo važnu ulogu u podizanju svijesti i poticanju učenika na zdrav način života, što ugrubo uključuje

uravnoteženu prehranu, dovoljnu hidrataciju i kretanje. Sportski dan bio je tako lijep primjer i motivacija učenicima da se brinu o sebi i svom zdravlju. Nije bitan samo trenutni izgled, već i svijest o dugoročnim posljedicama nezdravih izbora na kvalitetu života. Također je važno zapamtiti da djeca u kućnom okruženju često nemaju odgovarajući uzor za zdrav način života, pa je potrebno educirati sve generacije.

3.Literatura:

- [1.]Benton, D., & Jarvis, M. (2007). The role of breakfast and a mid-morning snack on the ability of children to concentrate at school. *Physiology & Behavior*, 90(2-3), 382-385.
- [2.]Bleiweiss-Sande, R., Chui, K., Wright, C., Amin, S., Anzman-Frasca, S., & Satchek, J. M. (2019). Associations between food group intake, cognition, and academic achievement in elementary schoolchildren. *Nutrients*, 11(11), 2722.
- [3.]Jamar, G., Ribeiro, D. A., & Pisani, L. P. (2020). High-fat or high-sugar diets as trigger inflammation in the microbiota-gut-brain axis. *Critical reviews in food science and nutrition*, 1-19.

Stručni rad

NASTAVA NA DALJINU S KRONIČNO BOLESNIM ROMSKIM UČENIKOM

Marjanca Tomažin

Osnovna škola Trebnje, Slovenija

Sažetak

Osnovna škola Trebnje jedna je od većih škola u Republici Sloveniji. Pri provedbi odgojno-obrazovne djelatnosti suočavamo se s različitim izazovima. Jedan od njih je i rad s romskim učenicima, koji u našem okruženju predstavljaju zajednicu sa svojom kulturom, jezikom i poviješću. Učenici često dolaze iz manje poticajnog društvenog okruženja, što je tijekom provedbe nastave na daljinu zbog epidemiološke situacije s Covidom 19 predstavljalo poseban izazov. Uz dobro planiranje, prilagodbu i suradnju svih uključenih dionika, razvijaju se i primjeri dobre prakse u radu s romskim učenicima. U nastavku ćemo predstaviti provedbu odgojno-obrazovnog procesa s kronično bolesnim romskim učenikom. Uvjeti za uspješan rad su prilagodba, suradnja, dobri međuljudski odnosi i podrška obitelji. Pri analizi rada postavljaju se pitanja i pojavljuju izazovi, koji ukazuju na pojavu brojnih nedostataka i problema.

Ključne riječi: romski učenici, odgojno-obrazovne djelatnosti, nastava na daljinu, kulturom, dobri međuljudski odnosi.

1.Uvod

Osnovna škola Trebnje jedna je od većih škola u Republici Sloveniji. Pri provedbi odgojno-obrazovne djelatnosti suočavamo se s različitim izazovima. Jedan od njih je i rad s romskim učenicima, koji u našem okruženju predstavljaju zajednicu sa svojom kulturom, jezikom i poviješću. Učenici često dolaze iz manje poticajnog društvenog okruženja, što je tijekom provedbe nastave na daljinu zbog epidemiološke situacije s Covidom 19 predstavljalo poseban izazov. Uz dobro planiranje, prilagodbu i suradnju svih uključenih dionika, razvijaju se i primjeri dobre prakse u radu s romskim učenicima. U nastavku ćemo predstaviti provedbu odgojno-obrazovnog procesa s kronično bolesnim romskim učenicom. Uvjeti za uspješan rad su prilagodba, suradnja, dobri međuljudski odnosi i podrška obitelji. Pri analizi rada postavljaju se pitanja i pojavljuju izazovi, koji ukazuju na pojavu brojnih nedostataka i problema.

Romska zajednica u Republici Sloveniji prepoznata je kao manjinska zajednica sa svojim etničkim i kulturnim obilježjima (vlastiti jezik, kultura i povijest). Riječ je o osjetljivoj, ranjivoj skupini stanovništva koja je na pojedinim područjima još uvijek u neravnopravnom položaju u odnosu na ostale državljane. S najvećim izazovima suočavaju se u području životnih uvjeta, što je posljedica povijesnog procesa naseljavanja romske zajednice u izolirana područja, odvojena od ostalih naselja, zatim u području loših socijalnih uvjeta i siromaštva te u području obrazovanja, zapošljavanja i zdravstvene skrbi (Prilog Nacionalnom programu mjera Vlade Republike Slovenije za Rome za razdoblje 2017.-2021., 2017., str. 6.).

2.Razrada

S obzirom na pojavu epidemiološke situacije s Covidom 19, odgojno-obrazovni rad s romskim učenicima predstavlja nam dodatni izazov. Kao pedagoginja, u školskoj godini 2020./21. pružam i dodatnu stručnu pomoć romskom učeniku koji je opisan kao kronično bolestan učenik. Kao dijete s posebnim potrebama, učenik ima pravo na 4 sata dodatne stručne pomoći i jedan sat usluge savjetovanja tjedno. Učenik u školskoj 2020/21. godini ponavlja 4. razred i odobrena mu je nastava na daljinu te se zbog rizičnog zdravstvenog stanja obrazuje na ovaj način od listopada 2020. Razrednica, učiteljica engleskog jezika i ja, kao pružateljica dodatne stručne pomoći, osmislile smo u školi model obrazovanja na daljinu. U izradu plana uključile smo također roditelje i učenika. Pri ostvarivanju temeljnih sadržaja vodile smo računa o principima individualizacije i diferencijacije učenja. Prilagodile smo metode rada, uporabu didaktičkih pomagala i organizaciju rada. U tom je smjeru prilagođena provedba dodatne stručne pomoći s ciljem objašnjavanja nastavnog gradiva i provjere razumijevanja, razvijanja strategija učenja, organizacije rada i provođenja aktivnosti vezanih uz mentalno zdravlje i kretanje.

S obzirom na to da su utvrđeni loši socijalni uvjeti u obitelji, škola je učeniku osigurala računalnu opremu. Razrednica i učiteljica engleskog jezika pripremale su prilagođene nastavne materijale i nastavne sadržaje na tjednoj razini. Nastavne materijale predstavljali su nastavni listovi, rad uz uporabu udžbenika, rješavanje zadataka u radnoj bilježnici. Nastavni sadržaji prezentirani su učeniku kroz video sadržaje koje su snimile učiteljice. Učenik je tako svladao nastavne sadržaje u sklopu sati dodatne stručne pomoći, uz samostalan rad i tijekom konzultacija s učiteljicom. Pri tome smo surađivale i s javnom ustanovom odnosno Centrom za školske i izvannastavne aktivnosti koji kroz

projekt Zajedno do znanja razvija mehanizme stjecanja znanja namijenjene pripadnicima romske zajednice. U konkretnom slučaju, učeniku su pomogli pri razumijevanju nastavnih sadržaja i organizaciji rada. Na temelju Pravilnika o provjeri i ocjenjivanju znanja te napretku učenika u osnovnoj školi prilagodili smo načine i vrijeme ocjenjivanja učeniku te odredili minimalni broj ocjena pri pojedinačnim predmetima. Ocjenjivanje se odvijalo nakon provjere znanja učenika na različite načine: usmeno putem videokonferencije, predajom pismenih zadataka i slanjem fotografiranih radova. Razrednica i učiteljica engleskog jezika jednom su tjedno ili, po potrebi, provodile konzultacije s učenikom, a ciljevi su bili provjeriti razumijevanje nastavnih sadržaja i evaluirati rad. Suradnja s roditeljima odvijala se putem videokonferencije na konzultacijama.

U skladu sa sposobnostima, omogućili smo učeniku i kontakt s vršnjacima, koji je tijekom obrazovanja na daljinu bio još važniji za razvoj pripadnosti, socijalnih i komunikacijskih te drugih vještina. Učenik je sudjelovao na danima aktivnosti i sporta na otvorenom. Međutim, kada je za sve učenike započela provedba odgojno-obrazovnog procesa na daljinu, ostao je u kontaktu sa svojim vršnjacima putem videokonferencija.

3.Zaključak

Uvjete za uspješan rad prepoznajemo u dobrom planiranju i kontinuiranoj evaluaciji rada, koja je pridonijela otvaranju mogućnosti za napredak. Svjesni smo da takav rad zahtijeva više fleksibilnosti i dobru suradnju svih uključenih dionika. To također predstavlja puno dodatnog rada za cjelokupnu ekipu, te često treba pronaći motivaciju u svom poslanstvu. Ključne uvjete za uspješan rad prepoznajemo u dobrim međusobnim odnosima, koji moraju biti uvažavajući i puni povjerenja, te u potpori obitelji. S obzirom na to da se romske obitelji međusobno vrlo razlikuju u pogledu vrednovanja znanja, svjesni smo da u radu sa svim romskim učenicima ne bismo mogli postići iste ciljeve kao u opisanom slučaju.

4.Literatura

- [1.]Priloga k nacionalnemu programu ukrepov Vlade Republike Slovenije za Rome za obdobje 2017-2021. URL: https://www.gov.si/assets/vladne-sluzbe/UN/Dokumenti-Romi/aa0ac3214f/PRILOGA_NPUR_2017_2021.pdf (25. 10. 20

Stručni rad

ČITALAČKE NAVIKE SREDNJOŠKOLACA U MARIBORU

Anka Jemenšek

Tehnički školski centar Maribor, Slovenija

Sažetak

U ovom članku proučavala sam čitateljske navike mariborskih učenika uz pomoć internetske ankete. Zanimao me njihov odnos prema čitanju, ono što vole čitati, razlike među spolovima i koliko knjiga u prosjeku pročitaju. Glavni rezultati istraživanja pokazali su da učenici u prosjeku čitaju 3-4 knjige mjesečno, 48% ispitanih učenika reklo je da voli čitati, a čak 75% da bi željelo poboljšati svoje čitateljske navike. Većina učenika radije čita knjige stranih nego slovenskih autora, a više od polovice ispitanih učenika često čita i knjige na stranim jezicima (uglavnom na engleskom). Rezultati nisu pokazali značajne razlike među spolovima.

Ključne riječi: knjige, čitanje, čitalačke navike, tinejdžeri

1. UVOD

Čitanje je sposobnost razumijevanja pisanih riječi i uporabe znanja za osobni rast i razvoj. To znači sposobnost da se iz pisanih informacija dobije smisao. Ljudi čitaju iz različitih razloga i s različitim ciljevima, između ostaloga radi uživanja, razonode, opuštanja, informiranja i znanja. [4]. Čitanje je istovremeno i prepoznavanje simbola i povezivanje s odgovarajućim značenjem koje im pripada što zahtijeva identifikaciju i razumijevanje. Ove vještine pomažu učeniku da razumije zasebno značenje riječi i značenje u kontekstu. To je proces razmišljanja, vrednovanja, prosuđivanja, zamišljanja, zaključivanja i rješavanja problema. [4]

Palani (2012.) smatra da je učinkovito čitanje važan put do učinkovitog učenja te da je čitanje povezano s cjelokupnim obrazovnim procesom, tako da uspjeh u obrazovanju zahtijeva uspješne čitateljske navike. Smatra da je čitanje prepoznavanje simbola i njihovo povezivanje s odgovarajućim značenjem. To zahtijeva identifikaciju i razumijevanje. Vještine razumijevanja pomažu učenicima da razumiju značenje riječi zasebno i u kontekstu. Palani (2012) je dodao da je u današnje vrijeme navika čitanja izgubila smisao te da su i mladi i stari zalijepljeni za televiziju. Što se tiče obrazovnih institucija, smatra da je osposobljavanje studenata za ispite suština i kraj našeg obrazovnog sustava.

1.1 Smisao čitanja

Za početak dobro je istaknuti da čitanje proširuje um i potiče stvaranje novih ideja. Pokazalo se da čitanje održava naš um mladim, zdravim i ostrim, a studije pokazuju da čitanje čak može pomoći u prevenciji Alzheimerove bolesti. U istraživanju provedenom 80-ih pomno se pratilo 294 starijih žena i muškaraca kojima su bili zadani mentalno stimulirajući zadatci, uključujući čitanje i pisanje. Posljednjih godina života također su prolazili testove pamćenja i razmišljanja kako bi pratili njihov napredak. Obdukcije nakon smrti pokazale su na slabije pamćenje kod onih koji se nisu bavili takvim aktivnostima. [6]

Još jedan od mnogih razloga zbog kojeg je čitanje važno jesto i to što omogućuje kreativno razmišljanje. Čitanje nadahnjuje ljude. Pomaže u razvijanju kreativne strane mozga, za razliku od televizije koja ne koristi veliki dio kreativnih mogućnosti mozga. [6]

Važno je napomenuti da čitanje pomaže u poboljšavanju koncentracije. Čitanje nas može naučiti kako se pravilno usredotočiti, što je neprocjenjivo u gotovo svemu što svakodnevno radimo – za vrijeme studija, tijekom čitave karijere i u osobnim odnosima. Čitanje nas odvaja od načina razmišljanja neprestano usmjerenog na više zadataka i omogućuje nam da se doista usredotočimo na jednu stvar koju radimo i da u njoj budemo potpuno prisutni. Ova usredotočenost može nam omogućiti uspjeh i na drugim područjima našeg života, kao što su posao ili škola.

[6] Drugi razlog zbog kojeg je čitanje važno leži u tome što ono omogućuje širi pogled na svijet i na druge. Čitanje nam može pomoći da izađemo iz našeg zatvorenog kruga i omogućiti nam da drugačije gledamo na svijet i izvan našeg svijeta. Čitanje je prilika da živimo kroz živote drugih bez izlaska iz naše zone udobnosti ili pak putovanja negdje drugdje. [6] Čitanje može biti način opuštanja i smirivanja. Nedavna studija pokazala je da je samo šest minuta čitanja smanjilo napetost mišića i usporilo broj otkucaja srca čitatelja, smanjujući tako razinu stresa za 68 posto. [6] Studija u Liverpoolu pokazala je da čitanje također može pomoći u liječenju depresije. U sklopu projekta u Liverpoolu su osnovane dvije tjedne čitateljske skupine za osobe s dijagnozom depresije. Klinički podaci pokazali su da je došlo do statistički značajnih poboljšanja u mentalnom zdravlju depresivnih pacijenata u razdoblju od 12 mjeseci u kojima su pohađali čitateljske skupine. Iako ovi zaključci nisu konačni, oni postavljaju temelje za daljnje proučavanje. [2]

1.2 Čitalačke navike učenika i studenata

Godine 2014. na jednom od sveučilišta u Gani provedeno je istraživanje čitateljskih navika studenata. Studija je pokazala da 62,5% ispitanika priznaje važnost čitanja i vjeruje da im čitanje pomaže u boljem izražavanju. Studija je također pokazala da 81,9% ispitanika nije pročitao niti jedan roman ili fikciju u prethodna dva semestra, a samo 18% je reklo da je pročitao roman ili fikciju u istom razdoblju. Studija je nadalje potvrdila da 75,0% ispitanika čita samo sa ciljem da položili ispit. Studija je također potvrdila da 62,0% ispitanika posjećuje knjižnicu kako bi čitalo bilješke s predavanja, 25,0% kako bi čitalo udžbenike i samo 3,0% posjetilo je knjižnicu kako bi čitalo romane ili fikcije. Studija je nadalje pokazala da je lijenost jedna od glavnih prepreka čitanju među ispitanicima. (Owusu-Acheaw) Navike čitanja među studentima i njihov utjecaj na akademski uspjeh: Studija studenata Veleučilišta Koforidua, 2014.) Istraživanje provedeno u Walesu pokazalo je da više od četiri od deset

petnaestogodišnjaka iz Welsa kaže da rijetko ili nikad ne čita knjige. Kao dio Pisa testova provedenih u 79 zemalja, tinejdžeri u Walesu polagali su testove iz čitanja, matematike i prirodoslovlja koje je provela Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD). Osim testova, učenici su dobili i dodatna pitanja, npr. njihove navike čitanja i dobar osjećaj koje stvaraju. Ukupno 44% od 3.165 studenata iz cijelog Walesa reklo je da rijetko ili nikada ne čita, u usporedbi s 35% u zemljama OECD -a koje su sudjelovale u istraživanju (BBC vijesti, 2019.); „Izvjješće o čitanju djece i obitelji“ otkrilo je da samo 24% djece u dobi od 12 do 14 godina čita pet do sedam dana u tjednu. Postotak pada na samo 17% kada su u pitanju mladi od 15 do 17 godina, dok 76% ovih ispitanika svakodnevno posjećuje web stranice društvenih medija. [3]

2 ISTRAŽIVANJE

Za potrebe ovog rada provela sam istraživanje u kojem su me zanimale čitalačke navike mariborskih učenika. Istraživanje sam provela pomoću internetskog alata 1ka. Na anketu se odazvao ukupno 271 učenika, od čega je 66% ženskog spola i 33% muškog. Ispitanici su učenici različitih srednjih škola u Mariboru.

Q10	Spol				
	Odgovori	Frekvencija	Postotak	Važeći	Kumulativa
	1 (M)	90	33%	34%	34%
	2 (Ž)	177	66%	66%	100%
Važeći	Ukupno	267	99%	100%	

Tablica 1 Istraživanje

U sklopu istraživanja željela sam dobiti odgovore na sljedeća pitanja:

RV1: Koliko učenici u prosjeku pročitaju mjesečno?

RV2: Koji spol u prosjeku čita više knjiga?

RV3: Koje autore učenici u prosjeku više vole čitati (strane ili slovenske)?

RV4: Koji im je omiljeni žanr?

RV5: Žele li učenici poboljšati svoje čitateljske navike?

HIPOTEZE

H1: Učenici u prosjeku čitaju 2 knjige mjesečno.

H2: U prosjeku djevojke čitaju više knjiga od dječaka.

H3: U prosjeku učenici radije čitaju strane autore.

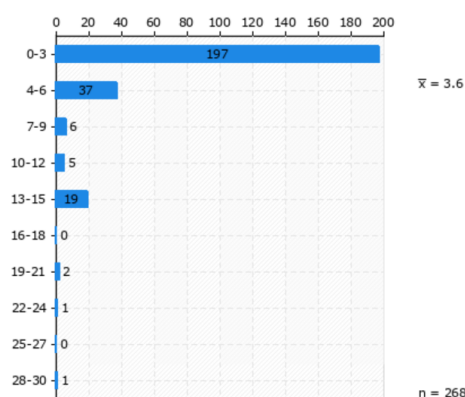
H4: U prosjeku, učenici više vole krimiće.

H5: Učenici u prosjeku žele poboljšati svoje navike čitanja.

Q1	Volite li čitati knjige?				
	Odgovori	Frekvencija	Postotak	Važeći	Kumulativno
	1 (Da)	116	43%	43%	43%
	2 (Ne)	40	15%	15%	58%
	3 (Ovisno koje)	114	42%	42%	100%
Važeći	Ukupno	270	100%	100%	

Tablica 2 Volite li čitati knjige?

2.1 RV1: Koliko učenici u prosjeku pročitaju mjesečno?

Grafikon 1 Istraživačko pitanje 1

Na pitanje: koliko ste knjiga pročitali u posljednjih mjesec dana 197 (73,5% ispitanika) učenika odgovorilo je da su u posljednjih mjesec dana pročitali 0 - 3 knjige. 37 učenika (13,8% ispitanika) odgovorilo je da su pročitali 4 - 6 knjiga.

		Važeći	Br. jedinica	Prosjek	Odstupanje	Minimum	Maksimum
Q5	Koliko ste knjiga pročitali u posljednjih mjesec dana?	268	270	3,6	4,55	1	30

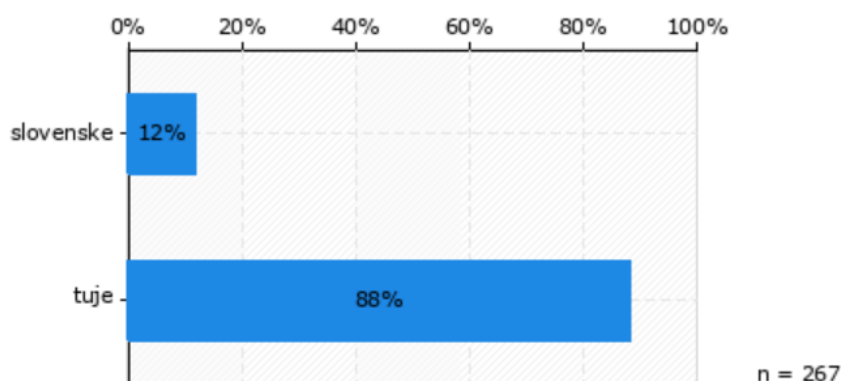
Tablica 2 *Istraživačko pitanje 1*

Tablica 3 pokazuje da učenici u prosjeku čitaju 3,6 knjiga mjesečno, što znači da se H1: H1: Učenici u prosjeku čitaju 2 knjige mjesečno odbacuju.

2.2 RV2: Koji spol u prosjeku čita više knjiga?

U analizi odgovora na pitanje “koliko ste knjiga pročitali u posljednjih mjesec dana”, usporedila sam aritmetičku sredinu odgovora muškog i ženskog spola. Aritmetička sredina je 3,66 za mladiće i 3,49 za djevojke. Rezultati su tako pokazali da mladići u prosjeku čitaju nešto više knjiga od djevojaka. Hipoteza 2: H2: Djevojke u prosjeku čitaju više knjiga od mladića, na temelju ovih podataka je odbijena.

2.3 RV3: Knjige kojih autora učenici u prosjeku radije čitaju (stranih ili slovenskih)?

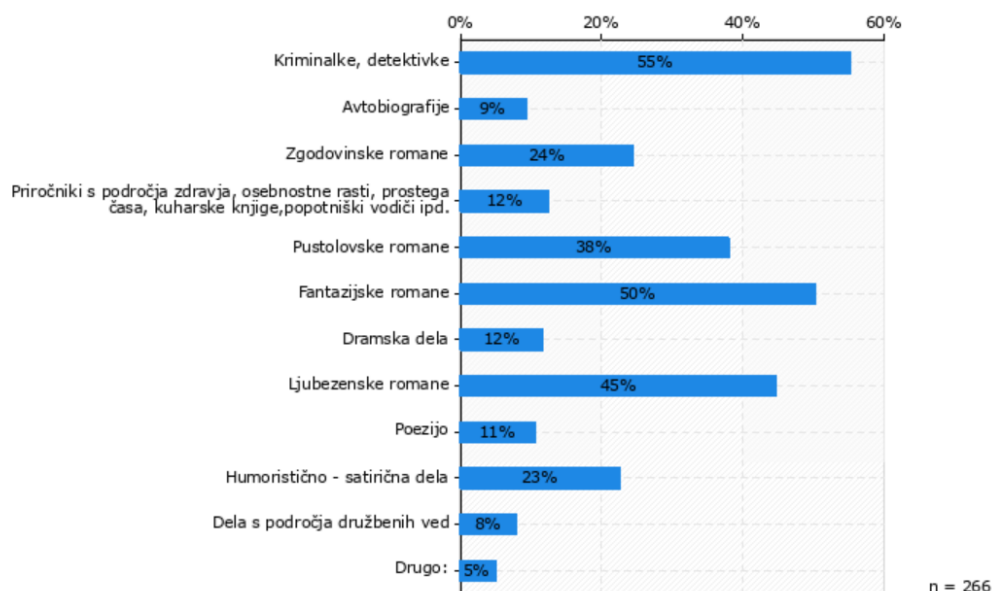
Grafikon 2 *Istraživačko pitanje 3*

Rezultati su pokazali da čak 88% ispitanih učenika radije čita knjige stranih autora. Samo 12% njih odgovorilo je da više vole čitati knjige slovenskih autora. U sklopu pitanja „Na kojem jeziku čitate knjige“ (bilo je moguće više odgovora), čak 73%

učenika odgovorilo je da knjige čita na engleskom, 88% učenika knjige čita na slovenskom.

Hipoteza 3: Studenti u prosjeku radije čitaju strane autore je time potvrđena.

2.4RV4: Koji im je najomiljeniji žanr?

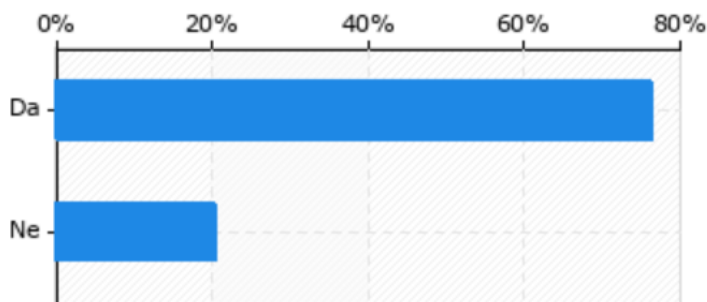
Grafikon 3 Istraživačko pitanje 3

Napomena autora: anketa je provedena na slovenskom jeziku (kriminalističke i detektivske priče, autobiografije, povijesni romani, priručnici s područja zdravlja, osobnog razvoja, razonode i kuhanja, turistički vodiči itd., pustolovni romani, romani s temom naučne fantastike, dramska djela, ljubavni romani, poezija, humorističko-satirička djela, djela s područja društvenih znanosti.

Rezultati pokazuju da je 55% učenika najradije čita kriminalističke i detektivske priče; 50% učenika je odgovorilo da najradije čitaju naučnu fantastiku; 45% najviše voli čitati ljubavne romane; 38% je navelo da najviše voli pustolovne romane dok je najmanji broj učenika (8%), naveo da najradije čitaju djela iz područja društvenih znanosti.

Hipoteza 3: Učenici u prosjeku preferiraju kriminalističke priče, potvrđuje se na temelju ovih podataka.

2.5 RV5: Žele li učenici poboljšati svoje čitateljske navike?

Grafikon 4 Istraživačko pitanje 5

Na pitanje „Želite li čitati više nego što sada čitate?“ čak 75% ispitanih učenika odgovorilo je potvrdno. Na temelju ovih rezultata potvrđena je posljednja hipoteza „učenici u prosjeku žele poboljšati svoje čitateljske navike“.

2.6 Koje knjige učenici čitaju?

Također sam upitala učenike u anketnom upitniku koje su im najomiljenije knjige i koja je posljednja knjiga koju su pročitali. Najčešći odgovori na pitanje „Koja je vaša omiljena knjiga?“ bili su:

- Harry Potter, J. K. Rowling (9 učenika)
- Zvijezde su krive, John Green (5 učenika)
- Mali princ, Antoine de Saint-Exupéry (4 učenika)
- Writte me off, Brandy Davis (3 učenika)

Najčešći odgovori na pitanja “koja je posljednja knjiga koju ste pročitali”? bili su:

- Čudesni Felix, Andrej Hieng (9 učenika)

- Bili smo lažovi, E. Lockhart (4 učenika)
- Harry Potter, J. K. Rowling (2 učenika)

3 ZAKLJUČAK

„U usporedbi s prethodnim generacijama, tinejdžeri su 2010. godine provodili više vremena na internetu, a manje vremena s tradicionalnim medijima poput knjiga, časopisa i televizije“, rekao je glavni autor dr. Jean M. Twenge, autor knjige iGen i profesor psihologije na Državnom sveučilištu San Diego. „Vrijeme na digitalnim medijima zamijenilo je vrijeme kada ste uživali u knjizi ili gledali televiziju.“

Sve se više govori da tinejdžeri premalo čitaju, te da su vrijeme za knjige zamijenili sa Instagramom, Facebookom, TikTtom i sličnim društvenim mrežama. Ove tvrdnje potkrijepljene su i rezultatima brojnih studija na ovom području. Rezultati ovog istraživanja, međutim, pokazali su natprosječno pozitivne rezultate. Na pitanje: „Da li vole čitati“ samo 15% učenika odgovorilo je negativno; učenici u prosjeku čitaju 3-4 knjige mjesečno, a čak 75% ispitanika reklo je da bi željelo poboljšati svoje čitateljske navike. Na temelju ovih podataka možemo zaključiti da unatoč činjenici da mladi žive u doba društvenih mreža, YouTubea i Netflixa, ipak rado pronalaze vremena i za čitanje knjiga, a u prosjeku su svjesni koliko je čitanje važno.

4 LITERATURA

- [1.]BBC news. (3. 12 2019). Preuzeto 20. 10 2021 iz Reading: Are teenagers falling out of love with books?: <https://www.bbc.com/news/uk-wales-50645357>
- [2.]Hamer, A. (11 2010). An investigation into the therapeutic benefits of reading in relation to depression and well-being. Preuzeto 21. 10 2021 iz https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/32364850/An_investigation_into_the_the_rapeutic_benefits_of_reading_in_relation_to_depression_and_well-being-with-cover-page-v2.pdf?Expires=1634992232&Signature=HNctuAu5dU1gG4krUyPHLu18vU2QS0xWngRyaB6M9G~hgnl-MXGAw8CQF
- [3.]Medium. (11. 8 2016). Preuzeto 20. 10 2021 iz Teenagers' reading habits are declining — should we read into it?: <https://medium.com/@AmyVieiraUCLan/reading-into- nowadays-teenagers-reading-habits-e6b321243d42>
- [4.]Owusu-Acheaw, M. (6. 5 2014). Reading Habits Among Students and its Effect on Academic Performance: A Study of Students of Koforidua Polytechnic. Preuzeto 19. 10 2021 iz <https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/52948426/fulltext-with-cover-page-v2.pdf?Expires=1634992983&Signature=YUXLOa8sYn58z92nFqFnZU5oef~FsEuJQiaVUxXFYX8AukXYtXm4d8Yv1B5uUIWvEjcwWESf5ilQ6anonatoIMFc4qu6JowcPIAkhtj5UYethXui~Ej4LcGjVTPHQUD1Vn5rVU00clvuxYjyKx>
- [5.]Owusu-Acheaw, M. (2014). Reading Habits Among Students and its Effect on Academic Performance. Preuzeto 17. 10 2021 iz <https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/52948426/fulltext-with-cover-page-v2.pdf?Expires=1634992983&Signature=YUXLOa8sYn58z92nFqFnZU5oef~FsEuJQiaVUxXFYX8AukXYtXm4d8Yv1B5uUIWvEjcwWESf5ilQ6anonatoIMFc4qu6JowcPIAkhtj5UYethXui~Ej4LcGjVTPHQUD1Vn5rVU00clvuxYjyKx>
- [6.]University of the people. (2020). Preuzeto 20. 10 2021 iz All The Reasons to Read: It's Important: <https://www.uopeople.edu/blog/why-its-important-to-read/>

Stručni rad

ANALIZA ISTRAŽIVANJA O NAVIKAMA UČENJA

Antonija Bukša

TRGOVAČKA I TEKSTILNA ŠKOLA U RIJECI

Stane Vončine 1 a

51 000 Rijeka

Republika Hrvatska

Sažetak

Cilj projekta je istražiti potrebe, stavove i navike mladih ljudi. U tu su svrhu osmišljena su tri istraživanja, a ovaj rad analizira i predstavlja rezultate drugog – istraživanje o navikama učenja. Istraživanje je provedeno u drugom polugodištu školske godine 2020./2021. Obuhvaćena ukupno 243 učenika iz 3 škole: Trgovačke i tekstilne škole u Rijeci, Ekonomske škole Jozе Martinovića Mostar, Republika Bosna i Hercegovina i Gimnazije in srednja šola Kočevje, Republika Slovenija. Istraživanje je provedeno anonimno, uz potrebne suglasnosti. Korišten je alat Microsoft Forms. Cilj rada je:

- upoznati odnos učenika prema učenju:
- da li je li učenje svakodnevna obaveza
- imaju li djeca određeno mjesto i vrijeme za učenje
- da li učenici imaju odgovarajuće uvjete za učenje
- imaju li djeca pomoć pri učenju

Izračunati su postotci za svaku tvrdnju prema danim odgovorima.

Rezultati istraživanja pokazali su da se stavovi, navike i načini razmišljanja te aktivnosti ne razlikuju među vršnjacima: istraživanje je pokazalo da učenici drže da je učenje važno. Zabrinjavajući je podatak i da učenici sve tri škole u visokom postotku izjavljuju da ih učenje umara, te da im ne predstavlja zadovoljstvo usvajanje novih sadržaja i vještina.

Ključne riječi: srednja škola, stav prema učenju, organizacija učenja, uvjeti za učenje, uspjeh. .

1.UVOD

Spontani način stjecanja znanja i usvajanja vještina i stavova, tj. prirodno učenje, vrlo je učinkovito u pogledu brzine i trajnosti jer je motivacija kod takvog učenja intenzivna. Ono je uvijek u skladu s potrebama onog koji uči. Razlike između prirodnog i „školskog“ učenja su mnoge, ali najvažnija je u organiziranost procesa učenja [10]. Prirodno učenje je nesistematično, ovisno trenutnim potrebama subjekta. Školsko učenje predstavlja plansko stjecanje znanja, vještina i navika.

Upravo planiranje učenja predstavlja izazov za učenike. Na njega utječu radne navike koje dijete stječe od najranije dobi (a na koje najveći utjecaj imaju roditelji), podrška koju dijete dobiva od roditelja, učitelja i okoline, prostor i mjesto predviđen za učenje. Osjećaj odgovornosti koji se razvija na taj način doprinosi racionalnom pristupu učenju.

Razvijanje pozitivnog odnosa i entuzijazma prema učenju predstavlja veliki izazov za sve uključene u proces. Kako stvoriti okruženje koje će se učeniku biti poticaj pravi je izazov za sve sudionike u procesu, pogotovo ako uzmemo u obzir da živimo u vremenu brze tehnologije koja uvelike pomaže pri učenju ali ima i zamke poput izoliranja učenika jedne od drugih, a ponekad čak i od učitelja. Informatička tehnologija omogućava učenicima da brzo i jednostavno dođu do potrebnih informacija i na taj način „skrate“ proces usvajanja novih sadržaja. Sve to utječe na stav učenika prema učenju, vremenu koje odvajaju za učenje, izvore na koje se oslanjaju i potrebu za suradnjom u tom procesu.

Ono što motivira učenika je nastup i interpretacija samog učitelja, zatim uvođenje novih zanimljivih sadržaja, disciplina u razredu, nastava u novom okruženju (Vizek-Vidović, Rijavec, Vlahović- Štetić i Milković: Psihologija obrazovanja, IEP-Vern, 2003.). Pravi je izazov motivirati učenika, pobuditi mu interes i usmjeriti pažnju. Potaknuti ga da sam istražuje, povezuje, utvrđuje uzročno – posljedične veze, te naposljetku i uživa u učenju.

2.CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj istraživanja bio je upoznati odnos srednjoškolaca iz različitih sredina prema učenju. Zanimalo nas je da li se razlikuju stavovi i navike djece u organizaciji, načinima i stavu prema učenju.

2.1.METODOLOGIJA

Istraživanje je provedeno u drugom polugodištu školske godine 2020./2021. Obuhvaćena ukupno 243 učenika iz 3 škole: Trgovačke i tekstilne škole u Rijeci, Ekonomske škole Jozе Martinovića Mostar, Republika Bosna i Hercegovina i Gimnazije in srednja šola Kočevje, Republika Slovenija.

2.2.POSTUPAK

Istraživanje je provedeno anonimno, a ispitanici su upoznati sa svrhom istraživanja kao i sa samim projektom. Na skali procjene od 3 stupnja: SLAŽEM SE, NE SLAŽEM SE, NITI SE SLAŽEM NITI NE SLAŽEM trebali su procijeniti svoje stavove prema učenju, organizaciju vremena za učenje, da li im je potrebna pomoć pri učenju.

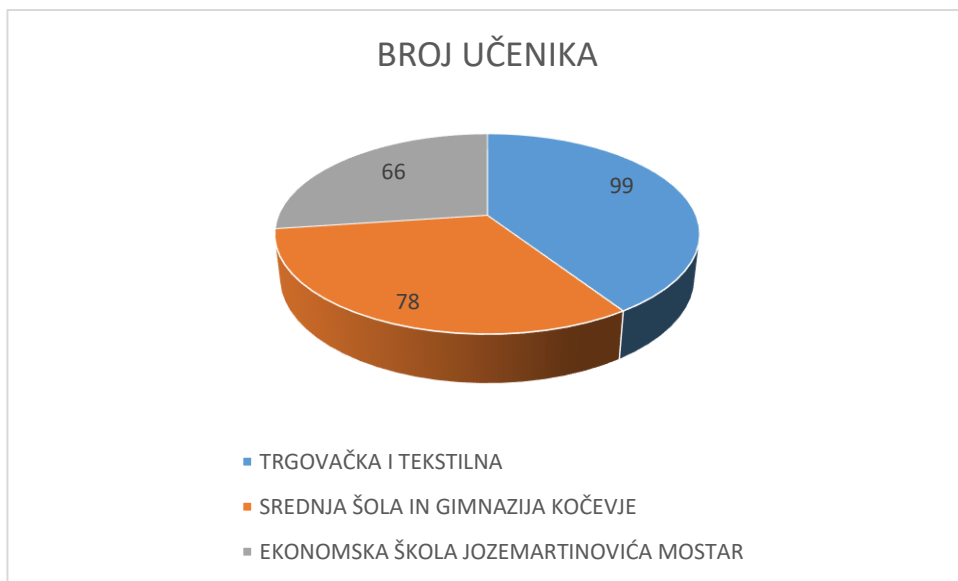
2.3.REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Istraživanje o učenju provedena je u tijeku drugog polugodišta školske godine 2020./2021.

U anketi su sudjelovala ukupno 243 učenika iz 3 škole iz 3 države: učenici iz Trgovačke i tekstilne škole u Rijeci (Republika Hrvatska), Ekonomske škole Jozе Martinovića Mostar (Republika Bosna i Hercegovina) i Gimnazija in srednja šola Kočevje (Republika Slovenija).

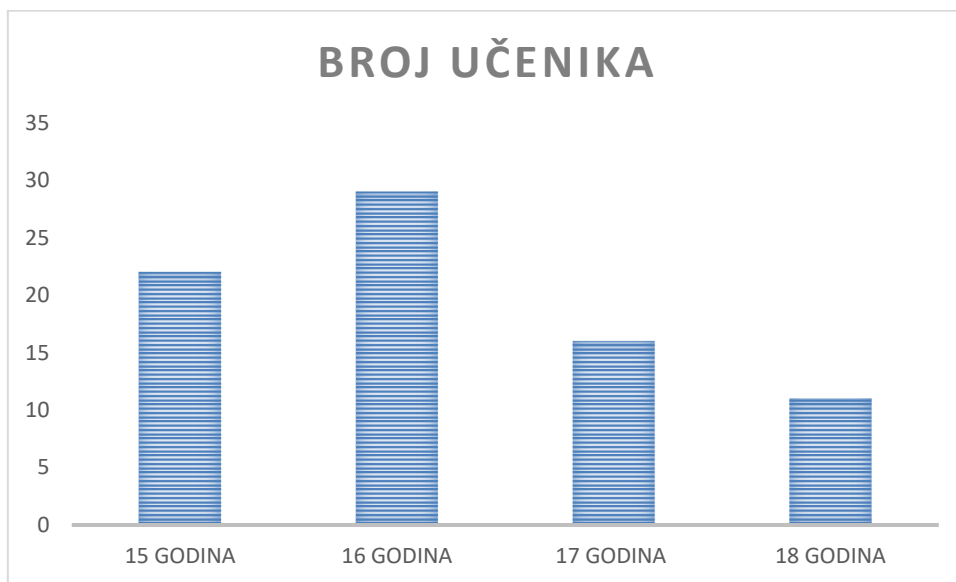
NAZIV ŠKOLE	DOB UČENIKA	BROJ UČENIKA
Trgovačka i tekstilna škola u Rijeci	15 – 19	99
Ekonomska škola Jozе Martinovića Mostar, Republika Bosna i Hercegovina	15 – 18	66
Gimnazija in srednja šola Kočevje, Republika Slovenija	15 – 19	78

Tabela 1.: Struktura ispitanika

Graf 1: Broj anketiranih učenika u pojedinoj školi

U Ekonomskoj školi Jozе Martinovića sudjelovali su učenici u dobi od 15 – 18 godina, a u Trgovačkoj i tekstilnoj te Gimnaziji in srednjoj školi Kočevje učenici od 15 – 19 godina.

Graf 2: Dobna struktura ispitanika u Trgovačkoj i tekstilnoj školi Rijeka

Graf 3: Dobna struktura ispitanika u Ekonomskoj školi Jozе Martinovića Mostar

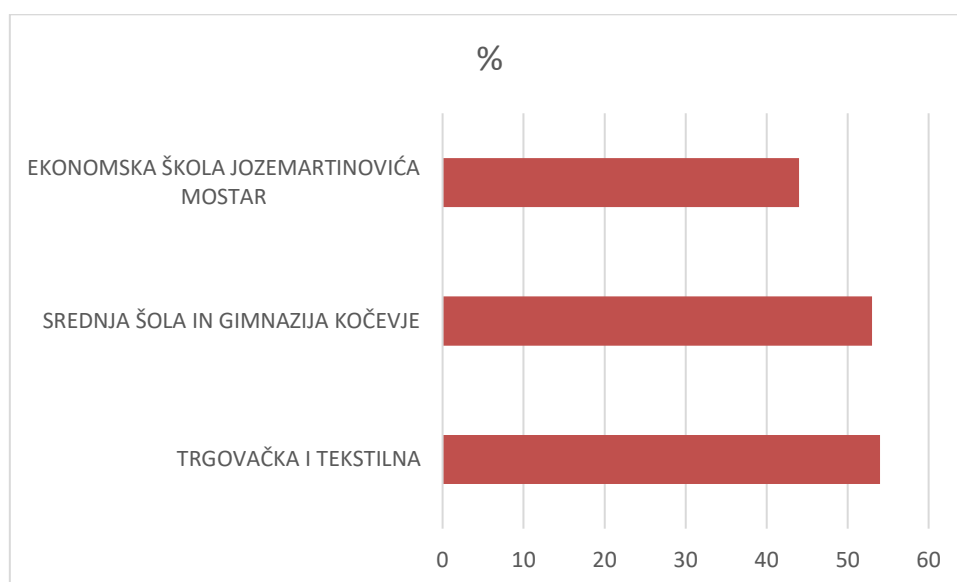

Graf 4: Dobna struktura ispitanika u Gimnaziji in srednjoj šoli Kočevje

Podaci pokazuju da su u ispitivanju u sve 3 škole najzastupljeniji 15 – godišnji i 16 – godišnji učenici, dok su učenici viših razreda manje zastupljeni.

Učenici imaju jasno izražen stav (učenici sve tri škole preko 50%) da je učenje važno. Međutim, razlikuju se njihovi stavovi o tome da li vole učiti: učenici Trgovačke i tekstilne škole izjasnili su se (49%) da ne vole učiti, a učenici Gimnazije in srednje škole Kočevje kao i učenici Ekonomska škole Joze Martinovića iz Mostara učenje prihvaćaju kao obavezu te nemaju ni izrazito pozitivan ni negativan stav o učenju. Zabrinjavajući je podatak i da učenici sve tri škole u visokom postotku izjavljuju da ih učenje umara, te da im ne predstavlja zadovoljstvo usvajanje novih sadržaja i vještina.

Također, veliki postotak djece u sve tri škole izjavio je da je glavni razlog učenja – ocjena a ne zainteresiranost za sadržaje. Prepoznaju važnost učenja – smatraju da je to put do znanja koje će im u životu biti korisno, svjesni su da učenje podiže kvalitetu života. No ne znaju kako bi im gradivo koje su do sada naučili u školi moglo biti korisno u svakodnevnom životu – takav stav ima 50 % učenika u sve tri škole. Toj tvrdnji ide u prilog i činjenica da se djeca izjašnjavaju (u postotku od 55% učenika u svim školama) da uče puno beskorisnih podataka, te da u životu ima puno važnijih tema od onih koje uče u školi.

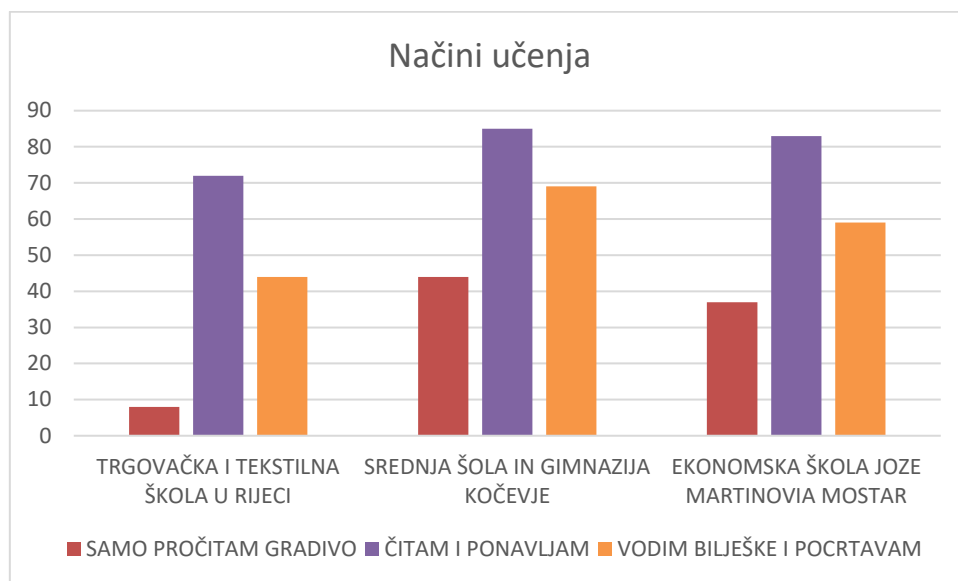

Graf 5: Učim zbog ocjene

Učenici su stava da je učenje važno, jasna im je svrha učenja ali u procesu ne uživaju, sadržaji su im dosadni i nezanimljivi jer nisu poticajni. Smatraju da su aktivno uključeni u nastavu.

Učenici sve tri škole su se u visokom postotku izjasnili da ne uče svakog dana, te da učenju tijekom dana ne pridaju veliku važnost. Također, nema razlike ni po pitanju vremena u kojem uče – svi se izjašnjavaju da nemaju točno predviđeno vrijeme za učenje tijekom dana već uče kada to moraju jer ne mogu odgoditi.

Većina učenika iz sve tri škole ima točno predviđen prostor za učenje, a druženje s prijateljima pretpostavljaju učenju. Slažu se u tvrdnji da imaju dobre uvjete za učenje.

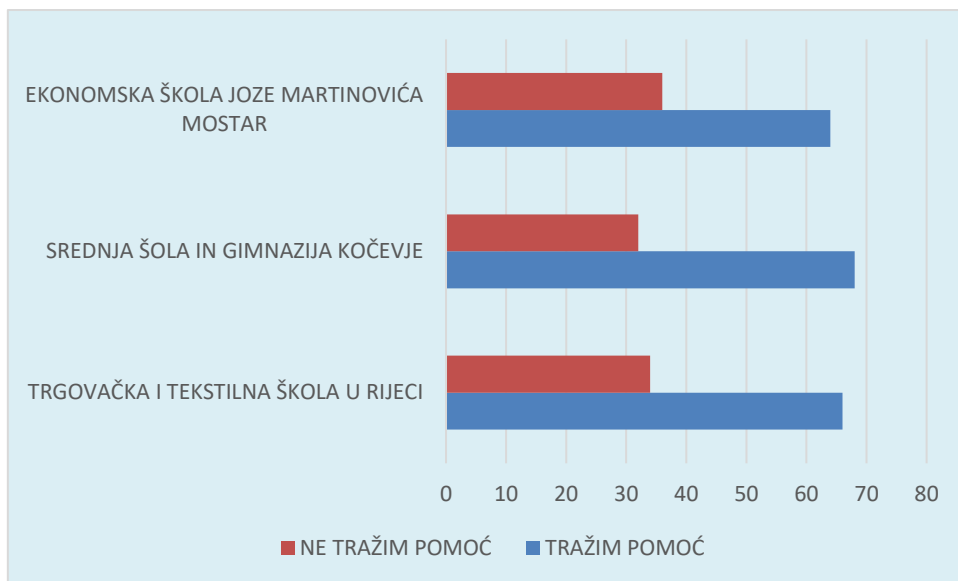
Graf 6.: Načini učenja

Podaci nam govore o načinu usvajanja gradiva: učenici iz sve tri škole najviše usvajaju gradivo tako što čitaju i ponavljaju (u sebi ili na glas). Znatan postotak djece u svim školama pri tome vodi bilješke i podcrtava gradivo dok je nešto manje onih koji su izjavili da uče tako da samo pročitaju sadržaj (taj je podatak osobito nizak za Trgovačku i tekstilnu školu u Rijeci).

Djeca iz sve tri škole ističu da uče tako što gradivo podjele na manje cjeline, da se trude učiti smisljeno a tek neznatan dio gradiva nauče napamet.

Zanimljiv je podatak da najviše vole učiti sami, a ne slažu se da lakše uče s zajedno s prijateljem/prijateljicom (izjava preko 80% učenika u svim školama).

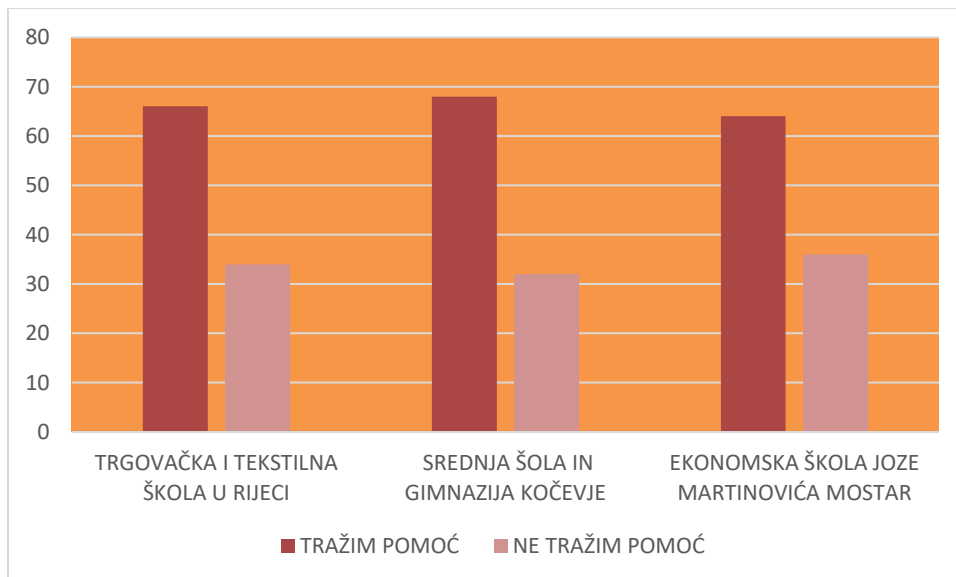
Također, ne predstavlja im problem potražiti pomoć ukoliko gradivo ne razumiju. Svi se slažu da, ako se potrudu, velik dio gradiva mogu savladati sami bez pomoći.

Graf 7.: Učenje samostalno ili u društvu

Zanimljiv je podatak da je učenicima iz Trgovačke i tekstilne škole u Rijeci i Ekonomske škole Joze Martinovića iz Mostara žao što u osnovnoj školi nisu učili više (smatraju da bi im rezultati bili bolji), a u Gimnaziji i srednjoj školi Kočevje smatraju da su i osnovnoj školi imali jednak intenzitet učenja kao i u srednjoj.

Iznad 60% učenika ne stidi se potražiti pomoć ako ne razumiju gradivo:

Graf 8.: Stav učenika o pomoći pri učenju

3.ZAKLJUČAK

Provođenjem i analizom anketnih upitnika postignut je jedan od ciljeva projekta koji glasi: istražiti odnos učenika (vršnjaka) prema učenju. Anketnim istraživanjem prikupljeni su stavovi i mišljenja 243 učenika u dobi od 15-19 godina iz 3 škole iz područja Rijeke (Republika Hrvatske), Mostara (Republika Bosna i Hercegovina) i Kočevja (Republika Slovenija).

U ispitivanju u sve 3 škole najzastupljeniji 15 – godišnji i 16 – godišnji učenici, dok su učenici u višim razredima manje zastupljeni.

Definiranje odnosa prema učenju kao područja istraživanja pokazalo je da učenici sve tri škole na jednak način definiraju učenje – kao vrlo značajnu aktivnost i obavezu.

Istraživanje je otkrilo i zabrinjavajuće činjenice i trendove: Riječani su ustvrdili da ne vole učiti, dok učenici iz Kočevja i Mostara nemaju ni izrazito pozitivan ni izrazito negativan stav prema učenju. Razlog leži u tvrdnji da ih učenje umara, te da im ne predstavlja zadovoljstvo usvajanje novih sadržaja i vještina. Također, većina izjavljuje da uči radi ocjene a ne iz znatiželje ili želje.

Ipak, prepoznaju važnost učenja za svoju budućnost, izražavaju ambicije no ne znaju kako bi im dosada naučeno moglo pomoći u budućnosti.

Podaci o planiranju aktivnosti učenja kao i načinima učenja gotovo su identični za sve vršnjake bez obzira od kuda dolaze. Ohrabruje podatak da djeci nije teško potražiti pomoć ako nešto ne razumiju.

Istraživanje o učenju učenika pokazalo je da učenici sve 3 škole dijele iste ili slične stavove, da imaju sličan odnos prema učenju, aktivnostima i organizaciji vezanim uz učenje, o svojoj ulozi u tom procesu i očekivanjima.

4.Literatura:

- [1.]Pezić Maligec C.: (2013.): Kako brzo i lako učiti pamtiti, Redak, Split
- [2.]Cottrell S.:(2021.): Vještine učenja, Školska knjiga, Zagreb
- [3.]O`Brien D.: (2014.).Trening učenja i pamćenja, Planet Zoe, Zagreb
- [4.]Gruning C.:(2010.). Uspješno učenje, Znanje d.o.o., Zagreb
- [5.]Vodopija Š.: (2004.). Naučite kako učiti, Žagar, Rijeka
- [6.]Rijavec M., Miljković D.,(2003.). Vodič za preživljavanje u školi, IEP, Zagreb
- [7.]Vrgoč H.: (2002.): Praćenje i ocjenjivanje školskog uspjeha, Hrvatski pedagoško – književni zbor, Zagreb
- [8.]Pongrac S.(1980.). Ispitivanje i ocjenjivanje u obrazovanju, Liburnija, Rijeka
- [9.]Korkut D., Kopal R. (2018.): Kreativnost evolucija i revolucija, Kerschoffset d.o.o., Zagreb
- [10.] Pastuović N.:(1978.). Obrazovni ciklus, Zrinski, Čakovec
- [11.] Delors J.: Blago u nama, Educa, Zagreb

Stručni rad

GLAZBOM I POKRETOM DO BOLJIH ODNOSA BIODANZA ZA ŠKOLSKU DJECU

Nataša Babič, specijalna pedagoginja
OŠ Angela Besednjaka Maribor

Sažetak

U OŠ Angela Besednjaka u Mariboru od školske godine 2015./2016. izvodimo projekt *Glazbom i pokretom do boljih odnosa*. Koristimo metodu Biodanze za djecu, kojom učenici razvijaju emocionalni razvoj, socijalnu integraciju, motorički razvoj i neverbalnu komunikaciju.

Nastavu izvode razrednici i specijalni pedagozi. Sastoji se od verbalnog i neverbalnog dijela.

Učenici pokazuju bolju povezanost, suosjećanje, brigu za druge, iskazuju nježnost, uživljenost u situacije, suradnju i izražajnost.

Ključne riječi: glazba, kretanje, suosjećanje, uključivanje.

1.Uvod

Od školske godine 2015./2016. u OŠ Angela Besednjaka u Mariboru izvodimo projekt *Glazbom i pokretom do boljih odnosa* uz pomoć glazbeno-motoričkog sustava Biodanze za djecu, u obliku međupredmetnog povezivanja Glazbene kulture, Tjelesnog odgoja te Prirode i društva. Nastavne satove imenujemo Glazba i pokret.

Projekt ima veliku preventivnu vrijednost u smislu sprječavanja nasilja, poticanja suosjećanja, uključivanja socijalno slabijih učenika i razvijanja samopouzdanja.

Biodanza je po definiciji glazbeno-motorički sustav integracije pojedinca sa samim sobom, s drugima i s okolinom. To je sustav revitalizacije i obnavljanja emocija. To nije terapija, ali ima terapeutske učinke. Temelji se na pažljivo odabranim i empirijski provjerenim vježbama i glazbi, kao i na opsežnoj teorijskoj podlozi iz psihologije, biologije, sociologije i neurologije. Vježbe uz odabranu glazbu djeluju objedinjujuće, učenici razvijaju koordinaciju tijela, emocionalnu i motoričku integraciju, kreativnost, emocionalnost i suosjećanje. Vježbe izvodimo individualno, u paru i u skupini. Mnoge vježbe podsjećaju na ples. Ovom metodom uglavnom razvijamo neverbalnu komunikaciju, motorički razvoj, emocionalni razvoj i socijalnu integraciju. Neverbalna komunikacija omogućuje da učenici komuniciraju pogledom, pokretima, izrazom tijela i dodirom.

U području motoričkog razvoja razvijamo ritam, sinergiju, snagu, fleksibilnost, elastičnost, ravnotežu, gipkost i koordinaciju.

U području emocionalnog razvoja razvijamo emocionalnu inteligenciju s naglaskom na suosjećanju, brizi za druge, na nježnosti, spremnosti pomagati drugima, izražavanju, poštovanju drugih, samopoštovanju i samopouzdanju.

U području socijalne integracije razvijamo poštovanje, prihvaćanje i uključivanje manje popularne djece u razredni odjel te međusobno povezivanje.

Kao takva, metoda je iznimno objedinjujuća i pruža mogućnost uključivanja sve djece u procese poboljšanja emocionalnog, socijalnog i motoričkog razvoja. Svakome djetetu omogućuje optimalan razvoj na svim navedenim razinama razvoja, a posebno učenicima slabijih socijalnih vještina, smanjenog samopouzdanja, slabije sposobnosti izražavanja, onima s tjeskobom zbog bliskih kontakata, preplašenim učenicima i učenicima čije je ponašanje nekonstruktivno, destruktivno, uvredljivo, itd. Zašto? Upravo te dvije skupine djece uz pomoć metode Biodanze za djecu dobivaju poluge koje su im potrebne za razvoj i socijalnu uključenost. Učenici koji su rezervirani, uplašeniji, s manje samopouzdanja, otvaraju se uz pomoć ove metode, pokušavaju napraviti korak naprijed, zbližiti se s kolegama iz razreda jer je jedna od osnova metode Biodanze djelovanje u pozitivnom i poticajnom okruženju. Svi učenici imaju jednaku priliku uključiti se i svima je omogućeno da dođu na red. Učenici koji imaju poteškoća s kontrolom svog ponašanja, koje je destruktivno i uznemirujuće za druge, smiruju se uz pomoć metode Biodanze, a njihovo ponašanje s vremenom postaje društveno prihvatljivije.

Zbog vježbi i glazbe, koje harmoniziraju tijelo, zbog djelovanja na simpatički živčani sustav i zbog poticanja sposobnosti obnavljanja parasimpatičkog živčanog sustava te snižavanja razine kortizola [1], učenici s emocionalnim i bihevioralnim problemima na biološkoj razini počinju se osjećati bolje i s vremenom uspiju promijeniti svoje ponašanje na društveno prihvatljiv način.

Da bi metoda imala učinke povezivanja, uključivanja, poboljšanja raspoloženja i suosjećanja, pri izvođenju ove metode potrebni su srčanost, strpljenje, sigurni okviri i znanje izvođača.

I tu počinje naša priča. Za izvođenje ove metode dobili smo podršku vodstva Škole, prvo ravnateljice Vesne Kumer, potom i ravnateljice Barbare Novak (Krenker). U početku su vježbe izvodile dvije iznimno srdačne i suportivne učiteljice: Polona Brlič Tertinek i mag. Nataša Breznik. Sljedećih godina pridružile su se, isto tako srdačne i suportivne učiteljice, Tia Jesih Tollazzi, Ina Pušnik i Tjaša Poročnik. Od školske godine 2021./2022. pridružile su nam se učiteljice Barbara Krenker i Anja Kompan Lunežnik. Sa svakom razrednicom surađuje specijalna pedagoginja Nataša Babič, koja se školovala za instruktoricu Biodanze za odrasle i djecu.

2. Teorijska osnova

Sustav Biodanze za djecu osmislio je prof. dr. Rolando Toro (1924. - 2010.), učitelj, psiholog i antropolog iz Čilea. Bio je predavač na Čileanskom državnom sveučilištu i docent u Centru za medicinsku antropologiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Čileu. Prije nego što je postao psiholog, u ranim pedesetim godinama 20. stoljeća poučavao je u poljoprivrednoj školi najsiromašnije dječake u Čileu. Poučavao ih je kroz iskustveno učenje [6]. Na temelju svog kliničkog iskustva u psihijatrijskoj praksi, 1965. godine napravio je prve analize učinaka glazbe i plesa na pacijente u psihijatrijskoj bolnici u Santiagu de Chileu [2].

Uz razvoj glazbeno-motoričkog sustava s terapijskim djelovanjem za odrasle, razvio je i Biodanzu za djecu, čiji su ciljevi: uspostavljanje kontakta s vlastitim identitetom, jačanje samopouzdanja i samostalnosti, poticanje pravilnog psihomotoričkog razvoja, promicanje samopercepcije, iskustveno učenje, promicanje sposobnosti emocionalnog sporazumijevanja i slušanja, promicanje grupne kohezije i promicanje razvoja etičke svijesti [4]. Najvažnija komponenta koju razvija metoda Biodanze za djecu je emocionalnost [7]. Rolando Toro [7] tvrdi da je upravo emocija jedna od psiholoških funkcija koja je najviše poremećena i potisnuta u današnjem racionalnom, društvenom, obrazovnom i političkom svijetu. Emocionalnost se odnosi na ono što volimo, što se subjektivno manifestira kao nježnost, suosjećanje, prijateljstvo, solidarnost, empatija, altruizam, univerzalna ljubav, ljubav prema životu. To je stalna spremnost na brigu i empatiju prema ljudima kao i prema svemu živom [7].

Uz teorijsko-pedagoške temelje i praktična iskustva s Biodanzom za djecu, koja se provodi u školama i vrtićima u Italiji, uvođenju glazbeno-motoričkih radionica u našoj školi pridonijeli su znanstveni dokazi prof. dr. Marcusa Stuecka i dr. Alejandre

Villegas sa Sveučilišta u Leipzigu. Uz pomoć Ministarstva zdravstva u Njemačkoj, prof. dr. Marcus Stueck i dr. Alejandra Villegas razvili su znanstveno evaluiran program Biodanze za djecu u školama i vrtićima pod nazivom TANZPRO, koji predstavlja neverbalni dio Škole za suosjećanje [3]. Na edukativnim radionicama učitelji uče kako voditi učenike kroz ples i kako kroz različite susrete aktivirati njihovu kreativnost [2].

Škola za suosjećanje predstavlja preventivni program za sprječavanje nasilja [2].

Istražujući učinke ove metode, otkrili su da smanjuje razinu kortizola koji se luči kao odgovor na stres. Tako su otkrili da TANZPRO - Biodanza kod djece snižava hormon stresa, a niska razina ovog hormona temelj je empatičnog ponašanja. Također su otkrili da je kod dječaka pala razina testosterona, a smanjenje testosterona je biokemijska osnova za nenasilno empatičko ponašanje. Osim toga, dokazano je da regulira krvni tlak. I djeca koja su preosjetljiva (hipersenzibilna), imaju korist od ovog programa jer se njihova preosjetljivost smanji [2].

U 2007. godini kod učitelja koji su bili uključeni u neverbalni dio Škole za suosjećanje, Biodanzu, uočene su statistički značajne promjene u poboljšanju odnosa učitelja prema djeci. Poboljšali su se suosjećanje, otvorenost, kontakt očima i komunikacija [2].

3. Tijek rada u OŠ Angela Besednjaka

Na svakom satu sudjeluju razrednice jer metoda Biodanze podrazumijeva složenu emocionalnu povezanost te je prisutnost razrednice poželjna. Ujedno, razrednica tako može i sama promatrati napredak djece u emocionalnom, socijalnom i motoričkom području.

Svaki susret sastoji se od pet do šest motoričkih vježbi koje se izvode uz odabranu glazbu. Za svaki susret pripremamo temu, sadržaj na koji ćemo se kretati ili plesati. U prvim razredima teme su vezane za dječji svijet kao što su: Indijanci, Šetnja u parku, Škola za čarobnjake, Mačke..., a u sljedećim razredima teme su više vezane za školsko gradivo, npr.: Jesen, Obitelj, Zanimanja, Vozila, Usklađenost... Određene vježbe radimo samostalno, neke vježbe izvodimo u paru, a neke u skupinama. Na svim je susretima u provođenju ove metode i povezivanju učenika na neverbalnoj i emocionalnoj razini, pored instruktore Biodanze, u našem slučaju specijalne pedagoginje, aktivno uključena i razrednica.

Susret protječe u dva dijela. Učenici sjede u krugu, u kojemu predstavimo temu susreta, kažemo im kamo ćemo ići ili što ćemo si predstaviti u svojoj mašti te to pokazujemo tijelom kroz pokret.

1. Razgovor u krugu, usmeno predstavljanje teme na koju ćemo se danas kretati, plesati i pokazivati.

2. Praktični dio susreta, u kojem slijede vježbe, doživljaji sljedećim redoslijedom:

- vježbe za razvoj identiteta, vitalnosti, povezivanje skupine
- vježbe za razvijanje motoričke koordinacije, emocionalno-motoričke integracije, emocionalnosti, kreativnosti
- opuštanje tijela, odmor
- ponovna aktivacija, povezivanje.

Svaku vježbu pokazujemo, demonstriramo na sredini kruga. Demonstracija je potrebna za aktivaciju zrcalnih neurona i pretpripremu za doživljavanje. Zahvaljujući demonstraciji, učenici se lakše povežu sa svojom percepcijom tijela i prepuste se porivu koji stvara glazba. Zatim samostalno izvode vježbu.

Za svako od navedenih područja predviđene su vježbe. Vježbe i glazba, koja odgovara pojedinoj vježbi, rezultat su višegodišnjeg istraživanja i testiranja. Vježbe se temelje na prirodnim ljudskim pokretima kao što su hodanje, hodanje u paru, vježbe fluidnosti, vježbe opuštanja tijela, ritmička i melodijska sinkronizacija u paru (ritmički i melodijski ples za dvoje), vlakovi, eutonični ples, ples u krugu, odmor u skupnom gnijezdu, zagrljaji, maženje vlastitih ruku, nježno maženje ruku u skupini od pet ili dvoje sudionika, milovanje kose, lica, leđa u dvoje, pružanje zaklona za dvoje, oslobađanje pokreta, izražajni ples (ritmički i melodijski), ples lakih pokreta, ples životinja, ples za drugoga, tematska koreografija ... [5].

U svakom plesu za dvoje ima puno izmjena, stoga učenici imaju priliku izvoditi vježbu s većim brojem kolega iz razreda. Izmjene su brze, tako da nemaju mogućnost izbora prema simpatičnosti, već biraju prvog kolegu, kolegicu iz razreda koju vide. U svakoj izmjeni potrebno je oprostiti se zagrljajem ili stiskom ruke prije nego što potražimo drugog kolegu ili kolegicu iz razreda.

Glazba pokriva opus od izrazito ritmičnog do izrazito melodičnog. Uključuje jazz, rock i pop glazbu, klasičnu glazbu, tropske ritmove i etno glazbu. Glazba je odabrana za dječju populaciju.

Zbog epidemiološke situacije u školskoj godini 2020./2021., a vjerojatno će tako ostati i ubuduće, morali smo prilagođavati provedbu vježbi. Od svih vježbi odabrali smo pojedinačne vježbe i pripremili izvođenje vježbi za dvoje i u skupini, ali tako da udovoljimo svim propisima i mjerama. Na taj je način metoda okrnjena, ali se usprkos tome glazbom i pokretom učenici povezuju sa sobom i drugima, doduše ne više kontaktom, već samo pogledom na primjerenoj udaljenosti i osjećajem prisutnosti drugih u razredu ili na otvorenom.

U tablici 1 prikazan je primjer izvođenja sata Biodanze za djecu.

Područje razvoja: Kreativnost, emocionalni razvoj

Svrha: Smiriti se, pokazati ljubaznost prema drugima, izmisliti neobične pokrete

Tema: Sat - vrijeme

* Glazba je odabrana prema metodologiji Biodanze za djecu.

	Naziv vježbe	Glazba	Uputa
1.	Fiziološko hodaње		Razgovaramo o tome koliko je vrijeme važno u životu i da je svakoj radnji namijenjeno određeno vrijeme koje mjerimo u satima, minutama, sekundama. Ujutro svi idemo u školu, roditelji na posao... Često smo u žurbi, gledamo na sat... pa ćemo tako i mi ići u školu...
2.	Ritmična sinkronizacija u dvoje		Na putu do škole dogodilo nam se pravo čudo. Susreli smo patuljka Urara koji je htio zaplesati s nama.
3.	Oslobađanje pokreta		Patuljak Urar rekao nam je da previše žurimo, da je sat naš gospodar te da će nam pomoći usporiti i osloboditi se ovog brzog vremena. To ćemo moći postići samo ako budemo zaplesali drugačije nego što smo navikli. Podijelit ćemo se u četiri skupine. Svaka će skupina plesati u sredini.
4.	Elastična integracija		Patuljak nam je rekao da će nam pomoći usporiti. Prvo ćemo se polako kotrljati kroz vrijeme.
5.	Maženje ruku udvoje		Patuljak nas je pozvao da sada, kada smo usporili i idemo sve sporije kroz život, polako milujemo ruke drugog.
6.	Skupno gnijezdo odmor		Bili smo jako ljubazni jedno prema drugom, zajedno ćemo se odmoriti i umiriti.
7.	Zaključni krug		Na kraju se oprostimo. Sjetimo se našeg patuljka Urara kad će nam se u životu jako žuriti!

Tablica 1: Primjer nastavnog sata 1

4. Zaključak

Kod učenika uključenih u program najviše ohrabruje socijalna integracija, inkluzija, razvoj izražajnosti i samopouzdanja introvertiranih učenika te razvoj konstruktivnih oblika ponašanja kod učenika koji to sami ne mogu postići. Primjećujemo da su razredi koji sudjeluju u tjednim satovima Glazbe i pokreta, povezani i suradnički, učenici koji su manje emocionalno jaki postaju jači, oni kojima je teže kontrolirati ponašanje i ometaju druge, smiruju se. Učenici postaju brižniji jedni prema drugima, suosjećajni, lakše prihvaćaju jedni druge, manje popularni postaju prihvaćeniji....

Učinci metode najbrže se pokazuju kod učenika koji nemaju nikakvih problema, čiji emocionalni i psihički svjetovi nisu povrijeđeni, a kod učenika koji pokazuju probleme, učinci su vidljivi sporo i u malim pomacima. Sve ovisi o njihovom psihofizičkom stanju. Nekima je bilo potrebno godinu dana da su prihvatili pozitivan impuls glazbe, pokreta i ljudskog vodstva, da su iz buntovnog, nekooperativnog, destruktivnog ponašanja prešli na kooperativan i povezujući način ponašanja.

Općenito, učenici uključeni u provođenje Biodanze za djecu pokazuju povećanu kreativnost u gibanju, bolju povezanost i suosjećanje. Izraženo je bilo iskazivanje nježnosti tijekom vježbi i kod dječaka i kod djevojčica.

Sustavnih istraživanja nemamo, ali promatranjem učenika uočavamo da svi napreduju u socijalnom, emocionalnom i motoričkom razvoju. Svjesni smo da je potrebno posvetiti se sustavnom istraživanju. Za sada se pozivamo na znanstvenoistraživački rad prof. dr. Marcusa Stuecka sa Sveučilišta u Leipzigu i njegovih suradnika iz područja Biodanze za djecu i učitelje na International Research Academy BIONET.

Velika nam je želja da se i u Sloveniji omogući pohađanje Tanzpro Škole za suosjećanje. Tako bi veći broj učitelja, pomoću glazbeno-motoričke metode Biodanze za djecu, razvijao kod učenika, uz motorički, i emocionalni i socijalni razvoj te ujedno pripomagao u preventivnom radu na području sprječavanja nasilja i povećanja suosjećanja među učenicima.

5. Literatura

- [1.]Stuck, M., Villegas A. (2008.). *Danze towards health? Empirical research of*
[2.]*Biodanza. Abstract of fundationsabout all empirical studies on Biodanza in*
[3.]*German, English, Spanish and Italian language in one book.* Leipzig: Faculty
of
[4.]biomedical science and psychology Univerzity of Leibzig.
- [5.]Stueck, M. (2013.). *School of Empathy: Introduction and First Results.*
<http://www.bildungsgesundheit.de/SchoolofEmpathy.pdf> (10.1.2018.)
- [6.]Stueck, M., Villegas A., Lahn F., Bauer K., Tofts P. in Sack U. (2016.)
Biodanza for kindergarten children (TANZPRO-Biodanza): reporting on
changes of cortisol levels and emotion recognition. *Body, Movement and*
Danze in Psichoterapy An International Jurnual for Theory, Reasrch and
Practice, 11, 75-89.
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17432979.2015.1124923?journalCo de=tbmd20> (20.2.2018.)
- [7.]Toffanello C., Panni D. in Gambri M. (2015.). *Predlog za izvedbo tečajev za*
otroke v osnovni šoli. Ljubljana: Šola biodanze v Sloveniji po sistemu Rolanda
Tora Araneda.
- [8.]Toffanello C., Panni D. in Gambri M. (2015. a). *Metodologija biodanze za*
otroke. Ljubljana: Šola biodanze v Sloveniji po sistemu Rolanda Tora Araneda.
- [9.]Toro R. (2012.). *Rolando Toro Origenes de Biodanza.* Santiago de Chile:
Ediciones Corriente Alterna.
- [10.]Toro R. (2015.). *Biocentrična vzgoja.* Ljubljana: Šola biodanze v Sloveniji po
sistemu Rolanda Tora Araneda.

Stručni rad

„PISANJE NA LEĐIMA“

RADIONICA PREVENCIJE NASILNIČKOG PONAŠANJA MEĐU

UČENICIMA

Zoran Hercigonja, mag.edu.inf.

Sažetak

U sklopu razrednog projekta „Prevenција nasilničkog ponašanja među učenicima“ provedena je radionica „Pisanje na leđima“ kojom se dotaknuo kontekst nasilja iz „zasjede“, gdje su učenici neizravnim putem izrazili svoja mišljenja i stavove o učenicima koji su sjedili do njih. Cilj ove radionice, bio je osvijestiti učenike o činjenici kako često neizravnim putem uzimamo preveliku slobodu nepromišljeno izražavajući svoja nezadovoljstva drugima ujedno vrijeđajući te druge oko sebe. Radionica je također trebala omogućiti razvoj empatije i prosocijalnog ponašanja među učenicima te usmjeriti učenike u razvoju samopouzdanja i sigurnosti oko sebe.

Ključne riječi: prosocijalno ponašanje, nasilje, prevencija

1.UVOD

Međuvršnjačko nasilje u školskoj okolini, manifestira se na različite načine, najčešće kao fizičko maltretiranje i nanošenje fizičkih ozlijeđe drugim učenicima. Fizičko nasilje prati također i poznati oblik verbalnog nasilja i zlostavljanja, koje se manifestira kroz izrugivanje, javno omalovažavanje, povredu dostojanstva osobe. Iako postoji više tipova međuvršnjačkog nasilja u školama; navedeni tipovi su najučestaliji. Na pojavu nasilja reagira se tek onda kada se pojave prve ozbiljne posljedice takvog ponašanja. Često ignoriramo ranije uzroke nasilničkog ponašanja ili njegove prvotne znakove koji su vrlo teško prepoznatljivi, a mogu biti od velike pomoći kod utvrđivanja nasilničkog ponašanja među učenicima. Škole se trude spriječiti pojavu nasilnog ponašanja među djecom u školi radom na primarnoj prevenciji razvijanjem prosocijalnog ponašanja uključivanjem učenika u suradnički i timski rad na nekoj aktivnosti kojom uče životne vještine. Školski stručni suradnici se također trude čestim intervencijama i projektima uključiti učenike u razvijanje samopouzdanja, potvrđivanja sigurnosti i stvaranja pozitivne slike o sebi. Uz spomenute intervencije, zanemaruju se neizravni načini izražavanja učenikovih stavova prema drugom učeniku. Učenici će mnogo jednostavnije izraziti svoje mišljenje i stav prema drugom učeniku neizravnim načinom izražavanja. Tako će biti lakše utvrditi trenutačno stanje samopouzdanja tog učenika i njegovu sigurnost u njega samoga. Upravo se tom problematikom bavila provedena radionica.

2.MATERIJALI, CILJEVI METODE I TIJEK RADIONICE

Radionica „Pisanje na leđima“ provedena je u VII. Osnovnoj školi Varaždin na satu razrednog odjela nad učenicima 6. razreda. Radionici je prisustvovala grupa od petnaest učenika 6. razreda. Radionica je dio razrednog projekta „**PREVENCIJE NASILNIČKOG PONAŠANJA MEĐU UČENICIMA**“. Temeljni ciljevi radionice, bili su povezani s ciljevima spomenutog razrednog projekta.

Ciljevi:

- Spriječiti pojavu nasilnog ponašanja među djecom u školi radom na primarnoj prevenciji (razvijanjem samopouzdanja učenika i pozitivne slike o sebi, učenjem životnih vještina)
- Razvijati empatiju i prosocijalno ponašanje te poticati druženje, suradnju i prijateljske odnose među učenicima
- Informirati učenike i roditelje o vrstama i oblicima nasilja i zlostavljanja te o mogućim mjerama prevencije
- Podučiti djecu kako ispravno reagirati na nasilje i zaštititi sebe i druge.

Temeljni cilj radionice bio je preko vođenih aktivnosti dovesti učenike do zaključka da se osjećamo moćnije i jače vrijeđajući druge te da je to odraz naše nesigurnosti, nedostatka

samopouzdanja te da nam vrijeđanje služi kao paravan da bismo prikrili svoje slabosti i sigurnost u same sebe.

Materijali i metode:

Za ostvarenje navedene radionice bilo je potrebno:

- petnaestak papira u boji,
- selotejp traka
- flomaster za pisanje
- plave omotnice
- bijeli origami ukrasi u obliku golubice.

Tijek aktivnosti:

Petnaest učenika 6. razreda od čega deset učenica i pet učenika sudjelovali su u radionici. Najprije su razmjestili školske klupe i stolice posložili u krug. Između stolaca su ostavili dovoljan razmak tako da su se mogli okretati oko stolca za 180°. Učenici su mogli birati pokraj koga će sjediti u aktivnostima radionice.

Prva aktivnost

Prva aktivnost je bila uzajamna masaža žeda. Učenici su se okrenuli najprije svojem desnom susjedu i laganim pokretima ruku masirali leđa otvorenih dlanova. Prilikom provedbe ove aktivnosti, vladao je blagi žamor i smijeh. U istoj vježbi učenici su se okrenuli do svojeg susjeda ulijevo i nastavili blagu masažu leđa. Atmosfera je bila vrlo ugodna i vladao je blagi žamor.

Druga aktivnost

Nakon te vježbe, učenici su se trebali ponovno okrenuti svojem desnom susjedu i grubljom masažom masirati leđa susjeda stisnutih šaka. Istu radnju, ponovili su i okrenuvši se susjedu slijeva. Atmosfera blagog žamora je postepeno prelazila u negodovanje, nezadovoljstvo i grube komentare pojedinih učenika.

Treća aktivnost

Po završetku te aktivnosti, učenici su se vratili u prvotni položaj. Svakome od njih, razrednik je podijelio jedan A4 papir u boji, selotejp traku i flomastere za pisanje. Učenicima trebali svojem prvom susjedu na leđa nalijepiti papir i čekati daljnje upute.

Četvrta aktivnost

Nakon uspješnog pričvršćivanja papira na leđa, učenici su se trebali okrenuti lijevom susjedu i napisati prvu asocijaciju vezanu za osobu ispred sebe na papir na leđima. Nakon toga su se okrenuli desnom susjedu i ponovili istu proceduru.

Tada je uslijedilo pitanje od strane razrednika: „Kako se sada osjećaš kada ti netko piše po leđima?“ Na to pitanje su učenici odgovarali pojedinačno u krugu. Najčešći odgovor je bio: „Osjećam se glupo“. No pokreti učenika su govorili nešto drugo. Učenici su bili dosta uznemireni i nesigurni. Uslijedilo je i drugo pitanje: „Čega se najviše bojiš da ti piše na leđima?“. Na to pitanje učenici nisu odgovarali. Izmotavali su se i tražili način kako bi izbjegli to pitanje. Pokreti učenika odavali su nervozu i uznemirenost.

Peta aktivnost

Po završetku te aktivnosti, učenici su svojem susjedu s desna trebali na leđa napisati što žele promijeniti na osobi ispred sebe (Što želiš promijeniti na drugome ispred sebe?). Isto su trebali ponoviti i na susjedu s lijeva.

Šesta aktivnost

Nakon te aktivnosti uslijedilo je čitanje sadržaja listića. Svaki učenik je u krugu na glas pročitao sadržaj lista skinutog s leđa. Odgovori na pitanje „Što želiš promijeniti na drugome ispred sebe?“ najčešći odgovori su bili: Želim da promijeni majicu jer jo bolje stoji plava...Želim da češće igramo nogomet...Ništa. Odgovori su se odnosili najčešće na neke uobičajene stvari poput odijevanja, izgleda i druženja, a opet neki su napisali samo Ništa da bi se što prije riješili pitanja. Kada smo se vratili na raniji sadržaj gdje su učenici trebali napisati prvu asocijaciju vezanu za osobu ispred sebe, postali su uznemireni. Poneki učenici su odbijali pročitati sadržaj papira. Pregledom tog sadržaja, došlo se do zaključka da je sadržaj bio uvredljiv i nanosio povredu osobe. Naravno nije se radilo o neprimjerenom rječniku, ali je sadržaj odražavao vrlo neugodne i uvredljive misli o drugim učenicima.

Taj sadržaj nastavnik nije pročitao na glas zbog zaštite osobe svakog pojedinog učenika. No on je postao vrlo dobar materijal prema kojem su vodile aktivnosti radionice. Nastavnik je na temelju toga vodio razgovor s učenicima kako se ponekad osjećamo moćnije i jače vrijeđajući druge te da to često predstavlja paravan i dokaz da tako skrivamo vlastitu nesigurnost i slabosti. Nakon toga su uslijedila pitanja kojima se smanjila napetost među učenicima: „Jeste li mislili da je to što ste napisali moglo povrijediti nekoga?“ i „Možemo li se šaliti, a da pritom ne povrijedimo druge? “. To su bila pitanja nad kojima su učenici razmišljali.

Sedma aktivnost

Za kraj učenici su dobili plave omotnice u kojima se nalazio origami ukras bijele golubice, simbol mira i praštanja. Učenici su trebali na krilo golubice napisati „poruku mira“ i u plavoj omotnici darovati odabranoj osobi unutar kruga.

3.ZAKLJUČAK

Provedena radionica, vrlo je uspješno odrađena s važnom porukom: „Vrijeđanje drugih služi kao paravan iz a kojega skrivamo vlastitu nesigurnost i slabost.“ Također učenici su se suočili s neizravnim oblikom nasilja. Iskusili su osjećaj krivnje, grižnju savjest zbog sadržaja koje su uputili učenicima ispred sebe. Radionica je bila jedan praktičan način za demonstraciju nasilja prije manifestacije istog s ozbiljnim posljedicama na štetu učenika. Cilj ove radionice: osvijestiti učenike o činjenici kako često neizravnim putem uzimamo preveliku slobodu nepromišljeno izražavajući svoja nezadovoljstva drugima ujedno vrijeđajući te druge oko sebe u potpunosti je ostvaren s pozitivnim rezultatom.

